

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇEVİRİBİLİM ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

**ARDIL ÇEVİRİDE KÜLTÜREL
REFERANSLARIN AKTARIMI**

GÖZDE BEGÜM UYANIK

2502150045

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ALEV BULUT

İSTANBUL – 2020

ÖZ

ARDIL ÇEVİRİDE KÜLTÜREL REFERANSLARIN AKTARIMI

Gözde Begüm UYANIK

Bu çalışma, sözlü çevirinin bir türü olan ardıl çeviride, sözlü çevirmenlerin İngilizce – Türkçe dil çifti özelinde kültürel referansları aktarımını araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmadaki bu aktarım, kültürel ve anlamsal olmak üzere iki düzlemde ele alınmıştır. Kültürel aktarım, sözlü çevirmenlerin erek dile yaptığı çevirilerde uyguladıkları stratejileri gözlemlemek ve böylece aldıkları çeviri kararlarını kaynak ya da erek kültür odaklı sınıflandırmak ile ilgilidir. Anlam aktarımı ise, çevirmenlerin kültürel referansları anlama ve erek dile taşımaları ile ilgilidir. Çalışmada, çevirmenlerin kültürel referans aktarma stratejileriyle ilgili eğilimleri tespit edilerek, bu eğilimler ile anlam aktarımı arasındaki ilişki betimlenmiştir. Çalışmanın veri bütüncesini, Marmara Üniversitesi İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı'ndaki lisans eğitimlerinde sözlü çeviri derslerini tamamlayan 20 deney grubu ve bu derslere yeni başlayan 20 kontrol grubu öğrencisinin yaptığı ardıl çeviri uygulaması oluşturmaktadır. Katılımcıların yaptığı çevirilerin görsel-işitsel kayıtları alınmış ve belirlenen çevriyazı uzlaşımları çerçevesinde çevriyazıları yapılmıştır. Araştırmanın verileri üç kültürel kategori altında ele alınmış, her iki katılımcı grubunun uyguladıkları çeviri stratejileri tespit edilerek kültür ve anlam aktarımı çerçevesinde yorumlanmıştır. Aldıkları eğitimin süresi ve yaptıkları uygulama sayıları göz önünde bulundurularak deney grubu katılımcılarının kontrol grubuna göre erek dile anlamı daha fazla aktaracakları hipoteziyle yola çıkan bu çalışmanın veri yorumlaması neticesinde hipotez yanlışlanırken, gruplar arasında belirgin farklılıklar gözlemlenirse de her iki grubun çeviri eğiliminin erek kültür odaklı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar sözcükler: Çeviribilim, ardıl çeviri, kültürel referans, anlam aktarımı, kültürel aktarım, sözlü çeviri.

ABSTRACT

TRANSFER OF CULTURAL REFERENCES IN CONSECUTIVE INTERPRETING

Gözde Begüm UYANIK

This study aims at analysing interpreters' transfer of cultural references in consecutive interpreting in English – Turkish language pair. This transfer is discussed in a twofold manner: that of culture and of meaning. Cultural transfer refers to observing the strategies applied by the interpreters in their interpreting performances into the target language and classifying these strategies – according to their interpreting decisions – as either source or target culture oriented. Transfer of meaning refers to interpreters' understanding and transferring cultural references into the target language. In the study, interpreters' tendencies regarding the strategies adopted in transferring cultural references are determined; thus, the relation between those tendencies and meaning transfer is described. The corpus of this study consists of consecutive interpreting performances of 20 experimental group students as well as 20 control group students at Marmara University Division of English Translation and Interpreting, who completed interpreting courses offered in their undergraduate education and who have just started taking those courses respectively. Audio-visual recordings of the interpreting performances by the participants have been made and transcribed according to the predetermined transcription conventions. Research data have been reviewed under three cultural categories. Interpreting strategies of both participant groups have been determined; then, interpreted in terms of culture and transfer of meaning. This study sets forth the hypothesis that experimental group participants are more inclined to transferring the meaning into the target language when compared to the control group, considering the duration of their training as well as the number of the practices they have made. As a result of data interpretation, this hypothesis has been falsified although there are no significant differences between the groups, and it

has been concluded that the interpreting tendencies of both groups are target culture oriented.

Key words: Translation Studies, consecutive interpreting, cultural reference, transfer of meaning, cultural transfer, interpreting.

ÖNSÖZ

Çeviribilim üzerine yapılan akademik çalışmalarda, yazılı çeviri çalışmaları ile mukayese edildiğinde sözlü çeviri alanındaki çalışmaların görece daha yeni olduğu aşîkardır. Sözlü çevirinin hem doğasına özgü anlıksallığı hem de bu alandaki veri toplamanın zorluğu gereğı bu durum, Çeviribilim'in bu alanları arasında yapılan akademik çalışmalarda nicelik olarak da belirgin farklılıkların olmasına yol açan temel bir sebeptir.

Bu çalışma, sözlü çevirinin bir alt türü olan ardıl çeviri alanındaki bir boşluğu doldurma amacı taşımaktadır. Ardıl çeviri türünde kültürel aktarım üzerine odaklanan bu çalışma Türkiye'deki bu eksikliği giderme amacı taşırken, halihazırda mevcut bir bütüncüyî kendisine hareket noktası almayıp insan denekler kullanması ise çalışmanın bütüncesini oluşturması bakımından farklı bir yaklaşım olma özelliğı taşımaktadır. Aynı zamanda, temelde eşzamanlı çeviri için ileri sürülen kuramsal bir yaklaşımı ardıl çeviriye uygulama amacıyla yola çıkan bir çalışma olarak da bu alana bir yenilik getirmektedir.

Bu doktora çalışmasında elde edilen verilerin Mütercim Tercümanlık lisans öğrencilerinin eğitimleri süresince edindikleri kültürel farkındalıkların gözlemlenmesi bakımından önem taşıdığı ve bu gözlemin eğitim sürecine yansıtılabileceğı düşünülmektedir. Çalışmada hazır veri kullanılmaması, elde edilecek verilerin öngörülebilirliğini azaltmış olup deneklerin sağladıkları verilerin yorumlanmasıyla bu çalışma şekillenerek bir sonuca varılmıştır. Katılımcılar için öngörülen sayının tamamlanmasına ek olarak insan denekler ile çalışmanın zorluğu bu çalışmada karşılaşılan en büyük güçlüklerden olsa da, veri toplama süreci COVID-19 pandemisinin hemen öncesinde tamamlanabilmiştir.

Bu çalışmanın tamamlanmasında emeği geçen birçok kişi var. Öncelikle, sevgi ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve hep yanımda olarak hayatımı tamamlayan annem Nevin KARADAĞ’a ve eşiim Gökhan UYANIK’a teşekkür ederim.

Gerek Yüksek Lisans, gerekse Doktora çalışmamda danışmanlığımı yapan, beni sürekli yönlendiren, üzerimdeki emeği tarif edemeyeceğim boyutlara ulaşan Prof. Dr. Alev BULUT’a teşekkürü bir borç bilirim.

Doktora döneminde derslerini aldığım, İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Anabilim Dalı’ndaki hocalarım ile değerli fikirleriyle beni yönlendiren tez izleme komitemdeki hocalarım Prof. Dr. Mine YAZICI’ya, Prof. Dr. Emel ERGUN’a, Prof. Dr. Sakine ERUZ’a, Prof. Dr. Ayşe ECE’ye, Prof. Dr. Arsun URAS YILMAZ’a, Prof. Dr. Betül PARLAK’a, Prof. Dr. Necdet NEYDİM’e, Dr. Öğr. Üyesi Ayşeğöl ANGI’ya ve tez sürecimde yardımlarını esirgemeyen Öğr. Gör. Dr. Burak ÖZSÖZ’e teşekkür ederim.

Son olarak; isimleri gizli kalsa da, bu çalışmada yer alan ve katılımlarıyla bu doktora tezini var eden Marmara Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı lisans öğrencilerine teşekkür ederim.

Bu doktora tezini aileme ithaf ediyorum...

Gözde Begüm UYANIK

İSTANBUL – 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇEVİRİDE KÜLTÜREL UNSURLAR (REFERANSLAR)

1.1. Çeviri ve Kültür	7
1.2. İletişimde Kültürel Bağlam.....	20
1.3. İletişimde Kültürel Unsurlar	30
1.3.1. Eugene Nida: “Çeviri Sorunlarında Dilbilim ve Kültürel Antropoloji”	32
1.3.2. Peter Newmark: “Kültürel Kategoriler”.....	37
1.3.3. Javier Franco Aixelá: “Çeviride Kültüre Özgü Unsurlar”	42
1.3.4. Jan Pedersen: “Dil Dışı Kültürel Referanslar”	44
1.4. Kültürel Unsurlar ve Anlam Aktarımı	46

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE: ALANYAZINI VE ARAŞTIRMALAR

2.1. Çeviri Araştırmalarında Kültürel Odak.....	69
2.1.1. Kültürel Unsur ve Strateji Odaklı Çalışmalar	69
2.1.2. Sözlü Çeviri Araştırmalarında Kültürel Odak.....	75
2.2. Ardıl Çeviride Kültürel Unsurlara Kuramsal Bakış.....	81
2.2.1. Yorumlayıcı Çeviri Kuramı	82
2.2.2. Kültürel Yaklaşımlar	95
2.2.2.1. Betimleyici Çeviribilim.....	95
2.2.2.2. Çeviride Kalite Değerlendirmesi.....	104
2.3. Sözlü Çeviride Uygulanan Stratejiler.....	112
2.3.1. Sözlü Çeviriye Özgü Stratejiler	112
2.3.1.1. Kestirim / Öteleme	112
2.3.1.2. Genelleme	114

2.3.1.3.	Özetleme / Özünü İletme	115
2.3.1.4.	Yeniden Yapılandırma	116
2.3.1.5.	Çıkarma.....	117
2.3.2.	Genel Çeviri Stratejileri	118
2.3.2.1.	Ödünçleme	118
2.3.2.2.	Öyküntü.....	119
2.3.2.3.	Kültürel, İşlevsel, Betimleyici Eşdeğerini Bulma.....	120
2.3.2.4.	İzleyiciyi Başka Bilgi Kaynağına Yönlendirme.....	122

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMA: ARDIL ÇEVİRİDE KÜLTÜREL UNSURLAR

3.1.	Araştırmanın Tasarımı ve Kapsamı	123
3.2.	Araştırmanın Yöntemi.....	125
3.2.1.	Ölçütler	128
3.2.2.	Kısıtlılıklar	129
3.2.3.	Çeviri Ortamının Oluşturulması ve Kayıtların Alınması	132
3.2.4.	Kayıtların Çevriyazısı	134
3.3.	Verilerin İncelenmesi.....	137
3.3.1.	Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar	138
1. Örnek.....		138
2. Örnek.....		144
3. Örnek.....		153
4. Örnek.....		158
5. Örnek.....		165
6. Örnek.....		170
7. Örnek.....		174
3.3.2.	Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler	179
1. Örnek.....		179
2. Örnek.....		187
3. Örnek.....		194
4. Örnek.....		200
5. Örnek.....		206
3.3.3.	Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler.....	210
1. Örnek.....		210
2. Örnek.....		218

3. Örnek.....	231
4. Örnek.....	238
5. Örnek.....	246
3.4. Tartışma	251
SONUÇ	297
KAYNAKÇA	304
EKLER	330
ÖZGEÇMİŞ	471

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: David Katan’a göre dil ve kültür (Bölüm 1.1.)

Şekil 2: David Katan’a göre kültürün devingenliği (Bölüm 1.1.)

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Larson'ın çeviri işine genel bakışı (Bölüm 1.4.)

Tablo 2: House'un orijinal ve çeviri metinleri çözümleme ve karşılaştırma şeması (Bölüm 2.2.2.2.)

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 1. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği
(Bölüm 3.4.)

Grafik 2: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 1. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği
(Bölüm 3.4.)

Grafik 3: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 2. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği
(Bölüm 3.4.)

Grafik 4: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 2. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği
(Bölüm 3.4.)

Grafik 5: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 3. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği
(Bölüm 3.4.)

Grafik 6: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 3. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği
(Bölüm 3.4.)

Grafik 7: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 4. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği
(Bölüm 3.4.)

Grafik 8: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 4. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği
(Bölüm 3.4.)

Grafik 9: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 5. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği
(Bölüm 3.4.)

Grafik 10: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 5. Örneğe Ait Anlam Aktarımı
Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 11: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 6. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi
Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 12: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 6. Örneğe Ait Anlam Aktarımı
Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 13: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 7. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 14: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 7. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 15: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 1. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 16: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 1. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 17: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 2. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 18: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 2. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 19: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 3. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 20: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 3. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 21: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 4. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 22: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 4. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 23: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 5. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 24: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 5. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 25: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 1. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 26: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 1. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 27: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 2. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 28: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 2. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 29: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 3. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 30: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 3. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 31: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 4. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 32: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 4. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 33: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 5. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 34: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 5. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 35: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar”ın Kontrol Grubuna Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 36: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar”ın Deney Grubuna Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 37: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler”in Kontrol Grubuna Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 38: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler”in Deney Grubuna Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 39: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler”in Kontrol Grubuna Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 40: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler”in Deney Grubuna Ait Çeviri Stratejisi Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 41: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar”ın Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 42: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler”in Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

Grafik 43: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler”in Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Anlam Aktarımı Grafiği (Bölüm 3.4.)

GİRİŞ

Bu çalışma sözlü çevirinin bir alt yapılış biçimi (*mode*) olan ardıl çeviri alanında İngilizce – Türkçe dil çifti özelinde mizah unsurları, kısaltmalar, dil kullanımları gibi kültürel unsurların (referansların) aktarımını araştırmayı amaçlamaktadır. Söz konusu kültürel unsurların aktarımında uygulamaya katılan sözlü çevirmenlerin kullandıkları stratejiler incelenirken, ardıl çeviri bir süreç olarak ele alınmakta olup anlam aktarımı açısından kuramsal çerçeve olarak, başlangıçta eşzamanlı çeviri için öne sürülmüş bir kuram olan Yorumlayıcı Çeviri Kuramı'ndan yararlanılacaktır. Erek dilde üretilen metinleri yönlendiren çevirmen kararları (erek-odaklılık ve kaynak-odaklılık stratejileri) Çeviribilim alanına özgü kültürel yaklaşımlar ışığında değerlendirilecektir. Böylece, ardıl çeviri sürecinin ürünü olan erek metinlerin değerlendirmesi de yapılmış olacaktır.

Çalışmanın uygulama bölümünde çeviri lisans eğitimlerinde ardıl çeviri dersini başarıyla tamamlamış öğrenciler ile sözlü çeviriye giriş dersini tamamlamış ancak ardıl çeviri dersini henüz almamış olan öğrencilerden oluşturulan deney ve kontrol gruplarının yapacağı çeviriler kayda alınıp deşifre edilerek katılımcıların kültürel farkındalık ve yeterlilik düzeyleri ile kültürel unsurları çevirirken kullandıkları stratejilerin ortaya konması planlanmaktadır.

Birinci bölümde; bu çalışmanın temel kavramlarından biri olarak asıl inceleme nesnesi gibi görünen dilin ayrılmaz bir parçası olan kültür olgusu ele alınacaktır. Kültür olgusunun tanımı yapıp çeviri ile ilişkisinden bahsedildikten sonra, çeviri sürecinde aktarımın ana damarı olarak iletişimde kültürel bağlamdan bahsedilecektir. Daha sonra, araştırmalarında kültürü ele alarak kültürel sınıflandırmalar yapan çeviri araştırmacılarının yaklaşımları tanıtılacaktır. Son olarak, çeviride anlam aktarımı ve kültürel unsurlara bu yaklaşımların sentezine dayanan bir bakış açısı sunulacaktır.

İkinci bölümde; Çeviribilim alanında kültürel aktarımı ele alan lisansüstü sözlü çeviri ve görsel-işitsel çeviri çalışmaları ile bunların kuramsal çerçevesini oluşturan yaklaşımlar tanıtılacaktır. Daha sonra, veri incelemesinin ardından yapılacak tartışmaya esas oluşturan kuramsal yaklaşımlar bu bölümde tanıtılacaktır. Anlam aktarımı için Yorumlayıcı Çeviri Kuramı, kültür aktarımı için ise Kültürel Yaklaşımlar üst başlığının altında Betimleyici Çeviribilim ve Çeviride Kalite Değerlendirmesi yaklaşımları kullanılacağı için, bu yaklaşımlar sırası ile tanıtılacaktır. Son olarak, sözlü çeviride uygulanan genel stratejiler ele alınacaktır. Seçilen stratejilerin ortak özelliği, veri incelemesine genel hatlarıyla bir çerçeve sunacak olmalarıdır.

Üçüncü bölüm, bu çalışmanın veri bütüncesini sağlayan ardıl çeviri uygulaması ile ilgilidir. Bu bölümde; öncelikle, yapılan araştırmanın tasarımı ve kapsamı tanıtılacaktır. Uygulamada kullanılan ölçütler ve bütünce için seçilen örneklem hakkında bilgi verilecektir. Araştırmadaki kısıtlılıklar da anlatıldıktan sonra, oluşturulan ardıl çeviri ortamı gerekçeleri ve koşullarıyla birlikte sunulacaktır. Ardından, kayıtların çevriyazısında kullanılan standartlar ele alınacaktır. Bu çevriyazı uzlaşımları ile çevriyazısı yapılan görsel-işitsel kayıtlar, seçilen örneklerle, gruplandırmalarına göre verilecektir. Son olarak, tartışma başlığı altında veri incelemesi yapılarak bu incelemeye dayanan çıkarım ve yorumlar önce genel hatları ile verilip daha sonra çalışmanın kuramsal çerçevesi doğrultusunda değerlendirilecektir. Söz konusu değerlendirme, örneklerden yola çıkarak tümevarım yöntemi ile yapılacaktır.

Çalışmanın esas veri bütüncesini, deneklerin gönüllü katılımlarıyla yaptıkları ardıl çeviri uygulaması oluşturmaktadır. Uygulama kapsamında kontrol ve deney grubu çevirmenlerinin B dillerinden A dillerine (İngilizce'den Türkçe'ye) yaptıkları çeviriler değerlendirilecektir. Dil ve kültürün ayrılmaz oluşu bir gerçektir. Tek dilli bir ortamda yetişip o dili doğal olarak edinen (*acquisition*) ve bunun dışında bildiği dilleri kurumsal ortamda öğrenerek (*learning*) kazanan bir çevirmenin A dilinin kültüründe yetiştiği göz önünde bulundurulduğunda, içeriği anlamlandırma noktasında doğal

olarak B dilinde bazı sorunlar yaşayabileceği öngörülmektedir. Ancak, bu öğrenci / çevirmen adaylarının aldıkları kültür dersleri ve sözlü çeviri dersleri ile kültürel unsurların çevirisinde kullanılan stratejilerle tanıştıkları varsayılmaktadır. Bu sebeple, çalışmada uygulamaya örnek ve veri sağlayan gruplardaki katılımcılar, lisans eğitimi alan çevirmen adaylarından seçilmiştir.

Çalışmanın bütüncesini, İngilizce – Türkçe dil çifti oluşturmaktadır. Lisans düzeyinde çeviri eğitimi almakta olan Mütercim Tercümanlık öğrencileri bu çalışmanın odak noktasıdır. Bu bağlamda, Türkiye’de çeşitli dil çiftlerinde çeviri eğitimi alan bu öğrencilerin profillerinden bahsetmek yerinde olacaktır. Türkiye’deki Mütercim Tercümanlık / Çeviribilim bölümlerinde en yaygın eğitim verilen diller İngilizce, Almanca ve Fransızca olup bu bölümlerdeki öğrenci profilleri kendi içerisinde farklılık göstermektedir. Almanca – Türkçe ve Fransızca – Türkçe dil çiftlerinde eğitim alan öğrenciler lisans programı eğitim verdiği dilde öğrenci kabul eden bölümler ise, genellikle yurt dışında doğmuş veya yaşamış ve çift dilli / çift kültürlü olarak kabul edebileceğimiz kimseler olup Almanca veya Fransızca dillerini ana dil düzeyinde “edinmiş” kimselerdir. İngilizce – Türkçe dil çiftinde eğitim veren bölümlerde ise öğrenciler, İngilizce’yi genellikle lisans öncesi eğitimleri süresince okullarında öğrenmişlerdir. Başka bir deyişle, İngilizce bu öğrenciler için “öğrenilmiş” bir dildir.

Bu çalışmada, Marmara Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine, kültürel unsurlar barındıran İngilizce bir konuşma metninin Türkçe ardıl çevirisi yaptırılarak, öğrencilerin ardıl çeviri eğitiminden önce ve sonraki kültürel ve çevirisel farkındalıklarının karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Bu değerlendirmenin yapılabilmesi için seçilen metin, Beyaz Saray’da geleneksel olarak her yıl yapılan muhabirler yemeğinde (*White House Correspondents' Dinner*) Barack Obama’nın 2016 yılında ABD Başkanı olarak yaptığı son konuşmadır. Bu konuşma, resmi görüşmelerdeki gibi yoğun bir resmi ya da diplomatik dil kullanımı içermemekte olup

yarı-resmi bir ortamda yapılmıştır. Bu sebeple; bilhassa mizah, kinaye (ironi), kelime oyunları gibi kültürel unsurları barındıran bir konuşma niteliği taşımaktadır.

Türkiye’deki İngilizce – Türkçe dil çiftinde eğitim veren Çeviribilim / Mütercim Tercümanlık bölümlerinin lisans müfredatları incelendiğinde, kültürel çalışmalara – özellikle İngiliz ve Amerikan kültürleri üzerine olan çalışmalara – bu müfredatlarda yer verildiği görülmektedir. Bunun başlıca sebebinin, öğrencilerde o kültürlere aşinalık kazandırılması ve böylece gerek yazılı gerekse sözlü çeviri sırasında karşılaştıkları kültürel unsurlara karşı farkındalık yaratılması, bu bilgi ve farkındalık ile de bir çeviri bilinci oluşturulması olduğu düşünülebilir.

Lisans eğitimleri devam eden öğrencilerin seçilme ölçütleri, ardıl çeviri dersini alıp başarıyla tamamlamış ve henüz bu dersleri almamış ancak sözlü çeviriye giriş derslerini tamamlamış olmalarıdır. Bu anlamda üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden sırasıyla 20’şer kişilik kontrol ve deney grupları oluşturulmuştur. Bu öğrencilere söz konusu metnin Türkçe ardıl çevirisi yaptırılarak bu çeviriler kayıt altına alınmıştır.

Çalışmanın çıkış noktası; lisans öğrencilerinin ardıl çeviri eğitiminden önceki ve sonraki kültürel ve çeviriye ilişkin farkındalıkları arasında bir farklılık bulunup bulunmadığı ve eğitimin sözlü çevirmenlerin kültürel birikimlerine ve/veya farkındalıklarına katkısının olup olmadığı sorularıdır. Burada temel varsayım; eğitimleri devam ettikçe deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre erek dile aktarımda daha rahat strateji kullanma ve erek-odaklı karar alabilme ile bununla koşut olarak anlamı aktarabilme durumudur. Başka bir deyişle, eğitimin ve bunun tabii sonucu olarak deneyimin kültürel aktarımı kolaylaştırdığı ve kültürel farkındalığın aktarıma yansıdığı düşünülmektedir.

Çalışmanın bütüncesini deney ve kontrol gruplarının ardıl çevirileri oluşturmaktadır. İnsan katılımcıların yer aldığı böylesi bir çalışmanın yapılabilmesi ve söz konusu bilimsel çalışmanın etik açıdan değerlendirilebilmesi için, çalışmaya başlamadan önce etik kurul onayı alınması gerekmektedir. Bu bağlamda, söz konusu çeviri kayıtlarının alınabilmesi için İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı'na başvurulmuş ve 7 Ekim 2019 tarihli toplantıda 2019/160 dosya numarası ile bu başvuru kabul edilmiştir. Ayrıca, Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'nın 7 Ocak 2020 tarihli yazısında, uygulamanın Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Mütercim Tercümanlık Bölümü İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı'nda öğrenci-katılımcılar ile yapılması uygun görülmüştür. Alınan onayların ardından, 21 Ocak 2020 – 6 Mart 2020 tarihleri arasında sırasıyla kontrol ve deney grubu katılımcılarından alınan video ve ses kayıtları ile ardıl çeviri uygulaması yapılmıştır. Katılımcılar, bu çalışmada gönüllülük esasına göre yer almışlar ve verilerinin bu çalışmada kullanılması için yazılı izin vermişlerdir. Söz konusu kayıtlar araştırmacı tarafından halihazırda muhafaza edilmekte olup etik kurul başvurusunda belirtilen süreler sonunda silinerek imha edilecektir.

Ardıl çeviri eğitimi İngilizce – Türkçe dil çiftinde alan ve doğal olarak B dili¹ İngilizce olan sözlü çevirmenler ve sözlü çevirmen adayları tek kültüre doğan bireyler olup onların doğuştan iki dilli ve iki kültürlü bireyler kadar kültürel öğelere vakıf olamayacağı öngörülebilir. Bu bağlamda, ardıl çevirisi yapılan bir sözlü metinde geçen dilsel ve kültürel referansların sözlü çevirmen tarafından anlamlandırılması ve aktarılması konusunda aşağıdaki araştırma sorularının çalışmamıza temel oluşturması düşünülmektedir:

- * Eğitimin, lisans öğrencilerinin kültürel farkındalıklarına katkısı var mıdır?
- * Eğitim ve uygulama, çevirmenlerin kültürel aktarımda aldıkları kararları etkiler mi?
- * Eğitim, uygulama ile anlam aktarımı arasında koşut bir ilişki var mıdır?

¹ A ve B dillerinin tanımları için Bkz. <https://www.aiic.net/site/world/conference/glossary> (Son Erişim: 19.01.2020)

* Ardıl çevirmen, sözlü çeviri sürecinde kültürel göndermelerin aktarımında sorun yaşadığında, bu sorunları hangi stratejiler ile aşar?

* Sözlü çeviri eğitimine yeni başlamış ve bu eğitimi tamamlamış grupların ana diline yaptığı çevirilerde başvurduğu çeviri stratejileri benzerlik ya da farklılık gösterir mi?

* Sözlü çevirmenin kültürel referansları anlamlandırması ve aktarması A dilinde daha yeterli olacaktır. Ana dilinde anlamı daha iyi kavrayabilen çevirmen, erek dile çevirisinde bu anlamı yeterli bir şekilde aktarabilir. Bu anlamda, A diline çeviri yapması beklenen sözlü çevirmenin B dilindeki referansları bilmeseyse bile yeterli derecede anlayacağını varsayarsak, B dilinde bu anlamı yeterli derecede aktarabilir mi?

Kültürel unsurlar genellikle metin dışı göndermeler olduğu için, bu çalışmada kültürel unsur ve kültürel referans terimleri hem birbirinin yerini alan hem de birbiriyle dönüşümlü anlamda iki boyutlu olarak kullanılmaktadır.

Çalışmanın önemi, ardıl çeviri alanında bu çalışmanın ilk kez yapılacak olması ve eşzamanlı çeviri incelemesinde yaygın kullanılan bir yorumlayıcı anlam ve aktarım yaklaşımının ardıl çeviriye uygulanabilirliğini göstermesidir. Aynı zamanda, sözlü çeviri alanının dinamikleriyle koşut olarak veri toplamanın zorluğu göz önünde bulundurulduğunda, bu çalışma Türkiye’deki ardıl çeviri çalışmalarının uygulama alanına inceleme verisi sunarak da önemli bir katkıda bulunmaktadır.

Çalışmanın son bölümündeki tartışma ve değerlendirmelerin çeviri eğitiminde öğrencilere kültürel farkındalık kazandırmak için eğitim programlarında dikkate alınabilecek noktalar üzerinde ileride yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Böylece, çalışmanın ileride yapılacak çeviri eğitimi çalışmalarıyla desteklenerek çevirmen adaylarının kültürel farkındalık kazanmalarına katkıda bulunması umulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇEVİRİDE KÜLTÜREL UNSURLAR (REFERANSLAR)

Çalışmanın bu bölümünde, bu çalışmanın çıkış noktası olan kültür olgusu ele alınacaktır. “Çeviri ve Kültür” alt başlığında öncelikle kültürün tanımı yapılacak, çeviri ve kültür ilişkisinden bahsedilecektir. Sonraki aşama olarak, “İletişimde Kültürel Bağlam” alt başlığında çevirinin kültürlerarası iletişimin temeli olduğu düşüncesinden hareketle dil olgusunun ele alınacak, kültür ile ilişkisi kurularak iletişimde kültürel bağlam ile anlamı bağlam ve iletişim ortamı içinde ele alan Paul Grice’ın iletişimde işbirliği ilkesi yaklaşımından bahsedilecektir. “İletişimde Kültürel Unsurlar” alt başlığında ise, çalışmalarında kültürel unsurları ele alan dört Çeviribilim insanının (Eugene Nida, Peter Newmark, Javier Franco Aixelá, Jan Pedersen) yaklaşımları açıklanacaktır. Son olarak, “Kültürel Unsurlar ve Anlam Aktarımı” başlığında da, anlam olgusu Anglo-Sakson bakış açısıyla (Mona Baker, Mildred L. Larson) verilecek ve anlam aktarımı bağlamında çeviride eşdeğerlik olgusu ile çeviride kültür aktarımı ele alınacaktır.

Kültürel unsurlar genellikle metin dışı göndermeler olduğu için, bu doktora çalışmasında kültürel unsur ve kültürel referans terimleri birbiriyle dönüşümlü olarak kullanılmaktadır.

1.1. Çeviri ve Kültür

Çeviri ve kültür arasındaki ilişkiden söz etmeden önce, her iki kavramın da ayrı ayrı tanımını yapmak gerekmektedir. Öncelikle, çevirinin ne olduğu sorusu ile yola çıktığımızda farklı tanımlar ile karşılaşırız. Bu tanımların bir kısmı çeviriye dilsel bir aktarım olarak bakarken, bir kısmı da tanımlarında kültürü içermektedir. Birçok farklı tanımı olmasına karşın, “bir dizi çağdaş ‘çeviri’ tanımının incelenmesi, konu

üzerindeki düşüncelerin evrimini ve halihazırda birçok farklı bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir.” (Sager, 1994: 121).

Dictionary of Translation Studies, çeviri başlığında tanıma “pek çok farklı şekilde anlaşılabilen, oldukça geniş bir kavram” olarak giriş yapmaktadır (Shuttleworth & Cowie, 1997: 180).

Jeremy Munday, çeviri (*translation*) teriminin İngilizce’de 1340² yıllarında kullanılmaya başlandığını, eski Fransızca *translation* ya da kendisi de *transfere* (devir) teriminden türemiş olan Latince *translatio*’dan (taşımaya, nakletme) gelmiş olabileceğini aktarmaktadır. Bugünkü kullanımıyla da dil alanında çeviri sözcüğünün genel bir konu alanı ya da olgu olarak, ürün olarak veya çeviri üretme süreci olarak üç ayrı anlamından söz etmektedir (Munday, 2012: 8).

J. C. Catford, çeviriyi “bir dildeki (kaynak dil) metne ait materyalin, başka bir dildeki (erek dil) eşdeğer metne ait materyal ile yer değiştirmesi” olarak tanımlamaktadır (Catford, 1965: 20).

Rus yapısalcılarının Roman Jakobson, çeviriyi herhangi bir dilsel göstergenin anlamının başka bir gösterge ile ifade edilmesi olarak tanımlamakta ve üç tür çeviriden söz etmektedir: 1) *dil içi çeviri*, 2) *diller arası çeviri* ve 3) *göstergeler arası çeviri* (Jakobson, 1959: 232-233). Jakobson’un diller arası çeviri olarak adlandırdığı tür, genel bir çeviri tanımı yapılırken kast edilen tanımdır.

George Steiner’a göre, “Her dil eylemi bir çeviridir.” (Steiner, 2004: 1). Bunun üzerine Theo Hermans, dil ve iletişim bağlamlarının dışında çeviri teriminin diğer bilim dallarındaki kullanılış biçimlerini de sorunsallaştırmaktadır (Hermans, 2013: 76).

² Bir keşiş ve bilim insanı olan Richard Rolle (1310-1349) tarafından *Psalter*’ın önsözünde çeviri sözcüğünün kullanıldığını, Munday kitabında sonnot olarak vermektedir.

İtalyan göstergebilimci Umberto Eco'ya göre; çevirinin insanın içini rahatlatan, akla ilk gelen yanıtı, “aynı şeyi bir başka dilde söylemek”tir (Eco, 2003/2012: 173). Yine de Eco, aynı şeyin söylenmesini tanımlamada güçlük çekildiğini de ifade etmektedir.

Bogusław P. Lawendowski, çeviriyi “bir dizi dil göstergesinden başka bir dizi dil göstergesine ‘anlam’ın aktarılması” olarak tanımlamaktadır (Lawendowski 1978: 267, Aktaran: Shuttleworth & Cowie, 1997: 182).

Eugene Nida ve Charles Taber, çeviriyi eşdeğerlik bağlamında ele almakta ve önce anlam, sonra da biçim bakımından alıcı dildeki en yakın doğal eşdeğerini üretmek olarak tanımlamaktadırlar (Nida ve Taber, 1982: 12). Bu yaklaşımları ile Nida ve Taber'in, orijinalin etkisini korumanın önemine dayalı bir yaklaşım benimsediklerini söylemek yanlış olmayacaktır.

Margret Ammann, çeviriyi “[...] bir iletişim durumu içinde yer alan kültürlerarası bir edim [...]” olarak tanımlar (Ammann, 2008: 53). Ammann'ın bu tanımına göre, çevirinin gerçekleşmesi için bir iletişim durumu söz konusu olmalı ve bu iletişim de farklı kültürlere, farklı dillere mensup kimseler arasında gerçekleşmelidir.

Bir Türk Çeviribilimci Sakine Esen-Eruz, çeviriyi iki farklı kültür ve dil arasında yapılan, öğrenilebilir ve öğretilebilir bir etkinlik olarak tanımlamakta (Esen-Eruz, 2008: 39, 233) ve “çeviri, çevirmen adayının işi benimsemesine ve gerek dil ve kültür duyarlılığını, gerekse kültür donanımını sürekli arttırmasına koşut öğrenilebilir bir etkinliktir.” diyerek bu düşüncesini bir adım ileri taşımaktadır (a.e., 2008: 233).

Bütün bu tanımlardan yola çıkarak, çevirinin kültürlerarası etkileşimin sonucu ortaya çıkan ve malzemesinin dil olduğu bir süreç, ürün ya da eylem olduğu söylenebilir. Zira

çeviri sürecinde farklı dil ve kültürlerle mensup kimseler bir etkileşime girmeyi istemekte ve çevirmen aracılığı ile de bu etkileşim ve aktarım gerçekleşmektedir.

Kültürün tanımını yapmak istediğimizde ise, çeşitli kültür tanımları karşımıza çıkmaktadır. Bu tanımların her biri kültürün farklı yönleri ile ele almakta, kültürün ne olduğuna dair ortak bir payda ise halihazırda bulunmamaktadır. İnsanoğlu, hangi kültüre ait olduğunu ve kültür olgusunun ne olduğunu içgüdüsel olarak bilir. “Bununla birlikte, hangi kültüre mensup olduğumuzu bilmemize karşın, bu sözcüğün tanımını herkesin bildiği gibi zor olagelmıştır.” (Katan, 1999: 16).

Kültür kavramını Türk Dil Kurumu; “[t]arihî, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddî ve manevî değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” olarak tanımlamaktadır (1998: 1436). Bu tanıma göre kültür; “öğrenilebilen, geliştirilebilen ve insan eseri olan bir şeydir.” (Özbent, 2011: 401).

Latince’den gelen kültür kavramı günümüzdeki anlamına yakın biçimde ilk kez 17. yüzyılda Samuel von Pufendorf tarafından kullanılmıştır. Doğal hukuk düşünürü olan Pufendorf’a göre kültür; “doğaya karşıt olan ve belli bir toplumsal bağlam içinde ortaya çıkan tüm insan eserleridir.” (Cevizci, 1999: 536).

Aydınlanma Çağı’nda oluşan kültür kavramının yaratıcısı ünlü Alman filozofu Herder’e göre kültür; “bir ulusun, bir halk ya da topluluğun yaşam tarzıdır.” (a.g.e., 1999: 536). Herder’in kültür kavramına bu yaklaşımı, kültüre tarihsel bir boyut kazandırmakla birlikte günümüz kültür görüşünün temelini de oluşturmaktadır.

Çeşitli kültür tanımları arasında Anglo-Sakson dünyada en yaygın olarak kabul gören tanımlardan biri 1871 senesinde yapılmış olup³ antropolog Edward Burnett Tylor’a aittir. Tylor’ın günümüz antropologlarınca da kabul görmüş tanımı ile kültür; “toplumun bir üyesi olarak insanlar tarafından edinilmiş bilgi, inanç, sanat ahlaki değerler, hukuk, gelenek ve diğer yetenekler ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütündür.”⁴ ⁵. Edward Sapir ise bu tanımı, “Kültür; bir toplumun parçası olan insanoğlu tarafından bilgi, inanç, sanat, ahlaki değerler, hukuk, görenekler ve diğer yetenekler ve alışkanlıklardır.” şeklinde aktarmaktadır (Katan, 1999: 16). Başka bir deyişle, kültür bireysel değil, toplumsal bir olgudur ve toplumdan bağımsız olarak düşünülemez.

Amerikalı antropologlar Alfred Louis Kroeber ve Clyde Kluckhohn’a (1952) göre ise “kültürün temeli, geleneksel (yani tarihsel olarak türemiş ve seçilmiş) fikirler ve özellikle de atfedilen değerlerinden oluşmaktadır.” (Kroeber ve Kluckhohn, 1952: 357).

Herskovits (1955), insan yapımı olan her şeyin kültür olabileceğini söylerken; Geertz (1973), kültürü insanlar arasındaki ortak bir anlamlar sistemi olarak ele almaktadır (Aktaran: Gudykunst, Ting-Toomey ve Nishida, 1996: 4).

George Yule’e göre kültür terimi, “[...] sosyal grupların üyeleri olduğumuzda öğrendiğimiz nesne ve kişilerin niteliği hakkındaki bütün fikir ve varsayımlar” için kullanılmaktadır (Yule, 2010: 267).

Kültür tanımları çeşitlilik göstermekle birlikte, Claire Kramsch bu olguya farklı bir biçimde yaklaşmakta ve kültürün doğallığını sorgulamaktadır. Kültür; doğada

³ **Primitive Culture**, Vol I, New York, Dover Publications Inc., 1871.

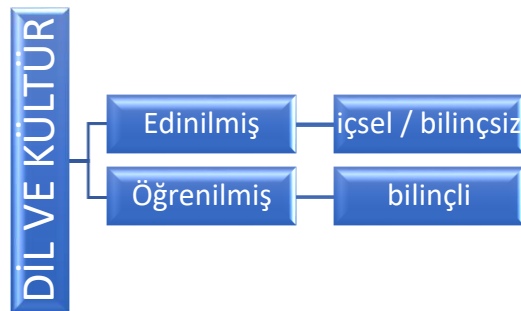
⁴ <https://www.britannica.com/biography/Edward-Burnett-Tylor> (Son Erişim: 26.12.2019)

⁵ Bu çalışmadaki alıntıların Türkçe’ye çevirisi, aksi belirtilmedikçe araştırmacı tarafından yapılmıştır.

bulunmayan, eğitim ve sosyalleşme ile insanın edindiği bir olgudur (Kramsch, 1998: 4).

Kültür kavramının tanımlanması, bu kavramın hangi unsurları içerdiğini ve bilim insanları tarafından kültürün nasıl algılanıp öğretildiğine dair belirledikleri sınırları göstermesi bakımından önemlidir. Bu çalışmada ele alınan kültür, somut bir olgu olmayıp öğrenilmiş olmaktan ziyade edinilmiş bir olgudur. Toplumdaki bireyin içsel olarak “edindiği” “ortak” bir olgudur. “Edinim, gayriresmi olarak izleme ve işitme yolu ile bir dilin ve davranışın doğal, bilinçsiz olarak öğrenilmesidir. Öğrenim ise, resmidir ve bilinçli olarak öğretilir.” (Katan, 1996: 17). Yine George Yule’e göre kültür, *sosyal olarak edinilmiş bilgidir* ve ana dilimiz gibi, kültürü bilinçsiz olarak ediniriz. Ayrıca, bireyin bu bilgiye ya da bunun sonucu olarak kültüre dair farkındalığı da söz konusu kültürün dilini geliştirdiği zaman gelişmektedir (Yule, 2010: 267). “Kendi kültürlerinin temsilcileri olarak insanlar bir şeyleri farklı şekilde ve genellikle de farkında olmadan yaparlar.” (Newmark 1998: 156, Aktaran: Katan, 1999: 9). Birey, bir dilin ve kültürün içine doğduğunda o dili ve kültürü bilinçsiz olarak edinirken, çok dilli ve doğal olarak çok kültürlü bir ortamda doğmayan ya da yaşamayan birey ise ikinci ve hatta üçüncü dilleri ve kültürleri bilinçli olarak öğrenmektedir. David Katan’ın dil ve kültüre yaklaşımını aşağıdaki şekilde şematize etmek mümkündür:

Şekil 1: David Katan’a göre dil ve kültür

David Katan, teknik, resmi ve gayriresmi / bilinçsiz kültür olmak üzere kültürü üç düzeyde ele almaktadır:

Teknik düzeyde, iletişim nettir ve bilinçli olarak aksettirilir. Aynı zamanda bilimsel olup halihazırda bu tür kültür, küresel nitelik taşımaktadır. Bilhassa dünya çapında belli standartları tutturmak ve korumak isteyen iş dünyası ve sanayide bu küresel özelliği görmek mümkündür. Zira dil kullanımı düzensiz ve teknik düzeyde anlam açısından kayıp veya çarpıklığın oluşma ihtimali oldukça düşüktür. Dilbilgisel açıdan dil dışı bir bağlamın varlığı söz konusu değildir (Katan, 1999: 7-8). Böylesi bir ortamda, yüksek bir teknik bilgi birikimine sahip olmayan çevirmenlerin etkin olması beklenemez. Bu sebeptendir ki birçok şirket, sözlü çevirmen kiralamaktansa hizmet içi dil eğitimine yaptırım yapmaktadır (Kondo ve Tebble, 1997: 161-162). Söz konusu özel alanda uzmanlaşmamış veya alan bilgisi olmayan çevirmenlerin dezavantajlı durumda olmaları kaçınılmazdır.

Resmi düzeyde, ‘kurumsal kültür’ yer almaktadır. Kurumsal kültürden kast edilen ise, uluslararası kültürel farklılıklardan ziyade şirketlerin kendi içindeki kültürleridir. Bu noktada, bu düzeydeki kültürün ulusal nitelikte olduğu düşünülebileceği gibi, şirketten şirkete ve hatta şirket içindeki birimlerden bir diğerine değiştiği gözlemlenebilir. Katan, genel (başka bir deyişle özel alanda uzmanlığı olmayan) bir sözlü çevirmenin yine dezavantajlı olduğunu ifade etmektedir. Zira sözlü çevirmen grup içi üyelerden birisi değildir (Katan, 1999: 11). Bu sebeptendir ki şirketler, dışarıdan bir çevirmen ile anlaşmak yerine sözlü ve yazılı çeviri işlerini kendi departmanları içinde yapma yoluna giderler.

Gayriresmi / bilinçsiz düzeyde kültüre baktığımızda ise, bir aracının müdahil olabileceği ve arabuluculuk yapabileceği bir düzeyin varlığından söz edebiliriz. Bu noktada, çevirmenin olası bir kültürel arabulucu rolü söz konusudur (a.g.e., 1999: 11-12). Çevirmenin, iki farklı dil topluluğuna mensup iletişime taraf tek dilli katılımcılar arasında bir arabulucu rolü söz konusudur (Steiner, 1975: 45, Aktaran: Katan, 1999: 12). Steiner’in söz ettiği arabuluculuk rolü, dilsel bir özellik taşımaktadır. Başka bir

deyişle, kültürel bir arabuluculuktan söz etmez. R. Taft, kültürel arabuluculuğu şu şekilde tanımlar:

“Kültürel bir arabulucu; dil ve kültür bakımından farklılık gösteren kişiler ya da gruplar arasındaki iletişimi, anlayışı ve eylemi kolaylaştıran kişidir. Arabulucunun rolü; bir kültürel grubun ifadelerini, niyetlerini, algılarını ve beklentilerini diğerine yorumlamak, yani aralarındaki iletişimi kurmak ve dengelemektir. [...] bir arabulucu, bir dereceye kadar iki kültürlüdür.”

(Taft, 1981: 53, Aktaran: Katan, 1999: 12)

Taft'ın sözünü ettiği kültürel arabuluculuk rolü, yalnızca sözlü ya da yazılı çevirmene atfedilen bir rol olmaktan ziyade, oldukça geniş bir bağlamda ele alınabilecek ve birçok meslekten kimseye de atfedilebilecek bir roldür. Başka bir deyişle, Taft bu tanımını çevirmen özelinde yapmamıştır. Bununla birlikte, kültürel arabulucunun sahip olması gerekli özellikleri arasında; kültürel eğilimini değiştirebilme konusunda esneklik, iletişim becerileri, sosyal ve teknik becerileri ile arabuluculuk yaptığı toplumlar hakkında bilgi sahibi olmak gerekliliğini de vurgulamaktadır (Taft, 1981: 53-73, Aktaran: Katan, 1999: 12).

Günümüzde ise kültür olgusuna bakıldığında, farklı kültürlerin küresel iletişim çatısı altında bir araya geldiği görülmektedir (Katan, 1999: 7). Bu durumun, olası iki sonucu olduğunu söylemek mümkündür: 1) kültürel zenginlik ya da kültürel çeşitlilik, 2) bu kültürel çeşitliğin sonucunda ortaya çıkan kültürlerarası etkileşim ve bunun sonucu olarak ortak bir kültür oluşumu.

Geert Hofstede'ye göre kültür; “bir gruba mensup insanların başka bir gruba mensup insanlardan ayrılmasını sağlayan, zihnin toplu halde programlanması olayıdır.” (Hofstede v.d., 2010: 6). Ona göre; her kültürün bir yazılımı bulunmaktadır ve o kültüre mensup her bir üye az ya da çok bu kültürü edinmektedir. Bu tanımdaki kilit ifade, zihnin ‘toplulu halde programlanması’ olup “doğumdan itibaren her birimizin maruz kaldığı bir süreci tasvir eder.” (Lewis, 2006: 17). Başka bir deyişle, bir kültürü öğrenmek istediğimizde başlıca gereken unsur, söz konusu kültüre mensup bir insanda içsel olarak programlanmış olan bu yazılımın nasıl işlediğini öğrenmektir. Benzer

şekilde, söz konusu dilde ya da kültürde düşünmek ve üretmek için o dil ya da kültürde doğmamış bir kimseye de gereken şey, bu programlamadır.

Kültür kavramı; bir topluluğa mensup insanların davranışları, değerleri, düşünme biçimleri, değer yargılarını gibi unsurları içermektedir. Toplumdaki belirli değer yargıları çerçevesinde, kendilerini yetiştiren ebeveynleri veya eğitim aldıkları dönemde okuldaki öğretmenleri çocuklara, toplumda başarılı etkileşimlerde bulunmaları için gerekli tavsiyeleri vermeye çalışırlar. Başarılı etkileşimden kastedilen, içinde bulundukları toplumda ve kültürde kurdukları iletişim ve ilişkilerde başarılı sonuçlar alabilmeleridir. Bununla birlikte, her kültür bunu kendine özgü biçimde gerçekleştirmektedir. “Her bir kültür grubunun, çocuklarına, kendi çevrelerinde eşit derecede geçerli farklı birtakım yönergeler/eğitim vermesi belki de üzücüdür.” (a.g.e., 2006: 17). İşte bu fark, kültürler arasında halihazırda var olan farklılıktan ileri gelmektedir. Bir kültüre doğan birey de, kendi kültürüne ait davranış biçimleriyle öğrendiklerini içselleştirir. “Büyüdükçe, bu [içsel/bilinçsiz olarak] öğrenilmiş ulusal ve/veya yöresel kavramlar, bizim göz ardı etmemizin neredeyse imkansız olduğu temel inançlarımız olurlar.” (a.g.e., 2006: 17).

Benzer şekilde, bireyi çevreleyen dünyayı ve bu dünyada yaşadığı deneyimleri sınıflandırma biçimi de öğrendiği dil ve sistemi ile koşuttur. “Edindiğimiz sözcükler ile, sosyal dünyamızdaki ilişkili kategori farklılıklarının türlerini tanımayı öğreniriz.” (Yule, 2010: 267). Yule, kategoriye “birtakım ortak özellikleri olan bir grup” olarak tanımlamakta iken öğrendiğimiz sözcükleri de “kalıtsal bir dizi kategori etiketleri” olarak düşünebileceğimizi ifade etmektedir (a.e., 2010: 267). Özetle, bireyin içinde içsel bir şekilde yer bulan bir kültürün varlığı söz konusudur.

Dil, yaşayan bir organizma olarak sürekli bir devinim halindedir. Doğal olarak, bu durumda, dilin ayrılmaz parçası olan kültürün de aynı şekilde bir devinim halinde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Dilin devingenliğini savunan yaklaşıma göre; “kültürdeki ‘anlam’, kitaplara, bilişsel haritalara ya da başka durağan dizgelere

bakarak bulunabilecek bağımsız bir olgu değildir. Burada söz konusu kültür, kültüre maruz kalanlar tarafından sürekli olarak müzakere edilen, devingen bir süreç olarak görülmektedir.” (Katan, 1996: 21). Başka bir deyişle, dil ve kültürün devingenliği ile koşut olarak, bir kültürdeki anlam da devingenlik göstermektedir. Bu devingen dizge içerisinde anlam, geçmişi kendisine referans alabileceği veya geçmişten etkilenebileceği gibi, gelecekteki olası anlamlara da bir emsal oluşturmaktadır.

Kültürün bu devingenliğinin yanı sıra, başka bir boyutta da devingenliğinden söz etmek mümkündür. Bilhassa gelişen teknolojinin bir sonucu olarak küreselleşme, farklı toplumların daha rahat bir şekilde iletişim kurmasına olanak tanımış ve insanların kurduğu bu iletişim de ortak bir kültür kavramının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu duruma, kültürün küreselleşmesi olarak bakılabilir ve bu küreselleşmenin devingen bir süreç olduğu da aşıkardır.

“Küresel iletişimin artan önemi ... ulusal farklılıkları bulanıklaştırmaktadır. Yaş ve yaşam tarzı, ulusal kültürden daha önemli olabilmektedir. Uydu TV’ler sayesinde, dünyadaki gençler, hoşlandıkları şeyler bakımından diğer ülkelerdeki akranları ile, kendi ülkelerindeki farklı yaş grubundan insana nazaran daha çok ortak noktaya sahip olabilmektedirler.”

(Séguinot 1995: 65, Aktaran: Katan, 1996: 23).

Katan’a göre kültür, durağan bir olgu olmayıp devingendir. Ayrıca, bu devingenlik bireysel bir değişim olabileceği gibi toplumun bütününde de söz konusu olabilmektedir. Katan, anlam boyutunda kültürün kendi içinde bir devingenliği olduğunu belirtirken, kültürün küreselleşmesi ile birlikte doğal olarak ortaya çıkan bir devingenliğin de varlığından söz etmektedir (a.g.e., 1996: 21). David Katan’a göre kültürün devingenliğini aşağıdaki şekilde şematize etmek mümkündür:

Şekil 2: David Katan'a göre kültürün devingenliği

Toplumlar arasındaki kültürel farklılıklar, küreselleşmenin tabii bir sonucu olarak azalmaktayken; başka bir deyişle, ortak bir değer paylaşımının sonucu olarak toplumlar arası ortak bir kültür oluşurken, yine de toplumlara özgü kültürel farklılıklar bulunmaktadır ve aslında toplumlar arası bu farklılıklar, günümüz dünyasında kültürü oluşturan unsurlardır. Zira kültür farklılıklarda yatmaktadır.

İnsanın gerçeğe olan bakışı ya da gerçeği algılayış biçimi, yetiştiği toplum ve doğal olarak içine doğduğu kültür ile şekillenmektedir. Gerçeğe olan bu bakış açısı ve gerçeği algılayış biçimi kültürden kültüre farklılık gösterebileceği gibi, insandan insana da farklılık gösterebilir. Bununla birlikte, bir toplumun mensubu olarak insan, içine doğduğu o toplum ve kültür çerçevesinde değer yargıları oluşturur ve olgulara doğru ya da yanlış, iyi ya da kötü gibi bakış açıları geliştirir. Bunun doğal bir sonucu olarak kültürel farklılıklar, toplumların var olanı algılayış biçimlerinde de birtakım farklılıklara neden olmaktadır. “Gerçeği algılayış biçimimiz [...] bir anlığına başkasının yerine kendimizi koyabilirsek – bir konuyu bizim gördüğümüzden çok farklı şekilde gördüğünü görebilirsek ancak – desteklenir.” (Lewis, 2006: 22). Toplumlara bir kalıba sokmanın ne derece doğru olduğu sorgulanabilir bir durumdur. Ancak, bir insanın davranış ve düşünce biçimini büyük ölçüde içinde yetiştiği toplum ve kültür şekillendirmektedir. “[İnsanları] bir kalıba sokmak tehlikelidir, fakat genelleme yapmak toplumsal düzeyde bize makul ölçüde yol gösterir. [...] Toplumsal

özelliklerde yapılan genellemeler bireyler ile yıkılabilse de, çok sayıda kişi söz konusu olduğunda bu genellemeler sağlam bir duruş sergilemektedir.” (a.e., 2006: 24).

Çeviri ve kültür arasında bir ilişki kurmak istediğimizde ise; bu ilişkinin, aslına bakılırsa dilin ve iletişimin doğal bir sonucu olarak var olduğu söylenebilir. Zira dil ve kültürün birbirinden ayrılmazlığı savından yola çıkıldığında, bir iletişim ortamında kültürden bağımsız bir dil aktarımı düşünülemez. Başka bir deyişle, iletişim ile aslında bir kültür aktarımı da söz konusu olmaktadır. Hall; kültürün iletişim, iletişimin de kültür olduğuna inanmaktadır (Hall, 1959: 169, Aktaran: Gudykunst, Ting-Toomey ve Nishida, 1996: 4). Her ne kadar kültürün tanımı konusunda farklı düşünceler ve tanımlar olsa da ve her bir tanım kültür olgusunu farklı bir açıdan ele aldığı için bu tanımlar arasında bir fikir birliği söz konusu olmasa da iki farklı olgu olan kültür ve iletişimin birbirinin yerine geçen kavramlar olarak kullanılması her iki olgunun tanımı bakımından eksiklikler yaratmaktadır. Hall’un bu yaklaşımındaki bir başka temel eksiklik de aslında çevirinin amacı olarak iletişimin, aracı olarak da kültürün ayrı ayrı ele alınabilir olgular oluşudur. Zira kültürün odaklandığı unsur yapı iken, iletişiminki de süreçtir (Birdwhistell, 1970: 251). Kültür ve iletişim birbiriyle ilişkili, aynı zamanda birbirinin nedeni olan iki kavramdır. “İletişim ve kültür, karşılıklı olarak birbirini etkiler. İnsanların sosyalleştiği kültür, iletişim biçimlerini etkiler ve bireylerin iletişim kurma biçimleri, paylaştıkları kültürü zamanla değiştirir.” (a.g.e., 1996: 3).

Çeviri, bir kültür aktarımıdır. Gerek yazılı gerekse sözlü çeviri için bu durum geçerlidir. Çevirmen de kültürlerarası iletişimde köprü görevi gören bir kültür aktarıcısıdır. “Çevirmenin görevleri arasında, [...] niyetlenen etkiyi [*Niyet*] çeviri yaptığı dilde bulmasıdır.” (vurgu orijinalinde mevcuttur) (Benjamin, 1992: 77). Başka bir deyişle, çevirmenin görevlerinden bir tanesinin kaynak kültürdeki benzer etkiyi yaratmak olduğu söylenebilir.

Kültür, tek ve mutlak bir yapıdan oluşmamaktadır. “katmanlı ve aynı toplum için geçerli, büyük ölçüde örtüşen bir kültür olabileceği gibi, farklı toplumlardaki gelenek

ve görenekleri dile getiren, büyük ölçüde örtüşmeyen farklı kültür öbekleri olarak da algılanabilir.” (Esen-Eruz, 2008: 43). Bu görüş, Hofstede’nin kültürü bir soğanın katmanlarına (*layers of onion*) benzetmesi ile koşuttur (Karş. Hofstede v.d., 2010).

“Çeviriyle ilgili çağdaş kuramlarda çevirmenin rolüne büyük önem verilmektedir. Bu kuramlara göre çevirmen kültürlerarası iletişimin uzmanı niteliğindedir [...], oysa eski kuramlarda (ki bunların çoğunda çevirmen diye bir kavramdan bahsedilmez) çeviriyi yapan kişi her şeyden önce iki dil arasında ‘aracılık eden kişi’ olarak görülür. Bir çevirmen, kültürlerarası iletişim alanındaki görevini, ancak yaptığı görevle ilgili kararlarını ve davranışlarını bağımsız olarak kendi belirleyebildiği takdirde, gereğince yerine getirebilir.”

(Ammann, 2008: 57)

Ammann’ın bu satırlarında bahsettiği ve eski kuramlardaki haliyle iki dil arasında aracılık eden kişi olan çevirmen, Steiner’in dilsel bir arabulucu olarak sözünü ettiği çevirmen tanımı ile koşuttur (Karş. Steiner, 1975). Çevirmen, kültürlerarası iletişim uzmanıdır. “O yaptığı işi gerekçelendirebilen bir uzman konumundadır. Bu anlamda çevirmen, gerektiğinde kültürlerarası bir danışman ve her zaman bir dil ve o dilin kullanıldığı kültüre duyarlı bir metin oluşturma uzmanıdır.” (Eruz, 2003: 56).

Bu noktada, “Öğrenilmiş bir yabancı dil ve kültürde bir mesajın aktarımı ya da üretimi için gereken unsurlar nelerdir?” sorusunu yöneltmek gerekir. Benzer şekilde, bu soruyu bir adım ileriye taşıdığımızda ve sözlü çevirmenler için düşündüğümüzde, “Bir dili ve kültürü sonradan öğrenen mütercim tercümanların, yabancı bir dil ve kültürde bir mesaj aktarımı için sahip olması gereken özellikleri ve birikimleri nelerdir?”, “Sözlü çeviri özelinde, kültüre özgü (*culture-specific*) unsurları aktarmada sahip olmaları gereken özellikler veya edinçler var mıdır ya da ne olmalıdır?”, “Sözlü çeviri için B dilinde bir kültürel birikim standardı var mıdır ya da oluşturulabilir mi?” soruları ilk etapta akla gelmektedir.

Claire Kramersch, kültürün öğretilebilirliğini ya da hangi ölçüde öğretilebileceğini sorgularken, dil öğrencilerinin kültürel yeterliliklerinin tam olarak gelişemeyeceği ya

da bu öğrencilerin aynı kültürel çerçevede düşünemeyecekleri görüşündedir. Ona göre; “kültür; sosyal, siyasi ve ideolojik bir gerçeklik olup kültürel düzgüleri anlamının zorluğu, yalnızca başka bir sözcüksel ya da dilbilgisel düzgüyü kavramaktan ziyade dünyayı başka bir bakış açısı ile görmenin zorluğundan ileri gelmektedir.” (Kramsch, 1993: 188). Bu görüş aynı zamanda, çevirinin başka bir dilde yalnızca sözcük düzeyinde bir aktarım olmadığı, kültürel düzeyde de bir aktarım olduğuyla koşut bir görüştür.

Bu noktada, “Yabancı dil (çalışmamızdaki odak nokta olarak mütercim tercümanlık) öğrencilerine o dilin kültürü öğretilir mi?” ya da “Öğrencilere kültürel farkındalık nasıl kazandırılır?” sorularından yola çıkarak, sözlü çeviride – ardıl çeviri özelinde – kültürel unsurlar ile karşılaşan öğrencilerdeki kültürel bilgi ve farkındalık seviyeleri bu çalışmada gözlemlenecektir. Bu gözlemin, kaynak kültüre özgü unsurların erek dile aktarılmasında öğrencilerin ne gibi stratejiler uyguladıklarının saptanması ile gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

1.2. İletişimde Kültürel Bağlam

Edwin Gentzler, önsözünü yazdığı *Constructing Cultures: Essays on Literary Translation*⁶ başlıklı kitapta; “*Constructing Cultures*’ta Bassnett ve Lefevere’nin ileri sürdüğü üzere çeviri çalışması, kültürel etkileşim çalışmasıdır [...]” demektedir (vurgu orijinalinde mevcuttur) (Gentzler, 1998: ix). Bu doğru bir tespittir; zira çeviri kültürlerarası etkileşimin tabii bir sonucu olma niteliği taşımaktadır (Karş., Bölüm 1.1.).

André Lefevere ve Susan Bassnett; çevirinin işlevinin ne olduğu, hangi tür metinlerin çevrilmesi gerektiği, çevirinin başlatıcısının kim olduğu gibi soruların gerekliliğini,

⁶ **Constructing Cultures: Essays on Literary Translation**, Susan Bassnett and André Lefevere, Ed. by., Susan Bassnett and Edwin Gentzler, Great Britain, Multilingual Matters, 1998.

yalnızca sözcüğe ya da metne bağlı kalma gibi bir durumun söz konusu olmadığını, zira çeviri söz konusu olduğunda bağlamın⁷ ne kadar önemli olduğunun artık görüldüğünü ifade etmektedirler (Lefevere ve Bassnett, 1998: 3). Bu bağlamlardan bir tanesi de “kültür” olup çeviri alanındaki araştırmalar, yıllar içerisinde kültürel bir dönüşüme uğramıştır. Zira Çeviribilim alanındaki araştırmacılar, “çevirilerin asla dış olay ve etkilerden uzak üretilmediğini ve anlaşılmadığını [...] fark etmeye başlamışlardır.” (a.e., 1998: 3).

Lefevere ve Bassnett, çevirinin 1970’lerde “kültürler arasındaki etkileşimde oldukça önemli” bir rol oynadığını ve diğer alanlarda olmayacak şekilde kültürel etkileşim üzerine bir çalışma biçimi sunduğunu ifade etmektedirler (a.g.e., 1998: 6). Bu kültürel etkileşim farklı dil ve kültürlerdeki insanlar arasında olabileceği gibi (ki bu araştırmanın odak noktası farklı dil ve kültürler olma özelliği taşımaktadır), aynı toplumda yaşayan bireyler arasında da olabilir.

Bu noktada, yazılı ve sözlü dilde kültür aktarımının dinamiklerinin farklı olduğunu ifade etmekte fayda vardır. Bu sebeple; dilin ne olduğu, sözlü ve yazılı dilin benzerlik ve farklılıkları, sözlü iletişim, kültürün ve kültür aktarımının önemi, sözlü iletişimde işbirliği ilkesi gibi kavramlardan söz etmek yerinde olacaktır.

Dil, Dilbilim ve Çeviribilim dallarının ortak konusu olup birçok tanımı bulunmaktadır. Bunlardan ilki Yapısal Dilbilim’in kurucusu olan Ferdinand de Saussure’e ait olup şu şekildedir: “Dil, hem dil yetisinin toplumsal bir ürünü hem de bu dil yetisini ifa etmek için bireylere izin veren toplumsal yapı tarafından benimsenmiş gerekli uzlaşımın bütünüdür.” (Saussure, 1959: 9)⁸. Saussure, dil (Fr. *langue*) ve insanın dil yetisi (Fr. *langage*)⁹ terimlerinin birbiriyle karıştırılmaması gerektiğini belirtmektedir. Dil

⁷ Lefevere ve Bassnett, birden fazla bağlamdan bahsederler. Kültür bağlamı, tarih bağlamı vb. (a.g.e 1998: 3).

⁸ Kitabın Türkçe çevirisi için; ayrıca bkz. **Genel Dilbilim Dersleri**, Trans. by. Berke Vardar, İstanbul, Multilingual, 1998.

⁹ Prof. Dr. Süheylâ Bayrav, *langue* ve *langage* terimlerini şu şekilde tanımlar, ayırt eder ve örnekler: “**Langue**, Türkçe dil[i] gibi, hem bir uzvun, hem de belli bir toplumun konuştuğu sistemin adıdır.”

yetisinin en önemli bölümü olan dil; “kendi başına bir bütündür, bir sınıflandırma ilkesidir.” (Aktaran: Vardar ve Ark., 1999: 17). Dil yetisinin bireylerce kullanılabilmesini de söz (Fr. *parole*) olarak tanımlamaktadır. Dil, “[h]em gösterenlerle gösterilenlerin birleşmesiyle oluşan bir dizge, hem de bu birleşimin ürünü olan göstergelerle bunları oluşturan ve bunların oluşturduğu öğelerin işleyiş kurallarını içeren bir düzenektir.” (Vardar ve Ark., 2002: 71).

Noam Chomsky (1957/2002), dilin tanımını yaparken, “her biri sonlu uzunlukta olan ve bir dizi sonlu öğelerden oluşturulmuş (sonlu ya da sonsuz) bir tümce dizisidir.” demektedir (Chomsky, 2002: 13).

André Martinet’in tanımına göre ise;

“bir dil, insan deneyiminin, topluluktan topluluğa değişen biçimlerde, anlamsal bir içerikle sessel bir anlatım kapsayan birimlere, başka bir deyişle anlambirimlere ayrıştırılmasını sağlayan bir bildirişim aracıdır; bu sessel anlatım da, her dilde belli sayıda bulunan, öz nitelikleriyle karşılıklı bağıntıları bir dilden öbürüne değişen ayırıcı ve ardışık birimler, başka bir deyişle sesbirimler biçiminde eklenir.”

(Vardar ve Ark., 2002: 71-72).

Edward Sapir’e göre dil; “tamamıyla insana özgü olan ve fikirlerin, duyguların ve isteklerin irade göstererek üretilmiş semboller dizgesi aracılığıyla iletilmesini sağlayan, içgüdüsel olmayan bir yöntem”dir (Sapir, 1921: 8). Sapir, bu semboller dizgesinin, başlangıçta konuşma ile oluştuğunu ifade etmektedir. Yani yazılı dilde kullanılan semboller dizgesi, doğal olarak sözlü dilden sonra oluşmuştur. Dil olgusunu Sapir, kültür ile ilişki kurarak da ele almaktadır. Her kültüre özgü içeriğin, o kültürün dili aracılığıyla ifade edilebilir olduğunu söylemektedir. Ayrıca, “yeni kültürel deneyimlerin, dilin olanaklarını sıklıkla genişletmeyi gerekli kıldığını, fakat bu genişlemenin hiçbir zaman keyfi olmadığını” da belirtmektedir (Sapir, 1949: 6). Zira halihazırdaki kullanımların biraz genişletildiğini, hatta mecazi anlamlar yükleme

Türkçe ve Fransızca dillerini örnek verir. “**Langage**, aslında, insanın konuşma kabiliyetini ifade eder.” Bununla birlikte, **langage** teriminin daha geniş bir anlama da gelebildiğini söylemekte; çiçeklerin dili, renklerin dili gibi deyim kullanımlarını örneklemektedir (Bayrav, 1998: 17).

yoluna gidildiğini ifade etmektedir (a.e., 1949: 6-7). Bu da, Roman Jakobson’un 1959’daki yaklaşımı ile aynıdır (Karş. Jakobson, 1959).

Süheylâ Bayrav dili; “insanların bütün kullandıkları anlaşma sistemlerinin en yetkini ve öteki sistemlerin temeli” olarak tanımlamaktadır (Bayrav, 1998: 14). Ona göre; insan niteliği dile bağlı olup dilin kendisi insanı diğer canlılardan ayıran temel unsurdur.

Dilin özelliklerini ele almak istediğimizde, öncelikle her canlının kendi türü arasında bir şekilde iletişim kurduğunu akılda tutarak insan dilinin diğer canlıların iletişim biçimlerinden ayrıldığı noktaları ortaya koymamız gerekmektedir. Öyleyse, insan dilini farklı kılan özellikler nelerdir? George Yule’e göre; insan dilini diğer canlıların işaretlerinden ayıran özelliklerine değinmeden önce, insanlar arasında kurulan iletişimin “niyetli bir iletişim aracı olarak potansiyelini” göz önünde bulundururuz (Yule, 1985: 17).

George Yule, insan dilinin kendine has özelliklerini altı başlık altında toplamaktadır. Bunlar; zamandışılık (*displacement*), nedensizlik (*arbitrariness*), üretkenlik (*productivity*), kültür aktarımı (*cultural transmission*), ayrıklık (*discreteness*), ikilik (*duality*)¹⁰ özellikleridir. İnsan dilinin zamandışılık özelliği, hayvanların anlalsal olarak iletişim kurma biçimlerinden farklı biçimde içinde bulunulan zaman ve uzamdan farklı olarak mesaj üretilmesine olanak tanımaktadır. Dil kullanıcılarına halihazırdaki zaman ve uzamdan bağımsız olarak, gelecek ve geçmiş zamandaki şeyler ve olaylar hakkında konuşma olanağı sağlamaktadır. Dilin nedensizliği, temsil edilen anlam ile sözcüklere ait semboller arasında ‘doğal’ bir bağlantının olmayışı ile ilgilidir. Yansıma sözcükler ile temsil ettiği şeyler arasında ise doğal bir bağlantıdan söz edilebilmektedir. Dilin üretkenliği ise; dil kullanıcılarının dilin kaynaklarını kullanarak yeni tümce ve ifadeler üretmesi, başka bir deyişle dilin sınırlı kaynaklarının kullanımı ile sınırsız sayıda tümce üretimini ifade etmektedir. Bu özelliğe, ‘yaratıcılık’

¹⁰ Bu kavramların Türkçe karşılıklarında **Türkçe Terim ve Sözcükler TTS – Dilbilim 1. Derleme** sözlüğünden yararlanılmış olup karşılığı bulunamayan sözcükler ise yazar tarafından çevrilmiştir.

veya ‘açık uçluluk’ da denilmektedir (a.g.e., 1985: 17-19) ve “dilin yeni durumlara yeni tanımlar, ifadeler üretebilme yeteneğidir.” (Eriçok, 2014: 16). “Bir dili, anne babanızın genlerinden değil, diğer konuşanlarla birlikte bir kültürün içinde edinirsiniz.” (Yule, 1985: 20). Dilin kültür aktarımı özelliği, bir dilin aynı kültüre mensup bir nesilden kendinden sonraki nesillere geçmesi ile ilgilidir. Başka bir deyişle, mensup olduğumuz ırka ait dili doğuştan edinmediğimizi, içinde yaşadığımız kültür ile edindiğimizi ifade etmektedir. Dilin ayrıklık özelliği, bir dilde kullanılan seslerin anlamsal olarak ayırıcı olması ile ilgilidir. Seslerin bilhassa dildeki kullanımları sırasında anlamsal açıdan farklılık göstermesiyle, dilin ayrıklık özelliği belirgin şekilde karşımıza çıkmaktadır. Son olarak, dilin iki katmanda ya da seviyede oluşması onun ikilik özelliğini göstermektedir. Dilin katmanlarından ilki ses üretimi ile ilgili olup ikinci katmanda ise bu sesleri belli bir kombinasyonda üretmek yer almaktadır. Dilin bu ikiliği (çift eklemliliği)¹¹, aynı sesleri kullanarak farklı kombinasyonlar ile farklı anlamlar oluşturmaya olanak sağlamaktadır (a.e., 1985: 21-22). George Yule, insan dilinin diğer canlıların dilinden ayrılan altı özelliğini bu şekilde özetlemektedir. İnsan dili yalnızca bu altı özelliği ile sınırlı kalmamakla birlikte, sayılabilecek birtakım diğer özelliklerin ise yalnızca insan diline özgü özellik olmadığını da Yule ayrıca ifade etmektedir.

Dilin doğuşu düşünüldüğünde; önce sözlü dilin doğduğu, yazılı dilin sözlü dilden sonra oluştuğu kabul edilen bir gerçektir. Doğan Günay da bu görüşü destekler nitelikte; “dilin temel aracının konuşma olduğu ve yazının konuşmaya dayanarak oluştuğu ve geliştiğini gösteren çok sayıda kanıt bulunabilir. [...] İnsanlar uzun süre konuştuktan sonra konuşmalarının kalıcı olması için her sese karşılık olarak, grafiksel bir simge uydurmuştur. Yazı her zaman sözden sonra gelir.” demektedir (Günay, 2004: 89-90). Başka bir deyişle, yazılı dil söz olgusunun daha kalıcı olmasına yöneliktir. Dil olgusunun gelişip değişmesini sağlayan da yine sözlü dildir.

¹¹ Karş. André Martinet, **Eléments de Linguistique Générale**, nouvelle édition, Paris, Armand Colin, 1980.

Dili, sözlü ve yazılı olarak kendi içinde ele almak ve farklılıklarını ortaya koymak, bu iki olguyu daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır. Bir yandan bu alandaki karşılaştırmalı çalışma ve incelemelerin söz konusu ayrımın yapılması ve özelliklerin anlaşılmasında yeterliliği sorgulanabilirken (Yılmaz ve Ark., 2011: 586), diğer yandan da etkili olduğu yadsınmamalıdır.

Sözlü ve yazılı dil, iki ayrı dil düzlemi olma özelliği taşımaktadır. Her iki dil düzlemi kendine özgü belli birtakım normlara sahip olup iki düzlemin de kendi içerisinde karmaşık bir yapısı söz konusudur. Başka bir deyişle, bir dil düzleminin diğerine kıyasla daha karmaşık bir yapıya sahip olması gibi bir durum söz konusu değilken, böylesi bir yaklaşımda bulunmak da yanlış olacaktır. “Özellikle, sözlü dilin yazı diline göre biçimsellikten uzak, ayırt edici özelliklere haiz olmadığı gibi gelenekçi yaklaşımlar günümüzde kabul görmemektedir.” (Ateş ve Özsöz, 2018: 896-897). Gerçekten de sözlü ve yazılı dil kendi içinde karmaşıktır. “Yazılı dilin de, sözlü dilin de kendine özgü bir karmaşıklığı bulunmaktadır.” (Halliday, 1989: 62).

Sözlü ve yazılı dil arasındaki bir diğer temel fark ise; dinleyici/alıcı ve konuşucu/verici aktörlerinin konumlarıdır. Bu aktörler sözlü dildeki etkileşim sırasında bir arada bulunmaktayken, söz konusu etkileşim sırasında aynı zaman dilimini paylaşmaktadırlar. Başka bir deyişle, sözlü dilin belki de yazılı dilden ayrıldığı en temel özellik, anlıksal oluşudur. Sözce, o an için üretilir. Sözlü çeviride de bu benzerliği gözlemlemek tabiidir.

Sözlü dil üzerinde düşündüğümüzde ise; sözlü dilin, bilhassa devingen yapıya sahip olması sebebiyle yazılı dilden farkını ortaya koymak, sözlü çeviri ortamını da tanımaya yardımcı olacaktır. “Her sözlü çeviri ortamı kendi içinde farklı iletişimsel devingenliğe sahip olsa da bir sözlü dil ortamıdır ve yazılı dilden farklı olmak üzere, sözlü dilin devingen yapısının bilinmesi her sözlü çeviri araştırmacısı için faydalı bir ön çalışma olarak görülebilir.” (Ateş ve Özsöz, 2018: 895-896).

Sözlü dilin yanı sıra, birçok bildirişim dizge ya da düzgülerinin varlığı da söz konusudur. Vardar’a göre; “belli bir anlam ileten el, kol, baş devinimleri, [...] vb. değişik özelliklerine karşın, şu ya da bu biçimde anlam iletilmesini sağlayan dizgeler olarak ele alınabilir.” (Vardar, 2001: 67). Bu ifadeden yola çıkarak, beden dilinin de bir iletişim dizgesi olarak dikkate alınması gerektiğine dair bir tespitte bulunmak yanlış olmayacaktır.

Dil bir iletişim aracıdır. “Toplumsal nitelikli olan dilin birincil işlevi, insana özgü eklemli seslerle bir dilsel toplulukta *bildirişim* ya da *iletişim* sağlamaktır.” (Vardar, 2001: 56). Dilin bu işlevi, bilhassa Prag Dilbilim Ekolünün uzantısı olan işlevsel dilbilim çevrelerince de vurgulanmış ve dilbilim yaklaşımlarına şekil vermiştir.

İletişimde gönderici ve alıcı olmak üzere iki taraf olmak zorundadır. Yazılı iletişimde yazar gönderici iken, sözlü iletişimde konuşmacı bu görevi üstlenmektedir. Yazılı iletişimde alıcı olan okur iken, sözlü iletişimde bu rolü dinleyici üstlenmektedir. Alev Bulut’a göre; gönderen iletişimi başlatan kaynak görevindeyken, alıcı ise iletinin hedeflendiği kişi ya da taraf olma özelliği taşımaktadır. Başka bir deyişle, iletişimi başlatan kaynak metin, dil ve kültür iken; hedeflediği kişi ya da taraf erek metin, dil, kültür ve kitesidir (Bulut, 2015: 20). Zeynel Kıran ve Ayşe (Eziler) Kıran’ın sınıflandırmasına göre; dilsel iletişimin temel öğeleri arasında konuşucu ya da yaza(n)r, alıcı (okur, dinleyici), gönderge, yazılı ileti, kanal ve kod bulunmaktadır (Kıran ve Kıran, 2012: 83-90). Kısacası, yazılı ya da sözlü iletişimin olmazsa olmaz unsuru, iletişimin taraflarıdır.

“Normal iletişim sürecinde iki tarafın aynı dil dizgesinde buluştuğunu, birbirini anladığını varsayabiliriz.” (a.g.e., 2015: 20). Aynı dil dizgesinde buluşmayan taraflar arasında iletişimin gerçekleşmesi gibi bir durum söz konusu değildir. Bir tarafın anlamadığı bir dil kullanımı, iletişim temel amacı olan ‘iletinin anlamının hedeflenildiği biçimde aktarımı’ sürecini sekteye uğratmaktadır.

“Bildirişimin eksiksiz bir biçimde gerçekleşebilmesi ve aksamaması birtakım koşullara bağlıdır. [...] çeşitli bildirişim öge ya da etmenlerinin varlığı, işlevlerin kurallara uygun olarak yerine getirilmesi, eylemin türü üstünde yanılığa düşülmemesi, sözcelemede ortaya çıkan durumların, önvarsayımların kavranması, konuşucuyla dinleyici arasında bilgi, deneyim, duygu vb. ortaklığı bulunması bu koşulların başlıcalarıdır.” (Vardar, 2001: 65).

Bu noktada, iletişimdeki birtakım uzlaşımlardan bahsetmekte fayda vardır.

Anlam, 20. yüzyılın ikinci yarısına kadar sözcük ve tümce düzeyince ele alınmış¹², bağlamdan bağımsız bir değerlendirme söz konusu olmuştur. Bundan sonraki süreçte dil felsefecileri, anlamı bağlam ve iletişim ortamı içinde ele almaya başlamışlardır. Bunlardan biri de H. Paul Grice’dir.

Paul Grice, “Logic and Conversation” başlıklı makalesinde, iletişimde ana hatlarıyla genel bir ilke oluşturulabileceğini söylemektedir. Başka bir deyişle bu ilkeyi, bireyin ikili görüşmeye yapacağı katkıyı gerektiği şekilde gerçekleştirmesi olarak ifade etmektedir. “Dil kullanımı esnasında, konuşur ve dinleyici üstüne düşeni yapmakla görevli oldukları bir anlaşmanın muhataplarıdır. Bu anlaşmaya göre konuşur, anlatmalı; dinleyici de çıkarım yaparak anlamalıdır.” (Coşar ve Usta, 2016: 143).

Bireyin karşısındakiyle girdiği sözlü etkileşimde, önceden kabul edilmiş bu söz konusu ilkeleri, Paul Grice “işbirliği ilkesi” (*cooperative principle*) olarak adlandırmakta (Grice, 1975: 45) ve söz konusu iletişim ortamında “konuşur ve dinleyicinin rasyonel ve işbirliğine açık olduğunu ve belirli ilkelerle hareket ettiği” (Coşar ve Usta, 2016: 144) fikrini savunmaktadır.

Grice’in bu işbirliği ilkesi çerçevesindeki “anlam” kavramı, geleneksel yaklaşımdan farklı bir biçimde ele alınmaktadır. Zira iletişimin tarafları olan konuşur ve dinleyici

¹² Saussure’nin, sözcüklerin tümcedeki diğer öğeler ile ilişkisini ele alması, Dilbilim’de çığır açan bir yaklaşımdır (Karş. Saussure, 1998).

arasında “konuşurun ifadesinde yer alan sözcüğün/tümcenin standart anlamından ziyade konuşurun bir iletişim ortamında, niyetine göre o sözcüğe/tümceye yüklediği anlam (konuşur anlamı) önemlidir.” (a.g.e., 2016: 144). Daha açık bir şekilde söylemek istersek, aslında konuşur tarafından ifade edilen bir sözcüğün ya da tümcenin anlamı, onun standart anlamından (düz anlamından) çok ifade etmek istediği (sezdirilen/söylenmek istenen) anlamdır. Burada önemli olan, konuşurun ifade etmek istediği anlamı doğru iletebilmesi ve dinleyicinin de bu ifadeyi doğru anlaması olup Grice bu bağlamda, işbirliği ilkesi çerçevesinde gerekli kuralları temel olarak dört ilkede (*conversational maxims: konuşma ilkeleri*) ele almaktadır. Bu ilkeler şu şekildedir: nicelik (*quantity*), nitelik (*quality*), bağıntı (*relation*), tarz (*manner*). Grice’ın bu ilkelerine kısaca değinmekte fayda vardır.

Nicelik ilkesi, sağlanacak bilginin niceliği ile ilgilidir. Bu ilke çerçevesinde iki alt ilke mevcut olup şu şekildedir:

- Konuşma sırasında birey, katkısını (konuşmanın amacı doğrultusunda) gerektiği ve olabildiğince bilgilendirici bir şekilde yapmalıdır.
- Birey, katkısını gereğinden fazla bilgilendirici şekilde yapmamalıdır. (Grice, 1975: 45).

Başka bir şekilde ifade edecek olursak, birinci alt ilkede konuşma sırasında istenilen bilgi her ne ise verilmeliyken; ikinci alt ilkede ise gerekli olandan fazla bilgilendirici olunmaması ifade edilmektedir. Kısacası, konuşmanın gerektiği ölçüde bilgilendirici olması esastır.

Nitelik ilkesi, bireyin katkısını doğru şekilde yapmaya çalışmasıyla ilgilidir. İki alt ilke içermektedir:

- Birey, yanlış olduğunu düşündüğü şeyi söylememelidir.
- Yeterli bilgisinin olmadığı bir şeyi söylememelidir (a.g.e., 1975: 46).

Birinci alt ilkede yanlış olduğuna inanılan bir bilginin verilmemesi esas iken, ikinci alt ilkede ise bireyin eksik bildiği bir bilgiyi yine söylememesi beklenmektedir. Kısacası, konuşmanın gerçeğe uygun olması öngörülmektedir.

Bağıntı ilkesi, konuşma sırasında konu ile ilgili olunması anlamına gelmekteyken karşıdakinin söylediği ile alakasız sözler söylenilmemesi gerektiğine işaret etmektedir. Yani, konuşma bağıntılı olmalıdır.

Tarz ilkesi ise, diğer ilkelerden farklı olarak ne söylendiğinden ziyade nasıl söylendiği ile alakalıdır. Bireyin açık olması gerektiği anlamına gelmektedir. Bu başlıktaki alt ilkeler şu şekildedir:

- Anlatımın belirsizliğinden kaçınılmalıdır.
- Anlam bulanıklığından kaçınılmalıdır.
- Kısa ve öz olunmalıdır (laf kalabalığından kaçınılmalıdır).
- Sistemli olunmalıdır; yani konuşma belli bir sistem/sıra çerçevesinde ilerlemelidir (a.g.e., 1975: 46).

Paul Grice'in üzerinde önemle durduğu nokta; insanların birbirlerini anlama biçimlerinin 'söylediklerine' değil, 'demek istediklerine' bakarak anladıkları olup konuşucunun niyetinin dinleyici tarafından doğru olarak sezilmesi ile konuşma başarıya ulaşmaktadır (Doğan, 1990: 63).

Paul Grice’ın tespit ettiği bu uzlaşımlar aynı dil içindeki taraflar arasında geçerli olabildiği gibi, sözlü çeviri sırasında da geçerli uzlaşımlar olma özelliği taşımaktadır. İki farklı dil ve kültüre mensup taraflar arasında iletişimi sağlamada, aracı rolünde çevirmen bulunmaktadır.

Çevirinin dil boyutunun yanı sıra kültür boyutunu göz ardı etmemek gerekir. Zira Çeviribilim’in araştırma alanını çevirinin bu iki boyutu oluşturmaktadır. “Çeviribilimci, çeviri olgusunu, bir bütün olarak ele alıp, onu her yönüyle irdelemek zorundadır. Olgunun herhangi bir boyutunu ihmal edemez, görmezlikten gelemmez.” (Kuran, 1993: 1). Başka bir deyişle, dil ve kültür birbirinden ayrı düşünölemeyecek iki unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çeviride kültürel aktarımı sağlamak, çevirmen için birtakım zorlukları da beraberinde getirmektedir. Anlamın aktarılması, erek dilde eşdeğer etkinin yaratılması gibi amaçlar bunlardan bazılarıdır¹³. Bu zorlukların aşılması için de çevirmen, çeviri sürecinde dilsel ve kültürel birtakım kararlar almaktadır. Tüm bunların neticesinde, çevirmenin iletişimin gerçekleşmesinde ve kültürün aktarılmasında üstlendiği rol, göz ardı edilemeyecek biçimde önem taşımaktadır.

1.3. İletişimde Kültürel Unsurlar

Çalışmanın önceki kısımlarında; çevirinin ve kültürün tanımları yapılmış, çeviri ile kültürün ilişkisi anlatılmış, dil olgusu tanımlanmış, sözlü dil ile yazılı dilin tanımları yapılarak birbirleriyle ilişkisi kurulmaya çalışılmış ve ayrıca farklılıklarından bahsedilmiş, aynı zamanda sözlü iletişimde önemli bir rol oynayan dil dışı unsurların varlığına da değinilmiştir. İletişimde kültürel unsurların anlatılacağı bu kısımda da,

¹³ “Kültürel Unsurlar ve Anlam Aktarımı” başlığında bu hususlara değinilmektedir (Bkz., Bölüm 1.4.).

Çeviribilim alanındaki bilim insanlarının kültür kavramına yaklaşımlarını çerçevesinde bir sınıflandırma yapılacaktır.

Bu sınıflandırmaların ardından çalışmanın üçüncü bölümünde, bu çalışmada bütüncü olarak seçilen metinde tespit edilen kültürel unsurların bir sınıflandırması yapılacak olup veri incelemesinde kullanılacak olan çeviri kayıtları bu bağlamda değerlendirilecektir. Bu anlamda, Çeviribilimcilerin kültüre yaklaşımlarına bakmamız önem az etmektedir.

Çalışmanın bu kısmı için yaklaşımları ele alınacak dört Çeviribilimci belirlenmiş ve kronolojik olarak yaklaşımlarına değinilmiştir. Söz konusu yaklaşımlara değinmeden önce, kültürel unsurların ele alınış biçimlerinin genellikle çeviri stratejileriyle koşut olduğunu belirtmek gerekir. Başka bir deyişle, kültürel unsurların sistematik bir sınıflandırmasından ziyade, bu unsurlara nasıl yaklaşılabileceği ve ne gibi çeviri stratejileri uygulanabileceğinden hareket edilmektedir.

Belirtilmesi gereken bir başka nokta da; bu Çeviribilimcilerden üçünün yazılı çeviriden, bir tanesinin de görsel-işitsel çeviriden hareketle kültürel unsurları ele aldıklarıdır. Bu çeviri türlerinden hareketle yapılan kültürel sınıflandırmalara bu çalışmada yer verilmesinin temelinde, kültürel unsurların çevirileri bağlamında karşılaşılan sorunların sözlü çeviride de benzerlik göstermesi yatmaktadır. Başka bir deyişle, sözlü çeviri ortamının ve bu türdeki anlıksal karar alma gibi dinamiklerinin haricinde, kültürel unsurların çevirilerinde karşılaşılan sorunlar benzerdir. Sözlü çevirinin kendi dinamikleri içerisinde uygulanan ya da uygulanabilecek çeviri stratejileri ise çalışmanın ikinci bölümünde ele alınacaktır.

1.3.1. Eugene Nida: “Çeviri Sorunlarında Dilbilim ve Kültürel Antropoloji”

Literatürde sıklıkla referans verilen ve kültürel sınıflandırmalar konusunda çalışması bulunan ilk isim Eugene Nida’dır. Nida, 1945 yılında *Word* dergisinde yayınladığı makalesinde¹⁴, kültüre özgü sözlükçe ile ilişkilendirilen çeşitli sözcüksel alanlara dayalı bir sınıflandırma yapmaktadır.

Nida öncelikle, bir dilbilimci ile kültürel antropoloğun araştırma alanları arasında aslında bir ilişki bulunduğunu, her iki tarafın da bu ilişkinin az ya da çok farkında olduklarından bahsetmektedir. Zira sosyal antropoloji alanında çalışma yapmış ve kendi kültüründen farklı kültürler üzerine çalışan dilbilimcilerin bilhassa anlamsal bakımdan yaşanan sorunları ele alış biçimlerinde belirgin şekilde farklılıklar olduğunu vurgulamaktadır (Nida, 1945: 194).

“Bir dilden diğerine çeviri yapan kişi, her iki dil tarafından temsil edilen geniş bir kültür yelpazesinde sıklıkla [birtakım] zıtlık[lar]ın olduğunu farkında olabilmektedir. Buna rağmen, bu bakış açısıyla çeviri sorunları üzerine oldukça az bir ölçüde çalışma yapılmıştır.” (Nida, 1945: 194). Nida, bunun temel sebebinin iki yönlü olabileceğine değinmektedir. Bunlardan ilki, genellikle çeviri yapılan dil çiftlerinin aynı dil ailesine (Hint-Avrupa) mensup olmasından kaynaklanmaktadır. Zira aynı dil ailesine mensup kültürlerin homojen yapılarının bulunması gibi bir durum söz konusudur. İkinci olarak ise, birbirinden oldukça farklı kültürler arasında yapılan çeviriler arasındaki çeviri yönüdür. Çeviri yönünden kast edilen ise hangi dile çeviri yapıldığıdır. Nida, çoğu çevirinin “basit kültürleri”¹⁵ temsil eden dillerden “karmaşık kültürleri”¹⁶ temsil eden dillere yapıldığını ifade etmektedir. Ona göre; “[k]armaşık kültürlerin davranış yönünden birçok seçeneği bulunmakta ve diğer kültürlerdeki seçenekler hakkında öyle

¹⁴ “Linguistics and Ethnology in Translation-Problems”, **Word-2**, 1945, pp. 194-208.

¹⁵ İngilizce: *simple cultures*

¹⁶ İngilizce: *complex cultures*

bir bilgisi vardır ki çeviri işi o kadar da karmaşık olmamaktadır; aynı şekilde çevirmen de var olan kültürel özelliklerin o kadar farkında değildir.” (a.e., 1945: 194).

Nida söz konusu makalesinde, kültürel unsurların aktarımında İncil çevirilerini örnek göstermektedir. İncil çevirileri sırasında karşılaşılan en temel sorunun kültürel bir eşdeğerlik yaratılmasında görüldüğünü belirtmektedir. Ona göre; İncil çevirilerinde, söz konusu kültürel eşdeğerlik yaratma sorunu, çevirmenin kendi dilindeki yazınsal bir ürünü çevirmesinden daha belirgin olarak gözlenmektedir. Zira çevirmenin kendi kültürü dahil olmadığına sorunları gözlemlemek daha mümkündür (a.g.e., 1945: 195).

Nida, çevirmenin antropolojik arkaplan bilgisi olmasının gerektiğini vurgulamakta ve böylesi bir arkaplan bilgisi eksikliğinin çevirmenlerin sıklıkla hata yapmalarına yol açtığını savunmaktadır. Ona göre, çevirmenlerin yaptıkları bu hatalardan en yaygın olanı sözcüğü sözcüğüne çeviri ile yabancı sözcük kullanımından kaçınma arzusudur. Çevirmenin çeviri yaptığı dile ait kültürel birikiminin yetersizliğinin yaratabileceği çeviri hataları ve sorunlarına değinen Nida, bazı çevirmenlerin kaynak dildeki ifadeleri korumaya çalışmalarını ve ödünç sözcükleri bir çeşit kirlilik olarak algılayıp ödünç sözcük kullanımından kaçınma çabalarını da eleştirmektedir (a.g.e., 1945: 195-196).

Nida’nın eleştirdiği nokta; çevirmenlerin alıcı kültürün özelliklerini, dinamiklerini ve kaynak kültür bilgilerini bilerek ona göre çevirilerini yapmamaları olarak özetlenebilir. Başka bir deyişle çevirmenler, tüm bu durumları göz önünde bulundurarak karar almalı ve çeviri stratejilerini belirlemelidirler.

Çevirmenlerin sözcük seçimleri de aldıkları çevri kararları çerçevesinde belirlenmelidir. Zira Nida’nın da ifade ettiği gibi; “[s]özcükler esasen kültürün özelliklerini [yansıtan] simgelerdir.” (a.g.e., 1945: 196).

Eugene Nida, kültüre yaklaşımını çeviri sorunları üzerinden yapmaktadır ve çeviride eşdeğerlik sorunları çerçevesinde kültürel kategoriler oluşturmaktadır. Buna göre, temelinde eşdeğerlik sorunu olan bu kültürel sınıflandırmaları Nida beş başlık altında değerlendirmektedir: “1) ekoloji, 2) maddi kültür, 3) sosyal kültür, 4) dini kültür ve 5) dilsel kültür” (a.g.e., 1945: 196).

Nida’nın kültürel sınıflandırmasının ilk maddesi olan ekolojiyi ele aldığımızda, iki kültür ve coğrafya arasında belirgin ölçüde farklılık gösteren ekolojik çeşitlilik karşımıza çıkmaktadır. Nida, farklı coğrafyalardaki bu belirgin farklılıkların varlığının, eşdeğer etkiyi yansıtabilme aşamasında önemli zorluklar çıkaracağını ifade etmektedir (a.g.e., 1945: 196). Zira bir coğrafyada karşılaşılan bu ekolojik unsurların farklı kültürlerde yarattığı etki veya yorumlanması farklılık gösterebileceği gibi, bir coğrafyada yaşanan doğa olaylarının diğer coğrafyada hiç görülmemesi de bir çeviri sorunu olarak karşımıza çıkacaktır.

Nida, maddi kültürün özelliklerinden kaynaklı sorunların, ekolojik sorunlardan daha karmaşık olduğunu ifade etmektedir (a.g.e., 1945: 198). Farklı kültürler arasında önemli ölçüde benzerlikler bulunsa bile birtakım maddi kültür unsurlarının başka kültürde karşılığının olmayabileceğini belirtmektedir. Böylesi durumlarda bir çeviri stratejisi olarak çizimler gibi görsel unsurlar yardımıyla, söz konusu maddi kültür unsuru eksik olan kültüre bu unsur tanıtilabilmektedir. Nida’ya göre; çeviri sırasında aynı çevresel özelliği yansıtılmaya çalışılırken, söz konusu farklı kültürel değerler görmezden gelinmektedir. Bununla beraber, maddi kültür unsurunun biçimsel olarak eşdeğerinin verilmesi yeterli değildir. Bu noktada önemli olan husus; onun kültürel açıdan önemi, değeridir (a.e., 1945: 198-199).

Bir topluma ait düzen ve düzenlemelerin karmaşık yapısı, çevirmenlerin sıklıkla karşılaştığı sorunlardan biri olabilmektedir. Çevirmenlerin sorun yaşadığı temel nokta, Nida’nın kültürel sınıflandırmasının temelini oluşturan eşdeğerlik ve yorumlama sorunudur (a.g.e., 1945: 199-200). Yaş ve cinsiyet gibi anlamları da içinde barındıran

akrabalık terimleri, kast sistemi gibi toplumsal sınıflandırmalar, sosyal gruplar ile kültürler arasındaki hukuk sistemi farklılıkları gibi bir topluma özgü unsurlar sosyal kültürü oluşturmakta ve çeviri yapılan kültürde ifade edilirken eşdeğer etkinin yaratılması bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nida, kaynak kültüre ait dini kültürün erek kültüre aktarımının kafa karıştırıcı olduğunu söylemektedir. Bilhassa tanrısal isimlerin aktarımı, çeviride karşılaşılan ve çeviri sürecinde zorlayıcı rol oynayan konuların başında gelmektedir (a.g.e., 1945: 201). Tek ve çok tanrılı dinlere mensup kültürler arasında yapılan çevirilerde ve hatta tek tanrılı dinlere mensup kültürlerde bile tanrının isminin erek kültürde ifade edilmesi bir sorun teşkil etmektedir. Zira her kültürün, dini konularda tabu olarak gördüğü noktaların varlığı söz konusudur.

Eugene Nida, “en fazla çeviri sorunun yaşandığı kültür aşamasının” dilsel kültür olduğunu ifade etmektedir (a.g.e., 1945: 202). Dili kültürün bir parçası olarak gören Nida, bir dilden diğerine yapılan çevirilerde diğer kültürel sorunların yanı sıra söz konusu dillerin özelliklerinden kaynaklı özel sorunların da varlığının söz konusu olabileceğini belirtmektedir.

Makalesinde, diller arasında mevcut olan farklılıkları dört başlıkta incelemektedir. Bunlar; sesdizimsel, biçimsel, sözdizimsel ve sözcüksel farklılıklardır. Bu noktalara kısaca değinecek olursak, iki dil sistemi arasındaki sesbirimsel farklılıklar bulunmaktadır. Çevirmen, bu farklılıkların farkında olarak özel isimleri çevirmek durumundadır. Bunu da tutarlı olarak ve bilimsel bir dayanak ile yapması, çevirmen açısından önemli bir durumdur. Diller arasındaki biçimsel farklılıklar ele alındığında ise; herhangi iki dil arasında aynı biçimsel kategorilerin mevcut olması gibi bir duruma oldukça ender rastlanmaktadır. Diller arasında tümce yapılarındaki (etken ve edilgen yapı kullanımı gibi) kullanım farklılıkları da yine çevirmenin oldukça zorlandığı noktalardan bir tanesidir. İki dil arasındaki sözdizimsel farklılıklar, çeviri sırasında çevirmene zorluk çıkarabileceği gibi, bu farklılıklardan dolayı erek dilde birtakım

çeviri stratejilerinin uygulanması kaçınılmazdır. Nida, çeviride alınan bu kararlara örnek olarak; anlam aktarımında eşdeğerliğin sağlanması için açıklama yapılması, sözcük eklenmesi gibi stratejilerden bahsetmektedir. Bu gibi değişiklikler, diller arasındaki sözdizimsel farklılıkların doğal bir sonucudur. Son olarak sözcüksel farklılıklara değinen Nida, diller arasında bir sözcüğün anlamının diğer bir dilde birebir aynı olamayacağını ifade etmekte ve makalesinde daha önce değinmiş olduğu basit ve karmaşık kültürlerin dilleri mukayese edildiğinde basit olarak adlandırılan kültürün dilinde sözcük eksikliği olmasının beklendiğini, ancak bu durumun böyle olmadığını savunmaktadır (a.g.e., 1945: 203-206). Nida bu konuda haklıdır; zira her dilin kültürüne göre şekillenmiş bir kendine özgü sınıflandırması bulunmaktadır. Örneğin; eskimo kültüründe kar ile ilgili onlarca sözcük bulunurken, göçebe hayatı uzun süre deneyimlemiş Türk kültüründe de at ile ilgili onlarca sözcüğün varlığı söz konusudur. Bir dilde olup da diğerinde olmayan sözcükler o dilin eksikliğini göstermemekte, aksine dillerin farklı kültürel özelliklerini ön plana çıkarmaktadır. Nida, özel anlam taşıyan ve sözcük kombinasyonları olan deyimlerin aktarımının da bu alt başlık altında bir çeviri sorunu olduğunu ifade etmekte ve çevirmenlerin öncelikle başvurduğu çeviri yönteminin, erek dilde yine deyim kullanımı ile eşdeğer etkiyi yaratmak olduğunu söylemektedir. Ona göre; “[d]iğer bir dile doğru bir şekilde çevirmek için, [çevirmenin] esas kullanım üzerine çalışması gerekmektedir.” (a.e., 1945: 207).

Son olarak Nida, dillerin kültürlerin bir parçası olduğunu makalesinde tekrar vurgulamakta ve sözcüklerin, simgeleri oldukları dilin kültürel olgusundan bağımsız olarak düşünülemeyeceğinin altını çizmektedir. Anlamsal sorunlara en verimli yaklaşımın kültürel unsurlar ile sözcüklerin ve bunların taşıdığı anlamın önemine değinen kültürel antropolojik yaklaşım olduğu sonucuna varmaktadır (a.g.e., 1945: 207-208).

1.3.2. Peter Newmark: “Kültürel Kategoriler”

Peter Newmark (1988), “A Textbook of Translation”¹⁷ adlı kitabında bir bölümü çeviri ve kültür konusuna ayırmakta ve Nida’nın çalışmasından esinlenerek yaptığı sınıflandırmayı açıklamaktadır.

Newmark, çalışmasına öncelikle kültürü tanımlayarak başlamaktadır. Ona göre “kültür bir yaşam biçimi ve bu yaşam biçiminin belli bir dili bir ifade aracı olarak kullanan bir topluluğa özgü dışavurumlardır.” (Newmark, 1988: 94).

Newmark bir sonraki aşama olarak, dili çeviri sorunları açısından ele almaktadır. Dili evrensel, kültürel ve kişisel olarak üç kategoriye ayırmaktadır. Evrensel dilde, bütün toplum ve kültürlerle özgü ifadeler ile unsurlar yer almakta olup herhangi bir çeviri sorununun varlığı söz konusu değildir. Zira bu ifadelerin evrensel bir işlevi bulunmaktadır ve kültürden kültüre farklılık göstermemektedir. Kültürel sözcüklere bakıldığında Newmark, çeviri yapılan iki kültürün birbiri ile örtüşmesi söz konusu ise bir çeviri sorununun yaşanmayacağını belirtirken, kültürler arasındaki farklılıkların çeviri sorunlarına yol açabileceğini ifade etmektedir. Zira kaynak ve erek diller arasındaki kültürel uzaklık sebebiyle bir çeviri sorununun varlığından söz edilebilir. Newmark, bir dil içerisinde birkaç kültürün veya alt kültürün yer alabileceğini ve zaman zaman o dilin kendi içinde de bir çeviriye ihtiyaç duyulabileceğini ayrıca vurgulamaktadır (a.g.e., 1988: 94).

Peter Newmark; dili, kültürün bir bileşeni ya da özelliği olarak görmediğini söylemektedir. Zira dilin kültürün bir parçası olması halinde çevirinin mümkün olamayacağını belirtmektedir. Bununla birlikte Newmark’a göre; dilin gramerinde,

¹⁷ **A Textbook of Translation**, New York, London, Toronto Sydney and Tokyo, Prentice-Hall, 1988.

sözcüklerinde, hitap biçimlerinde vb. her türlü kültürel parçayı gözlemlemek mümkündür (a.g.e., 1988: 95).

Kısaca ifade etmek gerekirse, Peter Newmark da Eugene Nida gibi kültürü çeviri sorunu üzerinden ele almaktadır ve ona göre aslında bir metin ne kadar kültürel ise o kadar çok çeviri sorununun gözlemlenmesi olağandır. Newmark'ın Nida'dan¹⁸ ayrıldığı en önemli nokta ise; dili kültürün bir parçası olarak görmemesidir.

Kültüre yaklaşımı konusunda Nida'dan ayrıldığı noktalar bulunmasına karşın Newmark, kültürel kategorilerini Nida'nın sınıflandırmasını uyarlayarak yapmaktadır. Peter Newmark'a göre kültürel kategoriler beş başlık altında toplanmaktadır: 1) ekoloji, 2) maddi kültür (insan yapıtları), 3) sosyal kültür (çalışma ve boş zaman), 4) kuruluşlar, görenekler, faaliyetler, usuller, kavramlar, 5) jestler ve alışkanlıklar (a.g.e., 1988: 95). Newmark, dördüncü ve beşinci başlıklarını Nida'dan farklı olarak ele almaktadır (Karş. Nida, 1945).

Peter Newmark, bütün kültürel sözcüklerin aktarımında genel birtakım düşüncelerin varlığından söz etmektedir. Çevirmenin asıl amacının kaynak metindeki kültürel unsurların farkında olmak ve bütün kültürlerle saygı duymak olduğunu vurgulamaktadır. Kültürel unsurların aktarımında iki temel çeviri yönteminden bahsetmektedir: aktarım ve anlam çözümlemesi. Ona göre birinci yöntem; erek okurun mesajı anlamasının önüne geçmekte, kaynak kültürü vurgulamakta ve mesajı göz ardı etmekte – başka bir deyişle – iletişim kurmamaktadır. İkinci yöntem ise; kültürü hesaba katmayıp mesajı ön plana çıkarmaktadır. Newmark, ikinci yöntemin kültürel unsurların aktarımında en doğru yöntem olduğunu ifade etmektedir (a.g.e., 1988: 96).

¹⁸ Nida; dilin kültürün bir parçası olduğunu ifade etmektedir. Bkz. "Linguistics and Ethnology in Translation-Problems", **Word** -2, 1945, pp. 194-208.

Newmark'ın kültürel sınıflandırmasının ilk maddesi olan ekolojide; flora, fauna, rüzgarlar, düzlükler ve tepeler bulunmaktadır. Başka bir deyişle, söz konusu alt başlıklar ekoloji başlığı altında verilmektedir. Newmark, kültürel terimler arasında coğrafi özelliklerin doğal olarak farklılık gösterdiğini belirtmekte ve bu farklılığın da genellikle bu terimlerin hem siyasi hem de ticari olarak değer yargısı taşımasından kaynaklandığını ifade etmektedir (a.g.e., 1988: 96). Coğrafi sözcükler ilk bakışta belli bir kültüre özgü olarak görülme de farklı kültürlerdeki önem dereceleri, içinde bulunulan coğrafyanın o ifadelere yakınlık ya da uzaklık dereceleriyle koşut olarak belirlenmektedir. Çeviride düz anlamsal veya mecaz olarak verilse bile farklı bir kültürde anlaşılamayacak coğrafi özelliklerin, teknoloji¹⁹ yardımıyla artık anlaşılabilir olacağını öngörmektedir.

Newmark'ın kültürel kategorilerindeki ikinci başlık olan maddi kültüre baktığımızda; yemek, kıyafetler, ev ve kasabalar ile ulaşım alt başlıkları görülmektedir. Peter Newmark'a göre yemek, "ulusal kültürün en hassas ve önemli şekilde ifadesidir; yemek terimleri, oldukça geniş bir çeviri prosedürü çeşitliliğine tabidir." (a.g.e., 1988: 97). Newmark; yemek kitapları, menüler, turist broşürleri, gazete ve dergi gibi birçok yayında yabancı yemek terimlerinin sıklıkla görüldüğünü ve bu görülmenin de gittikçe arttığını belirtmektedir. Zira ticari sebepler veya prestij gibi sebeplerden de sözcüklerin çeviride ait olduğu dilde bırakılması eğilimi söz konusu olmaktadır. Newmark, kültürel terim olarak kıyafetlerin de erek dilde yeteri ölçüde açıklanabileceğini savunmaktadır. Bu açıklamanın kapsayıcı ya da sınıflandırmaya yardımcı sözcüklerin eklenmesiyle olacağını söylemektedir. Vücudun hangi kısımlarını örttüğünü belirtmesi bakımından tutarlı olduğunu ifade etmekle birlikte, yapılacak tanımlamanın hangi iklimde ve hangi malzeme kullanıldığına göre çeşitlilik göstereceğini de eklemektedir. Ev ve kasabalar alt kategorisinde ise, evlerin özelliklerini ifade etmenin çeviride kimi zaman yetersiz kalabildiği görülmektedir.

¹⁹ Newmark, çalışmasında televizyon ile anlamın bu şekilde netleşeceğini belirtmekle beraber, burada teknoloji yardımıyla şeklinde ifade etmek daha uygun görülmüştür. Zira çalışmanın yapıldığı 1988 yılında televizyon kültürleri arasında sınırları kaldırıcı veya farkındalık yaratıcı bir unsur olarak görülebilmekteyken, günümüzde televizyonun yanı sıra internet ve sosyal medyanın da böyle bir etkisi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Zira niteliği bakımından aynı özelliklere sahip birden fazla ev tipi olabileceği aşıkardır. Aynı şekilde, yerleşim birimleri de kùltùrlere göre farklılık göstermekte ve başka bir dilde karşılık bulmakta zorluk yaşanabilmektedir. Bu gibi durumlarda, olduğu gibi bırakmak tercih edilen çeviri yöntemi olmaktadır. Ulaşım araçlarına bakıldığında ise; Newmark kùltürlerin ortak ulaşım araçları olduğunu ifade etmesine karşın, bilhassa otomobil modellerinin isimlerinin orijinal dilinde bırakıldığını belirtmektedir (a.e., 1988: 97-98).

Üçüncü kùltürel kategori olan sosyal kùltüre baktığımızda ise, Peter Newmark'ın çevirinin düzanlamsal ve yananlamsal sorunları arasında bir ayırım yapılması vurgusu ile karşılaşırız. Newmark, sözcüklerin aktarılması mümkün olabileceği ve birebir çeviri yapılarak yakın bir anlam verilebileceği için bu kùltürel kategoride nadiren bir çeviri sorunu ile karşılaşıldığını belirtmektedir (a.g.e., 1988: 98).

Peter Newmark'ın kùltürel sınıflandırmasındaki dördüncü başlığın kuruluşlar, görenekler, faaliyetler, usuller, kavramlar ile ilgili olduğundan bahsetmiştik. Newmark, bu başlığı da kendi içinde üç alt başlığa ayırmaktadır. Bunlar; siyasi ve idari, dini, sanatsal kategorilerdir. Newmark, siyasi ve idari kùltürü bir ÷lkenin sosyal örgütlenmesi çerçevesinde ele almaktadır. Ona göre; bir ÷lkenin siyasi ve sosyal hayatı, o ÷lkenin kurumsal terimleri ile yansıtılmaktadır. Devlet başkanı ve parlamentonun adlandırması gibi herhangi bir çeviri sorununa yol açmayacak doğrudan bir ifade olabileceği gibi, bir ÷lkenin kurumlarının adlandırması bilindik, alternatif bir terim kullanımı ile de gayriresmi bir şekilde yapılabilir. Newmark, bakanlık isimlerinin açıklayıcı bir özelliği bulunması sebebiyle genellikle sözcüğü sözcüğüne çevrildiğini belirtmektedir. Bir kamu kurumunun isminin ise, erek dildeki işlevi düşünülerek olduğu gibi bırakılması veya sözcüğü sözcüğüne çevrilmesi gibi bir çeviri stratejisi izlenebileceğini belirtirken, gayri resmi olarak da kùltürel bir eşdeğeri ile çevrilebileceğini eklemektedir. Bu gibi durumların her birinde çevirmenin yapması gereken ilk şey kabul edilmiş bir çevirinin olup olmadığını tespit etmek, daha sonra da bağlama göre okur tarafından anlaşılır ve uygun bir çeviri olup olmadığını

belirlemektedir (a.g.e., 1988: 99-100). Bazı durumlarda kültürel bir eşdeğerinin kullanılması uygun olabilmektedir. Kısacası; çevrilecek metin türünün işlevine göre bir çeviri stratejisi uygulanması gerekmektedir. Newmark, kaynak dildeki kültürel bir terimin erek dilde kültürel bir eşdeğerinin bulunmasının daha etkili olabileceğini ifade etmekle birlikte, yasal terimler açısından yanıltıcı olabileceğini de ifade etmektedir. Newmark'ın burada üstünde durduğu temel nokta, çeviri kararının bağlama göre alınması gerekliliğidir (a.e., 1988: 100). Bu noktada, Newmark'ın tercih ettiği çeviri stratejisinin kültürden bağımsız bir çeviri olmadığını, aksine çevirmenin kültürel eşdeğerlik arayışında olması gerektiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Kendisinin de belirttiği gibi, söz konusu çeviri kararının bağlama göre – aynı şekilde metin türüne göre – alınması gerekmektedir; zira başlı başına kültürel eşdeğerlik arayışını temel alan bir çeviri stratejisinin kendi içinde handikapları mevcuttur. Çevirmenin temel görevinin çevirmek, sonrasında çevirisini yetersiz bulur ise okuru anlama yaklaştırmak olduğunu ifade eden Peter Newmark, kuruluş isimlerinin çevirisinde iki nokta daha ele almaktadır. Bunlar; tarihi kuruluşlara ait terimler ve uluslararası kuruluşlara ait terimlerin çevirileridir. Daha önce belirttiği çeviri yönteminin modern kuruluşlara ait olduğunu söyleyen Newmark, tarihi kuruluşların isimlerinde bu terimleri çevirmemek veya erek dile işlevsel ve betimleyici bir terim ile aktarmak olmak üzere iki çeviri yöntemi izlenebileceği belirtmektedir. Uluslararası kuruluşlara ait isimlerde ise genellikle kabul görmüş bir kısaltma (WHO, ILO, UNICEF gibi) olduğu için bu kısaltmaların aynı şekilde kullanıldığını ifade etmektedir. Newmark, başka kültürlere ait bir dinin erek kültüre çevrilmesinde ise; erek dilin ilgi odağı olduğu durumlarda dini terimlerin aktarıldığını ve en sık karşılaşılan sözcüklerin ise doğallaştırıldığını, kimi zaman da kültürel çağrışım ile karşılandığını söylemektedir. Sanatsal terimlerin ise, erek dil okurunun sahip olduğu varsayılan sanatsal bilgisine göre aktarıldığını veya çevrildiğini belirtmektedir (a.e., 1988: 101-102).

Peter Newmark'ın son kültürel kategorisi olan jestler ve alışkanlıklar başlığında Newmark, bir kültüre mensup insanların davranışlarının başka bir kültürde görülmeyebileceğini ve hatta başka anlamlara geleceğini vurgulamaktadır. Ayrıca;

bunların sıklıkla kültürel olmayan bir dil ile tasvir edildiğini belirtmektedir (a.g.e., 1988: 102-103).

1.3.3. Javier Franco Aixelá: “Çeviride Kültüre Özgü Unsurlar”

Çeviride kültüre özgü unsurları ele aldığı çalışmasında Javier Franco Aixelá, kültürel unsurlar arasında kesin ve net bir sınıflandırma yapmamıştır. Söz konusu makalesinde²⁰, farklı kültürler arasında yapılan çevirilerde kültür aktarımının önemli bir rol oynadığına dikkat çekmekte ve bilhassa karşılaşılan kültürel farklılıkların doğal bir sonucu olarak erek kültürde ortaya çıkan birtakım çeviri stratejilerinin varlığından da bahsetmektedir.

Aixelá’ya göre çeviri; tarih boyunca birbiriyle çelişen birçok kuramsal durum ve uygulama arasında gerçekleşen karmaşık bir yeniden yazma süreci olmuştur. Çevirinin bu tarihselliği, dillerin var oluşu kadar eskidir. Aynı zamanda çeviri, iki veya daha çok kültürün birbiriyle kaynaşmasını sağlayan bir araçtır (Aixelá, 1996: 52). İki den çok kültürden kast edilen, çevirilerin başka bir aracı dilden yapılmasıdır. Başka bir deyişle, çevirinin çevirisidir.

Aixelá; bir metinde ifade edilen kültüre özgü unsurların, genellikle kullanımları kaynak dil ile kısıtlı olan birtakım nesneler ile sınıflandırma ve ölçü sistemleri olduğundan bahsetmektedir. Aynı şekilde, fikirlerin yazıya döküm ve alışkanlıkların betimlenme biçimleri de alıcı kültüre yabancı olabilmektedir (a.g.e., 1996: 56).

²⁰ “Culture-Specific Items in Translation”, **Translation, Power, Subversion**, Ed. by. Román Álvarez and M. Carmen África Vidal, Clevedon, Philadelphia and Adelaide, Multilingual Matters Ltd, 1996, pp. 52-78.

Bir metnin temelini oluşturan dilsel ve edimsel düzeyler ile ortalama bir alıcı kültür okurunun bunları algılayış biçimi arasındaki dengesizlikler de çevirinin aktarmak veya yansıtmak istediği amacın anlaşılmasına sebep olabilmektedir.

Kültüre özgü unsurların tanımını yapmak istediğinde Aixelá'nın karşılaştığı ve çalışmasında da ifade ettiği en büyük zorluk, “[...] dilin kendisinden başlayarak, bir dilde *her şeyin* kültürel olarak üretildiği” görüşüdür. Aixelá, kültürel unsur olarak adlandırılan şeylerin, her dil sisteminde keyfi olduğu görüşü ile yola çıkmakta ve diğer dillerde bir çeviri sorunu olarak karşılaşılabilecek “yerel kurumlar, caddeler, tarihi kişilikler, yer adları, özel adlar, süreli yayınlar, sanat eserleri vb.” unsurlar olduğunu ifade etmektedir (a.g.e., 1996: 57).

Aixelá; kültürel göndermeler, sosyokültürel terimler gibi ifadeler söz konusu olduğunda herhangi bir tanım verilmediğini ve bilhassa bu konuda yazarların böylesi bir tanım yapmaktan kaçındıklarını belirtmekte, bu olguların bir tür ‘toplu bir sezgi’ olduğunun kabul edildiğini söylemektedir. Ancak, bunu da eleştirir. Zira bu hem oldukça keyfi bir tanım iken, aynı zamanda da böylesi bir tanımın durağan bir yapısı söz konusudur. Çeviribilim’de ve kültürlerarası iletişimde ise durağanlık değil, devingen durumlar bulunmaktadır. Kültürel unsurları bir çeviri sorunu olarak ele aldığı için, durağan yapıda özelliği olan ‘toplu bir sezgi’ görüşünü kabul etmemektedir (a.g.e., 1996: 57).

Aixelá; kültüre özgü bir unsurun çeviride kendi kendine var olmadığını, “bir kaynak dilde dilbilimsel olarak temsil edilmiş herhangi bir referanstan kaynaklanan bir çekişmenin sonucu” olarak karşımıza çıktığını ifade etmektedir (a.g.e., 1996: 57). Başka bir deyişle, erek dilin kültüründe var olmayan bir kültürel unsur olma niteliği taşıyan veya farklı bir anlam ya da değere sahip olan ifadeler, erek dile aktarıldığında bir çeviri sorunu ortaya çıkarmaktadır.

Kültüre özgü unsurlar; bir topluma ait değerler, nesneler ya da alışkanlıklar olabilirken, kültürlerarası iletişim ile birlikte kültüre özgü bu unsurlar da kültürlerarası bir nitelik kazanabilmektedir. Başka bir deyişle, diğer toplumlar ile paylaşılan unsurlar olabilmektedir.

Aixelá, kültüre özgü unsurların temel olarak iki gruba ayrılabilceğini belirtmektedir: 1) özel isimler, 2) ortak ifadeler. Özel isimleri, Theo Hermans'ın sınıflandırmasına göre kabul etmektedir. Hermans (1988) özel isimleri; uzlaşım sal ve [anlam] yüklü olarak sınıflandırmakta olup uzlaşım sal özel isimlerin kendi başlarına bir anlamı bulunmazken, anlam yüklü özel isimler ise bir bağlama göre ve tarihsellik çerçevesinde kendi içlerinde anlam barındırmaktadırlar. İkinci grup, her bir kültürle sınırlı olmak üzere nesneleri, kurumları, alışkanlıkları ve fikirleri kapsamaktadır (a.g.e., 1996: 59). Bir kültür tarafından ortaklaşa paylaşılan bu unsurların çeviri stratejilerinin de bulundukları bağlama göre değişkenlik göstermesi öngörölür bir durumdur.

Aixelá'nın kültürel unsurları ele alış biçimi genel olarak, bu unsurların kaynak dile ve kültüre özgü oluşunu kabul edip erek dile ve kültüre aktarımı sırasında çeviri sorunlarının ortaya çıkmasıyla koşut stratejiler üzerine düşünmesiyle şekillenmektedir.

1.3.4. Jan Pedersen: “Dil Dışı Kültürel Referanslar”

Kültüre özgü unsurlara dair bir sınıflandırma yapan bir diğer Çeviribilimci olan Jan Pedersen, kendisinden önceki bilim insanlarından farklı olarak altyazı çevirisi özelinde bir kültüre özgü unsur sınıflandırması gerçekleştirmiştir.

Pedersen, 2007 senesinde Stockholm Üniversitesi'nde tamamladığı doktora tezinde²¹, dil dışı kültürel referansların (*extra linguistic cultural references – ECR*) incelenmesi için bir model öne sürerek bu model çerçevesinde dil dışı kültürel referansları etki alanlarına (*domain*) göre bölerek bir gruplandırma yapmaktadır. Bu modele göre sırasıyla; çeviri krizine yol açan noktaları belirtmekte, dil dışı kültürel referansları (seçim ölçütleri: dil ve kültür, referans (gönderge) tanımı, referans ve dünya ilişkisi, dil dışı kültürel göndergelerin etki alanına göre gruplandırılması alt başlıkları ile) ele almakta, hem genel hem de alt yazı çevirisi özelinde kültürel bir olgu olarak çeviri stratejilerine değinmekte, çeviri stratejileri çerçevesinde İskandinav alt yazı sınıflandırması yapmakta ve son olarak da bu modellemeye etki eden parametreleri ele almaktadır.

Modelindeki ikinci adım kapsamında dil dışı kültürel referansların etki alanlarına göre gruplandırmasını yapan Pedersen, etki alanından kast ettiği şeyin bir dil dışı kültürel referansın ait olduğu anlam alanı veya ağ olduğunu belirtmektedir. Pedersen, dil dışı kültürel referansları sözcük türlerine göre sınıflandırmak yerine alanlara göre gruplandırmayı tercih etmesini ise çoğu kültürel referansın “isim” olmasından kaynaklandığını ve bu nedenle önerdiği yaklaşımın daha işlevsel olduğunu ifade ederek gerekçelendirmektedir (Pedersen, 2007: 108).

Pedersen'in kültürel referansları etki alanlarına göre sınıflandırma biçimi, altyazı çevirisinin doğası gereği ortaya çıkan gerekliliklerden ileri gelmektedir. Onun bu yaklaşımı, daha önce bahsettiğimiz sınıflandırmalardan farklı olarak “sistemati olmama” (Karş., Ranzato, 2016: 75) özelliği taşımaktadır. Pedersen, çalışmasında “bu kategorilerin kısmen örtüştüğünü vurgulasa da [...],” (a.e., 2016: 75) (Karş., Pedersen, 2007: 110)²², bu sınıflandırmanın “daha genel bir şekilde, altyazıya özgü tutumun

²¹ **Scandinavian Subtitles. A Comparative Study of Subtitling Norms in Sweden and Denmark with a Focus on Extralinguistic Cultural References**, Stockholm University, 2007.

²² Pedersen, birden çok alana girebilen dil dışı kültürel referanslar olabileceğini ifade ederken, bu tür referansları “çok işlevli dil dışı kültürel referans” (*multifunctional ECR*) olarak adlandırmaktadır.

açıklanması için kullanıldığında faydalı olacağı [...]” düşünülebilmektedir (Ranzato, 2016: 75).

Jan Pedersen; yaptığı bu gruplandırmayı elde ettiği bütüncüye göre oluşturduğunu, ancak bununla sınırlı olmadığını belirtmektedir. Gruplandırmasındaki on iki başlığı ise şu şekildedir: 1) ağırlık ve ölçü birimleri, 2) özel isimler (kendi içinde *kişi isimleri*, *coğrafi isimler*, *marka isimleri* olarak üçe ayırmaktadır), 3) mesleki unvanlar, 4) yiyecek ve içecekler, 5) edebiyat, 6) hükümet, 7) eğlence, 8) eğitim, 9) spor, 10) para birimi, 11) teknik malzeme, 12) diğer. Bu gruplandırmadaki başlıklar, herhangi bir alt / üst ilişkisinde olmayıp biri diğerinden daha önde gelmemektedir.

Irene Ranzato’nun da çalışmasında bahsettiği gibi (Karş., Ranzato 2016), bilhassa diğer bilim insanlarının yaptıkları sınıflandırmalar ile karşılaştırıldığında Pedersen’in bu sınıflandırması daha az sistematik olma özelliği taşımaktayken, yakın zamanda bu alanda yapılmış bir modelleme olması bakımından önem arz etmektedir.

1.4. Kültürel Unsurlar ve Anlam Aktarımı

Belli bir dildeki bir ifadenin bir başka dile aktarımı, çoğunlukla dilsel düzeyde bir aktarım olarak düşünülmektedir. Çeviri, dilsel bir düzgünün (*code*) aktarılmasının yanı sıra, bilhassa kaynak dilde verilmek istenen mesajın ya da yaratılmak istenen etkinin aktarılmasını da içermektedir.

Roman Jakobson’a göre; bütün diller tamdır, eksiksizdir (Karş. Jakobson, 1959). Bir olgu, bir dilde ifade edilebiliyorsa, aynı olgunun bir başka dilde ifadesi de mümkündür. Jakobson, Ferdinand de Saussure’ün *gösteren* ve *gösterilen* kavramları arasındaki ilişkiyi alır ve bir adım ileriye taşıyarak çeviride²³ *eşdeğerlik* arar. Jakobson’un bu

²³ Roman Jakobson’a göre üç tür çeviri vardır: dil içi çeviri, diller arası çeviri ve göstergeler arası çeviri (Karş. Jakobson, 1959).

yaklaşımına göre; gerçek hayatta bir nesneyi ya da olguyu deneyimlememiş veya görmemiş olsak da anlamamız mümkündür. Buna karşın Jakobson, düzgü birimleri arasında genellikle tam bir eşdeğerliğin olmadığını vurgulamakta (a.e., 1959: 233) ve farklı dillerdeki sözcükler arasında, anlamda bir eşdeğerlik arama sorunu üzerine düşünmektedir.

Kaynak dildeki anlamın erek dile aktarımında ise karşımıza çıkan en önemli nokta, “eşdeğerlik” konusudur. Jakobson’un üç çeviri tanımı içerisinde *diller arası çeviri* olarak isimlendirdiği tür, bu çalışmada ele aldığımız ve genel olarak kabul gören çeviri tanımıdır. Jakobson’a göre diller arası çeviri, düzgü birimlerinin yerine bir karşılık bulmaktan çok, aktarılacak istenen mesajın tümü için diğer dilde bir karşılık bulunmasını içermektedir (Munday, 2001: 36). “Çevirmen, kaynak dilden edindiği mesajı yeniden düzgüler ve iletir. Böylece, çeviri iki farklı düzgüde iki eşdeğer mesajı içerir.” (Jakobson, 1959: 233). Kısacası çeviri, farklılıklar arasında bir eşdeğerlik arayışıdır.

Bu noktada, çeviride eşdeğerliğin sağlanması için anlam aktarımı bağlamında Anglo-Sakson bakış açısından bahsetmek yerinde olacaktır. Bu anlamda, Mona Baker ve Mildred L. Larson’ın anlama yaklaşımlarına değinmek gerekir. Çalışmanın bu aşamasında söz konusu yaklaşımlar, eşdeğerlik olgusu bağlamında ele alınmaktadır.

Mona Baker²⁴, “eşdeğerlik” konusuna yaklaşırken, temel olarak iki tür eşdeğerlikten söz etmektedir. Bunlar; metinsel eşdeğerlik olan “bağlaşıklık” (*cohesion*) ve edimsel eşdeğerlik olan “bağdaşıklık” (*coherence*) kavramlarıdır. Baker (1992, 2011), bir metnin oluşmasındaki unsurların en önemlilerinden olan bağlaşıklık unsurunu, metin düzeyinde karşılaşılan çeviri zorlukları ve çeviri stratejileri bağlamında ele almakta ve tartışmasını bu düzeyde gerçekleştirmektedir.

²⁴ **In Other Words: A Coursebook on Translation**, 2. bs., London and New York, Routledge, 2011.

“Bağlaşıklık, metnin çeşitli kısımları arasında bağlantılar kuran sözcüksel, dilbilgisel ve diğer ilişkilerin oluşturduğu ağıdır. Bu ilişkiler veya bağlantılar; örneğin, kendisini çevreleyen tümceler ve paragraflardaki diğer sözcükler ve ifadelere ilişkin sözcük ya da ifadeleri okurun yorumlamasını gerektirerek, bir metni düzenler ya da bir ölçüde oluşturur.”

(Baker, 2011: 190)

Bağlaşıklık, işittiğimiz ve gördüğümüz sözcükler ile ifadeleri birbirine bağlayan bir ilişkiler ağıdır. Baker bağlaşıklık kavramını tartışırken, bu tartışmasını Halliday ve Hasan tarafından oluşturulan model çerçevesinde gerçekleştirmektedir. Halliday ve Hasan, İngilizce’de beş temel bağlaşıklık unsurundan bahsederler. Bunlar; gönderge (*reference*), değiştirim (*substitution*), eksilti (*ellipsis*), bağlaç (*conjunction*) ve sözcüksel ilişimdir (*lexical cohesion*). Baker, Halliday ve Hasan’ın bahsettiği bu unsurları açıklayıp çeviri ile ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Gönderge (*reference*) terimi, anlambilimde kullanıldığı anlamıyla; bir sözcük ile bu sözcüğün gerçek hayatta işaret ettiği unsur arasındaki ilişki olarak tanımlamaktadır. Halliday ve Hasan’ın bağlaşıklık modelinde ise gönderge, benzer ama daha kısıtlı bir anlamda karşımıza çıkmaktadır. Sözcükler ve dil dışı unsurlar arasındaki doğrudan ilişkinin aksine burada, “iki dilsel ifadenin arasındaki benzerlik ilişkisi ile sınırlıdır” (Baker, 2011: 191). Bu modelde ortaya çıkan bağlaşıklık; “aynı unsurun söyleme ikinci kez girmesiyle, göndergenin devamlılığında yatmaktadır.” (Halliday ve Hasan, 1976: 31). Bu gönderge unsurları, okurları metnin anlamlandırılması noktasında başka tümceye ya da ifadeye yönlendirmektedir. Adıllar, bağlam içerisinde okurların sıklıkla karşılaştıkları gönderge unsurlarından olup bir önceki unsura gönderimde bulunulurken kullanılmaktadır. Özellikle cinsiyet belirten adılları kullanan dillerde, bu göndergeler sayesinde, anlamın anlaşılması noktasında karışıklık yaşanması daha az olasıdır. “O halde gönderge, okurun veya dinleyenin katılımcıların, varlıkların, olayların ve benzeri unsurların izini sürmelerine yardımcı bir araçtır.” (Baker, 2011: 191).

Halliday ve Hasan, modellerinde dil dışı ilişkilerden ziyade, gönderge kavramını metin içi ilişkiler bağlamında ele almaktadırlar. Buna karşın, durumsal olarak da gönderim ilişkisi kurulabileceğini ifade etmektedirler. Mona Baker, metinsel olmayan bir diğer gönderge ilişkisi olan ve Halliday ve Hasan'ın tartışmadığı bir gönderim bağlantısı olan eşgöndergeden (*coreference*) de bahsetmektedir. Hoey'e göre eşgönderge; katı bir şekilde dilsel bir özellik olmayıp gerçek dünya bilgisine ilişkin bir husustur (Hoey, 1988: 162, Aktaran: Baker, 2011: 192). Bir kişiye ait takma isimler, eşgöndergeye bir örnek olarak düşünülebilir. Bu tür bir bağlaşıklık unsuru, erek metin kullanıcısı (çevirmen, erek metin okuru ya da dinleyeni) için metinden bağımsız bir yeterlik gerektirir. Zira bu ilişkiyi kurmak, metinsel bir yeterlikten çok erek metnin alıcısı için dünya bilgisi gerektirmektedir. Bununla birlikte Baker, çeviri açısından düşünüldüğüne hangi unsurların dilsel ya da metinsel, hangi unsurların ise dil dışı ya da metin dışı olduğunu anlamamanın zorluğundan bahsetmektedir ve özellikle de çeviri açısından bu ayrımı yapmanın ne ölçüde yardımcı olacağını sorgulamaktadır. Söylem içerisinde daha önce bahsedilmiş bir unsura gönderimde bulunacak bağlaşıklık unsurların sürekliliğini vurgulamaktadır (a.e., 2011: 192).

Konuşucunun veya yazarın kullandığı gönderge örüntüleri, diller arasında farklılık gösterebildiği gibi dil içinde de gösterebilmektedir. Başka bir deyişle; farklı türlerde yazılmış metinler içinde farklı gönderge örüntüleri mevcut olabilirken, anlık konuşmalardaki gönderge örüntülerinde de farklılık gözlenmesi beklenen bir durumdur. Kısacası, her dilin belli gönderge örüntüleri için tercihleri bulunmaktadır ve bu gönderge örüntüleri metin türüne göre farklılık gösterebilmektedir. Çeviri açısından ele alacak olursak, çevirmen kaynak metindeki bir örüntüyü erek metinde açıklama yaparak, yerine bir başka örüntü koyarak veya başka stratejiler kullanarak erek dilde aynı etkiyi vermeye çalışabilir.

Halliday ve Hasan'ın modelindeki “değiştirim” (*substitution*) ve “eksilti” (*ellipsis*), “gönderge” gibi anlamsal ilişkiler kurmaktan çok dilbilgisel olarak bir anlam ilişkisini ifade eder. Değiştirimde, bir ögenin ya da ögelerin yerine başka bir öge ya da ögeler

konulur. Eksiltide ise bir ögenin çıkarılması, başka bir deyişle bir ögenin yerine bir şey konmaması söz konusudur. Mona Baker, Halliday ve Hasan'ın modelinde tanımladıkları ve birkaç tür olarak ele aldıkları değiştirim ve eksilti kavramlarını detaylıca ele almamaktadır. Zira söz konusu modeldeki bu unsurlar dilsel biçimlerin arasındaki dilbilgisel ilişkiler ile ilgili olup bu biçimler ile anlamları arasındaki bir ilişkiyi ele almadıkları ve dile özgülüğü sebebiyle, Baker bu unsurları ayrıntılı olarak incelememektedir. Baker ele aldığı bu bağlaşıklık unsurlarından gönderge, değiştirim ve eksilti arasında net bir ayrım yapılamayacağını da altını çizmektedir (Baker, 2011: 196-197).

Baker, sınırların belirsizliğine ve bu üç bağlaşıklık aracı arasındaki teknik farklılıklara değinmemeyi tercih etmektedir. Zira bu unsurlar, her dilde farklı şekillerde işleyen unsurlar olma özelliği taşımaktadır. “Bu aşamada, çevirmenin, ‘doku’²⁵ yaratmak için farklı dillerde farklı araçların bulunduğu ve bir metnin, unsurlarını bir arada tutan anlamsal ve yapısal ilişkilerinden dolayı bir bütün olarak kaldığının farkında olması gerekmektedir.” (Baker, 2011: 197-198). Baker'ın bununla kastettiği, çevirmenin başka bir amacı olmadıkça erek metnin normlarına uyan bağlantılar kurarak çevirisini gerçekleştirmesi gerektiğidir. Başka bir deyişle, bu metinsel normların ve ilişkilerin kurulmasıyla, erek dilde kullanılacak sözcük seçimleri ve dilbilgisel dizge de belli yapıların doğal olarak kullanılmasını beraberinde getirecektir. “Her metin türünün²⁶ metinsel normları, belli birtakım seçenekler sunacak ve dilbilgisel olarak kabul edilebilir seçenekleri reddedecektir.” (a.e., 2011: 198). Özetle; her metin türü, kendi içerisinde kabul edilebilir normlar çerçevesinde çevirmene seçenekler sunmakta ve bir metin türünde geçerli normlar ile dilsel ve dilbilgisel yapılar, bir başka metin türünde kendine yer bulamamaktadır.

Halliday ve Hasan'ın modeli üzerinden yaptığı değerlendirme çerçevesinde Baker; kaynak dilden hedef dile çevirisini gerçekleştirirken, her iki dil arasında bağlaşıklık

²⁵ İngilizce: *texture*

²⁶ İngilizce: *genre*

ilişkiler kurmak için, bilhassa uzun ve karmaşık tümcelerde çevirmenin birtakım araçlar kullanabileceğini de belirtmektedir. İşte tam da bu noktada çevirmen tercihleri karşımıza çıkmaktadır. Örnek olarak adıları (zamirleri) ele alalım. İngilizce’de, üçüncü tekil kişi adılında adılın işaret ettiği kişinin cinsiyeti bellidir. Türkçe’de ise, üçüncü tekil kişinin (o) cinsiyeti belirsizdir. İngilizce’de gönderim ilişkisi kurulurken veya değiştirim ve eksilti kullanılırken, metin içerisindeki bağlaşik ilişkiler adıl kullanımı ile kurulabilmekte ve bu kullanım anlamda herhangi bir muğlaklığa yol açmamakta iken, Türkçe’de ise İngilizce’de izlenen strateji ile aynı şekilde bir bağlaşiklık ilişkisi kurulması mümkün olmayabilir. Türkçe’de adıl kullanımındaki cinsiyet belirsizliği, metin içerisinde adılın hangi unsura göndermede bulunduğu veya hangi unsurun yerine kullanıldığını İngilizce’deki kadar net göstermeyebilir. Bu noktada çevirmen, “yineleme” (*repetition*) gibi çeviri stratejilerine başvurabilmektedir. Yineleme, çevirmeni ve çeviriyi güvenli bir noktaya taşıyan bir strateji olarak tam da bu noktada karşımıza çıkmaktadır. Türkçe’den İngilizce’ye çeviri yapılırken ise, tekrarlanan sözcüğün yerine başka bir sözcük koyarak ya da adıl kullanımı ile gönderimde bulunarak, anlam aynı açıklıkta verilebilir. Bu husus da çevirmenin tercih edebileceği bir yöntem olarak düşünülebilir.

Tekrar belirtmek gerekirse; her dilin, bağlaşik ilişkiler kurmak için kendine özgü birtakım araçları bulunmaktadır ve dil ile metin türü tercihleri, çeviri sürecinde dikkate alınması gereken unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Halliday ve Hasan’ın modelinden yola çıkarak Baker’ın ele aldığı bir diğer bağlaşiklık unsuru ise bağlaçlardır (*conjunction*). “Bağlaç, tümceler, yantümceler ve paragraflar arasında ilişki kurmaya yarayan biçimsel işaretlerin kullanımını içermektedir.” (Baker, 2011: 200). Daha önce değinilen bağlaşiklık unsurlarından (gönderge, değiştirim, eksilti) farklı olarak, bağlaçların kullanımı ile daha önce metinde var olmayan bir unsurun kullanılması söz konusu olmayıp bağlaç kullanılmaması ile anlamda bir eksiklik oluşmamaktadır. Bağlaç kullanımıyla, daha önce ifade edilmiş olan durum ile bağlaçtan sonra ifade edilecek olan durum arasında nasıl bir ilişki kurulacağı

öngörülmektedir. Başka bir deyişle, bir bağlam içerisinde bağlaç kendinden önce ve sonra gelen ifadeler arasında bir anlam ilişkisi kurulmasına yardımcı olan bir işaretçidir.

Bağlaçlar, temel olarak ekleme, karşıtlık, neden ve zaman ilişkileri kurarlar. Ancak, Baker bilhassa çeviri açısından önemli birkaç noktaya değinmektedir: 1) Bağlama bağlı olarak, aynı bağlaç farklı ilişkiler kurmak için kullanılabilir. Yani, bir bağlacın kullanımı her zaman aynı olmamaktadır. 2) Ayrıca bağlaçlar, bu ilişkilerin kurulması için kullanılacak tek unsur da değildir. Bazı fiil kullanımları da bağlacın kurduğu ilişkileri kurabilmektedir. Fiil seçiminin yanı sıra, olayların ne zaman gerçekleştiklerinin sinyalini de verebilmektedir. 3) Bağlaçlar ile kurulan ilişkiler, metin dışı olgulara ait ilişkileri yansıtmamaktadır. Başka bir deyişle, bir iletişim durumundaki veya metindeki mevcut ilişkileri yansıtmaktadır.

Baker cümle içindeki bağlaçları bağlaçlık unsurlar arasında ele almasına karşın, literatürde bağlaçların bağlaçlık başlığı altında değerlendirilmediği tartışmaların varlığından da bahsetmektedir. Zira bu dilbilimcilere göre; bağlaçlar tümce içinde değil, tümceler arasında ilişki kurulurken kullanılmaktadır. Baker ise, bağlaçlık çeviri açısından daha geniş bir çerçevede ele almaktadır ve “bağlayıcı” amacı olan her unsuru bu bağlamda değerlendirmektedir.

Bağlaç kullanımı aynı zamanda, dillerin gelenekleri ile de ilişkili bir durumdur. Bazı diller bağlaçlık ilişkisini bağlaç yardımı ile kurmaya daha meyilli iken, bazı dillerde ise bağlaç dışındaki unsurlar ile bu ilişkinin kurulması mümkün olmaktadır. Çevirmen de tam bu noktada, dillerin geleneklerinin farkında olmalı ve bu geleneklere göre çevirisini gerçekleştirmelidir. Uzun tümce kullanımı da çevirmenin dikkat etmesi gereken bir başka noktadır. İngilizce dilini ele aldığımızda, bu dilde uzun tümce yapılarında, geleneksel olarak “bilgi parçaları arasında ilişki kuran” bir noktalama işareti kullanımı görülmektedir (Baker, 2011: 202). Bu kullanım, okurun metni anlamlandırması noktasında oldukça yardımcı bir unsurdur. Buna, İngilizce dilinin

özne – yüklem – tümleç şeklindeki tümce yapısı da eklenebilir. Zira Türkçe’deki özne – tümleç – yüklem biçimindeki tümce yapısı, bilhassa Türkçe’ye sözlü çeviri yapılırken uzun tümce kullanımında sorun yaratabilmektedir. İngilizce’de bir tümcenin anlamını veren yüklem, öznenin hemen sonra gelmektedir ve özne ile yakınlığı sebebiyle anlam noktasında herhangi bir muğlaklık yaratmamaktadır. Üstelik İngilizce’nin dilbilgisi yapısı tümcenin sonuna bağlaç eklenerek ve böylece sınırsız sayıda yan tümce oluşturarak uzun yapıda tümcelerin oluşturulmasına imkan sağlarken, özne ile yüklem arasındaki yakınlık sebebiyle yan tümcelere rağmen anlam noktasında herhangi bir kayıp söz konusu olmayabilir. Türkçe’de yüklem, konumu bakımından tümce sonunda olması ve tümce uzadıkça özne ile yüklem arasındaki mesafenin uzamasıyla birlikte, özne ve yüklem arasındaki ilişkinin zayıflaması ve böylelikle anlamın kayması söz konusu olabilmektedir. Bu gibi durumlarda çevirmen, dillerin dilbilgisel ve metinsel geleneklerinin farkında olarak tümceyi bölmek, bağlaç kullanmak, tekrar yapmak vb. stratejiler ile anlamın aktarılmasında birtakım kararlar alabilir. Bu noktada Baker, temel bir soru sormaktadır: “Tipik fakat anlamsal olarak daha az kesin bağlaçların olduğu akıcı bir metin oluşturmaya mı önem verilmelidir? Yoksa çevirmen aynı ölçüde, kesin anlamı olan çeşitli bağlaç dizilerini tercih ederek ‘anlam’a mı öncelik vermelidir?” (Baker, 2011: 203).

Çevirmen, bağlaşıklık çerçevesinde “doğruluk” (*accuracy*) ve doğrallık arasında bir denge kurmak için birtakım kararlar alabilmektedir veya doğruluğu sağlamak için doğrallığı göz ardı edebilmektedir. Birinci yaklaşım çoğu çevirmenin kurmaya çalıştığı bir denge iken ve çevirmene bir nebze hareket özgürlüğü sağlarken, ikinci yaklaşım ise çevirmenin kaynak metne yakın bir duruş sergilemesi ile alakalıdır.

Karşılaşılan metin türüne göre de bağlaç kullanımının farklılığı söz konusudur. Örneğin, dini metinlerde nedensellik ilişkisi kurma eğilimi vardır (Baker, 2011: 205). Bir çevirinin kaynak metin bağlaşıklık örüntüsüne mi yoksa erek metin bağlaşıklık örüntüsüne mi yakın olduğu, çevirinin amacıyla ve çevirmenin verdiği kararlarda kendisini ne kadar özgür hissettiğiyle alakalıdır. Çevirmen hangi yönetime karar verirse

versin, her iki yöntemin de artı ve eksi yönleri olacaktır. Kaynak metin normlarına bağlı kalmak anlam açısından az bir farklılık anlamına gelmekteyken, erek metin normlarını fark edilebilir ölçüde izlememek de erek metin okuru için metnin gözle görülür şekilde “çeviri” olduğu anlamına gelir; zira metin, erek okura “yabancı” hissettirecektir (Baker, 2011: 210).

“Sözcüksel ilişim, bir metin içindeki ilişkileri düzenlerken sözcüklerin seçiminde oynanan roldür.” (Baker, 2011: 210). Bir sözcüğün tek başına herhangi bir anlamı olmayabilir veya tek başına bir sözcüğün bağlaşıklığından söz edilmesi mümkün olmayabilir. Bununla birlikte, bir sözcük diğer sözcüklerle etkileşime girdiğinde metin içerisinde bir bağlaşıklık ilişkisi oluşturabilmektedir. Örneğin; metin içerisinde kişi adılı kullanımı, okuru doğrudan daha önce bahsedilen bir ögeye yönlendirecektir ve okur, metin içerisinde bu göndergeyi arayacaktır.

Halliday ve Hasan, sözcüksel ilişimi “yineleme” (*reiteration*) ve “eşdizimlilik” (*collocation*) olarak iki alt başlıkta ele almaktadır. Yineleme, isminden de anlaşılacağı üzere bir sözcüğün metin içinde yinelenmesi durumudur. Bu yineleme aynı sözcüğün birebir kullanılması olabileceği gibi, eşanlamlı sözcüklerin kullanımı, üstanlamlı sözcüklerin kullanımı veya genel bir ifadenin kullanımını içerebilmektedir. Eşdizimlilik ise, bir dilde birlikte kullanılan sözcüklerin söz konusu olduğu herhangi bir durumu ifade etmektedir (Baker, 2011: 211).

Baker’a göre sözcüksel ilişim, sözcük çiftleri arasındaki ilişki değildir. Sözcüksel ilişkinin kurulması, bir metin boyunca devam eden sözcüksel zincirlerin kurulması ve bu zincirlerin birbiriyle birçok yönden bağlı olması ile oluşmaktadır. (Baker, 2011: 212). Başka bir deyişle, sözcüksel ilişim kavramı sözcüksel öğelerin oluşturduğu ağların varlığına bağlıdır.

Her bir sözcüğün anlamı, bir metinde diğer sözcükler ile oluşturduğu ilişkiler ağına bağlıdır. Baker'ın değindiği bu nokta, çeviri açısından oldukça önemlidir; zira bir sözcüğün iletişim sırasında metne girdiği bağlama göre bir anlam kazanması, başka bir deyişle, her zaman tek bir anlamının olmaması çeviri için büyük bir önem teşkil etmektedir. Baker, Mary Snell-Hornby'nin bu yaklaşımın önemine değindiğini belirtir. Snell-Hornby'e göre (1988); bir çevirmenin bağlamdan bağımsız şekilde olgular ya da öğeler üzerine çalışmak ile ilgilenmediğini, aksine bir *ilişkiler ağı*nın izini sürdüğünü, bireysel öğelerin öneminin metnin içindeki bağıntısı ve işlevi ile ilgili olduğuna dair düşüncesini aktarır (Baker, 2011: 213-214).

Baker ayrıca, sözcüklerin metnin dışında da gücül olarak bir anlamlarının olabileceğini vurgulamakta ve belli bir çevredeki diğer sözcükler ile ilişkileriyle anlamlarının şekillenebileceğini belirtmektedir. Bununla birlikte, bir sözcüğün gücül olarak anlamlarının sınırsız olmadığını ve bir sözcüğe kişinin istediği anlamı yükleyemeyeceğini de vurgulamaktadır. Aynı zamanda, kaynak metindeki sözcüksel ilişimi (sözcükler arasında kurulan ilişkiler ağını) erek metinde olduğu gibi aktarmanın söz konusu olamayacağını, bir sözcüğe istenilen anlam yüklenilemeyeceği için yakın anlamlı sözcük kullanımının veya farklı ilişkiler ağı oluşturmanın tercih edilebileceğini de eklemektedir (Baker, 2011: 214). Hatta bu tercihin (bilgi eklemek/silmek veya kaynak metindeki bir ifadenin başka bir sözcükle ifade edilmesi vb.), diller arasındaki farklılıkların doğal bir sonucu olduğu düşünülebilir.

Gönderge, değiştirim, eksilti, bağlaç ve sözcüksel ilişim, daha önce de bahsedildiği gibi, Halliday ve Hasan'ın, İngilizce'de bağlaşik ilişkiler kurmak için tanımladıkları araçlar olup bu araçlar, muhtemelen birçok dilde ortak olan bağlaşik unsurlardır. Bununla birlikte Baker, farklı dillerin belli araçları veya belli kombinasyonları kullanma sıklığı konusunda farklılıklar gösterebileceğini ve bunların da İngilizce'deki bağlaşiklik örüntüleri ile örtüşmeyen kullanımlar olabileceğini ifade etmektedir. Aynı zamanda, yalnızca bu unsurlar ile bağlaşiklığın kurulmayacağı, bunun dışında da

birtakım unsurların varlığı ile bağlaşıklık kurulabileceğini de eklemektedir (Baker, 2011: 222).

Son olarak, bağlaşıklık ilişkileri her dilde farklılık gösterebileceği gibi, dilin kendi içinde metin türleri arasında da farklılık gösterebilmektedir. Metnin türüne göre, kullanımı tercih edilen bağlaşıklık unsurlarının yoğunluğu farklılık gösterecektir.

Mona Baker dil ve çeviri tartışmasını ele aldıktan sonra, bu tartışmayı bir adım öteye taşıyarak bir okura bir metnin nasıl “anamlı geldiğini” tartışmaktadır. Başka bir deyişle, iletişim ortamındaki katılımcılar tarafından aktarılan anlamı inceleyen edimbilim çerçevesinden tartışmasını gerçekleştirmektedir. Bu tartışmasını da edimsel eşdeğerlik başlığı altında “bağdaşıklık” (*coherence*) ve “sezdiri” (*implicature*) kavramlarını ele alarak yapmaktadır.

Baker, öncelikle bağdaşıklık kavramını ele almaktadır. Bunu da bağdaşıklık ve bağlaşıklık kavramlarını karşılaştırarak yapmaktadır. Bağdaşıklık; bağlaşıklık gibi, bir metni oluşturan ve düzenleyen ilişkiler ağıdır. Bağlaşıklıkta bu ilişkiler ağı, sözcükleri ve ifadeleri diğer sözcük ve ifadelere bağlayan yüzey ilişkiler iken, bağdaşıklıkta ise yüzey metnin altında yatan kavramsal ilişkilerin oluşturduğu bir ağıdır. Her ikisi de dil parçalarının birbirleriyle olan bağlantıları ile ilgiliyken; bağlaşıklıkta bu bağlantılar sözcüksel ve dilbilgisel düzeyde olup bağdaşıklıkta ise o dilin kullanıcılarının dili algılayış biçimlerinde kavramsal ya da anlamsal boyuttaki bağlantılar ile ilgilidir (Baker, 2011: 231). Başka bir deyişle bağlaşıklık nesnel iken, bağdaşıklıkta ise bir öznellik söz konusudur. Zira bağdaşıklık, okurun metni algılayış biçimi ile ilgili olup bu algılayış ise okurdan okura değişiklik göstermektedir. Bağlaşıklık, kavramsal ilişkilerin ifadesi ile ilgilidir. Söz konusu kavramsal ilişkilerin ortaya çıkarılması için kullanılan bir araç konumundadır. Bu araçların kullanımıyla verilmek istenen anlam ise bağdaşıklık ile alakalı olup kullanılan kavramların anlamsal boyutunun anlaşılması veya söz konusu kavramların vermek istediği anlamın ya da oluşturduğu ilişkinin anlaşılması ile de metnin anlaşılması mümkün olamayacaktır.

Özetleyecek olursak, bağlaşık unsurların varlığı kendi başına bağdaşık bir metin oluşturmaya yeterli olmamakta, bağdaşıklığın söz konusu olması için bu unsurlar kavramsal ilişkiler kurmak zorundadır.

Baker, Michel Charolles'in (1983) bağdaşıklık ile ilgili tespitini ele almakta ve tartışmasını, bağdaşıklığın "bir metin ya da durumun bir özelliği olup olmadığı" çerçevesinde sürdürmektedir. Charolles'e göre; bir metnin tamamen bağdaşık olup olmaması gibi bir durum söz konusu değildir. Bu durum, metnin alıcısına bağlıdır. Alıcının, söylem içindeki bağlaşık unsurları algılayıp kendi algılayış biçimi ile değerlendirmesi ve böylece metnin bir anlam ifade etmesi neticesinde bağdaşıklıktan söz edilebilmektedir (Charolles, 1983: 95). Baker, okurun ya da dinleyicinin dünyayı algılama ve deneyimleme biçimine göre bir dil kullanımının anlam ifade etmesinin söz konusu olduğunu söylemektedir. "Farklı toplumlar ve aslında aynı toplum içerisindeki farklı bireyler ile gruplar dünyayı farklı deneyimlemektedir ve olaylar ile durumların düzenlenişi ve birbirleriyle bağlantıları konusunda farklı görüşleri vardır." (Baker, 2011: 232). Bir ilişkiler ağının bir toplumda anlam ifade etmekteyken başka bir toplumda anlam ifade etmemesi olağan bir durumdur. Yine Baker'a göre; bağdaşıklık, metinde okura sunulan bilgi ile okurun dünyayı deneyimleme şeklinin ve dünya bilgisi arasındaki etkileşimin bir sonucudur (a.e., 2011: 232).

Okurun mevcut dünya bilgisine uymayan, başka bir deyişle okurun dünya bilgisi ile ilişkilendiremediği bağlaşık ilişkilerin bir metnin bağdaşıklığına katkıda bulunamayacağı da bu bağlamda bir gerçektir. Bir okura ya da dinleyene anlamlı gelen yazılı ya da sözlü bir metin, bir diğerine anlam ifade etmeyebilir. Baker, Blum-Kulka'nın tanımını ile bu görüşünü desteklemektedir. Blum-Kulka'ya göre bağdaşıklık; "yorumlama süreçleriyle okur ya da dileyen tarafından açık hale getirilmiş, bir metnin parçaları arasındaki kapalı gücül bir anlam ilişkisidir." (Blum-Kulka, 1986: 17, Aktaran: Baker, 2011: 233). Bu görüşten yola çıkılarak denebilir ki; potansiyel anlam ya da anlamlar metnin içinde yatmakta olup yalnızca okur tarafından birtakım yorumlamalar neticesinde bu anlamlara ulaşmak mümkündür.

Baker; katılımcı, ortam gibi değişkenlerin de mevcut olduğu değişkenlere göre bir metin ya da durum içinde anlam var olurken “[...] okurun kültürel ve entelektüel arka planının, bir metni ne ölçüde anlamlandıracağını belirlediğinin inkar edilemeyeceğini [...]” de vurgulamaktadır (Baker, 2011: 234). Başka bir deyişle bağdaşıklık, bir metnin özelliği olmaktan ziyade, okurun metni değerlendirmesi ile alakalıdır. Yani bir metin, okurun anladığı ölçüde bağdaşıktır. Çeviri açısından bu düşünülecek olursa karşılaşılan zorluklar büyük ölçüde kaynak metinden kaynaklanan sorunlar olmaktan çok belli bir kültürde veya aynı toplum içinde alt kültürlerdeki okurlar için çeviri metnin taşıdığı öneme işaret eder. Aynı dili konuşan toplumlarda bile, yazarın hedef kitlesinin kimler olduğuna göre (yaş gruplarına göre, eğitim seviyelerine göre, alan uzmanlığına göre vb. ölçütler temelinde) kullandığı dilde değişiklik yaparak iletmek istedikleri mesajları bu farklı dil kullanımları ile iletirler. Söz konusu bu dil kullanımında, birtakım sözcüklerinin kullanımının uygun olup olmaması, metin geleneği gibi noktalar dikkate alınmaktadır. Bütün bu unsurlar metnin bağdaşıklığı ile alakalı olup “[...] insanoğlu olarak, yalnızca bilgimiz, inançlarımız ve daha önce deneyimlediğimiz hem dilsel hem de dil dışı olaylar ölçüsünde yeni bir bilgiyi anlamlandırabiliriz.” (a.e., 2011: 234).

Edimsel eşdeğerliğin bir diğer unsuru olan sezdiri (*implicature*), Baker’ın ifadesiyle bir yorumlama sürecidir (Bkz. Baker, 2011: 234). Okura ya da dinleyene verilen kendi içlerinde bağdaşık olan tümceler arasında, söylemi bağdaşıklık çerçevesinde anlamak için söz konusu okur ya da dinleyen birtakım bağlantılar kurabilmektedir. Okurun ya da dinleyenin kurduğu bu bağlantılar, verilen tümcelerde açıkça ifade edilen ifadeler olmayıp çıkarımsaldır. Baker, metin çalışmalarında son yıllarda ortaya çıkan en önemli kavramlardan birinin sezdiri olduğunu ifade ederken, Paul Grice’ın (Karş. Grice, 1975) tanımını kullanır. Grice’a göre sezdiri; “konuşucunun, aslında söylediğinden çok kastettiği veya ima ettiği şeyler”dir. Sezdiri, mecaz anlam ile karıştırılmamalıdır. Bir sözcenin harfi harfine veya uzlaşımsal olarak verdiği anlamının da ötesinde bir anlamdır (Baker, 2011: 238).

Baker, bağdaşıklık ve sezdiri ile bunların çevirilerinde kullanılabilecek çeviri stratejilerini ele almadan önce, sözcüklerin anlamları üzerine yoğunlaşmaktadır. Sözcüklerin geleneksel anlamlarının yanı sıra ima edilen başka anlamları da bulunmaktadır. Bir metinde kullanılan sözcüklerin anlamları ile yapılarını anlayamazsak, ima edilen anlamlarını da anlamak mümkün olmayacaktır. Sözcükler ve bir dilin yapısını bilmek bir dili anlamak için tek başına yeterli olamazken, yine de anlamlandırma noktasında temel yapıları bilmek dil kullanımını bilmek açısından oldukça önemlidir.

Baker’a göre, bir dildeki sözcüklerin geleneksel anlamlarının yanı sıra her dilde sezdirileri iletmek için gelenekselleştirilmiş ifadeler ve örüntüler mevcuttur. Başka bir deyişle, “her dilde belli dilsel örüntüler ile belli çıkarımsal anlamlar arasında geleneksel çağrışımlar mevcuttur.” (Baker, 2011: 240). Bunun yanı sıra, her dilde yine göndergeler mevcut olup kullanılan bu göndergelerin anlamlandırılması konusu önemlidir. “Katılımcılar, varlıklar, olaylar ve uygulamalara yapılan göndergeleri tanımlama yetisi, çıkarımları belirlemek ve bir metnin bağdaşıklığını sürdürmek için gereklidir (a.e., 2011: 242). Baker; okura ya da dinleyene yabancı olan bir yiyecek, alet, bir özel isim veya göndergelerin söz konusu metnin akışını ve devamlılığını bozacağına, bu sebeple de çevirmenin yapacağı kültürel bir yerine koyma stratejisine dikkat çekmektedir. Kültürel yerine koyma, çevirmenin metindeki erek kültür okurunun ya da dinleyenin metni anlama noktasında yaşayacağı sorunun farkında olarak bu sorunun üstesinden gelmek için uygulayabileceği stratejilerden bir tanesidir. Metinde yapılan göndergeyi tanımlamak ve bu göndergenin metnin bağlamı ile ilişkisini kurarak önemini belirlemek, bir çevirmen açısından oldukça önemlidir. Zira Baker’a göre bu yorumlama, bir metnin anlamının ve bağdaşıklığının devamına katkı sağlamaktadır (a.e., 2011: 244).

Çeviriye anlamsal olarak yaklaşan bir başka Anglo-Sakson bakış açısı da Mildred L. Larson'a aittir. 1984 yılında ortaya koyduğu “Anlam Temelli Çeviri”^{27 28} (*Meaning Based Translation*) yaklaşımında Larson, yazılı çeviriye temel almaktadır. Anlam Temelli Çeviri kitabında, çeviriye altı temel başlıkta toplamıştır. Bunlar; çeviri işine genel bakış, sözlük (*lexicon*), önermesel yapı (*propositional structure*), iletişim ilişkileri, metinler ve çeviri programı üst başlıklarıdır.

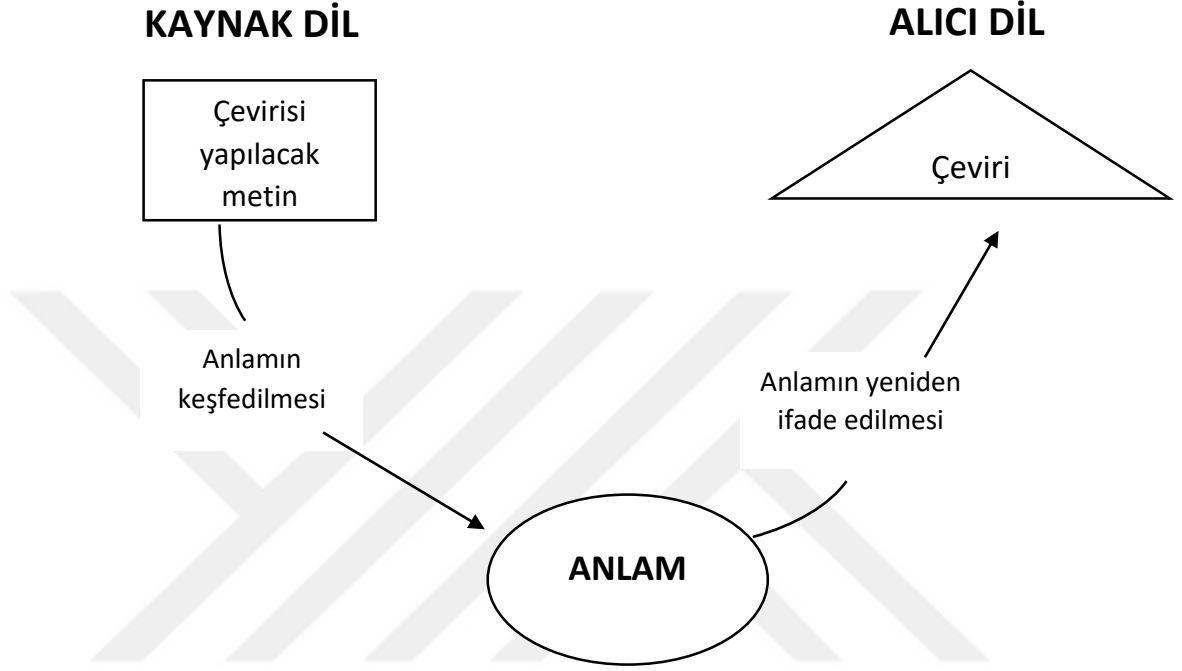
Larson, *çeviri işine genel bakış* isimli üst başlığın altında biçim ve anlam olgularını ele almaktadır. Bu bağlamda, öncelikle çevirinin ne olduğu sorunsalından yola çıkar. Çevirinin sözlük tanımından hareketle, çevirinin bir biçim değiştirme olduğunu ifade eder. Larson'ın sözünü ettiği bu biçim değiştirme, dilbilgisel bir biçim değiştirme değildir. Ona göre; “çeviri, kaynak dilin **anlamının** alıcı dile aktarımından oluşmaktadır. Bu aktarım, anlamsal yapı vasıtasıyla birinci dilin **biçiminin** ikinci dilin **biçimine** dönüştürülmesiyle yapılır. Aktarılan ve sabit kalan şey **anlamdır**. Yalnızca **biçim** değişmektedir.” (Larson, 1998: 3). Bu durumda çeviri; sözcük bilgisini, dilbilgisel yapıyı, iletişim durumunu ve erek dilin kültürel bağlamlarını bilmek, anlamı belirlemek için bunu çözümlmek ve aynı anlamı alıcı (erek) dilde ve onun kültürel bağlamında uygun sözcükler ve dilbilgisel yapılar ile yeniden oluşturmak adımlarından oluşmaktadır (a.e., 1998: 3). Larson'ın (yazılı) çeviriye anlam odaklı bu yaklaşımının, Lederer ve Seleskovitch'in sözlü çeviriye yaklaşımlarıyla bu noktada benzerlik gösterdiği söylenebilir.

²⁷ **Meaning-Based Translation: A Guide to Cross-Language Equivalence**, 2. bs., United States of America, University Press of America, Inc., 1998.

²⁸ Birinci baskısı 1984 yılında yapılmıştır.

Tablo 1: Larson'ın çeviri işine genel bakışı

ÇEVİRİ İŞİNE GENEL BAKIŞ

(Larson, 1998: 4)

Larson'a göre çeviri işinin temelinde; kaynak dilden çevrilecek metnin anlamının keşfedilmesi ve bu anlamın alıcı dilde yeniden ifade edilmesiyle çeviri tamamlanmış olur. Kısacası, çevirinin bir anlam aktarımı olduğu söylenebilir. Larson çeviride anlamın aktarılması sürecini basitçe yukarıdaki şekilde tanımlarken, bu anlam aktarımının çeviri yapılacak dilleri iyi bilen kişilerce çok hızlı bir şekilde yapabildiğini belirtmektedir. Bununla birlikte, karmaşık metinlerde ve özellikle çevirmenin her iki dildeki yetkinliğinin aynı olmadığı durumlarda, bu sürecin daha açık bir şekilde ortaya çıktığını ifade etmektedir (Larson, 1998: 4). Ona göre çevirmen, ancak anlamsal bir çözümleme yaptıktan sonra yeterli bir çeviri ortaya koyabilir. Larson çeviri işini biçim ve çeviri alt başlığı altında incelerken, bir dile doğuştan maruz kalmamış – başka bir deyişle bir dilin ana dil konuşucusu olmayıp o dili sonradan öğrenmiş – kişilerin yaptıkları çeviri hataları incelendiğinde, bu hataların hemen hemen her zaman o kişinin ana dilindeki sözcüksel ve dilbilgisel yapıları yansıtır hatalar olduğunu gösterdiğine

işaret etmektedir. Kaynak dil olarak ana dilinden birebir çevrilerek yapılan bu tür çeviri hatalarının, alıcı dilde doğal olmayan birtakım yapılar doğurduğunu da belirtmektedir. Ona göre; etkin bir çeviri yapmak için gereken şey ise, kaynak dilin “anlamını” ortaya çıkararak alıcı dildeki “biçimleri” kullanıp bu anlamı doğal bir şekilde ifade etmektir. Larson; çeviri yapılacak dillerin anlam bileşenleri, dilbilgisel örüntüleri gibi özelliklerinden ve bu özellikler çerçevesinde çeviri işi açısından bağlamın önemine de değinmektedir. Her dilin, anlamı ifade edişi sırasında kendine has ayırt edici biçimlerinin olduğundan da bu noktada bahsetmektedir. Ona göre, biçim ile anlam arasında öncelikli olan anlamdır ve kaynak dilden alıcı dile esas aktarılması gereken unsur dilsel biçim değil, anlamdır (a.e., 1998: 5-10).

Mildred Larson, bir sonraki aşama olarak çeviri türlerinden bahsetmektedir. Sözcüğü sözcüğüne (*literal*) ve deyimisel (*idiomatic*) çeviri başlığı altında, iki tür çeviriye ele almaktadır: 1) biçim-odaklı çeviri, 2) anlam odaklı çeviri. Biçim odaklı çeviriler kaynak dilin biçimini takip eder ve sözcüğü sözcüğüne çeviri olarak adlandırılırken, deyimisel çeviriler ise gerek sözcük seçimi gerekse dilbilgisel yapılar bakımından alıcı dilin doğal biçimlerini kullanan çevirilerdir (Larson, 1998: 17-18). “Gerçek bir **deyimisel çeviri**, kulağa bir çeviri gibi gelmez. Alıcı dilde orijinal olarak yazılmış gibi algılanır. Bu sebeple iyi bir çevirmen, deyimisel olarak çeviri yapmayı deneyecektir. Çevirmenin amacı budur. Bununla birlikte çeviriler, sıklıkla, bir metnin anlamının biraz [o dilin] ifade biçimine uygun olarak çevrilmesi ve dilbilgisel birimlerin sözcüğü sözcüğüne aktarımının bir karışımı olmaktadır.” (vurgu çıkarılmıştır) (a.e., 1998: 18-19). Larson bu sözleriyle iyi bir çevirmenin ve çevirinin nasıl olması gerektiğinin tanımını yaparken, çevirilerdeki genel eğilime dair bir tespit de bulunmaktadır.

Bununla birlikte, Larson’a göre; çok serbest bir çeviri de kabul edilebilir bir çeviri niteliği taşımamaktadır. Zira bu tür çeviriler kaynak metinde olmayan bir bilgiyi ekleyebilir, kaynak dilin anlamını değiştirebilir veya kaynak dildeki birtakım olguları çarpıtabilir nitelikte olabilir. Çevirmenin amacı ise; alıcı dilde kullanılacak dilbilgisel yapılar ve sözcük seçimleri ile doğallık yaratan, aynı zamanda da kaynak dilde verilen

mesajın aynısını aktarabilen bir metni yeniden ortaya koymak olmalıdır (a.g.e., 1998: 19). Başka bir deyişle, çeviride anlam aktarımının önemi burada karşımıza çıkmaktadır. Böylesi bir çeviri yapabilmek için çevirmen, alıcı dilde biçim açısından birtakım düzenlemeler yapmak durumundadır. Kaynak dilde bir ismin alıcı dile fiil olarak aktarılması, kaynak dilde edilgen yapıda kurulmuş tümcelerın anlamının alıcı dilde etken yapı kullanılarak aktarılması gibi dilbilgisel düzenlemeler, buna bir örnektir (a.e., 1998: 20-21).

Mildred Larson çeviriyi karmaşık bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte, ona göre; “anlamın aktarılmasıyla ilgilenen bir çevirmen, kaynak dilin biçiminden oldukça farklı da olsa, alıcı dilde arzu edilen anlamın ifade edilebileceğı bir yolun var olduğunu görecektir.” (a.g.e., 1998: 24-25). Çevirmenin asıl yapması gerekenin bu husus olduğunu belirten Larson; “[ç]evirmen başarılı olduğunu, alıcı dilin okurları yaptığı işi çeviri olarak algılamadıklarında, kendilerinin bilgilenmesi ve eğlenmesi için alıcı dilde yazılmış bir metin olarak algıladıklarında anlayacaktır.” (a.g.e., 1998: 25) diyerek de tercih ettiğı çeviri yöntemini ifade etmektedir.

Bir sonraki aşama olarak dilin anlamsal yapısını ele alan Larson, biçim ve anlam kavramlarına bakışını bu sefer derin yapı²⁹ ve yüzey yapı³⁰ üzerinden yapmaktadır (Karş. Chomsky, 1957/2002), (Karş. Chomsky, 1965), (Karş. Chomsky, 1975, 1977 ve 1979/2007). Bir metindeki derin yapı anlam ile ilgiliyken; yüzey yapı ise dilbilgisel, sözcüksel ve sesbilgisel özellikleriyle ilgilidir. “Bir dilin **yüzey yapısının** çözümlemesinin yapılması, çeviri yapmak için o dil ile ilgili bilmemiz gerekenleri söylemez. Yüzey yapının arkasında **derin yapı**, yani anlam vardır. Bir dile çeviri yapmak için gereken temeli bu **anlam** verir.” (Larson, 1998: 29).

Larson, anlamsal yapılar ve anlam bileşenlerinin, dilbilgisel yapılara kıyasla daha evrensel olduklarını; durumlar, nesneler, ilişkiler gibi unsurların diller arasında

²⁹ İngilizce: *deep structure*

³⁰ İngilizce: *surface structure*

benzerlik gösterebileceğini, ancak dilbilgisel yapı gibi yüzey yapılarda böylesi bir benzerliğin bulunmayabileceğini ifade etmektedir (a.g.e., 1998: 29). Bu sebeple, anlamın aktarılması çeviri açısından temel alınması gereken unsur olma özelliği taşımaktadır.

Sözlük başlığı altında Larson, sözcükler arasındaki ilişkileri zıtlık, benzerlik, anlamları bakımından grupta vb. yollarla ele almakta; sözcük birimlerinin çok anlamlı oluşlarına, mecaz anlamlarına değinmekte; kişilere yapılan göndermeler ile sözcük birimlerini ve bu birimlerin durumsal bağlamlarını incelemekte; eşdizimler ve sözcüklerin uygunluğu ile sözcük düzeyinde eşdeğerlik arayışı bağlamında karşılaşılan sorunları ele almaktadır.

Önermesel yapı başlığı altında Mildred Larson; bir durum ile doğrudan ilişkili olan kavramlar, durum veya olayları incelemektedir. Bu başlık altında çevirinin, sözcük bağlamında eşdeğerlik arayışı olmadığını, bundan daha da ileriye gidilmesi anlamsal yapının anlaşılması gerekliliğini vurgulamakta ve ele almaktadır.

İletişim ilişkileri başlığı altında Larson, ekleme ve destekleme ilişkileri, yöneltme ve belirtme ilişkileri, mantık ilişkileri ile uyaran – tepki rollerini ele almaktadır.

Metinler başlığı altında da gruplamalar, söylem türleri, bağlaşıklık, öneleme, iletişim durumu ile bilgi yüklerini incelemektedir.

Son olarak ise Larson; *çeviri programı* başlığında bir çeviri projesinin oluşturulmasını, çeviri prosedürlerini ve çevirinin nasıl test edileceğini tartışmaktadır.

Larson’a göre; etkin bir çeviri yapmak için gereken unsurun, kaynak dilin “anlamını” ortaya çıkarmak ve bunu da alıcı dildeki “biçimleri” kullanarak doğal bir şekilde ifade

etmek olduğuna değinilmişti. Bir dile doğuştan maruz kalmamış kimselerin yaptıkları çeviri hatalarının da genellikle kendi ana dillerinin sözcüksel ve dilbilgisel yapılarını yansıtır hatalar olduğunu; bu hataların, ana dilin etkisiyle diller arası bir çatışmaya yol açtığını söyleyebiliriz. Bu noktada, iki dillilik ve iki kültürlülük ile öğrenilmiş ve edinilmiş dil kavramlarını tanımlamakta fayda vardır.

Dil öğrenimini temelde ana dil öğrenimi ve yabancı dil öğrenimi olarak ikiye ayırmak mümkündür. “Fiziksel ve zihinsel olarak normal insanların tümü, kendi ana dillerinin temel yapısını ve temel sözcük dağarcığını çocukluk dönemlerinin sonunda öğrenmiş olurlar.”³¹ Ana dilin edinilmesi, ana dil konuşucusunun çoğunlukla o dile rastgele olarak maruz kalması ile gerçekleşir. Bir dile doğan birey, söz konusu dilin yapısını ve sözcük dağarcığını bilinçli olarak öğrenme çabasına girmeden sürekli olarak bu yapı ve sözcüklere maruz kalarak, önce duyduğunu anlama ve tekrar yoluyla, sonra da bilinçsiz olarak edindiği bu yapıları karşılaştığı yeni durumlar ile özdeşleştirerek, tıpkı bir matematik formülüne simgelerin yerine değer konması gibi bu durumlara özgü sözcükler ile kendi ifadelerini üretir. Bütün bu süreci bilinçsiz olarak öğrenir. Bireyin birinci dilinde (ana dilinde) uzmanlaşması, söz konusu dili edindiği toplumda büyümesinin doğal bir sonucu olarak görülen bir durumdur. İkinci ya da yabancı dil öğreniminde ise, bu durum birey için tersi doğrultuda gelişmektedir. “İki dillilikten ayrı olarak, ikinci dil öğrenimi, birinci dilindeki temel yapıyı ve sözcük dağarcığını halihazırda öğrenmiş olan birey tarafından üstlenilen *bilinçli bir aktivitedir.*” (vurgu eklenmiştir).³² Birey, öğrendiği yabancı dile ve kültüre doğmadığı için dilin yapısını ve sözcük dağarcığını *öğrenme* yoluna gider. Bu öğrenme bilinçli olup önce bu yapıların mantığını ve kurallarını öğrenen birey, daha sonra yabancı dili bu mantık ve kurallara uygun şekilde kullanır. Ana dilini öğrenen birey gibi bu dile rastgele olarak maruz kalmaz.

³¹ <https://www.britannica.com/topic/language/Language-and-culture#ref27188> (Son Erişim: 05.12.2018)

³² a.e. (Son Erişim: 05.12.2018)

İkinci dil öğrenimi, bireyin deneyimlediği farklı süreçler yoluyla gerçekleşebilir. Bu noktada, ikidilliliği ikiye ayırabiliriz: 1) aynı durum ve koşullarda her iki dilin de kullanımına eşzamanlı olarak maruz kalınması ve böylece her iki dilin doğal olarak edinilmesi, 2) her iki dile farklı durum ve koşullarda farklı şekilde maruz kalınması. İkinci türü biraz açmak istersek, kişinin kültürüne doğduğu ana diline maruz kalması ve onu *edinmesi* ile sonradan ikinci bir dile maruz kalması ve onu *öğrenmesi* olarak bu süreci açıklayabiliriz. “Nasıl edinilirse edinilsin, ikidillilik her iki dil arasında ortak bir diller arası çatışmaya³³ yol açar.”³⁴. Yoğun olarak her iki dili de kullanan bireylerde dil değişimleri gözlenmesi de söz konusudur. Kısacası, bir dil diğerini etkileyebilmektedir.

İki dilli çevrelerde yetişen bireylerin zihinsel çabalarının tek dilli bir çevrede yetişen bireylere göre daha fazla olması olağan bir durum olup motivasyonları da birbirinden farklıdır. İkinci bir dili sonradan öğrenen bir birey ile doğuştan ya da içinde yaşadığı çevreden doğal olarak edinen bir bireyin – dil öğrenimi sırasındaki – zihinsel çabası aynı olmayacaktır. Benzer şekilde, dil öğrenim süreçlerinde bu iki grubun zihinlerinin farklı bölgelerinin çalışması da muhtemeldir. O halde, temelde ikinci bir dil öğrenen iki farklı gruptan bahsetmek mümkündür: 1) ikinci dile doğan ve o dilde yetişenler, 2) ikinci dilin yaşadığı çevreden bağımsız bir şekilde ikinci dili sonradan öğrenenler. Dilin ve kültürün ayrılmazlığını düşündüğümüzde, birinci gruba mensup bireylerin ikinci dili doğal olarak edinirken, ikinci kültürü de aynı şekilde edindiğini söylemek bu durumda yanlış olmayacaktır. İkinci gruba baktığımızda ise; ikinci dilin konuşulduğu bir çevrede doğmamış ve yaşamamış, yani hem ikinci dili hem de ikinci kültürü doğal olarak edinmemiş kimselerdir. Türkiye’deki İngilizce – Türkçe dil çiftinde eğitim alan Mütercim Tercümanlık öğrencileri de çoğunlukla bu ikinci gruba mensup olup ikinci dili ve kültürü öğrenmeleri gereken bir kesimdir. Bu grup gerek yazılı gerekse sözlü çeviride karşılaştıkları kültürel ifadeleri anlayıp kaynak dili ve kültürü bilmeyen erek dile mensup erek okura ya da dinleyene aktarma görevini

³³ İngilizce: *interference*

³⁴ <https://www.britannica.com/topic/language/Language-and-culture#ref27188> (Son Erişim: 05.12.2018)

üstlenmektedirler. Bu noktada, ikinci dili edinmeyen çevirmenlerin veya çevirmen adaylarının ikinci kültürdeki yeterliklerinin hangi düzeyde olduğu ya da aldıkları lisans eğitimi ile bu yeterliği sağlayıp sağlamadıkları ve hatta kültürel ifadeler ile karşılaştıklarında nasıl bir strateji izlediklerini sormak yerinde olacaktır.

Bir sonraki bölümde; Çeviribilim'deki alanyazını ve araştırmalara bakılacak, sözlü çeviri stratejileri tanımlanacak ve kuramsal çerçeve sunulacaktır. İkinci bölüm, bu çalışmanın veri bütüncesinin değerlendirilmesine temel teşkil edecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE: ALANYAZINI VE ARAŞTIRMALAR

Çalışmanın bu bölümünde, Çeviribilim alanındaki çalışmalardan bahsedilecek ve bu çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan yaklaşımlar ile sözlü çeviride uygulanan stratejiler tanıtılacaktır.

“Çeviri Araştırmalarında Kültürel Odak” başlığı altında, kültür odaklı lisansüstü çalışmalar genel hatlarıyla verilecektir. Bu bağlamda, kültürü ele alan sözlü çeviri çalışmaları ile kültürel unsur ve çeviri stratejilerinin yoğun olarak çalışıldığı görsel-işitsel çeviriye ait çalışmalar ele alınacaktır. Görsel-işitsel çalışmaların dahil edilmesinin sebebi; bu çalışmalarda kültürün yoğun olarak ele alınmasının yanı sıra, içinde barındırdığı sözelliktir. Kültür odaklı yazılı çeviri çalışmaları ise bu çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

“Ardıl Çeviride Kültürel Unsurlara Kuramsal Bakış” başlığında, çalışmanın veri incelemesinde yararlanılacak kuramlar tanıtılacaktır. Bu anlamda, ilk olarak 1970’li yıllarda Danica Seleskovitch tarafından oluşturulan ve sonrasında Marianne Lederer tarafından geliştirilen bir sözlü çeviri yaklaşımı olan Yorumlayıcı Çeviri Kuramı anlatılacaktır. Bu çalışmanın çıkış noktası olan söz konusu yaklaşımdan, anlam aktarımı noktasında yararlanılacaktır. Daha sonra, “Kültürel Yaklaşımlar” başlığı altında Gideon Toury’nin Betimleyici Çeviribilim ve Juliane House’un Çeviride Kalite Değerlendirmesi yaklaşımları tanıtılacaktır. Erek ve kültür odaklılık çerçevesinde bu kültürel yaklaşımlardan yararlanılacaktır. Hem sözlü çeviri hem de kültür odaklı yaklaşımlardan yararlanılmasının temel sebebi, söz konusu yaklaşımların özellikle veri incelemesinde çalışmanın amacına hizmet edeceklerinin düşünülmesindendir.

Son olarak, “Sözlü Çeviride Uygulanan Stratejiler” başlığında yalnızca sözlü çeviriye özgü olmayıp genel çeviri stratejileri olarak ele alınabilecek stratejiler ile sözlü

çevirinin dinamiklerine uygun olarak sözlü çeviriye mahsus stratejilerden bahsedilecektir. Bu stratejilerin bu bölümde sunulmasının sebebi, veri inceleme bölümünde çalışmanın katılımcılarının uyguladıkları stratejileri bir sisteme oturtarak ele alıp incelemek içindir.

2.1. Çeviri Araştırmalarında Kültürel Odak

Bu kısımda, odak noktasına kültürü koyan ve son 20 yılda Türkiye’deki lisansüstü düzeyde yapılmış sözlü çeviri ve görsel-işitsel çeviri araştırmalarından bahsedilecektir. Yazılı çeviri araştırmaları bu çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Bu bağlamda ele alınan çalışmalar kronolojik olarak verilmiş olup bu alandaki araştırmaların günümüze kadar olan ilerleyişini göstermesi bakımından önemlidir.

2.1.1. Kültürel Unsur ve Strateji Odaklı Çalışmalar

Bu kısımda, kültürel unsurları odak noktalarına alan çalışmaların yoğunlukta olması sebebiyle görsel-işitsel çeviride kültürel unsurların aktarımı üzerine yapılan lisansüstü çalışmalardan bahsedilecektir. Görsel-işitsel çalışmaların dahil edilmesinin sebebi, bilhassa altyazı çevirilerinde kültür aktarımı sorununa odaklanan çalışmaların ele aldığı sınıflandırmalardan ve bu türün sözellik niteliğine haiz oluşundan kaynaklanmaktadır.

Son 20 yıldaki çalışmalara bakıldığında, özellikle son 10 yıllık dönemde görsel-işitsel çeviri alanındaki kültür odaklı çalışmalarda artış gözlenmektedir. 2009 senesinde Nesrin Erdoğan tarafından tamamlanmış “Altyazı ve Dublaj Çevirileriyle İlgili Yöntem ve Tekniklerin Çeviribilim Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans çalışmasında, film çevirilerinin hem dilsel hem de yazınsal çeviriden farklı olarak dilsel olmayan öğeler barındırması sebebiyle kültürel öğelerin çevirisinin zor olduğu hipotezinden yola çıkarak kültürel unsurların film çevirisi metnindeki önemi ile

görsel-işitsel çeviri sürecinde alıcıda eşdeğer etkinin oluşturulması için bu unsurların çevirisinde izlenen yollar ve uygulanan stratejileri genelden özele bir yaklaşımla sunulmakta olup (Erdoğan, 2009) betimleyici bir çalışma olma özelliği taşımaktadır.

“Reklam Sloganlarında Söz Sanatları Çevirisi ve Çevirmen Yaklaşımları” başlıklı yüksek lisans çalışmasında Şelale Dalyan, kültürel unsur ve kültürel farklılıklar çerçevesinde ele aldığı reklam sloganlarının çevirisini devingen, dile ve kültüre özgü farklılıklar gösteren stratejik edimler olarak değerlendirmektedir. 2010 senesinde tamamladığı bu lisansüstü çalışmasında, reklam çevirilerinde kaynak dil ve erek dil odaklı stratejileri ele alarak incelemekte, genel bir çeviri stratejisi çerçevesinde bir yöntem geliştirilemeyeceği sonucuna varmaktadır (Dalyan, 2010).

2010 senesinde Selvi Akfırat tarafından tamamlanmış “İkna Odaklı Metin Türleri Olarak Reklam Metinleri” başlıklı bir diğer yüksek lisans tezinde, reklam metinleri işlevsel çeviri bağlamında ele alınmakta ve kültüre özgülüğün göz ardı edildiği küreselleşme ile kültüre özgülüğün ön plana çıktığı yerelleşme unsurları çerçevesinde çalışmanın bütüncesi için seçilen reklam metinleri incelenmektedir (Akfırat, 2010).

“Film Çevirilerinde Kalıplaşmış Deyişlerin Durumu” başlıklı yüksek lisans çalışmasında Ezgi Keskin, Türkiye’de mevcut film çevirisi süreçleri ve bu çevirileri belirleyen normları alt yazı bağlamında ele alarak incelemektedir. Kaynak metinde mevcut olan kalıplaşmış gündelik deyişlerin Türkçe’ye yapılan çevirilerinde çeviri sürecini yönlendiren kararlar ile aktarım biçimleri ele alınmaktadır. Söz konusu bu kalıplaşmış deyişlerin Türkçe’de doğal olmayan deyişlere yol açtığı savından yola çıkarak bütüncesi için seçtiği iki filmi karşılaştırmalı olarak incelemektedir (Keskin, 2011).

2011 senesinde tamamlanmış “The Quality of Audiovisual Translation in Turkey and the Course of the Production Process: An Empirical Study on the Subtitled and the

Dubbed Versions of *Will and Grace*” başlıklı yüksek lisans çalışmasında Aslı Süreyya Sayman, bütüncesi için seçtiği dizinin alt yazılı ve dublajlı versiyonlarının sunduğu çevirileri inceleyerek bir alımlama çalışması yapmakta ve çevirmen dışındaki faktörlerin, çeviride karar alma sürecinde ve çeviri kalitesinde oldukça şekillendirici bir rol oynadığına dikkat çekmektedir. Çeviri üretim sürecini oluşturan, eksiklik ve aksaklık yaratan olumsuz unsurların kalite sorununa nasıl yol açtığını da örnekçesi çerçevesinde mizah unsurlarının çevirilerine odaklanarak ele almaktadır (Sayman, 2011).

2012 senesinde Ayhan Şahin tarafından tamamlanmış “Dubbing as a Type of Audiovisual Translation: A Study of Its Methods and Constraints Focusing on *Shrek 2*” başlıklı yüksek lisans çalışmasında, görsel-işitsel çeviriye özgü popüler kültür ve film göndermeleri ile dilsel ve kültürel zorluklara odaklanılmakta ve bu çevirilerde kullanılan stratejilerin tespiti amaçlanmaktadır. Şahin, erek kültür normları çerçevesindeki zorlukların dilsel, kültürel ve mizahi unsurlar bağlamındaki zorluklarını da incelemekte ve genel bir değerlendirme yapmaktadır (Şahin, 2012).

Betül Özcan tarafından 2013 senesinde tamamlanmış “Çeviribilim Açısından Reklam Çevirileri: Karşılaştırmalı Bir İnceleme” başlıklı yüksek lisans çalışmasında kültürler göre değişiklik gösteren reklamcılık stratejileri ve bu stratejilerin seçimi üzerine odaklanılmaktadır. Bu çalışmada öncelikle İngilizce reklam metinlerinde kullanılan reklamcılık stratejileri tanımlanmakta, daha sonra da söz konusu reklamların Türkçe’ye çevirilerinde kullanılan çeviri stratejileri tespit edilmektedir. Son aşama olarak, bu çeviri stratejileriyle reklamcılık stratejilerinin hangi ölçüde örtüştüğüne dair bir tespitte bulunmaktadır. Türkiye’de benimsenmiş reklamcılık stratejilerini betimleyen bu çalışmada, kaynak ve erek odaklılık çerçevesinde bir değerlendirme yapılmaktadır (Özcan, 2013).

2013 senesinde Özden Tüfekçioğlu tarafından tamamlanmış “Görsel-İşitsel Metinlerin Çevirisinde Mizah Unsurlarının Çevirisi: “Ice Age” Serisi ve Çevirilerinin

İncelenmesi” başlıklı bir diğer yüksek lisans çalışmasında, mizah çevirisinin görsel-işitsel çevirideki yeri betimleyici bir biçimde ele alınıp incelenmiştir. Seçilen bütünce çerçevesinde mizah unsurlarının çevirisinde karşılaşılan sorunlar ile bu sorunlara üretilen çözümler karşılaştırmalı olarak incelenmekte, kaynak ve erek odaklılık çerçevesinde bir değerlendirmede bulunmaktadır (Tüfekçioğlu, 2013).

“A Relevance-Theoretic Approach to the Turkish Translation of Humorous Culture-Specific Items in *Family Guy*” başlıklı yüksek lisans çalışmasında Mehmet Erguvan, bütüncesi için seçtiği durum komedisinde kültürel unsurların çevirisinin bağıntı kuramı çerçevesinde nasıl analiz edilebileceğini araştırmaktadır. Kategorilerini, Leppihalme’nin (1997) çeviri stratejileri bağlamında sınıflandırarak ele almakta ve mizahi kültürel unsurların çevirisinde kullanılabilirliklerini değerlendirmektedir (Erguvan, 2015).

2015 senesinde tamamlanmış “Film Altyazı Çevirilerinde Kültürel-Dilsel Öğelerin Aktarım Olanakları ve Sınırları” başlıklı bir diğer yüksek lisans çalışmasında Gamze Özer, bütüncesi kapsamında Çeviribilim kuramlarının altyazı çevirilerine uygulanabilirlik boyutunu ele alarak, söz konusu bu boyutun kültürel-dilsel öğelerin aktarımına katkısının olup olmadığını sorgulamaktadır. Özer, çeviri sürecinde kullanılan çeviri stratejileri vesilesiyle alınan çeviri kararlarını ve bu kararlarda etkin rol oynayan unsurları tespit etmektedir (Özer, 2015).

Melike Özbey tarafından 2015 senesinde tamamlanmış “Analyzing Advertisement Texts in the Context of Translation Studies and the Importance of Culture in Advertisement Translations” başlıklı yüksek lisans çalışmasında, bütünce kapsamında incelenen farklı reklam metinlerinde, kültürün önemi Çeviribilim bağlamında ele alınmaktadır (Özbey, 2015).

2015 senesinde tamamladığı “Cultural Adaptation as a Translation Strategy: Studying Adaptation Series Shaped by Culture with Case Studies from Turkey” başlıklı yüksek lisans çalışmasında Nur Özge Bahtiyar, adaptasyon dizilerini şekillendiren kültürel etmenleri Çeviribilim bağlamında kültür odaklı kuramlar temelinde tartışmaktadır (Bahtiyar, 2015).

“Altyazı Çevirilerinde Kültürel Öğelerin Aktarımı ve Çeviri Sorunları” başlıklı yüksek lisans çalışmasında Meltem Damar Yılmaz, altyazı çevirilerinde kültürel öğelerin aktarımına odaklanmaktadır. Söz konusu çalışmada bütüncü kapsamında ele alınan çevirilerdeki sorunları tespit ederek, kültürel unsurların çevirilerde korunup korunmadığını belirleyip yapılan değişikliklerin nedenlerini ve erek dildeki etkisini irdellemektedir. Aynı zamanda, veri bütüncesi için film çevirmenleriyle gerçekleştirdiği söyleşilerin analizini de yapmaktadır (Damar Yılmaz, 2017).

2018 senesinde tamamladığı “Diriliş Ertuğrul Dizisinin Arapça Altyazı Çevirilerinde Deyimsel Aktarım” başlıklı yüksek lisans çalışmasında Arife Eray, kültürün önemli bir parçası olarak ele alınan deyimlerin erek dile aktarımını Mona Baker’ın deyim çevirisi stratejileri bağlamında ele almaktadır (Eray, 2018).

“Görsel İşitsel Metinlerde Kültüre Özgü Göndermelerin Çevirisi ve Çeviri İşlemleri – *Madagascar* Serisinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans çalışmasında Rafiye Koç, popüler kültüre özgü göndermelerin hedef dile aktarımında görsel-işitsel metinlere özgü kısıtlamalar, diller arası kültürel farklılıklar ile erek kitleye göre alınan çeviri kararlarını değerlendirmektedir. Bu çalışmada, kültüre özgü göndermelerin aktarımında etkili olduğu düşünülen unsurların çeviri sürecinin yönlendirilmesindeki etkisi, dublaj çevirisi bağlamına ele alınmaktadır (Koç, 2018).

Amerikan durum komedilerinde deyimlerin aktarımını incelediği “A Descriptive Study on the Translation of Idioms from English into Turkish in the Subtitles of of

Three Popular American Sitcoms” başlıklı yüksek lisans çalışmasında Rahşan Yıldırım, bütüncesi çerçevesinde kullanılan çeviri stratejilerini ele almaktadır. Yıldırım, Mona Baker’ın deyim çevirileri bağlamında örneklerinin sınıflandırmasını yapmakta ve incelemesini gerçekleştirmektedir (Yıldırım, 2018).

Caner Kuzgun tarafından 2019 senesinde tamamlanmış “Rendering Culture-Specific Items in Subtitle Translation: A Case Study of *Dairy Philosopher: Istanbul*” başlıklı yüksek lisans çalışması, alt yazı kısıtlılıklarını da göz önünde bulundurarak, veri bütüncesi çerçevesinde kültürel öğelerin erek dile aktarılma stratejilerini Jan Pedersen tarafından belirlenmiş parametrelere göre ele almaktadır (Kuzgun, 2019).

2019 senesinde Emrah Boynukara tarafından tamamlanmış “*Downton Abbey* Dizisinin Türkçe Altyazılarındaki Çeviri Hatalarının Skopos Kuramı Bakımından Analizi” başlıklı yüksek lisans çalışmasında ise, bütünce çerçevesinde çeviri sorunları tespit edilmekte, bu tespit kültürel ve dilsel olmak üzere iki temel kategoriye ayrılarak yapılmakta ve skopos kuramı bağlamında değerlendirilip çeviri önerilerinde bulunmaktadır (Boynukara, 2019).

Kübra Çakıroğlu tarafından 2019 senesinde altyazı çevirisi üzerine tamamlanmış ““The Big Bang Theory” (“Büyük Patlama”) Dizisinin Türkçe Altyazı Çevirisinde Mizah Aktarımı” başlıklı bir başka yüksek lisans çalışması ise, veri bütüncesi çerçevesinde görsel-işitsel metinlerde mizah aktarımına odaklanmaktadır. Çeviri süreci betimleyici bir şekilde ele alınarak tespit edilen mizah unsurlarının erek dil olarak Türkçe’ye aktarım süreçleri incelenmektedir (Çakıroğlu, 2019).

“An Analysis of Turkish Audiovisual Translation (Subtitling) in a Pun-Friendly Context: A Relevance Theoretical Approach Towards The American TV Show *Modern Family*” başlıklı yüksek lisans çalışmasında Gülşen Kocaevli, Ernst-August Gutt tarafından geliştirilen bağıntı kuramından ve sözcük oyunları sınıflandırması ile

bunların çevirilerine dair stratejilerde ise Dirk Delabastita'nın yaklaşımından yararlanmaktadır. Bu çalışmada, Delabastita tarafından sınıflandırılan bu stratejilerin, çeviride bağıntılı düzeye ulaşmak için kullanılmasının ne derece etkili olduğu da değerlendirilmektedir (Kocaevli, 2019).

2019 yılında tamamladığı “A Descriptive Study on the Translation of Wordplays in Subtitles of TV Serial *How I Met Your Mother*” başlıklı yüksek lisans çalışmasında Derya Kalender, Dirk Delbastita'nın çeviri stratejilerini çalışmasına temel olarak almakta ve böylelikle veri bütüncesindeki sözcük oyunlarını altyazı çevirisi bağlamında incelemektedir. Bütüncesi için seçtiği durum komedisinin iki farklı çevirmen tarafından yapılmış çevirilerini ele almakta ve stratejilerin tercih edilme sıklığı ile çevirmenler arasındaki strateji tercihinin dair var olan farklılıkları inceleyerek, söz konusu stratejilerin tercih edilme nedenini saptamayı amaçlamaktadır (Kalender, 2019).

Son olarak, Müzeyyen Baturay tarafından 2019 senesinde tamamlanmış “Turkish-English Subtitling Strategies in Turkey: The Case of The 2014 Istanbul Film Festival” başlıklı yüksek lisans çalışmasında, kaynak dil Türkçe olup İngilizce'ye yapılan çeviriler bütüncesi çerçevesinde ele alınmaktadır. Homojen olmayan bir erek kitleye yapılan çevirilerde kullanılan stratejilerin betimlendiği bir çalışmadır. Veri bütüncesi oluşturulurken çevirmenlere uygulanan anket çalışması, altyazı koordinatörleri ve çevirmenler ile yapılan röportajlardan da yararlanılmaktadır. Çeviri stratejilerinin betimlenmesinde ise Jan Pedersen tarafından ortaya konulan strateji ve parametrelerden yararlanılmaktadır (Baturay, 2019).

2.1.2. Sözlü Çeviri Araştırmalarında Kültürel Odak

Sözlü çeviri ve sözlü çeviri eğitimi üzerine yapılan ilk araştırmalar 1950'li yıllara dayanmaktadır. Günümüzde ise, sözlü çeviri araştırmalarına bakıldığında iki temel paradigmadan bahsetmek yerinde olacaktır: “[...] bunlardan birincisi psikoloji

disipli[ni]nin araçlarından yararlanan bilişsel paradigma, diğeri ise özellikle 1990'lı yıllarla birlikte toplum çevirmenliği alanında gelişerek sözlü çevirinin her dalında daha fazla öne çıkmaya başlayan kültürel-toplumsal paradigma.” (Tahir Gürçağlar, 2011: 151). Türkiye özeline bakıldığında ise, kültürel-toplumsal paradigma çerçevesinde sözlü çeviri çalışmalarına 2000'li yılların başıyla birlikte rastlanmaktadır. Bu kısımda; çıkış noktası kültür, kültürel farklılık ve farkındalıklar ile kültür aktarımı gibi sorunsallar olan ve Türkiye'deki son 20 yılda tamamlanmış lisansüstü çalışmalara ağırlık verilecektir. Bu anlamda, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezinde³⁵ erişime açılan lisansüstü tezler arasından bir tarama yapılmış olup kronolojik olarak bu çalışmalardan bahsedilecektir.

2001 senesinde tamamladığı “De-/Re-Contextualising Simultaneous Interpreting: Interpreters in the Ivory Tower?” başlıklı doktora çalışmasında Ebru Diriker, eşzamanlı konferans çevirisini belirli bir bağlama oturtmayı amaçlarken bunu; konferans çevirmenliğinin ve konferans çevirisinin üst-söylemde nasıl betimlendiğini inceleyip ardından gerçek bir konferans ortamında topladığı kayıtların analizi ile çevrilen sözün doğasını ve çevirmenlerin performanslarını irdeleyerek ele almaktadır. Bu kayıtların incelenmesinin ardından, eşzamanlı çeviri üst-söylemlerindeki varsayımları doğrulayıp doğrulamadığının da bir tespitini yapmaktadır. Bu çalışmada çeviri üst-söylemleri; genel referans kitaplarında, mesleki kuruluşlarda, akademik literatürde ve (hem basın hem de çevirmenler tarafından) basındaki söylemler açısından ele alınmaktadır. Özellikle akademik literatür söyleminde konuşmacı ve dinleyenler arasındaki kültürel farklılıklardan kaynaklı olarak verilmek istenen mesajın ne olduğuna odaklanıldığı görülmekteyken, eşzamanlı çevirmene konuşmacının ne söylemek istediğini anlama ve erek dilde bunu ifade etme görevi de vermektedir (Diriker, 2001).

2003 senesinde tamamladığı “Afette Rehber Çevirmenlik” başlıklı yüksek lisans çalışmasında Rana Kahraman, afette rehber çevirmenliği bir toplum çevirmenliği alt

³⁵ <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (Son Erişim: 05.05.2020)

türü olarak ele almaktadır. Çalışmasının bir bölümünde kültürlerarası iletişim çerçevesinde kültür aracısı olarak çevirmeni ele almaktayken, toplum çevirmenliğinde çevirmenin bu rolünün daha fazla önem taşıdığını vurgulamaktadır. Ona göre; “[...] toplum çevirmenliği, kişilerarası etkileşimin daha fazla önem kazandığı sosyal ve kültürel dizgeleri içinde bulundurmaktadır.” (Kahraman, 2003: 19).

Özellikle son 10 sene içerisinde, kültür olgusunu ele alan sözlü çeviri çalışmalarının sayısında bir artış yaşandığını söylemek yanlış olmayacaktır. 2010 senesinde tamamladığı “Kültürler Arası İletişim Sürecinde Kültür, Kültürel Kimlikler ve Çeviri İlişkisi” başlıklı yüksek lisans çalışması ile Cevdet Bingöl, çeviri olgusunu bütüncül bir biçimde ele almakta ve kültürü kuramsal olarak irdeleme yoluna gitmektedir. Bu çalışmasında sosyokültürel olguların çeviri sürecindeki rolünün önemine değinmekte ve birçok çeviri kuramının kültür, kültürel kimlik ve iletişim olgularının Çeviribilim içerisindeki yerini göz ardı ettiği savından yola çıkarak bunların Çeviribilim ile olan ilişkilerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Bingöl, 2010).

2010 senesinde tamamladığı “Göç ve Çeviri: İltica Başvurularında Sözlü Çeviri Uygulamaları ve Toplum Çevirmeninin Rolü” başlıklı doktora çalışmasında Rana Kahraman, çalışmasının temeline Çeviribilim’deki paradigma değişimi ile kültürel dönüşüme geçişi almaktayken, çok dilli ve çok kültürlü çevirmenin göç olgusu bağlamında iltica başvurularındaki rolünü de tanımlamaktadır. Kültürü odak noktasına aldığı çalışmasında toplum çevirmeninin işveren ile toplum çevirmenliği hizmetine ihtiyaç duyan, başka bir deyişle farklı dilsel ve kültürel arkaplanlara sahip kimseler arasındaki iletişimin sağlanması görevini “erek kültürün kendi sosyo- kültürel uzamında anlamlı ve etkili olacak bir biçimde aktarılmasını sağlayacak bir etkinlik” olarak tanımlamaktadır (Kahraman, 2010: 98). Aynı zamanda, çevirmenden beklenen kültürel aracılık görevinin derecesini de sorguladığı çalışmasında süreci tanımlamak ve toplum çevirmenlerinin süreç içerisindeki rollerinin ve bu rollere ilişkin görüşlerinin neler olduğunu tespit etmek amacıyla Almanya ve Türkiye’den toplum çevirmenlerine açık uçlu anket uygulayarak bir değerlendirme yapmaktadır.

2015 senesinde tamamladığı “Spor Çevirmenliğinde Durumların ve Görevlerin Tanımlanması” başlıklı yüksek lisans çalışmasında spor çevirmenliğini tanımlayan Gözde Begüm Uyanık, bu sözlü çeviri türünü toplum çevirmenliği, ikili görüşme ve refakat çevirilerinin arasında bir konuma sahip bir tür olarak ele almaktadır. Kültürel aktarımın bu sözlü çeviri türündeki önemine değinmektedir. Çalışması kapsamında spor çevirmenlerine uyguladığı açık uçlu anketin sonuçlarına göre, spor çevirmenlerinin yaşadığı sorunlar arasında dil ve kültür odaklı sorunların varlığına da dikkat çekmektedir (Uyanık, 2015).

2015 senesinde Türkan Öztürk tarafından tamamlanmış “Küresel Hareketlilik Etkisinde Türkiye’de Sağlık Çevirmenliği Uygulamaları: Çevirmen Görüşlerine Dayalı Bir Çalışma” başlıklı yüksek lisans çalışmasında, toplum çevirmenliğinin bir alt türü olarak sağlık çevirmenliği ele alınmaktadır. Bu çalışma kapsamında, özellikle sağlık turizmi ve uluslararası göç gibi küresel hareketlilik sebepleriyle canlanan ve son yıllarda bir ihtiyaç olarak önemli ölçüde kendisini hissettiren bu sözlü çeviri türünde çeviri hizmetine başvuran kişilerin kültürel açıdan tamamen yabancı bir konumda olabildikleri gibi, aslında yurt dışında yaşayan fakat tedavi için vatandaşı oldukları ülkeyi tercih eden kimseler de olabildiklerini ifade etmektedir (Öztürk, 2015: 22-23). Bununla birlikte, toplum çevirmenliğinin bir alt türü olarak ele alınmasını karşın, sağlık çevirmenliğinin bilhassa iletişim özelliğini ön plana çıkaran alana özgü koşullarından da bahseden Öztürk, “iletişimin akışını etkileyebilen kültürel farklılıklar” sebebiyle iyi bir dil hakimiyetinin yanı sıra sağlık çevirmeninin her iki kültüre de eşit bir konumda bulunmasının gerekliliğini vurgulamaktadır (a.e., 2015: 49-50).

2016 senesinde Remziye Sedef Önderli tarafından tamamlanan “Simultaneous Media Interpreting of Cultural References and Humorous Elements: Interpreting 86th Academy Awards Ceremony into Turkish” başlıklı yüksek lisans çalışması, hem eşzamanlı çeviri hem de görsel-işitsel çeviriyi bir arada ele alan ve kültürel referansların erek dilde aktarımın odaklanan bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma kapsamında sözlü çeviride metinsellik, kültür ve mizah olguları ele alınmaktayken eşzamanlı çevirmenlerin çeviri sırasında uyguladıkları sözlü çeviri stratejilerine odaklanılmaktadır. Eşzamanlı çeviride uygulanabilecek stratejilerin sayısının zaman kısıtı sebebiyle daha az olduğunu iddia eden Önderli, bu durumun sözlü çevirmenlerin harcadıkları çabayı artırdığını da ifade etmektedir (Önderli, 2016).

Toplum çevirmenlerinin Edirne özelinde gerekliliklerini ve üstlendikleri rolleri, uyguladığı bir anket çalışmasıyla temellendirerek betimlediği ve 2017 senesinde tamamladığı “Edirne Özelinde Düzensiz Göçmenlerin Tercümanlık Boyutunda Sorunları ve Çözümünde Toplum Tercümanlığının Rolü” başlıklı doktora çalışması ile Coşkun Doğan, çalışmasının odağına göç olgusunu almaktadır. Göç olgusundan hareketle kültürlerarası iletişim ve çokkültürlülük kavramlarını ele almakta ve çeviri alanındaki kültürel norm odaklı yaklaşımlar ile çalışmasının temelini oluşturmaktadır (Doğan, 2017).

2018 senesinde tamamladığı “Mahkeme Çevirmeninin Rolü ve Görünürlüğü” başlıklı doktora çalışmasında Bihter Esin Yücel, toplum çevirmenliğinin bir türü olan mahkeme çevirmenliğini mahkeme çevirmenlerinin kimliğini, Türk hukukundaki statülerini ve görünürlüklerini on yıllık bir zaman dilimindeki çevirilerine dayanan bir bütüncü üzerinden irdelemektedir. Doktora çalışmasındaki kuramsal yaklaşımı çerçevesinde, mahkeme çevirmenini bir kültür uzmanı ve hatta kültürlerarası bir iletişim uzmanı olarak görmektedir (Yücel, 2018).

2018 senesinde tamamladığı “The Norms of Sign Language Interpreting in Turkey: The Interpreters’ Self-Perceptions on Their Role” başlıklı yüksek lisans çalışmasında İmren Gökçe, Türkiye’deki işaret dili tercümanlığının mevcut durumunu incelemekte ve “işaret dili tercümanlarının kendi rolleri ile ilgili düşünceleri ile algıları ve bunları etkileyen sosyal ve sosyal psikolojik etmenler”i araştırarak tespit etmektedir (Gökçe, 2018: vi). Sağır topluluklarca kullanılan işaret dilini bir azınlık dili olarak ifade ettiği

alışmasında, sağır topluluklarını zengin bir tarihe sahip kültürel toplumlar olarak ele almaktadır (a.e., 2018: 13, 19).

“Türkiye’de ve Avrupa’da Spor evirisi Uygulamalarındaki Benzerlikler, Farklılıklar ve Meslekleşme” başlıklı 2019 senesinde tamamladığı yüksek lisans çalışmasında Burak Katar, futbol özelinde sporun kültürel açıdan tarihsel gelişimine değinmekte ve kültürel bir endüstri olarak futbolda spor çevirmenliğini ele almaktadır. Uluslararası spor organizasyonlarındaki çok kültürlü ve çok dilli ortamı da betimleyerek futbol/spor çevirmenliğinin hizmete ihtiyaç duyanlar tarafından algılanış biçimine dair bir tespitte bulunmaktadır (Katar, 2019).

2019 senesinde tamamladığı “Toplum evirmenliği Bağlamında Sağlık Turizmindeki Diyalog evirilerine Dilbilimsel ve eviribilimsel Yaklaşım” başlıklı doktora çalışmasında Burak zsz, sözlü çevirmenin dilsel ve dil dışı eylem ve söylemlerini bir arada incelemekte; dil dışı bir olgu olarak kültüre de çevirmenin aracı olduğunu ifade etmektedir (zsz, 2019: 20). alışmasına temel aldığı ve kültür çevirmenliği olarak da adlandırılan toplum çevirmenliği üzerine yaptığı çalışmasında, çoklu kültürel bir ortamda yapılan eviri verileri toplayarak soru sözceleri özelinde “bakış”a odaklanmaktadır.

2019 senesinde tamamlanmış bir başka çalışma da Seda Kolu tarafından yazılmış “G ve eviri İlişkisi Bağlamında Toplum evirmenliğine st Bakış: Sakarya rneği” başlıklı yüksek lisans tezidir. Küreselleşmenin ve uluslararası göç olgusunun doğal bir sonucu olarak göçmenlerin yaşadıkları sorunlar ile iletişimin önemine yer veren bu çalışmada, bireylerin ve içinde bulunmalarına karşın içine doğmadıkları kültürlerdeki konumu da betimlenmektedir (Kolu, 2019).

2019 senesinde Sibel Okuyan tarafından tamamlanmış “Küresel Koşulların Türkiye Akademik Sözlü eviri Eğitimine Etkisi: Müfredat Analizi ve Sözlü eviri

Temsilcilerinin Görüşleri Üzerine Bir İnceleme” başlıklı doktora çalışması, sözlü çeviri eğitimini temel alarak Türkiye’deki Mütercim-Tercümanlık / Çeviribilim bölümlerinde sözlü çeviri eğitimi verilen lisans düzeyindeki eğitim programlarını sözlü çeviri edinci açısından incelemekte ve kültür edincini de bunun bir alt edinci olarak ele alıp irdelemektedir (Okuyan, 2019).

Sonuç olarak, sözlü çeviri alanında Türkiye’deki lisansüstü çalışmalara bakıldığında kültürü odak noktası olarak alan çalışmaların nicel olarak az olduğundan bahsedilebilir. Bunun sebebi Türkiye’deki Çeviribilim çalışmalarının on yıl kadar geriden gelmesi olabileceği gibi, sözlü çeviri alanında yapılan araştırmaların yazılı çeviri alanında yapılan araştırmalardan görece daha az olması da bir başka sebep olarak düşünülebilir. Kültürü ele alan sözlü çeviri araştırmalarında dikkat çeken bir nokta ise, bu olgunun ağırlıklı olarak toplum çevirmenliği bağlamında ele alınmasıdır. Başka bir deyişle, kültürü odak noktasına alan sözlü çeviri çalışmalarının toplum çevirmenliği ağırlıklı çalışmalar olduğu sonucuna varılabilir.

2.2. Ardıl Çeviride Kültürel Unsurlara Kuramsal Bakış

Bu kısımda, bu doktora çalışmasının veri bütüncesini değerlendirirken yararlanılacak kuramsal yaklaşımlardan bahsedilecektir. Bu kapsamda öncelikle, aslında ilk olarak eşzamanlı çeviri için ortaya atılan ancak sözlü çeviriyi genel olarak kapsayıcı bir niteliği bulunan yorumlayıcı çeviri kuramından bahsedilecektir. Daha sonra da, kültürel yaklaşımlar genel başlığı altında, bütüncü temelli çeviri yaklaşımlarında kullanılan betimleyici yaklaşım ve çeviride kalite değerlendirmesi kuramları ele alınacaktır. Yorumlayıcı çeviri kuramı sözlü çeviriyi bir süreç olarak ele almamıza olanak sağlarken, betimleyici yaklaşım ve çeviride kalite değerlendirmesi yaklaşımı da çalışmadaki sözlü çeviri verilerini değerlendirmede kullanılacak olup çevirmenlerin aldıkları kararları tespit etmeye ve böylece çevirilerini kaynak ve erek odaklılık çerçevesinde konumlandırmaya yardımcı olacaktır.

2.2.1. Yorumlayıcı Çeviri Kuramı

Sözlü çeviri literatürü, 1950’li yıllardan itibaren sözlü çevirmenlerin kişisel deneyimlerini aktardıkları çalışmalar ile şekillenmeye başlamıştır. Bu çalışmalar, herhangi bir bilimsel yöntem veya temellere dayanmazken, sözlü çevirmenlerin deneyimlerinden yola çıkarak görüşlerini aktardıkları çalışmalar olmuştur. “Kişisel deneyimlerin aktarımı fazla birikimi olmayan bir dal için önemli bir başlangıç olsa da deneyimlerin neredeyse hiç sorgulanmayan ve sınanmayan öznel görüşleri ve başarı öykülerini yansıtmaları bir süre sonra mitlerle gerçek hayat olgularının birbirine karışması tehlikesini doğurmuştur.” (Diriker, 2008: 258). 1960’lı yılların sonunda ise psikodilbilim ve psikoloji kökenli araştırmacıların sözlü çeviri alanına ilgi duymasıyla bu çalışmalar azalma gösterse de, etkisini hiçbir zaman kaybetmemiştir (Diriker, 2005: 92). Bunun sonucu olarak, 1990’lı yılların başına gelindiğinde; bilimsel araştırmaların sayısının az olmasına karşın, ‘kişisel kuram üretme’³⁶ (*personal theorizing*) olarak adlandırılacak çalışmalar çoğunlukta olduğu görülmektedir. “Sözlü çeviri araştırmalarında ve kuramda (IRT)³⁷, kişisel kuram üretme (PT)³⁸ önemli katkılarda bulunmuştur. Bununla birlikte, ileriye gitme yolunda bir engel teşkil etmektedir; dolayısıyla daha bilimsel araştırmalar ile ilgilenmeye ve bilhassa sözlü çevirideki mevcut verileri genişletmeye ihtiyaç vardır.” (Gile, 1990: 28). Psikodilbilim ve psikoloji alanlarından gelen araştırmacılar, alana alternatif bir yöntem sunmuş olsalar da çeviri olgusunu ele alma biçimleri bakımından eksik kalmışlardır. Bu sebeple, deneysel çalışmaların yapılması ve böylelikle daha bilimsel çalışmaların alan içinden, sözlü çevirinin gerçeklerine daha duyarlı kimselerce yapılması gerekliliği görülmüştür. Bununla birlikte, konferans çevirmenleri üniversitelerde hem eğitmen hem de araştırmacı olarak çalışmaya başlamıştır. Ancak, bu kimselerin bilimsel çalışma yolları ve yöntemleri konusunda deneyim kazanmalarının zaman almasıyla

³⁶ Daniel Gile’in ‘personal theorizing’ (PT) (Gile, 1990: 28) olarak adlandırdığı bu kavram, Ebru Diriker’in Türkçe ‘kişisel kuram üretme’ olarak karşıladığı biçimde kullanılmıştır (Diriker, 2005: 92).

³⁷ İngilizce: *Interpretation Research and Theory*

³⁸ İngilizce: *Personal Theorizing*

kişisel kuramlar günümüze kadar etkisini korumaya devam etmiştir (Diriker, 2008: 258).

Çeviri ile ilgili temel sorunların çözümlenmesinin ardından, araştırmacılar açısından çevirmenin rolünün irdelenmesi önem kazanmaya başlamıştır. Marianne Lederer; kuramsal gelişmenin uzun süre engellenmesinin temelinde, çeviri olgusu incelenirken yalnızca diller üzerinde durulmasının yattığını ileri sürmektedir (Lederer, 1989: 47). Ona göre; “[i]yi çevirmenler, çevirinin dil üzerinde yapılacak bir çalışmayla sınırlanamayacağını sezgileriyle bilirler; bu nedenle çoğu çevirmen, onları önlerindeki iki dili çözümlemeyi merkez almaya iten ön yargılardan kurtaracak olan yorumlama kuramını kendiliğinden bulgulamıştır.” (a.e., 1989: 48). Makine çevirilerinden farklı olarak, insan-çevirmenin bilinçsiz olarak bir araya getirdiği birtakım bilgilerin varlığı söz konusudur. Bu bağlamda; çevirmenlerin düşünme, metinlere yaklaşım şekilleri ile hangi unsurlara dikkat ettikleri gibi sorular araştırılmaya başlanmıştır.

École Supérieure de Traducteurs et d’Interprètes’de (E.S.I.T.) 1970’li yılların ortalarında Danica Seleskovitch tarafından oluşturulan ve daha sonraları Marianne Lederer ile geliştirilen “Yorumlayıcı Çeviri Kuramı” (*Théorie Interprétative de la Traduction*) yaklaşımı, tüm bu soruları sözlü çeviri açısından ele alan ve onlara yanıt vermeye çalışan bir kuram olarak dikkat çekmektedir. Paris Okulu ya da Paris Ekolü olarak adlandırılan bu kuramcılar, sözlü çevirinin nasıl olması gerektiği sorunsalından yola çıkan ve kendileri de sözlü çevirmen olan araştırmacılarıdır. Paris Okulu, sözlü çeviri alanında “tutarlı birtakım temel varsayım ve değerler üzerine kurulu kuramsal bir çerçeve ile yöntemsel bir araştırmayı paylaşan ilk akademik topluluk” olma özelliği taşımaktadır (Pöchhacker, 2012: 6). Fransa kökenli bu Çeviribilim ekolü temelde, çevirinin “iletişimsel özelliği”ni ele almakta ve vurgulamaktadır. Öncelikle anlam kuramı (*théorie du sens*)³⁹ olarak adlandırılan bu yaklaşımın ismi sonraları

³⁹ Aymil Doğan’ın aktardığına göre; kuram ortaya atıldığında ‘théorie du sens’ başlığı atılmış, ancak ilk çalışmalardan sonra Çeviribilim yönünde önemli ölçüde yol kat edilip kuramın başlığı “la théorie interprétative de la traduction” (İngilizce: The interpretive theory of translation, Türkçe: Yorumlayıcı çeviri kuramı) olarak değiştirilmiştir (Doğan, 2014: 174-175).

Yorumlayıcı Çeviri Kuramı^{40 41} olarak adlandırılmaya başlamıştır. Bu ismin temelini de, Danica Seleskovitch ve Marianne Lederer'in "*Interpréter pour traduire*"⁴² (Çevirmek için yorumlamak) başlıklı çalışmaları atmıştır.

Bu kuramın kabul ettiği çeviri tanımı ile yola çıkmak, bu noktada yerinde olacaktır. "*Yorumlayıcı çeviri kuramı*, [...] [o]kurları üzerinde, özgün metnin, kendisini okuyanlar üzerinde uyandırdığı aynı bilişsel ve duygusal etkiyi yapması gereken bir şey olarak tanımlar çeviriyi." (Lederer, 1989: 48).

Anlam kuramına göre çevirmenler, eşzamanlı çeviride sözcükleri değil, anlamı aktarırlar. Anlam kuramı; "her dilin farklı sözcük ya da sözcük dizileri kullanarak aynı anlamları ifade ettiğinden yola çıkarak, çevirmenlerin uzmanlıkları sayesinde sözcüklerin ötesinde yer alan ve konuşmacıların anlatmak istedikleri 'anlam'ı kavradıklarını ve bunu bir dilden ötekine aktardıklarını savunur." (Diriker, 2005: 93). Bu anlamın gerektiği şekilde kavranabilmesi için, iletişime giren taraflar arasında ortak bir bilgi paydasında buluşulması gerekmektedir. "Eğer muhataplar arasında böyle bir ortak bilgi alanı bulunmazsa metin ile zihindeki bilişsel yapıların buluşması gerçekleşemez [...]" (Doğan, 2014: 175). Bu söz konusu bilginin ortaklığı, diller arası iletişimin taraflarının – yani konuşucu/yazar, dinleyen/okur, çevirmen – her biri için geçerli bir koşuldur. "Sözlü çeviri, ancak ideal iletişim için tüm bileşenlerin bir araya geldiği bir ortamda yapılabilir." (a.e., 2014: 175-176).

Bilginin ortaklığının taraflarca paylaşılmasını, bir sandalyenin ayaklarına benzetebiliriz; bir ayağın diğerleriyle eşit olmadığı bir durumda, sandalyenin dengesi bozulacak ve sandalye işlevsiz kalacaktır. Diller arası iletişimin gerçekleşmesini sağlayan çevirmenin böylesi bir bilgi yoksunluğu yaşaması halinde anlamı tam olarak

⁴⁰ Marianne Lederer, "Yorumlayıcı Çeviri Kuramı", Trans. by. Aykut Derman, **Metis Çeviri** 8, Yaz 1989, pp. 47-51.

⁴¹ Yorumlayıcı modelin adı dönemsel olarak farklılık gösterdiği için, yararlanılan kaynaklar ile koşut olarak çalışmada farklı adlandırmalar olabilmektedir.

⁴² Bkz. Danica Seleskovitch ve Marianne Lederer, **Interpréter pour traduire**, Paris, Didier Erudition, 1984.

anlayamaması söz konusu olabileceği gibi, alıcı tarafa (dinleyen / okur) aktaramaması da bununla koşut bir durumdur. Alıcıların “[...] bilgi alt yapısı birbirinden farklı olduğu için, bunların yeni bilgiyle ilişkilendirilmesinin sonuçları da farklı olacaktır. Her anlama özneldir ve anlam da söylenmek istenene sadece yaklaşmadır. Bu nedenle, kavranan anlam tamamen aynı da olsa, birçok çeviri asla aynı olamaz.” (Stolze, 2013: 261). Kısacası, konuşma durumu ve dilsel bağlama ek olarak iletişim ortamında konuşulan şeye veya uzmanlık alanına ilişkin bir ön bilginin bütün taraflarca gerekliliği burada karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca, anlamanın özneliği veya bir kültür ya da zaman farkının olduğu çeviri durumları sebebiyle çok sayıda anlam seçeneği karşımıza çıkabilmektedir. Zira “[...] her bir anlam için olasılık vardır.” (Seleskovitch & Lederer 1984: 23-24, Aktaran: a.e., 2013: 262). Ancak, sözlü çevirinin belli bir ortam ve zamanda gerçekleşiyor oluşu sebebiyle yazılı çeviriden bu noktada belirgin bir şekilde ayrıldığını unutmamak gerekir. Bu durum önemlidir, çünkü yorumlama süreci başladığı andan itibaren anlam da kesinlik kazanmaya başlar. Bu noktada, yorumlama sürecinden kastedilenin ne olduğunu açıklamakta fayda vardır.

“Yorumlayıcı Çeviri Kuramı” adlı makalesinde Lederer; çevirmenin gördüğü şeyin dil değil, grafik göstergeler olduğunu ifade etmektedir. Ona göre; “[y]orumlama süreci, çevirmenin bu göstergelere, yalnızca onları karşılayan dilsel kavramlar üzerindeki bilgisini değil, bu kavramların ona çağrıştırdığı dil dışı bilgisine de kattığı andan itibaren başlar.” (Lederer, 1989: 48). Çevirmen, bu yorumlama sürecinde karşısına çıkan dilsel kavramları dil bilgisi çerçevesinde ele olacak olsa, bu dilsel kavramlar ona yalnızca göstergeler sunacaktır ve yorumlamaya açık olmayacaktır. Halbuki metni oluşturan sözcükler artık bu göstergelerden sıyrılıp dil dışına da taşarak daha kesin anlamlar yüklenebilecektir. Zira “[...] sözcükler kullanıldıkları biçimleriyle edimsellik kazandıklarından, ifade edebilecekleri değişik anlamların hepsini ifade edebilmelerine olanak kalmamıştır [...]” (a.e., 1989: 48). Okur, dinleyen ya da çevirmenin hiçbirinin bir (yazılı ya da sözlü) metni bilgidan yoksun zihinle ele alamayacağını ifade eden Lederer, kişide bir dil bilgisinin dışında edinilmiş bilgilerin varlığından söz etmekte ve herhangi bir dilin, kendisinin dışında kalan bu bilgiler ile anlam kazandığını belirtmektedir. Bu bilgilerin yoksunluğu veya yetersizliği halinde

ise; dil üzerindeki bilgimizin yalnızca sözcüklerin sözlük anlamı ile sınırlı olacağını, böylelikle de iletişimin oldukça kısıtlı kalacağını vurgulamaktadır. Anlamın yorumlanması sürecinin belki de en önemli noktası; “bir anlam üretmek üzere edimsellik kazanan anlambirimcilerin” yani “bilişsel tümleyiciler”in sahip olunan bilgiye katılmasıdır (a.e., 1989: 47-48). Başka bir deyişle *anlam*, metni oluşturmada edimsellik kazanan anlambirimciler ile halihazırda mevcut bilginin birleşmesi ve sentezlenmesi ile oluşmaktadır. Anlamın anlaşılması ve iletinin kavranmasından sonra anlamın ifade edilmesi süreci gelmektedir. Bu ifade ediş, çevirmence bir kod aktarımından farklı bir biçimde olmalıdır. Lederer, “her sözün kapsamlayıcı olduğu ve anlamın farklı dillerde farklı kapsamlayıcılar gerektirdiği” düşüncesinde olduklarını dile getirmektedir (a.e., 1989: 50). Diller arasında yapılacak bir kod aktarımının da anlamsal bir kapsayıcılığı yansıtmayacağı aşıkardır.

Yorumlayıcı Çeviri Kuramının temelini, “sözlü çeviri sürecinin gözlemlenmesi ve çözümlenmesi oluşturmaktadır.” (Stolze, 2013: 259). Seleskovitch ve Lederer uygulamadan gelen Çeviribilimciler olmakla birlikte, sözlü çeviri uygulamalarından yola çıkarak yaklaşımlarını oluştururken sözlü çeviriyi gözlemlemiş ve çözümlemişlerdir. Çeviriyi kod değiştirmeden⁴³ ve biçimsel bir karşılaştırmadan oldukça farklı bir biçimde ele alan bu yaklaşıma göre; “çeviri, yazar tarafından söylenmek istenen anlamın erek dilde doğal bir yansıması” (a.e., 2013: 259) biçiminde tanımlanmaktadır. “Sözlü çeviri, sözel belleğe dayalı olarak değil alınılan yaklaşık anlama ve onun erek dilde yeniden formüle edilmesi esasına dayalı olarak yapılır.” (Doğan, 2014: 176). Ancak, burada ele alınan sözlü çeviri uygulamasını eşzamanlı konferans çevirmenliği oluşturmaktadır. Bu çözümleme ile de Yorumlayıcı Çeviri Kuramının aşamalarını oluşturmuşlardır.

⁴³ Danica Seleskovitch (1975), sözcüğü sözcüğüne yapılan çeviriyi bir “yansıma” veya “düşünülmeden yapılan” çeviri olarak nitelendirmektedir. Öyle ki; yansıma bir çevirinin zihinsel bir yük gerektirmesinin yapıldığını, bir dildeki bir sözcüğün diğer dilde karşılığını arama çabasına girmeden çevirinin gerçekleştiğini ifade etmektedir ve bu yanlıştır (Seleskovitch, 2002: 122-123). Başka bir deyişle; bir kod değiştirmenin, anlamın erek dile aktarılması noktasında başarısız olacağı söylenebilir.

Yorumlayıcı Çeviri Kuramı ortaya çıktığında, döneminin dili kısıtlayıcı bir bakışla ele alan dilbilimsel yaklaşımlarına bir tepki olarak ortaya çıkmıştır (Shuttleworth & Cowie, 1997: 85). Zira bu kurama göre, sözlü çevirmenler yalnızca dilsel anlam ile çalışmazlar; dilsel anlamın ötesinde, orijinal konuşmada asıl anlatılmak istenen şeyi erek dilde ifade ederler. Bunun yanı sıra, kendi arkaplan bilgileri ve anlamın bilişsel bağlamı gibi etmenleri de dikkate almak durumundadırlar. Bunun sonucunda da; bu kuramın temel unsurlarından bir tanesini sözlü çevirinin sözcüklerden sıyrılmış, bağlamdan çıkarılarak verilmesi amaçlanan anlam olduğu, kaynak metinde ifade edilen sözcüklerin aktarımı olmadığı düşüncesi oluşturmaktadır (a.e., 1997: 85). Başka bir deyişle, bu kurama göre anlam, kaynak dilde ifade edilen sözcüklerin aktarılmasıyla oluşmaz. Çeviriyi bir düzgü aktarımı, çevirmeni de bu işi yapan biri olarak görmek; çevirmeni kendisine yakıştırılmaması gereken bir yere koymaktır.

Bu kuramda, çeviri sürecine anlam odaklı bakılmaktadır. Ayrıca kuram, “**ima**⁴⁴ (yazar ya da konuşmacının ne söylemek ya da anlatmak istediği) ve **açıklık**⁴⁵ (gerçekte söylenilen ya da yazılan şey)” arasında bir ayrım yapmaktadır (Salama-Carr, 1998: 113). Anlam bu iki unsurun birleşiminden oluşmakla beraber, anlamın tam olarak anlaşılması iletişimdeki taraflar arasında belli düzeyde paylaşılan bir bilginin varlığına bağlıdır (a.e., 1998: 113). Bu iki unsuru yani anlamı kavramak, sözlü çevirmenin görevi olup sözlü çevirmen bu anlamı erek dilde kaynak dilde ifade edilen dilsel unsurlardan bağımsız olarak yeniden oluşturmalıdır.

Sözlü çeviri süreci, kaynak dilde ifade edilen anlamın kısıtlı bir zaman diliminde bir sözlü çevirmen tarafından anlaşılmasından ve anlaşılmanın bir başka dilde ifade edilmesinden oluşmaktadır. Başka bir deyişle, sözlü çevirinin temel olarak iki aşamasının olduğundan söz edilebilir. Anlamanın gerçekleşmesinden önce dilsel ve dil dışı birtakım bilgilerin girdisi olmalıdır. Zira “[...] erek dildeki yeniden ifadenin

⁴⁴ İngilizce: *implicitness*

⁴⁵ İngilizce: *explicitness*

niteliği, çevirmenin yazma becerileri ve erek dil bilgisine, çoğunlukla da çevirmenin konu bilgisine bağlıdır.” (Lederer, 2014: 3).

Yorumlayıcı modelde⁴⁶, çevirinin yukarıda bahsedilen iki aşaması farklı bir biçimde ele alınmaktadır. “Bu çeviri süreci model biçiminde üç aşamalı olarak görselleştirilmektedir: anlama - sözcüklerden sıyrılma - erekdilsel aktarım.”⁴⁷ (Stolze, 2013: 260). Bu üç aşamalı zihinsel ve bilişsel süreçlere dayalı çözümlemenin bel kemiğini ise, ikinci aşama olan sözcüklerden sıyrılma aşaması oluşturmaktadır. Bu kurama göre sözlü çevirmen, anlamın erek dilde oluşturulması sırasında sözcüklere bağlı kalmamalıdır. Kaynak dilde ifade edilen anlam, sözlü çevirmen tarafından anlaşıldıktan sonra erek dilde farklı dilsel unsurlar ve dizgeler ile ifade edilir. Bu modelde anlam, “dil dışı bilgilerle bağlantılı olarak akılda tutulan sözcüklerden sıyrılmış bir bütün” olarak tanımlanmaktadır; “bir farkındalık durumu”dur (Lederer, 2014: 14). Sözcüklerden sıyrılma aşamasında; kaynak dildeki *gösteren*⁴⁸lerin erek dilde birebir karşılıklarının verilmesinden çok anlamın başka gösterenler ile verilmesi, kısacası kaynak dildeki dilsel ifade ve yapılardan sıyrılarak erek dilde bunları başka şekilde karşılayıp anlamın verilmesi esastır.

Sözcüklerden sıyrılma aşamasının, modelin bel kemiği olduğu ifade edilmişti. Bu aşamayı basitçe ele almak istediğimizde, temelde şöyle bir tablo şekillenir: Bir iletişimin alıcısı (çevirmen ya da çeviri yapılan kişi olabilir), bir konuşucunun söylediği birçok şeyi, konuşucunun söylediği şekilde, birebir kullandığı sözcükler ile hatırlamaz; konuşucunun anlatmak istediğini, konuşmanın özünü – başka bir deyişle mesajı ya da anlamı – hatırında tutar. “Sözcüklerden sıyrılmış bir hafıza”nın (Lederer, 2014: 12) varlığı burada söz konusudur. Tek seferde duyulan ve yüzlerce sözcükten oluşmuş bir konuşmayı da normal bir insan birebir aynı şekilde aklında tutamaz. Fikirlerin, olguların, mesajın, yani anlamın akılda kalmasına sözcüklerden sıyrılmış

⁴⁶ Fransızca orijinali için bkz. Lederer, 1994.

⁴⁷ Dictionary of Translation Studies’te (Shuttleworth & Cowie, 1997: 85) ise bu aşamalar; yorumlama, (*interpretation*), sözcüklerden sıyrılma (*de-verbalization*) ve yeniden oluşturma (*reformulation*) olarak verilmiştir.

⁴⁸ Karş. Saussure, 1959.

bir hafıza diyebiliriz. Aslına bakılırsa, “[b]u yetenek⁴⁹ evrenseldir. Uygulamayla geliştirilmiş ve sözlü çevirmenler tarafından kullanılarak bilhassa etkin hale getirilmiş olmasına karşın, [aslında] konuşabilen herkes bu yeteneğe sahiptir.” (a.e., 2014: 13). Başka bir deyişle, sözcüklerden sıyrılma herkesin aşına olduğu bilişsel bir süreçtir.

Bir (eşzamanlı ya da ardıl) sözlü çevirmen kaynak dilde duyduğu bir konuşmayı erek dile aktarırken her bir düzgü için karşılık bulursa, verilmek istenen mesajın veya anlamın tam olarak aktarılamaması gibi bir durum karşımıza çıkar. Zira bir metin içinde kullanılan sözcükler, diğer sözcükler ile etkileşime girdikleri ölçüde anlamlarını kazanırlar ve sözlük anlamını erek dilde vermek bu mesajı aktarmada yetersiz kalacaktır. Bilhassa ardıl çeviride, notlarından yararlanarak hafızasında kalanlar ile çevirisini gerçekleştiren bir sözlü çevirmen için sözcükler kaybolmaktadır. Sözcüklerden sıyrılmış bir iletinin özü, kendisine erek dilde doğal olarak ifade edilme fırsatı bulmaktadır. “[...] [A]nlam kavrandığında, yeniden ifade edilmesi aksettirilen sözcüklere değil, anlaşılan fikirlere bağlıdır.” (Lederer, 2014: 36).

Bu kurama göre; sözcüklerin çok anlamlılıklarından kaynaklı olarak anlamın aktarılmasında yaşanabilecek farklılıkların giderilmesi, bağlamın incelenmesi yoluyla gerçekleşebilir. “Tümce parçaları, anlama alanıyla sınırlı olan “anlam birimleri”⁵⁰ olarak tanımlanmaktadır.” (Aktaran: Stolze, 2013: 260). Dilbilimsel anlamda çeviri sorunu oluşturan sözcüklerin çok anlamlılığı, bağlam ile daralır ve netlik kazanır. Böylece, bağlama göre aktarılan bu anlamın erek dilde yeniden oluşturulması mümkün olur. Başka bir deyişle, anlamın netlik kazanmasının neticesinde bir tümce hem anlaşılabilir hem de çevrilebilir nitelik kazanır. Zira çok anlamlılık ve belirsizlik, bağlam dışı anlam birimlerine özgü bir özelliktir. Yine bu kurama göre; birden fazla yorumun mümkün olduğu durumlar, metnin yüzey ya da sözel anlamının verildiği durumlardır (Salama-Carr, 1998: 113). Önemli olan, derin anlamı yakalamak ve onu erek dilde aktarmaktır.

⁴⁹ Sözcüklerden sıyrılma

⁵⁰ Fr: *unités de sens*

“Her metin, gizli unsurların gizlendiği, asgari miktarda açık dil unsurlarından oluşur. Anlamı çevirmek, bu gizli unsurları çevirmek demektir.” (Stolze, 2013: 260). Anlam, özün kendisidir ve aslolan erek dilde bu özün korunup aktarılmasıdır. Başka bir deyişle, anlama ulaşmak derin yapıya ulaşmak demektir. “Modele göre, sözlü çeviri kaynak metindeki unsurların birebir karşılıklarının belirlenme ihtiyacını göz ardı etmektedir [...]” (Shuttleworth & Cowie, 1997: 85). Öyle ki, ““Yazara sadakat” çerçevesinde uygun bir anlama için, dilbilimsel bir çözümleme engel olarak bile görülmektedir.” (Seleskovitch & Lederer, 1984: 35; Lederer 1994: 51, Aktaran: Stolze 2013: 262). Yaklaşım, belli bir zamandaki belli bir bağlamda vücut bulan anlamın aktarılması için erek dilde uygun düşen ifadelerin arayışına yoğunlaşmaktadır.

Bu yaklaşımda, *dil (langue)* ile *söz (parole)* ayrımı ve ikiliği üzerinde de durulmaktadır. Diller arası sözcük karşılıkları bulmak *dil* ile ilgiliyken, erek dile uygun ifadeler ve eşdeğerlikler bulmak ise *söz* ile ilgilidir. Zira asıl önemli olan unsur sözcüklerin bireysel anlamları değil, yazarın ya da konuşucunun söylemek istediğinin ne olduğudur. Söz konusu yaklaşım, “[...] çevirmenlerin karşılaştıkları dilbilimsel zorlukları da kararlılıkla bir yana bırakıp dizgesine temel olarak, çeviri yapan insanın yorumlama sürecini almaktadır.” (Doğan, 2014: 178). Ayrıca; çeviri olgusu, erek dilin normlarına uygunluğu ve yabancılaştırma etkisi bırakmaması ile koşuttur (Stolze, 2013: 263); zira doğal olmayan ve kaynak dil etkisinde yabancılaştırılmış bir ifade biçimi ile anlam aktarımı gerçekleşmemiş olur.

Bu noktada, yorumlayıcı modelde *dil*⁵¹ ve *söz* tanımlarının ne olduğunu ifade etmekte yarar vardır. Bu modelde ele alınan *dil*; bir topluluk tarafından kullanılan, çağrışım kuralları, biçimsel ve sözdizimsel değişiklikler ile şekillenen sözel unsurların toplamı (Lederer, 2014: 93-94) olarak tanımlanmaktadır. Doğası gereği öznel bir yapısı bulunmaktadır; zira bir topluluktaki her bir kimsenin kullanımı ile şekillenmektedir.

⁵¹ Bu çalışmada italik ile yazılan *dil*, Saussure’ün öne sürdüğü dil – söz (*langue – parole*) ikiliğindeki kullanımı göstermektedir.

“Çevirmen için ise; bir çözümleme ya da anlamadan ziyade, bilginin nesnesidir.” (a.e., 2014: 94). Söz ise, bir dilin uygulaması olarak tanımlanmaktadır. “Söz, [...] göstergesel bir dizgedir; anlamın ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır, ancak [anlamı] içermez.” (a.e., 2014: 94).

Seleskovitch ve Lederer’e göre (1984: 23-24); “[...] tümce bağlam içerisine yerleştiği anda (bu, bir kitabın bütünü olabilir), olası yorumların tümü azalır, çünkü söylenmek istenen şey kapalı değildir ve anlaşılacak için ortaya çıkar.” (Aktaran: Stolze, 2013: 262). Yani söylenmek istenen şey (anlam), bağlam ile birlikte netlik kazanır. Tümce, bağlamın olmadığı durumlarda birçok yorumlamaya açıktır. Sözlü çeviri sırasında da çevirmenin temel aldığı unsur, anlamın çevrilmesidir. Anlamın çevrilmesi ise, çevirmenin bilişsel hafızası sayesinde mümkün olmaktadır. Zira “çevirmen sözcükleri değil, anlam birimlerini aklında tutmaktadır.” (a.e., 2013: 262). Bu anlama süreci, sözlü çeviride anlık olarak gerçekleşmektedir. Sözcüklerden sıyrılma ise, söz konusu bu anlama ile anlaşılmanın erek dilde yeniden ifade edilmesi arasındaki çeviri süreci olarak tanımlanabilmektedir.

Yorumlayıcı Çeviri Kuramının üç aşamasının olduğunu belirtmiştik. Ancak, bu aşamaların ilkinin kendi içinde iki aşamalı olduğunu söyleyebiliriz. Zira Seleskovitch’e göre (1977) çeviri sürecinin anlama aşaması ‘kaynak dilden anlama dönüştürme, sonra da erek dilde anlamın ifade edilmesi’dir (Aktaran: Salama-Carr, 1998: 113); başka bir deyişle burada devingen bir anlama süreci söz konusudur.

Yorumlayıcı Çeviri Kuramı, erek dil ve kültür odaklı bir yaklaşım olma özelliğini taşımaktadır. Yazım gelenekleri, deyim kullanımları vb. açılardan çevirinin açıklığını ve kabul edilebilirliğini göz önüne alan bir yaklaşım olma özelliğine haizdir (a.g.e., 1998: 113). Kaynak ve erek metinler arasında dil düzeyinde değil, anlam düzeyinde “eşdeğerlik” sağlanarak iletişimsel işlevin oluşturulmasını amaçlamaktadır.

Sözlü çeviri esnasında, kısıtlı bir süre zarfında otomatik olarak denilebilecek bir anlamın kavranması ve aktarılması süreci gözlemlenmektedir. Yazılı çeviri için de benzer bir yaklaşımı benimseyen ve öneren Yorumlayıcı Çeviri Kuramı, çevirmenin düşünce akışının önemine dikkat çekmektedir. “İfade, düşünce akışından spontane olarak çıkmalıdır. Eğer öyle olmazsa, düşünce akışı gerçekten kendi derinliğinden aktarılamaz ve bunun yerine, sözcüğe bağlı olarak herhangi bir şey söylenir. Bu yaklaşımda, çeviride yüksek hız anılmaktadır.” (Stolze, 2013: 263). Başka bir deyişle, anlam aktarımının başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için çevirmenin düşünce akışının ritmi bozulmamalıdır.

Marianne Lederer 1992 yılında *Turjuman* dergisinde yayınlanmış bir başka çalışmada⁵², Yorumlayıcı Çeviri Kuramı yaklaşımıyla koşut olarak sözlü çeviri eğitimini ele almış ve eğitimde kullanılan yöntemler üzerinde etkileri olan genel ilkeler sunmuştur. Sunduğu beş ilkeden ilk üçü yorumlayıcı model ile doğrudan ilgili olup şu şekildedir:

“1. İlke: Sözlü çeviride dil değil, dil dışı bilgilerin değişikliğe uğrattığı bir dil olgusu olan konuşma (söylem) çevrilir.” (Lederer, 2012: 133). Bu ilke, sözlü çeviri eğitimi öncesi öğrencilerde bulunması gereken iki ön koşulun varlığını kabul etmektedir. Bunlar kısaca; 1) *yabancı dile hakimiyet*, 2) *konu bilgisi* olarak özetlenebilir. Lederer, birinci ilkenin yöntem üzerine etkilerini ise; öğrencilerin içeriği doğru anlamasına olanak sağlaması ve böylece bir dilbilgisi çözümlemesi veya düzgü aktarımına başvurulmasının önüne geçilmesi olarak ifade etmektedir (a.e., 2012: 133-134).

“2. İlke: Sözlü anlatımın hızı dinleyicinin anlam arayışına olanak vermediği için, sözlü çeviride tamamen anlaşılabilir olmak şarttır; insan yabancı bir dile oranla, anadilinde kendini daha doğru, açık ve rahat bir biçimde ifade eder.” (a.g.e., 2012: 134).

⁵² Türkçe çevirisi için bkz. “Sözlü Çeviri Eğitiminin İlkeleri ve Yöntemleri” (1992), Trans. by. Ahu Latifoğlu, **Çeviri Seçkisi II: Çeviri(bilim) Nedir?**, 2. bs., Ed. by. Mehmet Rifat, İstanbul, Sel Yayıncılık, 2012, pp. 133-136.

Yorumlayıcı çeviri kuramında çeviride yüksek hız arayışından bahsedilmişti (Bkz.: yuk.). Bu bağlamda Lederer; daha hızlı anlamak, anlamlandırmak ve konuşmanın anlamını aktarmak için öğrencilerin anadiline (A dili) doğru sözlü çeviri eğitimi verilmesi, B diline doğru ardıl çeviri eğitimine ise A diline doğru çeviri yöntemi öğretilmeden başlanmaması gerektiğini belirtmektedir (a.e., 2012: 134).⁵³

“3. İlke: Sözlü çeviride kullanılan dil çifti ne olursa olsun, dillerin yapıları ister birbirine benzer ister birbirinden çok farklı olsun, anlamı kavramak ve yeniden ifade etmekten oluşan sözlü çeviri süreci aynıdır.” (a.g.e., 2012: 134). Bu ilke, aslında yorumlayıcı modelin bel kemiği olan “sözcüklerden sıyrılma” aşamasını özetler niteliktedir. Bu ilkeyle koşut olarak da Lederer; öğrencilerin, erek dilde uygun olan ve kaynak dilden farklılık gösteren dilbilgisi yapılarını seçmelerinin yüreklendirilmesiyle sözcüğü sözcüğüne çeviri yapılmasının önüne geçilebileceği görüşündedir (a.e., 2012: 134).

Paris Ekolü’nün sözlü çeviriyi anlam aktarımı boyutunda ele alması ve ön plana çıktığı yıllarda, sözlü çevirinin diğer türleri araştırma ve uygulama alanı olarak daha çok görünürlük kazanmasına karşın konferans çevirmenliğinin gölgesinde kalmış; bununla birlikte, 1980’li yıllarda bir ‘farklılaşma’ sürecinin ortaya çıkmasıyla birlikte diğer türlere dair çalışmalar literatürde kendini hissettirmeye başlamıştır (Pöhhacker, 2004: 36).

Anlamanın anlaşılmasından aktarımına kadar geçen aşamaları inceleyip tanımlayan ve hem yazılı hem de sözlü çeviriyi bir süreç olarak ele alan Yorumlayıcı Çeviri Kuramında çevirmenin bu süreçteki rolünü irdelerken, çevirmenin bilgi birikimi, araştırmaları, entelektüel çabalarının gözlemlenmesinde sözlü çeviriye odaklanmanın

⁵³ Lederer ayrıca, bu ilkenin yöntem üzerine etkilerinden bahsederken; “[e]şzamanlı çeviri, sadece A dilinde öğretilmektedir.” (Lederer, 2012: 134) demesine karşın, Türkiye’deki sözlü çeviri piyasası ve şartları düşünüldüğünde yalnızca anadile doğru yapılan eşzamanlı çeviri eğitimi yetersiz olacaktır. Bu sebeple, Mütercim-Tercümanlık / Çeviribilim programlarında verilen eşzamanlı çeviri eğitiminde çevirinin yönü, öğrencilerin A ve B dilleri arasında her iki yönlüdür.

daha doğru bir yöntem olacağı ileri sürülmektedir. Zira erek dilde ortaya çıkan yazılı metinde bunların tespit edilmesinin oldukça zor bir durum oluşturacağı veya tespit edilemeyeceği vurgulanmaktadır. Lederer; “Anlamlandırmaya doğru nasıl yol alındığının bulgulanmasını bize konferans çevirisi sağlamıştır.” iddiasındadır (Lederer, 1989: 49). “Ağızdan çıkan bir söylemin sözlü çevirisinin kaydı, çevirmenin ifadesi bir dilden ötekine geçişten çok, anladığı şeyin dolaysız yansıması olduğundan, öteki dilde yeniden kuruluşu süresinde bu söylemin anlaşılmasında katedilen yolu duraksamalarıyla, beklmeleriyle, düzeltmeleriyle dolaysız olarak izlememizi sağlar.” (a.e., 1989: 49). Bu sebeple, bu kuramın anlamın yorumlanması ve incelenmesi için sözlü çeviri ve sözlü çeviride odaklanması gereken noktalar konusunda bir yöntem sunduğu söylenebilir. “Seslerden anlama geçişin gözleminden, yazıdan anlama geçişte olup bitenler hakkında sonuç çıkarmak yeterli olur.” (a.e., 1989: 50). Sözlü çeviri sürecinde gözlemlenen ve anlamın anlaşılması, iletiyi kavrama ve anlamın ifade edilmesi aşamaları, aslında her çeviri süreci için geçerlidir.

İlk olarak Anlam Kuramı adıyla ortaya atılan ve günümüzde Yorumlayıcı Çeviri Kuramı olarak bilinen bu yaklaşımın, bir eşzamanlı çeviri modeli olmasına karşın sözlü çevirinin diğer türlerine öncülük eden ve hatta yazılı çeviri hakkında da yöntem ileri süren bir yaklaşım olduğu yadsınmamalıdır. Zira yorumlayıcı çeviri kuramı, her dile uygulanabilecek genel ilkeler üzerine kurulmuş olup yorumlama sürecinin genelgeçer niteliğini ortaya çıkarmıştır.

Erek odaklı bir düşünce temelinde şekillenen bu sözlü çeviri yaklaşımının ardından, bir sonraki kısımda erek – kaynak odaklı nitelik taşıyan iki kültürel yazılı çeviri yaklaşımından bahsedilecektir.

2.2.2. Kültürel Yaklaşımlar

Bu kısımda anlatılacak olan kuramsal yaklaşımlar hem kültürel hem de iki kutuplu yaklaşımlar olup çeviri değerlendirmesi yaparken birbirini tamamlayabilecek nitelikte oldukları düşünüldüğü için seçilmiştir. Bu anlamda, ilk olarak Gideon Toury'nin Betimleyici Çeviribilim yaklaşımı anlatılacak olup ardından Juliane House tarafından öne sürülen Çeviride Kalite Değerlendirmesi yaklaşımından bahsedilecektir.

2.2.2.1. Betimleyici Çeviribilim

Betimleyici Çeviribilim, çeviri üzerine yazılmış ve yüzyıllar boyunca süregelen spekülatif ve kural koyucu alan yazını ile kaynak metin tiplendirme süreci ve dilsel kuramları temel alan kaynak dizge odaklı kuramsal yaklaşımlara bir tepki olarak ortaya çıkmış (Brownlie, 2009: 77), (Ben-Ari, 2013: 152) ve amacı akademik disiplinin özerkliğine katkı sağlamak olan görgül bir yaklaşımdır.

Betimleyici Çeviribilim, 1970'li yıllarda İsraili Çeviribilimci Itamar Even-Zohar tarafından geliştirilen ve bir kültür kuramı olan Çoğuldizge Kuramı'nı⁵⁴ kendisine temel alarak çeviribilimci Gideon Toury tarafından oluşturulmuş ve günümüzde de halihazırda geçerliğini koruyan bir yaklaşımdır. Betimleyici Çeviribilim ilk olarak, James S. Holmes tarafından yapılan Çeviribilim haritasının bir ayağı olan Salt Çeviribilim'in alt başlıklarından biri olarak tanımlanmıştır. Holmes'e göre (1972), Çeviribilim disiplindeki bu alanın amacı; "çeviri olgusunu ve çeviriyi/çevirileri deneyim dünyamızda ortaya çıktıkları haliyle betimlemek"tir (Holmes, 2004: 184). Bu fikrin, yirminci yüzyılın başında Rus yapısalcıların "kültürel ürünlere uygulanabilen

⁵⁴ Bkz. Itamar Even-Zohar, "The Position of Translated Literature Within the Literary Polysystem" (1978), **The Translation Studies Reader**, 2. bs., Ed. by. Lawrence Venuti, USA and Canada, Routledge, 2004, pp. 199-204.

bilimsel yöntemler” olarak özetlenebilecek yaklaşımları temelinde şekillendiği söylenebilir (Pym, 2010: 64).

Toury, Holmes’ün Çeviribilim haritasındaki bu alt alanı alarak Betimleyici Çeviribilim kavramını geliştiren kişi olarak karşımıza çıkmaktadır (Shuttleworth & Cowie, 1997: 39). Betimleyici Çeviribilim üzerine söz konusu yaklaşımında Toury, genel bir çeviri kuramı geliştirmeye odaklanmıştır (Munday, 2012: 169). *Descriptive Translation Studies – and beyond* adlı kitabının başlangıcında Toury; “[...] hiçbir görgül bilimin, gerçek bir *betimleyici dalı* olmadığı sürece bütünlüğü ve (görece) özerkliğine dair bir iddiası olamaz.” demektedir (Toury, 1995: 1).⁵⁵ Başka bir deyişle, Çeviribilim’in sistematik bir betimleyici alanının olmaması, onun diğer bilim dallarından ayrılıp bağımsızlığını ilan edememesi demektir. Bu amaçla Toury, çalışmasında genel bir çeviri kuramının geliştirilmesinin gerekliliğini görmüştür. “Salt kuramdansa betimleyici yaklaşım, çeviri üzerine araştırmalar yapılmasının gerekliliğini vurgulamıştır [...]” (Pym, 2010: 64).

Betimleyici Çeviribilim, temelde erek odaklı bir yaklaşım olma özelliği taşımaktadır. Bu yaklaşımda, “[...] erek kültürün çevirilerin üretildiği ve okunduğu bağlamları nasıl oluşturduğu, bu bağlamların nasıl doğduğu, evrildiği ve değiştiği Çoğuldizge Kuramı’na dayanarak açıklanmaktadır.” (Tahir Gürçağlar, 2011: 129). Toury’e göre; çevirilerin, erek kültürün sosyal ve yazın dizgesinde bir konumu bulunmaktadır ve bu konumları, çevirilerin yapıldıkları dönemdeki çeviri politikalarını, doğal olarak da uygulanacak çeviri stratejilerini belirlemektedir. Sistematik bir Betimleyici Çeviribilim için de Toury, üç aşamalı bir metodoloji önermektedir. Buna göre;

1. “Önemi veya kabul edilebilirliğine bakarak erek kültür dizgesi içinde metni konumlandırmak”,

⁵⁵ Toury’nin benimsediği yaklaşım ile koşut olarak, işlevsel bir yaklaşım benimseyen Königs’e göre de; çeviri kuramları pratik olguyu geriye dönük olarak açıklamalıdır ve pratik olgu hakkında öngörülü ifadelerde bulunmalıdır. Böylece, bu durum çeviride görgül kuramların gelişimini öne çıkarır (Karş. Königs, 1990: 105, Aktaran: Tosun, 2017: 71).

2. “KM⁵⁶ ve EM⁵⁷ parçalarının ‘birlikte var olan ikilikleri’i⁵⁸ arasındaki ilişkileri belirleyerek ve çevirinin temelinde yatan görüş ile ilgili genellemeler yapmaya teşebbüs ederek KM ve EM arasındaki kaydırmaları karşılaştırmak”,⁵⁹
3. “Gelecekte yapılacak çevirilerde karar almak için çıkarımlarda bulunmak” (Munday, 2001: 112).

Benzer metinler için bu aşamaların tekrarlanması ise, çevirileri betimleyerek, belli bir özelliğine göre çeviriler hakkında birtakım fikirler edinilmesine yol açacaktır. Gideon Toury’nin hareket noktası erek dizgedeki çeviriler olup önerdiği aşamalar betimleyici araştırmalarda vaka çalışmalarının gerekliliğini göz önüne sermektedir. Bu vaka çalışmalarının amacı ise; çeviriye ilişkin yaklaşımların eğilimlerini tespit etmek ve çevirmenlerin karar alma süreçleriyle ilgili birtakım varsayımlarda bulunup genellemelere varmak olarak özetlenebilir. Bu yaklaşım, belli bir zaman dilimi içindeki çeviri eğilimlerinin betimlenmesine de yine olanak sağlayabilmektedir.

Toury (1978); çeviriyi, normlar tarafından kontrol edilen bir faaliyet olarak görmekte ve en az iki dili ve iki kültürel geleneği, başka bir deyişle her bir düzeyde en az ikişer norm dizgesini içeren bir faaliyet olarak tanımlamaktadır (Toury, 2004: 207). Norm kavramı, “belli bir sosyokültürel durumdaki çeviri davranışlarına ait düzenlilikler” (Baker, 2009: 189) olarak özetlenebilirken, Toury’nin yaptığı tanım ise şu şekildedir: “[...]– neyin doğru ya da yanlış, yeterli ya da yetersiz olduğuna istinaden – bir topluluk tarafından paylaşılan genel değerler ve fikirlerin, belirli durumlar için uygun düşen ve uygulanabilir edim talimatlarına çevrilmesi [...]” (Toury, 2004: 206). Toury, çeviriyi normların yönlendirdiği bir eylem olarak görürken, dilbilimcilerden bu yönüyle ayrılmaktadır; zira dilbilimciler normların ürünle ilişkisi üzerinde durmaktadırlar (Yazıcı, 2005: 134).

⁵⁶ Kaynak metin

⁵⁷ Erek metin

⁵⁸ İngilizce: *coupled pairs*

⁵⁹ Bu aşamayla, çevirideki deyiş kaydırmaların zorunlu ya da zorunlu olmayan kaydırmalar şeklinde belirlenmesine olanak sağlamaktadır (Munday, 2012: 170).

Normların yönlendirdiği bir eylem olan çeviride, çeviri sürecinin farklı aşamalarında farklı normların etkisi söz konusudur. Buna göre Toury, üç çeşit normdan söz etmektedir: öncül norm (*initial norm*), süreç öncesi çeviri normları (*preliminary norms*), çeviri süreci normları (*operational norms*)⁶⁰.

Öncül norm, çevirmenin çevirisine başlamadan önce verdiği genel kararlar ile ilgilidir. Buna göre çevirmen, kaynak metin normlarına veya erek metin normlarına göre hareket etmektedir. Başka bir deyişle, çevirmenin kaynak metin odaklı ya da erek metin odaklı çeviri yapmasıyla ilgili olup çeviri kaynak metin odaklı ise ‘yeterli’, erek metin odaklı ise ‘kabul edilebilir’ bir çeviridir.⁶¹ “Yeterlilik ve kabul edilebilirlik kutupları bir bütün halindedir; zira hiçbir çeviri tamamen yeterli ya da tamamen kabul edilebilir olamaz.” (Munday, 2012: 173).

Süreç öncesi çeviri normlarını, Toury ikiye ayırmaktadır. Bu normlardan ilki çeviri politikası ile ilgiliyken, ikincisi ise çevirinin doğrudan bir dilden diğerine yapılmasıyla ilgilidir. Çeviri politikası; çeviri için belli bir dil, kültür veya zamana ait bir metnin seçimini etkileyen faktörler olarak özetlenebilmektedir. Toury; çeviri için metin seçiminin rastgele olmadığını, böylesi politikaların varlığının da söz konusu olduğunu ifade etmektedir (Toury, 2004: 209). Süreç öncesi normların ikincisi çevirinin doğrudan ya da aracı bir dilden yapıp yapılmadığı ile ilgiliyken, dolaylı bir çevirinin erek kültürde izin verilip verilmediği veya hangi dillerden dolaylı çeviri yapılmasının hoş görüldüğü gibi noktaları içermektedir.

⁶⁰ Terimlerin Türkçe karşılıkları için, Işın Bengi’nin “Çeviribilim Terimleri Sözlüğüne Doğru” başlıklı çalışması esas alınmıştır. (Bkz., Bengi, 1992: 168-169).

⁶¹ Theo Hermans, Gideon Toury’nin ‘yeterli’ ve ‘kabul edilebilir’ kavramlarına alternatif olarak ‘kaynak odaklı’ ve ‘erek odaklı’ ifadelerini önermekte, böylelikle daha az kafa karıştırıcı ifadeler olduğunu belirtmektedir (Hermans, 1999: 77). Çalışmanın ilerleyen kısımlarında, bu görüş ile koşut olarak “kaynak odaklı” ve “erek odaklı” ifadeleri kullanılacaktır.

Çeviri süreci normları matriks ve metiniçi normlar olarak iki ayrılmaktayken, erek menin dilsel özellikleri ile ilgilidirler. Çeviri eylemi sırasında verilen kararları yönlendiren normlardır. Matriks normlar, erek kültürün yazın geleneğine uygun olarak kaynak metnin biçimsel özelliklerinde görülen farklılıklara ait normlardır. Metindeki bölümlenimin konumu, dipnotlar, ekleme ya da çıkarmaları içerebilmektedir. Metiniçi normlar ise, erek metinde alınan dilsel kararları seçimiyle ilgilidir. “Hem dilsel malzemenin dağılımı, yani matriks, hem de dilin oluşturulması süreç normlarının konusudur.” (Bengi-Öner, 2008: 163).

Toury’nin temel olarak ilgilendiği konu çeviri ürünüdür. Bunun altında yatan sebebin ise, çevirmenin karar alma süreçlerini tespit edebilmek olduğu vurgulanmaktadır (Munday, 2012: 172). “Hipotezi ise, belli bir metnin çevirisinde hakim olan normların iki şekilde yeniden oluşturulabileceğidir: (1) **metinlerin incelenmesi** ile [...], (2) çeviri eylemindeki çevirmenler, yayıncılar, eleştirmenler ve diğer katılımcılar tarafından normlarla ilgili olarak verilen **demeçler** ile [...]” (vurgu kaynahta bulunmaktadır) (a.e., 2012: 172-173). Ancak Toury, ikinci durumdaki verilen demeçlerin erek kültürün sosyokültürel dizgesi içerisinde oluşturulduğunun göz önünde bulundurulması gerektiğini, zira bunların taraflı olabileceğini veya eksik kalabileceğini de eklemektedir.

Şehnaz Tahir Gürçağlar’a göre; Toury’nin betimleyici yaklaşımı, Çeviribilim disiplinine üç önemli katkı sağlamaktadır. Bunlardan ilki; bu yaklaşımın çeviri tanımının kapsamını genişletmesidir. Çeviriler erek kültürün bir parçasıdır ve erek kültürde çeviri olarak kabul edilen her türlü sözcenin çeviri olduğu kabul edilmektedir. Betimleyici yaklaşımın ikinci önemli katkısı ise, ‘eşdeğerlik’ kavramına getirdiği yeni yaklaşımdır. Zira eşdeğerlik kavramı, – Toury’nin yaklaşımından önce – kaynak ve erek metin (çeviri) arasında mümkün olduğunca yakın bir örtüşme olması anlamına gelmekteyken, çeviride hareket noktası kaynak metin olmuştur. Toury’nin betimleyici yaklaşımında ise, incelemesinin hareket noktasını erek metin ve erek kültür oluşturmaktadır. Toury ayrıca, kaynak ve erek metinler arasında tek ve değişmez bir

ilişkinin varlığından ziyade, bu metinler arasındaki her türlü ilişkiyi eşdeğerlik olarak görmektedir. Betimleyici yaklaşımda son olarak, çeviri olarak sunulan ancak herhangi bir kaynak metnin varlığının söz konusu olmadığı telif eserler de çeviri olarak kabul edilmektedir. Başka bir deyişle, bu yaklaşımda ‘sözde çeviriler’in çeviri ürün olarak ele alınması ve Çeviribilim’in araştırma konusu haline geldiği görülmektedir. Zira sözde çeviriler, erek kültürdeki çeviri beklentilerine ilişkin önemli bilgiler sunma olanağına sahiptirler (Tahir Gürçağlar, 2005: 19-21). Betimleyici yaklaşımın Çeviribilim’e olan katkılarının önemi ve diğer yaklaşımlardan farkı, özellikle bu son maddede ön plana çıkmaktadır. Zira “[b]u tip “varsayılan çeviriler” başka tümdengelimli yaklaşımlarda muhtemelen “uyarlama” olarak kabul edilirdi ve söz konusu “çeviri” olmadığı için, üzerinde başka betimleyici çözümlemeler yapılmazdı [...]” (Stolze, 2013: 187).

Bu noktada, işlevsel çeviri kuramları ile betimleyici kuramların benzerlik ve farklılıklarına değinmek yararlı olacaktır. Öncelikle, her iki kuramsal yaklaşım da iki kutuplu yaklaşımlar olmaları sebebiyle benzerlik göstermektedir. İşlevsel çeviri yaklaşımları ile betimleyici yaklaşımlar, bilhassa yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren Çeviribilim alanında kültürün daha fazla yer alması ile erek odaklılığı kendilerine temel almışlardır. Çeviri edimini erek kültürün gereksinimlerine göre değerlendirmelerine karşın, bu yaklaşımlar arasında çeviri olgusuna bakışları açısından temel farklılıklar söz konusudur. “[...] çevirinin erek kültür dizgesinde gördüğü işlevlerin yanında çevirmenin belirleyici konumunun farklı olması, çeviride erek odaklılığın birçok açıdan ele alınabileceğini ortaya koymaktadır.” (Yücel, 2016: 289).

“Gerektiğinde kaynak metnin betimlenmesini de içeren, ancak birincil olarak çeviri sürecini ve erek metnin oluştuğu kültürel ortamı dikkate alan, erek odaklı çeviri kuram ve yaklaşımlarının ortak yönü, bu kuramların, erek metnin erek kültürde işlevsel bir şekilde alınılanmak üzere üretildiğinden yol çıkmalarıdır.” (Eruz, 2003: 51).

Bu bağlamda erek metin, bütün bu belirtilen noktalar dikkate alınarak üretilmektedir. Toury’nin betimleyici yaklaşımında temelde yazınsal metinlerden yola çıkılmasına

karşın, söz konusu yaklaşım yalnızca yazınsal metinler ile sınırlı değildir. Skopos kuramı gibi işlevsel kuramlar, kullanmalık metinler ile sınırlı kalabilmektedir. Toury'nin yaklaşımında ise, erek metindeki kültür olgusuna yapılan vurgu bilhassa gözlemlenmekte olup bu durum, diğer metin türlerine de bu yaklaşımın uygulanabilirliğini gösterir niteliktedir. Bu niteliği ile de betimleyici yaklaşımın kapsayıcılığı görülmekte ve genel bir çeviri kuramı olduğu iddiası güçlenmektedir.

Toury'nin Betimleyici yaklaşımında “çeviri ediminin somut başlangıcına ilişkin ayrıntılı bilgi verilmemesine karşın” (Yücel, 2016: 289), Skopos ve Eylem Odaklı Çeviri kuramları gibi işlevsel kuramlarda ise bu durum büyük önem taşımaktadır. Zira çeviri ürününden beklenenler, buna göre şekillenmektedir ve çeviri ürününün işlevini yerine getirip getirmediğine göre de yapılan çevirinin başarısı ölçülmektedir. “Betimleyici kuramlarda ise çevirmene önceden verilen bir görevden yola çıkılmadığından, çeviri ürünü ile önsel kararların tutarlılığı çevirinin değerlendirilmesinde ölçüt olarak alınmaz.” (a.e., 2016: 290). Bununla birlikte, betimleyici kuramlarda çevirmeni ve yaptığı çeviriyi etkileyen birtakım normların varlığı söz konusudur.

Betimleyici yaklaşımı işlevsel kuramlardan ayıran bir diğer nokta, erek metinde yapılan değişiklikler açısından dır. İşlevsel kuramlarda kaynak metin dikkate alınmaz ve çevirini amacıyla koşut, kaynak metinden bağımsız olarak alınan birtakım çeviri kararları bulunurken, betimleyici yaklaşımda alınan bu tür kararların sebebi erek kültürün beklentileridir. Başka bir deyişle, söz konusu bu değişiklikler tarihsel verilerle açıklanabilen birtakım ‘gereklikler’e dayandırılmaktadır (a.g.e., 2016: 290). Bu gereklikler, erek kültürdeki koşulların doğal birer sonucudur.

Betimleyici yaklaşıma göre; erek kültürde üretilmiş çeviri ürünü (Çoğuldizge Kuramıyla koşut olarak) erek kültürün yazınını etkileyebilirken, erek kültür yazınından da etkilenebilmektedir. Bu karşılıklı etkileşimin sonucu olarak da betimleyici yaklaşım ile değerlendirmeler yapılmaktadır. İşlevsel kuramlarda ise böyle

bir değerlendirmenin yapılması gerekli değildir. Zira işlevsel kuramlarda çeviriyi etkileyen normlar bulunmamaktadır ve erek okurun çeviriyi nasıl alımlayacağı, çeviriden nasıl etkileneceği odak noktasını oluşturmaktadır. İşlevsel kuramlarda erek metindeki değişiklerinin temel sebebi okurun beklentisi iken, betimleyici yaklaşımda söz konusu bu değişikliklerin sebebi onu kuşatan normlara dayandırılmaktadır. “Böyle olunca, her çeviri doğru-yanlış ayrımı yapılmaksızın, yargılamadan oldukları gibi kabul edilmektedir.” (Yücel, 2016: 291). Zira betimleyici yaklaşım kural koyucu değildir, var olanı tanımlamaktadır. Bununla birlikte, işlevsel kuramlarda erek okurun beklentisi ve amaç doğrultusunda çevirinin başarısı değerlendirilebilir.

Betimleyici yaklaşımda normlar, çeviri ürününün kaynak ya da erek odaklılığını belirlemektedir. Erek odaklı veya kaynak odaklı normlar, erek kültürde çevirinin yapıldığı dönemde hakim olan yaklaşıma göre çeviriyi şekillendirmektedir. Betimleyici yaklaşımda, çevirilerin incelenmesiyle birlikte erek kültürde hakim olan normlar tespit edilebilir ve çeviri ürününün yeterli ya da kabul edilebilir olduğu sonucuna varılabilir. Toury’nin kuramında, çevirinin erek kültür dizgesindeki birincil ya da ikincil konumuna göre çeviri anlayışının şekillendiği (Yazıcı, 2005: 138) görölmektedir. Erek dizgedeki hakim çeviri anlayışına yakın olan her metin çeviri olarak kabul edilirken (Karş., sözde çeviriler), bu yaklaşımda “kabul edilebilirlik” kavramına öncelik verildiği görölmektedir (a.e., 2005: 138).

Çeviri ürünlerinin yeterli veya kabul edilebilir olduğunu değerlendirmek, kaynak metin ile ilişki kurulmasını gerekli kılmaktadır. Böyle bir değerlendirmenin yapılabilmesi için erek metinden hareketle kaynak metne gidilmesi bir gereklilik olmamakla birlikte (zira sözde çevirilerde kaynak metnin varlığı söz konusu değildir), genel eğilim bu şekildedir. Bununla birlikte, işlevsel kuramlarda böyle bir zorunluluk söz konusu değildir; zira çeviri, erek kültür ve erek okur için vardır ve çeviride önsel olarak belirtilen amaç ve işlevler doğrultusunda çeviri gerçekleşmektedir. Çeviri artık kaynak metin ile örtüşmek zorunda değildir. Çevirinin kaynak metin ile bir bağı yoktur; kaynak metin yalnızca bir hareket noktasıdır, bir araçtır.

Betimleyici yaklaşımda çeviriler, tarihsel olguların etkisinde ve erek kültürdeki gerçeklik çerçevesinde şekillenmekteyken; işlevsel çeviri yaklaşımlarında ise çeviriler bir bütün olarak değil, tek tek ele alınmaktadır. Betimleyici yaklaşımın tarihsel olguların etkisinde olması sebebiyle, çevirilerin değerlendirmesi daha nesnel bir yaklaşımı mümkün kılmaktadır. Bu durumun da belli bir kültürün dizgesi içinde ele alınan çeviriler arasında gözlemlenebilecek tutarlılıklara, doğal olarak artsüremli araştırmalara yol gösterebileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. “Normların genel geçerliliği ve kanıtlanabilir bir ölçüt oluşu, değişken olan okurun öznel beklentilerini temel alan bir yaklaşımdan yola çıkılması, betimleyici bir çalışmanın nesnelliği ile çelişmektedir.” (Yücel, 2016: 300).

Betimleyici yaklaşımın genel bir çeviri kuramı oluşturmaya yönelik atılmış önemli bir adım olduğundan bahsedilmişti. Ancak; süreç içerisinde, buna karşıt görüşlerin ortaya çıktığını da belirtmek gerekmektedir.

“Bugün genel bir çeviri kuramı oluşturulmasının olanaksız olduğu artık az çok ortaya çıkmıştır, onun yerine kültür ve dönemlerle sınırlı kısmi kuramlardan söz etmek mümkündür. Bu gözle bakıldığında BÇA⁶² genel, hatta kısmi bir çeviri kuramı değildir; daha çok çeviri metinlerin incelenerek bulguların açıklanmasına yönelik geliştirilen bir yöntemler bütünüdür.” (Tahir Gürçağlar, 2011: 128-129).

Genel bir çeviri kuramı olarak kabul edilsin ya da edilmesin, Toury’nin bu yaklaşımı birçok açıdan akademik çalışmaların önünü açan ve Çeviribilim için bir dönüm noktası olarak sayılabilecek bir çalışmadır. Zira Çeviribilim’in özerkliğine yaptığı katkı tartışmasızdır.

Toury’nin erek metin ve erek kültür odaklı betimleyici yaklaşımının diğer yaklaşımlardan farkı, çeviride kültür faktörünün ilk kez bu yaklaşım ile

⁶² Betimleyici Çeviri Araştırmaları

vurgulanmasından kaynaklanmaktadır (Ersoy, 2012: 73). Betimleyici yaklaşım; bütünceleri ve bütünce dilbiliminin yararlandığı araçları kullanan yaklaşımların gelişimine yol açmış, bu yaklaşımların temelini atmış, bir kültür aktarıcısı olarak çevirinin rolünü ön plana çıkaran (Brownlie, 2009: 78) ve günümüzde Çeviribilim'deki önemli bir paradigma değişikliği olan 'kültürel dönüşüm' olarak anılan bir yaklaşım ile literatüre önemli katkılarda bulunmuştur.

Toury'nin bu yaklaşımı; bu çalışmanın bütüncesini oluşturan ardıl çeviri metnlerinin değerlendirilmesinde, erek metinden yola çıkılarak çevirileri kaynak metin ile karşılaştırırken çevirmenlerin erek veya kaynak odaklı olarak uyguladıkları stratejiler ve aldıkları kararların betimlenmesinde kullanılacaktır.

2.2.2.2. Çeviride Kalite Değerlendirmesi

Betimleyici Çeviribilim yaklaşımının ardından, çeviri değerlendirme için geliştirilen işlevsel – edimsel bir model olan Çeviride Kalite Değerlendirmesi⁶³ modelinden söz etmekte yarar bulunmaktadır.

Bu model, Juliane House'un çeviride kalite değerlendirme yapmak üzere 1977 yılında oluşturduğu, 1997 senesinde yeniden ele alıp gözden geçirdiği ve yeni kavramlar kattığı bir modeldir. “[B]u model, kaynak ve erek metinlerin dilsel-durumsal özelliklerinin çözümlenmesi, iki metnin bir karşılaştırmasını ve ortaya çıkan görece eşleşmelerinin değerlendirmesini sağlamaktadır.” (House, 2009: 224).

Juliane House'un Çeviride Kalite Değerlendirmesi modelindeki metin inceleme yöntemi ile işlevsel yaklaşımlar arasında benzerlikler olmasına karşın bu model, birtakım gelişmeler sebebiyle farklılık göstermektedir.

⁶³ İngilizce: *Translation Quality Assessment*

“House, ‘esasen yanıltıcı’ olarak değerlendirdiği ‘çeviride uygunluğun daha çok erek kitle odaklı olduğu kanısı’nı reddetmekte ve bu sebeple de modelini karşılaştırmalı KM-EM incelemesi temelinde oluşturmakta, [böylece] ‘yanlış eşleşmeler’ ya da ‘hatalar’ı ön plana çıkararak, çevirinin kalitesini değerlendirmektedir.” (Munday, 2001: 92). 1977’deki modeli oldukça eleştirilen House, döneminin erek odaklı yaklaşımlarından farklı olarak kaynak metne gitmekte ve kaynak metinden yola çıkan bir çeviri değerlendirmesini modelinde esas almaktadır.

House, çalışmasının temeline Halliday’ın dizgeci işlevsel dilbilgisi’ne⁶⁴ dayandırdığı söylem çözümlemesi yaklaşımını almaktadır. Metnin özgün işlevini oluşturan etmenleri; özel değişke (*register*) ve tür (*genre*) olarak ikiye ayırmaktadır. Özel değişke çözümlemesinde; Halliday tarafından kullanılan alan (*field*), söylem biçemi (*tenor*), mod (*mode*) kavramlarını⁶⁵ ele alarak, bu kavramları çeviriye uyarlamaktadır.

House’a göre *alan*, ana fikir (konu) ve sosyal eylem; *söylem biçemi*, yazarın kökeni ve tutumu, sosyal rol ilişkisi ve sosyal tutumu olarak alt başlıklara ayrılabilir katılımcı ilişkisi; *mod* ise, ortam ve katılım anlamlarına gelmektedir.

House’un modelinde, kaynak ve erek metinlerin profillerinin sistematik olarak karşılaştırılması esastır. House, bu geriye dönük karşılaştırmayı biçemsel ve işlevsel eşdeğerlik temelinde yaparken, eşleşme ve yanlış eşleşmelere yoğunlaşmaktadır (Chesterman, 1989: 158). “Model, bilhassa söylem kuramı gibi edimsel dil kullanımı kuramları, dil ile ilgili işlevsel ve bağlamsal görüşler ile metinsel kaygılar temelinde kurulmuştur.” (House, 1989: 158). Kaynak ve erek metin çiftleri arasında

⁶⁴ İngilizce: *Systemic functional grammar*

⁶⁵ Halliday’e göre özel değişke çözümlemesini oluşturan etmenler; 1) alan: ne hakkında yazıldığı, 2) söylem biçemi: kimin, kiminle iletişim kurduğu, 3) mod: iletişim biçimi olarak özetlenebilir (Munday, 2012: 139).

bir eşdeğerlik olması için gerekli olan ilk husus; erek metnin kaynak metinle koşut bir işlevinin olmasıdır.

Erek metin ve kaynak metinlerin profilleri ve işlevlerinin ne derece eşleşip eşleşmediği, erek metnin kalite değerlendirmesi konusunda ne derece yeterli olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle House için yeterli olarak değerlendirilen bir çeviri, edimsel ve anlamsal olarak kaynak metnin eşdeğeridir. Zira House'un 1997'de gözden geçirilen modelinde çeviri; "kaynak dildeki bir metnin erek dildeki anlamsal ve edimsel bir eşdeğeri ile yer değiştirmesi" olarak tanımlanmaktadır (House, 2015: 63).

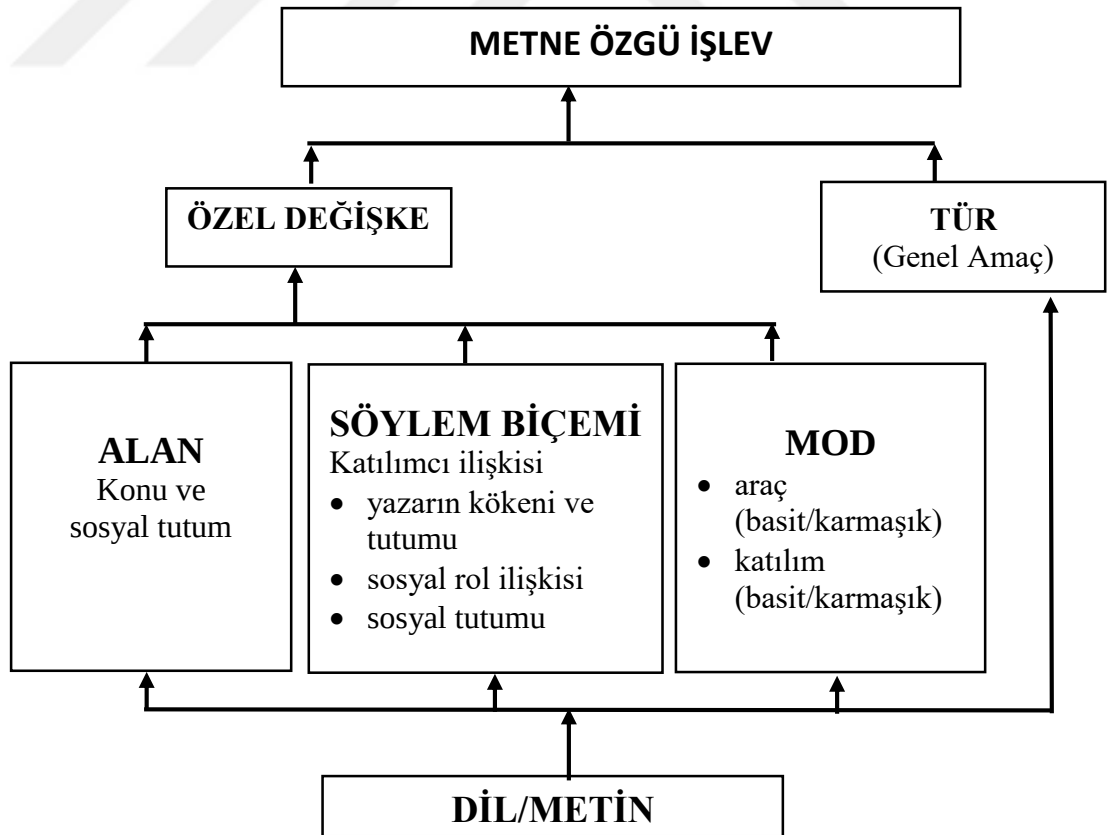
Çeviride kalite değerlendirmesi modeli, özgün metin ve çevirisi arasında üç farklı seviyede çözümleme ve karşılaştırma temelinde şekillenmektedir. Bu seviyeler *dil/metin*, *özel değişke (alan, mod ve söylem biçemi)* ve *tür* olarak adlandırılır. Çeviri bir çeşit 'yeniden üretme' olarak düşünüldüğünde, çevirinin karşılaştırma yapılabilen bir değeri olmalıdır. Başka bir deyişle, çeviri metin kaynak metinle eşdeğer olmalıdır.

House; eşdeğerliğin yalnızca biçimsel, sözdizimsel ve sözcüksel benzerliklere bakılarak elde edilemeyeceğini, zira dillerin gerçekliği algılama biçimlerinin farklılık gösterdiğini ifade etmektedir. "Bu sebeple, işlevsel ve edimsel eşdeğerlik [...] özgün [metin] ile çeviri arasındaki ilişkileri betimlemek için en uygun eşdeğerlik türüdür." (House, 2001: 247). Böylesi bir eşdeğerlikte esas olan ise iki farklı dil ve kültürde 'anlam'ın korunmasıdır. House, söz konusu bu anlamın üç boyutunun çeviri için önem taşıdığını söylemektedir. Bunlar; anlamsal, edimsel ve metinsel boyutlardır (a.e., 2001: 247).

Bir metni oluşturan temelde iki yapıdan (özel değişke ve tür) söz etmenin mümkün olduğu ifade edilmişti. Özel değişke, bir metindeki durum bağlamı iken; tür ise metindeki kültür bağlamıdır (Eggins, 2004: 54-112). House, durum bağlamı için durumsal boyutlar kavramını da kullanmaktadır (Karş., House, 2001: 248).

House'a göre metin; "kendisini çevreleyen belli bir durum" anlamına gelmekteyken (a.g.e., 2001: 248), House durum bağlamını temel olarak üçe ayırmaktadır: alan, söylem biçemi, mod. *Alan*, konu ya da sosyal faaliyet gibi unsurları kapsamaktadır; *söylem biçemi*, katılımcıların doğası ile ilgili olup gönderici ve alıcı ile bunların arasındaki ilişkilerle ilgilidir; *mod* ise iletişimin kanalı ile yazar ve okur arasındaki gerçek ya da gücül katılımın derecesi anlamına gelmektedir. Bu üç kategori tek başına metnin işlevini temsil etmek için yeterli olmadığından, inceleme şemasında *tür* de ele almak gerekir. Zira *özel değişke* unsurlarının kuracağı dilsel düzeyde ilişkilerden daha derin ilişkiler, metin yapıları ve örüntüleri kurulması, ancak *tür* ile gerçekleştirilebilir (a.e., 2001: 248). Metnin işlevinin saptanması için gerekli olan tüm bu unsurları, House aşağıdaki şekilde şematize etmektedir:

Tablo 2: House'un orijinal ve çeviri metinleri çözümleme ve karşılaştırma şeması

(House, 1997: 108), (House, 2015: 65)

Çeviride kalite değerlendirmesi modelini uygulamak için ilk adım, öncelikle kaynak metnin çözümlenmesi ve işlevinin belirlenmesidir. *Alan* başlığı altında kaynak metinde sözcüksel araçlar, sözdizimsel araçlar metinsel araçlar, simgesel bağlantılar ve tematik dinamiklere dair saptamalarda bulunmaktadır. *Söylem biçemi* başlığı altında yazarın zamansal, coğrafi ve sosyal menşei tespit edilmektedir. Bu bağlamda mevcut bulunan sözcüksel, sözdizimsel ve metinsel araçlar açısından yazarın şahsi (duygusal ve entelektüel) duruşu; yazar ve okur arasında, yazar ve karakterler arasında veya karakterlerin kendi aralarındaki sosyal rol ilişkileri ve sosyal tutumları bakımından ele alınmaktadır. *Mod* başlığı altında ise; sözdizimsel, sessel ve metinsel araçlar açısından bir ortam betimlemesi yapılmakta ve yine sözcüksel, metinsel ve sözdizimsel açıdan katılım durumu tanımlanmaktadır. Son olarak, *tür* açısından kaynak metin betimlemesi yapılmakta olup böylece metnin işlevi de belirlenmiş olmaktadır (House, 2015: 71-84).

Kaynak metnin betimlemesinin yapılmasının ardından, ikinci aşama olarak kaynak metin ile erek metin arasında kalite değerlendirmesi açısından bir karşılaştırması yapılmaktadır. Modelde kaynak metin için ele alınan unsurlar, bu sefer erek metin için de geçerlidir. Erek metin için bu aşamalar tespit edilmekte, kaynak metin ile uyumsuzluk olan noktalar da yine sözcüksel, metinsel ve sözdizimsel düzeylerde uyumsuzluk olarak tanımlanmaktadır. Kaynak metin incelemesinin ardından metnin işlevi belirlenmiş olurken, bu aşamadaki betimlemeyle ise metnin kalitesine dair bir tespitte bulunmaktadır.

Bu noktada, bütün bu tespitlerin ardından Juliane House, erek metin için bir konumlandırma yapmaktadır. Buna göre; açık (*overt*) veya kapalı (*covert*) çeviri olmak üzere erek metni betimleyerek bu konumlandırmasını gerçekleştirmektedir.

House'un modeline göre; kaynak metin, kaynak kültürde bağımsız bir konuma sahip bir metin olup üretildiği topluluk ve kültüre ayrılmaz bir şekilde bağlı olan ve

doğrudan kaynak dil alıcılarına yönelik üretilmiş bir metindir (Shuttleworth & Cowie, 1997: 118). Kaynak metni erek dilde uygun bir şekilde üretmek ise, ortaya çıkan çevirinin açık bir çeviri olması gerektiğini göstermektedir. Başka bir deyişle çeviri metin, doğrudan erek metnin alıcıları için üretilmemiş bir metin olduğunu açıkça göstermelidir. Açık bir çeviri, ““ikinci bir orijinal” olmaktan ziyade açıkça bir çeviri olmalıdır. Açık bir çeviride, kaynak metin, kaynak dil topluluğu ve kültürüne özel bir biçimde bağlıdır.” (House, 1997: 66).

Açık çevirisi yapılan bir kaynak metin, kaynak kültürde önemli bir konuma sahipken, muhtemelen başka kültürlerde de önemli bir konumda bulunmaktadır. Zira kaynak metnin (açık) çevirisinin yapılmasındaki ve erek dilde açıkça bir çeviri olduğunun görülmesi, bu görüşü desteklemektedir. House, bu tür metinlerin genellikle tarihsel metinler olduğunu ve zamansız olma özelliği taşıdığını ifade etmektedir (a.g.e., 1997: 66-67). Açık çevirisi yapılan böylesi metinler ve çevirilerinin işlevlerinin ise aynı olamayacağını vurgulayan House, “ikinci seviye işlev”den bahsetmektedir. Zira “kaynak metnin kaynak kültürdeki belli bir tekrarlanamayan tarihi olaya bağlı olması [...] veya kaynak metnin [...] kaynak kültürdeki kendine özgü durumu sebebiyle *açık* bir çeviride, kaynak metnin orijinal işlevinin **doğrudan bir eşleşmesi** mümkün değildir.” (a.g.e., 1997: 67). Başka bir deyişle, kaynak ve erek metinlerin işlevlerinin farklılığı söz konusudur. Buna karşın House; dil/metin, tür ve özel değişke açısından kaynak ve erek metinlerin eşdeğer olduklarını ifade etmektedir (House, 2001: 250).

Schleiermacher’ın okuru yazara yaklaştıran yabancılaştırma stratejisi gibi, açık çevirisi yapılmış bir metinde çevirmen görünürdür ve önemlidir. Zira “erek kültürün üyelerinin orijinal metne ve onun kaynak kültürün üyeleri üzerindeki kültürel etkisine erişmesini sağlamak çevirmenin görevidir [...]” (a.g.e., 2001: 250). Yaptığı bu çeviri ile çevirmen, erek kültüre mensup kimselere söz konusu metni “dışarıdan” gözlemleme ve değerlendirme imkanı sağlayan kimse konumundadır.

Julian House kapalı çeviriyi; “erek kültürde, orijinal kaynak metnin konumuna sahip olan bir çeviri” olarak tanımlamaktadır (House, 1997: 69). Bu tür çeviride çeviri kapalıdır; zira çeviri kendi başına ele alınabilecek bir bütünlük olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir deyişle kapalı çeviri, bir kaynak metnin çevrisi olduğu açıkça belirtilmeyen ve özellikle belli bir kaynak kültür alıcısına bağlı olmayan çeviridir.

Kapalı çevrinin amacı; bir metni kaynak kültürde üretilmiş orijinal metin gibi erek kültürde oluşturmaktır. Kapalı bir çeviri ile, erek metnin aslında bir çeviri olduğunun gizlenmesi gibi bir amaçtan söz edilebilir. Zira açık çeviride okur bir çeviri ile karşılaştığını bilmekteyken, kapalı çeviride ise böyle bir durum söz konusu değildir (Pym, 2010: 32).

Bu modelde; tarihsel, geleneksel ya da dilsel anlamda kaynak kültürde herhangi belli bir bağı olmayan metinler kapalı çeviri yapmak için uygun metinler olarak ifade edilmektedir (Shuttleworth & Cowie, 1997: 34). Kapalı çevrinin en belirgin özelliği; kaynak metnin kaynak okur/dinleyen üzerinde yarattığı etkinin eşdeğerini, çevirmenin erek okur/dinleyen üzerinde yaratmak istemesidir. Başka bir deyişle, “kapalı çevrinin işlevi, orijinalinin kendi çerçevesi ve söylem dünyasında sahip olduğu işlevi erek metinde yeniden oluşturmaktır.” (House, 2013: 536).

House’a göre; kaynak metin ile erek metin arasında işlevsel bir eşdeğerlik, yalnızca kapalı çeviri ile sağlanabilmektedir. Kapalı çeviri yapılabilecek metinlerin kaynak dile özgü özel bir durumunun olmaması, kaynak metnin orijinal işlevinin erek dilde de erek metin ile oluşturulabileceği anlamına gelmektedir.

İşlevsel eşdeğerlik oluşturmak, açık çeviriye göre daha zor bir iştir. Zira “kaynak ve erek dil toplulukları arasındaki kültürel varsayımlar, çevirmenin **kültürel** bir **filtre** uygulamasını gerektirebilir [...]” (House, 2009: 225). Kültürel filtre uygulayarak, ancak dil/metin ve özel değişke düzeylerinde yapacağı değişiklikler ile işlevsel bir

eşdeğerlik sağlanabilir. Çevirmenin orijinal metin üzerinde uygulayacağı bu kültürel filtre çevirinin tür ve metinsel işlevi açısından eşdeğerlik taşımasına karşın, bu durum House tarafından aslında bir nevi manipölasyon olarak değerlendirilmektedir (Karş. House, 2015: 68) ve çevirmenin bir gerekçesi olmadan uyguladığı kültürel filtreler kapalı bir çeviriyle değil, kapalı bir versiyonla⁶⁶ sonuçlanabilmektedir.

House için tercih edilen çeviri yönteminin açık çeviri olduğu çıkarımı yapılabilir. Zira House, açık çevirinin psikolinguistik olarak kapalı çeviriden daha karmaşık olduğunu ve kapalı çevirinin daha aldatıcı olduğunu ifade etmekteyken, orijinal metnin dönüşümü fikrinin arkasına saklanarak aslında çevirmenin orijinal metne ihanet ettiğini söylemektedir (House, 2015: 67). Açık bir şekilde çeviri yapmanın en büyük zorluğu ise, dilsel-kültürel eşdeğerler bulma arayışından kaynaklanmaktadır.

House, açık ve kapalı çeviri arasındaki ayrımın diğer iki kutuplu ilişkilerden farkının; bu ayrımın tutarlı bir çeviri eleştirisi kuramı ile bütünleşik olarak sunulması olduğunu belirtmektedir (House, 2015: 65). Bunu da başka iki kutuplu ilişkilerden farklı olarak, iki çeviri türünün işlevini bu değerlendirme sürecinde sürekli olarak betimleyip açıklayarak yapmaktadır. Bu nedenle, bu yaklaşım bizim için hem Çeviribilim açısından önem taşıırken hem de araştırmacının modelinde özellikle yabancı dil öğretiminde geçerli olan özgün kaynak metin kullanımı çalışmamızın kaynak metin seçimi ile koşut bir yaklaşım içermektedir.

⁶⁶ Juliane House, açık ve kapalı çeviri ayrımının yanı sıra açık ve kapalı versiyon kavramlarını da çalışmasında betimlemektedir. Açık versiyon, bir çeviri metne açıkça özel bir işlev eklendiği zaman ortaya çıkmaktayken; kapalı versiyondan ise, (orijinal metnin işlevini korumak için) çevirmenin uyguladığı kültürel filtrenin objektif olmadığı ve böylece, çevirmenin herhangi bir araştırma ile desteklemeden orijinal metni manipüle ettiği durumlarda bahsedilmektedir (House, 2013: 538). Bu anlamda; kaynak ve çeviri metinleri karşılaştırırken ve kapalı çevirileri değerlendirirken, kaynak ve erek topluluklar arasında mevcut olan kültürel farklılıkları göz önünde bulundurmak oldukça önem teşkil etmektedir. Juliane House, açık ve/veya kapalı çeviriler ile kaynak metinlerin türlerinin aynı olması gerektiğinden bahsetmekteyken, ancak diğer dilin kültüründe karşılığı olmayan bir türe ait aktarım gibi bir aktarım söz konusu ise bunun bir versiyon olduğu ifade etmektedir (Karş. House, 2015: 68-70).

2.3. Sözlü Çeviride Uygulanan Stratejiler

“‘Strateji’ terimi, belli bir amacı en iyi şekilde başarmak için [...] girişilen bir hareket biçimi anlamına gelmektedir.” (Kearns, 2009: 282). Çeviri açısından strateji kavramına baktığımızda ise, farklı tanımlar karşımıza çıkmakla birlikte bu çalışmada çeviri stratejisi; “çevirmenler tarafından kullanılan farklı türdeki metinsel yöntemler” olarak ele alınmaktadır (Chesterman, 2005/2017: 201).

Bu çalışmanın odak noktası bir sözlü çeviri türü olarak ardıl çeviri olduğu için, bu kısımda sözlü çeviride yaygın olarak kullanılan birtakım stratejilerden⁶⁷ bahsedilecektir. Söz konusu stratejiler; sözlü çevirinin dinamikleri çerçevesinde şekillenmiş ve kullanılan “Sözlü Çeviriye Özgü Stratejiler” ile sözlü çeviride kullanılan ancak sözlü çeviriyle sınırlı kalmayan “Genel Çeviri Stratejileri” olarak ikiye ayrılıp ele alınacaktır.

2.3.1. Sözlü Çeviriye Özgü Stratejiler

Bu kısımda ele alınan stratejiler, yalnızca sözlü çeviride kullanılan stratejiler olup sözlü çevirinin dinamikleri sebebiyle ortaya çıkan stratejilerdir.

2.3.1.1. Kestirim / Öteleme

Kestirim ya da öteleme⁶⁸, sözlü çeviri türleri içerisinde eşzamanlı çeviride en çok kullanılan stratejidir. Aslında, aynı dilde dinlenen bir konuşma sırasında veya bir sözlü iletişim ortamında kullanılan bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. “Dilde kestirim

⁶⁷ James Holmes’ün 1972 senesinde ileri sürdüğü Çeviribilim haritasını tamamlama amaçlı olarak, çalışmada sözlü çeviri başlığında ele aldığı teknikleri gösterir haritası için ayrıca bkz. van Doorslaer, 2007: 227.

⁶⁸ İngilizce: *Anticipation*

eşzamanlı çeviriye özgü bir durum değildir. Tüm sözel algılamanın temelinde yatan bir özelliktir.” (Diriker, 2005: 111).

Kestirim, süregelen bir konuşma sırasında sözlü çevirmenin konuşmacının söyleyeceklerini sezinleme yolu ile önceden tahmin etmesi olarak özetlenebilir. Sözlü çevirmen bu öngörüü; konuşmanın bağlamından, konuşmacının ifade etmek istediği anlamdan ve bağlam içerisinde kurduğu ilişkilerden yola çıkarak yapmaktadır. Kısacası kestirim, stratejik bir tahminlemedir.

Konuşucunun, düşünce biçimi ile konu hakkındaki fikrini ve konuyu bilmek, bu strateji için oldukça önem taşımaktadır. “Bağlamdan ya da bilinen kalıp söz öbeklerinden, yani konuşmanın bilinen bölümünden yola çıkarak, bilinmeyen ilerisini önceden kestirebilmek ya da ileride neler söylenebileceğini öteleyerek tahmin etmek, sadece sözlü çeviride değil, tüm iletişim süreçlerinde rahatlatıcı bir unsurdur.” (Doğan, 2009: 181). Kestirimin burada vurgulanan rahatlatıcı unsur olma özelliği, çevirmenin sözlü çeviri sürecindeki zihinsel yükünü azaltıcı özelliği ile ilgilidir (Karş. Daniel Gile’in Çaba Modeli). Bununla birlikte söz konusu strateji, sözlü çeviride en sık tartışılan bir strateji olarak alanda karşımıza çıkmaktadır (Pöchhacker, 2004: 133). Zira kaynak dilde henüz üretilmemiş bir tümce girdisinin erek dilde eşzamanlı sözlü çevirmen tarafından ifade edilmesi söz konusudur (Setton, 1999: 52).

Eşzamanlı çeviride bu stratejinin uygulanmasını doğuran temel gereklilik, bilhassa çevirisi yapılan diller arasındaki sözdizimsel yapılardan kaynaklanmaktadır. Başka bir deyişle; özne, yüklem ve tümleç arasındaki sıralamanın çeviri yapılan diller arasında farklılık göstermesinden kaynaklanmaktadır. İngilizce – Türkçe dil çifti, buna güzel bir örnek teşkil etmektedir. Yükleme sonda bulunan Türkçe dilinden yükleme öznenin hemen yanında yer alan İngilizce diline yapılan sözlü çeviri sırasında, gerek sessizlik olmaması (ve böylece dinleyenlerde konuşmanın akışı içerisinde bir bilgi kaybı olduğu hissiyatının yaşanmaması), gerekse yüklem beklenmesi halinde çevirmene yaratacağı zihinsel yük sebebiyle çevirmenin bir kestirim stratejisi kullanma

zorunluluğunun tabii olarak oluştuğu söylenebilir. “Bu sebeple, [kestirim] yalnızca eşzamanlı sözlü çeviriye özgü bir stratejiden ziyade dil çiftine özgü bir olgu olarak düşünülmelidir.” (Liontou, 2015: 15).

2.3.1.2. Genelleme

Genelleme, hem ardıl çeviri hem de eşzamanlı çeviride başvurulan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Konuşmanın akışı sırasında ortaya konulan birtakım terim veya ifadelerin tek tek erek dile aktarılması yerine hepsini kapsayıcı birtakım sözcüklerin kullanılması yoluyla uygulanan bir stratejidir.

Sıklıkla başvurulması pek tercih edilmese de, sözlü çevirmenin birtakım nedenlerden dolayı başvurmak zorunda kaldığı ve kullanıldığında anlamın akışını bozmaması esas olan bir strateji olma özelliği taşımaktadır. Sözlü çevirmenin bu stratejiye başvurmasını gerektiren sebepler şu şekilde sıralanabilir:

- Konuşmacının çok hızlı konuşması ve konuşmanın anlam ve bağlamını bozmamak kaydıyla çevirmenin zaman kazanmak istemesi (Doğan, 2009: 174), (Jones, 2002: 101),
- Gereksiz ayrıntıların bir araya gelmesiyle dinleyenlerde oluşabilecek olası bir zihin bulanıklığının önüne geçilmesi (a.g.e., 2009: 175),
- Çevirmenin bilmediği veya kaçırdığı sözcükleri, bağlamın da yardımı ile takılmadan dinleyenlere aktarıp böylece dinleyende oluşabilecek bilgi eksikliği hissinin giderilmesi, çevirmene duyulan güvenin sarsılmasının önüne geçilmesi.

Çevirmen, genelleme stratejisine her zaman başvurmamalıdır. Bu strateji, yalnızca uygun düşen durumlarda kullanılması gereken bir stratejidir. “Konuşmacı her unsurun önemli olduğu bir liste sunuyorsa, sözlü çevirmen o zaman bu listeyi [erek dilde] yeniden üretmek için elinden geleni yapmalıdır.” (Jones, 2002: 101-102).

2.3.1.3. Özetleme / Özünü İletme

Sözlü çeviride, yazılı çeviriden farklı olarak en önemli unsur, anlamın iletilmesidir. Yazılı çeviride anlamın yanı sıra biçimin iletilmesi gibi birtakım eşdeğer unsurların varlığı söz konusu olabilirken, sözlü çeviride ise çevirmenin anlamın alıcılara iletilmesinden başka temel bir kaygısının olmadığı söylenebilir. Bu sebeple, konuşmacının söylediği her şeyi olduğu gibi çevirmenin anlamın aktarımı amacına ters düştüğü durumlarda, sözlü çevirmen özetleme veya mesajın özünü iletme stratejisini uygulayabilir.

Sözlü çevirmen dinleyenlerin konuşmanın ana noktalarını kaçırdığını hissediyorsa (Jones, 2002: 104) ve konuşmacının ağzından çıkan her şeyin çevrilmesi erek dilde anlamsız bir çeviriye yol açıyorsa (Doğan, 2009: 179), tümcenin ifade ettiği anlamın erek dilde verilmesi hem dinleyenlere rahat anlaşılır bir çeviri sunacak hem de zamana karşı yarışan (ardıl ve eşzamanlı) sözlü çevirmene süre avantajı sağlayacaktır.

Özetleme, bütün konuşmanın özünü iletme olarak anlaşılmamalıdır. Aksine, bütünlüklü bir metne eklenen bir özet olarak düşünülmelidir. Çevirmenin kendi eksikliğinden kaynaklanan bir strateji olmamakla birlikte, “[i]yi yapılandırılmadığı için uzun olan cümlelerin ileti içeriğinin, gereksiz bölümlerden arındırılarak diğer dilde ifade edilmesi, daha anlaşılır ve başarılı bir çeviri ortaya çıkarmaktadır.” (Doğan, 2009: 179-180).

2.3.1.4. Yeniden Yapılandırma

Yeniden yapılandırma⁶⁹, tümcelerın erek dile aktarımı sırasında yapılarının değıştirilmesiyle ilgili bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeniden yapılandırma ile sözlü çevirmen uzun tümceleri bölümleyebildiğı gibi, yantümcelerin yerini değıştirebilmekte, etken yapıları edilgene ya da edilgen yapıları etkene dönüştürerek anlam aktarımını sağlayabilmektedir (Jones, 2002: 81).

Tümcelerin yeniden yapılandırılması, sözlü çevirmen için konuşmacının iletmek istediğı mesajın aktarılması noktasında bir avantaj olarak kullanılabilmekteyken, kimi zaman da çevirmenin konuşmanın akışı içerisinde anlamlandıramadığı ya da o anda erek dildeki karşılığı aklına gelmediğı için atladığı kısımları tamamlamasına da olanak sağlamaktadır.

Bu stratejinin kullanımı, konuşmacının ilettiğı anlama ve niyetine sadık kalarak sözlü çevirinin gerçekleşmesi esasına dayanmaktadır. Konuşmacının söylediğı bütün sözcükleri olduğu gibi kopyalamak gibi bir amaç söz konusu olmamakla birlikte konuşmacının söylediğı sıra ile de söylememesi, çevirmenin konuşmacıya sadakatini sorgulatmaz; aksine, anlam aktarımının sağlanması ile çevirmen konuşma ve konuşmacıya sadık kalmaktadır.

Bu noktada, yeniden yapılandırma başlığı altında ele alınabilecek bir strateji olarak salam tekniğinden⁷⁰ söz etmekte fayda vardır. Bu strateji, bilhassa eşzamanlı çeviride kullanılan ve henüz tümce son ermemişken, bir bilgi parçasını alıp bir düz tümce ya da soru tümcesine çevirmek olarak özetlenebilmektedir. Seleskovitch ve Lederer'in (1989) "alt anlam birimleri ile çalışmak" (Aktaran: Pöchhacker, 2015: 368) olarak ifade ettikleri yaklaşım ile koşuttur. Bütün bir salamın dilimler halinde ele alınması

⁶⁹ İngilizce: *Reformulation*

⁷⁰ İngilizce: *Salami technique*

olarak düşünölebilecek bu teknik, “uzun, karmaşık tümce eğilimleri” (a.g.e., 2002: 93) olan dilleri çevirirken kullanılabilecek pratik bir yöntemdir.

2.3.1.5. Çıkarma

Çıkarma⁷¹ tekniğı pek tercih edilen bir yöntem olmasa da sözlü çevirmenin mecbur kalmasıyla ortaya çıkan bir stratejidir. Sözlü çeviri sırasında çevirmenin bütün stratejileri denemesine karşın, karşılaştığı sorunla baş edememesi halinde konuşma menindeki birtakım ifadeleri ya da mesajın bir kısmını atması durumu olarak tanımlanabilir.

Roderick Jones’a göre bu strateji, sözlü çevirmenin baskı altında kalmasıyla başvurduğu bir yöntemdir. Konunun fazla teknik oluşu, konuşmacının hızı ya da ifade biçimiyle alakalı olarak, sözlü çevirmenin genelleme, basitleştirme gibi diğer stratejileri denemesine karşın bir çözüm bulamaması ve böylece çevirinin bir şekilde devam edebilmesi için bazı kısımları atmak zorunda kalmasıyla sonuçlanan bir durumdur (Jones, 2002: 102).

Eşzamanlı ve ardıl çeviride uygulanan bir strateji olmasına karşın, yukarıda bahsi geçen olumsuzluklara ek olarak ardıl çeviride not alma tekniğindeki eksiklik ya da çevirmenin kısa dönem hafıza konusundaki yetersizliği de onun bu stratejiyi uygulamasına neden olabilmektedir.

Çıkarma stratejisi olumsuz algılanmasına karşın, konuşmanın erek dilde daha iyi ifade edilebilmesi için sözlü çevirmen tarafından bilinçli olarak alınmış bir karar olarak da düşünülmelidir. Zira çevirmenin konuşmanın belli kısımlarını atması halinde genellikle başvurduğu yöntem, önemli noktaları mümkün olduğunca yakalamaya

⁷¹ İngilizce: *Omission*

çalışmak ve dinleyenlere aktarmaktır. Bu durum hem eşzamanlı hem de ardıl çeviri için geçerlidir.

Söz konusu strateji üzerine yapılan akademik çalışmalar iki yönlü olup ya çeviri kalitesi bağlamında bu kavramı tartışmaktadır ya da sözlü çeviri sürecinin taleplerini karşılamak için çevirmenler tarafından uygulanan bir strateji olarak bu kavramı ele almaktadır (Napier, 2015: 289). Bu çalışmada, çıkarma tekniği sözlü çevirmenin uyguladığı bir strateji olarak ele alınmaktadır.

2.3.2. Genel Çeviri Stratejileri

Bu kısımda ele alınan stratejiler, sözlü çeviride sıklıkla başvurulmuş ve hem yazılı hem de sözlü çeviri için geçerli olan genel stratejilerdir. Başka bir deyişle, bu stratejilerin ortaya çıkışında sözlü çeviriye özgü dinamikler belirleyici rol oynamadığı için çeviri sürecinde kullanılan genel stratejiler olarak düşünülebilirler.

2.3.2.1. Ödünçleme

Ödünçleme⁷², Jean-Paul Vinay ve Jean Darbelnet tarafından 1958 senesinde ortaya konulan yedi çeviri yönteminden bir tanesidir. “Kaynak dildeki bir sözcük ya da ifadenin erek dile aynen (ya yazıldığı ya da söylendiği gibi) taşınmasıdır.” (Berk, 2005: 141) .

Vinay ve Darbelnet, çeviri yöntemleri arasında ödünçlemenin en kolay yöntem olduğunu ifade etmektedir (Vinay & Darbelnet, 1995: 31). Zira çevirmen, sözcük neredeyse hiçbir değişikliğe uğramadan erek dile aktarmaktadır. Ödünç sözcüklerin,

⁷² İngilizce: *Borrowing*

yalnızca aktarıldıkları erek dilin ses yapısına göre birtakım değişiklikler geçirmesi söz konusudur.

Hem yazılı hem de sözlü çeviride kullanılan bu yöntem, genellikle erek dilde olmayan ve/veya kaynak dilden geçen sözcükler için kullanılmaktadır. Bununla birlikte, (özellikle yazılı çeviride) erek metinde yabancılik etkisi yaratılmak istenildiğinde ödünçleme kullanımı karşımıza çıkmaktadır. Birçok ödünç sözcüğün çeviri yoluyla bir dile girdiğini belirten Vinay ve Darbelnet, iyi bilinen ve uzun zaman önce dile giren ödünç sözcüklerin ise bir süre sonra yabancı sözcük olarak düşünülmediğini ve o dilin sözlüğünde de yer almaya başladığını ifade etmektedir (a.g.e., 1995: 32).

Sözlü çeviride bu yöntemin kullanımı, genellikle toplantının teknik olup olmadığına, dinleyenlerin alan ve söz konusu alana özgü jargonlarına göre belirleyici olmaktadır. Zira kimi zaman erek dilde karşılığı bulunmasına karşın, alan uzmanlarınca erek dile özgü sesletimiyle kabul görmüş ödünç sözcüklerin kullanımı tercih edilebilir olmaktadır (tıp, mühendislik alanlarında olduğu gibi). Ayrıca bu yöntem, sözlü çevirmene de zaman kazandırmakta ve çeviri sürecinin akışını sağlamaya yardımcı olmaktadır.

2.3.2.2. Öyküntü

Öyküntü⁷³, Jean-Paul Vinay ve Jean Darbelnet tarafından ortaya konulan yedi çeviri yönteminden bir diğeridir. “Bir öyküntü; bir dilin diğer dildeki bir ifade biçimini ödünç alarak, ancak her bir unsurunu sözcüğü sözcüğüne çevirerek yaptığı özel bir ödünçlemedir.” (Vinay & Darbelnet, 1995: 32).

⁷³ İngilizce: *Calque*

Böylesi bir ödünçleme ile, erek metinde iki tür sonuçtan bahsedilebilir. Bunlar; sözcüksel düzeyde ve yapısal düzeyde öyküntülerdir. Öyküntü yöntemi, erek dile yapılan sözcüğü sözcüğüne çeviride yerel sözcüklerin kullanımıyla birlikte, söz konusu dile yeni bir yapı veya kavram kazandırmaktadır.

Ödünç sözcükler gibi, öyküntü sözcüklerin de bir süre sonra dilin bir parçası olmaları söz konusudur. Bununla birlikte, yerleştiği dilde anlam farklılaşması yaşayabilen öyküntü sözcükler, orijinal dil ile telaffuzları benzer ancak farklı anlamlara sahip sözcükler konumuna gelebilmektedirler. Bu nedenle hem yazılı hem de sözlü çevirmenin bu konuda farkındalığının olması önem taşımaktadır.

Özellikle sözlü çeviride, erek dilde karşılığı olmayan kavramlar ve yapılar için bu stratejinin kullanılması zamana karşı yarışılan bir çeviri ortamında sözlü çevirmene kolaylık sağlayacağı gibi, onun zihinsel yükünü de azaltan bir rol oynayabilmektedir. Bu sebeple öyküntü, sözlü çeviride tercih edilen bir çeviri yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.3.2.3. Kültürel, İşlevsel, Betimleyici Eşdeğerini Bulma

Çeviride eşdeğerlik arayışı, 1950'lerin sonunda başlayan ve günümüzde de hala geçerliğini koruyan bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek yazılı gerekse sözlü çeviride çevirmenler, erek dil ve kültürde eşdeğer etkinin yaratılması için çaba sarf etmektedirler.

Ferdinand de Saussure'ün dil ve söz ikiliğindeki *sözün*, eşdeğerlik yaklaşımının temelini attığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bir Rus yapısalcısı olan Roman Jakobson farklı dillerdeki sözcükler ile anlamda bir eşdeğerlik arayışının gerekliliğine değinmekteyken, Eugene Nida ise Noam Chomsky'nin üretici dönüşümsel dilbilgisi modelindeki derin ve yüzey yapı kavramlarından etkilenmekte, biçimsel ve devingen

olmak üzere iki tür eşdeğerlikten ve eşdeğer etkiden bahsetmektedir. Peter Newmark'ın anlamsal ve iletişimsel çeviri kavramları Eugene Nida'nın yaklaşımı ile koşuttur (Newmark, 2009: 30). Jean-Paul Vinay ve Jean Darbelnet'in de önerdiği yedi çeviri yönteminden birisi eşdeğerlik olup eşdeğerliklerin, verilmek istenen mesajın bütünüyle ilgili olması söz konusudur (Vinay & Darbelnet, 1995: 38).

Eşdeğerlik arayışının çeviri çalışmalarında oldukça önemli bir yeri olmasına karşın, hangi tür eşdeğerlik arayışının olması gerektiği ise değişkenlik göstermektedir. Başka bir deyişle çevirmen, metne ve çeviri amacına uygun olarak nasıl bir eşdeğer etki yaratılması isteniyor ise, o şekilde çeviri kararları almaktadır. Bununla birlikte, Newmark'ın sınıflandırdığı gibi (Newmark, 1988: 82-84) kültürel, işlevsel ve betimleyici eşdeğerlik kavramları ise kapsayıcı bir nitelik taşımaktadır.

Buna göre kültürel eşdeğerlik, kaynak metinde geçen ve kültürel bir nitelik taşıyan bir sözcüğün erek dilin kültürel anlam taşıyan başka bir sözcüğü ile karşılanması olarak özetlenebilir. Bu durumda yaklaşık bir eşdeğerlikten söz edilebilirken, bu tür kavramların “kültürel olarak nötr kavramlar”dan (a.g.e., 1988: 83) daha edimsel bir etkisinin olduğu muhakkaktır.

İşlevsel eşdeğerlik ise, genellikle en sık kullanılan eşdeğerlik türüdür. Kullanımı, kaynak dildeki kültürel bir terim ya da ifadenin erek dilde kültürel olmayan başka bir terim ya da ifade ile karşılanması olarak görülmektedir (a.g.e., 1988: 83). Burada önemli olan, kaynak dildeki etkinin erek dilde de sağlanmasıdır.

Betimleyici eşdeğerlik ise kendisini kaynak dildeki kültürel bir sözcüğü erek dilde kültürel ya da kültürel olmayan bir sözcük ile karşılamaktan ziyade, bunu betimleme yoluna giderek kendisini göstermektedir (a.g.e. 1988: 83). Bu durumda işlev, biraz daha geri planda kalmaktadır. Çevirmen, erek dilde bir nevi açıklama yapmaktadır.

Bütün bu eşdeğerlik türlerinin kullanımı hem sözlü hem de yazılı çeviri için geçerli bir strateji olmakla birlikte, kullanılma sıklığı çevirinin türüne göre farklılık gösterebilmektedir. Erek dilde kültürel ve işlevsel eşdeğerlik için çevirmenin bir arayışta olacağı öngörülebilir bir durumdur. Bu yüzden, bu tür eşdeğerlik arayışları yazılı çeviri için daha çok tercih edilebilir yöntemler olarak düşünülebilirler. Buna karşın, sözlü çevirideki zaman kısıtlamasının, çevirmeni betimleyici eşdeğerlik arayışına sokması olasıdır.

2.3.2.4. İzleyiciyi Başka Bilgi Kaynağına Yönlendirme

Bu strateji, sözlü çeviride çevirmenin “kısa süreli bellek kapasitesini zorlayıp çevirisini riske atmamak için” (Doğan, 2009: 174), konferans ya da toplantı ortamı gibi bir ortamda, izleyenler tarafından bilginin görülebileceği bir durumda çevirmenin izleyenleri bu bilgilere yönlendirmesi olarak tanımlanabilir. Söz konusu bu bilgi grafik, rakam veya tablolar olabilirken, genellikle bir görsel ile yansıtılmış veya izleyenlerin elinde basılı olarak bulunan bilgidir.

Yazılı çeviride ise, erek okurun başka bir bilgi kaynağına yönelmesi çevirmenin notu ile mümkün olmaktadır. Burada, çevirmenin zihinsel yükünün azaltılmasından farklı bir amaç söz konusudur. Çevirmen, erek okurun kaynak okura göre bilgisinin yetersiz olduğunu veya daha çok bilgiye ihtiyaç duyduğunu düşündüğü durumlarda, bir dipnot kullanımı ile okuru farklı bir bilgi kaynağına yönlendirmektedir. Yazılı ve sözlü çeviri için farklı amaçlara hizmet eden bu strateji, hem yazılı hem de sözlü çevirmenler tarafından gerektiğinde tercih edilmektedir.

Bu kısımda sözlü çeviriye özgü ve genel çeviri stratejileri alt başlıklarında tanıtılan stratejiler, çalışmanın üçüncü bölümünde veri bütüncesini betimlerken kullanılan stratejiler için ana başlıklar olma özelliği taşımaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMA: ARDIL ÇEVİRİDE KÜLTÜREL UNSURLAR

Çalışmanın bu bölümünde, sözlü çevirinin bir türü olan ardıl çeviri alanında İngilizce – Türkçe dil çifti özelinde çalışmanın veri bütüncesinin yorumlanması için sınıflandırması yapılan kültürel unsurların erek dil ve kültüre aktarımının incelenmesi amaçlanmaktadır. “Araştırmanın Tasarımı ve Kapsamı” içerisinde, veri bütüncesi bağlamında ardıl çeviri uygulaması yapılan metin, bu çalışma için seçilme sebebiyle birlikte tanıtılacaktır. “Araştırmanın Yöntemi” başlığında, araştırmanın ölçütleri ile kısıtlılıklarından bahsedilecek olup veri toplama için çeviri ortamının oluşturulma süreci ile alınan görsel-işitsel kayıtların hangi çevriyazı uzlaşımları ile yazıya aktarılacağı anlatılacaktır. Ayrıca, kültürel unsurların ardıl çeviri ile erek dile aktarımında araştırmaya katılan lisans öğrencisi çevirmenlerin seçiminde izlenen yol sunulacaktır. “Verilerin İncelenmesi” başlığı altında, veri bütüncesi için ardıl çeviri uygulaması yaptırılan metinde araştırmaya veri sağlayacak kriterler çerçevesinde sınıflandırılmış kültürel unsurlar, her örnek özelinde anlam aktarımı çerçevesinde katılımcılardan beklenenler ile birlikte verilecektir. Ayrıca, katılımcıların kullandıkları stratejiler tespit edilip veri incelemesinde sunulacaktır. Katılımcıların çeviri eğilimlerinin tespit edilmesinde ve böylece yapılan çevirilerin kaynak ve erek odaklılık çerçevesinde yorumlanmasında söz konusu stratejilerden yararlanılacaktır. Bu bölümdeki son kısım olan “Tartışma” başlığı altında ise, elde edilen veriler grafikler yardımıyla sunulduktan sonra, karşılaştırmalı olarak anlam ve kültür aktarımı çerçevesinde yorumlanacak ve tümevarım yöntemiyle araştırmanın hipotezi bağlamında değerlendirilecektir.

3.1. Araştırmanın Tasarımı ve Kapsamı

Bu çalışmanın bütüncesini, eski Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Barack Obama'nın 2016 yılındaki White House Correspondents' Dinner organizasyonunda

gerçekleştirdiği açılışa ait konuşma kaydı oluşturmaktadır. Obama'nın başkanlığının son döneminde gerçekteştirilen bu organizasyon, her yıl geleneksel olarak muhabirler için düzenlenen bir akşam yemeğidir.

Bu konuşma, resmi bir temasta olduğu gibi bir dil kullanımı içermemekte olup yarı resmi bir ortamda yapılmıştır. Bu sebeple söz konusu konuşma metni, kendi içinde mizah unsurları, kısaltmalar, göndermeler (referanslar) gibi kültürel unsurlar içeren sözlü bir metindir. Normal şartlarda çevrilme amacı olmayan bir metin seçilmiştir. Bu metin seçiminin nedeni, hem daha önce çevrilmemiş bir metnin çeviri uygulaması yapmaya elverişliliğinden hem de kültürel unsurların yoğun olarak gözlemlenebilmesine olanak sağlamasından kaynaklanmaktadır.

Davetler, açılış ve kapanış konuşmaları Mütercim Tercümanlık öğrencilerinin lisans eğitimleri süresince pratik yaptıkları ve mezun olduklarında çeviri ortamlarında karşılaştıkları metin türlerinden birisi olma özelliği taşımaktadır. Bu tür metinlerin ortama ve niteliklerine göre eşzamanlı veya ardıl çevirileri yapılmaktadır. Katılımcıların halihazırda lisans eğitimlerine devam ettikleri göz önünde bulundurulduğuunda, bu durumun hem konuşma metninin hem de bu metin içerisinde çevirisi yapılan birimlerin uzunluklarını tespit etmede belirleyici rol oynadığı söylenebilir. Seçilen birimlerin uzunluğu, profesyonel olarak sözlü çeviri yapılan ortamlardaki birimlerin uzunluklarından ziyade, öğrencilerin lisans eğitimlerinde ve sınavlarında çeviri yaptıkları süreler ile koşuttur.

Burada toplanan verilerin öğrenci verileri olması, anlam aktarımında İngilizce'den Türkçe'ye (öğrencilerin ana diline) yapılan çevirilerde kültürel unsurların nasıl bir strateji ile aktarıldığını görmemize ve öğrencilerin kültürel farkındalıklarını gözlemlememize olanak sağlayacaktır. Özellikle anlamın anlaşılması ve aktarılması noktasında, öğrencilerin aldıkları kararları gözlemleyip değerlendirmemize yarayacak verilerin elde etmesi amaçlanarak bu çalışma yapılmıştır. Öğrencilerin kültürel yeterlilikleri ve farkındalıkları ile koşut olarak aldıkları kararların farklılık göstereceği

düşünülmektedir. Başka bir deyişle, çıkış noktamızın kültürel farkındalık olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

B dilini kurumsal olarak öğrenen, başka bir deyişle doğuştan bu dili edinmeyen bireylerin, İngilizce dilinden Türkçe diline yapığı çevirilerde kaynak dili anlamlandırmasının, bireyin kültürel donanımı ile koşut olduğu düşünülmektedir. Öğrenci verilerinin bu argümanı gözlemlemede oldukça yardımcı olduğu düşünülmekte ve anlamlandırma aşamasının başarıyla üstesinden gelebilen bireyin, kendisini en yetkin şekilde ifade edebildiği anadilinde bu anlamın başarıyla aktarımını sağlayabileceğı düşünülmektedir.

Oluşturulan deney ve kontrol gruplarının (Bkz. 3.2.) çevirilerinin bir kıyaslaması yapılacak olup böylece söz konusu bu grupların kültürel unsurları çevirme stratejilerinin tespit edilerek çeviri eğilimlerine dair bir çıkarımda bulunulması ve anlam aktarımlarının gözlemlenmesi planlanmaktadır. Bireyin kültürel farkındalığı ne kadar yüksek ise, uygulayacağı çeviri stratejisinin de o kadar çok olacağı öngörülmektedir.

Bu çalışmada, lisans eğitimini sürdüren ve bu eğitimin sonuna gelmiş deneyimsiz çevirmenler katılımcı olarak yer almakta ve oluşturulan grupların bir mukayesesi yapılmaktadır. Eğitim odaklı başka çalışmalarda yeni başlayan ve deneyimli çevirmen farkı ve aktarım edincinin ve becerilerin değerlendirmesi daha farklı olacaktır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu kısımda, çalışmada kullanılan yöntem tanıtılacaktır. Yöntem başlığı altında ölçütler, kısıtlılıklar, çeviri ortamının oluşturulması ile kayıtların alınışı ve bunların çevriyazısı hakkında bilgiler verilecektir.

Araştırmanın örnekleminde yer alan katılımcılar⁷⁴, Marmara Üniversitesi İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri arasından seçilmiştir. Üçüncü sınıf öğrencileri kontrol grubun oluştururken bu grubun özelliği, lisans programlarının ikinci sınıfında sözlü çeviriye giriş derslerini⁷⁵ tamamlamaları ve ardıl çeviri uygulamasını tanıyacak kadar üçüncü sınıfta ardıl çeviriye giriş yapmalarıdır. Dördüncü sınıf öğrencileri ise, deney grubunu oluşturmaktadır. Bu grubun temel özelliği ise, lisans programında sunulan sözlü çeviriye giriş derslerinin yanı sıra ardıl çeviri derslerini⁷⁶ alıp zorunlu sözlü çeviri eğitimlerini tamamlamalarıdır. Başka bir deyişle, mezun olduklarında lisans programında

⁷⁴ Marmara Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı'nda üç müfredat bulunmaktadır. Aralarında sözlü çeviri derslerinin içeriği, ders saati ve kredi ya da AKTS bilgileri açısından bir fark bulunmamaktadır. Müfredatlarda derslerin kodlarına dair farklılıklar ile söz konusu derslerin isimleri, müfredatın eğitim diline göre İngilizce ve Türkçe olarak geçmektedir. 2014 yılından önce lisans eğitimine başlayan ve birinci müfredata tabi olan öğrenciler, bu çalışmada yer almamıştır.

⁷⁵ IMT 2105 Introduction to Interpreting I / IMT 2005 Sözlü Çeviriye Giriş I ve IMT 2106 Introduction to Interpreting II / IMT 2006 Sözlü Çeviriye Giriş II derslerine ait içerik şu şekildedir: “Bu ders, sözlü çeviri alanına ve mesleğine giriş niteliği taşır. Ders programı, öğrencilere sözlü çevirinin bilişsel, fiziksel, psikolojik ve sosyal yönlerini tanıtarak, farklı sözlü çevirmenlik uygulamalarına kavramsal bir bakış açısı sağlamak üzere tasarlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, öğrencilerle topluluk karşısında konuşma ve ses eğitimi çalışmaları ve not alma teknikleri üzerinde durulacak, sözlü çeviri alıştırmaları yapılacaktır. Dersin bir diğer amacı ise, bağlamsal sözcük alıştırmalarıyla bu alanın kuşkusuz en önemli unsurlarından biri olan terminoloji kullanımını geliştirmektir.”

http://dosya.marmara.edu.tr/fe/imt/Lisans%20Program%C4%B1/Ders%20Icerikleri/Ders_erikleri_3_Mufredat_TR.pdf (Son Erişim: 15.11.2018)

http://dosya.marmara.edu.tr/fe/imt/Lisans%20Program%C4%B1/Ders%20Icerikleri/Ders_erikleri_T_R.pdf (Son Erişim: 15.11.2018)

⁷⁶ IMT 3105 Interpreting I / IMT 3005 Sözlü Çeviri Türleri I ve IMT 3106 Interpreting II / IMT 3006 Sözlü Çeviri Türleri II derslerine ait içerik şu şekildedir: “Bu derste öğrencilere hem alanla ilgili kuramsal yaklaşımlar aktarılacak hem de yazılı metne bakarak anında çeviri, ardıl çeviri ve toplum çevirmenliği gibi sözlü çeviri türlerinde uygulama yapma olanağı sağlanacaktır. Sözü edilen çeviri türlerinin temel özelliklerinin neler olduğu, aralarında ne gibi fark ve benzerliklerin bulunduğu sözlü çeviri çalışmaları disiplininin araştırma konularındandır. Öğrencilerin de bunları iyice kavrayıp daha iyi çeviriler yapabilmesi için derste üç ayrı çeviri türü üzerinde özenle durulacaktır. İlk, öğrencilerden farklı alanlarda kaleme alınmış konuşma metinlerine bakarak anında çeviri yapmaları istenecektir. Sonrasında ise, dersler ilerledikçe öğrencilerden bu sefer farklı alanlarda yapılmış konuşma kayıtlarının ardıl çevirilerini yapmaları istenecektir. Son olarak da daha çok sosyal hizmet veren kurum ve kuruluşlarda ihtiyaç duyulan toplum çevirmenliği üzerinde durulacaktır. Öğrencilerin bu alandaki becerilerinin de gelişebilmesi için kendilerinden derste sahnelenilecek bazı sosyal içerikli senaryolar hazırlamaları istenecektir. Çeviri alıştırmalarının konuları ise özellikle ekonomi, politika, diplomasi, teknoloji, tıp ve eğitim gibi alanlardan seçilecektir. Bu derste sözlü çeviri uygulamaları, daha ileri seviyede yapılacak sözlü çeviri derslerine hazırlık niteliğindedir.”

http://dosya.marmara.edu.tr/fe/imt/Lisans%20Program%C4%B1/Ders%20Icerikleri/Ders_erikleri_3_Mufredat_TR.pdf (Son Erişim: 15.11.2018)

http://dosya.marmara.edu.tr/fe/imt/Lisans%20Program%C4%B1/Ders%20Icerikleri/Ders_erikleri_T_R.pdf (Son Erişim: 15.11.2018)

alabilecekleri ardıl çeviri eğitimini tamamlamış öğrenciler olma özelliği taşımaktadırlar. Deney ve kontrol gruplarının her birinden 20 gönüllü çalışmaya katılmıştır.

Araştırma için öngörülen 40 kişilik katılımcı sayısına ulaşılmış olup araştırmanın doğası gereği bu katılımcıların laboratuvar ortamında kayıtları alınmıştır. Laboratuvar ortamının gerçek bir çeviri ortamının dinamiklerini bütünüyle yansıtamayacağı bilinmekle birlikte, çalışmanın eğitim çıktılarına dair veri sunabilmesi ve yol gösterici olabilmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Deney ve kontrol gruplarının lisans öğrencisi oldukları göz önünde bulundurularak orijinal konuşma metni kısaltılmıştır. Katılımcılar profesyonel sözlü çevirmenler olmadıkları için, bütüncü bağlamında seçilen birimlerin uzunluklarına bu doğrultuda karar verilmiştir.

Kayıtlar, Marmara Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü Simultane Laboratuvarı'nda alınmış ve laboratuvarda her denek için aynı ışıklandırma, ses düzeyi ve konumlandırma yapılmıştır. Yapılacak araştırmaya ve uygulanacak yöntemle dair ön bilgilendirme yapılmasının ardından katılımcıların rızalarını gösteren onam formlarını (Bkz. EK-1) imzalamaları üzerine gizlilik hatırlatması yapılarak görsel-işitsel kayıtları alınmıştır. Onam formunda da belirtildiği üzere, görsel-işitsel kayıtlar 5 yıl süreyle muhafaza edilecek ve sonra silinerek imha edilecektir.

Çalışmanın veri bütüncesinde kullanılmak üzere, alınan görsel-işitsel kayıtların çevriyazıları yapılmıştır. Çevriyazı için kullanılan uzlaşımlar, çalışmanın amacı doğrultusunda tablolaştırılarak sunulmuştur (Bkz. 3.2.4.).

3.2.1. Ölçütler

Bu çalışmada kapsamında kullanılan metin (Bkz. EK-3) yarı resmi bir ortamda yapılan bir konuşma olduğu için, çalışmaya katılan çevirmenlerin gerek dil içi gerekse dil dışı kültürel ifadelerle karşılaşabildikleri bir metin türü olma özelliği taşımaktadır. Söz konusu metnin bütüncesi için seçilmesinin temel sebebi budur.

Toplamda 33 dakika olan bu metin, bu çalışmanın amacı doğrultusunda 9 dakika 40 saniyeye indirilmiş olup⁷⁷ metnin bütünlüğünün bozulmaması amacı ile metin içerisinde seçilen birimler, birbirinin ardı sıra gelen birimlerdir. Çalışmanın bütüncesi için toplam metinden her biri ortalama 1 dakika uzunluğunda 10 birim seçilmiş olup bunun 9 tanesi konuşmanın başlangıcına aittir. Metnin bütünlüğüne ve bağlama etki etmeyecek şekilde kapanış kısmından 1 birim eklenmiştir. Uygulama için belirlenen birimler, 9 dakika 40 saniyelik bir video halinde deneklere sunulmuş ve her birim arasında deneklerin çevirileri için duraksamalarda bulunulmuştur. Birimlerden bir tanesinde, konuşucunun gösterdiği fotoğraflar ve bunlara dair duraksayarak yaptığı tanımlar nedeniyle doğal çeviri ortamında da konuşucunun duraksayacağı ve çeviriyi bekleyeceği düşünülmüş, birim içinde de gerekli görülen kısımlarda duraksamalar yapılmıştır. Kayıt öncesinde, birimlerden bir tanesinde görsel bulunduğu ve uygulamanın nasıl olacağı bilgisi deneklerle paylaşılmıştır.

Seçilen birimlerde mevcut kültürel ifadeler, veri bütüncesi oluşturacak yeterlikte ve temel olarak üç başlık altında gruplanmıştır. Bu gruplar;

- Deyimler, eğretilmeler, mecazlar
- Espriler, kelime oyunları, kinaye (ironi) içeren ifadeler
- Günlük dile ve kullanıma özgü kültürel ifadeler

⁷⁷ Seçilen birimler, EK-3'teki tam konuşma metninde altı çizili olarak belirtilmiştir.

olarak tespit edilmiştir. Çalışmaya yeterli veri sunabilmesi için, her bir gruptan en az 5 örneklem mevcuttur. Birimlerin uzunluğu ve içerdikleri örneklem, deneklerin lisans öğrencisi olduğu göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur.

3.2.2. Kısıtlılıklar

Bu çalışma kapsamında seçilen sözlü metin, çalışmanın amacına uygun olarak kültürel unsurların yoğunlukta olduğu bir konuşmadır. Kültürel unsurlar, bir kültüre ait metin içi ve dışı referanslar içermektedir. Siyaset ya da iş dünyası gibi ikili ilişkilerin önem attığı ve ardıl çevirinin yoğun olarak kullanıldığı çok dilli ortamlarda kültürel unsurların gözlemlendiği konuşmaların varlığı yok denecek kadar azdır. Buna karşın, iş yemeği ya da sosyal etkinlikler gibi çevirmenin refakat ettiği ardıl çeviri ortamlarında mizah unsurları ve referansların kullanımı ile karşılaşılabilir. Bu tür ortamlarda yapılan çeviriler genellikle gayri resmi olarak değerlendirilen ve kayıt altına alınmayan çeviriler olduğu ve kayıt altına alınıp başka ortamlarda kullanılamayan bir nitelik taşıdığı için, bu çalışma kapsamındaki veriler katılımcıların yaptıkları çevirilerden toplanmıştır. Kültürel unsurların yoğun olarak gözlemlenebildiği bir sözlü metin için, normalde çevrilme amacı taşımayan bir konuşma metni seçilmiş ve katılımcılardan bu metnin ardıl çevirisini yapmaları istenmiştir. Çalışmanın amacıyla koşut, halihazırda çevirisi yapılmış bir bütüncü üzerinde çalışılmaması, bu çalışmada karşılaşılan bir kısıtlılıktır.

Doğal bir çeviri ortamında kayıtların alınmaması, bir diğer kısıtlılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların ses ve görüntü kaydı alınmış ve her ne kadar kameraya bakmadan ve araştırmacı ile iletişim kurmadan, karşılarında çevirisini dinleyen bir kitle olduğunu ve gerçek bir çeviri işi aldıklarını düşünmeleri ve buna göre hareket etmeleri söylenmiş olsa da araştırma kapsamında yapılan simülasyonun doğal bir çeviri ortamına göre birtakım farklılıklar barındırması tabiidir. Bunun bir örneği; deneklerin gerçek bir çeviri işine göre zorlandıkları noktalarda daha kolay pes etmeleri, yeterince çabalamamaları olarak gösterilebilir. Buna karşın, test edilebilir

veriler sunması açısından laboratuvar ortamında yapılan çevirilerin gözlemlenmesinin ardıl çeviri eğitiminde iyileştirilebilecek noktaların tespiti açısından faydalı olduğu söylenebilir. Deney ve kontrol grupları arasında görülen farkların derecelendirilerek incelenmesi, öğrencilerin eğitim sürecine dönük bir geri besleme sağlayabilir. Bu geri beslemenin sonucu olarak daha uzun vadede eğitimde atılabilecek adımlar ve lisans müfredatında izlenebilecek yollar planlanabilir.

Çalışmanın veri toplama sürecinde karşılaşılan bir diğer durum, simultane çeviri laboratuvarının müsaitliği olmuştur. Marmara Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü'ne ait olan simultane laboratuvarı üç anabilim dalı tarafından ortaklaşa kullanılmaktadır. Anabilim dallarının simultane laboratuvarında işlenen derslerin ve yine burada yapılan sınavların dışında kalan boş saatler oldukça kısıtlı bir zaman dilimidir. Kayıtların yalnızca bu zaman diliminde alınabilmesi sebebiyle, bazı gönüllülerin kendi derslerinden bir süre erken çıkması ya da derse geç girmeleri söz konusu olmuştur.

Kontrol grubunun verilerinin toplanması, öğrencilerin ardıl çevirinin temel becerilerini öğrenebilecekleri, ancak ardıl çeviri derslerini tamamlamadıkları nokta olan güz yarıyılı derslerinin bitimi ile bahar yarıyılı'nın başlangıcı arasındaki kısıtlı zaman diliminde gerçekleşmiştir. Buradaki en büyük kısıtlılık, öğrencilerin ve kayıt alınacak laboratuvarın müsaitliğini ayarlamak olmuştur. Gönüllüler, final sınavları sırasında ve bilhassa dönem arasında çalışmaya katılmışlardır. Zira bahar dönemi başlamadan kayıtların tamamlanması gerekmiştir.

Katılımcı sayısı, çalışma süresince yapılan tez izlemelerde 20 deney ve 20 kontrol grubu olarak tespit edilmiştir. Grupların sözlü çeviri performanslarını en iyi şekilde gözlemleyebilmek için, her iki gruptan da geçmiş dönemlerde sözlü çeviri dersleri en yüksek olan 20'şer öğrencinin katılımı arzu edilmiş olsa da öğrencilerin daha önce böylesi bir çalışmaya katılmadıkları ve çekinecekleri göz önünde bulundurularak, çalışmanın gönüllülük esasına göre yapılacağı duyurulmuştur. Çalışma için öngörülen

yeterli gönüllü katılımcı sayısına ilk etapta ulaşamamış, bu sebeple gönüllü katılımcıların dışında önceki yıllardan yüksek notlara sahip öğrencilerle bizzat görüşülerek bu doktora çalışmasına katılımlarıyla katkıda bulunmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Alınan kayıtların isimsiz bir şekilde çevriyazısı yapılacağı ve gizlilik esasına dayanacağı öğrencilere yapılan genel duyurunun ardından bir kez daha vurgulandıktan sonra yeterli gönüllü sayısına ulaşılabilmiştir.

Değişim programlarına katıldığı için Türkiye’de olmayan ancak geçmiş dönemlerde sözlü çeviri derslerini yüksek notlarla geçmiş lisans öğrencileri mevcuttur. Değişim programlarına katılacağı için kısıtlı zaman diliminde öncelikli olarak kayıtları alınan hem deney hem de kontrol grubu öğrencileri de söz konusudur. Kısıtlı zaman diliminde laboratuvarın müsaitliğine göre hareket etme zorunluluğunda kalınmıştır.

Çalışmaya katılacağını bildirmesine rağmen çalışma öncesinde vazgeçen gönüllüler olduğu gibi, kayıt alındığı sırada çalışmadan çekilmek istediğini ifade eden bir katılımcı olmuştur. Bu katılımcının kayıtları, izni olmadığı için bu çalışmada kullanılmamıştır.

Çeviri laboratuvarında meydana gelen teknik aksaklıklar veya laboratuvarın ortak kullanımdan kaynaklı olarak birtakım ayar değişiklikleri, kayıtların alınmasını aksatmış olup zaman kaybı ile sonuçlanmıştır.

Doğal bir çeviri ortamı olmaması, hedeflenen gönüllü sayısına ulaşmanın zorluğu ve simultane çeviri laboratuvarının müsait olduğu zaman diliminin yetersizliği, bu araştırmanın veri toplamasındaki temel kısıtlılıklar olarak özetlenebilir. Buna karşın, COVID-19 pandemisi sebebiyle eğitime ara verilmesi ve sonrasında uzaktan eğitime geçilmesi süreçlerinden 10 gün önce, 6 Mart 2020 itibarıyla son deney grubu öğrencisinin kaydı da alınarak çalışmada öngörülen katılımcı sayısına ulaşılmıştır.

3.2.3. Çeviri Ortamının Oluşturulması ve Kayıtların Alınması

İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı'nın 7 Ekim 2019 tarihli toplantısında, bu doktora çalışması kapsamında Marmara Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı öğrencilerine yapılacak ardıl çeviri uygulamasının uygun olduğuna karar verilmiş ve söz konusu karar, sorumlu araştırmacıya 31 Ekim 2019 tarihinde tebliğ edilmiştir (Bkz. EK-2). 2019/160 dosya numaralı bu çalışmanın Marmara Üniversitesi'nde uygulamasının yapılması için başvuruda bulunulmuş ve söz konusu bu başvuru, Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'nın 7 Ocak 2020 tarihli yazısında uygun görülmüştür.

Bu çalışma kapsamında gerekli izinlerin alınmasının ardından 17 Ocak 2020 tarihinde, farklı bir metin kullanılarak, Marmara Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü Simultane Çeviri Laboratuvarı'nda çeviri ortamının oluşturulması için sorumlu araştırmacı ve İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı'ndan bir öğretim üyesinin gözetiminde, gönüllü lisans öğrencileri ile bir ön çalışma yapılmıştır. Bu ön çalışmanın amacı; simultane laboratuvarındaki çeviri ortamının doktora çalışmasına ait asıl kayıtların yapılmasından önce optimal düzeyde ayarlanmasını sağlamaktır.

Bu bağlamda, gerek gönüllü öğrenciler gerekse ön çalışmaya eşlik eden öğretim üyesi tarafından yapılan geribildirimler neticesinde, çalışma süresince bütün denekler için aynı çeviri ortamı oluşturulmuş olup uygulamada yapılanlar şu şekilde sıralanabilir:

- Yalnızca denek ve araştırmacının bulunduğu bir ortamda kayıt alınmıştır.⁷⁸

⁷⁸ Ön çalışmada, gönüllülerin heyecanlandığı gözlemlenmiştir. Araştırmacının dışında bir öğretim üyesi bulunmasının bu heyecana sebep olduğu gönüllü katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Öğretim üyesi de benzer şekilde bir geribildirimde bulunmuş olup yalnızca araştırmacı ve deneğin olduğu bir çeviri ortamında karar kılınmıştır. Araştırmacının, lisans programında herhangi bir derse girmemesi sebebiyle hem öğrencilerde olası bir not kaygısı vb. durumların önüne geçilmiş hem de katılımı gönüllülük esasına dayanan bu çalışmada öğrenciler derslerinden bağımsız şekilde bir bilimsel çalışmaya katkı sağlamışlardır.

- Her deneğe, ardıl çeviri için gerekli ekipman olan tükenmez kalem ve defter verilmiştir⁷⁹. A4 ve A5 boyutlarında defterlerden birisini seçip istedikleri gibi kullanabilecekleri ifade edilmiştir⁸⁰.
- Denekler, teknik aksaklıklar ve ses kalitesi sebebiyle daha net ses çıkışı veren hoparlöre yakın konumda oturtulmuştur.
- Her denek için, video oynatımı aynı ses düzeyine ayarlanarak yapılmıştır.
- Doğal bir ardıl çeviri ortamında konuşmacı ile çevirmen arasında bir engel bulunmadığından denekler, konuşmacıyı doğrudan görecektir. Aynı zamanda, hem konuşmacının net bir şekilde görülmesi hem de deneklerin rahat şekilde not alabilmeleri için ışıklandırma ayarlanmıştır.
- Deneklere, kayıt altına alınmadan önce çalışma ile ilgili genel bir bilgilendirme yapılmıştır. Görüntü ve ses kaydı için sözlü onayları alındıktan sonra gizlilik hatırlatması yapılmış ve imzalamaları için onam formları sunulup yazılı onayları da alınmıştır.
- Doğal bir çeviri ortamı gibi davranmaları için deneklere, çeviriyi dinleyen kitlenin karşılarında yer aldığını varsayıp o noktaya hitap etmeleri tavsiye edilmiştir. Kameraya bakmamaları, araştırmacı ile herhangi bir diyaloga girmemeleri, gerçek bir ardıl çeviri işi almış gibi çevirilerini yapmaları vurgulanmıştır.
- Kamera, deneklere çapraz konumda yerleştirilmiş olup konuşmacının görüntüsü ile denekler arasında yer almamaktadır. Böylece, herhangi bir engel teşkil etmemiştir.
- Yaşanabilecek teknik bir aksaklığa karşı çeviriler, bir ses kayıt cihazı ile de kayıt altına alınmıştır.

⁷⁹ Kurşun kalem kullanmak isteyen bazı deneklere kendilerinin veya araştırmacının sunduğu tükenmez kalemi kullanmaları tavsiye edilmiştir. Benzer şekilde, deneklerin üstten spiralli not defteri kullanımına aşina olmadıkları gözlemlenmiş ve ardıl çeviride standart bir defter kullanımlarının olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu sebeple, araştırmacı tarafından sağlanan bu ekipmanların ardıl çeviri ortamı için deneklere bir fikir sahibi olmaları açısından da faydalı olduğu düşünülmektedir.

⁸⁰ Ardıl çeviri eğitimi alan lisans öğrencilerinin defter kullanımı ve not alma biçimleri ile alışkanlıklarına dair bir çalışma yapılabilir. Bu çalışma böyle bir amaçla yola çıkmadığı için, öğrencilerin aldıkları notların kullanımı konusunda araştırmacının izni olmadığı ve böyle bir çalışma yapmak istemesi halinde deneklerden ayrıca izin alması gerektiği kayıtlar öncesindeki yapılan bilgilendirmelerde vurgulanmıştır.

21 Ocak 2020 – 6 Mart 2020 tarihleri arasında önce kontrol grubuna, ardından deney grubuna mensup 20’şer lisans öğrencisinin kayıtları alınmıştır. Toplam 40 katılımcı⁸¹, gönüllülük esasına⁸² dayalı olarak çalışmaya katılmış ve bütüncü için seçilen metnin ardıl çevirisini yapmışlardır. Ön çalışma sayesinde, doktora çalışmasının verilerinin toplanması için çeviri ortamının oluşturulmasında bir standart oluşturulmuş⁸³, böylece bütün deneklere eşit şartlarda çeviri yapma imkanı sunulmuştur. Bir sonraki aşama olarak, alınan görsel işitsel kayıtların çevriyazısı yapılmıştır.

3.2.4. Kayıtların Çevriyazısı

Çevriyazı⁸⁴, “[g]österen düzlemindeki sesbirim ve/ya da olgularını oldukları gibi, eksiltmeden ya da çoğaltmadan yazılı biçime dönüştüren yazım türü”dür (Vardar, 2002: 60).

Sözlü dilde konuşma çözümlemesi temeline dayanan çevriyazı uzlaşımları⁸⁵ da, hem konuşmada söylenenin ne olduğunu hem de nasıl söylendiğini olabildiğince ayrıntısıyla yansıtmaya amacıyla kullanılmaktadır. Buna karşın, çevriyazıları verilerin objektif bir gösterimi olarak düşünmemek gerekir. Zira “farklı aşamalarda farklı yollarla araştırmaya hizmet ederler.” (Uçar, 2014: 1). Bu çalışma kapsamında kullanılan çevriyazı uzlaşımları da benzer şekilde, çalışmanın amacıyla koşut biçimde verilerin yazı diline aktarımını amaçlamaktadır.

⁸¹ Gönüllü olan 41 öğrenciden bir tanesi, kayıt sırasında çalışmaya katılmaktan vazgeçmiştir. Kendisine çalışmanın gizliliği hatırlatılmış ve öğrencinin kaydı bu çalışmaya dahil edilmemiştir.

⁸² Sözlü çeviri notu en yüksek 20 deney ve 20 kontrol grubu öğrencisinden kayıt alınması çalışma süresindeki tez izleme toplantılarında önerilmiş olup söz konusu öğrencilerin çalışmaya katılmak istemeyebileceği ya da çekinebilecekleri öngörüldüğünden, çalışmanın katılımcılarının gönüllülüğü esastır.

⁸³ Oluşturulan ortamın görselleri için bkz. EK-5.

⁸⁴ İngilizce: *transcription*.

⁸⁵ İngilizce: *transcription conventions*

Bu çalışmada kullanılan çevriyazı uzlaşimleri, Gail Jefferson tarafından geliştirilmiş uzlaşimlardır (Karş., Jefferson, 2004). Bu uzlaşimların çalışmanın veri bütüncesini yazıya aktarmadaki seçilme amacı; hem yaygın olarak araştırmacılar tarafından kullanılan bir uzlaşım modeli özelliği taşıması hem de sözlü dildeki konuşmanın yazı dilinde çözümlenmesi konusundaki kapsayıcılığıdır. Bu uzlaşimların yanı sıra, Türkçe dilinin yapısına özgü aktarımsal eksiklik yaşandığı yerde de “Sözlü Dil Yazım Kuralları”ndan yararlanılmıştır (Karş., Yılmaz, 2006), (Karş., Yılmaz, 2012).

Çevriyazıda kullanılan sembollerin seçimi, bu çalışmanın amacıyla koşt biçimde anlam aktarımını yansıtabilecek ve/veya vurgu, ses tonu gibi anlam yükleyen unsurları yazı diline aktarabilecek şekilde yapılmıştır. Bu bağlamda, bu çalışmaya ait sözlü çevirilerin çevriyazısında kullanılan uzlaşimler çalışmanın amacına uygun olarak alınmış olup aşağıdaki şekilde tablolaştırılarak sunulmuştur⁸⁶:

Çalışmada Kullanılan Çevriyazı Uzlaşimleri	
İşaret	Anlamı
—	<i>Alt çizgi</i> : altı çizilen sözcüklerin veya parçaların vurgulu bir biçimde telaffuz edildiğini gösterir. Alt çizginin uzunluğu ile vurgu doğru orantılıdır.
SÖZCÜK	<i>Büyük harf</i> : sözce ya da sözce parçalarının bilhassa yüksek bir ses tonuyla sesletildiğini gösterir.
°sözcük°	<i>Derece işaretleri</i> : sözce ya da sözce parçalarının, normal ses tonundan daha düşük ya da yumuşak bir tonda sesletildiğini gösterir.
-	<i>Tire işareti</i> : sözcedeki bir kesintiyi gösterir.

⁸⁶ Jefferson (2004) ve Yılmaz (2012) tarafından sunulan çevriyazı uzlaşimlarına ait tablolar EK-6 ve EK-7’de verilmiştir.

'hhh	<i>Başında nokta olan 'h' serisi:</i> konuşucunun nefes aldığını gösterir. Bu çalışmada italik olarak verilmiştir.
hhh	<i>'h' serisi:</i> konuşunun nefes verdiğini gösterir. Bu çalışmada italik olarak verilmiştir.
()	<i>Boş parantez:</i> söylenenin çevriyazı yapan kişi tarafından anlaşılmadığını gösterir. Parantezin içindeki boşluğun uzunluğu, anlaşılamayan konuşmanın uzunluğu ile doğru orantılıdır.
(sözcük)	<i>Parantez içine alınmış sözcükler:</i> çevriyazı yapan kişinin duyduğundan emin olmadığını, şüphe duyduğunu gösterir.
(())	<i>Çift parantez:</i> çift parantez içindeki ifadeler, çevriyazı yapan kişinin betimlemelerini içerir. ⁸⁷
Adı-Soyadı (ilk harfleri)	<i>Baş harfleri:</i> Çevriyazısı yapılan sözcenin konuşucusunun ad ve soyadlarının baş harflerini gösterir. Çalışmadaki katılımcıların gizliliği sebebiyle deney grubu ve kontrol grubu konuşucuları, mensubu oldukları gruplara göre 'DG' ve 'KG' kısaltmaları ile grup içerisindeki numaralandırılışlarına göre gösterilmektedir. (Örnek: DG-1, DG-2, DG-3, KG-1, KG-2, KG-3...)
(?), (!)	<i>Parantez içi soru işareti ve ünlem işaretleri:</i> soru söylemi olduğu düşünüldüğünde parantez içinde soru işareti, ünlem değeri olan bir söylem ise parantez içinde ünlem işareti kullanılır.
{sözcük}	<i>Küme parantezi:</i> söylemin sonunda, yüklemden sonra gelen unsurları gösterirken kullanılır. Türkçe sözlü diline özgü olup yazı dilindeki karşılığı, “devrik/düşük cümle”dir.

⁸⁷ Buraya kadar belirtilen semboller, Jefferson tarafından sunulan çevriyazı uzlaşımları olup bundan sonraki uzlaşımlar “Sözlü Dil Yazım Kuralları”ndan uyarlanmıştır.

%.....%	Yüzde işaretleri: çevriyazı yapan kişi tarafından konuşma ezgisi ya da tonlamanın önemli olduğu düşünülen bölümler, yüzde işaretleri arasında gösterilir.

Ayrıca; bu çalışmanın çevriyazısını yaparken, araştırmacı tarafından duyulan ihtiyaç çerçevesinde aşağıdaki uzlaşımlar önerilmektedir.

[[sözcük]]	Köşeli çift parantez: Konuşucunun ara doldurucular (<i>filler</i>) kullandığını gösterir.
==sözcük==	İkili eşittir işaretleri: Yapılan çeviriden bağımsız olarak, katılımcıların araştırmacıya veya kameraya sarf ettiği sözceleri gösterir.

Bu çalışmada, yukarıdaki tabloda gösterilen uzlaşımlar kullanılarak alınan kayıtların çevriyazısı yapılmıştır. Çevriyazı sürecinde izlenen yol iki aşamalıdır: sesin yazıya döküldüğü ham çevriyazı ve kullanılacak uzlaşımların tespit edilip ham çevriyazının bu uzlaşımlara göre düzenlenmesi. İlk aşama Mart 2020 – Haziran 2020 döneminde, ikinci aşama da Temmuz 2020 – Eylül 2020 döneminde tamamlanmıştır. Çalışmanın ekinde, çevriyazı uzlaşımları doğrultusunda deney ve kontrol gruplarına ait kayıtların çevriyazısı sunulmuştur (Bkz. EK-4).

3.3. Verilerin İncelenmesi

Bu başlık altında, çalışmada incelenecek verilerin kültürel sınıflandırması yapılmış olup her bir veri kendi başlığı altında sunulmuştur. Yapılan kültürel sınıflandırmalar; “Deyimler, Eğretiler, Mecazlar”, “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” ve “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” olup verilerin incelenmesi ve sağlıklı sonuçlar elde edilebilmesi için veri bütüncesindeki her kültürel

grupta en az beş örnek yer almaktadır. Her örnekte kontrol ve deney gruplarının çevirileri tablo halinde stratejileriyle birlikte verilmiş ve bu tablolara ait nesnel veriler sunulmuştur. Ayrıca, her örnek özelinde katılımcılardan beklenenler ile koştur olarak çevirilerinde anlamı aktarıp aktarmadıklarının tespiti yapılmıştır. Böylece, bu başlık altında seçilen örnekler üzerinden katılımcıların genel eğilimleri saptanacaktır. Bu saptama, gerek erek/kaynak odaklılık gerekse anlam aktarımı açısından bir sonraki başlık altında yapılacak tartışmaya temel teşkil edecektir.

3.3.1. Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar

Bu başlık altında, veri bütüncesi için metin içerisinde seçilen on birimde “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” kategorisinde tespit edilen yedi örneğin katılımcılar tarafından yapılmış çevirilerine yer verilmiştir. İncelenecek kısımlar, kaynak metin içerisinde koyu renk ile gösterilmiştir. Her örnek özelinde, anlam aktarımı çerçevesinde katılımcılardan beklenenler dipnotlar ile belirtilmiştir. Erek/kaynak odaklılık açısından katılımcıların yaptıkları çevirilerin değerlendirilmesi için sırasıyla kontrol ve deney gruplarının çevirileri tablo halinde stratejileriyle birlikte verilmiştir. Her tablonun altında, katılımcıların uyguladıkları stratejiler ile anlam aktarımlarının tespiti yapılmıştır.

1. Örnek:

Kaynak Metin: If this material works well, I’m going to use it at Goldman Sachs next year. Earn me some **serious Tubmans**.⁸⁸

⁸⁸ Bu örnekte incelenen eğretilme, “para yığını” anlamına gelmekte olup aynı zamanda üzerinde Harriet Tubman’ın fotoğrafı bulunan 20 Amerikan dolarına da bir gönderme içermektedir. Çok uluslu bir yatırım bankası olan Goldman Sachs ise, anlamın bağlamdan çıkarılması için çevirmene ipucu sunmaktadır. Bu örnekte katılımcılardan beklenen, yapılan eğretilmenin para ile ilgili olduğunu anlamaları ve çevirilerini bu doğrultuda yapmalarıdır.

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1	Seneye burada- ==kaçırdım== Evet, burada ciddi tüneller var.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-2		Çeviri yok
KG-3	Ve eğer işe yararsa ((gülerek)) {benim çalışmam}, bunları bir dahaki yıl Goldman Sachs Times’da da kullanacağım. Ciddi, ((gülerek)) ciddi konular kazanacağım.	Genelleme
KG-4	Bu materyal oldukça iyi çalışmakta. O yüzden kullanacağım.	Çeviri yok
KG-5	Eğer bu akşam bu toplantı, bu yemek iyi giderse, seneye Goldman Sachs toplantısında bunu kullanmayı planlıyorum. Eminim ki, bana çok ciddi PR kazandıracaktır {böyle bir şey}.	Genelleme
KG-6	Seneye Goldman Sachs kullanacağım.	Çeviri yok
KG-7		Çeviri yok
KG-8	Bu akşam için hazırladığım materyaller iyi giderse, çok daha büyük yerlerde bu materyalleri sunmayı düşünüyorum.	Çeviri yok
KG-9	Gelecek sene burayı °Golden Sachs° olarak kullanmayı düşünüyorum.	Çeviri yok
KG-10	Eğer her şey iyi giderse, daha büyük planlarım da var.	Genelleme

KG-11		Çeviri yok
KG-12	Burada bizimle birlikte olan arkadaşımız Greem Thomas da bizimle birlikte; {muhteşem altın arkadaşımız}.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-13		Çeviri yok
KG-14		Çeviri yok
KG-15	Gelecek yıl bunları ((gülümseyerek)) seçimlerde kullanacağım.	Genelleme
KG-16	Ve bu, kullanabileceğim çok iyi bir materyal olarak gözüküyor. Ve bunu önümüzdeki sene Goldman Sachs'te de kullanmayı düşünüyorum.	Çeviri yok
KG-17	Eğer bugünkü konuşmam işe yararsa, bunu seneye de kullanacağım.	Çeviri yok
KG-18	Çünkü bu malzeme gerçekten işe yarıyor ve bunu önümüzdeki yıl da kullanmayı düşünüyorum. Evet, bu bize zindelik katıyor; bu doğru.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-19	Eğer materyallerim iyi olursa, belki de bundan sonra beni Goldman Sachs'te işe alırlar. Çünkü gerçekten paraya ihtiyacım var.	Eşdeğerini bulma
KG-20		Çeviri yok

Birinci örnek için ele alınan kaynak metnin çevirisine bakıldığında; kontrol grubundan 12 katılımcının, konuşmacı tarafından yapılan eğretilmeyi erek dile aktaramadığı görülmektedir. Bu 12 katılımcıdan 6'sı; yapılan eğretilme ile ilişkili, anlamsal olarak çıkarım yapabilecekleri bir önceki cümleyi de çevirmemişlerdir (Bkz. KG-2, KG-7, KG-11, KG-13, KG-14, KG-20). Başka bir deyişle, bu kısma ait herhangi bir çeviri yapmamışlardır. Ayrıca, kalan 6 katılımcının eğretilmeden önceki cümlede yaptıkları çevirileri tabloda verilmesine karşın incelemeye esas kısmın çevirisinin olmaması

sebebiyle (Bkz. KG-4, KG-6, KG-8, KG-9, KG-16, KG-17), toplamda 12 katılımcının çevirisi için tabloda “Çeviri yok” ibaresi kullanılmıştır.

Ele alınan eğretilmeye ait kısmı erek dile çeviren katılımcı sayısı 8’dir. Bu katılımcılardan 3’ü, söz konusu eğretilmeyi yanlış anlamış ya da sesletimi benzer başka bir İngilizce sözcük ile karıştırmışlardır. Bu yüzden, herhangi bir çeviri stratejisi saptanamamıştır (Bkz. KG-1, KG-12, KG-18). 4 katılımcı; konuşmanın bağlamına göre bir çıkarımda bulunmuş ve bu çıkarımlarına göre konuşmada boşluk oluşturmadan, eğretilmeyi erek dile aktaramasalar da genelleyerek çeviri yapmışlardır (Bkz. KG-3, KG-5, KG-10, KG-15). Kontrol grubu katılımcılarından yalnızca bir kişi (Bkz. KG-19), yapılan eğretilmeyi erek dile aktarabilmiştir.

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 8 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan yalnızca 1’inin söz konusu eğretilmenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-19). 7 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. KG-1, KG-3, KG-5, KG-10, KG-12, KG-15, KG-18).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1		Çeviri yok
DG-2	Umarım bu konuşmam iyi gider ve işe yarar; çünkü aynı konuşmayı seneye de kullanmayı düşünüyorum.	Çeviri yok
DG-3		Çeviri yok

DG-4	Bu materyal tutarsa, ((ellerini iki yana açıp gülümseyerek)) bir sonraki sene Goldman Sachs'ta deneyeceğim {şansımı}. ((gülerek)) Birazcık kazanç olacak gibi.	Eşdeğerini bulma
DG-5		Çeviri yok
DG-6		Çeviri yok
DG-7		Çeviri yok
DG-8	Bir sonraki Goldman Sachs etkinliğinde de görmek isterim (diyor). ==Bir şey var yine orası kaçtı. Bir inside joke tarzı bir ara, orası kaçtı==	Çeviri yok
DG-9	Umarım gelecek yıl daha iyi olur {sizin için}.	Çeviri yok
DG-10	Bu heyecanımı artık <u>turnuvalara</u> saklıyorum {ki hak ettiğim-}. Katılmayı artık hak ettim {herhalde}.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
DG-11	Buradaki konuşmam iyi olursa, seneye bu görüntülerle, bunun kaydıyla Goldman Sachs'a başvuracağım. Goldman Sachs'ta kullanacağım.	Çeviri yok
DG-12	Sırf bunun için golden sachs giydim.	Çeviri yok
DG-13	Çok heyecanlıyım ve bunları seneye altın ((emin olmayarak, kafayı iki yana sallayarak)) seçimlerinde kullanacağım.	Çeviri yok
DG-14		Çeviri yok
DG-15	Ve oldukça heyecanlıyım; çünkü eğer bu konuşma burada güzel giderse onu daha sonrasında yaşayacağım ((emin olmayarak)) birlikteliklerde de kullanmayı düşünüyorum.	Çeviri yok
DG-16	Seneye bunu Altın Saksafon'a götürmeyi planlıyorum. Kendime ciddi bir (tomose) almayı planlıyorum.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır

DG-17	Bu akşamki şakalarım sizi güldürürse, ileride kendi şovumu başlatmayı da düşünüyorum.	Çeviri yok
DG-18		Çeviri yok
DG-19		Çeviri yok
DG-20	Eğer bu iş iyiye giderse-	Çeviri yok

Birinci örnek için ele alınan kaynak metnin çevirisinde; deney grubundan 17 katılımcının, konuşmacı tarafından yapılan eğretilmeyi erek dile aktaramadığı görülmektedir. Söz konusu 17 katılımcıdan 8'i, yapılan eğretilme ile ilgili anlamsal çıkarım yapabilecekleri bir önceki cümleyi de çevirmemişlerdir (Bkz. DG-1, DG-3, DG-5, DG-6, DG-7, DG-14, DG-18, DG-19). Başka bir deyişle, bu kısma ait herhangi bir çeviri yapmamışlardır. Ayrıca, kalan 9 katılımcının eğretilmeden önceki cümlede yaptıkları çevirileri tabloda verilmesine karşın incelemeye esas kısmın çevirisinin olmaması sebebiyle (Bkz. DG-2, DG-8, DG-9, DG-11, DG-12, DG-13, DG-15, DG-17, DG-20), toplamda 17 katılımcının çevirisi için tabloda “Çeviri yok” ibaresi kullanılmıştır.

Ele alınan örnekteki eğretilmeye ait kısmı erek dile çeviren katılımcı sayısı 3'tür. Bu katılımcılardan 1'i, söz konusu eğretilmeyi sesletimi benzer başka bir İngilizce sözcük ile karıştırmış olup (Bkz. DG-10) bir konuşmacının çevirisinde ise ilgili ifade çevriyazıyı yapan araştırmacı tarafından anlaşılamamıştır (Bkz. DG-16). Bu sebeple, ilgili çeviri değerlendirilememektedir. Deney grubu katılımcılarından yalnızca bir kişi (Bkz. DG-4), konuşmanın bağlamından yaptığı çıkarımla söz konusu eğretilmeyi erek dile aktarabilmiştir.

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 3 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan yalnızca 1'inin söz konusu eğretilmenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-4). 2 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. DG-10, DG-16).

2. Örnek:

Kaynak Metin: In just six short months, I will be officially a **lame duck**, which means Congress now will flat out reject my authority, and Republican leaders won't take my phone calls.⁸⁹

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1	Zaman tabii ki de geçiyor. Altı ay sonra hiçbir işe yaramayacağım. Yani, otoritem olmayacak. Bazıları telefonlarıma <u>bakmayacaklar {bile}</u> .	Eşdeğerini bulma
KG-2	<u>Tam altı ay sonra</u> , altı ay içerisinde ben <u>bezmiş</u> bir ördek olacağım, {ki bu da demek oluyor ki; kangurular benim otoritemi devralacak. Cumhuriyetin yetkilileri telefonumu açmayacak {bile}.	Öyküntü
KG-3	Sadece altı ay kaldı.	Öyküntü

⁸⁹ Bu örnekte incelenen mecaz, görev döneminin sonuna gelen seçilmiş bir kişiyi nitelerken kullanılmaktadır. Sözcüğü sözcüğüne “topal ördek” olarak çevrilen bu mecazın, yakın dönemde Türk siyasetinde elinde yeterli güç bulunmayan siyasetçiler için kullanımı da mevcuttur. Bu örnekte katılımcılardan beklenen, konuşmanın bağlamı ile konuşucunun görev süresinin bitmekte oluşunu göz önünde bulundurarak anlamı yakalaması veya genel kültür bilgisi ile bu mecaza aşina olup erek dilde sözcüğü sözcüğüne çevirisini sunmasıdır.

	Altı ay sonra, artık bir topal ördek gibi bir şey oldu. Artık kimse liderlerin telefonlarını- liderler telefonlarımı açmayacak. Kongreye ulaşamayacağım; beni reddedecekler.	
KG-4	hhh Altı kısa ay sonra, hhh hhh bir ördeğe dönüşeceğim. Ne yazık ki Cumhuriyetçi liderler artık telefonumu açmamaya başlayacak.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-5	Altı hafta içerisinde, gerçekten de resmi olarak görevi bitmiş ve dinlenmekte olan bir başkan olacağım. Bu demek oluyor ki; artık kameralar otoriteme boyun eğmek zorunda kalmayacak ve Cumhuriyetçi- Cumhuriyet Partisi liderleriyle telefon görüşmeleri yapmam gerekmeyecek. Çünkü telefonlarıma bakmayacaklar {bile}.	Eşdeğerini bulma
KG-6	Altı kısa ay sonra, kongre benim otoritelerimi elimden alacak. Artık maalesef telefon aramaları yapamayacağım.	Çeviri yok
KG-7	Altı ay sonra böyle olamayacağım. Kangurular bile benim otoritemi sorgular hale gelecek. Artık benim telefon aramalarımı da kaale almayacaklar.	Çeviri yok
KG-8	Bir altı ay sonra, çok kısa bir süre içinde yani, artık kongres herhalde benden bıkmış olacak. Kongres beni dinlememeye başlayacak, benim otoritemi kabul etmemeye başlayacak.	Çeviri yok

	Parti liderlerini telefonla aradığım zaman beni kabul etmeyecekler, açmayacaklar ve buna da alışmam biraz zaman alacak {herhalde}.	
KG-9	Altı aylık kısa bir süre içinde benim buradaki otoritem son bulacak. Artık kongrede sözüm geçmeyecek. Partidekileri aradığımda telefonlarım açılmayabilir.	Çeviri yok
KG-10	Altı hafta sonra sadece ezik bir adam olarak kalacağım; çünkü başkanlığım bitiyor. Ve şimdiden işler değişmeye başladı. Komite bana cevap vermiyor, benim ülke liderleri telefonlarımı açmıyorlar ve bu, değişik bir durum.	Eşdeğerini bulma
KG-11	Bundan <u>dört</u> ay sonra, benim zamanım bitmiş olacak. Bazı önemli yerler telefonlarıma bile bakmayacak.	Çeviri yok
KG-12	Bundan altı yıl sonra, resmi olarak işim sonlanmış olacak. Ve artık bacağından asılmış bir kuzu olacağım. Artık insanlar- artık meclis benim otoritemi kabul etmeyecek ve artık insanlar belki de benim telefonlarımı bile açmayacaklar.	Eşdeğerini bulma
KG-13	Kısa bir süre sonra, altı ay içinde artık ıskartaya çıkmış olacağım, {tabir-i caizse}. Ve artık otoritem, forsum bir işe yaramayacak. İnsanlar telefonlarıma çıkmamaya başlayacak.	Eşdeğerini bulma
KG-14	Sekiz ay sonra artık görevden çekileceğim. İşe yaramaz birisi olacağım ve yerime yenileri gelecek. Telefon görüşmelerini yerime onlar yapacak.	Eşdeğerini bulma

KG-15	Belki de bu olaylardan sonra meclis, benim otoritemi kabul etmeyecek, telefon ((sesini incelterek ve emin olmayarak)) konuşmalarımı bir şey yapacak.	Çeviri yok
KG-16	Şimdi ise altı kısa ayım kaldı ve ondan sonrasında bir topal ördek haline geleceğim. Cumhuriyetçiler telefonlarımı açmayacaklar.	Öyküntü
KG-17	Altı ay içinde, sıradan biri haline geleceğim. İnsanlar beni reddedecek. Cumhuriyetçiler telefonlarımı açmayacak.	Eşdeğerini bulma
KG-18	Altı kısacık aydan sonra yetkim sonlanacak. Artık telefon görüşmeleri olmayacak.	Eşdeğerini bulma
KG-19	Sadece altı tane kısacık ayım kaldı. Bundan sonra kovulacağım; {topal ördek olacağım misali}. Kongre otoritemi reddetmeye başlayacak, Cumhuriyetçiler telefonlarıma bakmayacak.	Eşdeğerini bulma/Öyküntü
KG-20	Altı ay sonra, artık benim otoritemi reddetmeye başlayacaklar. Bundan büyük ihtimalle bir süre sonra, telefonlarıma bile çıkmayacaklar.	Çeviri yok

İkinci örnek için ele alınan kaynak metnin çevirisinde, kontrol grubundan 7 katılımcının konuşmacı tarafından yapılan mecazı erek dile aktaramadığı görülmektedir. 7 katılımcının tamamı söz konusu mecazın geçtiği cümledeki diğer kısımların erek dile çevirisini yaptıkları için bu kısımlar tabloda verilmesine karşın, incelemeye esas kısmın çevirisi mevcut değildir. Bu sebeple, tabloda “Çeviri yok” ibaresi kullanılmıştır (Bkz. KG-6, KG-7, KG-8, KG-9, KG-11, KG-15, KG-20).

Bu örnekte incelemeye esas olan mecaz anlatımı erek dile çeviren katılımcı sayısı 13'tür. Buna karşın, 1 katılımcının uyguladığı çeviri stratejisi dikkate alınmamıştır; zira uyguladığı çeviri yöntemi öyküntü olarak değerlendirilebilecekken aktarımda eksiklik söz konusudur (Bkz. KG-4). Çeviriyi yapan 12 katılımcıdan 3'ü, *lame duck*'ı sözcüğü sözcüğüne çevirerek erek dile aktarmışlardır. Başka bir deyişle, bu katılımcıların uyguladıkları strateji öyküntüdür (Bkz. KG-2, KG-3, KG-16). Kontrol grubu katılımcılarından 8 kişi, ele alınan mecazın anlamını yansıtmayı amaçlayarak erek dilde kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerini vermeyi tercih etmişlerdir (Bkz. KG-1, KG-5, KG-10, KG-12, KG-13, KG-14, KG-17, KG-18). Geriye kalan 1 katılımcı, mecaz anlamı iki farklı stratejiyi bir arada kullanarak vermeyi tercih etmiş olup çevirisinde kullandığı strateji hem öyküntü hem de eşdeğerini bulmadır. Başka bir deyişle, söz konusu mecazı erek dile aynı şekilde aktardığı gibi, aynı zamanda da anlamı açıklayarak bir eşdeğerlik arayışına girmiştir (Bkz. KG-19). Ağırlıklı olarak kullandığı strateji öyküntü olduğu için, tabloda bu strateji koyu renk ile gösterilmiştir.

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 13 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 12'sinin söz konusu mecazın anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-1, KG-2, KG-3, KG-5, KG-10, KG-12, KG-13, KG-14, KG-16, KG-17, KG-18, KG-19). Yalnızca 1 katılımcı, çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramamıştır (Bkz. KG-4).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1	·hhh hhh [[Yani]] altı ay sonra ben tamamen ezik bir adama dönüşeceğim ve insanlar beni adamdan bile saymayacaklar [[yani]], telefonlarıma cevap vermeyecekler {belki de}.	Eşdeğerini bulma

DG-2	Altı kısacık ayım kaldı {görevimi bitirmek için} ve bu altı aydan sonra ((kafasını yana eğerek)) benim de işim bitmiş olacak ve üzerinde- kurduğum otorite [[işte]] yapacağım aramalar dikkate alınmayacak.	Eşdeğerini bulma
DG-3	Altı ay gibi kısa bir süre sonra artık görevimi bırakacağım. Bu demek oluyor ki; Cumhuriyetçi kongre üyeleri artık benim telefonlarımı açmıyorlar.	Eşdeğerini bulma
DG-4	Altı kısa ay içinde, ben başkan kurusu olacağım. Bu yüzden kongredeki, Cumhuriyetçiler açıkça ((umursamaz şekilde gülererek)) benim otoritemi reddediyor, telefonlarımı açmıyorlar.	Eşdeğerini bulma
DG-5	Şimdi altı kısa ay kaldı. Bu altı aydan sonra normalde yaptığım, alışık olduğum şeyleri yapamayacağım.	Çeviri yok
DG-6	Altı ay sonra kongre aramalarımı reddedecek, aramalarımı ve otoritemi reddedecek.	Çeviri yok
DG-7	Şurada altı ay kaldı {çok değil ya}. Bir altı ay sonra kabuğuna çekilmiş bir emekli olacağım. Altı ay sonra ne mi olacak(?) Meclistekiler- meclisteki senatörler beni artık hiç takmayacaklar.	Eşdeğerini bulma
DG-8	Tabii ki, altı ay gibi kısa bir süre içerisinde artık yaşlı bir ördek olacağım. Kongredeki Cumhuriyetçiler artık telefonlarıma bakmayacak.	Öyküntü
DG-9	Sekiz kısa ay sonra ben tamamen gitmiş ve normal bir insan olacağım.	Eşdeğerini bulma

	Kongre beni dinlemeyi reddedecek ve Cumhuriyetçiler telefonlarıma bile bakmayacak.	
DG-10	Artık zamanım doldu. Yakında demokratik partidekiler benim- arayınca açmayacaklar {bile}.	Eşdeğerini bulma
DG-11	Altı ay sonra () başkanlıktan çekilmiş olacağım. Bu da demek oluyor ki, kongre üzerinde otoritem olmayacak ve Cumhuriyetçiler benim telefonlarımı açmayabilecek.	Eşdeğerini bulma
DG-12	·hhh hhh Altı kısa hafta sonrasında artık bir ihtiyar bunak olacağım diyebilirim. Kongre otoritemi kabul etmeyecek. Siyasetçiler telefon çağrılarıma cevap vermeyecek.	Eşdeğerini bulma
DG-13	·hhh hhh Altı kısa aydan sonra artık görevimden ayrılmış olacağım. Bu da demek oluyor ki, kongre artık beni reddedebilecek ve otoritemi tanımayacak. Cumhuriyetçiler telefonumu açmayacak.	Eşdeğerini bulma
DG-14	Altı kısa ay içinde ben görevimden alınmış olacağım ve kongre benim otoritemi artık kabul etmeyecek, {ki bu da demek oluyor ki Cumhuriyetçiler aramalarıma cevap vermeyecek, ki buna da alışmam gerekecek}.	Eşdeğerini bulma
DG-15	Altı ay sonra emekli olacağım. Ve altı ay sonra insanlar artık otoriteme saygı duymayacak. Saygı duyacakları bir otoritem olmayacak. Ve çoğu insan da aramalarıma geri dönmeyecek.	Eşdeğerini bulma
DG-16	Altı ay sonra artık bu pozisyonda olmayacağım. Kongre artık beni dinlemeyecek bile.	Eşdeğerini bulma/Öyküntü

	Hatta meclis üyeleri artık benim telefonlarıma cevap bile vermeyecek. Bundan sonra artık ezik bir ördek gibi dolaşacağım. Bu tam soldan geldi; hiç beklemediğim bir şeydi.	
DG-17	·hhh hhh Bundan altı kısa ay sonra ne olacağım(?), °herhalde emekli oluyorum°. Bu da demek ki; Amerikan demokrasisi benim onlar üzerindeki otoritemi artık kabul etmeyecek. Artık kabul görmeyeceğim. Aynı zamanda Cumhuriyetçiler, muhalefet de benim telefon aramalarımı açmayacak-telefonumu açmayacak.	Eşdeğerini bulma
DG-18	Altı ay sonra belki de artık telefonlarıma falan da cevap vermiyor olacağım, {ki bu da benim aslında sürekli yaptığım bir şey}. Görevime belki de son verilmiş olacak ve bu son konuşmam olacak. ·hhh	Eşdeğerini bulma
DG-19	Kısa altı aydan sonra buradan tamamen gitmiş oluyorum ve <u>daha şimdiden</u> Cumhuriyetçiler telefonlarıma bile bakmıyorlar ve otoritemi sorgulamaya başladılar.	Eşdeğerini bulma
DG-20	Altı kısa ay sonra kuyruğunu bacaklarının arasına almış bir ördeğe dönüşeceğim. Kongre telefonlarımı açmayacak, beni sallamayacaklar.	Eşdeğerini bulma

İkinci örnek için ele alınan kaynak metnin çevirisinde, deney grubundan 2 katılımcının konuşmacı tarafından yapılan mecazı erek dile aktaramadığı görülmektedir. Aynı cümle içerisindeki diğer kısımları erek dile çevirdikleri için, tabloda söz konusu bu

çevirilere yer verilmesine karşın “Çeviri yok” ibaresi kullanılmıştır (Bkz. DG-5, DG-6).

Ele alınan örnekteki mecaza ait kısmı erek dile çeviren katılımcı sayısı 18’dir. Çeviriyi yapan 18 katılımcıdan yalnızca 1’i, *lame duck* ‘ı sözcüğü sözcüğüne çevirerek erek dile aktarmayı tercih etmiştir. Başka bir deyişle, bu katılımcının söz konusu örneği erek dile aktarırken tercih ettiği strateji öyküntüdür (Bkz. DG-8). Deney grubunda inceleme nesnesi olan mecaz anlatıma ait çeviriyi yapan 18 kişiden 16’sı, anlamı erek dile taşımayı amaçlamış ve bu örneğin erek dilde kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerini vermişlerdir (Bkz. DG-1, DG-2, DG-3, DG-4, DG-7, DG-9, DG-10, DG-11, DG-12, DG-13, DG-14, DG-15, DG-17, DG-18, DG-19, DG-20). Geriye kalan 1 katılımcı, mecaz anlamı iki farklı stratejiyi bir arada kullanarak vermeyi tercih etmiş olup çevirisinde kullandığı strateji hem öyküntü hem de eşdeğerini bulmadır. Başka bir deyişle, söz konusu mecazı erek dile aynı şekilde aktardığı gibi, aynı zamanda da anlamı açıklayarak bir eşdeğerlik arayışına girmiştir (Bkz. DG-16). Ağırlıklı olarak kullandığı strateji eşdeğerini bulma olduğu için, tabloda bu strateji koyu renk ile gösterilmiştir.

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 18 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcıların hepsinin söz konusu mecazın anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-1, DG-2, DG-3, DG-4 DG-7, DG-8, DG-9, DG-10, DG-11, DG-12, DG-13, DG-14, DG-15, DG-16, DG-17, DG-18, DG-19, DG-20). Çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramayan deney grubu katılımcısı bulunmamaktadır.

3. Örnek:

Kaynak Metin: And this is going to take some getting use to. It's really gonna... It's a **curve ball**. I don't know what to do with it.⁹⁰

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1	Neyse, alışırım. [[Yani]], bu da böyleymiş. Ne yapacağımı da bilmiyorum, {tabii ki de}.	Çeviri yok
KG-2	Ne yapacağımı bilmiyorum.	Çeviri yok
KG-3	[[Yani]] buna alışmam gerekecek, alışmam lazım. Ne yaparım, tam bilmiyorum.	Çeviri yok
KG-4	Buna alışmak biraz zor olacak. Bu zor bir süreç. Ne yapacağımı bilmiyorum.	Çeviri yok
KG-5	Ve açık konuşmam gerekir ki; bu gerçekten hoşuma gidebilecek bir şey diye düşünüyorum. [[Yani]] böyle bir güçle ne yapacağım; onu bile bilemiyorum.	Çeviri yok
KG-6	Ne yapacağım bilmiyorum {bu konuda}.	Çeviri yok

⁹⁰ Bu örnekte incelenen mecaz; zor bir durum, engel ya da sorun anlamına gelmektedir. Aynı zamanda beyzboldaki falsolu topa bir gönderme içeren bu mecaz, beklenmedik bir durum ya da sonuca da işaret etmektedir. Bu örnekte katılımcılardan beklenen, metnin bağlamı sayesinde bu anlamlardan herhangi bir tanesini yakalamalarıdır.

KG-7	((ciddi bir yüz ifadesiyle)) Bu ateşli top bana doğru yaklaşıyor ve ne yapacağım hakkında hiçbir fikrim yok.	Öyküntü
KG-8	ve buna da alışmam biraz zaman alacak {herhalde}. [[Yani]] çok kaotik bir zaman olacak {herhalde}. [[Yani]] ne olacağını bilmiyorum. (Hiç-) bilinmez bir element.	Eşdeğerini bulma
KG-9	Buna da alışmam lazım; alışmam gereken bir süreç.	Çeviri yok
KG-10		Çeviri yok
KG-11		Çeviri yok
KG-12	Bu konuda ne yaparım bilmiyorum. Ama altı aylık bir süre içerisinde hala yetkim dahilinde olmayı umuyorum.	Çeviri yok
KG-13	Bu da, belki alışabileceğim bir şey.	Çeviri yok
KG-14	Artık bu duruma alışmam gerekiyor, ama açıkçası ne yapacağımı bilmiyorum.	Çeviri yok
KG-15	Ama ben bunlara alıştım. Yapmam gerekenin ne olduğunu biliyorum. Bu belki de benim son yılım.	Çeviri yok
KG-16	Ve bu biraz garip geliyor; çünkü buna hiç alışık değilim, ne yapacağımı bilmiyorum {ondan sonrasında}.	Çeviri yok
KG-17	Sanırım buna alışmam lazım. Elimde yuvarlak bir topum var ve onunla ne yapacağımı bile bilmiyorum.	Öyküntü
KG-18	Gerçekten bu duruma alışmam mı lazım bilmiyorum.	Çeviri yok
KG-19	Biraz alışmam açıkçası vakit alacak.	Çeviri yok
KG-20	Buna alışmak biraz zor olacak.	Eşdeğerini bulma

	İki ucu da sıkıntılı bir durum; ne yapacağımı bilmiyorum {bu konuda}.	

Üçüncü örnek için ele alınan kaynak metnin çevirisinde, kontrol grubundan 16 katılımcının konuşmacı tarafından yapılan mecazı erek dile aktaramadığı görülmektedir. Bu 16 katılımcıdan 2’si, anlamsal çıkarım yapabilecekleri ve mecazdan önce ve sonra yer alan cümleleri de çevirmemişlerdir (Bkz. KG-10, KG-11). Başka bir deyişle bu kısımlara ait herhangi bir çeviri mevcut değildir. Yapılan mecazı erek dile aktarmamasına karşın, mecazdan önce ve/veya sonra yer alan kısımları çevirdikleri için, kalan 14 katılımcının bu kısımlara ait çevirileri tabloda verilmiştir (Bkz. KG-1, KG-2, KG-3, KG-4, KG-5, KG-6, KG-9, KG-12, KG-13, KG-14, KG-15, KG-16, KG-18, KG-19). 16 katılımcının çevirileri için tabloda “Çeviri yok” ibaresi kullanılmıştır.

Kontrol grubunda mecaz anlamın Türkçe’ye çevirisini yapan katılımcı sayısı 4’tür. Bu katılımcılardan 2’si, öyküntü yolu ile erek dile aktarım yapmışlardır (Bkz. KG-7, KG-17). Geriye kalan 2 katılımcı ise, bağlama göre bir çıkarımda bulunarak iletinin kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerini bulma yoluna gitmişler ve anlamı aktarmaya çalışmışlardır (Bkz. KG-8, KG-20).

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 4 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcıların tamamının söz konusu mecazın anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-7, KG-8, KG-17, KG-20). Çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramayan kontrol grubu katılımcısı bulunmamaktadır.

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1	Ama buna, komik olan da, belki alışabilirim {bile}.	Çeviri yok

	O zaman ne yapacağımı bilmiyorum.	
DG-2	Bununla ne yapmam gerektiğini bilmiyorum, ama bu sene son senem ve °evet bu sene son senem° ()	Çeviri yok
DG-3	Buna alışmak biraz vaktimi alacak. Ne yapacağımı bilmiyorum.	Çeviri yok
DG-4	Yani bu, çok ani bir dönüş oldu. Alışamadım, bilmiyorum.	Eşdeğerini bulma
DG-5	Bu biraz farklı bir durum.	Eşdeğerini bulma
DG-6	Şu an ne yapacağımı bilmiyorum. Alışmam biraz zaman alacak.	Çeviri yok
DG-7	İnsanları- çok normal bir insan olacağım. Şahken adeta mat olacağım.	Çeviri yok
DG-8	Açıkçası bu birazcık- bu biraz daha- buna birazcık alışmam gerekecek.	Çeviri yok
DG-9	Ben buna alışkın bir insan değilim. Ne yapacağımı da çok iyi bilmiyorum.	Çeviri yok
DG-10		Çeviri yok
DG-11	Buna alışmak zorunda olacağım. Nasıl olacak bilmiyorum.	Çeviri yok
DG-12	Buna biraz alışmak lazım {aslında, ki ben de ne yapacağımı bilmiyorum diyebilirim bu durumda}.	Çeviri yok
DG-13	İşte bunlara alışmam gerekecek.	Çeviri yok
DG-14	{ki bu da demek oluyor ki Cumhuriyetçiler aramalarıma cevap vermeyecek, ki buna da alışmam gerekecek}.	Çeviri yok
DG-15	Ve buna alışmam da birazcık zor olacak. [[Yani]] buna alışamayacağımı düşünüyorum.	Çeviri yok
DG-16	Bundan sonra artık ezik bir ördek gibi dolaşacağım. Bu tam soldan geldi; hiç beklemediğim bir şeydi.	Eşdeğerini bulma
DG-17	Buna biraz alışmam gerekiyor {tabii ki}. °Curve ball°	Çeviri yok

	O yüzden ne yapacağımı bilmiyorum. ((kameraya bakarak)) ==°curve ball'ı attım°==	
DG-18		Çeviri yok
DG-19	Buna alışmam biraz sürecektir gibi gözüküyor. ((başını iki yana sallayarak)) Y yapmak istemiyorum.	Çeviri yok
DG-20		Çeviri yok

Mecaz kullanımının olduğu üçüncü örneğin erek dile çevirisinde, deney grubundan 17 katılımcının mecaz anlamı erek dile aktaramadığı görülmektedir. Bu 17 katılımcıdan 3'ü, anlamsal çıkarım yapabilecekleri ve mecazdan önce ve sonra yer alan cümleleri de çevirmemişlerdir (Bkz. DG-10, DG-18, DG-20). Başka bir deyişle, bu kısımlara ait herhangi bir çeviri yoktur. Geriye kalan 14 katılımcının incelemeye esas mecazdan önceki ve/veya sonraki kısımlara ait erek dile yaptıkları çevirileri tabloda verilmesine karşın, bu katılımcılar söz konusu mecaz anlamı erek dile aktarmamışlardır (Bkz. DG-1, DG-2, DG-3, DG-6, DG-7, DG-8, DG-9, DG-11, DG-12, DG-13, DG-14, DG-15, DG-17, DG-19). Bu sebeple, diğer kısımlara ait çevirilerinin karşısında tabloda “Çeviri yok” ibaresi kullanılmıştır.

Deney grubunda incelemeye esas mecazın Türkçe'ye çevirisini yapan katılımcı sayısı 3'tür. 3 katılımcı da bağlama göre bir çıkarımda bulunarak kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerini bulma yoluna giderek bir anlam aktarımı sağlamaya çalışmışlardır (Bkz. DG-4, DG-5, DG-16).

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 3 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcıların tamamının söz konusu mecazın anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-4, DG-5, DG-16). Çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramayan deney grubu katılımcısı bulunmamaktadır.

4. Örnek:

Kaynak Metin: They are in the house, which reminds me ... **security bar the doors.**

Judge Merrick Garland come on out. We are going to do this right here. Right now.⁹¹

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1		Çeviri yok
KG-2	Ve Cumhuriyetçiler siz kim olduğunuzu biliyor musunuz(?) Haydi, bunu <u>burada</u> , <u>şu an</u> yapacağız(!)	Çeviri yok
KG-3	Ayrıca buraya bir bakın. Cumhuriyetçiler buraya da girmiş. Tim Salt, Conny Gorden... Buradalar. “GÜVENLİK, kapıları kapatın. Engelleyin. Daha gelmesinler. Siz de gelin {yukarı}. ((eliyle işaret ederek)) İşimizi burada halledeceğiz.”	Öyküntü
KG-4	Tim Scott, Gorrry gibi Cumhuriyetçileri düşününce aklıma gelen tek şey; “GÜVENLİK, KAPILARI KAPATIN. BURADA, ŞU AN	Öyküntü

⁹¹ Bu örnekte incelenen deyimın orijinali “*Katie, bar the door!*” olup konuşanın karşısındakini uyarmak, dikkatli olmasını söylemek için kullandığı bir ünlemdir. Metin içerisinde bu deyme bir gönderme söz konusudur. Bununla birlikte, metinde “kapıların kapatılması” anlamıyla kullanılmıştır. Bu örnekte katılımcılardan beklenen, gönderme yapılan deymı bilmeleri ve/veya bağlamdan çıkarmaları olabileceği gibi, sözcüğü sözcüğüne yapılacak bir çeviri erek metinde de aynı anlama gelebileceği için böylesi bir çeviri yapmalarıdır.

	GERÇEKLEŞTİRECEĞİZ.” dedikleri- diye bağırdıkları.	
KG-5	Burada, şu an bizimle birlikte bulunan Tim Scott var, Cory Gardner var. Bu da demek oluyor ki; ((gülümseyerek)) “Güvenlik, hemen kapıları kapatın. Kimsenin çıkmasına izin vermeyin. Bu işi, bu gece, burada hallediyoruz.”	Öyküntü
KG-6	Tim Secret, Tony Gardman, bunlar hep güvenlikten sorumluydu. “Ve, HAKİM(!) Haydi, hemen bunu, bu işi burada halledelim. Burada hemen bitirelim {bu işi}.”	Çeviri yok
KG-7		Çeviri yok
KG-8	Ve onlardan bazılarının burada olduğunu biliyorum. Özellikle birkaç tanesini görebiliyorum da {hatta}. Bu hatırlatıyor ki {bana}; şimdi artık güvenliğin kapıları kapaması lazım, kimseyi içeri almaması lazım {daha başka giren olmasın diye}. Ve eğer Justin, sen buradaysan; “((eliyle bulunduğu yeri işaret ederek)) <u>Artık buraya gel, podyuma gel, sahneye gel. Burada bitirelim.</u> ”	Öyküntü/ Yeniden yapılandırma
KG-9	Aramızda şu an Tim Scott ve Key Dagner da bulunuyor. Bu da bana hatırlatıyor ki, güvenliği çağırman gerekiyor. “Kapıları kilitleyin, hakim de gelsin. Bir duruşma olacak {hemen burada}”	Öyküntü

KG-10	·hhh hhh Evet, şu an burada bulunduğumuz salonda, Cumhuriyetçiler de var. Ve ((işaret ederek)) işte gördüğünüz gibi Tim orada, Carter orada. Haydi, Yargıç Merry’i çağıralım, kapıları kitleyelim ve şu işi burada yapalım(!),	Öyküntü
KG-11	Tim Scott, Tony Garden... Hepsi buradalar. İsmi hatırlayamadığım bir kişi, ((eliyle yan tarafa işaret ederek)) “Sen de buradasın, biliyorum. Neredesin(?)”	Çeviri yok
KG-12	Şu an milletvekili Tom Scott bizimle birlikte {ki bu Tom Scott milletvekilinden daha çok meclisin badigardlarına benziyor}. Burada George Mc Garden da bizimle birlikte. Şarabı bırak da- elindeki kırmızı şarabı lütfen bırak {ben senden bahsederken}.	Çeviri yok
KG-13	Bildiğimiz Cumhuriyetçilerden mesela Tim Scott ve Ball Gorden gibi... Onlara kalsa, güvenliği çağırıp kapıları kapattıracaklar {yüzüme}.	Öyküntü/ Yeniden yapılandırma
KG-14		Çeviri yok
KG-15		Çeviri yok
KG-16	[[Tabii ki]] Cumhuriyetçileri biliyorsunuz; {Tim Scott, güvenlik konusunda akla gelen bir isim olduğu gibi}. “Eğer varsa bir derdin, ((eliyle işaret ederek)) haydi gel şimdi bu işi burada çözelim.”	Çeviri yok
KG-17	Tim Scott ve Cory Gardner da burada. “Güvenliği çağırın. Gardner, buraya gel ve burada halledelim {işimizi}.”	Çeviri yok

KG-18	Tim Scott burada Forry Garden burada ve kapıda da güvenliğimiz var. Söylemem lazım ki; bu işi <u>bugün burada</u> halledeceğiz.	Çeviri yok
KG-19	Sanırım aramızda Tim Scott ile Gorry var. Eğer buradaysanız, “GÜVENLİK, LÜTFEN KAPILARI KAPATIN. ((iki elini birbirine vurarak)) SİZ VE BEN, HAYDİ(!).”	Öyküntü
KG-20	·hhh hhh “Güvenlik, kapıları kapatın. Bunu, şu an burada halledeceğiz.”	Öyküntü

Dördüncü örnek için seçilen deyimın orijinali *Katie, bar the door!* olup metin içerisinde bu deyme bir gönderme söz konusudur. Kontrol grubuna ait 11 katılımcı, bu deyme yapılan göndermeyi erek metne aktaramamıştır. Bu katılımcılardan 4’ü, söz konusu deymi erek dile aktarmamış ve bu kısmı çevirilerinde atlamışlardır (Bkz. KG-1, KG-7, KG-14, KG-15). 7 katılımcı ise, bu kültürel ifadenin aktarımını erek dilde yapmamış; ancak önce ve/veya sonra gelen, anlamsal olarak bu ifadenin çıkarımını yapabilecekleri metinleri çevirmişlerdir. Bu sebeple, söz konusu kısımların kontrol grubu katılımcıları tarafından çevirilerine tabloda yer verilmesine karşın, “Çeviri yok” ibaresi eklenmiştir (Bkz. KG-2, KG-6, KG-11, KG-12, KG-16, KG-17, KG-18).

Kontrol grubundaki 9 katılımcı ise, ifadeyi erek dile aktarmışlardır. Söz konusu katılımcıların tamamı ifadeyi olduğu gibi (sözcüğü sözcüğüne) erek metne aktarmış olup tercih ettikleri çeviri stratejisi öyküntüdür. Buna karşın 2 katılımcı, erek dile aktarımları sırasında ifadenin yapısını değiştirmişler ve emir kipini düz cümle içinde vermişlerdir (Bkz. KG-8, KG-13). Ağırlıklı olarak kullandığı strateji yeniden yapılandırma olduğu için, tabloda bu strateji koyu renk ile gösterilmiştir. 7 katılımcı ise kaynak dildeki yapıyı erek dile koruyarak aktarmışlardır (Bkz. KG-3, KG-4, KG-5, KG-9, KG-10, KG-19, KG-20).

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 9 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 8'inin söz konusu deyimın anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-3, KG-4, KG-5, KG-8, KG-9, KG-10, KG-19, KG-20). Yalnızca 1 katılımcı, çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramamıştır (Bkz. KG-13).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1		Çeviri yok
DG-2		Çeviri yok
DG-3	Siz kim olduğunuzu biliyorsunuz. Şu anda burada Cumhuriyetçi Parti'den Tim Scott ve Tory Gordon da burada. Güvenlik görevlileri kapıları kapatın {şimdi}. Burada başlıyoruz {yargılamaya}.	Öyküntü
DG-4	Ama Cumhuriyetçileri şimdi görüyoruz. Tim Scott, Bay Garden, buradalar, {Beyaz Saray'da}. Bu da bana hatırlatıyor ki; "Güvenlik, lütfen kapıları kapatın. Sayın Garden, hazırsanız şimdi hemen burada görüşelim.	Öyküntü
DG-5	Aramızda- bugün aramızda Cumhuriyetçilerden iki kişi var. () güvenlik kapıları tutsun ve bu işi bu gece burada halledelim {bence bu kadar kalabalık varken}.	Öyküntü
DG-6	Cumhuriyetçilerin hikayesinde Tim Scott ve Gardner ve Beyaz Saray'ın güvenliğini anlıyorum.	Çeviri yok
DG-7	Başka bir konu daha var.	Çeviri yok

	[[tabii]] aramızda Cumhuriyetçiler var. ((konuşmacının bahsettiği kişiyi işaret ederek)) Bahsettiğim beyefendi.	
DG-8	Siz kim olduğunuzu biliyorsunuz. Hangi Cumhuriyetçilerden bahsettiğimi biliyorsunuz. Mesela Tim Scott gibi. Güvenlikler kapıları kitleyin; yargıçlar buraya gelsin. Bu işi bu gece ((işaret parmağı ile masaya vurarak)) burada çözeceğiz.	Öyküntü
DG-9	Bunları kenara koyarsak, biliyorsunuz ki biz Cumhuriyetçileriz. Burada Gardner ve Scott'ı görebilirsiniz. Onlar kapıdaki güvenlikler gibidir. Ve <u>“Bu işi burada yapacağız, hemen yapacağız, şimdi yapacağız(!)”</u> diye her zaman arkamda olduklarını hissettirirler.	Çeviri yok
DG-10	Bugün aramızda olan demokratikler var, demokratik partiden kişiler var. Siz kim olduğunuzu biliyorsunuz. ((gülümseyerek)) Sizi buradan selamlıyorum.	Çeviri yok
DG-11	Ama Cumhuriyetçiler, siz kim olduğunuzu biliyorsunuz. Bugün burada Tim Scott var, Phil Garden var. Bu da- bu iş- bu da bizi şu noktaya getiriyor ki; “Güvenlik, kapıları kapatın. Bugün bu işi burada halledeceğiz.”.	Öyküntü
DG-12	Scott, Dormen beni hep- ayrıca kongre üyesi Garden da dahil, artık son günlerim olduğu için beni kapılar arkasında sıkıştırıyorlar. Fakat kongre üyesi (Garden'a) sesleniyorum buradan; ”Hadi bu işi şimdi burada çözelim.”	Çeviri yok

DG-13	Görüyorum ki, şu an Cumhuriyetçilerden Tim Scott ve Cory Gordman aramızda. “Güvenlik, kapıları kapatın. Bunu hemen burada şu anda halledeceğiz. Aynı savcılar gibi ().”	Öyküntü
DG-14	Aranızdaki Cumhuriyetçileri biliyorsunuz. Hatta güvenliği çağırmalıyım.	Çeviri yok
DG-15	Bu arada bazı insanlarla bazı sorunlarım olacak. Ve- aaa(!) hazır bundan bahsetmişken; “Güvenlik(!), kapının yanında duran. Hadi birazcık hareketlenin. Camers gel, seninle bu işi şimdi halletmenin tam zamanı.”	Öyküntü
DG-16	Cumhuriyetçiler, siz kim olduğunuzu biliyorsunuz {zaten}. <u>Güvenlik, kapıları kapayın(!)</u> John McClain, şu anda ve şimdi, <u>burada</u> bunu halledeceğiz.	Öyküntü
DG-17	Hatta aramızda bugün bile- Cumhuriyetçi Parti’den bile, bugün bile aramızda insanlar var. İşte senatör Tim Scott ve senatör Cory Gardner gibi; {ki bu bana bir şey yapmam gerektiğini hatırlattı}. ==Sonra burada işte== “Güvenlik, kapıları kitleyin.” ()	Öyküntü
DG-18	Geçen bahçedeki badigardımıza seslendiğimi ve “Güvenlik, kapıları kapat. Biz şu an bunu <u>şu anda</u> gerçekleştireceğiz, <u>şu anda</u> yapacağız.” dediğimi hatırlıyorum. Siz de zaten kim olduğunu tahmin ediyorsunuz.	Öyküntü
DG-19	Aramızda Cumhuriyetçi Tim Scott ve Horry var. “Güvenlik kapıyı kapasın. Bunu tam şimdi burada ve şimdi ve burada yapacağız.	Öyküntü
DG-20	Tim ve °Cory’i° görebiliyorsunuz.	Çeviri yok

	Kapıdaki güvenliği görebiliyorsunuz.	

Deney grubundan 9 katılımcı, bu deyim için göndermeyi erek metne aktaramamıştır. Bu katılımcılardan 2'si, söz konusu deyim için erek dile aktarmamış ve bu kısmı çevirilerinde atlamışlardır (Bkz. DG-1, DG-2). 7 katılımcı ise, bu kültürel ifadenin erek dile aktarımını gerçekleştirilmemiş; ancak önce ve/veya sonra gelen, anlamsal olarak bu ifadenin çıkarımını yapabilecekleri metinleri çevirmişlerdir. Bu sebeple, söz konusu kısımların çevirilerine tabloda yer verilmesine karşın, “Çeviri yok” ibaresi de ayrıca eklenmiştir (Bkz. DG-6, DG-7, DG-9, DG-10, DG-12, DG-14, DG-20).

Deney grubu katılımcılarından kalan 11 kişi ise, örnekteki deyim için göndermeyi erek dile aktarmışlardır. Söz konusu katılımcılar bu aktarımı yaparlarken, ifadeyi olduğu gibi (sözcüğü sözcüğüne) erek dile aktarmayı tercih etmişlerdir. Başka bir deyişle, tercih ettikleri çeviri stratejisi öyküntüdür. Ayrıca, kaynak dilin yapısını koruyarak erek dilde de yine emir kipi kullanımıyla çevirilerini gerçekleştirmişlerdir (Bkz. DG-3, DG-4, DG-5, DG-8, DG-11, DG-13, DG-15, DG-16, DG-17, DG-18, DG-19).

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 11 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 10'unun söz konusu deyim için anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-3, DG-4, DG-5, DG-8, DG-11, DG-13, DG-16, DG-17, DG-18, DG-19). Yalnızca 1 katılımcı, çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramamıştır (Bkz. DG-15).

5. Örnek:

Kaynak Metin: It's like **the red wedding**.⁹²

⁹² Bu örnekte incelenen mecaz, oldukça popüler bir Amerikan dizisi olan *Game of Thrones*'un bir sahnesine gönderme içermektedir ve aniden gelişen bir felaketi anlatmak için kullanılmaktadır. Bu örnekte katılımcılardan beklenen, genel kültür bilgileriyle bu diziye yapılan göndermenin farkında olarak çevirilerinde diziye gönderme yaparak çevirilerini gerçekleştirmeleridir.

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1		Çeviri yok
KG-2		Çeviri yok
KG-3		Çeviri yok
KG-4	Bu, galiba kızıl düğün gibi bir şey.	Öyküntü
KG-5		Çeviri yok
KG-6	Ve bu büyük ihtimalle red wedding gibi olacak.	Ödünçleme
KG-7		Çeviri yok
KG-8		Çeviri yok
KG-9	Tıpkı Game of Thrones'taki red wedding bölümünde olduğu gibi.	Ödünçleme/ Başka Bilgi Kaynağına Yönlendirme
KG-10	{tam Game of Thrones'taki kızıl düğün gibi}.	Öyküntü/ Başka Bilgi Kaynağına Yönlendirme
KG-11		Çeviri yok
KG-12	Şarabı bırak da- elindeki kırmızı şarabı lütfen bırak {ben senden bahsederken}.	Çeviri yok
KG-13		Çeviri yok
KG-14		Çeviri yok
KG-15		Çeviri yok

KG-16	{aynı Game of Thrones'taki "kızıl düğün" gibi.}	Öyküntü/ Başka Bilgi Kaynağına Yönlendirme
KG-17		Çeviri yok
KG-18		Çeviri yok
KG-19	TİPKİ ADANALI'DAKİ GİBİ.	Eşdeğerini bulma
KG-20	Tıpkı kızıl düğünde olduğu gibi.	Öyküntü

Kaynak metindeki beşinci örnek bir mecaz olup kontrol grubu katılımcılarının 13'ü erek dile yaptıkları çevirilerinde bu mecazı aktarmamışlardır. 13 katılımcıdan 1'inin, İngilizce sesletimi benzer başka bir sözcüğü çevirdiği düşünülmektedir. Bu sebeple, bu katılımcının çevirisi tabloda verilmesine karşın, "Çeviri yok" ibaresi de tabloya ayrıca eklenmiştir (Bkz. KG-12). 12 katılımcı ise bu mecazın geçtiği cümleyi hiç çevirmemişlerdir (Bkz. KG-1, KG-2, KG-3, KG-5, KG-7, KG-8, KG-11, KG-13, KG-14, KG-15, KG-17, KG-18).

Bu örnekte incelenen mecaz anlatımı erek dile çeviren katılımcı sayısı 7'dir. Bu 7 katılımcı tarafından dört farklı çeviri stratejisi uygulanmıştır. *Red wedding*'i sözcüğü sözcüğüne çevirerek erek dile aktaran katılımcı sayısı 2 olup uyguladıkları çeviri stratejisi öyküntüdür (Bkz. KG-4, KG-20). 1 katılımcı, söz konusu mecaz ifadeyi ödünçleme stratejisi ile erek dile İngilizce olarak taşımıştır (Bkz. KG-6). Kontrol grubuna mensup 3 katılımcı, kaynak metinde yer almamasına karşın kültürel göndermenin yapıldığı mecazın geçtiği yeri de belirterek dinleyenleri başka bilgi kaynağına yönlendirmiştir (Bkz. KG-9, KG-10, KG-16). Ağırlıklı olarak kullandıkları strateji başka bilgi kaynağına yönlendirme için, tabloda bu strateji koyu renk ile gösterilmiştir. Bu 3 katılımcı, başka bilgi kaynağına yönlendirme stratejilerinin yanı sıra ikinci bir çeviri stratejisi de uygulamışlardır. İkinci çeviri stratejisi olarak öyküntüyü tercih eden katılımcıların sayısı 2 iken (Bkz. KG-10, KG-16), ödünçlemeyi tercih eden katılımcı sayısı 1'dir (Bkz. KG-9). Yalnızca 1 katılımcı yerileştirme

yaparak, seçilen bu örneğin erek dilde kültürel, işlevsel ve betimleyici eşdeğerini bulmayı amaçlamıştır (Bkz. KG-19).

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 7 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 6'sının söz konusu mecazın anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-4, KG-9, KG-10, KG-16, KG-19, KG-20). Yalnızca 1 katılımcı, çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramamıştır (Bkz. KG-6).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1		Çeviri yok
DG-2		Çeviri yok
DG-3		Çeviri yok
DG-4	Tıpkı Game of Thrones'taki düğün gibi.	Başka Bilgi Kaynağına Yönlendirme
DG-5		Çeviri yok
DG-6		Çeviri yok
DG-7		Çeviri yok
DG-8		Çeviri yok
DG-9		Çeviri yok
DG-10		Çeviri yok
DG-11		Çeviri yok
DG-12		Çeviri yok
DG-13	Aynı savcılar gibi ()	Çeviri yok
DG-14		Çeviri yok
DG-15		Çeviri yok
DG-16		Çeviri yok
DG-17		Çeviri yok

DG-18		Çeviri yok
DG-19	Tam şimdi; aynı ‘kızıl düğün’ gibi.”	Öyküntü
DG-20	Aslında bu bana kanlı düğünü hatırlatıyor {Game of Thrones’tan}.	Öyküntü/ Başka Bilgi Kaynağına Yönlendirme

Deney grubundan 17 katılımcı, incelenen mecazın erek dile aktarımını gerçekleştirmemiştir. Bu 17 katılımcıdan 1’inin, İngilizce sesletimi benzer başka bir sözcüğü çevirdiği düşünülmektedir. Bu sebeple, bu katılımcının çevirisi tabloda verilmesine karşın, “Çeviri yok” ibaresi de ayrıca eklenmiştir (Bkz. DG-13). 16 katılımcı ise söz konusu mecazın geçtiği cümleyi hiç çevirmemişlerdir (Bkz. DG-1, DG-2, DG-3, DG-5, DG-6, DG-7, DG-8, DG-9, DG-10, DG-11, DG-12, DG-14, DG-15, DG-16, DG-17, DG-18).

Deney grubu katılımcılarından bu örnekteki mecaz anlatımı erek dile çeviren katılımcı sayısı yalnızca 3’tür. Bu 3 katılımcı tarafından uygulanan çeviri stratejisi ikidir. Buna göre; sadece dinleyenleri başka bilgi kaynağına yönlendirmeyi tercih eden katılımcı sayısı 1 (Bkz. DG-4), sadece öyküntü yoluyla çevirisini yapan katılımcı sayısı 1’dir (Bkz. DG-19). Erek dile aktarımında hem öyküntü hem de başka bilgi kaynağına yönlendirme stratejisi uygulayan katılımcı sayısı ise 1 olup (Bkz. DG-20) bu katılımcının ağırlıklı olarak kullandığı strateji başka bilgi kaynağına yönlendirme olduğu için, tabloda bu strateji koyu renk ile gösterilmiştir.

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 3 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcıların tamamının söz konusu mecazın anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-4, DG-19, DG-20). Çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramayan deney grubu katılımcısı bulunmamaktadır.

6. Örnek:

Kaynak Metin: Although, while in England I did have lunch with her Majesty the Queen, took in a performance of Shakespeare, **hit the links** with David Cameron.⁹³

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1		Çeviri yok
KG-2		Çeviri yok
KG-3	Tabii sonra Kraliçe ile yemek yememe engel olmadı {bu durum}, ama beraber bir Shakespeare performansını izledik. Kameralar vardı.	Çeviri yok
KG-4	Prensle konuşacağımız çok şey vardı, {örneğin Shakespeare gibi}.	Çeviri yok
KG-5	Kraliçe ile öğle yemeği yeme fırsatım oldu, {Shakespeare oyunlarından konuşurken}.	Çeviri yok
KG-6	Ama burada, ben hiç kraliçe ile yemek yemedim.	Çeviri yok
KG-7		Çeviri yok
KG-8	Tabii ki o öğleden sonra, Majesteleri Kraliçe Elizabeth ile bir öğlen yemeği yedik.	Çeviri yok

⁹³ Bu örnekte incelenen deyim, “golf oynamaya gitmek” anlamına gelmektedir. Bu örnekte katılımcılardan beklenen, söz konusu deyim anlamını bilmeleridir.

	Birlikte çok güzel bir Shakespeare oyununu izledik.	
KG-9	Kraliçe ile de Shakespeare'i, David Cameron'ı tartışarak vakit geçirdik.	Genelleme
KG-10	Ama gerçi, geçen yine Kraliçe ile bir akşam yemeği yeme fırsatı buldum- öğle yemeği fırsatı buldum. Kendisiyle bir Shakespeare sahnesi canlandırdık ve ışıkları biraz kıstık.	Çeviri yok
KG-11	hhh Kraliçe ile görüşüyoruz. Shakespeare'nin oyunlarını canlandırıyoruz.	Çeviri yok
KG-12		Çeviri yok
KG-13	Tabii, onunla diyalogumuz Kraliçe'den Shakespeare'e ve David Cameron'la bağlantısına kadar gitti.	Genelleme
KG-14		Çeviri yok
KG-15	Shakespeare'in performansı ile ilgili bir şeyler söyleyebilirim.	Çeviri yok
KG-16	Sonrasında İngiltere'de olmama rağmen, Sayın Kraliçe ile öğle yemeğine çıkmadık ya da David Cameron'la görüştüm {onun yerine}.	Genelleme
KG-17	İngilizce Kraliçesiyle akşam yemeği yedik.	Çeviri yok
KG-18	Yine de, Kraliçe ile birlikte, Majesteleri ile bir öğle yemeği yedik ve birlikte Shakespeare'den bahsettik.	Çeviri yok
KG-19	Lakin, örneğin Kraliçe ile bir öğle yemeği yedim. Sonra David Cameron'la biraz dolaştım. Shakespeare'i de izledim {aynı zamanda;	Genelleme
KG-20		Çeviri yok

Altıncı örnek için seçilen deyimde ait ifadenin erek dile çevirisinde, kontrol grubundan 16 katılımcının bu ifadeyi çevirmediği görülmektedir. Bu katılımcılardan 6'sı, deyimini erek dile hiç aktarmamıştır (Bkz. KG-1, KG-2, KG-7, KG-12, KG-14, KG-20). 10 katılımcı, aynı cümle içerisindeki diğer unsurların hepsini ya da bir kısmını

çevirilerinde aktardıkları ya da deyimi sesletimi benzer başka bir İngilizce sözcük ile karıştırmıştır. Bu katılımcıların çevirileri tabloda verilmiş olsa da, deyimi çevirmemeleri sebebiyle “Çeviri yok” ibaresi tabloya ayrıca eklenmiştir (Bkz. KG-3, KG-4, KG-5, KG-6, KG-8, KG-10, KG-11, KG-15, KG-17, KG-18).

Erek dile aktarım yapan kontrol grubu katılımcılarının sayısı 4’tür. Bu katılımcıların, incelenen örneğe ilişkin bilgilerinin eksikliği ve dinleyene bu bilgi eksikliğinin hissettirilmemesi amacıyla bağlamdan bir tahmin yürüterek genel bir çıkarımda bulunduğu söylenebilir. Başka bir deyişle, söz konusu 4 katılımcının uyguladıkları çeviri stratejisi genellemedir (Bkz. KG-9, KG-13, KG-16, KG-19).

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 4 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan söz konusu deyimın anlamını erek dile aktaran olmadığı görülmektedir (Bkz. KG-9, KG-13, KG-16, KG-19).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1	Ve İngiltere’deyken aynı şekilde ben- Kraliçe ile öğle yemeği yemiştik. Shakespeare’den falan konuştuk [[işte]]	Çeviri yok
DG-2	Ama, Kraliçe Elizabeth’le bir öğle yemeği yedik. Ondan sonra, Shakespeare’nin bir oyununu izlemeye gittik	Çeviri yok
DG-3	°Kraliçeyle bir şey dinledik°.	Çeviri yok
DG-4	Majesteleri Kraliçe ile Shakespeare izledik. Oradayken David Cameron’la öğle yemeği yedik.	Genelleme
DG-5		Çeviri yok

DG-6		Çeviri yok
DG-7		Çeviri yok
DG-8	Majesteleri Kraliçe ile de yemek yedik. David Cameron’la da birlikteydik.	Genelleme
DG-9	Shakespeare’i oynarken sahnenin altındaki krallar gibilerdi.	Çeviri yok
DG-10	Majesteleriyle, İngiltere Kraliçesiyle görüşmemizde Shakespeare oynadım,	Çeviri yok
DG-11	Geçen gün, Majesteleri İngiltere kraliçesiyle beraber buluştuk. Bir toplantı yaptık. Beraber Shakespeare seyrettik. David Cameron da vardı;	Genelleme
DG-12	Kraliçeyle de ayrıca bir yemek yemiştım.	Çeviri yok
DG-13	°Sadece kesin olmak için°, Kraliçeyle de birlikte öğle yemeği yedik. [[İşte]] birlikte Shakespeare’den bahsettik.	Çeviri yok
DG-14	Benim Kraliçe Majesteleri ile bir alıp veremediğim yok.	Çeviri yok
DG-15	Ama tabii hala Kraliçe ile yemek yiyebiliyorum ve Shakespeare’den bahsediyoruz ve kameraların önündeyiz.	Çeviri yok
DG-16	Hatta, geçen günlerde zaten Majesteleri Kraliçe ile bir öğlen yemeği yedik. Ondan sonrası da, Shakespeare’nin bir oyununu gördüm {güzel bir tiyatroda}. Sonra, David Campel’de güzel bir şeyler içtik.	Çeviri yok
DG-17	·hhh hhh °Majesteleri° [[işte]] İngiliz kraliçesiyle beraber bir Shakespeare sahnelenmesine gittik.	Çeviri yok
DG-18		Çeviri yok

DG-19	Sonrasında Kraliçe ve Prens ile öğlen yemeği yedim.	Çeviri yok
DG-20		Çeviri yok

Seçilen deyme ait ifadenin erek dile çevirisine bakıldığında, deney grubundan 17 katılımcının bu ifadeyi çevirmediği görülmektedir. Bu katılımcılardan 5'i, bu deymi erek dile aktarmamışlardır (Bkz. DG-5, DG-6, DG-7, DG-18, DG-20). 12 katılımcı, bu ifadenin geçtiği cümledeki diğer unsurların bir kısmını veya tamamını çevirmişlerdir. Buna karşın, incelenen örneği çevirilerinde vermedikleri veya sesletimi benzer başka bir İngilizce sözcük ile karıştırdıkları için tabloya “Çeviri yok” ibaresi ayrıca eklenmiştir (Bkz. DG-1, DG-2, DG-3, DG-9, DG-10, DG-12, DG-13, DG-14, DG-15, DG-16, DG-17, DG-19).

Deney grubu tarafından yapılan çevirilerde, altıncı örneği yalnızca 3 katılımcının erek dile çevirdiği görülmektedir. Bu katılımcıların, tıpkı kontrol grubunda olduğu gibi incelenen örneğe ilişkin bilgilerinin eksikliği ve dinleyene bu bilgi eksikliğinin hissettirilmemesi amacıyla bağlamdan bir tahmin yürüterek genel bir çıkarımda bulunduğu söylenebilir. Söz konusu katılımcıların uyguladıkları çeviri stratejisi ise genellemedir (Bkz. DG-4, DG-8, DG-11).

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 3 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan söz konusu deyim anlamını erek dile aktaran olmadığı görülmektedir (Bkz. DG-4, DG-8, DG-11).

7. Örnek:

Kaynak Metin: But the prospect of leaving the White House is **a mixed bag**.⁹⁴

⁹⁴ Bu örnekte incelenen mecaz, konuşma dilinde “çok karışık / karmakarışık” anlamlarına gelmektedir. Bu örnekte katılımcılardan beklenen, deyim anlamını bağlamdan ve *mixed* sözcüğünden yararlanarak çıkararak çevirilerini yapmalarıdır.

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1		Çeviri yok
KG-2		Çeviri yok
KG-3	Açıkçası, bulunduğum durum biraz da karışık bir durum.	Eşdeğerini bulma
KG-4	Ama Beyaz Saray’da bulunmanın karmaşık bir şey olduğunu söylemeliyim.	Eşdeğerini bulma
KG-5	Fakat Beyaz Saray’ı terk edecek olma fikri biraz değişik, biraz karışık bir fikir.	Eşdeğerini bulma
KG-6	Ve bu Beyaz Saray’ı yönetme işi de zordu.	Çeviri yok
KG-7		Çeviri yok
KG-8	Ama tabii, Beyaz Saray’ı artık arkada bırakmak çok karışık duygular uyandırıyor.	Eşdeğerini bulma
KG-9	Beyaz Saray’dan ayrılmam değişik duygular içine sokuyor {beni}.	Eşdeğerini bulma
KG-10	Tabii, bu yıl Beyaz Saray’ı terk etmek de ilginç bir durum.	Eşdeğerini bulma
KG-11	·hhh hhh Beyaz Saray’ı bırakmak- bırakacağım konusu beni üzüyor.	Eşdeğerini bulma
KG-12		Çeviri yok

KG-13	Tabii, gideceğinizin bilinmesiyle- gideceğinizin birçok insan farkında.	Çeviri yok
KG-14	Beyaz Saray'ı bırakacak olmak gerçekten üzücü.	Eşdeğerini bulma
KG-15		Çeviri yok
KG-16	Tabii, Beyaz Saray'da yaşamının da bazı getirdikleri var.	Genelleme
KG-17		Çeviri yok
KG-18		Çeviri yok
KG-19	Ama, buradan ayrılmak cidden benim için karmaşık hisler uyandırıyor.	Eşdeğerini bulma
KG-20		Çeviri yok

Bu başlık altında ele alınan son örnek bir mecaz olup kontrol grubundan 10 katılımcı söz konusu mecazı erek dile aktarmamıştır. Bu 10 katılımcıdan 8'i, herhangi bir çeviri sunmamıştır (Bkz. KG-1, KG-2, KG-7, KG-12, KG-15, KG-17, KG-18, KG-20). 2 katılımcı ise, tümcenin geri kalanına dair bir çeviri sunmuştur ve katılımcıların bu çevirileri tabloda yer almaktadır. Buna karşın, incelenen mecazı çevirmediikleri için, tabloda “Çeviri yok” ibaresi kullanılmıştır (Bkz. KG-6, KG-13).

Bu örnekteki mecazı erek dile çeviren katılımcı sayısı 10'dur. Bu katılımcılardan 9'u, anlamı aktarmak için kültürel, işlevsel veya betimleyici bir eşdeğerlik arayışını stratejilerinde yansıtmışlardır (Bkz. KG-3, KG-4, KG-5, KG-8, KG-9, KG-10, KG-11, KG-14, KG-19). 1 katılımcının ise, bağlama göre tahmin yürüterek bir çıkarımda bulunduğu söylenebilir. Başka bir deyişle, bu katılımcı genelleme yapmıştır (Bkz. KG-16).

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 10 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 7'sinin söz konusu mecazın anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-3, KG-4, KG-5, KG-8, KG-9, KG-10, KG-19). 3 katılımcı

ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamıştır (Bkz. KG-11, KG-14, KG-16).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1		Çeviri yok
DG-2	Beyaz Saray’dan ayrılmam sanırım herkesi harekete geçirdi	Eşdeğerini bulma
DG-3	Ama Beyaz Saray’ı bırakmanın- bırakmak bana karışık duygular yaşıyor.	Eşdeğerini bulma
DG-4	Ama [[yani]] Beyaz Saray’dan ayrılmak gerçekten birçok duyguyu beraberinde getiriyor.	Eşdeğerini bulma
DG-5	Beyaz Saray’dan ayrılmanın birçok zorlayıcı yanı var.	Eşdeğerini bulma
DG-6		Çeviri yok
DG-7		Çeviri yok
DG-8	Tabii ki görevi bırakıyor olmak karışık duygular hissetmeme sebep oluyor; bunu biliyorsunuzdur.	Eşdeğerini bulma
DG-9	Tabii bu- yine bunları da bir kenara koyarsak, Beyaz Saray’dan ayrılmak bir bakıma güzel bile olacak.	Eşdeğerini bulma
DG-10	Ama Beyaz Saray’ı terk etmem bana farklı hisler yaratıyor, {iyi veya kötü}.	Eşdeğerini bulma
DG-11	Bu başkanlıktan ayrılma mevzuu biraz karışık bir olay.	Eşdeğerini bulma
DG-12	hhh Fakat, tüm bunlara rağmen Beyaz Saray’dan ayrılmak biraz zor olacak. İnsanı çekiyor {aslında}.	Eşdeğerini bulma

DG-13	Ama Beyaz Saray'dan ayrılmanın iyi yanlarından biri de-	Çeviri yok
DG-14	Fakat ayrılmanın artıları ve eksileri, ikisi de var.	Eşdeğerini bulma
DG-15	Tabii Beyaz Saray'dan ayrılmanın bazı artıları da var.	Eşdeğerini bulma
DG-16	Bu başkanlıktan ayrılma işi aslında beni çok karışık duygulara soktu.	Eşdeğerini bulma
DG-17	Tabii ki Beyaz Saray'ı terk etmek hem iyi hem kötü yanları olan bir şey, bir olay.	Eşdeğerini bulma
DG-18		Çeviri yok
DG-19		Çeviri yok
DG-20	Aslında bu ayrılışımın başka (iyi) yönleri de var.	Eşdeğerini bulma

İncelenen mecazın deney grubu katılımcıları tarafından erek dile çevirisine bakıldığında, 6 katılımcının bu mecazı erek dile aktarmadığı görülmektedir. Söz konusu 6 katılımcıdan 5'i, mecazın geçtiği tümceye dair herhangi bir çeviri sunmamıştır (Bkz. DG-1, DG-6, DG-7, DG-18, DG-19). 1 katılımcı ise; tümcenin geri kalanına dair bir çeviri sunmasına karşın, söz konusu mecazı aktarmamıştır (Bkz. DG-13). Bu sebeple, tabloda bu katılımcılar için “Çeviri yok” ibaresi kullanılmıştır.

Deney grubuna mensup 14 katılımcı ise, incelenen mecaza dair bir öneri sunmuş olup anlam aktarımını erek dilde verme amacıyla kültürel, işlevsel veya betimleyici bir eşdeğerlik arayışıyla stratejilerini oluşturmuşlardır (Bkz. DG-2, DG-3, DG-4, DG-5, DG-8, DG-9, DG-10, DG-11, DG-12, DG-14, DG-15, DG-16, DG-17, DG-20).

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 14 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 8'inin söz konusu mecazın anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-3, DG-4, DG-8, DG-10, DG-11, DG-14, DG-16, DG-17). 6

katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. DG-2, DG-5, DG-9, DG-12, DG-15, DG-20).

3.3.2. Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler

Bu başlık altında, veri bütüncesi için metin içerisinde seçilen on birimde “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” kategorisinde tespit edilen beş örneğin katılımcılar tarafından yapılmış çevirilerine yer verilmiştir. İncelenecek kısımlar, kaynak metin içerisinde koyu renk ile gösterilmiştir. Her örnek özelinde, anlam aktarımı çerçevesinde katılımcılardan beklenenler dipnotlar ile belirtilmiştir. Erek/kaynak odaklılık açısından katılımcıların yaptıkları çevirilerin değerlendirilmesi için sırasıyla kontrol ve deney gruplarının çevirileri tablo halinde stratejileriyle birlikte verilmiştir. Her tablonun altında, katılımcıların uyguladıkları stratejiler ile anlam aktarımlarının tespiti yapılmıştır.

1. Örnek:

Kaynak Metin: It is an honor to be here at **my last, and perhaps the last White House correspondents’ dinner. You all look great. The end of the Republic has never looked better.**⁹⁵

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

⁹⁵ Espriler ve kelime oyunlarının olduğu bu örnekte katılımcılardan beklenen, çevirilerini yaparken dil kullanımları ile bu espri ve kelime oyunlarını erek dile aktarmalarıdır.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1	Bugün burada bulunmak benim için bir onur. Evet, burada son kez bulunuyorum. Tabii bu her şeyin sonu değil.	Genelleme
KG-2	Bugün burada olmak bir şeref. Hepiniz Cumhuriyetin ((gülümseyerek)) sonunun geldiğini- sonunun gelişi bu kadar hiç daha iyi gözükmemiştir.	Eşdeğerini bulma/ Genelleme
KG-3	Sizin karşınızda bulunmak bir onur. Bu, son bu şekilde olacak toplantı. Belki de benim son toplantım, belki de <u>tamamen</u> son toplantı olacak {Amerika'daki bu çeşit}. Hepiniz harikasınız. Cumhuriyetin sonuna tanıklık etmek harika bir şey, süper bir şey.	Eşdeğerini bulma
KG-4	Buraya sonuncu olarak gelmek büyük bir onur. Hepiniz çok güzel gözüküyorsunuz. Cumhuriyetin sonu hiç bu kadar güzel gözükmemiştir.	Genelleme
KG-5	Bu akşam burada bulunmak benim için bir onur. <u>Son</u> basın yemeğimde, hatta belki de tüm Amerika tarihinde olacak son basın yemeğinde bulunmak benim için bir onur. Hepiniz şahane gözüküyorsunuz; bunu belirtmeliyim. Cumhuriyet hiç bu kadar- bundan daha iyi gözükmemiştir {benim gözümde}.	Eşdeğerini bulma
KG-6	Burada olmaktan onur duyuyorum. Hepiniz harika gözüküyorsunuz.	Genelleme

	Cumhuriyet hiç bundan daha iyi gözükmemiştir.	
KG-7	Bugün burada, °Beyaz Saray’ın genel° yemeği için toplanmış bulunmak- muhabirler adına düzenlenmiş genel yemeği için toplanmış bulunmaktayız. Çok iyi gözüküyor {herkes, formda}.	Genelleme
KG-8	Burada olmaktan onur duyuyorum. Son birlikte- başkanlık dönemimin son yemeğindeyiz. Herkes çok güzel gözüküyor, herkes harika gözüküyor. Bir başkanlık döneminin sonu hiç bu kadar iyi gözükmemiştir {herhalde}.	Genelleme
KG-9	Bu basın toplantısındaki <u>son</u> seferinde bulunmaktan büyük onur duydum. Hepiniz mükemmel görünüyorsunuz. Cumhuriyetin sonu hiç bu kadar güzel görünmemiştir.	Eşdeğerini bulma
KG-10	Bugün burada <u>son</u> konuşmamı yapmak için geldim. Hatta bu (herhalde) son konuşma {buradaki}. Ve buralar hiç bu kadar güzel gözükmemiştir.	Eşdeğerini bulma/ Genelleme
KG-11	Bugün burada sizinle olmak büyük bir onur {bu son senemde}. Nasılsınız, iyi misiniz(?) Cumhuriyetin sonu hiç bu kadar iyi olmamıştır.	Genelleme
KG-12	Bugün, burada sizlerin karşınızda son kez durmak benim için bir şereftir. Hepiniz- ve son kez, gerçekten son kez, hepiniz burada büyük Cumhuriyetin sonuna tanıklık etmiş oluyorsunuz.	Eşdeğerini bulma/ Genelleme
KG-13	Burada bulunmak benim için bir onur. Bu, Beyaz Saray iletişim dairesinde yaptığım son ve belki de en rahat konuşmalardan biri olacak.	Genelleme

	°Hepinizin bildiği gibi°, bir çağın bitişi hiçbir zaman bu kadar güzel görünmemiştir.	
KG-14	Burada olmak, son konuşmamı yapmak benim için bir onur. Cumhuriyetin sona ermesi hiç bu kadar güzel olmamıştı.	Genelleme
KG-15	Burada bulunmak benim için bir onur. Hepiniz muhteşem görünüyorsunuz. Cumhurbaşkanınız da hiç bu kadar iyi görünmemiştir. O da çok iyi hissediyor.	Genelleme
KG-16	Burada sizin karşınızda olmak büyük bir şeref. Bugüne kadar <u>bu</u> Cumhuriyet bundan daha iyi gözükmemiştir {büyük ihtimalle}.	Genelleme
KG-17	Bugün burada sonuncu konuşmamı yapıyor olmam çok gurur verici. Hatta belki de buranın son konuşması. Hepiniz çok güzel görünüyorsunuz, harika görünüyorsunuz. Daha doğrusu, °Cumhuriyetçilerin° sonu harika görünüyor.	Eşdeğerini bulma
KG-18	Bugün burada olmak benim için gerçekten büyük bir onurdur {ve sizinle birlikte olmaktan, siz Beyaz Saray mensupları}. Cumhuriyetin sonu hiç bu kadar güzel görünmemiştir; size bunu söylemem lazım.	Genelleme
KG-19	Bugün burada olmak benim için çok büyük bir onur; ki bu, hem benim hem de Cumhuriyetimizin en son Beyaz Saray medya partisi olacak. Hepiniz çok güzel gözüküyorsunuz. Açıkçası Cumhuriyetimizin sonunun bu kadar güzel gözükeceğini hayal edemezdim.	Eşdeğerini bulma

KG-20	Bugün, bu <u>son</u> toplantımda başkan olarak burada bulunmaktan onur duyuyorum. ((gülerek)) Cumhuriyetin son anları hiç bu kadar iyi gözükmemişti.	Eşdeğerini bulma

Bu kategorinin birinci örneği için seçilen tümceler, espriler ve kelime oyunları içermektedir. Kontrol grubuna mensup 20 katılımcının tamamı veri incelemesi için seçilen örneği erek dile çevirmiştir. Bununla birlikte, çevirilerinde bu kelime oyunları ve esprileri aktarma stratejileri farklılık göstermektedir. Bu stratejiler ile ilgili olarak genel alanda iki tür eğilim gözlenmiştir: genelleme ve eşdeğerini bulma. Genelleme stratejisini kullanan katılımcı sayısı 11’dir (Bkz. KG-1, KG-4, KG-6, KG-7, KG-8, KG-11, KG-13, KG-14, KG-15, KG-16, KG-18). Buna karşın, 6 katılımcı erek dilde eşdeğerlik arayışında olmuştur. Açıklama yaparak, sözcüğü ya da ifadeyi vurgulayarak, tonlama yaparak veya jestler ve mimiklerle destekleyerek bu eşdeğerliği oluşturmaya çalışmışlardır. Uyguladıkları bu stratejiler tablodaki çevriyazılar ile gösterilmiştir (Bkz. KG-3, KG-5, KG-9, KG-17, KG-19, KG-20). Kontrol grubundaki 3 katılımcı ise, bu örnek özelinde hem genelleme yapmış hem de eşdeğerlik arayışına girmiştir (Bkz. KG-2, KG-10, KG-12). Ağırlıklı olarak kullandıkları strateji genelleme olduğu için, tabloda bu strateji koyu renk ile gösterilmiştir.

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 20 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 6’sının söz konusu espri ve kelime oyunu içeren ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-3, KG-9, KG-14, KG-18, KG-19, KG-20). 14 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. KG-1, KG-2, KG-4, KG-5, KG-6, KG-7, KG-8, KG-10, KG-11, KG-12, KG-13, KG-15, KG-16, KG-17).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1	Son muhabirler akşam yemeğinde sizi görmek gerçekten harika {son akşam yemeğimiz olsa bile bu}.	Genelleme
DG-2	Bugün burada Beyaz Saray açılış konuşmasını yapmak üzere bulunuyoruz ve Cumhuriyetimiz hiç bu kadar iyi olmamıştı.	Genelleme
DG-3	Burada olmak büyük bir onur. Bu benim en son belki de- hatta en son tanışma yemeğim. Herkes bu akşam iyi görünüyor. Cumhuriyetin sonu daha iyi hiç- daha önce hiç bu kadar iyi görünmemişti.	Eşdeğerini bulma
DG-4	Sonuncu Beyaz Saray görüşmesine hoş geldiniz. Cumhuriyetimizin sonu hiç bu kadar güzel durmuyordu.	Genelleme
DG-5	Son Beyaz Saray buluşmasındayız. Hatta tamamıyla son {benim açımdan}.	Genelleme
DG-6	Son basın toplan- toplantısında burada olmak büyük bir onur. Cumhuriyetin sonu hiç bu kadar iyi gözükmemişti.	Genelleme
DG-7	Öncelikle burada son kez sizlerle beraber olmak, değerli basın mensuplarıyla olmak benim için bir onur. ·hhh	Genelleme
DG-8	Burada bulunmak, sizin aranızda bulunmak benim için bir şeref. Hepiniz iyi görünüyorsunuz; çok şık görünüyorsunuz. ==Arada bir şaka var orayı tam duymadım==	Genelleme

DG-9	Bugün burada olduğum için, bu son buluşmada burada olduğum için çok mutluyum. Umarım hepiniz iyisinizdir. Cumhuriyet hiç bu kadar güzel gözüküyordu.	Genelleme
DG-10	Bu akşam burada benim son konuşmam ve genel olarak son konuş- teknik olarak, potansiyel olarak son konuşmada bulunmaktan onur duyuyorum. Hepiniz harika gözüküyorsunuz. Cumhuriyetin son sonu hiç bu kadar güzel gözükmemişti.	Eşdeğerini bulma
DG-11	Burada olmaktan onur duyuyorum. Bu, sonuncu başkanlık dönemimdeki sonuncu Beyaz Saray gazeteciler akşam yemeğine, hatta belki de bu ülkede yapılan sonuncu Beyaz Saray gazeteciler akşam yemeğine katılmaktan dolayı onur duyuyorum. Hepiniz çok iyi görünüyorsunuz. Cumhuriyetçileri hiç bundan daha iyi görmemişim.	Eşdeğerini bulma
DG-12	Son olarak burada sizinle Beyaz Saray toplantısı düzenlemek benim için bir onur. Çok iyiyim, iyi hissediyorum. Ayrıca Cumhuriyetçilerin son buluşması olması da garip bir şekilde mutlu etti {beni}.	Genelleme
DG-13	Bugün burada bulunmak, son konuşmamda bulunmak benim için bir onur. () Hepiniz harika gözüküyorsunuz ve özellikle Cumhuriyet kısmı en iyi haliyle gözüküyor.	Genelleme
DG-14	Bu gece burada olmak benim için bir onur. Beyaz Saray'daki son gecem olabilir. Buradaki hiçbir şey bu kadar iyi görünmemişti.	Genelleme
DG-15	Hepiniz harika görünüyorsunuz.	Eşdeğerini bulma

	Burada olmaktan oldukça gurur duyuyorum {ve özellikle bu benim son yemek konuşmam olduğu için}. Ve tabii ki <u>bu sizin de</u> benim katıldığım son yemek konuşmanız. Bir ((gülerek)) devletin sonu hiç bu kadar harika görünmemişti {daha öncesinde}. Hepiniz harika görünüyorsunuz.	
DG-16	Burada Beyaz Saray’daki son, belki de hayatımdaki son toplantıda bulunmaktan gurur- onur duyuyorum. Cumhuriyetin sonu nasıl olacak acaba(?)	Genelleme
DG-17	Bu akşam burada bulunmak gerçekten büyük bir onur {benim için, bu Beyaz Saray yemek davetinde}. Bu akşam hepiniz güzel gözükyorsunuz, mükemmel gözükyorsunuz. Cumhuriyetin sonu hiçbir zaman bu kadar güzel gözükmemişti.	Genelleme
DG-18	Burada bulunmak benim için bir onurdur. Hepiniz çok iyi görünüyorsunuz. Konuşmanın sonunda daha da iyi olacaksınız.	Genelleme
DG-19	Burada olmak bir onur. Hepiniz [[şeyde]] çok güzel gözükyorsunuz. Cumhuriyetin son zamanları daha iyi gözükmemişti.	Genelleme
DG-20	Burada sizinle beraber olmak benim için bir gurur. Bu benim son Beyaz Saray buluşmam ve belki de sizin de son buluşmanız. Hepiniz çok parlak görünüyorsunuz. Demokrasinin sonu hiçbir zaman bu kadar iyi görünmemişti.	Eşdeğerini bulma

Espriler ve kelime oyunları içeren bu örnekte, deney grubuna mensup 20 katılımcının tamamı erek dile çeviri yapmıştır. Bununla birlikte, tıpkı kontrol grubunda olduğu gibi çevirilerinde bu kelime oyunları ve esprileri aktarma stratejileri farklılık göstermektedir. Bu stratejiler, tıpkı kontrol grubundaki gibi temel olarak ikiye ayrılabilir: genelleme ve eşdeğerini bulma. Bunun yanı sıra, bütün tümceleri çevirmesine karşın tonlama veya vurgu yapmayan, jest ya da mimik kullanmayan katılımcıların çevirileri de bu örnekte genelleme stratejisi altında değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, genelleme stratejisini kullanan katılımcı sayısı 15'tir (Bkz. DG-1, DG-2, DG-4, DG-5, DG-6, DG-7, DG-8, DG-9, DG-12, DG-13, DG-14, DG-16, DG-17, DG-18, DG-19). Kalan 5 katılımcının, bu örneği çevirirken erek dilde eşdeğerlik arayışında olduğu söylenebilir. Bu katılımcılar; açıklama, tonlama, sözcüğü ya da ifadeyi vurgulama veya jestler ve mimiklerin kullanımı ile bu eşdeğerliği oluşturmaya çalışmışlardır. Uyguladıkları söz konusu stratejiler, tablodaki çevriyazılar ile gösterilmiştir (Bkz. DG-3, DG-10, DG-11, DG-15, DG-20).

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 20 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 4'ünün söz konusu espri ve kelime oyunu içeren ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-3, DG-10, DG-15, DG-20). 16 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. DG-1, DG-2, DG-4, DG-5, DG-6, DG-7, DG-8, DG-9, DG-11, DG-12, DG-13, DG-14, DG-16, DG-17, DG-18, DG-19).

2. Örnek:

Kaynak Metin: She looks so happy to be here. **It's called practice. It's like learning to do three-minute planks. She makes it look easy now.**⁹⁶

⁹⁶ Espriler ve kinaye içeren olduğu bu örnekte katılımcılardan beklenen, çevirilerini yaparken dil kullanımlarıyla bunları erek dile aktarmalarıdır.

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1	ve gayet mutlu görünüyor. Bir süre <u>alıştırma</u> yapmayı planlıyoruz. Tabii o bu tür şeyleri daha kolay yapıyor.	Eşdeğerini bulma
KG-2	Kendisi çok mutlu gözüküyor. Biz buna pratik diyoruz. Kendisi, işimi çok kolaylaştırıyor.	Eşdeğerini bulma
KG-3	O da burada olmaktan çok mutlu. [[Yani]] bu da artık pratikle. Alıştı.	Eşdeğerini bulma
KG-4	Burada bulunduğu için- burada şu an çok mutlu gözüküyor. Tabii ki bunu yapmak büyük pratik istiyor. Üç dakika boyunca bunu sürdürmek, şu an kolay gözüküyor olabilir.	Eşdeğerini bulma
KG-5	Baksanıza, ne kadar mutlu gözüküyor. İşte bunlar hep sıkı çalışmalar ve pratik sonucu olan şeyler. Bu kadar kolay gözüksüğüne bakmayın. Aslında çok da öyle değil {mutlu gözükmek}.	Eşdeğerini bulma
KG-6	Burada olduğu için gerçekten çok mutlu. Evde onunla üç dakikalık şaka pratikleri yaptım. O yüzden bugüne hazır.	Genelleme
KG-7	ve gerçekten çok mutlu gözüküyor.	Genelleme

	Ve burada bir bakıma (emin olmayarak)) °pratik için yer alıyor.°	
KG-8	((sesini incelterek)) Gördüğünüz gibi, kendisi burada olmaktan çok mutlu. Tabii [[yani]] pratikle birlikte görebiliyorsunuz {ne kadar mutlu gözüktüğünü}. Her akşam üç dakikalık plank yaparak bunlara hazırlanıyordu.	Eşdeğerini bulma
KG-9	Oldukça mutlu {burada olmaktan}. Burayı bir pratik alanı gibi görüyor {bir sonraki geleceği için}.	Genelleme
KG-10	ve kendisi çok mutlu gözüküyor. Ve biz buna pratik diyoruz. Bu ifadeyi çalışmak için °uzun vakit harcadı.°	Eşdeğerini bulma
KG-11	Bugün çok mutlu görünüyor {burada olduğu için}.	Genelleme
KG-12	Gerçekten çok eğleniyor, mutlu gibi görünüyor. Evet, evde biraz pratik yaptı; {o yüzden}. Umarım, bu pratiğini size güzel bir şekilde yansıtabiliyordur.	Eşdeğerini bulma
KG-13	O burada olmaktan oldukça hoşnut görünüyor. Buna biz pratik diyoruz, {artık yıllardır alışkanlık kazanmış durumu}. ((emin olmayarak)) Benim dakikalarca süren şakalarımın bağışıklık kazanmış hali.	Eşdeğerini bulma
KG-14	Güzel eşim Michelle de burada olmaktan oldukça mutlu.	Genelleme
KG-15	O da bununla ilgili çok mutlu hissediyor. Haydi birazcık pratik yapalım. O da bunlara hep güler {zaten}.	Genelleme
KG-16	ve burada olmaktan mutluymuş gibi gözüküyor.	Eşdeğerini bulma

	Tabii bu, uzun bir çaba sonucu... Bir idman sayesinde bu işi yapabilmekte. Tıpkı üç dakikalık dirsek duruşlarını yaptığı gibi burada da yaptığı egzersizi konuşuruyor.	
KG-17	Çok mutlu görünüyor. Mutluluğunun sebebi ise pratik. Üç dakikalık bir plank hareketi gibi gösteriyor. Dışarıdan kolay görünüyor ama...	Eşdeğerini bulma
KG-18	burada olmaktan o da çok mutlu. Ve o da pratiğini yapacak, {egzersizini}.	Genelleme
KG-19	Çok mutlu gözüküyor; ((gülerek)) sanırım tecrübesinden dolayıdır. ((emin olmayan bir yüz ifadesiyle))) Tıpkı kamp şakası yapmak gibi alışmış durumda.	Eşdeğerini bulma
KG-20	Burada olduğu için de çok mutlu gözüküyor. Buna da ((gülerek)) pratik diyoruz.	Eşdeğerini bulma

İkinci örnek için seçilen tümceler, konuşmacı tarafından yapılan espriler ve kinaye içermektedir. Kontrol grubundaki 20 katılımcının tamamı, veri incelemesi için seçilen örneğin erek dile çevirisini gerçekleştirmiştir. Bununla birlikte, aktarımda birtakım eksiklikler yaşayan ancak konuşmanın genel akışında ileti oluşturmayı başaran katılımcılar da söz konusudur. Bu örnekte katılımcılar, erek dile aktarımda temel olarak iki stratejiyi benimsemişlerdir: genelleme ve eşdeğerini bulma. Tonlama, vurgu, açıklama tekniklerinin yanı sıra jest ve mimik kullanımları, katılımcıların erek dilde eşdeğerlik arayışına işaret etmektedir ve çevriyazılar ile görülebilir. Eşdeğerlik arayışında olan katılımcıların sayısı 13'tür (Bkz. KG-1, KG-2, KG-3, KG-4, KG-5, KG-8, KG-10, KG-12, KG-13, KG-16, KG-17, KG-19, KG-20). Bunların dışında kalan 7 katılımcı ise, genelleme yaparak söz konusu kinaye ve esprileri erek dile aktarmışlardır (Bkz. KG-6, KG-7, KG-9, KG-11, KG-14, KG-15, KG-18). Genellemenin doğal bir sonucu olarak da, bu katılımcıların çevirilerinde erek dile aktarım sırasında birtakım eksiltmeler söz konusu olmuştur.

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 20 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 7'sinin söz konusu espri ve kinaye içeren ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-2, KG-5, KG-10, KG-12, KG-13, KG-16, KG-17). 13 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. KG-1, KG-3, KG-4, KG-6, KG-7, KG-8, KG-9, KG-11, KG-14, KG-15, KG-18, KG-19, KG-20).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1		Çeviri yok
DG-2	Burada olmaktan o da mutlu, kendisi için de bu akşam burada bulunması- ((kafasını iki yana sallayarak)) burada bulunması iyi bir alıştırma olacaktır diye düşünüyorum.	Genelleme
DG-3	Mutlu görünüyor evet; {bu, pratik yapmasından dolayı}.	Eşdeğerini bulma
DG-4	Mutlu görünüyor. Yani, pratik yapmak böyle bir şey. [[hani]], jimnastikçiler gibi; yapa yapa öğreniyorsunuz.	Eşdeğerini bulma
DG-5	Bu birazcık alıştırma gibi ((emin olmayarak)) {onun için}.	Genelleme
DG-6	Burada olduğu için mutlu. Çok pratik yaptığı için gülümsüyor. Bu sanki üç dakikalık plank yapmaya benziyor.	Eşdeğerini bulma
DG-7		Çeviri yok

DG-8	Geldiği için ne kadar mutlu görünüyor di mi(?) Tabii buna <u>pratik</u> deniyor.	Eşdeğerini bulma
DG-9	Kendisi burada olduğu için çok mutlu. Umarım bu senin için bir alıştırmaya oluyordur.	Genelleme
DG-10	Çok mutlu görünüyor, ki o da alıştı {artık benimle birlikte izlemekten}.	Genelleme
DG-11	Kendisi çok mutlu. Bu, pratik yapmayla olan bir şey; {üç dakika plank yapmak gibi}. °Pratik yaptıkça gelişen bir şey.°	Eşdeğerini bulma
DG-12	O da çok mutlu gözüküyor. Aslında bu da alışlagelmiş bir durum. Kendisini buna alıştırdı, {aynı üç dakikalık videolara hazırlanmak gibi}. Artık bir süre sonra kolaylaşıyor diyebilirim.	Eşdeğerini bulma
DG-13	O da çok mutlu. Tabii bunun için pratik yapması gerekiyor-, gerekti.	Eşdeğerini bulma
DG-14	Çok mutlu görünüyor. Pratik yapmak diyebilirsiniz {buna}. Tıpkı üç dakikalık plank yapmak gibi.	Eşdeğerini bulma
DG-15	burada olmaktan da oldukça memnun görünüyor. Neyse, eğer buna bir itirazın yoksa gidip pratik yapmaya başlayabiliriz. Kendisi üç daki- ((kameraya bakıp kesme işareti yaparak))	Genelleme
DG-16	Burada olmaktan mutluydu, ama iyi bir pratik oldu {onun için}.	Genelleme
DG-17	Burada olduğuna mutlu gözüküyor. İşte biz buna pratik diyoruz, antrenman diyoruz. Aynı, [[işte]] üç dakika boyunca ((gülümseyerek)) bir plank hareketi yapmak gibi.	Eşdeğerini bulma

DG-18	Biraz pratik yapıyor {hatta}. Onun için pratik oluyor.	Genelleme
DG-19	Kendisi oldukça mutlu gözüküyor. Bunu da rol yapmaya çalışmasına borçlu. Şu an buradan oldukça kolay gözüküyor {yaptığı}.	Eşdeğerini bulma
DG-20	Burada olmaktan mutlu gözüküyor. Aslında bu onun için pratik.	Eşdeğerini bulma

Veri incelemesi için seçilen örneği deney grubunda erek dile aktaran katılımcı sayısı 18'dir. 2 katılımcı ise, örneğin olduğu tümcelere ait herhangi bir çeviri yapmamıştır (Bkz. DG-1, DG-7). Kontrol grubunda olduğu gibi, 18 katılımcının çevirilerinde örnekteki kinaye ve esprileri aktarma stratejileri farklılık göstermektedir. Bu stratejiler, temelde iki başlık altında değerlendirilmiştir: genelleme ve eşdeğerini bulma. Çevriyazıda da görülebileceği gibi 11 katılımcı; tonlama, vurgu, açıklama teknikleri ile jest ve mimik kullanımlarıyla erek dilde eşdeğerlik arayışına girmiştir (Bkz. DG-3, DG-4, DG-6, DG-8, DG-11, DG-12, DG-13, DG-14, DG-17, DG-19, DG-20). 7 katılımcı ise, genelleme yaparak bu örnekteki kinaye ve esprileri erek dile aktarmayı tercih etmiştir (Bkz. DG-2, DG-5, DG-9, DG-10, DG-15, DG-16, DG-18). Bunun sonucu olarak da erek metinde anlamsal eksiltmelerden söz edilebilmektedir.

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 18 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 7'sinin söz konusu espri ve kinaye içeren ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-4, DG-6, DG-11, DG-12, DG-14, DG-17, DG-19). 11 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. DG-2, DG-3, DG-5, DG-8, DG-9, DG-10, DG-13, DG-15, DG-16, DG-18, DG-20).

3. Örnek:

Kaynak Metin: Eight years ago, I was a young man full of idealism and vigor. And look at me now, **I am gray, grizzled and just counting down the days to my death panel.**⁹⁷

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1	Sekiz yıl önce gençtim, idealisttim °ve hedeflerim vardı.°	Çeviri yok
KG-2	Sekiz yıl önce ben genç bir adamdım {daha büyük idealleri olan}.	Çeviri yok
KG-3	Daha spesifik konuşmam gerekirse; o zaman çok gençtim, dinamiktim. Bir de bana şimdi bakın; saçlarımda beyazlar, kemerim genişledi.	Eşdeğerini bulma
KG-4	Sekiz yıl önce gençtim, idealisttim. (ahm) Bir de şimdi bana bakın. ((ellerini iki yana açarak)) Oldukça kötü durumdayım.	Eşdeğerini bulma
KG-5	Sekiz sene önce gerçekten idealist ve şu an olduğumdan daha büyük bir adamdım. Bir de şimdi bakın {bana}.	Eşdeğerini bulma

⁹⁷ Esprilerin olduğu bu örnekte katılımcılardan beklenen, çevirilerini yaparken dil kullanımlarıyla bu esprileri erek dilde yansıtmaıdır.

	Her tarafım, saçım başım griledi. Yüzüm, suratım buruştu.	
KG-6	Sekiz sene önce büyük idealleri olan bir gençtim °ve buraya geldim.°	Çeviri yok
KG-7	Sekiz sene önce daha gençtim, hırslıydım, hevesliydim. Şimdi, şimdi bir de halime bakın. ((kafasını iki yana sallayarak))	Eşdeğerini bulma
KG-8	Sekiz yıl önce ben genç bir adamdım, coşkuluydum ve dinçtim ve çok idealisttim, iyimserdim. Şu anda [[yani]] görüyorsunuz beni; saçlarım beyazladı ve daha böyle şey yaptım- biraz çöktüm {tabii}.	Eşdeğerini bulma
KG-9	Sekiz sene önce oldukça gençtim ve politikada yeni adımlar atacağımı söylemiştim. Biraz daha açık olabilirdim {bu konuda}. Oldukça idealist bir adamdım, gençtim. Şimdi bir de halime bakın; saçlarım ağardı, görevden alınmak için bekliyorum.	Eşdeğerini bulma
KG-10	Ve sekiz sene önce çok idealist, enerjik bir insandım. Bir de şimdiki halime bakın; bitap düşmüş durumdayım.	Eşdeğerini bulma
KG-11	Sekiz yıl önce gençtim, daha ateşliydim, heyecanlıydım. Şimdiki halime bakın; ((gülümseyerek)) ölüme gün sayıyorum.	Eşdeğerini bulma
KG-12	Sekiz yıl önce ben genç ve idealistik bir beydim. Sanırım biraz fazla idealisttim. Ve-	Çeviri yok

KG-13	Sekiz yıl önce daha genç, cesur bir adamdım. Bir de şimdi °bana bakın.°	Çeviri yok
KG-14	Sekiz sene önce ben oldukça genç biriydim ve amacım daha büyük olmaktı. Bakın şimdi ne oldu.	Çeviri yok
KG-15	Sekiz yıl önce ben çok gençtim, ama şimdi bana bir bakın ne kadar değiştim. Şimdi daha cesurum.	Eşdeğerini bulma
KG-16	O zaman çok gençtim, enerjiktim, iyi haldeydim. Bir de şimdiki halime bakın; saçlarıma aklar düştü, yaşlandım, yüzüm buruştu.	Eşdeğerini bulma
KG-17	Sekiz yıl önce gençtim ve cesurdum. ()	Çeviri yok
KG-18	sekiz yıl önce genç bir adamdım. Ve şu an bana bakın; cesurum, buradayım, sizin karşınızdayım.	Eşdeğerini bulma
KG-19	Sekiz sene önce gençtim, idealisttim. Ama bir de şimdi bana bakın; yürüyen ölü gibiyim.	Eşdeğerini bulma
KG-20	Sekiz yıl önce daha gençtim, daha dinçtim.	Çeviri yok

Bu kategorideki üçüncü örnek için seçilen tümcede, konuşmacı tarafından espri yapılmıştır. Kontrol grubundaki 8 katılımcı söz konusu espriyi erek dile aktaramamıştır. Espriden önce gelen ve anlamı bağlamdan çıkarabilecekleri tümceleri çevirdikleri için tabloda bu katılımcıların çevirilerine yer verilmesine karşın, inceleme nesnesini erek dile aktarmadıkları için “Çeviri yok” ibaresi eklenmiştir (Bkz. KG-1, KG-2, KG-6, KG-12, KG-13, KG-14, KG-17, KG-20). 12 katılımcı, incelemeye esas kısmı erek dile aktarmıştır. Bu aktarım sırasında kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerlik arayışında olmuşlardır. Bunu da eklemeler yaparak ya da jest ve mimikler kullanarak gerçekleştirmişlerdir (Bkz. KG-3, KG-4, KG-5, KG-7, KG-8, KG-9, KG-10, KG-11, KG-15, KG-16, KG-18, KG-19).

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 12 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 9'unun söz konusu espri içeren ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-3, KG-4, KG-5, KG-7, KG-8, KG-9, KG-10, KG-11, KG-19). 3 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. KG-15, KG-16, KG-18).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1	Sekiz yıl önce ben çok daha toydum, şimdi daha cesur bir adamım.	Eşdeğerini bulma
DG-2	Ve sekiz sene önce daha genç, daha güçlü kuvvetli bir adamdım.	Çeviri yok
DG-3	Sekiz yıl önce genç, idealist ve cesur bir adamdım ama şu anda gri saçlıyım ve ölümümü bekliyorum.	Eşdeğerini bulma
DG-4	Sekiz sene önce ben genç bir adamdım, idealisttim, hareketliydim. Tabii şimdi ağardım, yaşlandım.	Eşdeğerini bulma
DG-5	Sekiz sene önce ilk başkan olduğum zaman gençtim, ideallerim vardı. Şimdi ise çöktüm denilebilir, yaşlıyım, saçlarım grileşti ve buradayım.	Eşdeğerini bulma
DG-6	Sekiz sene önce genç bir adamdım.	Çeviri yok
DG-7	Sekiz yıl önceye baktığımızda daha genç bir- toy bir gençtim, <u>idealisttim</u> . Ya peki şimdi (?) Olduğum duruma bakın.	Çeviri yok
DG-8	Sekiz yıl önce buraya geldiğimde daha gençtim, daha idealisttim, daha hayalperesttim, daha hayal doluydum.	Çeviri yok

	Ama şimdi de bakın buradayım. Bu şekilde karşınızda °konuşuyorum°.	
DG-9	Sekiz sene önce buraya geldiğimde çok daha farklı bir insandım. Daha gençtim, daha cesurdum. Şimdi artık palazlandım ve daha farklı yaklaşıyorum.	Eşdeğerini bulma
DG-10	Sekiz yıl önce gençtim ve ((emin olmayarak)) °hırslıydım°.	Çeviri yok
DG-11	Sekiz sene önce genç bir adamdım. Ümitlerle, ideallerle doluydum. Bir de şimdi, yorgun bir adamım.	Eşdeğerini bulma
DG-12	Sekiz sene önce daha genç birisiydim. Peki bakın şu an ne halde duruyorum {burada}.	Çeviri yok
DG-13	Sekiz sene önce ben biraz genç bir adamdım. Çok idealisttim. Görüyorum ki bu doğru değilmiş.	Eşdeğerini bulma
DG-14	Sekiz sene önce ben daha genç bir adamdım, ideallerle doluydum ve cesurdum.	Çeviri yok
DG-15	Sekiz sene önce genç ve idealist düşüncelerim-, gençtim, daha idealist ve büyük düşüncelerim vardı. Ve ((gülümseyerek)) şimdiki halime bakın. En azından daha cesurum.	Eşdeğerini bulma
DG-16	Sekiz yıl önce genç, idealizmle dolu, daha büyük ve alımlı birisiydim. Şimdi artık zayıf, başıma ak düşmüş birisi olarak buradan ayrılıyorum.	Eşdeğerini bulma
DG-17	Sekiz yıl önce ben daha genç bir adamdım. ==Sanırım nihilizm dedi, yanlış anlamadıysam== ()	Eşdeğerini bulma

	Şimdi, yaşlı ve ((gülümseyerek)) gri bir insan oldum.	
DG-18	Sekiz yıl öncesinde daha genç, daha mutlu bir adamdım.	Çeviri yok
DG-19	Sekiz sene önce genç bir adamdım, ama şimdi bana bakın. Saçlarım grileş- ((saçlarını göstererek)) saç rengim gitti ve suratım buruş buruş.	Eşdeğerini bulma
DG-20	Geriye bakıyorum ve- burada dururken geriye bakıyorum ve sekiz sene önceki halimi düşünüyorum. Genç bir adamdım, daha iriydim. Şimdi bana bakın. Şu an- şimdi cesurum.	Eşdeğerini bulma

Üçüncü örnekte, konuşmacı tarafından yapılan espriyi deney grubundan 8 katılımcı erek dile aktaramamıştır. Katılımcıların, esprinin bağlamdan çıkarılmasına olanak tanıyan tümcelere ilişkin çevirileri mevcut olduğu için, bu çevirileri tabloda yer almakla birlikte “Çeviri yok” ibaresi de eklenmiştir (Bkz. DG-2, DG-6, DG-7, DG-8, DG-10, DG-12, DG-14, DG-18). 12 katılımcı, örnekteki espriyi erek dile aktarmış olup bu aktarımı kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerlik arayışı ile yapmışlardır. Bu eşdeğerlik arayışını ise, konuşmacının vermek istediği mesajı bozmayacak şekilde eklemeler yaparak veya çevirilerini jest ve mimik kullanımı ile destekleyerek gerçekleştirmişlerdir (Bkz. DG-1, DG-3, DG-4, DG-5, DG-9, DG-11, DG-13, DG-15, DG-16, DG-17, DG-19, DG-20).

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 12 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 6’sının söz konusu espri içeren ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-3, DG-4, DG-5, DG-16, DG-17, DG-19). 6

katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. DG-1, DG-9, DG-11, DG-13, DG-15, DG-20).

4. Örnek:

Kaynak Metin: Hillary once questioned whether I would be up ready for a 3 a.m .phone call. **Now, I'm awake anyway because I have to go to the bathroom.** I'm up.⁹⁸

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1	Biri bana sabahın üçünde telefonu bekleyip beklemeyeceğimi sordu. <u>Tabii de</u> beklemeyeceğim; tuvalete gitmem gerekiyor. Buradan gidiyorum.	Eşdeğerini bulma
KG-2	Herkes soruyor {şu aralar}; “Üç telefon konuşmasına hazır mıyız(?)” [[Yani]] benim <u>lavabo</u> ya gitmem gerekiyor.	Eşdeğerini bulma
KG-3	O zamanlar birçok kişi gece üçteki aramalara hazır olup olmayacağımı sorgulamıştı. Ama şimdi... Şimdi gece üçte <u>zaten</u> ayaktayım; tuvalete kalkmam lazım.	Eşdeğerini bulma

⁹⁸ Esprilerin olduğu bu örnekte katılımcılardan beklenen, çevirilerini yaparken dil kullanımlarıyla bu esprileri erek dile taşımalarıdır.

KG-4	Önceden, gece saat üçte gelen telefonlara cevap verirken, şu an tuvalete bile gidemiyorum.	Eşdeğerini bulma
KG-5	Şimdi, sorgulamam gereken bazı şeyler oluyor. Eskiden, bir gün içerisinde üç tane telefon görüşmesi ile uğraşabilir miyim- uğraşabilir miydim diye düşünmem gerekirken, şimdi kalkıp acaba banyoya gidebilecek miyim, lavaboya gidebilecek miyim diye düşünmem gerekiyor.	Eşdeğerini bulma
KG-6	Herkes, ilk zamanlarında telefon aramalarına hazır mıyım diye endişeliydi {ve ((gülerek)) tuvalet konusunda da öyle}.	Eşdeğerini bulma
KG-7	Gece üçte telefon çalmasına uyanıyorum, {tuvalete gitmem gereken saatlerde}.	Eşdeğerini bulma
KG-8	Bir gün Hillary beni aradı ve saat sabahın üçünde ani bir telefon konuşmasına hazır olup olmadığımı sordu. Ve ben dedim; [[yani]] büyük ihtimalle tuvalete falan kalkmış olurum [[yani]] olabilir, [[yani]] ayakta olurum herhalde}.	Eşdeğerini bulma
KG-9	Hillary bana daha önceden, sabahın üçünde aradığında müsait olup olmayacağımı soruyordu. Şu ansa her sabah üçte uyanığım zaten; çünkü tuvalete gitmem gerekiyor.	Eşdeğerini bulma
KG-10	Şimdi artık gece üçte gelecek olan aramalarla ilgili endişelenmeme gerek yok. İstedğim gibi uyuyabilirim, ama artık hep uyanığım.	Çeviri yok
KG-11		Çeviri yok
KG-12	Ve herkes bek- ve artık kimse benden sabahın üçünde bir telefona cevap vermemi bekleyemez. Çünkü artık normal insanlar gibi ben de tuvalette oluyor olacağım.	Eşdeğerini bulma

KG-13	°Gecenin bir vakti, üç sıralarında aldığım telefonlarda, her zaman ayaktaydım.°	Çeviri yok
KG-14		Çeviri yok
KG-15		Çeviri yok
KG-16	Peki ya şimdi(?) Gece ikide aranmaya hazır mıyım(?) Hayır, o saatte büyük ihtimalle tuvalete gitmem gerekiyor olacak.	Eşdeğerini bulma
KG-17	Harry, sabahın üçünde beni arayabileceğini söyledi. Uygun muyum diye sordu. Ben de; “Uyanığım. Zaten tuvalete gitmek için kalktım, uyanığım.” dedim.	Eşdeğerini bulma
KG-18	Ve bana bir soru yöneltildi, saat gecenin üçünde telefonla arandım. <u>İşe bakın ki</u> , tam da banyodaydım.	Eşdeğerini bulma
KG-19	Hillary Clinton bir seferinde, sabah üçte telefona bakmak için kalkamayacağımı öne sürmüştü. Ama ne kadar ironik ki; artık sabah üçte zaten tuvalete gitmek zorunda olacağımdan kalkıyorum.	Eşdeğerini bulma
KG-20		Çeviri yok

Bu başlık altında seçilen dördüncü örnek bir espri içermekte olup kontrol grubunun çevirileri yukarıda sunulmuştur. Kontrol grubuna mensup 6 katılımcı, söz konusu esprinin geçtiği bölümü erek dile aktarmamışlardır. Bu katılımcılardan 2’si, bağlam oluşturmaya yardımcı olabilecek ve esprinin geçtiği tümceden önce ve sonra gelen tümceleri veya bunların bir kısmını çevirmişlerdir. Çevirileri tabloda yer almasına karşın incelemeye esas olan kısmı çevirmediikleri için, “Çeviri yok” ibaresi de eklenmiştir (Bkz. KG-10, KG-13). 4 katılımcı ise, bu kısma ait herhangi bir çeviri sunmamışlardır (Bkz. KG-11, KG-14, KG-15, KG-20). Kontrol grubundaki diğer 14 katılımcı, bu esprinin geçtiği kısma ait çevirilerini yapmışlardır ve tabloda bu

çevirilere yer verilmiştir (Bkz. KG-1, KG-2, KG-3, KG-4, KG-5, KG-6, KG-7, KG-8, KG-9, KG-12, KG-16, KG-17, KG-18, KG-19).

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 14 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 3'ünün söz konusu espri içeren ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-3, KG-9, KG-19). 11 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. KG-1, KG-2, KG-4, KG-5, KG-6, KG-7, KG-8, KG-12, KG-16, KG-17, KG-18).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1		Çeviri yok
DG-2		Çeviri yok
DG-3	Hillary bana daha önce gecenin üç- gece yarısı üçte bir telefon konuşmasına hazır olup olmayacağımı sordu; ama ben zaten ((garipseyerek)) o saatte kalkıp tuvalete gidiyorum.	Eşdeğerini bulma
DG-4	Bana saat üçte- sabah üçte “Telefon konuşmaları için kalkabilecek misiniz?” diye sormuşlardı. Şimdi tuvalete gitmem gerektiği için zaten kalkıyorum {o saatlerde}.	Eşdeğerini bulma
DG-5	İnsanlar [[hani]] soruyor; emekliye ayrıldığınız- ayrılma konusunda ne hissettiğinizi. Ben de diyorum ki; “En azından tuvalete gidecek zamanım olacak”.	Eşdeğerini bulma
DG-6	Hillary gece üçte aramasına hazır olup olmadığını sordu.	Eşdeğerini bulma

	Ona her şekilde uyanık olacağımı çünkü (met) odasına gittiğimi söyledim.	
DG-7		Çeviri yok
DG-8	Hillary bana zamanında gece üçte telefon konuşması yapabilir miyim, telefona cevap verebilir miyim diye sormuştu. Şimdi olduğunda yapıyorum; çünkü tuvalete gitmek için kalkıyorum, o saatte ayaktayım.	Eşdeğerini bulma
DG-9	Eskiden olsa saat gece üçte ayakta olduğumda bir telefon konuşması için beklediğimi zannederlerdi, ama şu an sadece tuvalete gitmek için kalkıyorum.	Eşdeğerini bulma
DG-10	İnsanlar benim gece üçte bir telefona çıkıp-çıkabileceğimi çok sorguladılar, {ki yapabilirdim zaten lavaboya gidiyordum}.	Eşdeğerini bulma
DG-11	Gecenin üçünde telefonlara cevap verebilecek miyim diye soruyorlardı.	Çeviri yok
DG-12		Çeviri yok
DG-13	Hillary bir keresinde bana saat üçe- gece üçe kadar bekleyip beklemeyeceğimi sordu. Bense “Tabii ki beklemeyeceğim. Banyoya giremiyorum. O yüzden zaten uyanık olacağım.” dedim.	Eşdeğerini bulma
DG-14	Hillary benim saat üç aramalarına cevap verip veremeyeceğimi sorguluyor. Ben tuvalete bile gidemiyorum, uyanığım.	Eşdeğerini bulma
DG-15	Birileri bana şu soruyu soruyor: “Hazır mısınız {bundan sonraki günler için(?)}”	Çeviri yok
DG-16	Artık sabahın üçünde telefonlarla uyanmayacağım. Bazıları da artık bunun için hayal kırıklığına uğruyor.	Çeviri yok
DG-17	Hillary’e bir sorum var.	Çeviri yok

	O, saat sabahın üçünde gelecek telefona hazır mısın(?) ==Burayı kaçırdım. Bathroom demişti, ((gülerek)) şaka yaptı==	
DG-18	Öncesinde- geçen gün üç telefon çağrısı bekliyordum. Şimdi ise durum daha farklı.	Çeviri yok
DG-19		Çeviri yok
DG-20	Bir de şimdi gelmiş bana- beni telefon konuşması için beni çağırıyorlar, ama lavaboya gitmem lazım.	Eşdeğerini bulma

Dördüncü örneğe ilişkin deney grubu katılımcılarının yaptıkları çeviriler, yukarıdaki tabloda sunulmuştur. Bu gruptaki katılımcılardan 10'unun, söz konusu espriyi erek dile aktarmadıkları görülmektedir. 5 katılımcı esprinin öncesinde ve sonrasında yer alan kısımları erek dile aktardıkları için, bu katılımcıların çevirileri tabloda yer almasına karşın "Çeviri yok" ibaresi de eklenmiştir (Bkz. DG-11, DG-15, DG-16, DG-17, DG-18). 5 katılımcı, bu kısımlara ait herhangi bir çeviri yapmamıştır (DG-1, DG-2, DG-7, DG-12, DG-19). 10 katılımcı ise, erek dilde eşdeğerlik arayışı ile hareket ederek çevirilerini jest ve mimiklerle desteklemişlerdir (Bkz. DG-3, DG-4, DG-5, DG-6, DG-8, DG-9, DG-10, DG-13, DG-14, DG-20).

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 10 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 2'sinin söz konusu espri içeren ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-4, DG-8). 8 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. DG-3, DG-5, DG-6, DG-9, DG-10, DG-13, DG-14, DG-20).

5. Örnek:

Kaynak Metin: Just in case anyone was debating whether I am **black enough**, I think that settles the debate.⁹⁹

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1		Çeviri yok
KG-2		Çeviri yok
KG-3	Herhalde ne kadar siyah olduğumdan böyle bir kanıt için orada varlardı, {ki böyle emin olmak için}.	Eşdeğerini bulma
KG-4	Galiba, artık hala benim siyahi mi beyaz mı olduğumu düşünenler varsa, <u>bu</u> kesinlikle bu tartışmaya son verecektir.	Eşdeğerini bulma
KG-5		Çeviri yok
KG-6	Belki de siyahi olduğum için, ne olur ((gülerek)) ne olmaz diye düşünmüşlerdir.	Eşdeğerini bulma
KG-7		Çeviri yok
KG-8		Çeviri yok
KG-9	Aranızda şu an hala siyahi olup olmadığımı sorgulayanlar olabilir.	Eşdeğerini bulma

⁹⁹ Kinaye içeren bu örnekte katılımcılardan beklenen, çevirilerini yaparken dil kullanımları ile bu kinayeyi erek dile aktarmalarıdır.

KG-10	Ve bu da benim siyahi olup olmadığım tartışmasını nihayet sonlandırmış oldu.	Eşdeğerini bulma
KG-11		Çeviri yok
KG-12		Çeviri yok
KG-13	Artık insanlar benim belki de yeteri kadar siyahi olup olmadığımı bile düşünebilir {bu görüşmeden sonra}.	Eşdeğerini bulma
KG-14	°Neyse ki hala yeterince siyahiyim.°	Eşdeğerini bulma
KG-15		Çeviri yok
KG-16		Çeviri yok
KG-17	Hala yeterince siyahi miyim diye sorguluyorsanız, konuşmamız şu an sonuçlanmış oldu, {sorgulamanız}.	Eşdeğerini bulma
KG-18	Bu tartışmayı sonlandıracağını düşünüyorum {bunun}.	Çeviri yok
KG-19	ki eğer, <u>zaten</u> ((başını aşağı yukarı, onaylar gibi sallayarak)) ne kadar siyah olduğumu sorguluyorsanız bence bu sizin için cevap olmalı, bu meseleyi çözmeli.	Eşdeğerini bulma
KG-20		Çeviri yok

Bu başlık altındaki son örnek, bir kinaye içermektedir. Kontrol grubu katılımcılarından 11 kişi, söz konusu kinayeyi erek dile çevirmemişlerdir. Bu katılımcılardan 1'i, kinayenin geçtiği tümcenin bir kısmını çevirmiştir. Bu sebeple, tabloda çevirisine yer verilmiş olup “Çeviri yok” ibaresi de eklenmiştir (Bkz. KG-18). 10 katılımcı ise, bu kinayenin olduğu tümceye dair herhangi bir çeviri sunmamışlardır (Bkz. KG-1, KG-2, KG-5, KG-7, KG-8, KG-11, KG-12, KG-15, KG-16, KG-20). Kontrol grubundan 9 katılımcı, kinayeyi erek dilde aktarmış olup tonlamaları, jest ve mimik kullanımlarıyla da erek dilde eşdeğerlik bulmaya çalışmışlardır (Bkz. KG-3, KG-4, KG-6, KG-9, KG-10, KG-13, KG-14, KG-17, KG-19).

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 9 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 6'sının söz konusu kinaye içeren ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-4, KG-9, KG-10, KG-13, KG-17, KG-19). 3 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. KG-3, KG-6, KG-14).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1	Shakespeare'den falan konuştuk [[işte]] tabii ben yeterince beyaz değildim {bu sohbetler için}. Çok hoşuma gitmedi.	Eşdeğerini bulma
DG-2	ve burada ışıklı bir yere oturdum {ki; siyah olduğum için- siyah bir tene sahip olduğum için, görünebileyim diye}.	Eşdeğerini bulma
DG-3	Yeterince siyahi olduğumu düşünmeyenlere bu bir cevaptır.	Eşdeğerini bulma
DG-4	Bazen insanlar yeterince siyahi olup olmadığını soruyorlar. Bence bunlar bu tartışmayı kapatmaya yeterli delil.	Eşdeğerini bulma
DG-5		Çeviri yok
DG-6		Çeviri yok
DG-7		Çeviri yok
DG-8	·hhh hhh Bu size bir fikir verecektir.	Çeviri yok
DG-9	Ve bu da sanırım yeterince siyahi olduğumu kanıtıyor. Bu son- bu tartışmaya bir nokta koyuyordur diye düşünüyorum.	Eşdeğerini bulma
DG-10	{eğer hala yeteri kadar zenci olup olmadığını merak eden varsa}.	Eşdeğerini bulma

DG-11	{benim ne kadar siyahi olduğumu merak eden varsa}.	Eşdeğerini bulma
DG-12	Tüm bunlardan sonra, aslında [[şey düşünüyorum]] ben acaba hala siyahi miyim değil miyim; ona karar da veremiyorum.	Eşdeğerini bulma
DG-13	==burada bir boşluk var== Sırf tartışmayı sonlandırmak için söylüyorum {bunu}.	Çeviri yok
DG-14		Çeviri yok
DG-15	Eğer aranızda bunun için yeterince beyaz olup olmadığımı merak eden varsa...	Eşdeğerini bulma
DG-16	Daha ne kadar siyah olacağımı merak edebiliyor musunuz(?)	Eşdeğerini bulma
DG-17	Eğer hala benim yeterince beyaz olduğumu düşünüyorsanız- olup olmadığımı düşünüyorsanız, bence <u>bu</u> , bu tartışmayı yok etti bile.	Eşdeğerini bulma
DG-18		Çeviri yok
DG-19		Çeviri yok
DG-20		Çeviri yok

Deney grubu katılımcılarından örnekteki kinayeyi erek dile aktarmayanların sayısı 9’dur. Bu 9 katılımcıdan 2’si kinayenin geçtiği tümcenin kalanını çevirdikleri için, bu çevirileri tabloda sunulmuş olmasına karşın “Çeviri yok” ibaresi de eklenmiştir (Bkz. DG-8, DG-13). 7 katılımcının ise, kinayenin geçtiği tümceye ilişkin herhangi bir çevirisi bulunmamaktadır (Bkz. DG-5, DG-6, DG-7, DG-14, DG-18, DG-19, DG-20). 11 katılımcı, incelemeye esas olan kinayeyi erek dile aktarmıştır (Bkz. DG-1, DG-2, DG-3, DG-4, DG-9, DG-10, DG-11, DG-12, DG-15, DG-16, DG-17). Bu aktarımlarını yaparken, zıt anlamlı sözcük kullanımı ile tonlamadan yararlanarak erek dilde eşdeğerlik aramışlardır.

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 11 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 4'ünün söz konusu kinaye içeren ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-3, DG-4, DG-10, DG-11). 7 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. DG-1, DG-2, DG-9, DG-12, DG-15, DG-16, DG-17).

3.3.3. Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler

Bu başlık altında, veri bütüncesi için metin içerisinde seçilen on birimde “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” kategorisinde tespit edilen beş örneğin katılımcılar tarafından yapılmış çevirilerine yer verilmiştir. İncelenecek kısımlar, kaynak metin içerisinde koyu renk ile gösterilmiştir. Her örnek özelinde, anlam aktarımı çerçevesinde katılımcılardan beklenenler dipnotlar ile belirtilmiştir. Erek/kaynak odaklılık açısından katılımcıların yaptıkları çevirilerin değerlendirilmesi için sırasıyla kontrol ve deney gruplarının çevirileri tablo halinde stratejileriyle birlikte verilmiştir. Her tablonun altında, katılımcıların uyguladıkları stratejiler ile anlam aktarımlarının tespiti yapılmıştır.

1. Örnek:

Kaynak Metin: I know I was a little late tonight. **I was running on CPT, which stands for jokes that white people should not make.** That's a tip for you, Jeff.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Bu örnekte incelenen günlük dil ve kullanıma özgü ifade bir kısaltma olup açılımı “*colored people's time*”dır ve geç kalınmasını ifade etmektedir. Konuşmacı bir siyahi olup bu örnekte katılımcılardan beklenen, bağlamın da yardımıyla siyahilere özgü bir kültürel ifade kullanımının söz konusu olduğunun farkına vararak, bu kısaltmayı daha önce duymamış olsalar da erek kültürde bu doğrultuda bir çeviri stratejisi uygulamalarıdır.

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1	Özür dilerim; biraz geç kaldım; çünkü bir CPT yürütüyordum. CPT'nin açılımına gelirsek, beyazların yapamayacağı şakalar demek istiyorum.	Eşdeğerini bulma
KG-2	Geciktiğim için özür diliyorum. CPT ile uğraşıyordum, {ki CPT de beyaz insanların hiç bilmemesi gereken espriler anlamına geliyor}.	Eşdeğerini bulma
KG-3	SPT ((Türkçe)) ile meşguldüm, ((gülerek)) {ki bu da şu anlama geliyor ki; beyazların yapmaması gereken şakalarla ilgili bir şeyler bakıyordum. Jeff, <u>bu</u> senin için bir ipucu.	Eşdeğerini bulma
KG-4	Buraya bugün geç geldiğim için özür dilerim. CPT ((Türkçe)) kullanıyordum. Bu, şu anlama geliyor ki; {beyaz insanların yapmaması gereken şakalar}. °Bu, senin için bir tavsiye Jim.°	Eşdeğerini bulma
KG-5	Ve bu gece çok özür dilemek istiyorum; biraz geç kaldım, farkındayım. Fakat, CPT ile yola devam ediyordum. Ve CPT'nin açılımı beyaz insanların yapmaması gereken esprilerdir {aslında}. Size bir tavsiye olsun diyebilirim {sadece}.	Eşdeğerini bulma

KG-6	Bu arada geç kaldım; özür dilerim. CPT sunumundaydım. Bu CPT'yi de, beyaz insanların yapmaması gereken şakalar olarak anlayabilirsiniz.	Eşdeğerini bulma
KG-7	Bu arada geç kaldığım için çok özür dilerim. BŞ'lerim ((Türkçe)) bitmişti. Yani, bu da- bunu açarsam, beyazların anlayabileceği türde yapılan şakalar.	Eşdeğerini bulma
KG-8	Bugün, bu akşam biraz geç kaldım; onun için özür diliyorum {herkesten}. Bu akşam özellikle beyazların yapmaması gereken şakalarla birlikte- şakalarla dolup taşarak burada karşınızdayım.	Eşdeğerini bulma/ Yeniden yapılandırma
KG-9	Biraz geç kaldım özür dilerim; CPT'den dolayı geç kaldım. CPT'nin açılımı da, beyaz ırktan insanların yapamayacağı şakalar.	Eşdeğerini bulma
KG-10	Geç kaldığım için özür diliyorum; çünkü JBY'de ((Türkçe)) koşu yapıyordum; ki JBY de- pardon ((kendisini düzelterek)) ŞBY'de ((Türkçe)) koşu yapıyordum; çünkü ŞBY de <u>şakalar</u> , beyaz insanların yapmaması gereken diye açılıyor.	Eşdeğerini bulma
KG-11	Geç kaldığım için özür dilerim; beyaz insanların yapmaması gereken şakalar yapmakla meşguldüm.	Eşdeğerini bulma/ Yeniden yapılandırma
KG-12	Bugün geç- biraz geç olduğu için özür dilerim. Bu zamana kadar CPT'yi yönetiyordum. CPT, anlamı şu; bu aslında beyaz insanların söylememesi gereken, beyaz ırkın yapmaması gereken bir esprinin açılımı.	Eşdeğerini bulma

	O yüzden söylemeyeceğim.	
KG-13	Özür dilerim; bu akşam biraz geç kaldım. Çünkü ((oldukça sessiz)) °CPT°; beyazların hiçbir zaman yapmaması gereken şakalar üzerinde çalışıyordum.	Eşdeğerini bulma
KG-14	Biraz geç kaldığım için özür diliyorum. Bu yapacağım şakaları, beyaz insanların yapmamasını öneriyorum.	Eşdeğerini bulma/ Yeniden yapılandırma
KG-15	Geciktiğim için özür diliyorum; bu akşam birazcık geciktim. SPT ((Türkçe)) ile ilgileniyordum. Bu da demek oluyor ki; [[işte]] SPT demek, insanların yapmaması gereken şakalar demek.	Eşdeğerini bulma
KG-16	Bugün biraz geç kaldım; bundan dolayı özür diliyorum. ((gülümseyerek)) Beyaz insanların asla yapmaması gereken şakalar hakkında bir- alakalı bir işim vardı.	Eşdeğerini bulma/ Yeniden yapılandırma
KG-17	Bu akşam geç kaldığım için özür dilerim. BŞY ((Türkçe)) için çabalıyordum; yani beyazlar bu şakaları yapmasın.	Eşdeğerini bulma
KG-18	Ve ayrıca dün geceki gecikmeden dolayı özür dilerim. Beyazların yapmaması gereken şakalar olduğunu kabul etmemiz lazım.	Eşdeğerini bulma/ Yeniden yapılandırma
KG-19	Geç kaldığım için özür dilerim; beyaz insanların yaptığı klasik şakalar yüzünden geç kaldım. ((yana doğru bakarak)) Değil mi Jim(?)	Eşdeğerini bulma/ Yeniden yapılandırma
KG-20		Çeviri yok

Günlük dil ve kullanıma özgü kültürel ifadelerin yaygın olarak kullanılan bir türü olan kısaltmalara ait birinci örnekte, 20 kontrol grubu katılımcısının hiçbirinin bu kültürel ifadeyi daha önce duymadığı gözlemlenmiştir. Erek kültüre çeviri yapan katılımcılar, bu kısaltmanın anlamını veya açılımını erek dile aktarmasalar da bilgi eksikliklerini kapatmak için çeşitli stratejiler uygulamışlardır.

Katılımcılardan yalnızca 1'inin söz konusu kültürel ifadeye ait tümceleri çevirmediği görülmektedir (Bkz. KG-20). 19 katılımcı ise, uyguladıkları farklı çeviri yöntemleri ile erek dilde kültürel bir eşdeğerlik bulma stratejisini benimsemişlerdir. Buna göre, çeviri yapan 19 katılımcının üç farklı yaklaşımı söz konusudur. Birinci grup katılımcılar, kaynak dildeki kısaltmayı aynı şekilde bırakarak konuşmacının yaptığı açıklamayı bu kısaltmanın açılımı olarak aktarmışlardır. Bu katılımcıların sayısı 10'dur (Bkz. KG-1, KG-2, KG-3, KG-4, KG-5, KG-6, KG-9, KG-12, KG-13, KG-15). İkinci grup katılımcılar, birinci gruptakiler gibi kısaltmanın açılımı olarak konuşmacının yaptığı açıklamayı erek dilde aktarmışlardır. Buna karşın, erek dildeki sözcüklerin baş harflerine göre CPT'ye karşılık gelecek bir kısaltma oluşturmuşlardır. Bu katılımcıların sayısı 3'tür (Bkz. KG-7, KG-10, KG-17). Son grup ise, diğer iki gruptaki katılımcıların yaptıkları gibi açıklamayı vermelerine karşın, herhangi bir kısaltma kullanmayıp cümlelerini yeniden yapılandırarak bir eşdeğerlik bulmaya çalışmışlardır. Bu katılımcıların sayısı 6'dır (Bkz. KG-8, KG-11, KG-14, KG-16, KG-18, KG-19). İki stratejiyi birlikte uygulayan bu katılımcıların ağırlıklı olarak kullandığı strateji eşdeğerini bulma olup tabloda koyu renk ile gösterilmiştir.

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 19 katılımcının çevirileri incelendiğinde, 19 katılımcının da söz konusu günlük dile ve kullanıma özgü ifadenin anlamını erek dile aktaramadığı görülmektedir (Bkz. KG-1, KG-2, KG-3, KG-4, KG-5, KG-6, KG-7, KG-8, KG-9, KG-10, KG-11, KG-12, KG-13, KG-14, KG-15, KG-16, KG-17, KG-18, KG-19).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1	Bugün geç geldiğim için özür dilerim ve-	Çeviri yok
DG-2	Öncelikle özür dilemek istiyorum çünkü bu bugün buraya biraz geç kaldım; çünkü sii- CPT ((Türkçe)) hazırlıyordum. Bu da şu demek oluyor; beyaz insanların- beyaz tenli insanların yapmaması gereken şakalar bu- ((ellerini bilmiyor gibi iki yana açarak)) bu anlama gelmekte.	Eşdeğerini bulma
DG-3	Geç kaldığım için özür dilerim CPT'lerle uğraşıyordum. CPT, yani beyaz insanların yapmaması gereken şakalar.	Eşdeğerini bulma
DG-4	Geç kaldığım için üzgünüm; CPT izliyordum. Bu da beyazların yapmaması gereken şakalar üzerine bir şeydi.	Eşdeğerini bulma
DG-5	Bi- bir şeyle meşguldüm. ŞB ((Türkçe)) [[şey]] ==neyle alakalı(?)== ((gülümseyerek)) Beyaz insanların yapmaması gereken şakalarla alakalı bir şeyle meşguldüm. O yüzden biraz geciktim.	Eşdeğerini bulma
DG-6	Geç kaldığım için özür dilerim. Bundan sonra yapacağım şakaları beyazlar yapmamalı.	Eşdeğerini bulma/ Yeniden yapılandırma
DG-7	hhh Nasıl ifade edeceğimi bilemiyorum ama sizlere bir şey söylemek istiyorum: CPT {ki, şunu şuna	Eşdeğerini bulma

	denk geliyor, şuna mukabil: yapılmaması gereken şakalar}.	
DG-8	CPT'ler üzerinde çalışıyordum, {ki açılımı da beyaz insanların yapmaması gereken şakalar}.	Eşdeğerini bulma
DG-9	Geç kaldığım için de özür dilerim; beyaz insanların yapmaması gereken şakalarla ilgili birtakım uğraşlarım mevcuttu. Bunlarla ilgileniyordum. Bu da sana bir öneri olsun.	Eşdeğerini bulma/ Yeniden yapılandırma
DG-10	Bugün biraz geç kaldığım için özür dilerim.	Çeviri yok
DG-11	Gecikmemin sebebi de CPT üzerinde olmamdı. O da ((emin olmayarak)) beyazların yapmaması gereken espriler anlamına geliyor.	Eşdeğerini bulma
DG-12	Kusura bakmayın, biraz geciktim. Beyaz insanların asla yapmaması gereken şakalar üstüne çalışmalar yapmaktaydım.	Eşdeğerini bulma/ Yeniden yapılandırma
DG-13	Özür diliyorum; bir süre uzaklardaydım. CPT'de idim, {ki bu CPT'nin açılımıysa; beyaz insanların yapmaması gereken şakalar}.	Eşdeğerini bulma
DG-14	Bu gece geç kaldığım için özür dilerim. BYGŞ yapıyordum, {ki bunun açılımı da, beyazların yapmaması gereken şakalardır}.	Eşdeğerini bulma
DG-15	Geç kaldığım için özür dilerim; çünkü BEİYGŞ konusunda biraz sıkıntı yaşıyordum. Eğer ne olduğunu sormak isterseniz; ((gülümseyerek)) <u>beyaz insanların yapmaması gereken şakalar</u> konusunda zorluk çekiyordum.	Eşdeğerini bulma
DG-16	Buraya gelirken CPT'den geliyordum. Bu da zaten beyaz insanların yapmaması gereken şakalar için °duruyor°.	Eşdeğerini bulma

DG-17	Sizden özür dilemek istiyorum; bu akşam biraz geç kaldım. Bugün-	Çeviri yok
DG-18	Geç kaldığım için özür diliyorum (ve buraya).	Çeviri yok
DG-19	Geç geldiğim için özür diliyorum; ((not defterine baş harfleri yazarak)) °BİYGŞ’de konuşuyordum°. Bunun da açılımı; beyaz insanların yapmaması gereken şakalar.	Eşdeğerini bulma
DG-20	Geç geldiğim için özür dilerim. °CPT’ye° katılıyordum. Ve beyaz insanların yapmaması gereken şakaları- Bu da beyaz insanların yapmamaları gereken şakalar için- şakalar anlamına geliyor.	Eşdeğerini bulma

Deney grubunun çevirilerine bakıldığında, örnekteki kültürel ifadenin katılımcılar tarafından bilinmediği görülmektedir. Bu konuda kontrol grubu ile deney grubu arasında bir benzerlik söz konusudur. Erek kültüre çeviri yapan ve inceleme nesnesinin bulunduğu tümceyi çeviren katılımcılar, bu bilgi eksikliğini kapatmak için çeşitli stratejiler uygulamışlardır.

Deney grubuna mensup 4 katılımcının söz konusu kültürel ifadenin öncesi ve/veya sonrasındaki kısımları çevirdiği, ancak inceleme nesnesini çevirmediği görülmektedir. Bu sebeple, diğer kısımlara ilişkin çevirileri tabloda gösterilmiş olup “Çeviri yok” ibaresi de eklenmiştir (Bkz. DG-1, DG-10, DG-17, DG-18). 16 deney grubu katılımcısı ise, kontrol grubu ile benzer şekilde erek dilde eşdeğerini bulma stratejisiyle hareket etmişlerdir. Kaynak dildeki kısaltmayı aynı şekilde bırakarak, konuşmacının yaptığı açıklamayı bu kısaltmanın açılımı olarak aktaran deney grubu katılımcılarının sayısı 9’dur (Bkz. DG-2, DG-3, DG-4, DG-7, DG-8, DG-11, DG-13, DG-16, DG-20). İnceleme nesnesi olan kısaltmanın açılımını erek dilde yapan, ancak Türkçe baş harflerine göre bu açılımın erek dilde bir kısaltmasını oluşturan

katılımcıların sayısı 4'tür (Bkz. DG-5, DG-14, DG-15, DG-19). Son olarak, eşdeğerlik arayışıyla kısaltmanın açıklamasını erek dile aktaran ancak herhangi bir kısaltma kullanmayıp tümce içerisinde bağlama göre bir anlam oluşturmaya çalışarak yeniden yapılandıran katılımcıların sayısı ise 3'tür (Bkz. DG-6, DG-9, DG-12). Ağırlıklı olarak kullandıkları strateji eşdeğerini bulma olduğu için, tabloda bu strateji koyu renk ile gösterilmiştir.

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 16 katılımcının çevirileri incelendiğinde, 16 katılımcının da söz konusu günlük dile ve kullanıma özgü ifadenin anlamını erek dile aktaramadığı görülmektedir (Bkz. DG-2, DG-3, DG-4, DG-5, DG-6, DG-7, DG-8, DG-9, DG-11, DG-12, DG-13, DG-14, DG-15, DG-16, DG-19, DG-20).

2. Örnek:

Kaynak Metin: Meanwhile, Michelle has not aged a day. **The only way you can date her in photos is by looking at me. Take a look.** [Show photos over the years] **Here we are in 2008. Here we are a few years later. And this one is from two weeks ago.** [skelton photo from Canada dinner] So time passes.¹⁰¹

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

¹⁰¹ Bu örnek, günlük bir dil kullanımını göstermektedir. Bu kısımda görsel öğeler bulunduğu için, konuşmanın akışına göre konuşucunun duraksadığı ve görselleri gösterdiği kısımlarda duraksamalar yapılarak çeviriler gerçekleştirilmiştir. Bu örnekte katılımcılardan beklenen, görsellerden de yararlanarak günlük dil kullanımını erek dilde yansıtmalarıdır.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1	Michelle ise çok farklı. O, bugüne gelemedi. 2008’de burada- işte 2008’deki halimiz. İki yıl sonra da bu şekilde. Bu da iki hafta öncesinden {işte}. Görebiliyorsunuz ki; ben değişsem de o hala canlı ve yerinde duruyor. Zaman geçiyor.	Eşdeğerini bulma
KG-2	Bu esnada Michelle, <u>bir gün bile</u> saçını ağarmadı. Kendisini fotoğraflarda görebilmeniz tek yolu bana bakmak. İşte bakın. 2008’de işte buradayız. İki yıl önce buradayız. Bu da iki hafta öncesinden. İşte, vakit su gibi...	Eşdeğerini bulma
KG-3	Bir de Michelle bakın. Bir gün yaşlanmadı. Şimdi bir fotoğrafımızı göstereceğim {beraber}. Bakın. Burada, 2008’de beraber çekilmiş bir fotoğrafımız. Birkaç yıl sonra beraberiz. ((sesli gülerek)) Ve bu da iki hafta öncesinden. Yani, zaman geçip gidiyor.	Eşdeğerini bulma
KG-4	Bu sırada Michelle hiç yaşlanmadı. Zamanın geçtiğini fark etmenin tek yolu ikimizin bir arada olduğu fotoğraflara bakmak.	Eşdeğerini bulma

	İşte, burada 2008 yılındayız. Birkaç yıl sonra. Ve bu da iki hafta önceden. Zaman geçiyor.	
KG-5	Bir (yandan da) Michelle’e bakıyorum. Bir gün yaşlanmamış gibi gözüküyor. Bu karşılaştırmayı iyice anlayabilmemizin tek yolu, fotoğraflara bir göz atmak. Haydi, hep birlikte bir bakalım. 2008’de buradayız {gördüğünüz üzere}. İki sene sonra biz. ((gülümseyerek)) Bu da iki hafta önceden çekilmiş bir resim. O yüzden, bu dediklerimi <u>yazın</u>.	Eşdeğerini bulma
KG-6	Bu arada Michelle hiç yaşlanmadı. Onun bana bakışları, beni hep güçlendirdi. ((ekranı işaret ederek)) Şu bakışına bir bakın. ((ekranı işaret ederek)) Burada 2008’deki halimiz. ((ekranı işaret ederek)) Burada birkaç sene önceki halimiz. ((gülerek ve ekranı işaret ederek)) ve bu iki hafta öncesinden bir fotoğraf. Yani, zaman su gibi akıp geçiyor.	Eşdeğerini bulma/ Başka bilgi kaynağına yönlendirme
KG-7	Ve karım Michelle’e bakın. Onunla aramızdaki bu farkı, şu fotoğraflara bakarak görebilirsiniz. ((ekranı işaret ederek)) İşte 2008’de bir kareміz. İki yıl sonra bir kareміz. ((gülerek)) Bu da iki hafta önce çekildi. Ve zaman akıp gidiyor.	Eşdeğerini bulma/ Başka bilgi kaynağına yönlendirme

KG-8	Tabii [[yani]], ben böyle yaşlanırken gördüğünüz gibi, <u>Michelle hiç değişmemiş</u> gibi gözüküyor {sekiz yıl boyunca}. Onun- zamanın geçtiğini anlamamızın tek yolu, ikimizin yan yana olduğu fotoğraflara bakmanız. 2008’de işte buradayız. 2008’den birkaç yıl sonra gene birlikteyiz. ((gülerek)) Bu da işte, iki hafta önceden çekilmiş bir fotoğraf. Gördüğünüz gibi zaman geçiyor, hızlı geçiyor.	Eşdeğerini bulma
KG-9	Eşim Michelle ise, bu arada hiç yaşlanmadı {bile}. Eğer kıyaslama yapmak istiyorsanız, benim halime bakmanız yeterli. ((ekranı işaret ederek)) Bu 2008’deki görüntümüz. Birkaç sene sonraki halimiz {bu da}. ((gülerek)) Bu da iki hafta önceden. Zaman aktı geçti.	Eşdeğerini bulma/ Başka bilgi kaynağına yönlendirme
KG-10	Bu arada Michelle de hiç [[yani]] bir gün bile yaşlanmadı. Bu farkı, sadece bu fotoğraflardan ve benim farkımı da fotoğraflardan görebilirsiniz. 2008’de bizi şu an görüyorsunuz °{fotoğrafta}.° İki yıl sonra da, bu şekilde, yine bizi görebilirsiniz. ((gülerek)) Bu da iki hafta önceden. Yani vakit geçiyor {işte}.	Eşdeğerini bulma
KG-11	Beni bir kenara bırakırsak Michelle hiç yaşlanmadı.	Eşdeğerini bulma/

	Benim önceden çekilmiş fotoğraflarıma bir bakalım. ((ekranı işaret ederek)) İşte 2008’de böyleyiz. ((ekranı işaret ederek)) İki yıl sonra ise böyleyiz. ((gülümseyerek ve ekranı işaret ederek)) Bu ise iki hafta önceye ait fotoğraf. Zaman; yapacak bir şey yok.	Başka bilgi kaynağına yönlendirme
KG-12	Benim aksime Michelle <u>asla</u> yaşlanmadı. Hiçbir belirti bile göstermedi. Şu fotoğrafı karşılaştırsak... Bir bakalım {fotoğrafa}. Bakın, burada 2018- 2008’deyiz. Bir yıl- iki yıl sonrasında. Bu da iki hafta sonrası- bu da günümüzden iki hafta sonrasında. Zaman geçiyor {gerçekten}.	Eşdeğerini bulma
KG-13	Bu esnada Michelle’de bir değişiklik görmedim; yaşlanmadı bile. Bir bakın {ona}. Kameralar gösterebilirsin {lütfen}. Burada 2018 yılında birlikte görünüyoruz. Burada birkaç sene sonrasında. Bu da artık iki hafta öncesi. ((gülümseyerek)) Michelle’de bir değişiklik yok. Zaman su gibi akıp gidiyor {nitekim}.	Eşdeğerini bulma
KG-14	Bakın burada Michelle ve ben; 2008 yılında beraber olduğumuz bir fotoğraf. İki yıl sonra. ((gülerek)) Ve bu da iki hafta öncesinden. Zaman öyle hızlı geçiyor ki...	Eşdeğerini bulma

KG-15	Bu arada Michelle, hep beni desteklemiştir ve fotoğraflarda hep yanımda olur. Mayıs- bu Mayıs'ta. Burada iki yıl önce. ((gülümseyerek)) bu da iki yıl önce- iki gün öncesi. Zaman geçiyor.	Eşdeğerini bulma
KG-16	Bu sıradaysa, eşim Michelle <u>tek bir</u> yaş bile yaşlanmamış gibi gözüküyor. Aradan geçen yılı sadece, onun bana baktığı şekillerle anlayabilirsiniz. Haydi, bir bakalım {isterseniz}. Burada 2008 yılındayız. Burada ise, ondan iki yıl sonra... ((gülümseyerek)) Bu ise, bundan iki hafta öncesinde çekilmiş fotoğraf. Tabii zaman geçiyor.	Eşdeğerini bulma
KG-17	Michelle ise hiç yaşlanmadı. Onun fotoğraflarda yaşlandığını görebilmek için bana bakmalısınız. 2008'deki halimiz {bu}. Bu da birkaç yıl sonraki halimiz. Bu da iki hafta öncesinden. Zaman akıp geçiyor.	Eşdeğerini bulma
KG-18	==Tam burayı kaçırdım, anlamadım== 2008 yılında, aynen gördüğünüz gibi fotoğrafta birlikteyiz. İşte birkaç yıl sonra yine aynı şekilde birlikteyiz. <u>Bu da iki hafta önceden</u> fotoğrafımız. O yüzden, gerçekten zamanın geçtiğini söylemek lazım.	Eşdeğerini bulma

KG-19	Bu arada Michelle hiç yaşlanmadı {bile}. Onun- zamanın geçtiğini, beraber çekildiğimiz fotolarda <u>ban</u> a bakarak anlayabilirsiniz. İşte 2008 senesinde biz. ((gülümseyerek)) İşte birkaç sene sonra biz. ((gülerek)) İşte bu da iki hafta önce. Yani, zaman geçiyor.	Eşdeğerini bulma
KG-20	Bu sırada, Michelle <u>bir gün bile</u> yaşlanmadı. Zamanın geçtiğini görebilmeniz tek şansı, benim yanında fotoğraflarıma bakarak °oluyor°. Bir bakalım. İşte burada 2008'deyiz. İşte birkaç yıl sonra yine biz. ((gülerek)) Ve de bu iki hafta öncesinden. Yani, zaman geçiyor.	Eşdeğerini bulma

Günlük dil kullanımını gösteren ve bütünü için seçilen ikinci örnekte, kontrol grubundaki bütün katılımcılar eşdeğer bir dil kullanımı ile erek dile çevirilerini yapmışlardır. Benzer bir dil kullanımı Türkçe'de de mevcut olduğundan ve konuşmanın bağlamını da düşünerek, katılımcılardan bazıları tonlama ve günlük hayattaki deyimsele ifadeleri kullanarak ve metne eklemeler yaparak erek dilde eşdeğerlik sağlama yoluna gitmişlerdir (Bkz. KG-1, KG-2, KG-5, KG-6, KG-11). 4 katılımcı ise, çevirilerinde eşdeğerlik arayışlarının yanı sıra konuşmadaki görselleri işaret ederek, dinleyenleri başka bilgi kaynağına yönlendirmeyi tercih etmişlerdir (Bkz. KG-6, KG-7, KG-9, KG-11). Bu katılımcıların ağırlıklı olarak kullandıkları strateji başka bilgi kaynağına yönlendirme olduğu için, tabloda bu strateji koyu renk ile gösterilmiştir.

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 20 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 10'unun söz konusu günlük dile ve kullanıma özgü ifadenin anlamını

erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-4, KG-5, KG-8, KG-9, KG-10, KG-11, KG-12, KG-17, KG-19, KG-20). 10 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. KG-1, KG-2, KG-3, KG-6, KG-7, KG-13, KG-14, KG-15, KG-16, KG-18).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1	Bu sırada tabii Michelle hiç yaşlanmadı ve bunun sebebi de benimle birlikte olması. [[Yani]] ona bir baksanıza. Burada 2008’de birlikteyiz ==unuttum== ((gülerek)) ((konuşmayı, devamında anlamlandırarak)) Burada 2016’da birlikteyiz, burada iki yıl sonrası, bu da [[işte]] son halim. İşte zaman böyle akıp gidiyor.	Eşdeğerini bulma
DG-2	Michelle, bugün dünkü olduğu gibi değil; değişti. Bunu anlayabilmek için de fotoğraflara bakabiliriz. İşte 2008’de biz. Birkaç sene sonra yine biz. ((gülerek)) Bu da iki hafta öncesine ait bir fotoğrafımız. Zaman geçiyor.	Eşdeğerini bulma
DG-3	Bu sırada Michelle hiç yaşlanmadı. Fotoğraflarda onu °ayırıt etmeniz için sadece bana bakmanız gerekiyor°. 2008’de biz.	Eşdeğerini bulma

	İki sene sonra biz. ((gülerek)) Bu da iki hafta önceden. Zaman geçiyor {gördüğünüz gibi}.	
DG-4	·hhh Öte yandan hhh eşim Michelle hiç yaşlanmadı. Yaşını anlamak için, benimle olan fotoğraflarına bakmanız gerekiyor. Burada 2008'deyiz. Birkaç sene sonra. ((gülerek)) Bu da iki hafta öncesinden bir resim. Zaman hızlı geçiyor.	Eşdeğerini bulma
DG-5	() Onu anlamanın- Michelle'i anlamanın tek yolu benim fotoğraflarıma bakmak. Burada 2006- 2008 yılındaki fotoğrafımız. İki sene sonrası. ((gülerek)) Ve bu iki hafta öncesi. Zaman geçiyor.	Eşdeğerini bulma
DG-6	Michelle'in bana baktığı fotoğraflar var. Burada 2008 yılında. Bu fotoğraf 2010 yılından. ((gülerek)) Bu fotoğraf da iki hafta öncesinden. Zaman geçiyor.	Eşdeğerini bulma
DG-7	() ==Geri alabiliyor muyuz(?)== Burada nikahtayız. Birkaç sene önce- birkaç sene sonra. ((gülümseyerek)) Bu da iki hafta evvel. Ömür geçiyor.	Eşdeğerini bulma
DG-8	Tabii, bu süre zarfı içinde Michelle sanki <u>hiç</u> yaşlanmamış gibi. Hatta buna anlamak için fotoğraflara bakabilirsiniz.	Eşdeğerini bulma

	Buyurun bakalım {birlikte}. İşte 2008 yılında birlikte olduğumuz bir fotoğraf. Birkaç yıl sonra yine birlikte olduğumuz başka bir fotoğraf. Bu fotoğraf da iki hafta öncesine ait. O yüzden ((gülerek)), ((ellerini iki yana açarak)) zaman öldürür.	
DG-9	Michelle, öte yandan hiç yaşlanmadı. Ve onun yaşlandığını ve zamanın geçtiğini anlamak için sadece benim onun yanında olduğum fotoğraflara bakmanız yeterli. Burada 2008’de beraberiz. Burada 2008’den birkaç sene sonra tekrar bir aradayız. ((gülümseyerek)) Ve bu sadece iki hafta öncesinden. Yani zaman hızla geçiyor.	Eşdeğerini bulma
DG-10	Bu geçen seneler boyunca Michelle hiç yaşlanmadı. Bunu °bana ve ona baktığınızda anlıyorsunuz°. Bu fotoğraf 2008’den. Birkaç sene sonraki halimiz. ((gülümseyerek)) Bu da iki hafta önceden. Biliyorsunuz ki, zaman geçiyor.	Eşdeğerini bulma
DG-11	Bu sırada Michelle hiç yaşlanmadı. 2008 yılında... Bu fotoğraf da 2008 yılında çekildi. Birkaç sene sonra çekilmiş bir fotoğraf {bu}. Bu da iki hafta öncesinden bir fotoğraf.	Eşdeğerini bulma
DG-12	Karım Michelle ise, pek de yaşlandığını söyleyemem.	Eşdeğerini bulma

	[[Yani]] şöyle karşılaştırabiliriz; bir benim resimlerime, bir de karımın resimlerine bakın {şimdi}. İşte burada 2008’de bulunuyoruz. İki yıl sonra. ((gülerek)) Bu da iki hafta öncesinden bir fotoğraf. Zaman hızlı geçiyor.	
DG-13	Bu arada Michelle hiç yaşlanmadı. Onun- °burayı kaçırdım° İşte burada 2008’deyiz. İşte bu da iki sene sonra. Ve bu da iki hafta öncesinden bir fotoğraf. Demek istediğim; zaman geçiyor.	Eşdeğerini bulma
DG-14	Bu arada, Michelle bir gün bile yaşlanmadı. Bunun farkına varabilmek için, yan yana bana-birlikte bana ve ona bakmanız yeterlidir. İşte 2018’de buradayız, bu fotoğraftayız. Birkaç sene önce bu fotoğraftayız. ((gülümseyerek)) Ve bu da iki hafta öncesinden. İşte gördüğünüz gibi zaman geçti.	Eşdeğerini bulma
DG-15	Çünkü, ben ve eşim hiç yaşlanmadık. Bize bir bakın. İşte şimdi şu resme bir bakın; 2008 senesi {bu}. Bu resimde de birkaç sene sonrasında biz. ((gülerek)) Ve bu da iki hafta önceki resim. Gördüğünüz gibi hiç değişmedik. Evet, zaman gerçekten de geçiyor.	Eşdeğerini bulma
DG-16	Bu arada Michelle hiç () yaşlanmadı. Ayrıca fotoğraflara dikkat ederseniz, hep bana baktığını göreceksiniz.	Eşdeğerini bulma/

	Burada 2008'deki fotoğrafımız. İşte bu da, birkaç yıl sonra biz. ((gülümseyerek)) <u>İşte bu da</u> ((parmağıyla işaret ederek)) iki hafta önceki ben. İşte zaman geçiyor.	Başka bilgi kaynağına yönlendirme
DG-17	==Kaçırdım biraz== Ama öteki yandan, [[işte]] Michelle- karım Michelle [[hani]] bir gün bile yaşlanmadı {bu süreçte}. Onun °fotoğrafta yaşlı olduğunu görebilmenizin tek yolu, bana bakmak° ==sanırım== Bir bakın. İşte burada 2008 yılındayken. Birkaç sene sonra, tekrar. ((gülerek)) Bu fotoğraf da iki hafta öncesinden. Yani, zaman hızla akıyor.	Eşdeğerini bulma
DG-18	Michelle, o kadar da yaşını almış gibi görünmüyor {şu anda hatta}. Haydi bir göz atalım {resimlere}. Burada 2008'de çekilen bir fotoğraf var. Üç sene önce olan bir fotoğrafımız. Bu da ((gülümseyerek)) iki hafta önce çekilen bir fotoğrafımız. Sonuç olarak, zaman geçiyor.	Eşdeğerini bulma
DG-19	Aynı zamanda () gördüğünüz gibi Michelle pek benim kadar yaşlanmadı. Bir kendisine bakın. Burada 2016'dayız. Bu da birkaç sene sonrası. ((gülümseyerek)) Bu da iki hafta öncesi. Zaman çok hızlı geçiyor.	Eşdeğerini bulma

DG-20	Ama bu süreç boyunca Michelle hiç yaşlanmadı. Aramızdaki farkı ikimize de bakınca anlayabiliyorsunuz. Burada bakın bize, {işte 2010- 2008'deydi bu fotoğrafımız}. Bu da 2008'den iki sene sonraki- bu, iki sene önceki halimiz. Bu da iki hafta önceki halimiz. Gördüğünüz gibi zaman geçiyor.	Eşdeğerini bulma

Deney grubu katılımcılarının çevirileri incelendiğinde, kontrol grubu ile benzer şekilde, günlük dil kullanımını erek dilde yansıttıkları görülmektedir. 20 katılımcı da erek dile çeviri yapmıştır ve bilhassa günlük dil kullanımında eşdeğerlik arayışında oldukları söylenebilir. Deney grubundan yalnızca 1 katılımcı, eşdeğerlik arayışının yanı sıra konuşmadaki görselleri işaret etmiş ve dinleyenleri başka bilgi kaynağına yönlendirme stratejisini de kullanmıştır (Bkz. DG-16). Bu katılımcının ağırlıklı olarak kullandığı strateji başka bilgi kaynağına yönlendirme olduğu için, tabloda bu strateji koyu renk ile gösterilmiştir.

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 20 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 8'inin söz konusu günlük dile ve kullanıma özgü ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-3, DG-4, DG-8, DG-9, DG-10, DG-12, DG-14, DG-20). 12 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. DG-1, DG-2, DG-5, DG-6, DG-7, DG-11, DG-13, DG-15, DG-16, DG-17, DG-18, DG-19).

3. Örnek:

Kaynak Metin: Last week, Prince George showed up to our meeting in his bathrobe.

That was **a slap in the face. A clear breach of protocol.**¹⁰²

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1		Çeviri yok
KG-2	Geçenlerde Prens George bize lavabosundan bir toplantı gösterdi. °Kendi suratını tokatlıyordu.°	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-3	Geçenlerde Prens George’la görüştük ve Prens George görüşmeye <u>bornozuyla</u> geldi. [[Yani]] bu bayağı ((gülerek)) bir tokat oldu {benim için}. Bu, protokolü ciddi kırdı [[yani]] geçti.	Eşdeğerini bulma
KG-4	Örneğin; Prens George <u>tuvaletinde</u> bir toplantıya çağırdı {beni}. Kesinlikle bir politik açık {bu}.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-5	Örneğin daha dört hafta kadar önce, Prens George’la bu olağan buluşmamızda bir robdöşambr giyerek karşıma çıktı.	Eşdeğerini bulma

¹⁰² Bu örnekte incelenen günlük dil kullanımına özgü ifadenin ilki “tokat / hakaret” anlamlarına gelmekteyken ikincisi ise bir söz öbeğidir. Bu örnekte katılımcılardan beklenen, bu dil kullanımlarını benzer şekilde erek dile yansıtmalarıdır.

	[[Yani]] gerçekten de, bazı şeyleri suratıma değdirdi. Hatta diyebilirim ki, biraz burun farkıyla protokolü ihlal etti.	
KG-6	Sadece bu değil, benim ayrılışımı gören İngiltere Prensi George da ve ((gülerek)) bunu banyoda gördü. Tam bir Britanya protokolü.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-7	Geçen toplantımıza Prens George banyosunda katıldı ve onun o İngiliz suratını, ((emin olmayarak, kafasını iki yana sallayarak)) politik suratını gördüm.	Telafi etme/ Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-8	Hatta, geçenlerde Prens George’la buluştuğumuzda kendisi görüşmemize ((üzerine giyme hareketi yaparak hatırlamaya çalışıp)) banyo giysisiyle katıldı.- ((hatırlayarak)) Geçen kendisi görüşmemize <u>bornozuyla</u> katıldı ve bu tabii ki de <u>biraz rencide ediciydi</u> {doğrusunu söylemek gerekirse}. Kesinlikle protokole uygun olduğunu <u>sanmıyorum</u> .	Eşdeğerini bulma
KG-9	Geçenki toplantımıza Prens George da gelmişti ve ((gülerek)) robdöşambriyle gelmesi bütün protokolü ihlal etti. Bu da dokundu {biraz}.	Eşdeğerini bulma
KG-10	Mesela geçen hafta Prens George benim telefonumu tuvaletteyken açtı. Ve bu da [[yani]] <u>tokat</u> gibi geldi {bana resmen}. Neredeyse [[yani]] ((kafasını iki yana sallayarak)) bir güvenlik ihlaliydi.	Eşdeğerini bulma

KG-11	Geçenlerde Prens George aradı. Tuvaletteyken ((emin olmayarak)) aramış. Bu cidden acı vericiydi.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-12	Önümüzdeki günlere bakarken, biraz daha rahatlamış hissediyorum; {özellikle, son zamanlarda Prens George'un banyodaki fotoğraf-banyodaki halini gördükten sonra}. Bu biraz- gerçekten yüzüme tokat gibi vurdu. O yüzden biraz daha rahatım.	Eşdeğerini bulma
KG-13	En son görüştüğüm Prens George mesela, artık o kadar kayıtsız kaldı ki benim varlığıma, ((gülümseyerek)) bornozla bir toplantıya katıldı. O kadar kaale alınmıyorum {artık [[yani]]}.	Eşdeğerini bulma
KG-14	°Geçtiğimiz gün Prens George beni ziyaret etti.°	Çeviri yok
KG-15		Çeviri yok
KG-16	Garip ki; Prens George da geçen günlerde banyosunda görüntülendi. Tabii bu da oldukça şaşırtıcıydı.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-17	Geçen gün Prens George'la bir görüşme yaptık {onun tuvaletinden}. °Nerdeyse gözüme kaçacaktı°. Protokolü aşmış oldu.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-18	Prens George da burada ama, onun bahsettiği şeyler tam yüze şaplak olacak konumda.	Genelleme/ Eşdeğerini bulma
KG-19	Prens George geçenlerde, benimle buluşmasına <u>bornozuyla</u> geldi. <u>Oldukça</u> rahatsız ediciydi. Aynı zamanda protokolü de bozduğunu kabul etmeliyim.	Eşdeğerini bulma
KG-20		Çeviri yok

Üçüncü örnek için seçilen günlük dile ve kullanıma özgü ifadeyi, kontrol grubu katılımcılarından 4'ü çevirmemiştir. Bu katılımcılardan 3'ü inceleme nesnesi olan ifadenin ve ondan önce gelen bağlantılı cümlelerin çevirisini yapmazken (Bkz. KG-1, KG-15, KG-20), 1 katılımcı ise sadece örnekten önceki kısmı çevirmiştir. Bu sebeple, tabloda bu kısma ait çeviriye yer verilmesine karşın “Çeviri yok” ibaresi de eklenmiştir (Bkz. KG-14). 1 katılımcı, kendisine çeviri için ayrılan zaman diliminde herhangi bir çeviri sunmazken, bir sonraki birimin başlangıcında incelemeye konu olan kısmı çevirerek bu eksikliği telafi etmiştir. Buna karşın, çevirisi anlam ve kültür aktarımı özelinde değerlendirildiğinde herhangi bir çeviri stratejisine rastlanmamıştır. Bu sebeple, bu durum tabloda koyu renk ile gösterilmiştir (Bkz. KG-7). Ellerindeki notların yardımıyla bir bağlam oluşturmaya çalışan, ancak bu konuda başarılı olamayan 6 katılımcı bulunmaktadır. Bu katılımcıların çevirileri, herhangi bir çeviri stratejisi başlığı altında ele alınamamıştır (Bkz. KG-2, KG-4, KG-6, KG-11, KG-16, KG-17).

9 katılımcı, ifadenin kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerini bulma stratejisi güderek erek dile çevirilerini gerçekleştirmiştir. Bunu da erek dildeki günlük dil kullanımlarından, tonlamadan, jest ve mimiklerden yararlanarak yapmışlardır. Bu katılımcılardan 3'ü, incelemeye esas iki birimden yalnızca birine çevirilerinde yer vermiştir (Bkz. KG-5, KG-12, KG-13). Diğer 5 katılımcı ise, her iki birimi de çevirmiştir (Bkz. KG-3, KG-8, KG-9, KG-10, KG-19). 1 katılımcı eşdeğerlik arayışıyla çeviri yapmakla birlikte, erek dile aktarımında genelleme yapmıştır. Bunun yanı sıra, incelenen birimlerden bir tanesini de aktarmamıştır (Bkz. KG-18). Bu katılımcının ağırlıklı olarak kullandığı strateji eşdeğerini bulma olduğu için, tabloda bu strateji koyu renk ile gösterilmiştir.

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 16 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 5'inin söz konusu günlük dile ve kullanıma özgü ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-3, KG-8, KG-9, KG-10, KG-19). 11

katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. KG-2, KG-4, KG-5, KG-6, KG-7, KG-11, KG-12, KG-13, KG-16, KG-17, KG-18).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1	·hhh hhh Gidişimden önce- [[yok]]- Prens George'la ((emin olmayarak)) banyosunda görüştük, çok acayıptı.	Telafi etme/ Genelleme
DG-2	Örneğin geçenlerde, Prens George- Prens George'la tuvalette ((gülerek)) bir görüşme gerçekleştirdik. ((kafasını iki yana sallayarak)) Bu görüşmede [[işte]] yüz yüze °oturuyorduk°.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
DG-3	Daha geçenlerde Prens George bornozla beni karşıladı. Bu, protokolün çok- protokolün çiğnenmesi- protokolün çok °feci biçimde° çiğnenmesi.	Eşdeğerini bulma
DG-4	Geçen hafta Prens George benimle buluşmaya geldiğinde sadece bir bornoz giyiyordu. [[Yani]] suratıma böyle vurmasaydı olurdu. [[Yani]] bana olan saygısızlığı böyle açıkça ortaya koymasa olurdu.	Eşdeğerini bulma
DG-5		Çeviri yok
DG-6	Geçen hafta Prens George üstünde bornozuyla toplantı yaptı. Ve bu gerçek, yüzüme bir tokat gibi çarptı.	Eşdeğerini bulma
DG-7		Çeviri yok
DG-8	Mesela, yakın bir zaman önce Prens George ile birlikteydik.	Eşdeğerini bulma

	Yanımda havlusuyla geziyordu. Tabii ki bir <u>tokat</u> etkisi yarattı {bende} Ve kesinlikle ((başını iki yana sallayarak)) protokole uygun değildi.	
DG-9	Geçen günlerdeki konuşmamıza Prens George tuvaletinden katıldı. Bu da yüzüme tokat gibi indi ve bir şeyleri bana gösterdi.	Eşdeğerini bulma
DG-10	Prens William’la son görüşmemizde, görüşmemize ((gülerek ve kafasını iki yana sallayarak)) peştemalıyla geldi. Hatta peştemalıyla geldi ve bu da biraz ayıp oldu.	Eşdeğerini bulma
DG-11	Mesela geçen hafta Prens George bir toplantıya °banyodan° katıldı. Bu protokolün ihlaliydi.	Eşdeğerini bulma
DG-12	[[Yani]] Prens George geçen günlerde beni duşta çıktığı havluyla karşılaşmıştı. Bu hiç protokole uygun bir şey değildi, ama ona bir tokadı basmıştım.	Eşdeğerini bulma
DG-13	Son buluşmamıza Prens George ((gülerek)) bornozla geldi.	Çeviri yok
DG-14	Geçen hafta Prens George benim kapıma geldi ve sadece havlu () giymişti. Bu oldukça koydu {bana}.	Eşdeğerini bulma
DG-15	Örneğin; geçen gün Prens George, buluşmamıza bir bornoz içinde geldi. Ve bu tabii benim yüzüme tokat gibi geldi. Ve bu belli ki bir protokolün- bir protokol meselesiydi.	Eşdeğerini bulma

DG-16	Mesela, geçenlerde Prens George geldi ve karşıma bornozuyla çıktı. Bu tam tokat gibi yapıştı {bana}.	Eşdeğerini bulma
DG-17	Hatta geçen günkü buluşmamızda, Prens George ile olan geçen gün buluşmamıza kendisi bir bornoz giyerek geldi. [[İşte, böyle]] ((başını ellerinin arasına alarak)) tokat yemiş gibi oldum. Tabii ki bu, protokole karşı bir saygısızlık [[yani]].	Eşdeğerini bulma
DG-18	Geçen hafta Prens George teşrif etti ve gayet ciddi bir yüzle, protokolle ilgili bir şeyler söyledi.	Genelleme
DG-19	Prens George geçenlerde <u>bornozuyla</u> karşılamaya karar verdi. Suratıma resmen bir tokattı {bu}.	Eşdeğerini bulma
DG-20	Hatta geçen günlerde Prens John ((emin olmayarak)) lavabomdaydı. Bu açıkça bir protokol ihlali.	Eşdeğerini bulma

Üçüncü örnek için seçilen günlük dile ve kullanıma özgü ifadeyi deney grubu katılımcılarından 3'ü çevirmemiştir. Bu katılımcılardan 2'si, söz konusu birimlerden önce gelen tümce de dahil olmak üzere herhangi bir çeviri sunmazken (Bkz. DG-5, DG-7), 1 katılımcı ise incelenen birimlerden önceki kısmı çevirmiştir. Bu sebeple, bu katılımcının çevirisi tabloda verilmiş olup “Çeviri yok” ibaresi de eklenmiştir (Bkz. DG-13). 1 katılımcı kendisine ayrılan zaman diliminde bu ifadeler için herhangi bir çeviri sunmazken, bir sonraki birimde bu kısmı telafi ederek çevirmiştir. Bununla birlikte, incelenen birimlerden bir tanesinin çevirisini yaparken genelleme stratejisi kullanmıştır. Bu sebeple, söz konusu strateji tabloda koyu renk ile gösterilmiştir (Bkz. DG-1). 1 katılımcıya ait çeviri ise tabloda gösterilmiş olup herhangi bir strateji saptanamamıştır (Bkz. DG-2).

14 katılımcı kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerlik arayışı ile çevirilerini yapmışlardır. Bunu da, kontrol grubunda olduğu gibi erek dilin kullanımı, tonlama, jest ve mimik yardımıyla gerçekleştirmişlerdir. Bu katılımcılardan 9'u, incelenen ifadelerden yalnızca birisini çevirmiştir (Bkz. DG-3, DG-6, DG-9, DG-10, DG-11, DG-14, DG-16, DG-19, DG-20). 5 katılımcı ise, her iki birimi de çevirmiştir (Bkz. DG-4, DG-8, DG-12, DG-15, DG-17). 1 katılımcı da, erek dile aktarımında genelleme stratejisine başvurmuştur. Buna karşın, incelenen bir ifadeyi ise hiç çevirmemiştir (Bkz. DG-18).

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 17 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 3'ünün söz konusu günlük dile ve kullanıma özgü ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-8, DG-15, DG-17). 14 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. DG-1, DG-2, DG-3, DG-4, DG-6, DG-9, DG-10, DG-11, DG-12, DG-14, DG-16, DG-18, DG-19, DG-20).

4. Örnek:

Kaynak Metin: **You might have heard that someone jumped the White House fence last week, but I have to give the Secret Service credit. They found Michelle and brought her back. She's safe back at home now. It's only nine more months, baby. Settle down.**¹⁰³

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

¹⁰³ Bu örnekteki günlük dil kullanımını erek dile aktarırken katılımcılardan beklenen, resmi olmayan dil kullanımını benzer şekilde erek dilde yansıtmalarıdır.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1	Geçenlerde White House’tan biri atladi ve ((gülümseyerek)) bunun gizli kalması gerekiyordu. Ama tabii ki de bulundu. Gizli kalmadı.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-2	Ama, özel hizmete- gizli hizmete hakkını vermeliyim.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-3	Geçenlerde birisi ((gülerek)) Beyaz Saray’ın çitlerini atlayıp girmiş. Bu durumda-, açıkçası o durumda yaşananlar için Gizli Servisime de biraz [[şey]] yapmam lazım, takdir etmem lazım. Hemen yakalamışlar; °helal olsun.°	Eşdeğerini bulma
KG-4	Oldukça fazla- Gizli Servis’e oldukça teşekkür ediyorum; ((gülümseyerek)) çünkü Michelle’i geri getirdiler.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-5	Daha geçen hafta duymuşsunuzdur {belki}; Beyaz Saray’ın çitlerinden, demirliklerinden biri atlayarak içeri girdi. Fakat, Gizli Servis’e gerçekten çok teşekkür etmem gerekir. İşlerini iyi yapıyorlar. Zanlıyı hemen buldular ve evine götürdüler. Şu an, gerekli işlemleri yapıp evine götürdüler. ((gülümseyerek))	Eşdeğerini bulma

KG-6	Bazıları, benim haftaya gitmemde ve özel servisle çalışmama bazı krediler- [[yani]] beni onayladılar.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-7		Çeviri yok
KG-8	Geçenlerde, tabii biliyorsunuz, Beyaz Saray'ın çitlerinden atlayan biri olmuştu. Ve özel servise tabii ki de teşekkür etmem gerekiyor; çok iyi bir iş başardılar. Ve Michelle'i sağ salim eve geri götür- getirdiler; hiç yaralanma falan olmadı.	Eşdeğerini bulma
KG-9		Çeviri yok
KG-10	Gizli ajanlar bu son yılda Beyaz Saray'daki masrafların arttığını fark ettiler ve sonunda Michelle'i bulup eve getirdiler. Artık Michelle evde kalıyor, burada kalmıyor.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-11	Geçen haftalarda duymuşsunuzdur; birisi Beyaz Saray'ın duvarlarından atlamaya, kaçmaya çalıştı. Bu konuda özel güvenliklerime teşekkür ediyorum. Bu konuda güvenliklerime teşekkür ediyorum; (karımı oradan) aldılar.	Eşdeğerini bulma
KG-12		Çeviri yok
KG-13	Geçenlerde birisi, Beyaz Saray çitlerini aşarak bahçeye girmişler. °Yerimin boşaldığının farkındalar {herhalde}.° Gizli Servis'e (karar) vermek zorunda kaldım. Sonra Michelle'i bulup getirdiler.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-14		Çeviri yok
KG-15		Çeviri yok

KG-16	Örneğin; geçen günlerde birisi dışarıdaki çitlerden atlamaya çalıştı. Sonrasında ne oldu dersiniz(?) Gidip Michelle'i geri getirdik ve şimdi kendileri evde sapaşğlam oturuyorlar.	Eşdeğerini bulma
KG-17	Geçenlerde Beyaz Saray'ın çitlerinden birisi atlamıştı. Gizli Servisimize teşekkür ederim; Michelle'i bulup evine getirdiler. Şu an güvende.	Eşdeğerini bulma
KG-18	Michelle'e bunu halletmesini söyledim.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-19	Örneğin; daha geçen Beyaz Saray'ın korularından birisi atladı. Ama ((başını aşağı yukarı, onaylar gibi sallayarak)) Gizli Servis'e ciddi hakını vermeliyim; Michelle'i hemen bulup onu geri getirdiler. “Hey, tamam yeter(!)” Artık sakinleşin.	Eşdeğerini bulma
KG-20	Geçen gün, biri White House'ın [[şey]] çitlerinden atlamaya çalıştı. Ama Gizli Servis'e hak vermeliyim- kredi vermeliyim; kim olduğunu buldular, hallettiler.	Eşdeğerini bulma

Resmi olmayan, günlük bir dil kullanımının olduğu ve inceleme için seçilen dördüncü örneğe bakıldığında, kontrol grubundaki 5 katılımcının bu kısımlarla ilgili olarak herhangi bir çeviri yapmadığı görülmüştür (Bkz. KG-7, KG-9, KG-12, KG-14, KG-15).

15 katılımcının erek dile çevirisi bulunmaktadır. Buna karşın, 7 katılımcının çevirilerinde herhangi bir çeviri stratejisi saptanmamıştır (Bkz. KG-1, KG-2, KG-4, KG-6, KG-10, KG-13, KG-18). Bu katılımcıların, notlarından faydalananarak bir bağlam oluşturma çabasına girdikleri ancak başarılı olamadıkları tahmin edilmektedir. 8 katılımcı ise, aktarımda eksiklikler olsa da kaynak metin konuşucusuyla aynı düzlemdeki dil kullanımını çevirilerine taşıyarak bir eşdeğerlik oluşturmaya çalışmışlardır (Bkz. KG-3, KG-5, KG-8, KG-11, KG-16, KG-17, KG-19, KG-20). Bunun yanı sıra, bu katılımcılardan 3'ü erek dildeki çevirilerinin işlevsel eşdeğerliği için jest ve mimik kullanımı yoluna gitmişlerdir (Bkz. KG-3, KG-5, KG-19).

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 15 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 5'inin söz konusu günlük dile ve kullanıma özgü ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-8, KG-11, KG-16, KG-17, KG-19). 10 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. KG-1, KG-2, KG-3, KG-4, KG-5, KG-6, KG-10, KG-13, KG-18, KG-20).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1		Çeviri yok
DG-2	ve geçenlerde birisi pencereden içeri girmeye çalıştı ve hemen güvenlik görevlilerini harekete geçirdim. Ve Michelle de orada bu ana tanıklık ediyordu.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
DG-3	Geçtiğimiz günlerde birisi çitlerden atladı. Gizli Servis'e buradan teşekkürlerimi sunuyorum. Michelle'i buldular; şimdi sağ salim güvende.	Eşdeğerini bulma

DG-4	Mesela geçen hafta çitten atlayıp girmeye çalışan biri vardı. Ama Gizli Servis'e burada takdirlerimi sunmalıyım. Michelle'i buldular ve eve geri getirdiler. Çok yetenekliler.	Eşdeğerini bulma
DG-5	Mesela geçenlerde biri Beyaz Saray'dan atlamaya çalıştı ve Gizli Servis'in hakkını vermeliyim. Meğerse bunu yapmaya çalışan Michelle'miş.	Eşdeğerini bulma
DG-6	Geçenlerde birisi Beyaz Saray'ın çitlerinden atladı. Gizli Servisime bunun için bir şey demem gerekiyor. Şu anda kişi güvende.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
DG-7		Çeviri yok
DG-8	Örneğin; geçen hafta biliyorsunuz birisi Beyaz Saray'ın çitlerinin üstünden atlayarak Saray'a girmeye çalıştı. Bu konuda, Gizli Servis'e gerçekten hakkını vermek istiyorum. Çok <u>iyi</u> bir iş çıkarttılar.	Eşdeğerini bulma
DG-9	Yakın zamanda bildiğiniz gibi biri bahçe çitlerimizden atladı ve <u>Michelle'i</u> kaçırmaya çalıştı. Ama kendisi şu anda iyi.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
DG-10	Geçen hafta biri Beyaz Saray'ın çitlerinden atlamaya çalıştı. Neyse ki güvenlik görevlileri Michelle'i buldu ve geri getirdiler.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır

DG-11	Geçenlerde “Obama başkanlık harcamalarını artırmış.” diyen biri vardı.	Çeviri yok
DG-12	Geçen hafta öğrendiğim bir şey var; Beyaz Saray’a birileri çitlerden atlamaya çalıştı, {biliyorsunuz}. Gizli Servis’in burada hakkını vermem lazım. Michelle’i eve sağ salim getirebildiler.	Eşdeğerini bulma
DG-13	Birisi Beyaz Saray’da zıplarsa- birisi zıplarsa Beyaz Saray değildir. ()	Çeviri yok
DG-14		Çeviri yok
DG-15	Örneğin; geçen gün birini çitten atlarken gördü {güvenlikçiler}. Tabii onu yakaladı ve Michelle’i bir yerde uyurken gördü-. ((düzelterek)) Kusura bakmayın. Geçen gün güvenlik çitten atlayan birisini gördü ve sonrasında Michelle’i çitin yanında hemen yanı başında yatarken buldular. [[Tabii]] kendisi şu anda evde oturuyor. Tatlım birazcık sabret; dört ay kaldı {burada}. Hele birazcık bekle.	Eşdeğerini bulma
DG-16	Hatta geçen hafta birisi Beyaz Saray’ın çitinden atladı. Güvenlik onu öldürmek istiyordu, ama Michelle dedi ki; “Umarım öldürmezler.”	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
DG-17	Bilmiyorum, geçen gün duydunuz mu (?) Geçen gün birisi Beyaz Saray’ın çitlerinden atlamış. Ama tabii ki burada benim secret service- benim burada [[işte]] güvenlik görevlilerine hak vermem gerekiyor.	Eşdeğerini bulma

	Güzel bir iş çıkarmışlar. Michelle’i geri buldular, hemen geri getirdiler. Şu anda tekrar evde, güvende.	
DG-18		Çeviri yok
DG-19	Geçen hafta biri Beyaz Saray’ın tellerinden (içeri) atlamaya çalıştı. Gizli Servis ajanlarına teşekkür etmek lazım.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
DG-20	Geçen gün Gizli Servis, birinin Beyaz Saray’ın çitlerinden atladığını söyledi ve sonra Michelle Obama’yı bana getirdiler.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır

Deney grubu katılımcılarından 6’sı, günlük bir dil kullanımının olduğu dördüncü örneğin çevirisini yapmamıştır. Bu 6 katılımcıdan 4’ü söz konusu tümcelerle ilgili herhangi bir çeviri sunmazken (Bkz. DG-1, DG-7, DG-14, DG-18), 2 katılımcının çevirisi ise metinden bağımsız olduğu için tabloda “Çeviri yok” ibaresi eklenmiştir (Bkz. DG-11, DG-13).

Deney grubuna mensup 14 katılımcı, seçilen örneği erek dile çevirmişlerdir. Buna karşın, 7 katılımcının çevirilerinde saptanan bir strateji söz konusu değildir (Bkz. DG-2, DG-6, DG-9, DG-10, DG-16, DG-19, DG-20). 7 katılımcı ise, mesajın bütünü veya bir kısmını aktarmıştır. Bununla birlikte bu katılımcılar, kaynak metin konuşucusuyla aynı düzlemdeki dil kullanımını çevirilerine taşıyarak dilsel bir eşdeğerlik oluşturmaya çalışmışlardır (Bkz. DG-3, DG-4, DG-5, DG-8 DG-12, DG-15, DG-17). Eşdeğerini bulma stratejisi uygulayan katılımcılar arasında, kontrol grubunda olduğu gibi jest ve mimik kullanan deney grubu katılımcısı ise bulunmamaktadır.

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 14 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 4’ünün söz konusu günlük dile ve kullanıma özgü ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-3, DG-5, DG-10, DG-17). 10 katılımcı

ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. DG-2, DG-4, DG-6, DG-8, DG-9, DG-12, DG-15, DG-16, DG-19, DG-20).

5. Örnek:

Kaynak Metin: With that I just have two more words to say: **Obama out.** [Drops mic].¹⁰⁴

Veri incelemesi için seçilen kaynak metnin sırasıyla kontrol ve deney grupları tarafından yapılan çevirileri, uygulanan çeviri stratejileri ile birlikte tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kontrol Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
KG-1	Ve bitirmeden önce iki laf daha etmek istiyorum: Evet, Obama.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-2	Söyleyecek iki kelimem daha var:	Çeviri yok
KG-3	Son olarak iki kelimem var: Obama bay bay.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-4	İki şey daha söyleyeceğim: ((ellerini iki yana açarak)) ((gülümseyerek)) Behlül kaçır.	Eşdeğerini bulma
KG-5	Ve son olarak etmek istediğim iki kelime var: ((emin olmayarak)) Obama.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-6	Ve son sözüm: Obama ((elini yumruk yapıp havaya kaldırarak))	Eşdeğerini bulma

¹⁰⁴ Bu örnekteki günlük dil kullanımına özgü ifade, bir pop-kültür unsuru olup konuşucunun elindeki mikrofonu bulunduğu yerden aşağıya doğru bırakmasını içermektedir. Bu örnekte katılımcılardan beklenen, erek dilde benzer bir kullanıma sahip pop-kültür ögesi kullanarak ve/veya söz konusu hareketi göstererek bu ifadenin çevirisini yapmalarıdır.

	Ve mikrofonu bırakıyor.	
KG-7	Ve son yapacağım bir şey var: ((mikrofonu bırakma hareketi yaparak)) (Drop mic), Obama.	Eşdeğerini bulma
KG-8	Bununla birlikte size son bir şey daha söylemek istiyorum: ((kalemini önündeki not defterine doğru yukarıdan bırakarak)) Obama kaçır.	Eşdeğerini bulma
KG-9	Konuşmamı iki kelime ile kapatıyorum: ((kameraya bakarak)) Obama çıkar.	Eşdeğerini bulma
KG-10	Ve son söylemek istediğim iki kelime var: Obama gider.	Eşdeğerini bulma
KG-11	Konuşmamı bitirirken iki şey daha söylemek istiyorum: ((mikrofonu bırakma hareketi yaparak)) Obama kaçır.	Eşdeğerini bulma
KG-12	Söyleyecek son bir sözüm var: Obama.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-13	Yapacağım iki iş daha var: ((kafasını iki yana sallayarak)) ==Ve bir şakayla bitiriyor==	Çeviri yok
KG-14	Konuşmamı iki sözcükle bitirmek istiyorum: Obama.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-15		Çeviri yok
KG-16	Ve söylemek istediğim son iki söz ise; Obama kaçır.	Eşdeğerini bulma
KG-17	Ve söyleyeceğim son iki tane şey var: (Voilà).	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-18	Son <u>iki</u> kelime söyleyeceğim: Obama.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
KG-19	Ve son sözlerim şu oldu ki- olsun ki; <u>ben kaçır</u> .	Eşdeğerini bulma
KG-20	Hepinize teşekkür ediyorum ve son olarak da diyorum ki: ((gülerek)) Mic drop.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır

Günlük dile ve kullanıma özgü kültürel ifadeler başlığında seçilen son örnek bir pop kültür göndermesi olup diğer örneklerden farklı olarak konuşucunun yaptığı bir hareketi de içermektedir. Bu sebeple, sözcük kullanımı olmadan, beden dilini kullanarak anlamı aktaran katılımcılar, bu örnek özelinde çeviri yapmış kabul edilmiştir. Kontrol grubundan 3 katılımcı, seçilen örneği erek dile çevirmemiştir. Bu 3 katılımcıdan 1'i, tümcenin geri kalan kısmı da dahil olmak üzere herhangi bir aktarım yapmamıştır (Bkz. KG-15). 2 katılımcı ise tümcenin diğer kısımlarını çevirdikleri için, bu katılımcıların çevirileri tabloda yer almasına karşın "Çeviri yok" ibaresi de ayrıca eklenmiştir (Bkz. KG-2, KG-13).

İncelemeye esas ifadeyi erek dile aktaran katılımcı sayısı 17'dir. Bu katılımcılardan 8'inin çevirilerinde uyguladıkları bir çeviri stratejisi tespit edilmemiştir (Bkz. KG-1, KG-3, KG-5, KG-12, KG-14, KG-17, KG-18, KG-20). Bu katılımcılardan 1'i, pop kültüre özgü bu göndermenin kaynak dildeki adını söylemiştir. Başka bir deyişle, bu kültürel göndermeye aşina olmasına karşın erek dile aktarım yapmamıştır (Bkz. KG-20). 9 katılımcıda iletinin eşdeğerini bulma stratejisi gözlemlenmiş olup bu eşdeğerlik sözcükler veya jestler ile kurulmuştur. Yalnızca dilsel eşdeğerlik kuran katılımcı sayısı 5'tir (Bkz. KG-4, KG-9, KG-10, KG-16, KG-19). Yalnızca jestler ile işlevsel eşdeğerlik kuran katılımcı sayısı 2'dir (Bkz. KG-6, KG-7). Her iki stratejiyi birlikte kullanarak ifadenin erek dildeki eşdeğerini bulmaya çalışan katılımcı sayısı ise 2'dir (Bkz. KG-8, KG-11).

Erek dile çeviri yapan kontrol grubundaki 17 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 9'unun söz konusu günlük dile ve kullanıma özgü ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. KG-3, KG-4, KG-7, KG-8, KG-9, KG-10, KG-11, KG-16, KG-19). 8 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. KG-1, KG-5, KG-6, KG-12, KG-14, KG-17, KG-18, KG-20).

Deney Grubu:

Katılımcı	Erek Metin	Uyguladığı Çeviri Yöntemi
DG-1	Ve bir şey daha söyleyeceğim, iki kelime: Obama kaçar.	Eşdeğerini bulma
DG-2	Ve son sözümü de şu şekilde bitirmek istiyorum: ((emin olmayarak ve sesi inceleyerek)) °Obama°	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
DG-3	Söyleyeceğim son iki kelime var: Obama gider.	Eşdeğerini bulma
DG-4	Ve size söyleyecek iki sözüm var: <u>Obama gider.</u>	Eşdeğerini bulma
DG-5	Söylemek istediğim iki şey daha var: Obama ((ağızına mikrofon tutup mikrofonu atma hareketi yaparak))	Eşdeğerini bulma
DG-6	Son iki lafım var: Obama ((gülümseyerek)) mic drop.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
DG-7		Çeviri yok
DG-8	Sadece söyleyeceğim son bir şey var: ((mikrofonu yere atma hareketi yaparak)) Obama kaçar.	Eşdeğerini bulma
DG-9	Son söyleyeceğim iki kelime ise; Bye bye.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
DG-10	Ve son iki kelime söylemek istiyorum: ((mikrofonu atma hareketi yaparak)) Obama.	Eşdeğerini bulma
DG-11	Son söyleyeceğim iki şey var: Obama gider.	Eşdeğerini bulma
DG-12	Son iki sözüm var: Obama kaçar.	Eşdeğerini bulma
DG-13	Son olarak bir çift lafım olacak: Obama kaçtı.	Eşdeğerini bulma
DG-14	Son iki kelime söyleyerek bitirmek istiyorum: Obama kaçar.	Eşdeğerini bulma
DG-15	Ve son olarak söylemek istediğim iki kelime var: Obama ((sessizce “mikrofonu bırakır” diyerek mikrofonu atma işareti yapıyor))	Eşdeğerini bulma

DG-16	Bu kürsüden ayrılırken sadece iki kelimem kaldı: ((gülümseyerek)) Obama, peace out(!)	Çeviri stratejisi saptanmamıştır
DG-17	Son olarak iki kelime söylemek istiyorum: Obama'dan bu kadar.	Eşdeğerini bulma
DG-18	Konuşmamı da şu son iki ifade ile bitirmek istiyorum: Obama ((dinleyenlere öpücük gönderir şekilde))	Eşdeğerini bulma
DG-19		Çeviri yok
DG-20	Sizin için son bir sözüm var: Obama.	Çeviri stratejisi saptanmamıştır

Deney grubu katılımcıları, günlük dile ve kullanıma özgü kültürel ifadeler başlığında son örnek olarak seçilen pop kültür göndermesiyle ilgili olarak kontrol grubu katılımcılarıyla benzer yaklaşımlar sergilemişlerdir. Söz konusu kültürel göndermeyi erek dile aktaramayan deney grubu katılımcılarının sayısı 2'dir. Bu katılımcılar, inceleme nesnesinin olduğu tümceyi herhangi bir şekilde çevirmemişlerdir (Bkz. DG-7, DG-19).

İfadeyi erek dile aktaran deney grubuna mensup katılımcı sayısı 18'dir. Bu 18 katılımcının 5'ine ait çevirilerde herhangi bir strateji tespit edilmemiştir (Bkz. DG-2, DG-6, DG-9, DG-16, DG-20). Bu katılımcılardan 2'si, söz konusu kısma ilişkin çevirilerinde ya pop kültür göndermesinin kaynak dildeki adını söylemiş (Bkz. DG-6) ya da benzer bir anlama gelen başka bir pop kültür göndermesini kaynak dildeki adıyla vermiştir (Bkz. DG-16). Başka bir deyişle, söz konusu göndermeye aşına olmalarına karşın erek dile aktarımları söz konusu değildir. 13 katılımcı, incelenen kültürel ifadenin erek dilde eşdeğerini bulma stratejisiyle hareket etmiştir. Söz konusu eşdeğerlik, sözcükler ve/veya jestler ile kurulmuştur. Yalnızca dilsel eşdeğerlik kuran katılımcı sayısı 8'dir (Bkz. DG-1, DG-3, DG-4, DG-11, DG-12, DG-13, DG-14, DG-17). Yalnızca jestler ile işlevsel eşdeğerlik kuran katılımcı sayısı 4'tür (Bkz. DG-5, DG-10, DG-15, DG-18). Her iki stratejiyi birlikte kullanarak incelemeye esas kültürel

ifadenin erek dildeki eşdeğerini bulma stratejisi ile hareket eden katılımcı sayısı ise 1'dir (Bkz. DG-8).

Erek dile çeviri yapan deney grubundaki 18 katılımcının çevirileri incelendiğinde, katılımcılardan 11'inin söz konusu günlük dile ve kullanıma özgü ifadenin anlamını erek dile aktarabildiği görülmektedir (Bkz. DG-1, DG-3, DG-4, DG-5, DG-8, DG-10, DG-11, DG-12, DG-13, DG-14, DG-15). 7 katılımcı ise, çeviri yapmalarına karşın anlamı erek dile aktaramamışlardır (Bkz. DG-2, DG-6, DG-9, DG-16, DG-17, DG-18, DG-20).

Verilerin incelenmesi başlığı altında, veri bütüncesi için seçilen örnekler üzerinden, kontrol ve deney gruplarının çeviri stratejilerinin saptaması yapılmıştır. Ayrıca, kendilerinden beklenen ölçütler ile koşut olarak kaynak metinde verilmek istenen anlamı erek dile aktaran ve aktaramayan katılımcılar tespit edilmiştir. Bir sonraki kısımda, bu strateji ve anlam aktarımı üzerine yapılan tespitlerin istatistiki verileri sunulacak olup karşılıklı bir tartışma yürütülecektir.

3.4. Tartışma

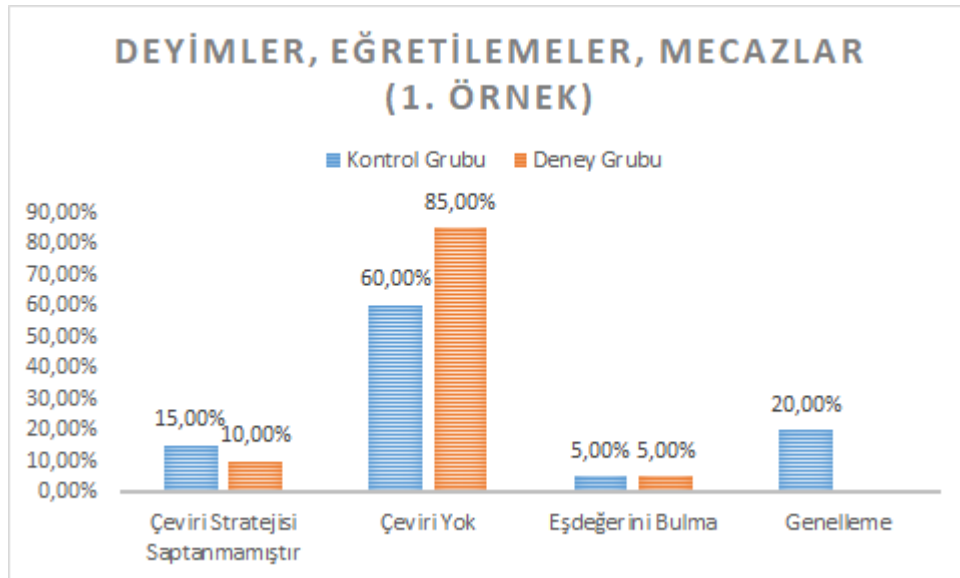
Bir önceki kısımda, çalışmanın bütüncesi çerçevesinde seçilmiş örnekler üzerinden kontrol ve deney gruplarının çeviri stratejileri ile anlam aktarımlarına dair bir saptama yapılmıştır. Tartışma başlığı altında, veri inceleme kısmındaki tespitler grafikler halinde yüzdeler ile sunulacak olup bu grafiklerin yorumlaması ise erek/kaynak odaklılık ve anlam aktarımı açısından kuramsal çerçeveye göre yapılacaktır. Katılımcılar tarafından uygulanan çeviri stratejilerinden hareketle, kontrol ve deney gruplarının erek ve kaynak odaklı yaklaşımları tespit edilecek, böylece kaynak metinde verilen anlamı kaynak kültür odaklı veya sözcüklerden sıyrılarak erek kültür odaklı çeviren katılımcıların oranı elde edilecektir. Ayrıca, veri incelemesi kısmında yapılan tespitler ışığında, her bir örnek için katılımcılardan beklenenler ile koşut olarak

erek dile anlam aktarımı gerçekleştiren ve gerçekleştirmeyen katılımcıların sayısı ve yüzdeleri de grafikler halinde sunularak karşılaştırılacak ve yorumlanacaktır.

Grafikler, her kültürel kategorideki örnekler özelinde kontrol ve deney grupları için ayrı ayrı verilecektir. Bir sonraki aşama olarak, her örnekten elde edilen istatistikî veriler, örneğin ait oldukları kültürel kategorilere göre birlikte ele alınacaktır. Böylece, kontrol ve deney gruplarının kültürel kategorilere göre genel eğilimlerini gösteren çeviri stratejisi ve anlam aktarımı grafikleri elde edilecektir. Tümevarımlı bir yaklaşım ile elde edilen bu verilerden hareketle, kontrol ve deney grupları arasında bir karşılaştırma yapılacak olup her kültürel kategoride araştırmanın hipotezi doğrulanacak veya yanlışlanacaktır.

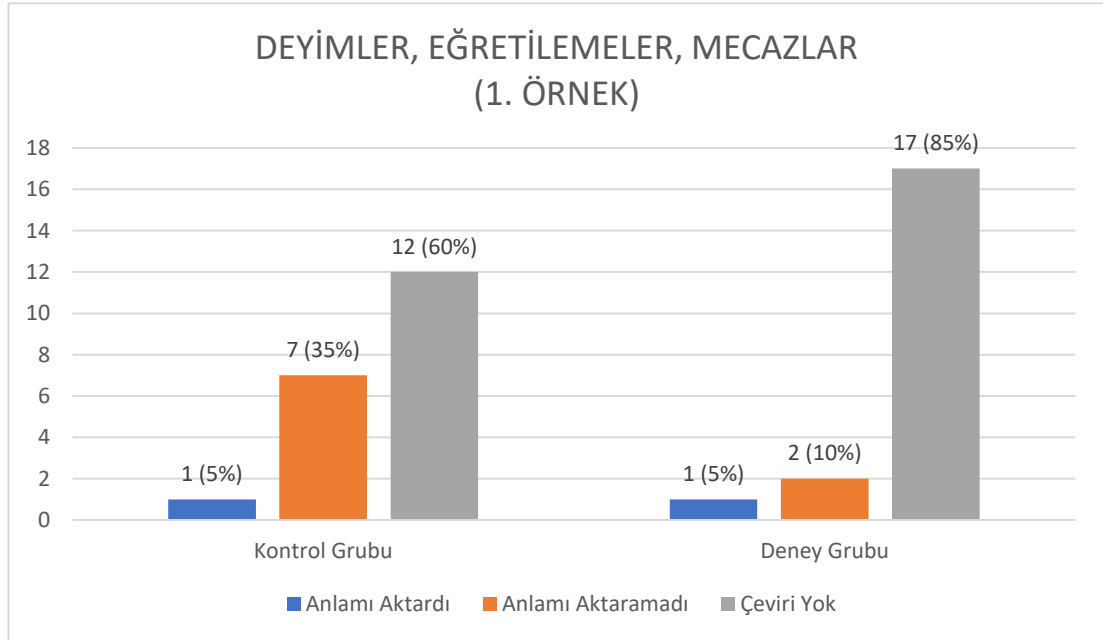
“Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” (Bölüm 3.3.1.) başlığına ait çeviri stratejisi ve anlam aktarımı grafikleri, örneklere göre aşağıda sunulmuştur.

Grafik 1: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 1. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

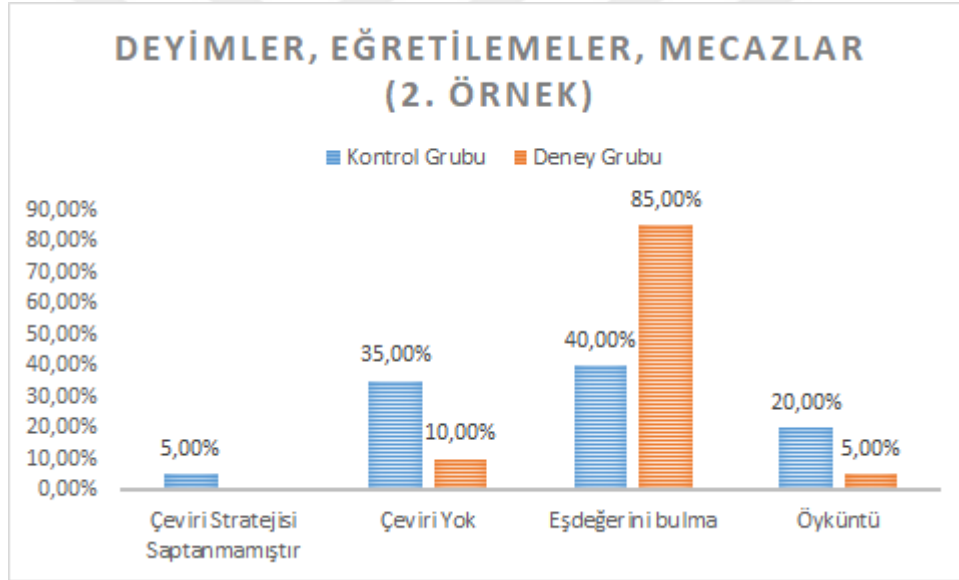
Bu başlık altındaki birinci örneğe ait grafik incelendiğinde; örneği çeviren katılımcıların oranı kontrol grubu için %40 iken, deney grubu için bu oran %15'tir. Kontrol grubu katılımcılarının %15'inde, birinci örnek için tespit edilen herhangi bir çeviri stratejisi bulunmamaktadır. Buna karşın, söz konusu oran deney grubunda %10'dur. Kontrol grubu katılımcılarının %20'si, yaptıkları çeviride genelleme stratejisini kullanırken, bu örnek için deney grubu katılımcılarından genelleme stratejisine başvuran katılımcı gözlemlenmemiştir. Her iki grupta da katılımcıların %5'i, erek dile yaptıkları çevirilerde kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerlik arayışında olmuşlardır. Genelleme stratejisi, yapılan çevirilerde kaynak ya da erek odaklı bir strateji olarak karşımıza çıkmamaktadır. Eşdeğerini bulma stratejisi ise, erek kültür odaklı bir çeviri stratejisidir. Başka bir deyişle, kontrol grubunda tespit edilen çeviri stratejisinin oranı toplamda %25 olmasına karşın, kaynak ve erek odaklılık açısından bakıldığında eşdeğerini bulma stratejisine her iki grupta aynı oranda başvurulduğu görülmektedir.

Grafik 2: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 1. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

Deyimler, eğretilmeler ve mecazlar kategorisi altında veri incelemesi için seçilen birinci örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %40 iken, deney grubu için bu oran %15 olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, her iki grupta da anlamı erek dile aktaran katılımcıların oranı %5 olmuştur. Çeviri yapmasına karşın anlamı aktaramayan ve hiç çeviri önerisi sunmadığı için anlamı aktaramayan katılımcılar birlikte değerlendirildiğinde, her iki grup arasında bu örnek özelinde anlamın erek dile aktarılması noktasında bir fark bulunmamaktadır.

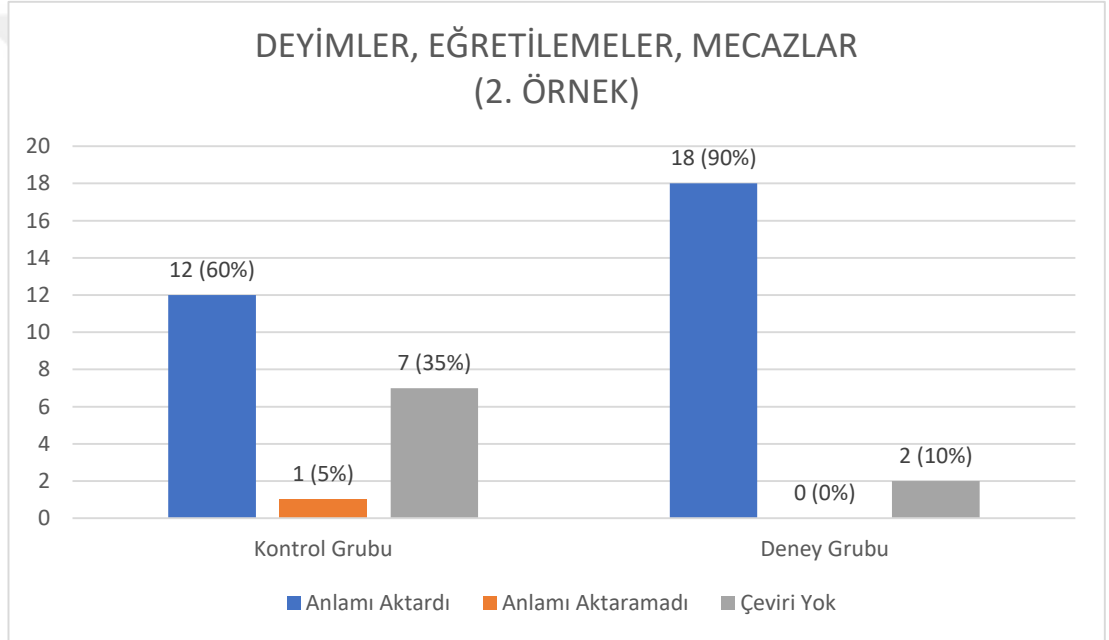
Grafik 3: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 2. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

İkinci örneğe ait grafik incelendiğinde; bu örneği çeviren katılımcıların oranı kontrol grubu için %65 iken, deney grubu için bu oran %90’dır. Kontrol grubu katılımcılarının %5’inde, ikinci örnek özelinde tespit edilen bir çeviri stratejisi bulunmamaktadır. Kontrol grubu katılımcılarının %40’ı yaptıkları çeviride kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerlik arayışında olmuşlardır. Bu oran, deney grubu katılımcıları için %85’tir. Son olarak, yaptıkları çeviride öyküntü stratejisi kullanan kontrol grubu katılımcılarının oranı %20 iken, bu oran deney grubu katılımcıları için %5 olmuştur. Öyküntü kaynak kültür odaklı bir çeviri stratejisi olarak karşımıza çıkmaktayken,

eşdeğerini bulma stratejisi ise erek kültür odaklı bir çeviri stratejisidir. Başka bir deyişle, kontrol grubu katılımcılarının %40'ı erek kültür odaklı bir çeviri yaparken, %20'si kaynak kültür odaklı bir yaklaşım benimsemiştir. Öte yandan, bu örnekte deney grubu katılımcılarının %85'i erek kültür odaklı bir çeviri yaklaşımı sergilerken, kaynak kültür odaklı yaklaşım sergileyen deney grubu katılımcılarının oranı ise %5 olmuştur.

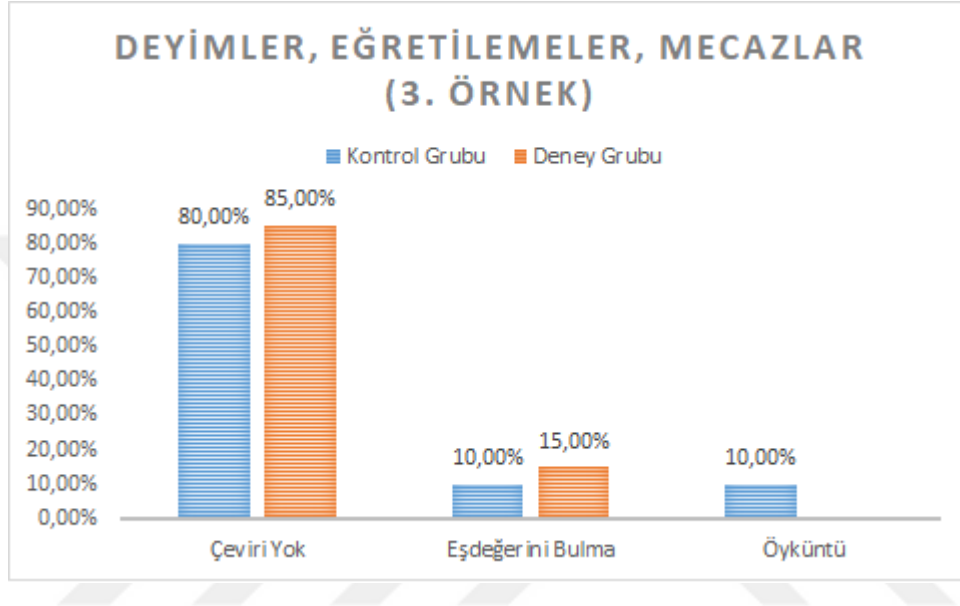
Grafik 4: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 2. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

Deyimler, eğretilmeler ve mecazlar kategorisi altında veri incelemesi için seçilen ikinci örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %65 iken, deney grubu için bu oranın %90 olduğu görülmektedir. Çeviriyi yapan kontrol grubu katılımcılarından yalnızca 1'i (%5) anlamı erek dile aktaramazken, deney grubunda çeviri yapan katılımcıların tamamı anlamı erek dile aktarabilmiştir. Çeviri yapmasına karşın anlamı aktaramayan ve hiç çeviri önerisi sunmadığı için anlamı aktaramayan katılımcılar birlikte değerlendirildiğinde, kontrol grubunda anlamı erek dile aktaran katılımcıların oranı %60 olmuştur. Bu oran, deney grubu katılımcıları için %90'dır. Bu örnek özelinde

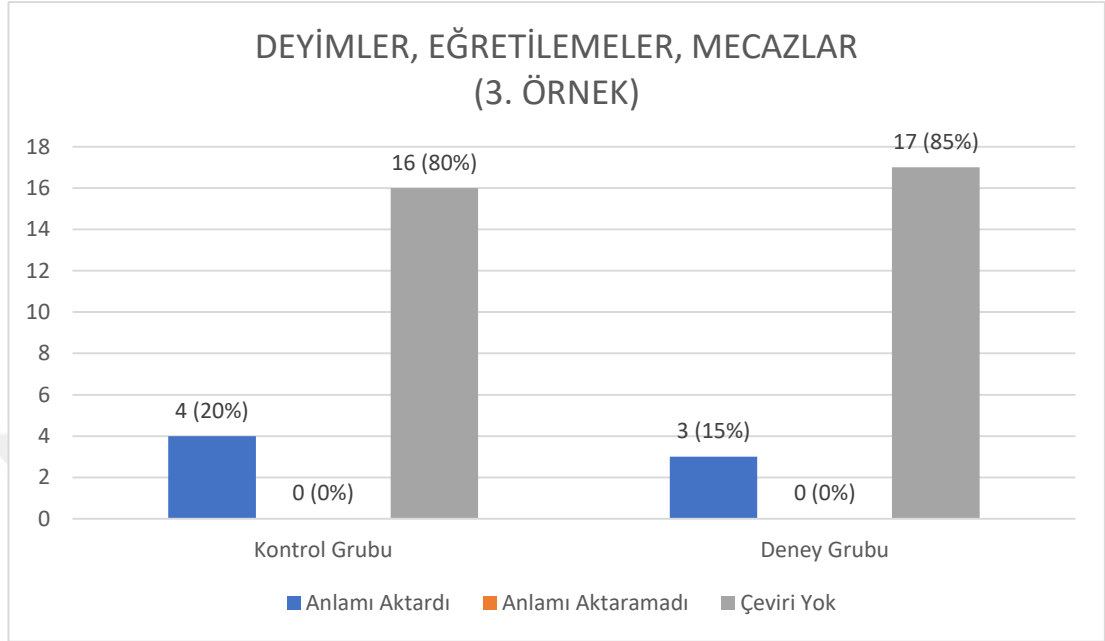
deney grubu katılımcıları, kontrol grubu katılımcılarından %30 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir.

Grafik 5: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 3. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

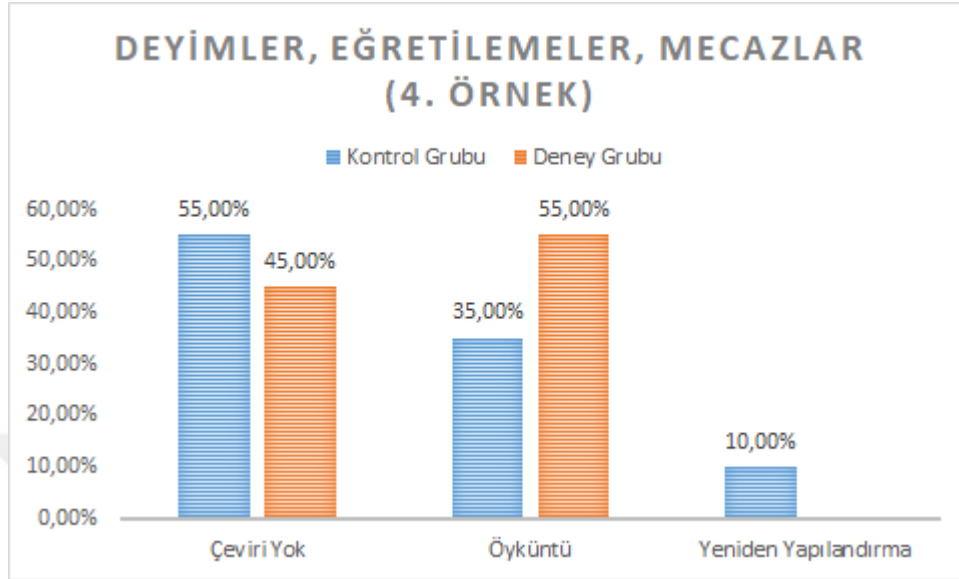
Üçüncü örneğe ait grafik incelendiğinde; bu örneği çeviren katılımcıların oranı kontrol grubu için %20 iken, deney grubu katılımcıları için söz konusu oran %15'tir. Kontrol grubu katılımcılarının %10'u, üçüncü örnek için kültürel, işlevsel veya betimleyici bir eşdeğerlik arayışında olmuşlardır. Bu oran, deney grubu katılımcıları için %15'tir. Kontrol grubu katılımcılarından %10'u erek dile yaptıkları çeviride öyküntü stratejisinden yararlanırken, bu örnek özelinde deney grubu katılımcılarından öyküntü stratejisine başvuran katılımcı bulunmamaktadır. Öyküntünün kaynak kültür odaklı bir strateji olduğu göz önünde bulundurulduğunda, kontrol grubu katılımcılarının %10'unun kaynak kültür odaklı bir çeviri yaptıkları çıkarımında bulunulabilir. Kontrol grubu katılımcılarının %10'u erek kültür odaklı eşdeğerini bulma stratejisini benimserken, deney grubu katılımcılarında ise bu oran %15 olmuştur.

Grafik 6: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 3. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

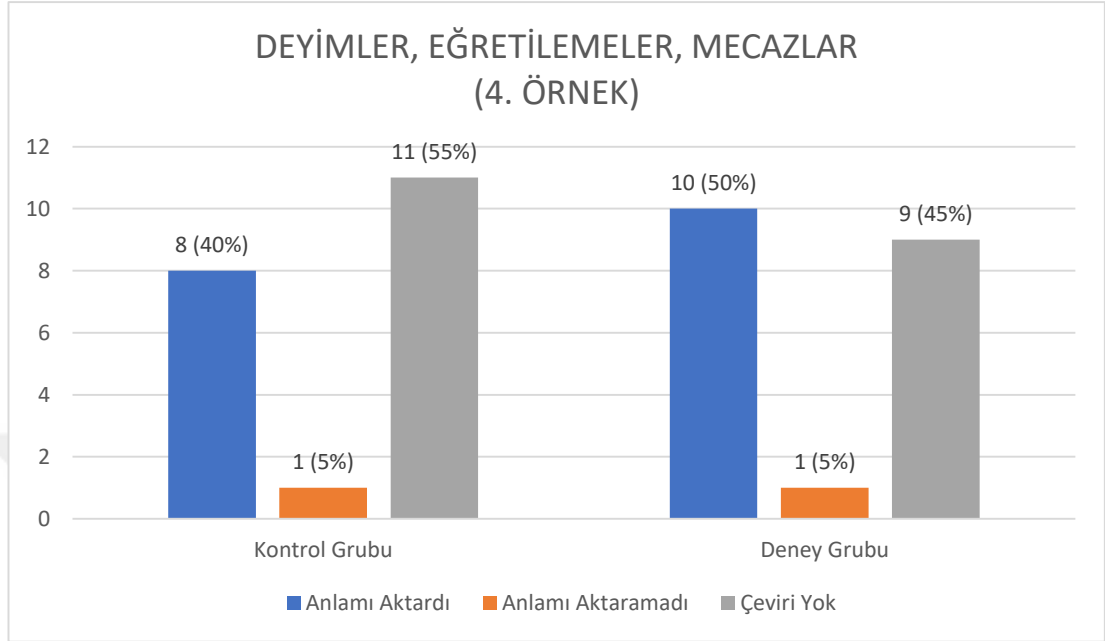
Deyimler, eğretilmeler ve mecazlar kategorisi altında veri incelemesi için seçilen üçüncü örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %20 iken, deney grubu için bu oranın %15 olduğu görülmektedir. Çeviriyi yapan kontrol grubu katılımcılarının tamamı, anlamı erek dile aktarabilmiştir. Aynı durum, deney grubu için de geçerlidir. Bu örnek özelinde kontrol grubu katılımcıları, deney grubu katılımcılarından %5 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir.

Grafik 7: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 4. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

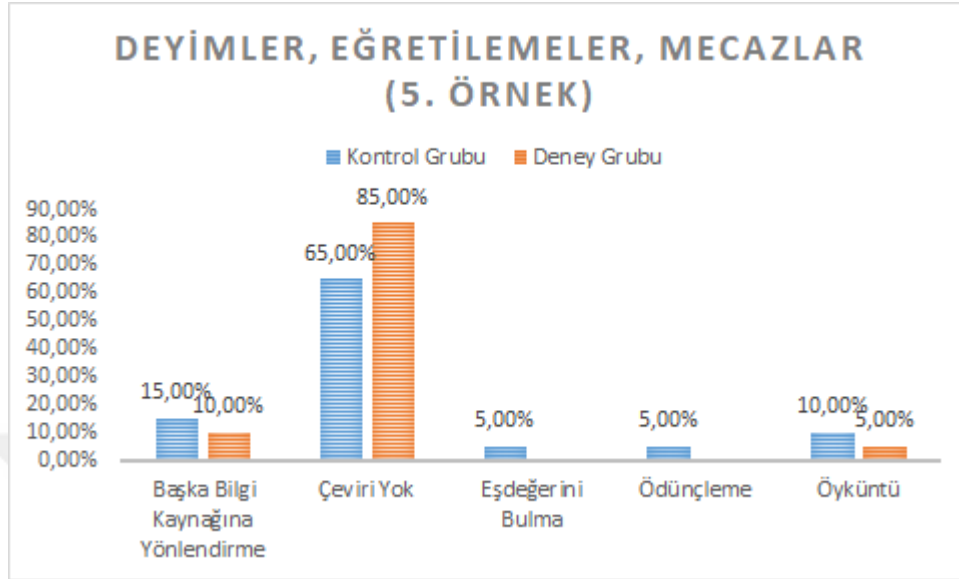
Dördüncü örneğe ait grafik incelendiğinde; bu örneği çeviren katılımcıların oranı kontrol grubu için %45 iken, deney grubu için söz konusu oran %55'tir. Kontrol grubu katılımcılarının %35'i, erek dile yaptıkları çeviride öyküntü stratejisinden yararlanmışlardır. Deney grubunda ise aynı stratejiyi kullanan katılımcıların oranı %55'tir. Kontrol grubu katılımcılarının %10'u yaptıkları çeviride yeniden yapılandırma stratejisini benimserken, deney grubunda bu stratejiyi kullanan katılımcı bulunmamaktadır. Bununla birlikte, yeniden yapılandırma stratejisi kaynak ya da erek kültür odaklı bir strateji olarak karşımıza çıkmamaktadır. Kaynak kültür odaklı bir strateji olan öyküntünün oranları incelendiğinde, kontrol grubunun %35'inin kaynak odaklı bir çeviri yaptığı söylenebilir. Aynı şekilde, deney grubu katılımcıları arasında kaynak odaklı stratejiye başvuranların oranı %55'tir. Bu örnek özelinde, söz konusu stratejiye deney grubu tarafından daha çok başvurulmuştur.

Grafik 8: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 4. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

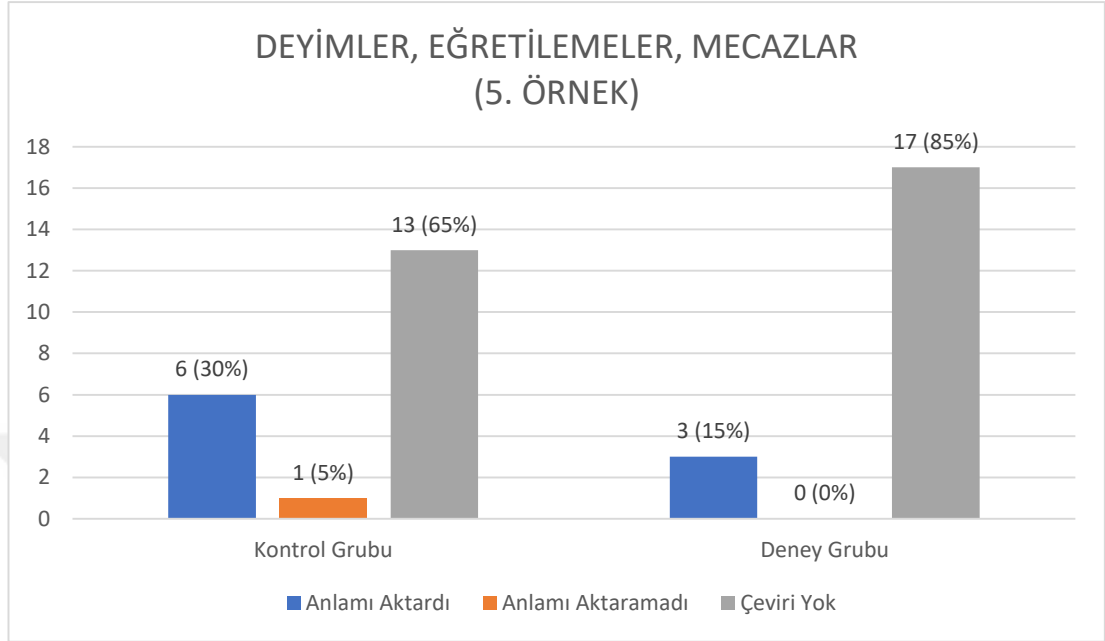
Deyimler, eğretilmeler ve mecazlar kategorisi altında veri incelemesi için seçilen dördüncü örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %45 iken, deney grubu için bu oranın %55 olduğu görülmektedir. Her iki grupta da çeviri yapan katılımcılardan yalnızca 1'i (%5) anlamı erek dile aktaramamıştır. Çeviri yapmasına karşın anlamı aktaramayan ve hiç çeviri önerisi sunmadığı için anlamı aktaramayan katılımcılar birlikte değerlendirildiğinde; kontrol grubunda anlamı erek dile aktaran katılımcıların oranı %40 iken, bu oran deney grubu katılımcıları için %50 olmuştur. Bu örnek özelinde deney grubu katılımcıları, kontrol grubu katılımcılarından %10 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir.

Grafik 9: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 5. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

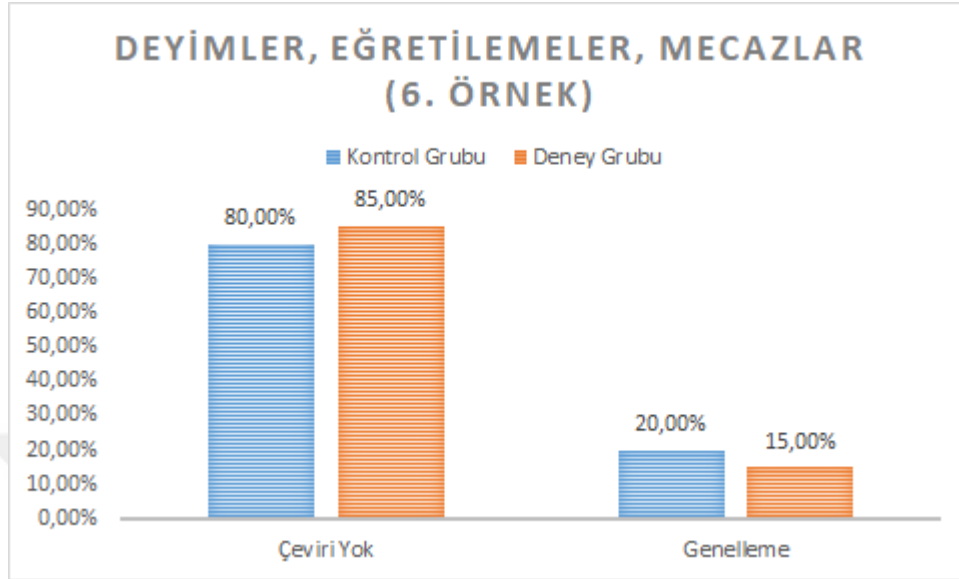
Beşinci örneğe ait grafik incelendiğinde; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranı kontrol grubu için %35’iken, deney grubu için bu oran %15’tir. Bu örnekte kontrol grubu katılımcılarının %15’i dinleyeni başka bilgi kaynağına yönlendirme stratejisine başvururken, deney grubu katılımcılarının %10’u söz konusu stratejiyi çevirilerinde kullanmışlardır. Kontrol grubu katılımcılarının %5’i kültürel, işlevsel veya betimleyici bir eşdeğerlik arayışıyla çevirilerini yaparken, deney grubu katılımcılarından ise bu stratejiye başvuran olmamıştır. Benzer şekilde, kontrol grubu katılımcılarının %5’i ödünçleme stratejisine başvururken, deney grubunda bu stratejiyi kullanan katılımcı bulunmamaktadır. Son olarak, kontrol grubunun %10’u öyküntü stratejisini uygularken, deney grubunda bu stratejiye başvuran katılımcıların oranı %5 olmuştur. Erek kültür alıcılarını başka bilgi kaynağına yönlendirme stratejisi, erek kültür odaklı bir stratejidir. Bir diğer erek odaklı yaklaşım olan eşdeğerini bulma stratejisi ile birlikte değerlendirildiğinde, kontrol grubu katılımcılarının %20’sinin bu örnek özelinde erek odaklı bir yaklaşım benimsedikleri söylenebilir. Bu oran, deney grubu katılımcıları için %10’dur. Kontrol grubu katılımcılarının %15’i kaynak kültür odaklı bir strateji kullanmayı tercih ederken, deney grubu katılımcılarının %5’inin kaynak kültür odaklı çeviri yaptıkları görülmektedir.

Grafik 10: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 5. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

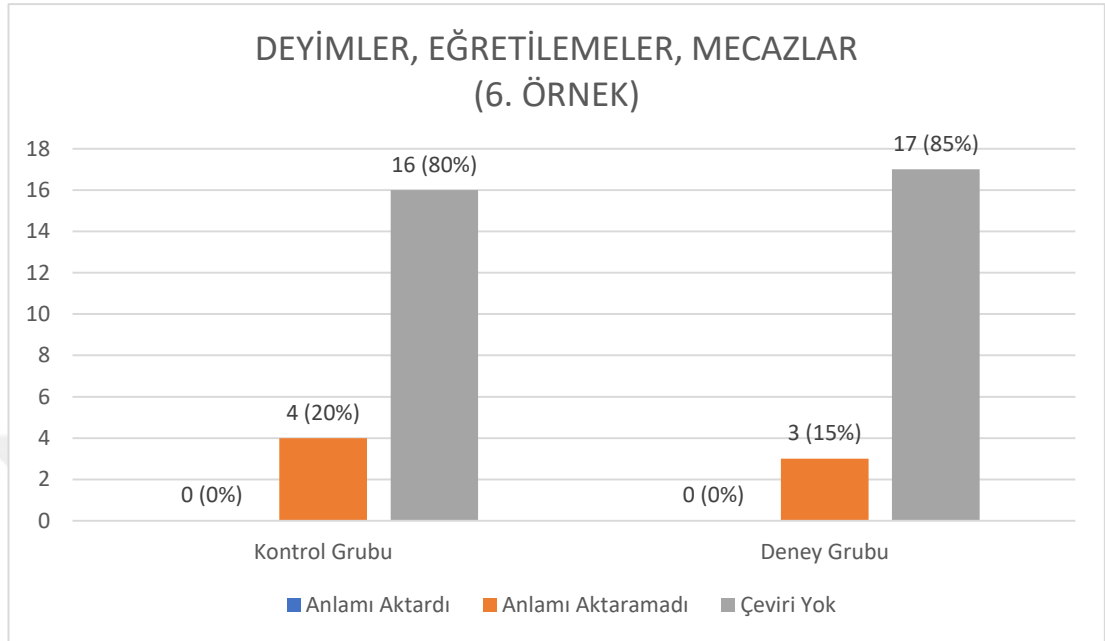
Deyimler, eğretilmeler ve mecazlar kategorisi altında veri incelemesi için seçilen beşinci örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %35 iken, deney grubu için bu oranın %15 olduğu görülmektedir. Çeviriyi yapan kontrol grubu katılımcılarından yalnızca 1'i (%5) anlamı erek dile aktaramazken, deney grubunda çeviri yapan katılımcıların tamamının anlamı erek dile aktarabildiği gözlemlenmektedir. Çeviri yapmasına karşın anlamı aktaramayan ve hiç çeviri önerisi sunmadığı için anlamı aktaramayan katılımcılar birlikte değerlendirildiğinde; kontrol grubunda anlamı erek dile aktaran katılımcıların oranı %30 iken, bu oran deney grubu katılımcıları için %15 olmuştur. Bu örnek özelinde kontrol grubu katılımcıları, deney grubu katılımcılarından %15 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir.

Grafik 11: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 6. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

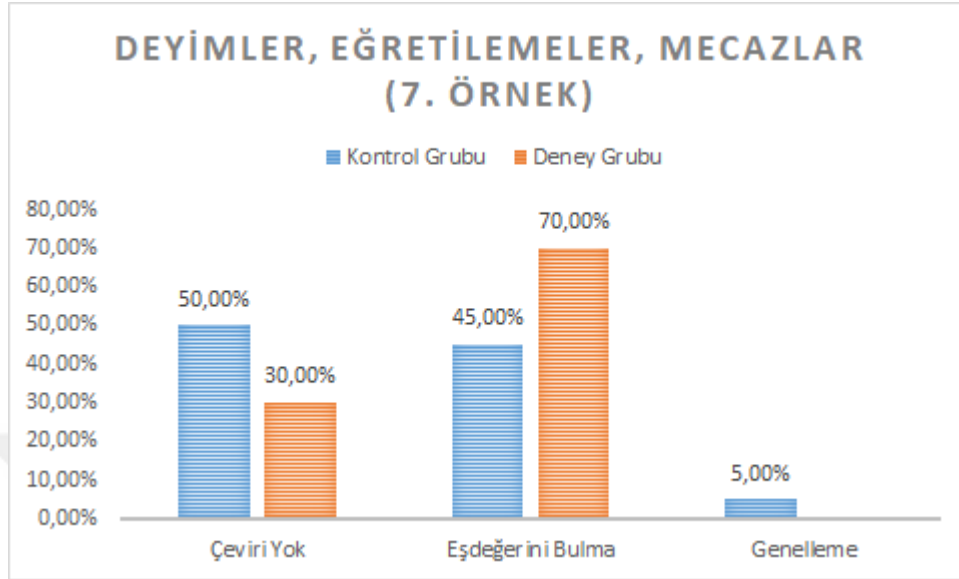
Altıncı örneğe ait grafik incelendiğinde; veri bütüncesi için seçilen bu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %20, deney grubu için ise %15 olduğu görülmektedir. Çeviri yapan bütün katılımcılar, genelleme stratejisini kullanmayı tercih etmiştir. Genelleme, kaynak ya da kültür odaklı bir çeviri yaklaşımı olarak ele alınamayacağı için, bu örnek özelinde her iki gruba mensup çevirmenlerin kaynak ya da erek odaklılığı konusunda bir çıkarım yapılamamaktadır.

Grafik 12: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 6. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

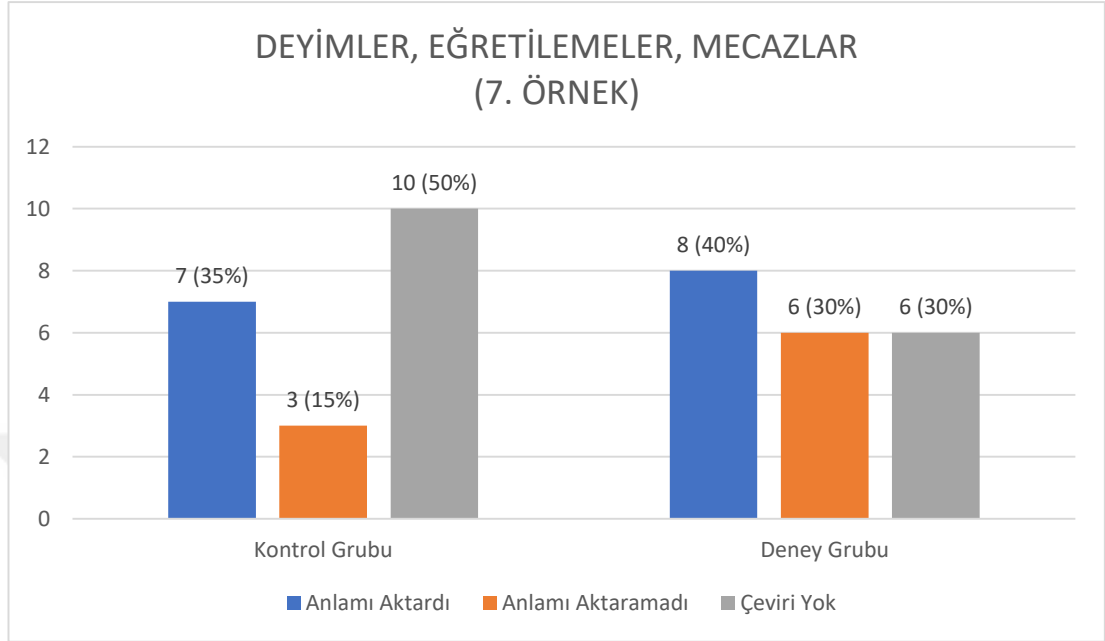
Deyimler, eğretilmeler ve mecazlar kategorisi altında veri incelemesi için seçilen altıncı örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %20 iken, deney grubu için bu oranın %15 olduğu görülmektedir. Çeviriyi yapan kontrol ve deney grubu katılımcılarından hiçbiri anlamı erek dile aktaramamıştır. Başka bir deyişle, her iki grupta da anlamı aktarabilen katılımcı bulunmamaktadır. Çeviri yapmasına ve strateji uygulamasına karşın anlamı aktaramayan ve hiç çeviri önerisi sunmadığı için anlamı aktaramayan katılımcılar birlikte değerlendirildiğinde, bu örnek özelinde anlamı erek dil taşıyabilen katılımcıların oranı %0’dır.

Grafik 13: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 7. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

Son olarak, bu başlık altında seçilen yedinci örneğe ait grafik incelendiğinde; kontrol grubu katılımcılarının %50’sinin, deney grubu katılımcılarının ise %70’inin erek dile çeviri yaptıkları görülmektedir. Kontrol grubunun %45’i kültürel, işlevsel veya betimleyici bir eşdeğerlik arayarak çevirilerini gerçekleştirirken, deney grubunda çeviri yapan katılımcıların tamamı söz konusu stratejiyi benimsemişlerdir. Kontrol grubu katılımcılarının %5’i, yaptıkları çeviride genelleme stratejisini kullanmışlardır. Buna karşın, bu örnek özelinde deney grubu katılımcılarından söz konusu stratejiye başvuran katılımcı ise bulunmamaktadır. Genelleme, kaynak ya da erek kültür odaklı bir yaklaşım olarak değerlendirilmediği için; kontrol grubunda erek odaklı yaklaşım ile çeviri yapan katılımcıların oranının %45, deney grubunda ise bu oranın %70 olduğu söylenebilir. Grafiğe göre, bu örnekte kaynak kültür odaklı yaklaşım benimseyen katılımcı bulunmamaktadır.

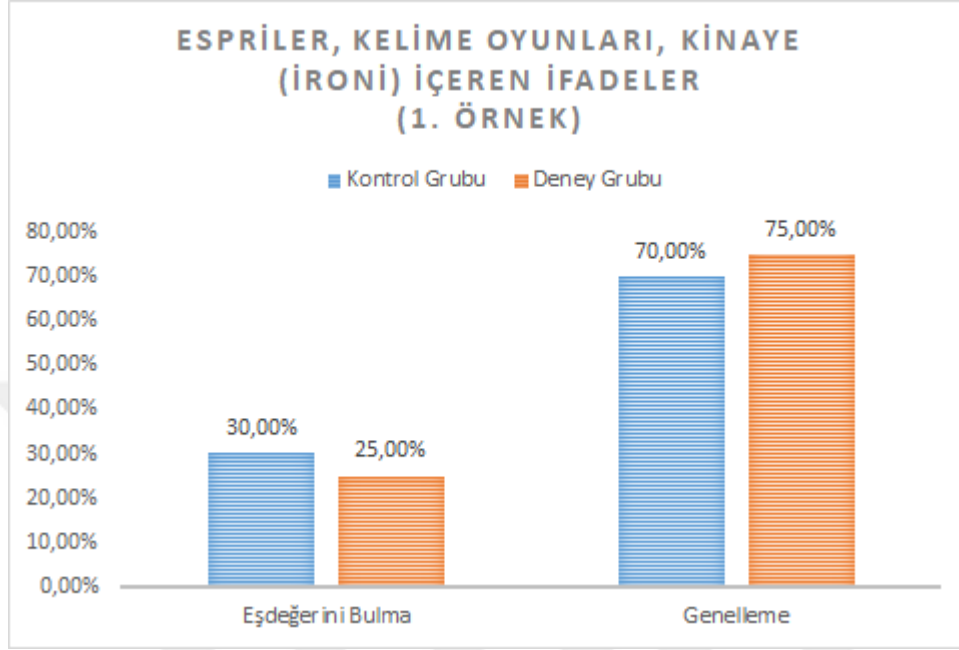
Grafik 14: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” 7. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

Deyimler, eğretilmeler ve mecazlar kategorisi altında veri incelemesi için seçilen yedinci ve son örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %50 iken, deney grubu için bu oran %70 olduğu görülmektedir. Çeviriyi yapan ancak anlamı erek dile aktaramayan kontrol grubu katılımcılarının oranı %15 olup deney grubunda ise bu oran %30’dur. Çeviri yapmasına karşın anlamı aktaramayan ve hiç çeviri önerisi sunmadığı için anlamı aktaramayan katılımcılar birlikte değerlendirildiğinde; kontrol grubunda anlamı erek dile aktaran katılımcıların oranı %35 iken, bu oran deney grubu katılımcıları için %40 olmuştur. Bu örnek özelinde deney grubu katılımcıları, kontrol grubu katılımcılarından %5 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir.

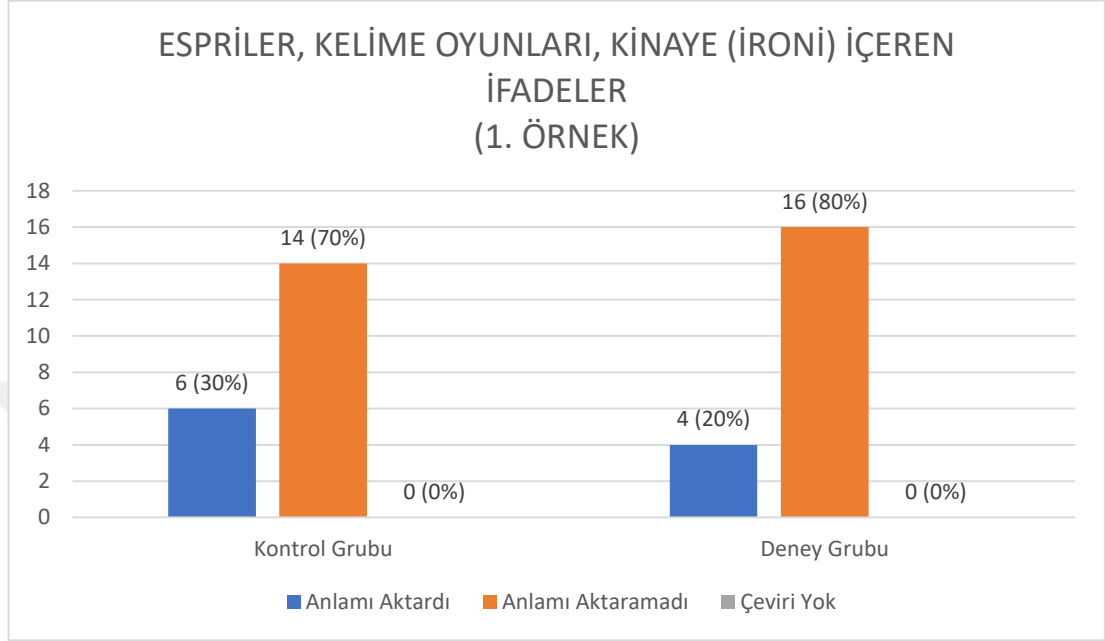
“Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” (Bölüm 3.3.2.) başlığına ait çeviri stratejisi ve anlam aktarımı grafikleri, örneklere göre aşağıda sunulmuştur.

Grafik 15: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 1. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

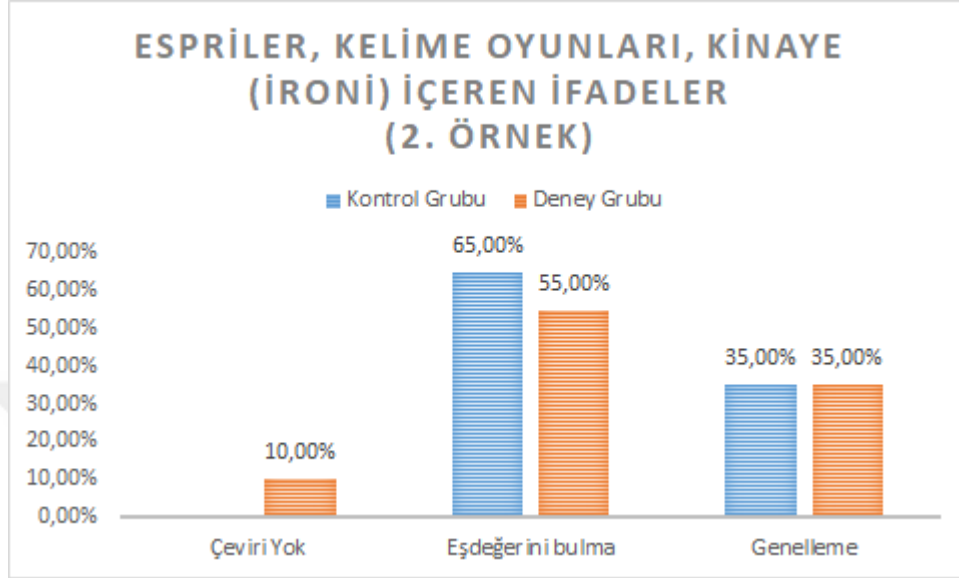
Bu başlık altında seçilen birinci örneğe ait grafik incelendiğinde; bu örneği çalışmada yer alan katılımcıların tamamının çevirdiği görülmektedir. Katılımcıların bu örnek için uyguladıkları iki strateji söz konusudur: eşdeğerini bulma ve genelleme. Kontrol grubu katılımcılarının %70'i metni çevirirken genelleme yapmış olup bu oran deney grubunda %75 olmuştur. Kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerlik arayışında olan kontrol grubu katılımcılarının oranı %30 iken, deney grubundaki katılımcıların %25'i çevirilerinde eşdeğerlik aramıştır. Genelleme, kaynak ya da erek kültür odaklılık çerçevesinde ele alınmadığı için, eşdeğerini bulma stratejilerini kullananlar üzerinden bir çıkarımda bulunulduğunda; kontrol grubunun %30'unun, deney grubunun ise %25'inin erek odaklı bir strateji izlediği söylenebilir.

Grafik 16: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 1. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

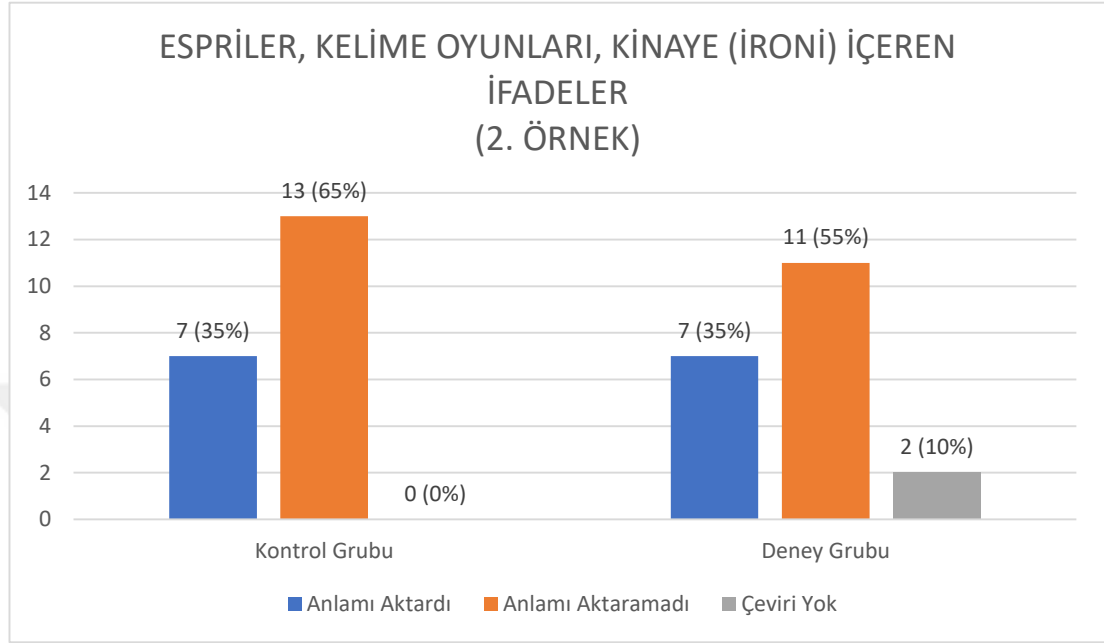
Espriler, kelime oyunları ve kinaye içeren ifadeler kategorisi altında veri incelemesi için seçilen ilk örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği bütün katılımcıların çevirdiği görülmektedir. Çeviriyi yapan kontrol grubu katılımcılarının %30’u anlamı erek dile aktarabilmişken, deney grubunda ise bu oran %20 olmuştur. Bu örnek özelinde kontrol grubu katılımcıları, deney grubu katılımcılarından %10 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir.

Grafik 17: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 2. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

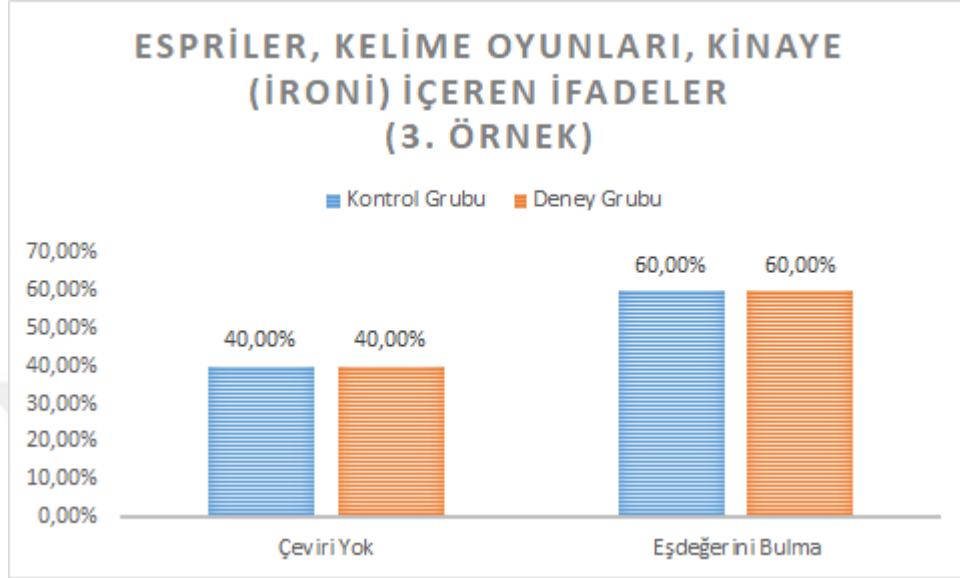
İkinci örneğe ait grafik incelendiğinde; kontrol grubunun tamamının veri bütüncesi için seçilen örneği erek dile aktardıkları görülmektedir. Bu oran, deney grubu için %90’dır. Yapılan çevirilere bakıldığında, her iki grubun uyguladıkları stratejiler aynı olsa da oranları farklılık göstermektedir. Buna göre; kontrol grubu katılımcılarından %65’i kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerlik arayışına girmiştir. Deney grubunda ise bu oran %55’tir. Genelleme stratejisini kullanan katılımcıların oranı her iki grup için de aynıdır (%35). Genelleme, kaynak ya da erek kültür odaklı bir strateji olarak ele alınmadığı için, bu noktada yalnızca eşdeğerini bulma stratejisi değerlendirilmelidir. Bu örnek özelinde kontrol grubu katılımcılarının %65’i erek kültür odaklı bir strateji benimserken, deney grubunun %55’i erek odaklı bir çeviri yapmıştır.

Grafik 18: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 2. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

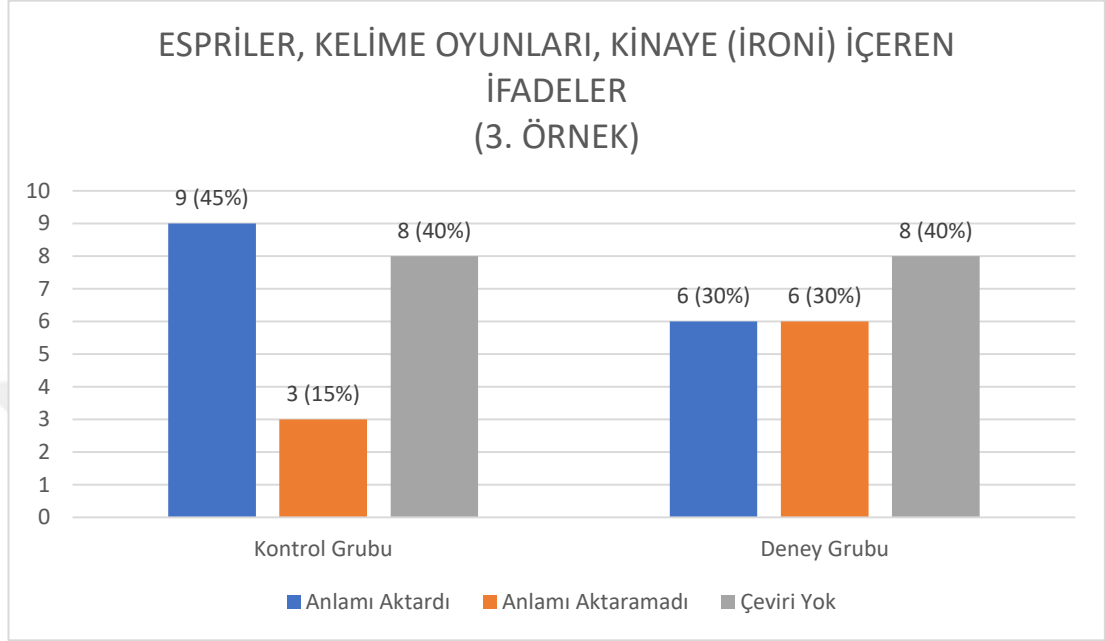
Espriler, kelime oyunları ve kinaye içeren ifadeler kategorisi altında veri incelemesi için seçilen ikinci örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %100 iken, deney grubu için bu oranın %90 olduğu görülmektedir. Kontrol grubu katılımcılarının %65’inin çeviriyi yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramadığı, deney grubunda ise bu oranın %55 olduğu görülmektedir. Anlamı erek dile aktarabilen katılımcıların oranı her iki grup için de %35’tir. Bu örnek özelinde, kontrol ve deney grubu katılımcıları arasında anlam aktarımı açısından bir fark bulunmamaktadır.

Grafik 19: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 3. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

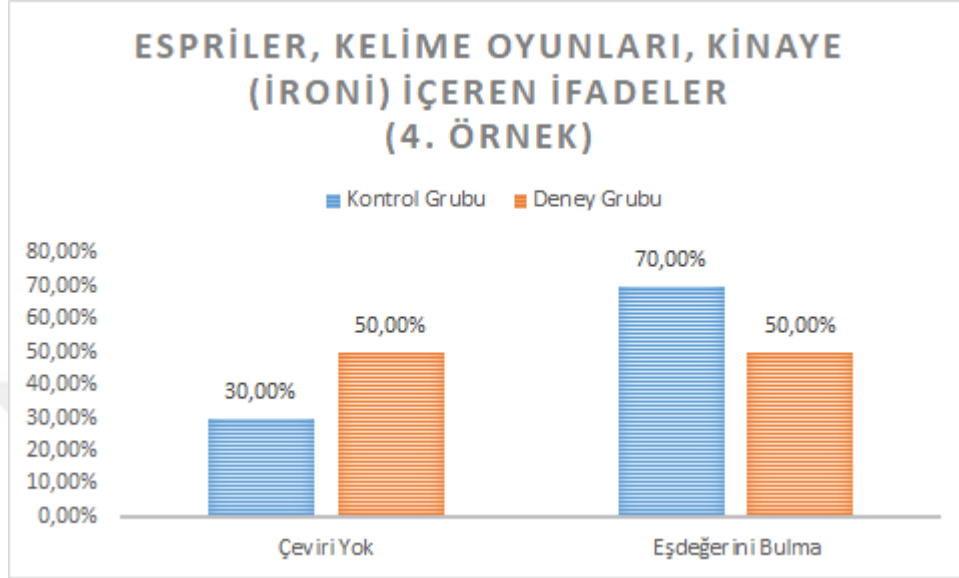
Üçüncü örneğe ait grafik incelendiğinde; söz konusu örneği erek dile aktaran katılımcıların oranı kontrol ve deney gruplarında aynı olup %60’tır. Çeviri yapan katılımcıların hepsi kültürel, işlevsel veya betimleyici bir eşdeğerlik arayışında olmuşlardır. Başka bir deyişle, katılımcıların çeviri stratejileri arasında bu örnek özelinde bir fark söz konusu değilken, örneği çeviren katılımcıların tamamı erek kültür odaklı bir yaklaşım benimsemişlerdir.

Grafik 20: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 3. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

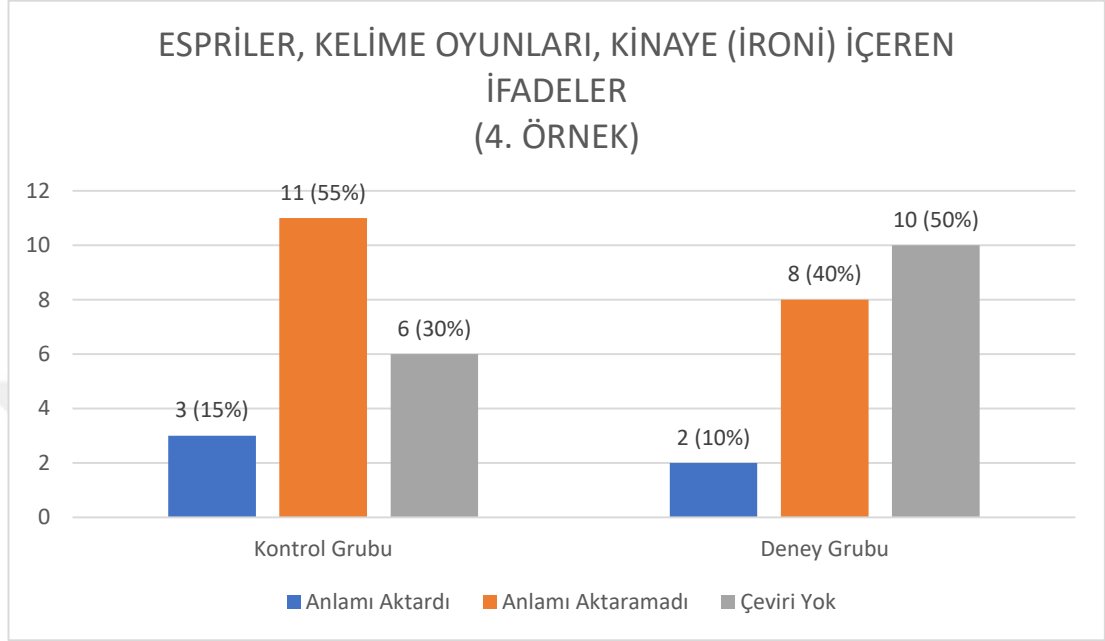
Espriler, kelime oyunları ve kinaye içeren ifadeler kategorisi altında veri incelemesi için seçilen üçüncü örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol ve deney gruplarının her ikisi için de %60 olduğu görülmektedir. Çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramayan kontrol grubu katılımcılarının oranı %15 iken, deney grubunda bu oran %30 olarak gözlemlenmektedir. Çeviri yapmayan katılımcıların oranı her iki grup için de %40’tır. Kontrol grubunda anlamı erek dile aktaran katılımcıların oranı %45 iken, bu oran deney grubu katılımcıları için %30 olmuştur. Bu örnek özelinde kontrol grubu katılımcıları, deney grubu katılımcılarından %15 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir.

Grafik 21: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 4. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

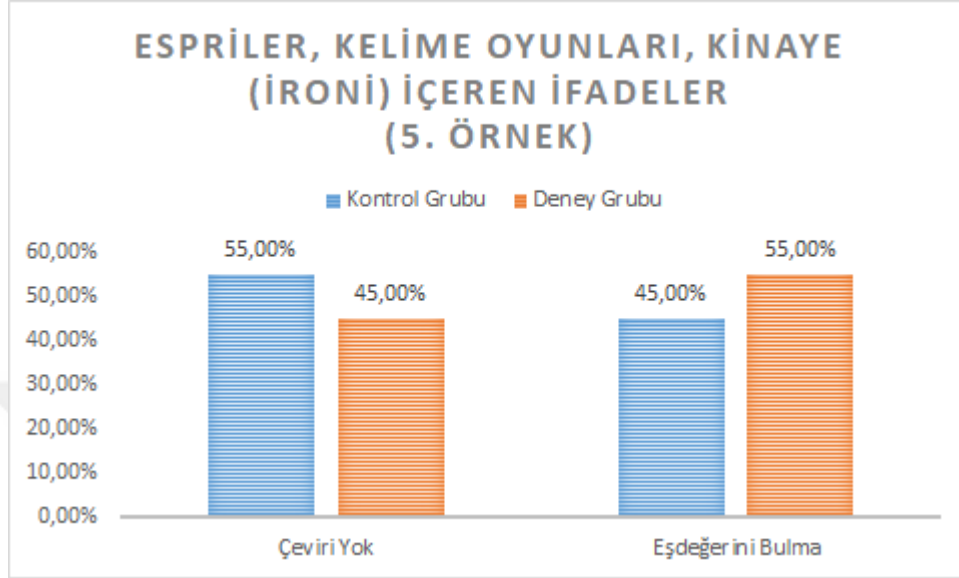
Dördüncü örneğe ait grafik incelendiğinde; söz konusu örneği erek dile aktaran katılımcıların oranının kontrol grubunda %70, deney grubunda ise %50 olduğu görülmektedir. Çeviri yapan katılımcıların tamamı, bir önceki örnekte olduğu gibi kültürel, işlevsel veya betimleyici bir eşdeğerlik arayışında olmuşlardır. Başka bir deyişle, her iki grupta da çeviri yapan katılımcıların tamamı erek kültür odaklı bir yaklaşım benimsemiştir. Bu örnekte, kontrol grubu katılımcıları deney grubu katılımcılarına göre %20 daha fazla oranda erek odaklı çeviri yapmışlardır.

Grafik 22: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 4. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

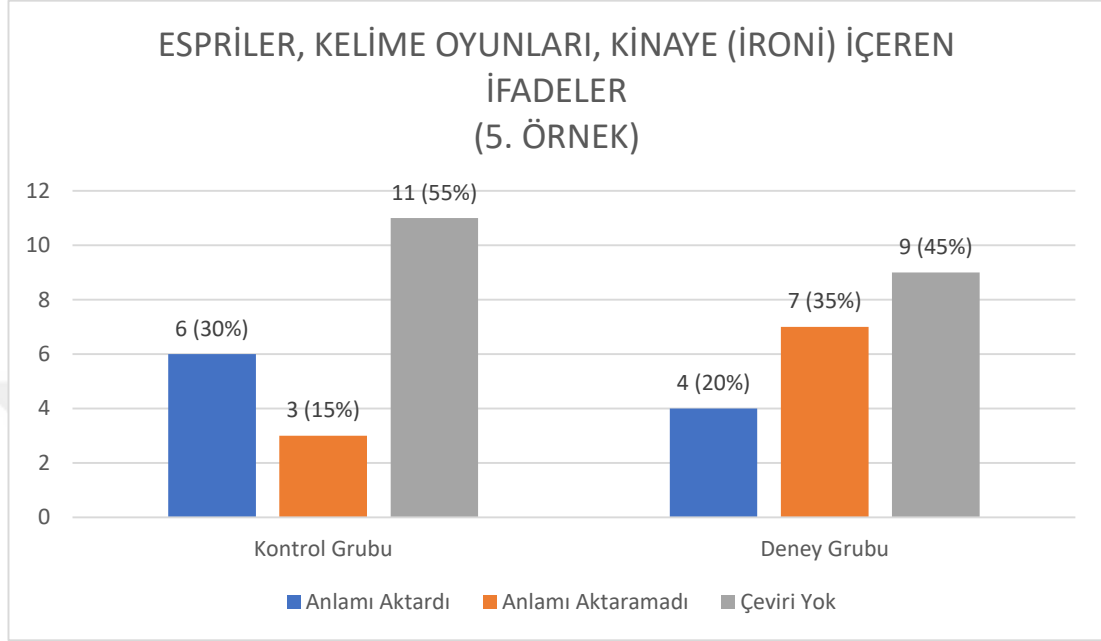
Espriler, kelime oyunları ve kinaye içeren ifadeler kategorisi altında veri incelemesi için seçilen dördüncü örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %70 iken, deney grubu için bu oranın %50 olduğu görülmektedir. Çeviri yapmasına karşın erek dile anlamı aktaramayan kontrol grubu katılımcılarının oranı %55 olup deney grubu katılımcıları için bu oran %40’tır. Çeviri yapmayan katılımcıların oranı kontrol grubunda %30 iken, deney grubunda ise bu oran %50 olmuştur. Kontrol grubunda anlamı erek dile aktaran katılımcıların oranı %15 olup deney grubu katılımcıları %10 oranında anlamı erek dile aktarmışlardır. Bu örnek özelinde kontrol grubu katılımcıları, deney grubu katılımcılarından %5 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir.

Grafik 23: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 5. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

Bu başlık altında seçilen son örneğe ait grafik incelendiğinde; bu örneği çeviren katılımcıların oranı kontrol grubu için %45 iken, deney grubu için %55'tir. Çeviriyi yapan katılımcıların tamamı kültürel, işlevsel veya betimleyici bir eşdeğerlik arayışı ile erek dile aktarımlarını gerçekleştirmişlerdir. Başka bir deyişle, çeviriyi yapan her iki gruba mensup katılımcılar erek kültür odaklı çeviri stratejisi kullanmayı tercih etmişlerdir. Bu örnek özelinde, deney grubu katılımcıları %10 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmiştir.

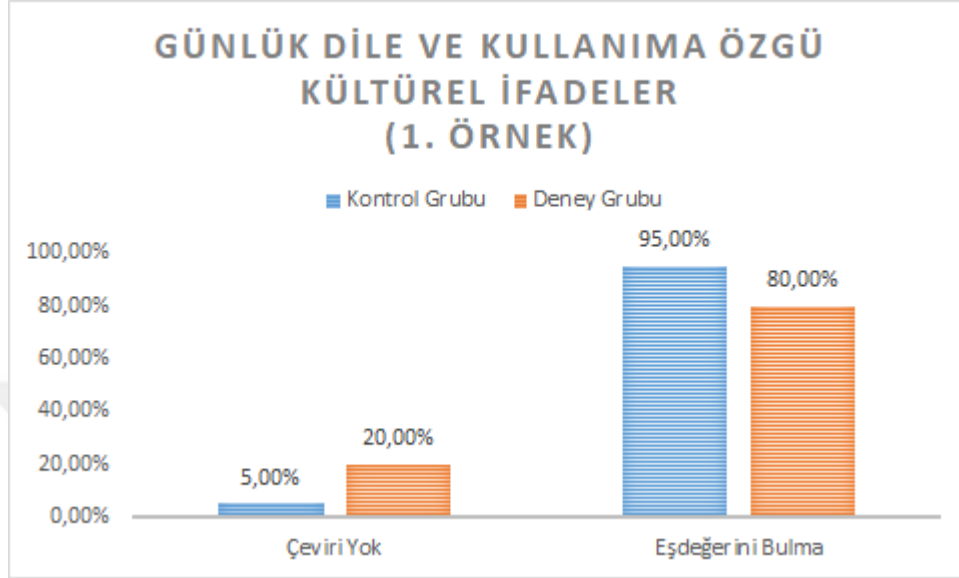
Grafik 24: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” 5. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

Espriler, kelime oyunları ve kinaye içeren ifadeler kategorisi altında veri incelemesi için seçilen son örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %45 iken, deney grubu için bu oran %55 olduğu görülmektedir. Çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramayan kontrol grubu katılımcılarının oranı %15 olup deney grubu katılımcılarında ise bu oran %35'tir. Çeviri yapmasına karşın anlamı aktaramayan ve hiç çeviri önerisi sunmadığı için anlamı aktaramayan katılımcılar birlikte değerlendirildiğinde; kontrol grubunda anlamı erek dile aktaran katılımcıların oranı %30 iken, bu oran deney grubu katılımcıları için %20 olmuştur. Bu örnek özelinde kontrol grubu katılımcıları, deney grubu katılımcılarından %10 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir.

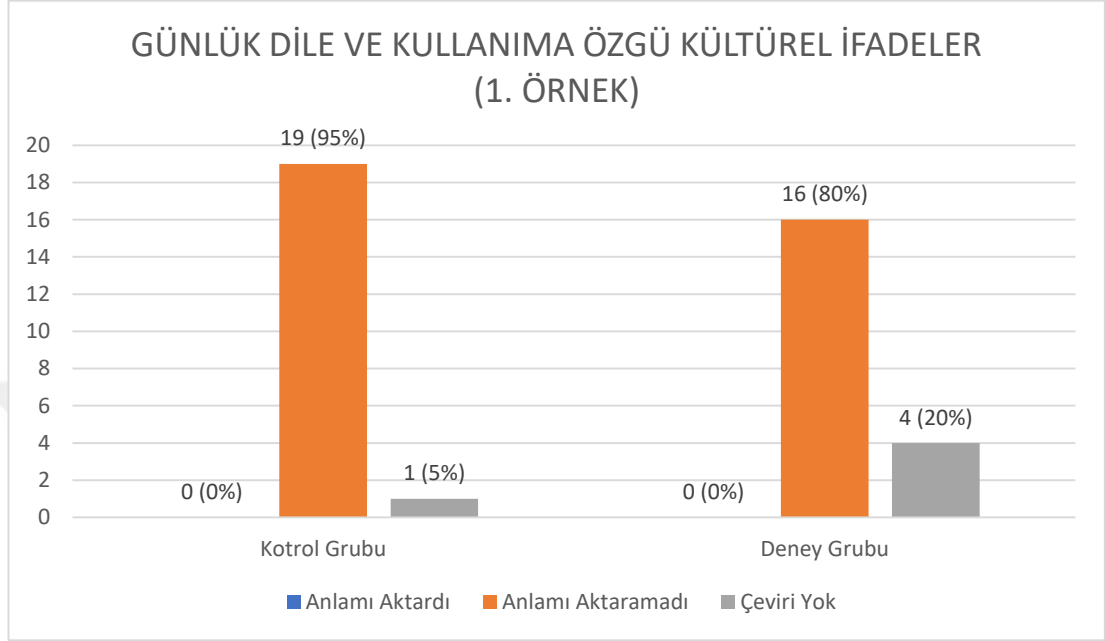
“Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” (Bölüm 3.3.3.) başlığına ait çeviri stratejisi ve anlam aktarımı grafikleri, örneklere göre aşağıda sunulmuştur.

Grafik 25: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 1. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

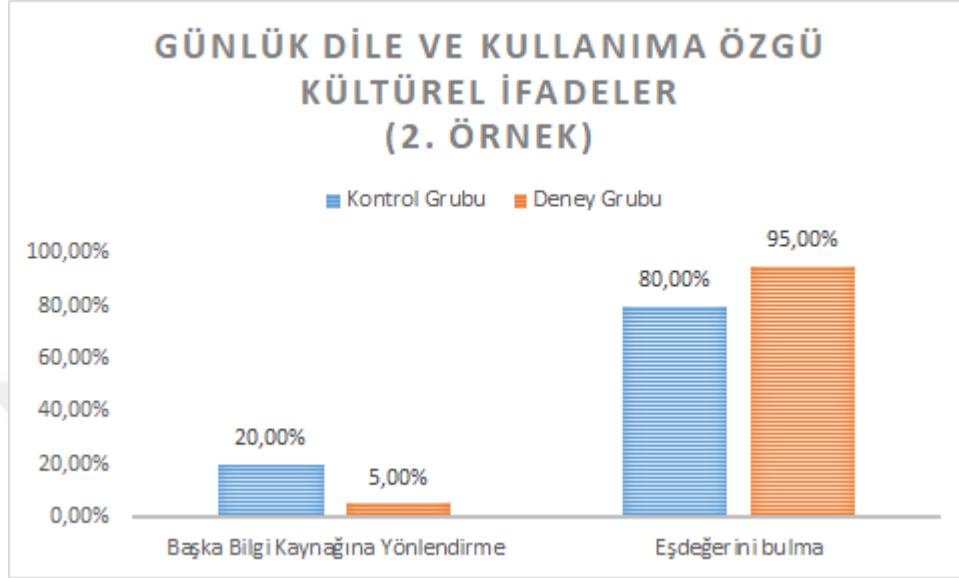
Bu başlık altında seçilen birinci örneğe ait grafik incelendiğinde; bu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %95, deney grubu içinse %80 olduğu görülmektedir. Veri bütüncesi için seçilen söz konusu örnekte hem kontrol hem de deney grubu katılımcılarının benimsediği yaklaşım, ifadenin kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerini bulmadır. Bu örneği erek dile aktaran bütün katılımcıların erek dilde eşdeğerini bulma stratejisini benimsedikleri göz önünde bulundurulduğunda; kontrol grubu katılımcılarının %95’inin, deney grubu katılımcılarının ise %80’inin stratejilerinde erek kültür odaklı bir yaklaşım benimsedikleri söylenebilir.

Grafik 26: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 1. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

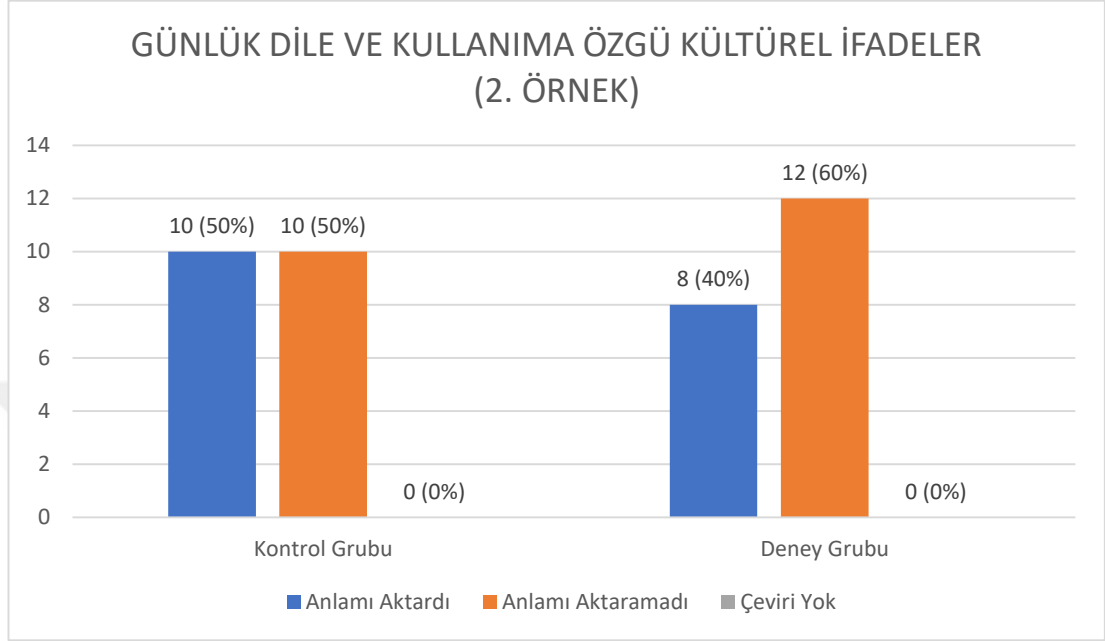
Günlük dile ve kullanıma özgü kültürel ifadeler kategorisi altında veri incelemesi için seçilen ilk örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %95 iken, deney grubu için bu oranın %80 olduğu görülmektedir. Çeviriyi yapan katılımcıların hiçbirisi anlamı erek dile aktaramamıştır. Çeviri yapmasına karşın anlamı aktaramayan ve herhangi bir çeviri önerisi sunmadığı için anlamı aktaramayan katılımcılar birlikte değerlendirildiğinde; anlamı erek dile taşıyabilen katılımcı oranı her iki grup için de %0 olmuştur. Bu örnek özelinde kontrol ve deney grupları arasında anlam aktarımı açısından bir fark bulunmamaktadır.

Grafik 27: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 2. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

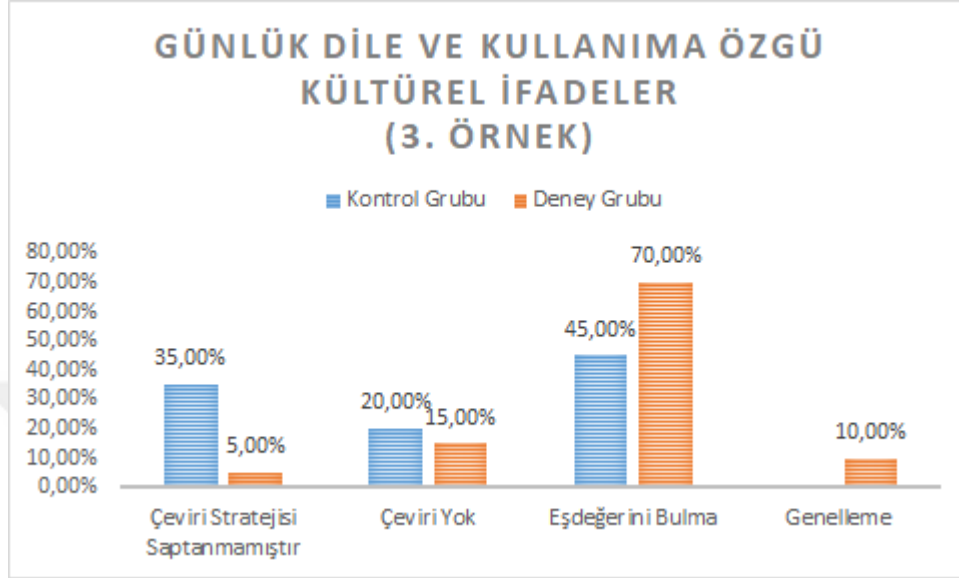
İkinci örneğe ait grafik incelendiğinde; kontrol ve deney grubu katılımcılarının tamamının söz konusu örneği erek dile aktardıkları görülmektedir. Kontrol grubu katılımcılarının %20’si erek kültür alıcılarını başka bilgi kaynağına yönlendirirken, bu oran deney grubu katılımcıları arasında %5 olmuştur. Kontrol grubunun %80’i kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerlik arayışında olup, deney grubunda ise bu oran %95’tir. Grafiğin bütününe bakıldığında; her iki stratejinin erek kültür odaklı stratejiler olduğu görülmekle birlikte, katılımcıların tamamının bu örneği çevirdiği de düşünüldüğünde, bu örnek özelinde çalışmadaki bütün katılımcıların erek odaklı çeviri yaptıkları söylenebilir.

Grafik 28: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 2. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

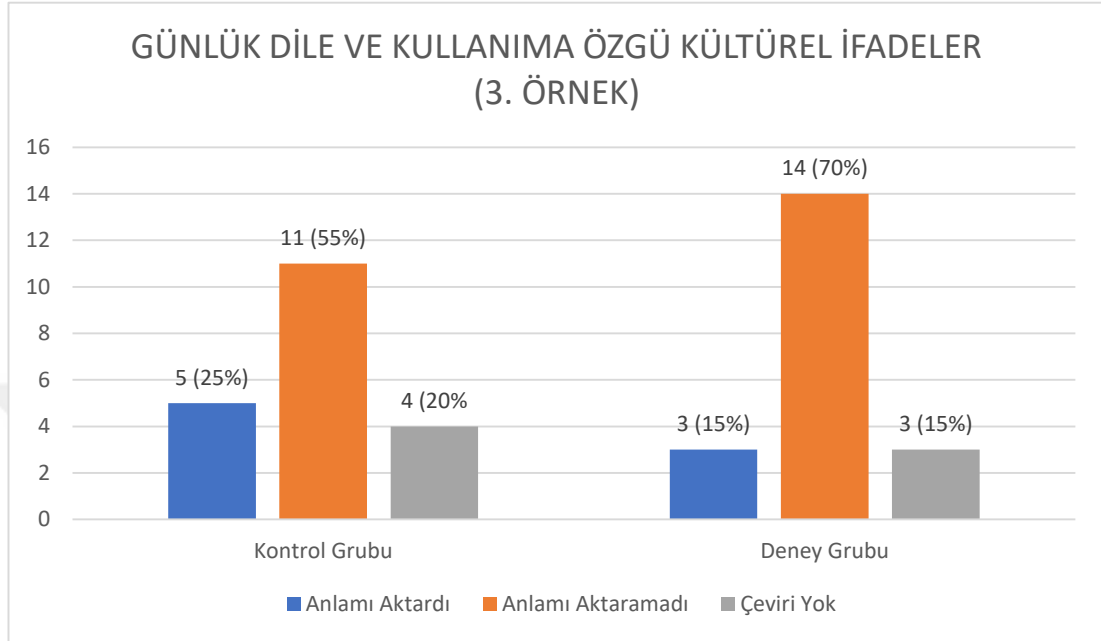
Günlük dile ve kullanıma özgü kültürel ifadeler kategorisi altında veri incelemesi için seçilen ikinci örneğe ait grafiğe bakıldığında, söz konusu örneği bütün katılımcıların çevirdiği görülmektedir. Çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramayan katılımcıların oranı kontrol grubu için %50 iken, bu oran deney grubu için %60'tır. Kontrol grubunda anlamı erek dile aktaran katılımcıların oranı %50 iken, bu oran deney grubu katılımcıları için %40 olmuştur. Bu örnek özelinde kontrol grubu katılımcıları, deney grubu katılımcılarından %10 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir.

Grafik 29: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 3. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

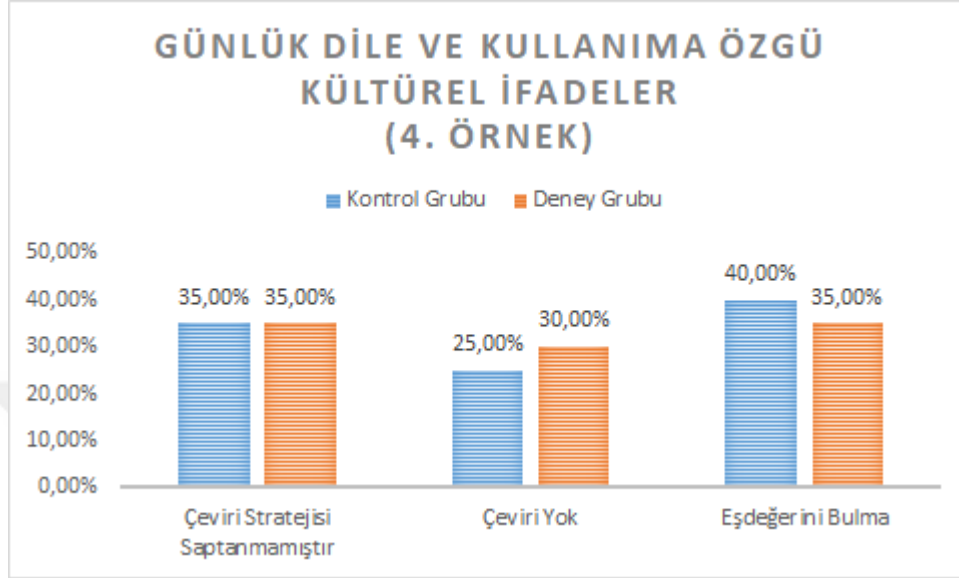
Üçüncü örneğe ait grafik incelendiğinde; bu örneği çeviren kontrol grubu katılımcılarının oranı %80 iken, bu oranın deney grubu katılımcıları için %85 olduğu görülmektedir. Kontrol grubu katılımcılarının %35’inde, üçüncü örneğin çevirisinde tespit edilen herhangi bir strateji mevcut değildir. Çeviri stratejisi saptanmamış deney grubu katılımcılarının oranı ise %5’tir. Kontrol grubunun %45’i kültürel, işlevsel veya betimleyici bir eşdeğerlik arayışındayken, deney grubu için bu oran %70’tir. Bunun yanı sıra, deney grubu katılımcılarının %10’u çevirilerinde genelleme stratejisine başvurmuşlardır. Kontrol grubunda ise bu strateji herhangi bir katılımcı tarafından kullanılmamıştır. Genellemenin kaynak ya da erek kültür odaklı bir çeviri stratejisi olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, bu örnek özelinde kontrol grubunun %45’inin erek kültür odaklı bir çeviri stratejisi izlerken, aynı stratejiyi uygulayan deney grubu katılımcılarının oranının %70 olduğu söylenebilir.

Grafik 30: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 3. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

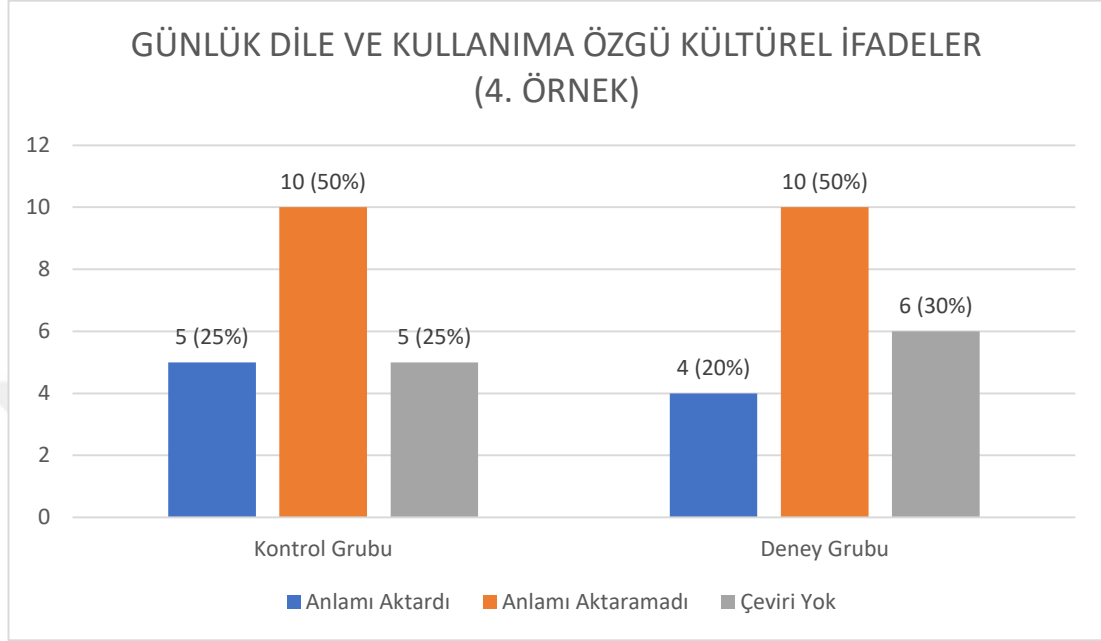
Günlük dile ve kullanıma özgü kültürel ifadeler kategorisi altında veri incelemesi için seçilen ikinci örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %80 iken, deney grubu için bu oran %85 olduğu görülmektedir. Çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramayan katılımcıların oranı kontrol grubu için %55 iken, deney grubunda ise bu oran %70'tir. Çeviri yapmasına karşın anlamı aktaramayan ve hiç çeviri önerisi sunmadığı için anlamı aktaramayan katılımcılar birlikte değerlendirildiğinde; kontrol grubunda anlamı erek dile aktaran katılımcıların oranının %25 iken, bu oranın deney grubu katılımcıları için %15 olduğu görülmektedir. Bu örnek özelinde kontrol grubu katılımcıları, deney grubu katılımcılarından %10 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir.

Grafik 31: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 4. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

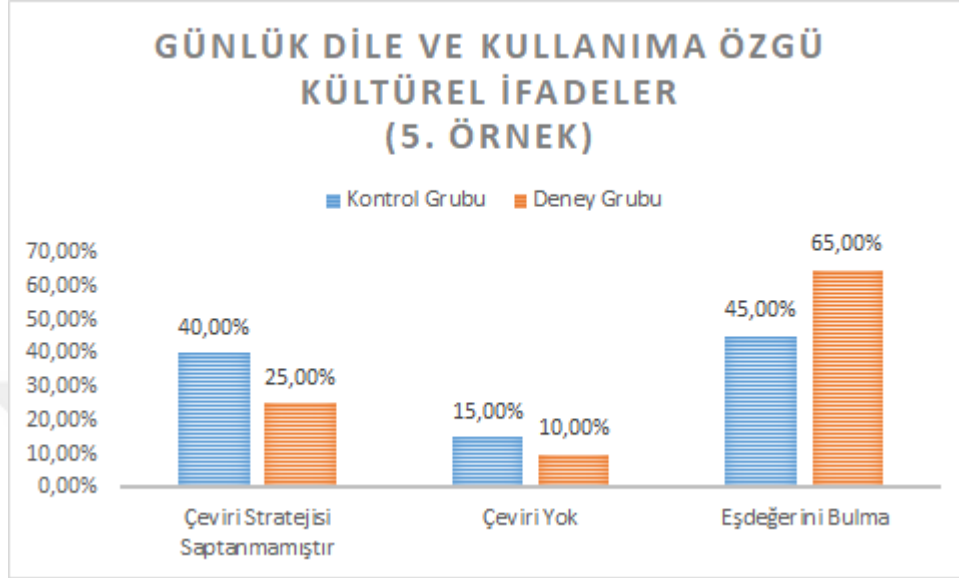
Dördüncü örneğe ait grafik incelendiğinde; bu örneği çeviren katılımcıların oranı kontrol grubu için %75 iken, deney grubu içinse bu oran %70'tir. Hem kontrol hem de deney grubu katılımcılarının %35'inde, dördüncü örnek için tespit edilen herhangi bir çeviri stratejisi bulunmamaktadır. Katılımcıların uyguladıkları tek strateji eşdeğerini bulma stratejisidir. Kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerlik arayışıyla çeviri yapan kontrol grubu katılımcılarının oranı %40 iken, deney grubunda bu oran %35 olarak görülmektedir. Söz konusu stratejinin erek kültür odaklı bir çeviri stratejisi olduğu düşünüldüğünde; kontrol grubundaki katılımcıların %40'ının, deney grubundaki katılımcıların ise %35'inin erek odaklı bir yaklaşım sergiledikleri söylenebilir.

Grafik 32: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 4. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

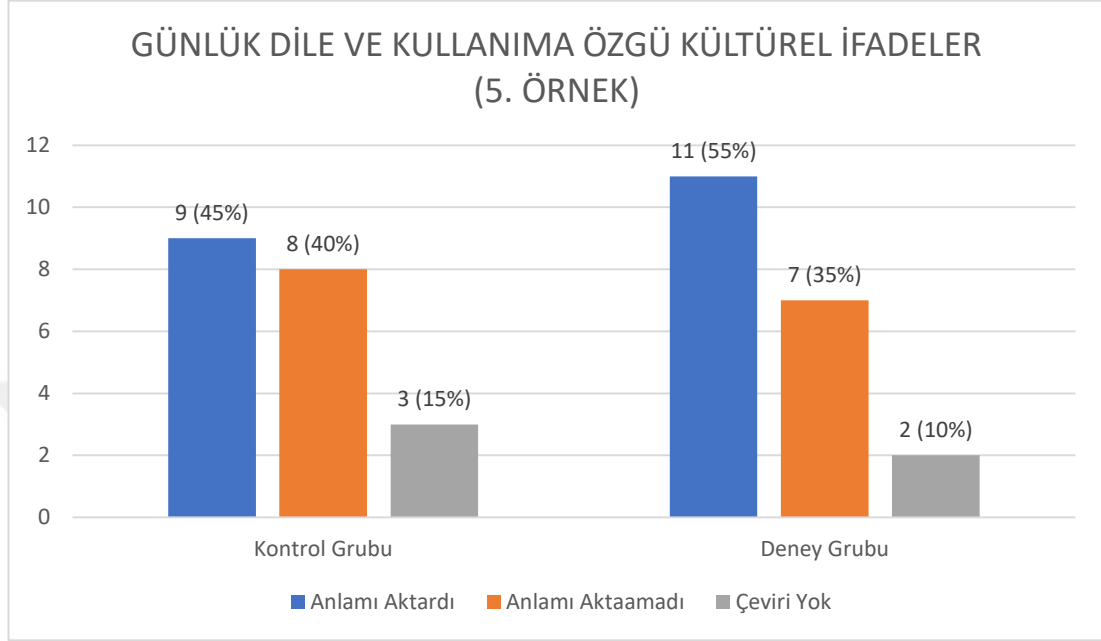
Günlük dile ve kullanıma özgü kültürel ifadeler kategorisi altında veri incelemesi için seçilen dördüncü örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %75 iken, deney grubu için bu oranın %70 olduğu görülmektedir. Çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramayan katılımcıların oranı her iki grup için %50 olmuştur. Çeviri yapmasına karşın anlamı aktaramayan ve hiç çeviri önerisi sunmadığı için anlamı aktaramayan katılımcılar birlikte değerlendirildiğinde; kontrol grubunda anlamı erek dile aktaran katılımcıların oranı %25 iken, bu oran deney grubu katılımcıları için %20 olmuştur. Bu örnek özelinde kontrol grubu katılımcıları, deney grubu katılımcılarından %5 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir.

Grafik 33: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 5. Örneğe Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

Bu başlık altında seçilen beşinci ve son örneğe ait grafik incelendiğinde; bu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %85, deney grubu için %90 olduğu gözlemlenmektedir. Kontrol grubu katılımcılarının %40'ının çevirilerinde herhangi bir çeviri stratejisi saptanmazken, deney grubu katılımcıları arasında çeviri stratejisi saptanmayan katılımcıların oranının %25 olduğu görülmektedir. Bir önceki örnekte olduğu gibi; çeviri yapan katılımcıların uyguladıkları tek strateji, eşdeğerini bulmadır. Bu stratejiyi uygulayan katılımcılar kültürel, işlevsel veya betimleyici eşdeğerlik arayışıyla erek dile aktarımlarını yapmışlardır. Eşdeğerini bulma, erek kültür odaklı bir strateji olup kontrol grubu katılımcılarının %45'inin, deney grubu katılımcılarının ise %65'inin bu örnek özelinde erek kültür odaklı çeviri yaptıkları söylenebilir. Başka bir deyişle, deney grubu katılımcıları %20 oranında daha fazla erek kültür odaklı çeviri yapmışlardır.

Grafik 34: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” 5. Örneğe Ait Anlam Aktarımı Grafiği

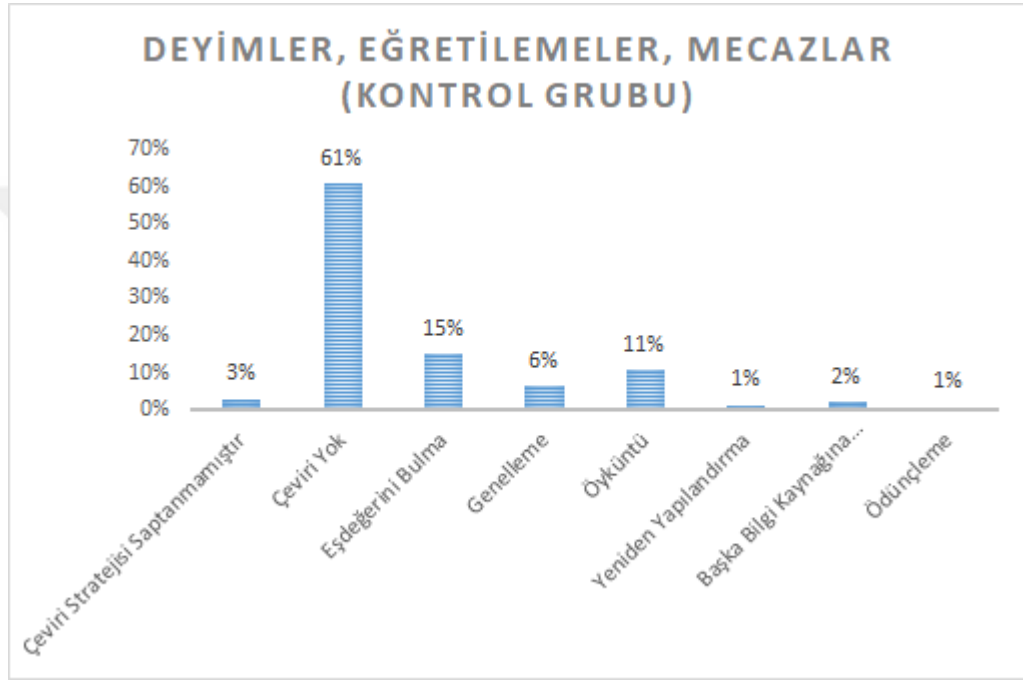

Günlük dile ve kullanıma özgü kültürel ifadeler kategorisi altında veri incelemesi için seçilen son örneğe ait grafiğe bakıldığında; söz konusu örneği çeviren katılımcıların oranının kontrol grubu için %85 iken, deney grubu için bu oranın %90 olduğu görülmektedir. Çeviri yapmasına karşın anlamı erek dile aktaramayan kontrol grubu katılımcılarının oranı %40’tır. Bu oran, deney grubu katılımcıları için %35’tir. Çeviri yapmasına karşın anlamı aktaramayan ve hiç çeviri önerisi sunmadığı için anlamı aktaramayan katılımcılar birlikte değerlendirildiğinde; kontrol grubunda anlamı erek dile aktaran katılımcıların oranı %45 iken, bu oran deney grubu katılımcıları için %55 olmuştur. Bu örnek özelinde deney grubu katılımcıları, kontrol grubu katılımcılarından %10 daha fazla oranda anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir.

Bu çalışmanın veri incelemesi için tespit edilen örneklere ait gruplara bakıldığında, grupların kendi içerisindeki eğilimlerini tespit etmek için kontrol ve deney grupları ayrı ayrı ele alınmalıdır. Aşağıda, kontrol ve deney gruplarının veri bütüncesi için

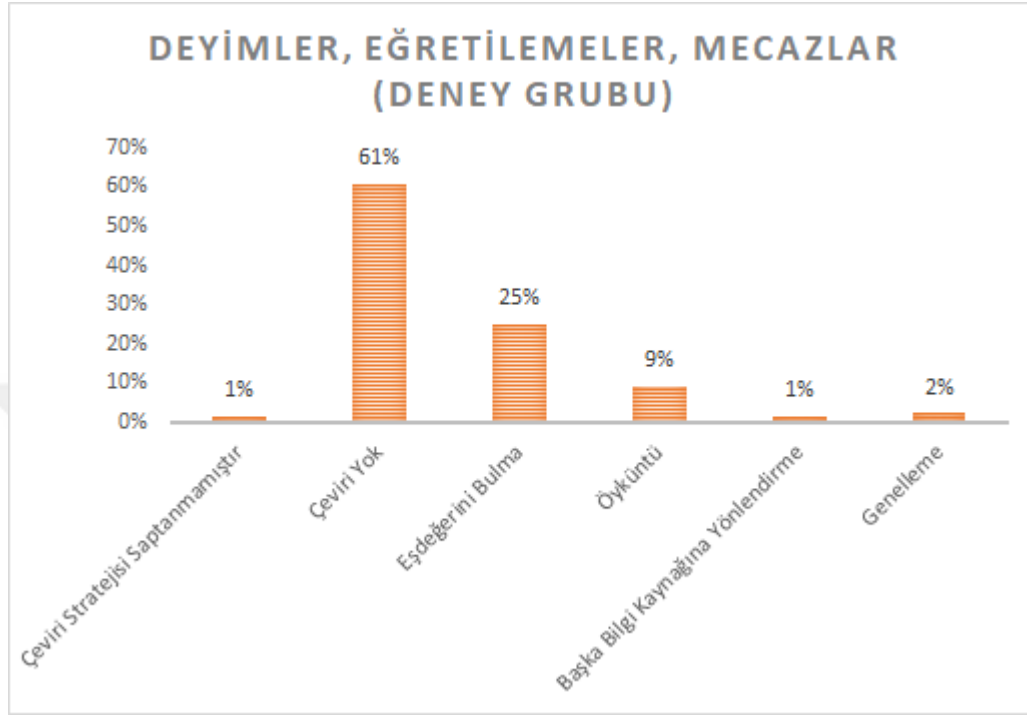
çalışmada ele alınan kültürel kategorilere göre uyguladıkları çeviri stratejilerinin genel bir dağılımı verilmiş olup tartışması yapılmıştır.

Grafik 35: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar”ın Kontrol Grubuna Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

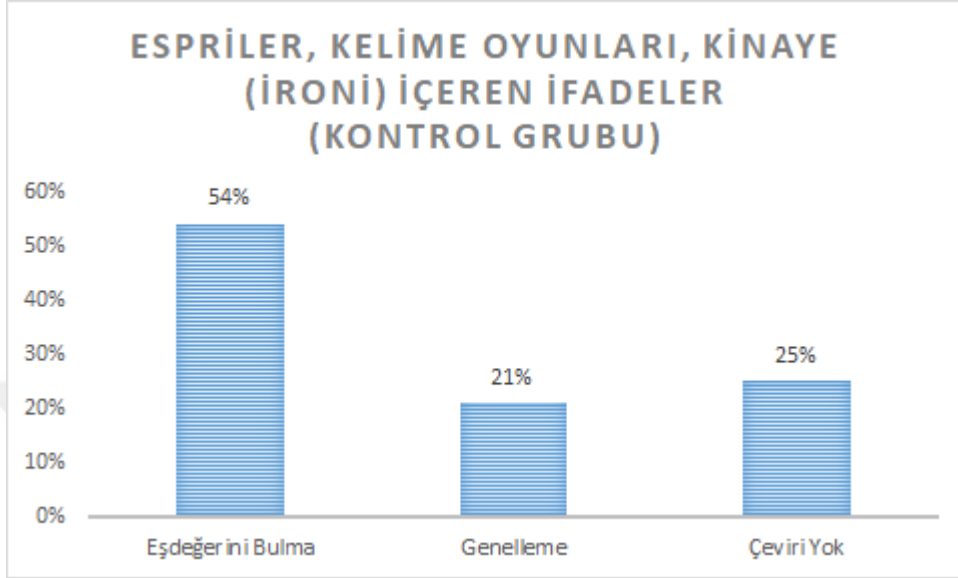
“Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” başlığı altında veri bütüncesi için seçilen yedi örnekte, kontrol grubu katılımcılarının aldıkları çeviri kararları çerçevesinde uyguladıkları stratejiler yukarıdaki grafikte mevcut olup dağılımları en çoktan en aza şu şekilde sıralanmaktadır: örneklerin %61’i çevrilmemiş, %15’inde eşdeğerlik aranmış, %11’inde öyküntüden yararlanılmış, %6’sında genelleme yapılmış, %3’ünde herhangi bir çeviri stratejisine rastlanmamış, %2’sinde erek kültür alıcıları başka bilgi kaynağına yönlendirilmiş, %1’inde ileti yeniden yapılandırılarak aktarılmış, %1’inde ödünçleme stratejisinden yararlanılmıştır.

Grafik 36: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar”ın Deney Grubuna Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

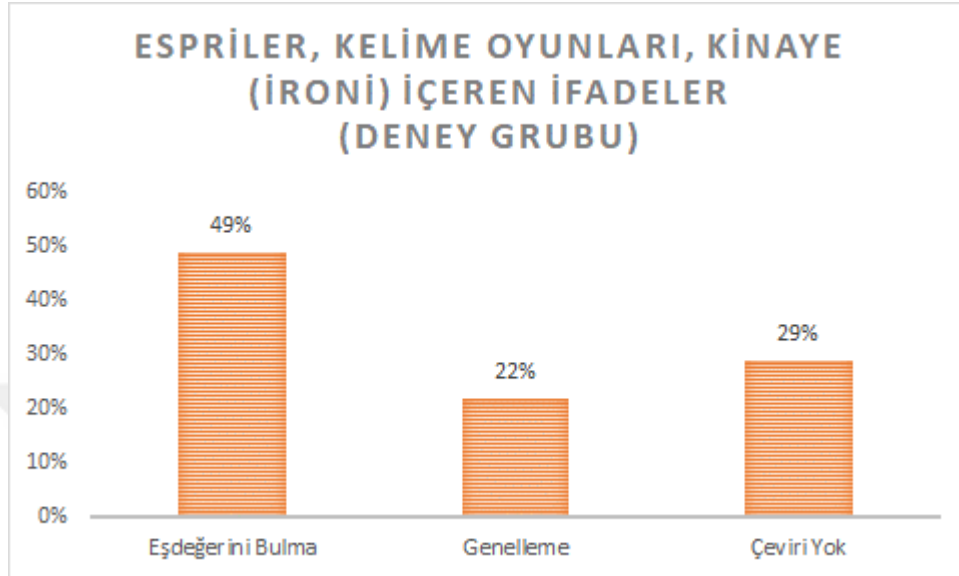
“Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” başlığı altında veri bütüncesi için seçilen yedi örnekte, deney grubu katılımcılarının aldıkları çeviri kararları çerçevesinde uyguladıkları stratejiler yukarıdaki grafikte mevcut olup dağılımları en çoktan en aza şu şekilde sıralanmaktadır: örneklerin %61’i çevrilmemiş, %25’inde eşdeğerlik aranmış, %9’unda öyküntüden yararlanılmış, %2’sinde genelleme yapılmış, %1’inde erek kültür alıcıları başka bilgi kaynağına yönlendirilmiş, %1’inde ise herhangi bir çeviri stratejisine rastlanmamıştır.

Grafik 37: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler”in Kontrol Grubuna Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

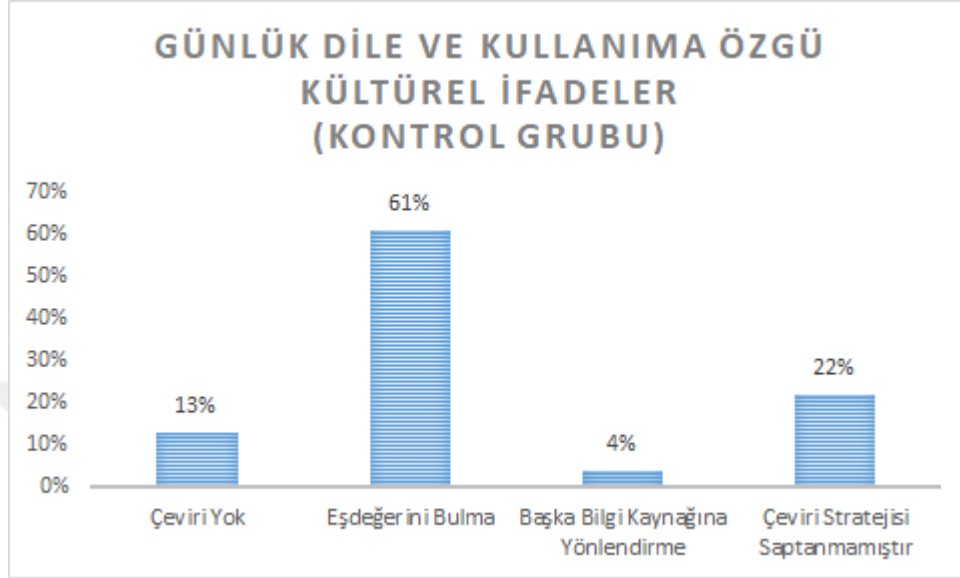
“Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” başlığı altında veri bütüncesi için seçilen beş örnekte, kontrol grubu katılımcılarının aldıkları çeviri kararları çerçevesinde uyguladıkları stratejiler yukarıdaki grafikte mevcut olup dağılımları en çoktan en aza şu şekilde sıralanmaktadır: örneklerin %54’ünde eşdeğerlik aranmış, %25’i çevrilmemiş, %21’inde genelleme yapılmıştır.

Grafik 38: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler”in Deney Grubuna Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

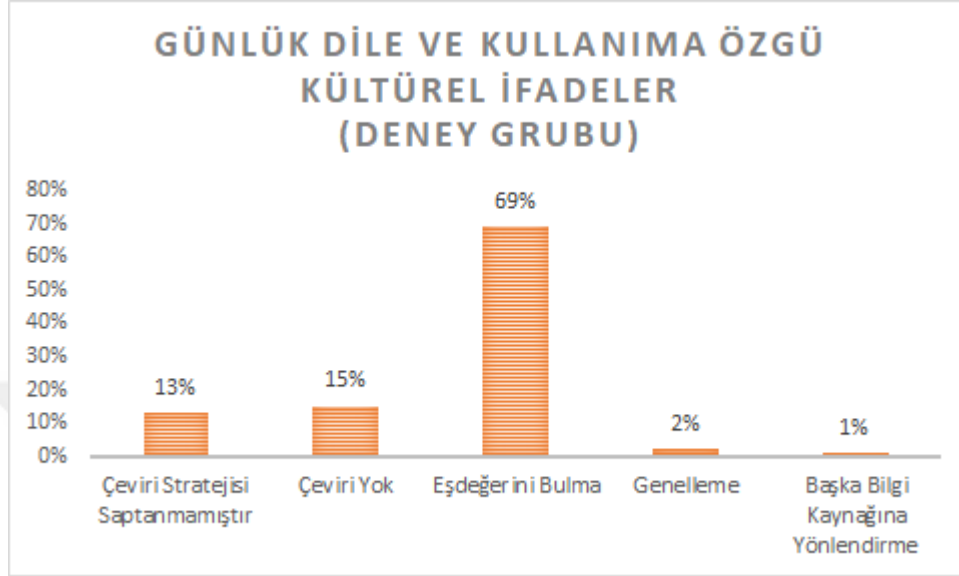
“Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” başlığı altında veri bütüncesi için seçilen beş örnekte, deney grubu katılımcılarının aldıkları çeviri kararları çerçevesinde uyguladıkları stratejiler yukarıdaki grafikte mevcut olup dağılımları en çoktan en aza şu şekilde sıralanmaktadır: örneklerin %49’unda eşdeğerlik aranmış, %29’u çevrilmemiş, %22’sinde genelleme yapılmıştır.

Grafik 39: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler”in Kontrol Grubuna Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

“Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” başlığı altında veri bütüncesi için seçilen beş örnekte, kontrol grubu katılımcılarının aldıkları çeviri kararları çerçevesinde uyguladıkları stratejiler yukarıdaki grafikte mevcut olup dağılımları en çoktan en aza şu şekilde sıralanmaktadır: örneklerin %61’inde eşdeğerlik aranmış, %22’sinde herhangi bir çeviri stratejisine rastlanmamış, %13’ü çevrilmemiş, %4’ünde erek kültür alıcıları başka bilgi kaynağına yönlendirilmiştir.

Grafik 40: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler”in Deney Grubuna Ait Çeviri Stratejisi Grafiği

“Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” başlığı altında veri bütüncesi için seçilen beş örnekte, deney grubu katılımcılarının aldıkları çeviri kararları çerçevesinde uyguladıkları stratejiler yukarıdaki grafikte mevcut olup dağılımları en çoktan en aza şu şekilde sıralanmaktadır: örneklerin %69’unda eşdeğerlik aranmış, %15’i çevrilmemiş, %13’ünde herhangi bir çeviri stratejisine rastlanmamış, %2’sinde genelleme yapılmış, %1’inde erek kültür alıcıları başka bilgi kaynağına yönlendirilmiştir.

Bütünce için seçilen birinci grup örneklerin (Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar) kontrol grubu katılımcıları tarafından toplam çevrilme oranı %39 olup erek odaklı çeviri stratejisi uygulanma oranı %17 iken, kaynak odaklı çeviri stratejisi uygulanma oranı %12’dir. Söz konusu birinci grup örneklerin deney grubu katılımcıları tarafından toplam çevrilme oranı %39 olup erek odaklı çeviri stratejisi uygulanma oranı %26 iken, kaynak odaklı çeviri stratejisi uygulanma oranı %9’dur. Bu sonuca göre; deyim, eğretilme ve mecazların çevirisinde hem kontrol hem de deney grubu katılımcılarının uyguladıkları stratejilere ilişkin eğilimleri erek odaklıdır. Bu eğilimler gruplara göre

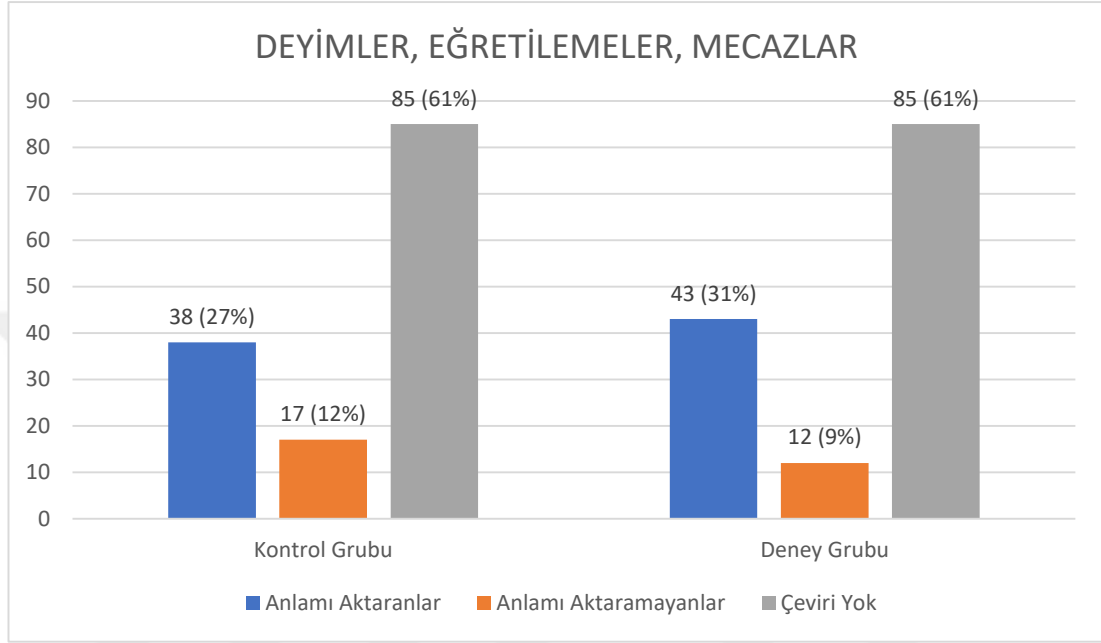
değerlendirildiğinde ise; deney grubunun kontrol grubuna göre erek odaklı aldığı kararlar %9 daha fazlayken, kaynak odaklı aldığı kararlar %3 daha azdır.

Bütünce için seçilen ikinci grup örneklerin (Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler) kontrol grubu katılımcıları tarafından toplam çevrilme oranı %75 olup erek odaklı çeviri stratejisi uygulanma oranı %54 iken, yapılan çevirilerde kaynak odaklı çeviri stratejisine rastlanmamıştır. Söz konusu ikinci grup örneklerin deney grubu katılımcıları tarafından toplam çevrilme oranı %71 olup erek odaklı çeviri stratejisi uygulanma oranı %49 iken, yapılan çevirilerde kaynak odaklı çeviri stratejisine rastlanmamıştır. Bu sonuca göre; espriler, kelime oyunları ve kinaye içeren ifadelerde hem kontrol hem de deney grubu katılımcılarının uyguladıkları stratejiler göz önünde bulundurulduğunda, her iki grubun eğilimlerinin erek odaklı olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu eğilimler gruplara göre değerlendirildiğinde ise; kontrol grubunun deney grubuna göre erek odaklı aldığı kararların %5 daha fazla olduğu görülmektedir.

Bütünce için seçilen üçüncü grup örneklerin (Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler) kontrol grubu katılımcıları tarafından toplam çevrilme oranı %87 olup erek odaklı çeviri stratejisi uygulanma oranı %65 iken, yapılan çevirilerde kaynak odaklı çeviri stratejisine rastlanmamıştır. Söz konusu üçüncü grup örneklerin deney grubu katılımcıları tarafından toplam çevrilme oranı %85 olup erek odaklı çeviri stratejisi uygulanma oranı %70 iken, yapılan çevirilerde kaynak odaklı çeviri stratejisine rastlanmamıştır. Bu sonuca göre; günlük dile ve kullanıma özgü kültürel ifadelerde hem kontrol hem de deney grubu katılımcılarının uyguladıkları stratejiler göz önünde bulundurulduğunda, eğilimlerinin erek odaklı olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu eğilimler gruplara göre değerlendirildiğinde ise; deney grubunun kontrol grubuna göre erek odaklı aldığı kararların %5 daha fazla olduğu görülmektedir.

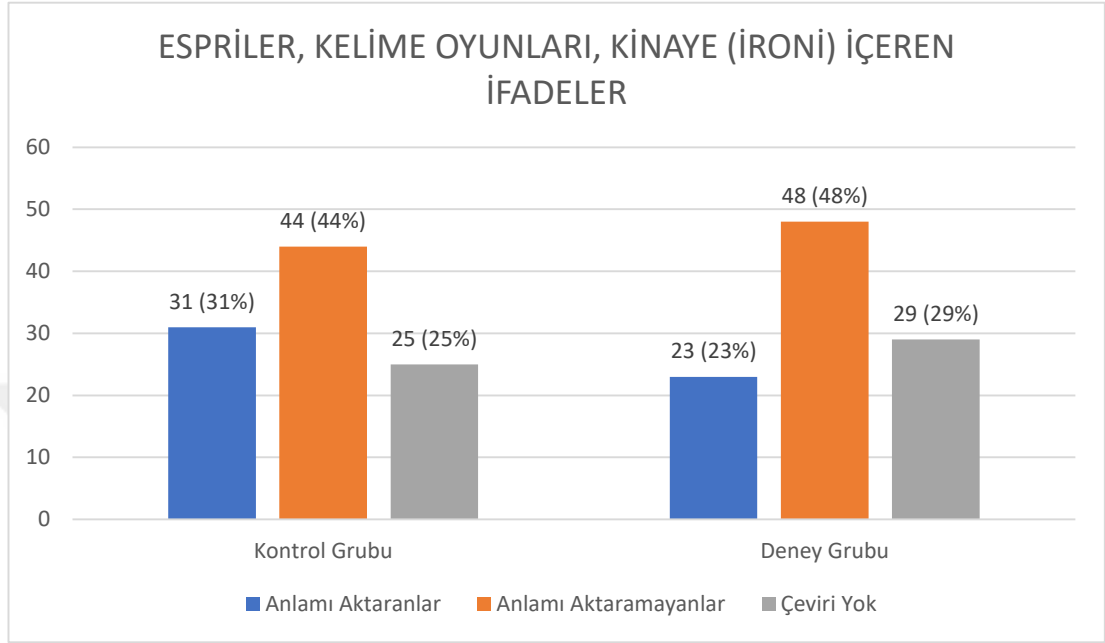
Katılımcıların uyguladıkları stratejiler ile benzer şekilde, anlam aktarımına dair veriler ve bu verilere ait yorumlar ise aşağıda grafikler ile birlikte sunulmuştur.

Grafik 41: “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar”ın Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Anlam Aktarımı Grafiği

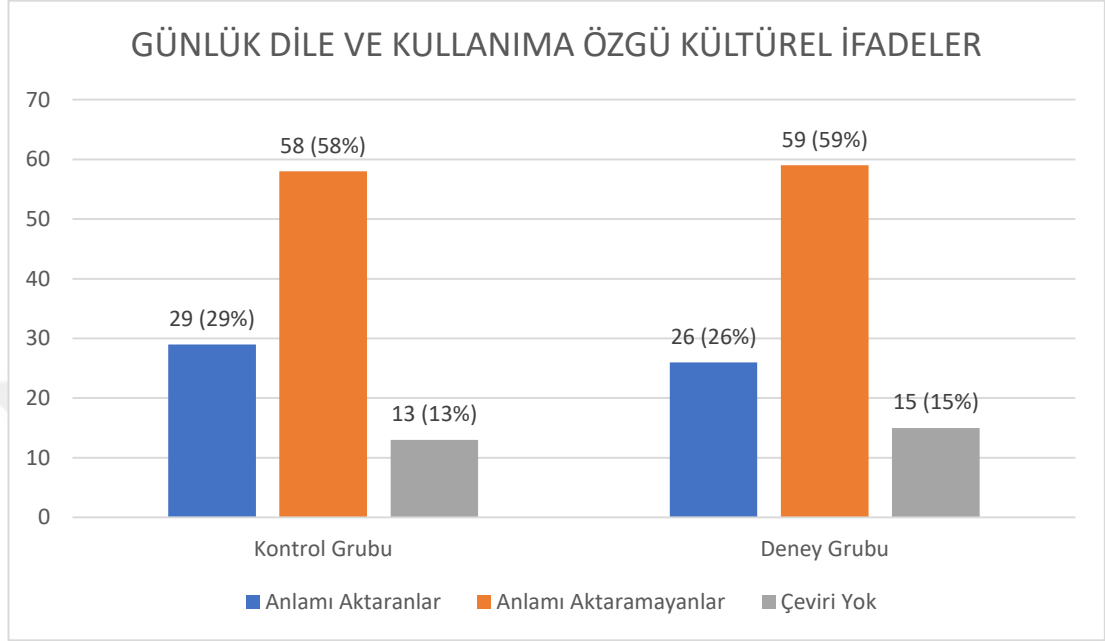
Yukarıdaki grafikte, “Deyimler, Eğretilmeler, Mecazlar” başlığı altında veri bütüncesi için seçilen yedi örnekte kontrol ve deney grubu katılımcılarının erek dile anlam aktarımı oranları gösterilmektedir. Bu gruplandırma altında, kontrol grubu katılımcılarının %61 oranında veri incelemesi için seçilen kısımları çevirmedikleri görülmektedir. Deney grubu katılımcıları için de aynı oran söz konusudur. Çeviri yapan katılımcıların oranı her iki grupta %39 iken, gruplar anlam aktarımının sağlanması noktasında farklılık göstermektedir. Grafiğe göre; anlamı erek dile aktaran kontrol grubu katılımcılarının oranı %27’dir. Deney grubu katılımcıları ise %31 oranında anlamı erek dile taşıyabilmiştir. Başka bir deyişle, deney grubunun kontrol grubuna oranla anlam aktarımını %4 daha fazla oranda gerçekleştirdiği gözlenmektedir. Bu durum, eğitim ve pratik ile anlam aktarımı arasında doğrusal bir ilişki olduğunu varsayan hipotezimizi deyim, eğretilme ve mecazların aktarılmasında doğrular niteliktedir.

Grafik 42: “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler”in Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Anlam Aktarımı Grafiği

Yukarıdaki grafikte, “Espriler, Kelime Oyunları, Kinaye (İroni) İçeren İfadeler” başlığı altında veri bütüncesi için seçilen beş örnekte kontrol ve deney gruplarının erek dile anlam aktarımı oranları gösterilmektedir. Bu kategori altında, kontrol grubu katılımcılarının %25 oranında veri incelemesi için seçilen kısımları çevirmedikleri gözlemlenirken, bu oran deney grubu katılımcıları için %29 olmuştur. Çeviri yapan katılımcıların oranı kontrol grubunda %75 olup bu katılımcıların %31’i anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir. Deney grubuna baktığımızda ise, çeviri yapan katılımcıların oranının %71 olduğu görülmektedir. Bununla beraber, deney grubu katılımcılarının yalnızca %23’ü anlamı erek dile taşıyabilmişlerdir. Her iki grup bu anlamda mukayese edildiğinde, kontrol grubunun espri, kelime oyunu ve kinaye içeren ifadeleri çevirme oranının deney grubuna göre %8 daha fazla olduğu sonucuna varılabilir. Bu durum, eğitim ve pratik ile anlam aktarımı arasında doğrusal bir ilişki olduğunu varsayan hipotezimizi bu kategoride yanlışlar niteliktedir.

Grafik 43: “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler”in Kontrol ve Deney Gruplarına Ait Anlam Aktarımı Grafiği

Yukarıdaki grafikte, “Günlük Dile ve Kullanıma Özgü Kültürel İfadeler” başlığı altında veri bütüncesi için seçilen beş örnekte kontrol ve deney grubu katılımcılarının erek dile anlam aktarımı oranları gösterilmektedir. Bu kategoride kontrol grubu katılımcıları %13 oranında veri incelemesi için seçilen kısımları çevirmezken, deney grubu katılımcılarında bu oran %15 olarak karşımıza çıkmaktadır. Çeviri yapan katılımcıların oranı kontrol grubu için %87, deney grubu içinse %85 olup iki grubun yüzdeleri birbirine oldukça yakındır. Grafiğe göre; anlamı erek dile aktaran kontrol grubu katılımcılarının oranı %29’dur. Deney grubu katılımcıları ise %26 oranında anlamı erek dile aktarabilmiştir. İki grubu bu anlamda mukayese ettiğimizde, kontrol grubunun günlük dil ve kullanıma özgü kültürel ifadeleri çevirme oranının deney grubuna göre %3 daha fazla olduğu sonucuna varılabilir. Bu durum; her ne kadar elde edilen veriler ışığında ortaya çıkan değerler arasında yakın bir sonuç bulunsa da, eğitim ve pratik ile anlam aktarımı arasında doğrusal bir ilişki olduğunu varsayan hipotezimizi bu kategoride yanlışlar niteliktedir.

Tüm bu veriler ışığında; bu doktora çalışması için oluşturulan deney ve kontrol gruplarına ardıl çevirisi yaptırılan metinde çalışmanın veri bütüncesi için seçilen ve gruplandırılan örnekler değerlendirilmiş olup söz konusu gruplar arasında belirgin farklılıklar saptanmamıştır. Yapılan sınıflandırmaya ait üç grubun ikisinde araştırmanın hipotezi yanlışlanırken, bir grupta ise hipotez doğrulanmıştır.

SONUÇ

“Ardıl Çeviride Kültürel Referansların Aktarımı” başlıklı bu araştırma, sözlü çevirinin bir türü olan ardıl çeviride uygulama temelli bir doktora çalışmasıdır. Araştırmanın odaklandığı nokta, dilin ayrılmaz bir parçası olan kültür olgusunu ve dilin kullanımı sırasında karşılaşılan belli bir kültüre özgü unsurların (referansların) diğer dil ve kültüre çevirisinde izlenen yöntemlerinin tespit edilerek çeviribilimsel olarak yorumlanmasıdır. Çalışma, bir yandan uygulama çerçevesinde katılımcıların aldıkları çeviri kararlarını betimlemeyi amaçlarken, öte yandan bu uygulamada anadilleri olan erek dilde, anlam aktarımını ardıl çeviri sürecinde değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışmanın uygulama ve örneklemesi için, İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı’nın 07.10.2019 tarih ve 2019/160 dosya numaralı kararı ve Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığı’nın 07.01.2020 tarih ve 73161850-771-E.2000008903 sayılı yazıları uyarınca Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Mütercim Tercümanlık Bölümü İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı’nda 40 öğrenciye, İngilizce’den Türkçe’ye bir ardıl çeviri uygulaması yaptırılmıştır. Araştırmada belirtilen kriterler uyarınca 20 kişilik kontrol ve 20 kişilik deney grupları oluşturularak, 21 Ocak 2020 – 6 Mart 2020 tarihleri arasında gönüllü katılımcıların onaylarıyla ses ve görüntü kayıtları alınmıştır. Söz konusu kayıtların, çalışmanın uygulama kısmında belirtildiği şekilde çevriyazı uzlaşımları çerçevesinde çevriyazıları yapılmış ve veri bütüncesi bu şekilde elde edilmiştir.

Çalışmanın “Çeviride Kültürel Unsurlar (Referanslar)” başlıklı birinci bölümünde; temel olarak kültür olgusunun tanımı yapılmış, çeviri ve kültür ilişkisi üzerinde durulmuş, iletişimde kültürel bağlamdan bahsedilmiş, çeviribilimciler tarafından farklı dönemlerde yapılan kültürel sınıflandırmalar tanıtılmış ve son olarak kültürel unsurların ve anlamın aktarımında ağırlıklı olarak Anglo-Sakson bakış açısı ele alınmıştır. Bu bölüm, çalışmamıza temel teşkil eden kültürel referansların ne olduğu,

kültürel aktarımın nasıl yapıldığı ve alandaki araştırmacılar tarafından kültürel unsurların nasıl sınıflandırıldığını gösteren bir bölüm olma özelliği taşımaktadır.

“Kuramsal Çerçeve: Alanyazını ve Araştırmalar” başlıklı ikinci bölümde; çeviri araştırmalarında kültüre odaklanan lisansüstü çalışmalar tanıtılmış, bu çalışmada anlam ve kültür aktarımında kullanılan kuramsal yaklaşımlar anlatılmış, son olarak sözlü çeviride kullanılan temel stratejiler açıklanmıştır. Kültüre odaklanan çeviri araştırmaları kendi içerisinde; kültürel unsurların yoğun olarak çalışıldığı görsel-işitsel çeviriyi de ele alacak şekilde kültürel unsur ve strateji odaklı çalışmalar ve sözlü çeviri araştırmalarında kültürel odak alt başlıklarıyla ele alınmıştır. Böylece, alanda bundan önceki çalışmaların farkında olarak bu çalışmaların kültürü ele alış biçimleri tanıtılmıştır. Kuramsal tabanın anlatıldığı kısımda öncelikle; çıkış noktası eşzamanlı çeviri olan, ancak bu çalışmada bilhassa anlam aktarımı açısından ardıl çeviri bağlamında ele alınan Yorumlayıcı Çeviri Kuramı tanıtılmıştır. Kültür aktarımı ile erek ve kültür odaklılık çerçevesinde tartışılan veri bütüncesine temel teşkil etmesi açısından, “Kültürel Yaklaşımlar” başlığı altında Betimleyici Çeviribilim ve Çeviride Kalite Değerlendirmesi yaklaşımları ele alınmıştır. Son olarak; sözlü çeviride uygulanan genel stratejiler, sözlü çeviriye özgü olanlar ve genel çeviri stratejileri olarak iki grupta tanıtılmıştır. Bu kısımda tanıtılan stratejiler, çalışmanın bütüncesinde kullanılmak üzere seçilmiş olup veri değerlendirme ve tartışma kısımlarında bu stratejilerden yararlanılmıştır.

“Uygulama: Ardıl Çeviride Kültürel Unsurlar” başlıklı bu doktora çalışmasının üçüncü ve son bölümü, bütüncü ve veri inceleme aşamasıdır. İlk olarak, bu araştırmanın genel amacı doğrultusunda uygulamanın tasarımı ve kapsamı tanıtılmıştır. Daha sonra, araştırmanın yöntemi; ölçütler, kısıtlılıklar ve ardıl çeviri uygulaması için oluşturulan standart çeviri ortamı ve alınan görsel-işitsel kayıtların çevriyazısında yapılan standardizasyon ile gerekçeleri alt başlıklarla tanıtılmıştır. Veri incelemesi başlığının altında, bu çalışma özelinde inceleme için tespit edilen kültürel referansların sınıflandırmasına göre seçilen örneklerin kontrol ve deney grubu

katılımcıları tarafından yapılan çevirileri tablolaştırılarak sunulmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde söz edilen çeviri stratejileri bağlamında, katılımcıların çevirdikleri örneklerde kullandıkları stratejiler tespit edilerek söz konusu tabloda verilmiştir. Bu bölümün tartışma kısmında; veri inceleme kısmında tablo halinde verilen bütüncü örneklerinin katılımcılar tarafından yapılan çevirilerine ait bulgular, grafikler yardımıyla yüzdeler halinde sunulmuş olup hem anlam aktarımı hem de erek-kaynak odaklılık çerçevesinde yorumlanmıştır. Her iki durum için de önce örnekler üzerinden kontrol ve deney gruplarının yaklaşımları ele alınmış; daha sonra da kontrol ve deney gruplarının, veri incelemesinde belirtilen kültürel sınıflandırmalar içerisindeki genel eğilimleri tespit edilmiş ve tümevarımla bir kıyaslama yapılmıştır.

Bu çalışmanın çıkış noktası, ardıl çevirinin bir süreç olarak ele alınmasıdır. Çalışmanın temelini oluşturan uygulama kısmında izlenen veri inceleme yöntemi bu noktadan hareketle yapılmıştır. Buna göre; ilk olarak görsel-işitsel kayıtların yazılı metne dökülmesi için çevriyazı uzlaşımları tespit edilmiştir. Söz konusu uzlaşımların kullanımı ile katılımcıların ardıl çeviri sürecindeki tonlama, vurgu, beden dili kullanımı gibi tutumları gösterilmiştir.

Çevriyazı kullanımının yanı sıra ardıl çevirinin bir süreç olarak ele alınmasındaki bir diğer nokta, katılımcılar tarafından yapılan çevirilerin incelenerek bu çevirilerde alınan kararları gösterir çeviri stratejilerinin tespit edilmesi olmuştur.

Üçüncü aşama olarak, söz konusu stratejiler erek ve kaynak odaklılık çerçevesinde sınıflandırılmış olup katılımcıların kullandıkları bu stratejiler yardımıyla çevirileri erek ve kaynak odaklı olarak konumlandırılmıştır. Böylelikle, katılımcıların genel çeviri eğilimleri tespit edilmiştir.

Dördüncü ve son aşama olarak ise, katılımcıların kaynak metindeki kültürel referansları aktarırken aldıkları çevirisel kararların bir sonucu olarak, bu referansları

erek metne aktarırken aynı zamanda anlam aktarımını da gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri tespit edilmiştir. Bu tespit yapılırken, her örnek özelinde katılımcılardan beklenenler belirtilmiş ve anlam aktarımları bu beklentiler doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Çalışma içerisinde belirtilen standartlar çerçevesinde, ardıl çeviri derslerini tamamlayan ve tamamlamayan katılımcılar deney ve kontrol grubu olarak ayrılmışlardır. Yukarıda belirtilen aşamalar, her iki gruptaki katılımcıların erek dile yaptıkları çevirileri için sırasıyla uygulanmıştır.

Çalışmanın tartışma kısmında, elde edilen verilerin istatistiki bir dökümü yapılmıştır. Söz konusu sayısal veriler iki aşamalı olarak elde edilmiştir. Birinci aşamada; deney ve kontrol grubu katılımcılarının çeviri stratejileri tespit edilerek, çevirileri kaynak ve erek odaklı olarak konumlandırılmıştır. İkinci aşamada ise; yaptıkları çevirilerde her iki gruptaki katılımcılar, anlamı aktarıp aktarmadıklarına göre değerlendirilmiştir.

Veri incelemesine temel oluşturan kültürel kategorilerdeki örneklerin her biri için sayısal veri elde edilmiş olup bu veriler dahil oldukları kategorilere göre bir araya getirilmiştir. Böylece, özelden genele olacak şekilde tümevarım yöntemi ile veriler elde edilmiştir. Son olarak, elde edilen veriler çerçevesinde kontrol ve deney grupları arasında bir kıyaslama yapılmış ve her kültürel kategori için araştırmanın hipotezi doğrulanmış veya yanlışlanmıştır.

Bu çalışmanın verilerinin incelenip yorumlanmasından elde edilen bulgular şunlardır:

* Deyimler, eğretilmeler ve mecazların çevirisinde kontrol ve deney grubu katılımcılarının en çok uyguladıkları çeviri stratejileri erek odaklı stratejiler olmuştur (Kontrol grubunda erek odaklı strateji kullanım oranı %17, kaynak odaklı strateji kullanım oranı ise %12 olmuştur. Deney grubunda erek odaklı strateji kullanım oranı

%26, kaynak odaklı strateji kullanım oranı ise %9 olmuştur). Deney grubu katılımcıları, kontrol grubu katılımcılarına göre erek kültür odaklı stratejilere daha çok ağırlık verirken (%9 daha fazla); kaynak kültür odaklı aldıkları kararlar kontrol grubu katılımcılarına oranla daha azdır (%3 daha az). Yine bu başlık altında kaynak dilden erek dile anlam aktarımını, kontrol grubuna oranla deney grubunun (%4) daha fazla gerçekleştirdiği görülmektedir (Kontrol grubunda anlamı aktaran katılımcıların oranı %27, deney grubunda anlamı aktaran katılımcıların oranı ise %31 olmuştur).

* Espriler, kelime oyunları ve kinaye içeren ifadelerin çevirisinde, kontrol ve deney grubu katılımcıları ağırlıklı olarak erek odaklı stratejileri kullanmaktadır (Kontrol grubunda erek odaklı strateji kullanım oranı %54, kaynak odaklı strateji kullanım oranı ise %0 olmuştur. Deney grubunda erek odaklı strateji kullanım oranı %49, kaynak odaklı strateji kullanım oranı ise %0 olmuştur). Kontrol grubunun deney grubuna göre erek kültür odaklı aldığı kararlar daha fazladır (%5 daha fazla). Bununla beraber, bu başlık altında anlamı erek dile taşıyabilme noktasında kontrol grubunun deney grubuna oranla anlam aktarımını (%8) daha fazla oranda gerçekleştirdiği görülmektedir (Kontrol grubunda anlamı aktaran katılımcıların oranı %31, deney grubunda anlamı aktaran katılımcıların oranı ise %23 olmuştur).

* Günlük dile ve kullanıma özgü kültürel ifadelerin çevirisinde yine her iki gruba mensup katılımcıların erek kültür odaklı stratejiler benimsedikleri gözlemlenmiştir (Kontrol grubunda erek odaklı strateji kullanım oranı %65, kaynak odaklı strateji kullanım oranı ise %0 olmuştur. Deney grubunda erek odaklı strateji kullanım oranı %70, kaynak odaklı strateji kullanım oranı ise %0 olmuştur). Deney grubu, kontrol grubuna oranla söz konusu stratejileri daha fazla kullanma eğiliminde olmasına karşın (%5 daha fazla), anlam aktarımında kontrol grubu deney grubuna kıyasla anlamı (%3) daha fazla oranda aktarabilmiştir (Kontrol grubunda anlamı aktaran katılımcıların oranı %29, deney grubunda anlamı aktaran katılımcıların oranı ise %26 olmuştur).

* Bu üç bulguya dayanarak; çalışmada yer alan katılımcıların, bütüncenin ardıl çevirisinde kullandıkları stratejilerinin ağırlıklı olarak erek kültür odaklı olduğu söylenebilir.

* Söz konusu bulgulara göre; yapılan kültürel sınıflandırmaların erek dile çevirisinde anlam aktarımını daha çok gerçekleştirebilen grup kontrol grubu olurken, bu durum başlangıçta ortaya konulan hipotezi yanlışlamıştır.

* Yapılan kültürel sınıflandırmalara ait örneklerin çevirisini yapan gruplar arasında, kültür ve anlam aktarımı açısından belirgin farklar bulunmamaktadır. Bu noktadan hareketle, lisans eğitiminin öğrencilerin kültürel birikimlerine olan katkısının hangi ölçüde olduğu sorgulanabilir.

Bu çalışmanın getirdiği yenilikler ise şu şekilde sıralanabilir:

* Sözlü çevirinin alt türü olan ardıl çeviri alanında kültürel unsurları ele alan Türkiye’deki ilk uygulama temelli çalışma olma özelliği taşımaktadır.

* Bir eşzamanlı çeviri yaklaşımı olan Yorumlayıcı Çeviri Kuramını İngilizce – Türkçe dil çiftinde ilk kez ardıl çeviriye uygulayan bir çalışmadır.

* Bu betimleyici çalışmada bir üniversite özelinde yapılan uygulamalarla elde edilen bilimsel veriler ardıl çeviri eğitiminde kültürel unsurların aktarımı açısından ülkemizdeki lisans programlarının kullanımına uygun bir veri tabanı oluşturmaktadır.

Bundan sonra bu konuda yapılacak lisansüstü çalışmalar için öneriler ise şu şekilde sıralanabilir:

* Lisans öğrencileri üzerinde benzer araştırmalar yapılarak çalışma çeviri eğitimi ile genişletilebilir ve kapsamlı bir eğitim tezi yazılabilir.

* Türkiye’deki farklı lisans programlarına mensup öğrenciler arasında benzer araştırmalar yapılarak, lisans programlarının eğitim çıktıları ile koşut bir değerlendirme yapılabilir.

* Deneyimli çevirmenler ile sözlü çeviri derslerini almış lisans öğrencileri üzerinde benzer bir uygulama yapılarak, çeviri piyasasının dinamikleri çerçevesinde aradaki mevcut farklar değerlendirilebilir.

* Ardıl çeviri eğitimi alan lisans öğrencilerinin defter kullanımı ve not alma biçimleri ile alışkanlıklarına dair bir çalışma yapılabilir. Bu çalışma, böyle bir amaçla yola çıkmadığı için öğrencilerin aldıkları notların çevirileriyle mukayesesi yapılmamıştır.

Çeviribilimde sözlü çevirinin bir alt biçimi olan ardıl çeviri alanında kültürel unsurların aktarımında sözlü çevirmenlerin kullandıkları stratejilerin incelenmesi ardıl çeviri sürecinin bu yönünün çeviri eğitiminde ele alınmasını kolaylaştırabilir. Sözlü çeviri edincinin kültürel referansların incelenmesinde önem taşıyan kültür edinci boyutunun öne çıkması da konuya yazılı ve sözlü çevirinin ortaklaştığı daha bütüncül bir yaklaşımla bakmayı sağlayabilir. Dilsel ve kültürel olarak araştırma bulgularının Çeviribilim araştırmalarına kattıklarının yanı sıra izlenen eğitim yaklaşımlarına bağlı olarak yapılacak yeni çalışmalar düşünüldüğünde ek bir kazanımdan söz edilebilir.

Bu çalışmanın, ortaya koymaya çalıştığı bilimsel veriler ve değerlendirmelerle bundan sonra yapılacak çalışmalara yukarıdaki öneriler doğrultusunda yeni kapılar açması umulmaktadır. Özellikle çeviri eğitimi açısından disiplinlerarası (eğitsel, yöntembilimsel) açılımlarla uzun vadede eğitime yansıtılabilecek sonuçlar elde edilmesi beklenebilir.

KAYNAKÇA

- Aixelá, Javier Franco: “Culture-Specific Items in Translation”, **Translation, Power, Subversion**, Ed. by. Román Álvarez and M. Carmen África Vidal, Clevedon, Philadelphia and Adelaide, Multilingual Matters Ltd, 1996, pp. 52-78.
- Akfırat, Selvi: “İkna Odaklı Metin Türleri Olarak Reklam Metinleri”, Yüksek Lisans Tezi, Muğla, Muğla Üniversitesi, 2010.
- Ammann, Margret: **Akademik Çeviri Eğitime Giriş**, Trans. by. Emine Deniz Ekeman, İstanbul, Multilingual, 2008.
- Ateş, Şeref, Burak Özsöz: “Sözlü Çeviride Sözlü Dil” (Spoken Language in Interpreting Studies), **21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum**, Cilt 7, Sayı 21, 2018, pp. 895-906.
- Bahtiyar, Nur Özge: “Cultural Adaptation as a Translation Strategy: Studying Adaptation Series Shaped by Culture with Case Studies from Turkey”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Doğu Üniversitesi, 2015.
- Baker, Mona: “Norms”, **Routledge Encyclopedia of Translation Studies**, 2. bs., Ed. by. Mona Baker and Gabriela Saldanha, UK, Routledge, 2009, pp. 189-193.

- Baker, Mona: **In Other Words: A Coursebook on Translation**, 2. bs., London and New York, Routledge, 2011.
- Baturay, Müzeyyen: “Turkish-English Subtitling Strategies in Turkey: The Case of The 2014 Istanbul Film Festival”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi, 2019.
- Bayrav, Süheylâ: **Yapısal Dilbilimi**, İstanbul, Multilingual, 1998.
- Ben-Ari, Nitsa: “Taking Up the Challenge of A Non-Prescriptive Approach to Translation: Gideon Toury and Descriptive Translation Studies”, **The Routledge Handbook of Translation Studies**, Ed. by., Carmen Millán and Francesca Bartrina, London and New York, Routledge, 2013, pp. 151-158.
- Bengi, Işın: “Çeviribilim Terimleri Sözlüğüne Doğru”, **Metis Çeviri 20/21**, Yaz/Güz 1992, pp. 156-197.
- Bengi-Öner, Işın: “Çeviribilimde Bireysel Kuramlardan Geniş Ölçekli Bir Bakış Açısına Doğru”, **Çeviri Seçkisi I: Çeviriyi Düşünenler**, 2. bs., Ed. by. Mehmet Rifat, İstanbul, Sel Yayıncılık, 2008, pp. 159-174.
- Benjamin, Walter: “The Task of the Translator” (1923), Trans. by. Harry Zohn, **Theories of Translation: An Anthology of Essays from Dryden to Derrida**, Ed.

by. Rainer Schulte, John Biguenet, Chicago and London, The University of Chicago Press, 1992, pp. 71-82.

Berk, Özlem: **Kuramlar Işığında Açıklamalı Çeviribilim Terimcesi**, İstanbul, Multilingual, 2005.

Bingöl, Cevdet: “Kültürler Arası İletişim Sürecinde Kültür, Kültürel Kimlikler ve Çeviri İlişkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Muğla, Muğla Üniversitesi, 2010.

Birdwhistell, Ray L.: **Kinesics and Context Essays on Body Motion Communication**, Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 1970.

Boynukara, Emrah: “*Downton Abbey* Dizisinin Türkçe Altyazılarındaki Çeviri Hatalarının Skopos Kuramı Bakımından Analizi”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, Sakarya Üniversitesi, 2019.

Brownlie, Siobhan: “Descriptive vs. Committed Approaches”, **Routledge Encyclopedia of Translation Studies**, 2. bs., Ed. by. Mona Baker and Gabriela Saldanha, UK, Routledge, 2009, pp. 77-81.

Bulut, Alev: **Tercüme Hatası!?**, İstanbul, Çeviribilim Yayınları, 2015.

- Cevizci, Ahmet: **Paradigma Felsefe Sözlüğü**, 3. bs., İstanbul, Paradigma Yayınları, 1999.
- Catford, J.C.: **A Linguistic Theory of Translation**, Great Britain, Oxford University Press, 1965.
- Charolles, Michel: “Coherence as a Principle in the Interpretation of Discourse”, **Text 3 (1)**, Amsterdam, Mouton Publishers, 1983, pp. 71-97.
- Chesterman, Andrew: **Readings in Translation Theory**, Ed. by. Andrew Chesterman, Finland, FL, 1989.
- Chesterman, Andrew: “Problems with Strategies” (2005), **Reflections on Translation Theory: Selected Papers 1993-2014**, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins, 2017, pp. 201-211.
- Chomsky, Noam: **Syntactic Structures** (1957), 2. bs., Berlin and New York, Mouton de Gruyter, 2002.
- Chomsky, Noam: **Aspects of the Theory of Syntax**, Cambridge and Massachusetts, The M.I.T. Press, 1965.
- Chomsky, Noam: **On Language: Chomsky’s Classic Works** *Language and Responsibility and Reflections on*

Language (1975, 1977, 1979), New York and London, The New Press, 2007.

Coşar, Asiye Mevhibe, “Nasreddin Hoca Fıkralarında Grice’ın İşbirliği İlkesinin İhlali” (Violation of Grice’s Cooperative Principle in Nasreddin Hodja Anecdotes), **Millî Folklor: Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi**, Sayı 109, 2016, pp. 141-152.

Çakıroğlu, Kübra: ““The Big Bang Theory” (“Büyük Patlama”) Dizisinin Türkçe Altyazı Çevirisinde Mizah Aktarımı”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2019.

Dalyan, Şelale: “Reklam Sloganlarında Söz Sanatları Çevirisi ve Çevirmen Yaklaşımları”, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2010.

Damar Yılmaz, Meltem: “Altyazı Çevirilerinde Kültürel Öğelerin Aktarımı ve Çeviri Sorunları”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2017.

Diriker, Ebru: “De-/Re-Contextualising Simultaneous Interpreting: Interpreters in the Ivory Tower?”, Doktora Tezi, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi, 2001.

Diriker, Ebru: **Konferans Çevirmenliği: Güncel Uygulamalar ve Araştırmalar**, İstanbul, Scala Yayıncılık, 2005.

- Diriker, Ebru: “Eşzamanlı Çeviri Araştırmaları”, **Çeviri Seçkisi I: Çeviriyi Düşünenler**, 2. bs., Ed. by. Mehmet Rifat, İstanbul, Sel Yayıncılık, 2008, pp. 257-271.
- Doğan, Aymil: **Sözlü Çeviri: Çalışmaları ve Uygulamaları**, 2. bs., Ankara, 2009.
- Doğan, Aymil: **Sözlü ve Yazılı Çeviri Odaklı Söylem Çözümlemesi**, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2014.
- Doğan, Coşkun: “Edirne Özelinde Düzensiz Göçmenlerin Tercümanlık Boyutunda Sorunları ve Çözümünde Toplum Tercümanlığının Rolü”, Doktora Tezi, Sakarya, Sakarya Üniversitesi, 2017.
- Doğan, Gürkan: “Bir Edimbilim Kuramı Olarak Bağıntı”, **Dilbilim Araştırmaları Dergisi 1**, 1990, pp. 63-73.
- Eco, Umberto: “Hemen Hemen Aynı Şeyi Söylemek” (2003), Trans. by. Sema Rifat, **Çeviri Seçkisi II: Çeviri(bilim) Nedir?**, 2. bs., Ed. by. Mehmet Rifat, İstanbul, Sel Yayıncılık, 2012, pp. 173-176.
- Eggs, Suzanne: **An Introduction to Systemic Functional Linguistics**, 2. bs., New York and London, Continuum, 2004.

Eray, Arife: “Diriliş Ertuğrul Dizisinin Arapça Altyazı Çevirilerinde Deyimsel Aktarım”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi, 2018.

Erdoğan, Nesrin: “Altyazı ve Dublaj Çevirileriyle İlgili Yöntem ve Tekniklerin Çeviribilim Açısından İncelenmesi”, Sakarya, Sakarya Üniversitesi, 2009.

Erguvan, Mehmet: “A Relevance-Theoretic Approach to the Turkish Translation of Humorous Culture-Specific Items in *Family Guy*”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, 2015.

Erözden, Aybars, Betül Tarhan: **Türkçe Terim ve Sözcükler TTS – Dilbilim 1. Derleme**, İstanbul, Yalın Yayıncılık, 2008.

Ersoy, Hüseyin: **Kavram, Kuram ve Süreç Açısından Tercüme Etkinliği**, Ankara, Araştırma Yayınları, 2012.

Eruz, F. Sâkine: **Çeviriden Çeviribilime: Yüzyılımız Penceresinden Çeviribilimsel Gelişmelere Bir Bakış**, İstanbul, Multilingual, 2003.

Esen-Eruz, Sâkine: **Akademik Çeviri Eğitimi: Çeviri Amaçlı Metin Çözümlemesi**, İstanbul, Multilingual, 2008.

- Even-Zohar, Itamar: “The Position of Translated Literature Within the Literary Polysystem” (1978), **The Translation Studies Reader**, 2. bs., Ed. by. Lawrence Venuti, USA and Canada, Routledge, 2004, pp. 199-204.
- Gentzler, Edwin: “Foreword”, **Constructing Cultures: Essays on Literary Translation**, Susan Bassnett and André Lefevere, Ed. by., Susan Bassnett and Edwin Gentzler, Great Britain, Multilingual Matters, 1998, pp. ix-xxii.
- Gile, Daniel: “Scientific Research vs. Personal Theories in the Investigation of Interpretation”, **Aspects of Applied and Experimental Research on Conference Interpretation**, Ed. by. Laura Gran and Christopher Taylor, w. place, Campanotto Editore Udine, 1990, pp. 28-41.
- Gökçe, İmren: “The Norms of Sign Language Interpreting in Turkey: The Interpreters’ Self-Perceptions on Their Role”, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2018.
- Grice, H. Paul: “Logic and Conversation”, **Syntax and Semantics 3: Speech Acts**, Ed. by., Peter Cole and Jerry L. Morgan, New York, Academic Press, 1975, pp. 41-58.

Gudykunst, William B., **Communication in Personal Relationships Across Cultures**, USA, Sage Publications, 1996.

Tsukasa Nishida:

Günay, V. Doğan: **Dil ve İletişim**, İstanbul, Multilingual, 2004.

Halliday, M. A. K.: **Spoken and Written Language**, Ed. By. Frances Christie, Hong Kong, Oxford University Press, 1989.

Halliday, M. A. K., Ruqaiya Hasan: **Cohesion in English**, Ed. by., Randolph Quirk, London, Longman, 1976.

Hermans, Theo: **Translation in Systems: Descriptive and System-oriented Approaches Explained**, Manchester, St. Jerome Publishing, 1999.

Hermans, Theo: “What is (not) translation?”, **The Routledge Handbook of Translation Studies**, Ed. by., Carmen Millán and Francesca Bartrina, London and New York, Routledge, 2013, pp. 75-87.

Hofstede, Geert, Gert Jan Hofstede, Michael Minkov: **Cultures and Organizations: Software of the Mind: Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival**, 3. bs., New York, McGraw-Hill, 2010.

- Holmes, James S.: “The Name and Nature of Translation Studies” (1972), **The Translation Studies Reader**, 2. bs., Ed. by. Lawrence Venuti, USA and Canada, Routledge, 2004, pp. 180- 192.
- House, Juliane: “Translation Quality Assessment”, **Readings in Translation Theory**, Ed. by. Andrew Chesterman, Finland, FL, 1989, pp. 158-161.
- House, Juliane: **Translation Quality Assessment: A Model Revisited**, Germany, Gunter Narr Verlag Tübingen, 1997.
- House, Juliane: “Translation Quality Assessment: Linguistic Description versus Social Evaluation”, **Meta**, 46 (2), 2001, pp. 243–257, DOI: <https://doi.org/10.7202/003141ar>
- House, Juliane: “Quality”, **Routledge Encyclopedia of Translation Studies**, 2. bs., Ed. by. Mona Baker and Gabriela Saldanha, UK, Routledge, 2009, pp. 222-225.
- House, Juliane: “Quality in Translation Studies”, **The Routledge Handbook of Translation Studies**, Ed. by., Carmen Millán and Francesca Bartrina, London and New York, Routledge, 2013, pp. 534-547.

- House, Juliane: **Translation Quality Assessment: Past and Present**, London and New York, Routledge, 2015.
- Jakobson, Roman: “On Linguistic Aspects of Translation”, **On Translation**, Cambridge, Harvard University Press, 1959, pp. 232-239.
- Jakobson, Roman: “On Linguistic Aspects of Translation” (1959), **Theories of Translation: An Anthology of Essays from Dryden to Derrida**, Ed. by., Rainer Schulte, John Biguenet, Chicago and London, The University of Chicago Press, 1992, pp. 144-151.
- Jefferson, Gail: “Glossary of Transcript Symbols with an Introduction”, **Conversation Analysis: Studies From the First Generation**, Ed. by. Gene H. Lerner, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins, 2004, pp. 13-31.
- Jones, Roderick: **Conference Interpreting Explained**, 2. bs., Manchester and Northampton, St. Jerome Publishing, 2002.
- Kahraman, Rana: “Afette Rehber Çevirmenlik”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2003.

- Kahraman, Rana: “Göç ve Çeviri: İltica Başvurularında Sözlü Çeviri Uygulamaları ve Toplum Çevirmeninin Rolü”, Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2010.
- Kalender, Derya: “A Descriptive Study on the Translation of Wordplays in Subtitles of TV Serial *How I Met Your Mother*”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, 2019.
- Katan, David: **Translating Cultures, An Introduction for Translators, Interpreters and Mediators**, Manchester, London and New York, St. Jerome Publishing, 1999.
- Katar, Burak: “Türkiye’de ve Avrupa’da Spor Çevirisi Uygulamalarındaki Benzerlikler, Farklılıklar ve Meslekleşme”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2019.
- Kearns, John: “Strategies”, **Routledge Encyclopedia of Translation Studies**, 2. bs., Ed. by. Mona Baker and Gabriela Saldanha, UK, Routledge, 2009, pp. 282-285.
- Keskin, Ezgi: “Film Çevirilerinde Kalıplaşmış Deyişlerin Durumu”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2011.

Kıran, Zeynel, Ayşe (Eziler) **Dilbilime Giriş (Dilbilgisinden Dilbilime)**, 3. bs.,
Kıran: Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012.

Kocaceli, Gülşen: “An Analysis of Turkish Audiovisual Translation (Subtitling) in a Pun-Friendly Context: A Relevance Theoretical Approach Towards The American TV Show *Modern Family*”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi, 2019.

Koç, Rafiye: “Görsel İşitsel Metinlerde Kültüre Özgü Göndermelerin Çevirisi ve Çeviri İşlemleri – *Madagascar* Serisinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Okan Üniversitesi, 2018.

Koçlu, Seda: “Göç ve Çeviri İlişkisi Bağlamında Toplum Çevirmenliğine Üst Bakış: Sakarya Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, Sakarya Üniversitesi, 2019.

Kondo, Masaomi, Helen Tebble: “Intercultural Communication, Negotiation and Interpreting”, **Conference Interpreting: Current Trends in Research. Proceedings of the International Conference on Interpreting: What Do We Know and How?**”, Ed. by., Yves Gambier, Daniel Gile and Christopher Taylor, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins, 1997, pp. 149-166.

Kramersch, Claire: **Context and Culture in Language Teaching**, Oxford and New York, Oxford University Press, 1993.

Kramersch, Claire: **Language and Culture**, Oxford Introductions to Language Study, Ed. by., H. G. Widdowson, China, Oxford University Press, 1998.

Kroeber, Alfred Louis, Clyde Kluckhohn: **Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions**, New York, Vintage Books, 1952.

Kuran, Nedret Pınar: **Kültürlerarası İletişim Aracı Olarak Çeviri: Ingeborg Bachmann'ın Das dreißigste Jahr adlı Öyküsü'nün Türkçe ve İngilizce Çevirileri üzerinde bir Eleştiri Denemesi**, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi, 1993.

Kuzgun, Caner: “Rendering Culture-Specific Items in Subtitle Translation: A Case Study of *Dairy Philosopher: Istanbul*”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi, 2019.

Larson, Mildred L.: **Meaning-Based Translation: A Guide to Cross-Language Equivalence**, 2. bs., United States of America, University Press of America, Inc., 1998.

Lederer, Marianne: “Yorumlayıcı Çeviri Kuramı”, Trans. by. Aykut Derman, **Metis Çeviri 8**, Yaz 1989, pp. 47-51.

- Lederer, Marianne: **La Traduction Aujourd'hui: Le Modèle Interprétatif**, Paris, Hachette, 1994.
- Lederer, Marianne: "Sözlü Çeviri Eğitiminin İlkeleri ve Yöntemleri" (1992), Trans. by. Ahu Latifoğlu, **Çeviri Seçkisi II: Çeviri(bilim) Nedir?**, 2. bs., Ed. by. Mehmet Rifat, İstanbul, Sel Yayıncılık, 2012, pp. 133-136.
- Lederer, Marianne: **Translation: The Interpretative Model**, 2. bs., London and New York, Routledge, 2014.
- Lefevere, André, Susan Bassnett: "Where Are We in Translation Studies?", **Constructing Cultures: Essays on Literary Translation**, Susan Bassnett and André Lefevere, Ed. by., Susan Bassnett and Edwin Gentzler, Great Britain, Multilingual Matters, 1998, pp. 1-24.
- Lewis, Richard D.: **When Cultures Collide: Leading Across Cultures**, 3. bs., Boston and London, Nicholas Brealey International, 2006.
- Liontou, Konstantina: "Anticipation", **Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies**, Ed. by. Franz Pöchhacker, London and New York, Routledge, 2015, pp. 15-17.

- Martinet, André: **Eléments de Linguistique Générale**, nouvelle édition, Paris, Armand Colin, 1980.
- Munday, Jeremy: **Introducing Translation Studies: Theories and Applications**, USA and Canada, Routledge, 2001.
- Munday, Jeremy: **Introducing Translation Studies: Theories and Applications**, 3. bs., London and New York, Routledge, 2012.
- Napier, Jemina: “Omissions”, **Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies**, Ed. by. Franz Pöchhacker, London and New York, Routledge, 2015, pp. 289-291.
- Newmark, Peter: **A Textbook of Translation**, New York, London, Toronto Sydney and Tokyo, Prentice-Hall, 1988.
- Newmark, Peter: “The Linguistic and Communicative Stages in Translation Theory”, **The Routledge Companion to Translation Studies**, Ed. by. Jeremy Munday, UK, USA and Canada, Routledge, 2009, pp. 20-35.
- Nida, Eugene: “Linguistics and Ethnology in Translation-Problems”, **Word-2**, 1945, pp. 194-208.

Nida, Eugene A., Charles R. **The Theory and Practice of Translation**, 2. bs.,
Taber: Leiden, E.J. Brill, 1982.

Okuyan, Sibel: “Küresel Koşulların Türkiye Akademik Sözlü Çeviri
Eğitimine Etkisi: Müfredat Analizi ve Sözlü Çeviri
Temsilcilerinin Görüşleri Üzerine Bir İnceleme”,
Doktora Tezi, Sakarya, Sakarya Üniversitesi, 2019.

Önderli, Remziye Sedef: “Simultaneous Media Interpreting of Cultural
References and Humorous Elements: Interpreting
86th Academy Awards Ceremony into Turkish”,
Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi,
2016.

Özbent, Sueda: “Dil – Kültür – Çeviri Üçgeninde Çevirmen”, **1.
Uluslararası Çeviribilim ve Terimbilim
Kurultayı: Avrupa Birliği’ne Giriş Sürecinde
Türkiye’de Çeviri Sorunları ve Çözüm Yolları**,
Bildiri Kitabı, Kırıkkale, 20-21 Ekim 2011, pp. 398-
405.

Özbey, Melike: “Analyzing Advertisement Texts in the Context of
Translation Studies and the Importance of Culture in
Advertisement Translations”, Yüksek Lisans Tezi,
İstanbul, Doğu Üniversitesi, 2015.

- Özcan, Betül: “Çeviribilim Açısından Reklam Çevirileri: Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2013.
- Özer, Gamze: “Film Altyazı Çevirilerinde Kültürel-Dilsel Öğelerin Aktarım Olanakları ve Sınırları”, Yüksek Lisans Tezi, Mersin, Mersin Üniversitesi, 2015.
- Özsöz, Burak: “Toplum Çevirmenliği Bağlamında Sağlık Turizmindeki Diyalog Çevirilerine Dilbilimsel ve Çeviribilimsel Yaklaşım”, Doktora Tezi, Sakarya, Sakarya Üniversitesi, 2019.
- Öztürk, Türkan: “Küresel Hareketlilik Etkisinde Türkiye’de Sağlık Çevirmenliği Uygulamaları: Çevirmen Görüşlerine Dayalı Bir Çalışma”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, Sakarya Üniversitesi, 2015.
- Pedersen, Jan: “Scandinavian Subtitles. A Comparative Study of Subtitling Norms in Sweden and Denmark with a Focus on Extralinguistic Cultural References”, Doktora Tezi, Stockholm, Stockholm University, 2007.
- Pöchhacker, Franz: **Introducing Interpreting Studies**, London and New York, Routledge, 2004.

- Pöchhacker, Franz: “Conference Interpreting”, **The Oxford Handbook of Translation Studies** (Online), Ed. by. Kirsten Malmkjær and Kevin Windle, Oxford Handbooks Online, 2012, pp. 1-11, DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199239306.013.0022
- Pöchhacker, Franz: “Segmentation”, **Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies**, Ed. by. Franz Pöchhacker, London and New York, Routledge, 2015, pp. 367-368.
- Pym, Anthony: **Exploring Translation Theories**, London and New York, Routledge, 2010.
- Ranzato, Irene: **Translating Culture Specific References on Television: The Case of Dubbing**, New York and London, Routledge, 2016.
- Sager, Juan C.: **Language Engineering and Translation: Consequences of Automation**, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins, 1994.
- Salama-Carr, Myriam: “Interpretive Approach”, **Routledge Encyclopedia of Translation Studies**, Ed. by., Mona Baker, London and New York, Routledge, 1998, pp. 112-114.

- Sapir, Edward: **Language: An Introduction to the Study of Speech**, New York, Harcourt Brace and Co., 1921.
- Sapir, Edward: “Language”, **Culture, Language and Personality: Selected Essays**, Ed. by., David G. Mandelbaum, Berkeley and Los Angeles, University of California Press, 1949, pp. 1-44.
- Saussure, Ferdinand de: **Course in General Linguistics**, Trans. by. Wade Baskin, New York, Philosophical Library, 1959.
- Saussure, Ferdinand de: **Genel Dilbilim Dersleri**, Trans. by. Berke Vardar, İstanbul, Multilingual, 1998.
- Sayman, Aslı Süreyya: “The Quality of Audiovisual Translation in Turkey and the Course of the Production Process: An Empirical Study on the Subtitled and the Dubbed Versions of *Will and Grace*”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi, 2011.
- Seleskovitch, Danica: “Language and Memory: A Study of Note-Taking in Consecutive Interpreting” (1975), Trans. by. Jacolyn Harmer, **The Interpreting Studies Reader**, Ed. by. Franz Pöchhacker and Miriam Shlesinger, London and New York, Routledge, 2002, pp. 121-129.
- Seleskovitch, Danica, Marianne Lederer: **Interpréter pour traduire**, Paris, Didier Erudition, 1984.

Setton, Robin: **Simultaneous Interpretation: A Cognitive-Pragmatic Analysis**, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins, 1999.

Shuttleworth, Mark, Moira Cowie: **Dictionary of Translation Studies**, Manchester, St. Jerome Publishing, 1997.

Steiner, George: “Translation as *conditio humana*”, **Übersetzung / Translation / Traduction, Part 1**, Ed. by., Harald Kittel v.d., 2004, pp. 1-11.

Stolze, Radegundis: **Çeviri Kuramları: Giriş**, Trans. by. Dr. Emra Durukan, İstanbul, Değişim Yayınları, 2013.

Şahin, Ayhan: “Dubbing as a Type of Audiovisual Translation: A Study of Its Methods and Constraints Focusing on *Shrek 2*”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Atılım Üniversitesi, 2012.

Tahir Gürçağlar, Şehnaz: **Kapılar: Çeviri Tarihine Yaklaşımlar**, İstanbul, Scala Yayıncılık, 2005.

Tahir Gürçağlar, Şehnaz: **Çevirinin ABC’si**, İstanbul, Say Yayınları, 2011.

Tosun, Muharrem: **İşlevsel Çeviribilim**, İstanbul, Değişim Yayınları, 2017.

Toury, Gideon: “The Nature and Role of Norms in Translation” (1978), **The Translation Studies Reader**, 2. bs., Ed. by. Lawrence Venuti, USA and Canada, Routledge, 2004, pp. 205-218.

Toury, Gideon: **Descriptive Translation Studies – and beyond**, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins, 1995.

Tüfekçioğlu, Özden: “Görsel-İşitsel Metinlerin Çevirisinde Mizah Unsurlarının Çevirisi: “Ice Age” Serisi ve Çevirilerinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2013.

Türk Dil Kurumu: **Türkçe Sözlük 2 K-Z**, 9. bs., Ankara, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, 1998, pp. 1137-2523.

Tylor, Edward B. (sir): **Primitive Culture**, Vol I, New York, Dover Publications Inc., 1871.

Uçar, Aygöl: “Özel Amaçlı Derlemi Çevriyazmak: Bir Çevriyazı Modeli”, **Dilbilim Araştırmaları Dergisi**, Sayı 2014/1, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2014, pp. 1-30.

Uyanık, Gözde Begüm: “Spor Çevirmenliğinde Durumların ve Görevlerin Tanımlanması”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2015.

Vardar, Berke, Ömer “Ferdinand De Saussure”, Trans. by. Berke Vardar, Demircan, Emel Ergun, **XX. Yüzyıl Dilbilimi**, İstanbul, Multilingual, 1999, Nüket Güz, Gül Işık, Şeyda pp. 13-50.

Ozil, Erdim Öztokat, Osman
Senemoğlu, Necmettin
Sevil, Emel Sözer:

Vardar, Berke: **Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri**, İstanbul, Multilingual, 2001.

Vardar, Berke, Nüket Güz, **Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Emel Huber, Osman Multilingual, 2002.
Senemoğlu, Erdim Öztokat:

van Doorslaer, Luc: “Risking Conceptual Maps: Mapping as a Keywords-Related Tool Underlying the Online *Translation Studies Bibliography*”, **Target: International Journal of Translation Studies**, 19 (2), Ed. by. Yves Gambier and Luc van Doorslaer, John Benjamins, 2007, pp. 217-233.

Vinay Jean-Paul, Jean **Comparative Stylistics of French and English: A Darbelnet: Methodology for Translation**, Trans. and Ed. by.

Juan C. Sager and M.-J. Hamel, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins, 1995.

Yazıcı, Mine: **Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları**, İstanbul, Multilingual, 2005.

Yıldırım, Rahşan: “A Descriptive Study on the Translation of Idioms from English into Turkish in the Subtitles of Three Popular American Sitcoms”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi, 2018.

Yılmaz, Selim: “Présentation d’un Corpus Oral en Turc Contemporain”, **Usage-Based Linguistic Informatics 12**, Tokyo University of Foreign Studies (TUFS), 2006, pp. 201-220.

Yılmaz, Selim, Arsun Uras
Yılmaz, Burak Özsöz: “Anlama ve Çevirme Arasındaki Sürecin Sözcelem Dilbilimi ve Terminolojisi Işığında Değerlendirilmesi”, **I. Uluslararası Çeviribilim ve Terimbilim: Avrupa Birliği’ne Giriş Sürecinde Türkiye’de Çeviri Sorunları ve Çözüm Yolları Kurultayı Bildiri Kitabı**, Kırıkkale Üniversitesi, 2011, pp. 585-598.

Yılmaz, Selim: “Türkçede Sözlü Derlem Oluşturma Çalışmaları Üzerine Değerlendirmeler (Uluslararası Global COE Program Projesi Çerçevesinde)”, **Corpus-Based Linguistics and Language Education**, Vol. 1,

Tokyo University of Foreign Studies (TUFS), 2012, pp. 165-184.

Yule, George: **The Study of Language**, Great Britain, Cambridge University Press, 1985.

Yule, George: **The Study of Language**, 4. bs., New York, Cambridge University Press, 2010.

Yücel, Bihter Esin: “Mahkeme Çevirmeninin Rolü ve Görünürlüğü”, Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2018.

Yücel, Faruk: **Çevirinin Tarihi**, 2. bs., İstanbul, Çeviribilim Yayınları, 2016.

Cevrimiçi Kaynaklar:

<https://www.washingtonpost.com/news/reliable-source/wp/2016/05/01/the-complete-transcript-of-president-obamas-2016-white-house-correspondents-dinner-speech/>

(Son Erişim: 11.12.2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=hA5ezR0Kh80> (Son Erişim: 11.12.2017)

http://dosya.marmara.edu.tr/fef/imt/Lisans%20Program%C4%B1/Ders%20Icerikleri/Ders_erikleri_3_Mufredat_TR.pdf (Son Erişim: 15.11.2018)

http://dosya.marmara.edu.tr/fef/imt/Lisans%20Program%C4%B1/Ders%20Icerikleri/Ders_erikleri_TR.pdf (Son Erişim: 15.11.2018)

<https://www.britannica.com/topic/language/Language-and-culture#ref27188> (Son Erişim: 05.12.2018)

<https://www.britannica.com/biography/Edward-Burnett-Tylor> (Son Erişim: 26.12.2019)

https://issuu.com/barisericok/docs/liguistics_baris_ericok (Son Erişim: 08.04.2020)

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (Son Erişim: 05.05.2020)

<https://www.aiic.net/site/world/conference/glossary> (Son Erişim: 19.01.2020)

EKLER

EK-1: Onam Formu

T.C. İstanbul Üniversitesi

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sizi Gözde Begüm UYANIK tarafından yürütülen “Ardıl Çeviride Kültürel Referansların Aktarımı” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı lisans öğrencilerinin ardıl çeviride kültürel unsurların aktarımında uyguladıkları stratejileri tespit etmektir. Araştırmada sizden tahminen 50 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda 39 kişi katılacaktır. Araştırma sırasında video ve ses kaydı alınacak olup 5 (beş) yıl süreyle saklanacak ve söz konusu bu kayıtlar silinerek imha edilecektir. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için “ortak katılımcı havuzuna” aktarılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya gbakuzum@gmail.com e-posta adresi ve (542) 274 9768 numaralı telefondan ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının :

Adı-

Soyadı:.....

İmzası: İletişim Bilgileri: e-posta:

Telefon:

İletişim bilgilerimin diğer araştırmacıların benimle iletişime geçebilmesi için “ortak araştırma havuzuna” aktarılmasını; ☐ kabul ediyorum ☐ kabul etmiyorum (lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz)

Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin:

Veli veya Vasisinin

Adı-

Soyadı:.....

İmzası:

Araştırmacının

Adı-

Soyadı:.....

İmzası:

Şahidin:

Adı-

Soyadı:.....

İmzası:

¹Bu cümle yalnızca bir örnek olup bu cümlede araştırmanın amacının ve gerekiyorsa nasıl yapılacağını (örneğin psikometrik test mi, öyle ise kaç soru sorulacağı veya kaç ölçekten oluştuğu; ses kaydı, görüntü alımı, gözlem gibi işlemleri mi içerdiği ve ne kadar süreceği gibi) 3 cümleyi geçmeyecek şekilde kısaca anlatılması beklenilmektedir.

²İmza bölümünde ideal olan katılımcının kendisinin imzasının alınmasıdır. Bu durumda onam formunu katılımcı ve araştırmacı imzalar. Katılımcının araştırmaya bireysel olarak katılmayı kabul edip onam formunu imzalamayı istemediği durumlarda şahide ihtiyaç doğar ve bu durumda araştırmacı ve katılımcı yerine şahidin imzalarının olması yeterlidir.

Verilerin yüz yüze iletişim içermeyen; a) İnternet ortamında toplanması durumunda katılımcıların uygulama materyallerine erişebilmesi için, online sistemde sunulan bilgilendirilmiş onam formunu okuyup araştırmaya katılmayı onayladıklarına dair ilgili kutucuğu işaretlemeleri gerekmektedir. Bu işaretleme katılımcıların onam imzaları yerine geçer. Katılımcılar onam formunun sonundaki “araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine dair” ilgili kutucuğu işaretlemedikleri takdirde onay vermemiş sayılırlar ve bu durumda araştırmaya devam edilmez. b) Telefonla uygulamalarda ise araştırmacı araştırma sorularına geçmeden önce Bilgilendirilmiş Onam Formundaki bilgileri katılımcıya sesli olarak okur. Bu durumda katılımcının sözlü onayı imza yerine geçer. Telefonda bu sözlü onay alınmadığı takdirde uygulamaya geçilmez. Hem İnternet, hem telefon hem de benzeri yüz yüze iletişimin olmadığı ortamlarda yapılan uygulamalarda katılımcı onay vermediği takdirde bir şahidin onayına başvurulmaksızın uygulamaya devam edilmez.

Eğer veriler okullarda, kurumlarda vb. ortamlarda aynı anda birden fazla kişiden grup uygulaması şeklinde toplanacaksa, yine tercihen tüm katılımcıların onam formlarını bireysel olarak imzalamaları istenir. Ancak katılımcı sayısının fazlalığı ve bununla birlikte zamanın kısıtlılığı gibi durumlar söz konusu olduğunda araştırmacı

tüm gruba onam formundaki bilgileri tek seferde sözlü olarak okumayı ve bir imza listesi dolaştırarak katılımcıların araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine dair bu listeye imza atmalarını tercih edebilir. Grup çalışmasında da tercih edilen katılımcının kendisinin imzasıdır, ancak araştırmacının etik kurula tanımlaması gereken ender durumlarda ise şahit, grup adına da imza atabilir. Fakat grup ortamında herkes çalışmaya katılmayı kabul etmeyebilir. Bu durumda sadece araştırmaya katılmayı isteyenlerin çalışmaya alınması ve bu kişiler adına toplu imza alınması gerekmektedir. (Çalışmanızda şahidin imzasını grup adına kullanmak istiyorsanız etik kurula koşullarını açıklamanız gerekmektedir).

³Şahit Kriterleri: Çalışmanın bir üyesi olmayan, araştırmacı tarafından belirlenen ve araştırmacının bulguları üzerinde herhangi bir olumlu/olumsuz etki yaratma olasılığı bulunmayan tarafsız yetişkinlerdir. Katılımcı araştırmaya katılmayı kabul edip onam formunu imzalamayı istemediği durumlarda araştırmacı onam formundaki bilgileri katılımcıya sözlü olarak okur. Katılımcı onayladığını sözlü olarak beyan ederse şahit de bu sözlü onam sürecine yazılı onam formunu imzalamak sureti ile şahitlik ettiğini beyan etmiş olur.

NOT: Araştırmacıdan, onam formunun imza kısmında bulunan ikili seçenekten çalışmasına uygun olan alternatifi yazması ve formda yer alan boşlukları çalışmasına uyarlamak yoluyla onam formuna son halini vermesi ve bu şekliyle formu göndermesi beklenilmektedir.

EK-2: Etik Kurul Kararı

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

İlgili makama,
İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çevre Bilim Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi **Gözde Begüm UYANIK** "Ardıl Çeviride Kültürel Referansların Aktarımı" başlıklı, 2019/160 dosya numaralı 25.09.2019 tarih ve 65397 sayılı başvurusu ile İ.Ü. Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na başvurmuştur. 07.10.2019 tarihinde gerçekleştirilen inceleme sonucunda, adı geçen çalışmada etik açıdan bir sorun olmadığına oybirliği ile karar verilmiştir. Gereğini bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Unvanı / Adı / Soyadı	Kurumu	Araştırma ile ilişkisi	Karar	İmza
Prof. Dr. Naci Tolga SARUÇ (Başkan)	İktisat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Çiğdem Börke TUNALI (Başkan Yardımcısı)	İktisat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	B. Tunali
Doç. Dr. Eray YURTSEVEN (Başkan Yardımcısı)	İstanbul Tıp Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Aydın TOPALOĞLU	İlahiyat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Yasemin IŞIKTAÇ	Hukuk Fakültesi	E ☐ H ☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Selahattin KARABINAR	İktisat Fakültesi	E ☐ H ☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Seyhan NİŞEL	İşletme Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Mustafa Hamdi SAYAR	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Selim YAZICI	Siyasal Bilgiler Fakültesi	E ☐ H ☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Rasim İlker GÖKBULUT	Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Hanife Özlem SERTEL BERK	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Haluk ZÜLFİKAR	İktisat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Enes KABAKCI	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Şerife Sema KARAKELLE	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Göklem TEKDEMİR YURTDaş	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Bengi PİRİM DÜŞGÖR	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Elif YAVUZ SEVER	Edebiyat Fakültesi	E ☐ H ☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	

EK-3: Barrack Obama'nın 2016 White House Correspondents' Dinner Konuşması

[“Cups” playing as Obama walks up. Audience can hear “You’re going to miss me when I’m gone...”]

You can’t say it, but you know it is true.

Good evening everybody. It is an honor to be here at my last, and perhaps the last White House correspondents’ dinner. You all look great. The end of the Republic has never looked better.

I do apologize. I know I was a little late tonight. I was running on CPT, which stands for jokes that white people should not make. That’s a tip for you, Jeff.

Anyway, here we are, my eighth and final appearance at this unique event. And I am excited. If this material works well, I’m going to use it at Goldman Sachs next year. Earn me some serious Tubmans. That’s right. That’s right.

My brilliant and beautiful wife Michelle is here tonight. She looks so happy to be here. It’s called practice. It’s like learning to do three-minute planks. She makes it look easy now. But...

Next year at this time, someone else will be standing here in this very spot and it’s anyone guess who she will be. But standing here I can’t help but be reflective and a little sentimental.

Eight years ago I said it was time to change the tone of our politics. In hindsight, I clearly should have been more specific. Eight years ago, I was a young man full of idealism and vigor. And look at me now, I am gray, grizzled and just counting down the days to my death panel.

Hillary once questioned whether I would be up ready for a 3 a.m .phone call. Now, I’m awake anyway because I have to go to the bathroom. I’m up.

In fact somebody recently said to me, ‘Mr. President, you are so yesterday. Justin Trudeau has completely replaced you. He is so handsome and he’s so charming. He’s the future.’ And I said ‘Justin, just give it a rest.’ I resented that.

Meanwhile, Michelle has not aged a day. The only way you can date her in photos is by looking at me. Take a look. [Show photos over the years] Here we are in 2008. Here we are a few years later. And this one is from two weeks ago. [skelton photo from Canada dinner] So time passes.

In just six short months, I will be officially a lame duck, which means Congress now will flat out reject my authority, and Republican leaders won't take my phone calls. And this is going to take some getting use to. It's really gonna... It's a curve ball. I don't know what to do with it. Of course, in fact, for four months now congressional Republicans have been saying there are things I cannot do in my final year. Unfortunately, this dinner was not one of them.

But on everything else, it's another story. And you know who you are, Republicans. In fact, I think we've got Republican senators Tim Scott and Cory Gardner. They are in the house, which reminds me ... security bar the doors. Judge Merrick Garland come on out. We are going to do this right here. Right now.

It's like the red wedding.

But it's not just Congress. Even some foreign leaders, they've been looking ahead, anticipating my departure. Last week, Prince George showed up to our meeting in his bathrobe. That was a slap in the face. A clear breach of protocol.

Although, while in England I did have lunch with her Majesty the Queen, took in a performance of Shakespeare, hit the links with David Cameron. Just in case anyone was debating whether I am black enough, I think that settles the debate.

I won't lie, look, this is a tough transition. It's hard. Key staff are now starting to leave the White House. Even reporters have left me. Savannah Guthrie, she has left the White House press corps to host the "Today" show. Norah O'Donnell left the briefing room to host 'CBS This Morning.' Jake Tapper left journalism to join CNN.

But the prospect of leaving the White House is a mixed bag. You might have heard that someone jumped the White House fence last week, but I have to give the Secret Service credit. They found Michelle and brought her back. She's safe back at home now. It's only nine more months, baby. Settle down.

And yet somehow, despite all this, despite the churn, in my final year my approval ratings keep going up. The last time I was this high I was trying to decide on my major.

And here's the thing, I haven't really done anything differently. So it's odd. Even my age can't explain the rising poll numbers. What has changed nobody can figure it out. [Image of Cruz and Trump]. Puzzling.

Anyway. In this last year, I do have more appreciation for those who have been with me on this amazing ride. Like one of our finest public servants, Joe Biden. God bless him. I love that guy. I love Joe Biden. I really do. And I want to thank him for his friendship, for his counsel, for always giving it to me straight, for not shooting anybody in the face. Thank you, Joe.

Also, I would be remiss. Let's give it up for our host, Larry Wilmore. Also known as one of the two black guys who's not Jon Stewart. You're the South African guy, right? I love Larry. And his parents are here, who are from Evanston, which is great town. I also would like to acknowledge some of the award winning reporters that we have with us here tonight. Rachel McAdams, Mark Ruffalo, Liev Schreiber. Thank you all for everything you have done. I'm just joking. As you know, "Spotlight" is a film, a movie about investigative journalists with the resources and the autonomy to chase down the truth and hold the powerful accountable. Best fantasy film since "Star Wars."

Look. That was maybe a cheap shot. I understand the news business is tough these days. It keeps changing all the time. Every year at this dinner somebody makes a joke about BuzzFeed, for example, changing the media landscape. And every year The Washington Post laughs a little bit less hard. Kind of a silence there. Especially at the Washington Post table.

GOP chairman Reince Priebus is here as well. Glad to see that you feel you have earned a night off. Congratulations on all your success, the republican party, the nomination process. It's all going great. Keep it up.

Kendall Jenner is also here. And we had a chance to meet her backstage. She seems like a very nice, young woman. I'm not exactly sure what she does, but I'm told that my twitter mentions are about to go through the roof.

Helen Mirren is here tonight. I don't even have a joke here, I just think Helen Mirren is awesome. She's awesome.

Sitting at the same table I see Mike Bloomberg. Mike, a combative, controversial New York billionaire is leading the GOP primary and it is not you. That has to sting a little bit. Although it's not an entirely fair comparison between you and the Donald. After all Mike was a big city mayor. He knows policy in depth. And he's actually worth the amount of money that he says he is.

What an election season. For example, we've got the bright new face of the Democratic party here tonight, Mr. Bernie Sanders. Bernie, you look like a million bucks. Or, to put in terms you'll understand, you look like 37,000 donations of \$27 each.

A lot of folks have been surprised by the Bernie phenomenon, especially his appeal to young people. But not me. I get it. Just recently a young person came up to me and said she was sick of politicians standing in the way of her dreams. As if we were actually going to let Malia go to Burning Man this year. Was not going to happen. Bernie might have let her go. Not us.

I am hurt though, Bernie, that you have been distancing yourself little from me. I mean that's just not something that you do to your comrade.

Bernie's slogan has helped his campaign catch fire among young people. 'Feel the Bern.' 'Feel the Bern.' That's a good slogan. Hillary's slogan has not had the same effect. Let's see this. [image of a boulder on a hill with the slogan "Trudge up the Hill"]

Look, I've said how much I admire Hillary's toughness, her smarts, her policy chops, her experience. You've got admit it though, Hillary trying appeal to young voters is a little bit like your relative who just signed up for Facebook. 'Dear America, did you get my poke? Is it appearing on your wall? I'm not sure I'm using this right. Love, Aunt Hillary.' It's not entirely persuasive.

Meanwhile, on the Republican side, things are a little more, how shall we say this, a little more loose. Just look at the confusion over the invitations to tonight's dinner. Guests were asked to check whether they wanted steak or fish. But instead, a whole

bunch of you wrote in Paul Ryan. That's not an option people. Steak or fish. You may not like steak or fish, but that's your choice.

Meanwhile, some candidates aren't polling high enough to qualify for their own joke tonight. [image of Kasich eating]. The rules were well established ahead of time.

And then there's Ted Cruz. Ted had a tough week. He went to Indiana. Hoosier country. Stood on a basketball court and called the hoop a basketball ring. What else is in his lexicon. Baseball sticks. Football hats. But sure, I'm the foreign one.

Well let me conclude tonight on a more serious note. I want thank the Washington press corps. I want to thank Carol for all that you do. The free press is central to our democracy and, nah, I'm just kidding! You know I'm going to talk about Trump. Come on. We weren't just going to stop there. Come on.

Although I am a little hurt that he's not here tonight. We had so much fun that last time, And it is surprising. You've got a room full of reporters, celebrities, cameras. And he says no. Is this dinner too tacky for the Donald? What could he possibly be doing instead? Is he at home eating a Trump steak, tweeting out insults to Angela Merkel? What's he doin'?

The republican establishment is incredulous that he is their most likely nominee. Incredulous. Shocking. They say Donald lacks the foreign policy experience to be president. But in fairness, he has spent years meeting with leaders from around the world: Miss Sweden, Miss Argentina, Miss Azerbaijan.

And there is one area where Donald's experience could be invaluable and that's closing Guantanamo because Trump knows a thing or two about running waterfront properties into the ground. Alright, that is probably enough. I mean I've got more material. No, no, no.

I don't want to spend too much time on The Donald. Following your lead, I want to show some restraint. Because I think we can all agree that from the start he's gotten the appropriate amount of coverage befitting the seriousness of his candidacy. Ha. I hope you all are proud of yourselves. The guy wanted to give his hotel business a boost and now we are praying that Cleveland makes it through July. Mmm mmm mmn. Hmmm.

As for me and Michelle, we've decided to stay in D.C. for a couple more years. Thank you. This way our youngest daughter can finish up high school. Michelle can stay closer to her plot of carrots. She's already making plans to see them every day. Take a look [image of Michelle].

But our decision has actually presented a bit of a dilemma because traditionally presidents don't stick around after they're done. And it's something that I've been brooding about a little bit. Take a look...

There you go. I am still waiting for all of you to respond to my invitation to connect to LinkedIn. But I know you have jobs to do which is what really brings us here tonight.

I know that there are times that we've had differences and that's inherent in our institutional roles. That is true of every president and his press corps. But we've always shared the same goal to root our public discourse in the truth. To open the doors of this democracy. To do whatever we can to make our country and our world more free and more just.

And I've always appreciated the role that you have all played as equal partners in reaching these goals. Our free press is why we once again recognize the real journalists who uncover the horrifying scandal and brought some measure of justice for thousands of victims around the world. They are here with us tonight: Sacha Pfeiffer, Mike Rezendes, Walter Robinson, Matt Carroll and Ben Bradlee Jr. Please give them a big round of applause.

A free press is why, once again, we honor Jason Rezaian, as Carol noted. Last time this year we spoke of Jason's courage as he endured the isolation of an Iranian prison. This year we see that courage in the flesh, and it's a living testament to the very idea of a free press and a reminder of the rising level of danger and political intimidation and the physical threats faced by reporters overseas.

And I can make this commitment that as long as I hold this office my administration will continue to fight for the release of American journalists held against their will. And we will not stop until they see the same freedom as Jason had.

At home and abroad journalists like all of you engage in the dogged pursuit of informing citizens and holding leaders accountable, and making our government of the

people possible. And it's an enormous responsibility. And I realize it's an enormous challenge at a time when the economics of the business sometimes incentivizes speed over depth, and when controversy and conflict are what most immediately attract readers and viewers. The good news is there are so many of you that are pushing against those trends and as a citizen of this great democracy, I am grateful for that.

For this is also a time around the world when some of the fundamental ideals of liberal democracies are under attack and when notions of objectivity and of a free press and of facts and of evidence are trying to be undermined or in some cases ignored entirely. And in such a climate it's not enough just to give people a megaphone. And that's why your power and your responsibility to dig and to question and to counter distortions and untruths is more important than even ever.

Taking a stand on behalf of what is true does not require you shedding your objectivity. In fact, it is the essence of good journalism. It affirms the idea that the only way we can build consensus, the only way that we can move forward as a country, the only way we can help the world mend itself is by agreeing on a baseline of facts when it comes to the challenges that confront us all. So this night is a testament to all of you who have devoted your lives to that idea, who push to shine a light on the truth every single day. So, I want to close my final White House correspondents' dinner by just saying thank you. I'm very proud of what you've done. It has been an honor and a privilege to work side by side with you to strengthen our democracy. With that I just have two more words to say: Obama out. [Drops mic].

EK-4: Bütünce İçin Seçilen Metnin Katılımcılar Tarafından Yapılan Çevirileri

DG-1

1-

Herkese iyi akşamlar.

Bugün burada olmak bir onur.

Son muhabirler akşam yemeğinde sizi görmek gerçekten harika {son akşam yemeğimiz olsa bile bu}.

Bugün geç geldiğim için özür dilerim ve- ((gülümseyip kameraya bakarak)) == 'hhh şu an yapamadım, gerçekten yapamıyorum şu an, anlamadığım için çevirmeyeceğim o yüzden- ==

2-

Her neyse, buradayız {sekizinci ve son yemeğimizde}.

Çok heyecanlıyım, iyi geçeceğini düşünüyorum.

Kardeşim ve güzel eşim Michelle de burada, o da burada olduğu için çok mutlu.

()

3-

'hhh hhh Gelecek seneye burada başka birisi olacak kim olacağını, merak ediyoruz.

Sekiz yıl önce buraya- sekiz yıl öncesinde politika tonunu değiştirmek istedim {geldiğimde} ve daha da kötüsü olamazdı {herhalde}.

Sekiz yıl önce ben çok daha toydum, şimdi daha cesur bir adamım.

4-

Birçok insan- bazıları şöyle diyor: "Başkan, Justin Trudeau adında yeni biri var. O çok daha yakışıklı ve etkileyici bir adam."

Ben de Justin’e diyorum [[yani, hani]]- “Justin, lütfen, ((ellerini açarak)) bu şekilde şeyler yapma [[yani]] zaten çok da şey değiliz- çok farklı değiliz yani, ben de yakışıklıyım.

5-

Bu sırada tabii Michelle hiç yaşlanmadı ve bunun sebebi de benimle birlikte olması.

[[Yani]] ona bir baksanıza.

Burada 2008’de birlikteyiz

==unuttum== ((gülerek))

((konuşmayı, devamında anlamlandırarak)) Burada 2016’da birlikteyiz, burada iki yıl sonrası, bu da [[işte]] son halim.

İşte zaman böyle akıp gidiyor.

6-

·hhh hhh [[Yani]] altı ay sonra ben tamamen ezik bir adama dönüşeceğim ve insanlar beni adamdan bile saymayacaklar [[yani]], telefonlarıma cevap vermeyecekler {belki de}.

Ama buna, komik olan da, belki alışabilirim {bile}.

O zaman ne yapacağımı bilmiyorum.

Tabii ki dört ay sonra şu an bu (final yemeğindeyiz).

7-

==Burayı atlıyorum, genel olarak bir [[şey]] context yapamadım==

((diğer bölümde, bu bölümden kısım çeviriyor))

8-

·hhh hhh Gidişimden önce- [[yok]]- Prens George’la ((emin olmayarak)) banyosunda görüştük, çok acayıptı.

Ve İngiltere’deyken aynı şekilde ben- Kraliçe ile öğle yemeği yemiştik.

Shakespeare'den falan konuştuk [[işte]] tabii ben yeterince beyaz değildim {bu sohbetler için}.

Çok hoşuma gitmedi.

Haberciler bile bana gülüyor {bazen}.

Beyaz Saray basını, CNN, ((gülerek)) ==bir şey bir şey oluyor burayı anlamadım==

9-

'hhh hhh Bir şekilde, her şeye rağmen, son yılımda beni destekleyenler artıyor {anlamadığım bir şekilde}.

En son bu durumda, °ilkokulda° karşılaşmıştım.

10-

Bu Beyaz Saray muhabirler yemeğinde- bu yemek çok güzeldi, her şey için çok teşekkür ederim.

Burada olduğum için gurur duyuyorum.

Çok onurluyum ve sizinle birlikte çalışmak gerçekten çok güzeldi.

Bu demokrasinin temsilcisi olan Beyaz Saray'ı- Beyaz Saray'da yaptığım her şey için çok mutluyum.

Ve bir şey daha söyleyeceğim, iki kelime: Obama kaçar.

DG-2

1-

Herkese merhaba, burada konuşmak benim için bir onur.

Bugün burada Beyaz Saray açılış konuşmasını yapmak üzere bulunuyoruz ve Cumhuriyetimiz hiç bu kadar iyi olmamıştı.

Öncelikle özür dilemek istiyorum çünkü bu bugün buraya biraz geç kaldım; çünkü sii-CPT ((Türkçe)) hazırlıyordum.

Bu da Şu demek oluyor; beyaz insanların- beyaz tenli insanların yapmaması gereken Şakalar bu- ((ellerini bilmiyor gibi iki yana aarak)) bu anlama gelmekte.

2-

Her neyse, bu benim sekizinci ve son konuşmam.

Burada olduğum iain heyecanlıyım.

Umarım bu konuşmam iyi gider ve işe yarar; iünkü aynı konuşmayı seneye de kullanmayı düşünüyorum.

EŞim Michelle de burada, aranızda {bu akşam}.

Burada olmaktan o da mutlu, kendisi iain de bu akşam burada bulunması- ((kafasını iki yana sallayarak)) burada bulunması iyi bir alıştırma olacaktır diye düşünüyorum.

3-

Bu sene aslında benden daha çok göz önünde bulunan kişiyi- bir başkası var- bu kişiyi tahmin edebilen olacak mı(?)

Burada kürsünün arkasında konuşuyorum ama sekiz sene önce- zaman deđiŐiyor sekiz sene önce bugünü, bugünün bu Şekilde olacağını tahmin edemiyorduk, tahmin edemezdim.

Ve sekiz sene önce daha genç, daha güçlü kuvvetli bir adamdım. ==°bu kadar°==

4-

Ve çoğu kişi bana “Başkan, Sayın Başkan aynı dün- dün nasılsanız bugün de öylesiniz.” diyorlar.

[[İŞte]] yakışıklı olduğumu, hala güçlü kuvvetli olduğumu söylüyorlar {aynı Justin Trudeau gibi}

Ve o onun iain geleceğin beni olduğum söyleniyor ama bence Justin biraz kendine- ((gülümseyerek)) bu- bu kulvarda olmaması lazım; biraz- benim kulvarımda olamaz.

((ellerini iki yana aarak)) Bir zamanlar ben de öyleydim. ()

5-

Michelle, bugün dünkü olduğu gibi değil; değişti.

Bunu anlayabilmek için de fotoğraflara bakabiliriz.

İşte 2008’de biz.

Birkaç sene sonra yine biz.

((gülerek)) Bu da iki hafta öncesine ait bir fotoğrafımız.

Zaman geçiyor.

6-

Altı kısacık ayım kaldı {görevimi bitirmek için} ve bu altı aydan sonra ((kafasını yana eğerek)) benim de işim bitmiş olacak ve üzerinde- kurduğum otorite [[işte]] yapacağım aramalar dikkate alınmayacak.

Bununla ne yapmam gerektiğini bilmiyorum, ama bu sene son senem ve °evet bu sene son senem° ()

7-

Büyük ihtimalle bazıları da, benim artık varlığımı da ciddiye almamaya başladılar.

Örneğin geçenlerde, Prens George- Prens George’la tuvalette ((gülerek)) bir görüşme gerçekleştirdik.

((kafasını iki yana sallayarak)) Bu görüşmede [[işte]] yüz yüze °oturuyorduk°.

==°devam edelim°==

8-

Ama, Kraliçe Elizabeth’le bir öyle yemeği yedik.

Ondan sonra, Shakespeare’nin bir oyununu izlemeye gittik ve burada ışıklı bir yere oturdum {ki; siyah olduğum için- siyah bir tene sahip olduğum için, görünebileyim diye}.

Burada zor bir konuşma yapıyorum ve muhabirler bile sanırım artık bana aynı tutumu sergilemeye başladılar.

[[İşte]] CBS’in sunucusu ya da CNN’in sunucusu Jack de- Jack gibi...

9-

Beyaz Saray'dan ayrılmam sanırım herkesi harekete geçirdi ve geçenlerde birisi pencereden içeri girmeye çalıştı ve hemen güvenlik görevlilerini harekete geçirdim.

Ve Michelle de orada bu ana tanıklık ediyordu.

Burada konuştuğum için aslında çok memnunum.

İlk- son senemde sanırım kabul edilebilirliğim bir tık daha arttı gibime geliyor.

En son burada konuşma yaptığımda bu durum daha farklıydı.

10-

Konuşmamı teşekkür ederek bitirmek istiyorum, {çalışma arkadaşlarıma da}...

Yan yana, demokrasi adına çalışmak benim için büyük bir onurdu.

Ve son sözümü de şu şekilde bitirmek istiyorum: ((emin olmayarak ve sesi incelerek))

°Obama°

DG-3

1-

İyi akşa- herkese iyi akşamlar.

Burada olmak büyük bir onur.

Bu benim en son belki de- hatta en son tanışma yemeğim.

Herkes bu akşam iyi görünüyor.

Cumhuriyetin sonu daha iyi hiç- daha önce hiç bu kadar iyi görünmemişti.

Geç kaldığım için özür dilerim CPT'lerle uğraşıyordum.

CPT, yani beyaz insanların yapmaması gereken şakalar.

2-

Her neyse, bu arada, bulunmamın sekizinci yılı.

Bu- bu iş eşsiz buluşmada bulunduğum için çok heyecanlıyım.

Güzel karım Michelle de burada.

Mutlu görünüyor evet; {bu, pratik yapmasından dolayı}.

3-

Gelecek sene benim yerime konuşma yapacak kişinin hangi kadın olduğunu hepimiz biliyoruz, tahmin ediyoruz az çok.

Sekiz yıl önce siyasi duruşumuzu değiştirmemiz gerektiğini söylemişim ama görünüyor ki daha spesifik olmalıymışım.

Sekiz yıl önce genç, idealist ve cesur bir adamdım ama şu anda gri saçlıyım ve ölümümü bekliyorum.

4-

Hillary bana daha önce gecenin üç- gece yarısı üçte bir telefon konuşmasına hazır olup olmayacağımı sordu; ama ben zaten ((garipseyerek)) o saatte kalkıp tuvalete gidiyorum.

Bana geçenlerde birisi “Başkanım siz artık [[hani]] çok eski moda kaldınız. Artık yeni moda Justin Trudeau. O, çekici bir insan ve geleceği temsil ediyor.”

Ben de dedim ki; “Bırak bunları Justin.”

5-

Bu sırada Michelle hiç yaşlanmadı.

Fotoğraflarda onu °ayırt etmeniz için sadece bana bakmanız gerekiyor°.

2008’de biz.

İki sene sonra biz.

((gülerek)) Bu da iki hafta önceden.

Zaman geçiyor {gördüğünüz gibi}.

6-

Altı ay gibi kısa bir süre sonra artık görevimi bırakacağım.

Bu demek oluyor ki; Cumhuriyetçi kongre üyeleri artık benim telefonlarımı açmıyorlar.

Buna alışmak biraz vaktimi alacak.

Ne yapacağımı bilmiyorum.

7-

Siz kim olduğunuzu biliyorsunuz.

Şu anda burada Cumhuriyetçi Parti'den Tim Scott ve Tory Gordon da burada.

Güvenlik görevlileri kapıları kapatın {şimdi}.

Burada başlıyoruz {yargılamaya}.

Sadece ülkemizde değil, yabancı liderler de benim gitmemi bir an önce bekliyor.

Daha geçenlerde Prens George bornozla beni karşıladı.

Bu, protokolün çok- protokolün çiğnenmesi- protokolün çok °feci biçimde° çiğnenmesi.

8-

°Kraliçeyle bir şey dinledik°.

Yeterince siyahi olduğumu düşünmeyenlere bu bir cevaptır.

Bu zor bir geçiş dönemi.

Gazeteciler bile beni bıraktı.

() ((emin olmayarak)) CBS'i sunmaya gitti.

9-

Ama Beyaz Saray'ı bırakmanın- bırakmak bana karışık duygular yaşıyor.

Geçtiğimiz günlerde birisi çitlerden atladı.

Gizli Servis'e buradan teşekkürlerimi sunuyorum.

Michelle'i buldular; şimdi sağ salim güvende.

Ama, yine de bu karışıklıklara rağmen, onay oranım hiç olmadığı kadar yüksek, {son-kariyerimin son senesinde de}.

En son bu kadar yüksek olduğunda üniversitede hangi bölümü seçeceğime karar vermeye çalışıyordum.

10-

Beyaz Saray'daki gazetecilerle son buluşmamı kapatırken, size teşekkür etmek istiyorum.

Sizlerle birlikte çalışmak bir onur ve bir ayrıcalıktı.

Söyleyeceğim son iki kelime var: Obama gider.

DG-4

1-

Merhabalar.

Sonuncu Beyaz Saray görüşmesine hoş geldiniz.

Cumhuriyetimizin sonu hiç bu kadar güzel durmuyordu.

Geç kaldığım için üzgünüm; CPT izliyordum.

Bu da beyazların yapmaması gereken şakalar üzerine bir şeydi.

2-

Burada sekizinci- son olarak bulunuyorum.

Heyecanlıyım.

Bu materyal tutarsa, ((ellerini iki yana açıp gülümseyerek)) bir sonraki sene Goldman Sachs'ta deneyeceğim {şansımı}.

((gülerek)) Birazcık kazanç olacak gibi.

Mükemmel eşim Michelle bu akşam burada.

Mutlu görünüyor.

Yani, pratik yapmak böyle bir şey.

[[hani]], jimnastikçiler gibi; yapa yapa öğreniyorsunuz.

3-

Bir sonraki sene burada başka birisi olacak.

O kadının kim olduğunu bilemiyoruz.

Ama burada durmak bana geçmişî hatırlattı, beni duygusal yaptı.

Sekiz sene önce ben, politikamızın tonunda- teninde bir değışiklik olacağını söylemişim.

Tekrar geriye baktığımda daha spesifik olmam gerektiğini düşünüyorum.

Sekiz sene önce ben genç bir adamdım, idealisttim, hareketliydim.

Tabii şimdi ağardım, yaşlandım.

4-

Bana saat üçte- sabah üçte “Telefon konuşmaları için kalkabilecek misiniz?” diye sormuşlardı.

Şimdi tuvalete gitmem gerektiği için zaten kalkıyorum {o saatlerde}.

Yakın zamanda biri bana dedi ki; “Başkan, sen geçmişte kaldın. Justin Trudeau, o genç adam; gelecek”.

Dedim ki; “Justin, kes”.

5-

·hhh Öte yandan hhh eşim Michelle hiç yaşlanmadı.

Yaşını anlamak için, benimle olan fotoğraflarına bakmanız gerekiyor.

Burada 2008’deyiz.

Birkaç sene sonra.

((gülerek)) Bu da iki hafta öncesinden bir resim.

Zaman hızlı geçiyor.

6-

Altı kısa ay içinde, ben başkan kurusu olacağım.

Bu yüzden kongredekiler, Cumhuriyetçiler açıkça ((umursamaz şekilde gülerek)) benim otoritemi reddediyor, telefonlarımı açmıyorlar.

Yani bu, çok ani bir dönüş oldu.

Alışamadım, bilmiyorum.

Ama, son dört aydır kongredeki cumhuriyetçiler planladığım hiçbir şeyi yapamayacağımı söylüyorlar.

Maalesef bu akşam yemeği onlardan biri değildi.

7-

Ama Cumhuriyetçileri şimdi görüyoruz.

Tim Scott, Bay Garden, buradalar, {Beyaz Saray’da}.

Bu da bana hatırlatıyor ki; “Güvenlik, lütfen kapıları kapatın. Sayın Garden, hazırsanız şimdi hemen burada görüşelim. Tıpkı Game of Thrones’taki düğün gibi.”.

Ama sadece kongre değil, öbür önemli liderler de bana böyle davranıyor.

Geçen hafta Prens George benimle buluşmaya geldiğinde sadece bir bornoz giyyordu.

[[Yani]] suratıma böyle vurmasaydı olurdu.

[[Yani]] bana olan saygısızlığı böyle açıkça ortaya koymasa olurdu.

8-

Majesteleri Kraliçe ile Shakespeare izledik.

Oradayken David Cameron’la öğle yemeği yedik.

Bazen insanlar yeterince siyahi olup olmadığını soruyorlar.

Bence bunlar bu tartışmayı kapatmaya yeterli delil.

Ama gerçekten zor bir geçiş süreci {Beyaz Saray’ın anahtarlarını geri vermek}.

Burada çalışan insanlar bile ayrılmaya başladı.

Magazin programların Today Showlara, haber kanallarına, gazeteciliği bırakıp CNN’e geçen bile var.

9-

Ama [[yani]] Beyaz Saray'dan ayrılmak gerçekten birçok duyguyu beraberinde getiriyor.

Mesela geçen hafta çitten atlayıp girmeye çalışan biri vardı.

Ama Gizli Servis'e burada takdirlerimi sunmalıyım.

Michelle'i buldular ve eve geri getirdiler.

Çok yetenekliler.

Ama gerçekten tam bir dönüş oldu.

Bu son yılımda, halktan beğeni notum sürekli artıyor.

Kendimi en son bu kadar iyi hissettiğimde üniversitedeki bölümümü seçiyordum.

10-

Benimle bu son Beyaz Saray yemeğine geldiğiniz için teşekkür ederim.

Demokrasimizi güçlendirmeye yardım ettiğiniz için teşekkür ederim.

Ve size söyleyecek iki sözüm var: Obama gider.

DG-5

1-

İyi akşamlar beyler, bayanlar.

Son Beyaz Saray buluşmasındayız.

Hatta tamamıyla son {benim açımdan}.

Bu yüzden- biraz geç kaldım; bu yüzden özür dilerim.

Bi- bir şeyle meşguldüm.

ŞB ((Türkçe)) [[şey]] ==neyle alakalı(?)== ((gülümseyerek))

Beyaz insanların yapmaması gereken şakalarla alakalı bir şeyle meşguldüm.

O yüzden biraz geciktim.

2-

Her neyse, sekizinci ve son buluşmamız {burada}.

Biraz heyecanlıyım.

Karım Michelle burada ve burada olduğu için pek mutlu.

Bu birazcık alıştırmaya gibi ((emin olmayarak)) {onun için}.

3-

Seneye bugün yerimde bir başkası olacak ve muhtemelen karşı cins.

Sekiz sene önce siyasetin rengi değişti; şimdi cinsiyeti değişecek.

Sekiz sene önce ilk başkan olduğum zaman gençtim, ideallerim vardı.

Şimdi ise çöktüm denilebilir, yaşlıyım, saçlarım grileşti ve buradayım.

4-

İnsanlar [[hani]] soruyor; emekliye ayrıldığınız- ayrılma konusunda ne hissettiğinizi.

Ben de diyorum ki; “En azından tuvalete gidecek zamanım olacak”.

Ve şu var; Trudeau ile alakalı bir şeyler duyuyorum.

[[İşte]] onun çok genç olduğuna ve sizin yerinizi dolduracağı- benim yerimi dolduracağını söylüyorlar ve söylediğim tek şey “Justin, biraz sakın ol.”.

Eminim, benim yerime geldiği zaman aynı şeyleri söylemeyecekler ya da düşünmeyecek.

5-

() Onu anlamamanın- Michelle’i anlamamanın tek yolu benim fotoğraflarıma bakmak.

Burada 2006- 2008 yılındaki fotoğrafımız.

İki sene sonrası.

((gülerek)) Ve bu iki hafta öncesi.

Zaman geçiyor.

6-

Şimdi altı kısa ay kaldı.

Bu altı aydan sonra normalde yaptığım, alışık olduğum şeyleri yapamayacağım.

Bu biraz farklı bir durum.

Şimdi son senemdeyim ve son sene olduğu için yapamayacağım şeyler de var.

Ne olacağını bilmiyorum.

7-

Aramızda- bugün aramızda Cumhuriyetçilerden iki kişi var.

() güvenlik kapıları tutsun ve bu işi bu gece burada halledelim {bence bu kadar kalabalık varken}.

8-

((çeviri yapmadı))

9-

Beyaz Saray'dan ayrılmanın birçok zorlayıcı yanı var.

Mesela geçenlerde biri Beyaz Saray'dan atlamaya çalıştı ve Gizli Servis'in hakkını vermeliyim.

Meğerse bunu yapmaya çalışan Michelle'miş.

10-

Bu son Beyaz Saray buluşmasında yine yanımda olduğunuz için teşekkür ederim.

Çok güzel bir yolculuktu.

Söylemek istediğim iki şey daha var: Obama ((ağızına mikrofon tutup mikrofonu atma hareketi yaparak))

DG-6

1-

Herkese iyi akşamlar.

Son basın toplan- toplantısında burada olmak büyük bir onur.

Cumhuriyetin sonu hiç bu kadar iyi gözükmemiştir.

Geç kaldığım için özür dilerim.

Bundan sonra yapacağım şakaları beyazlar yapmamalı.

2-

Sekizinci ve son kez burada olmak büyük bir onurdur {bu eşsiz toplantıda}.

Burada olduğum için çok heyecanlıyım.

Güzel ve harika karım da burada.

Burada olduğu için mutlu.

Çok pratik yaptığı için gülümsüyor.

Bu sanki üç dakikalık plank yapmaya benziyor.

3-

Önümüzdeki sene bu toplantıda başka biri durduğum yerde duracak.

Bu kadının kim olduğunun hakkında bir fikriniz var mıdır(?)

Sekiz sene önce politika- politik dilimizde bir değişime ihtiyacımız olduğunu söyledim.

Keşke daha fazla vurgulasaymışım.

Sekiz sene önce genç bir adamdım.

4-

Hillary gece üçte aramasına hazır olup olmadığını sordu.

Ona her şekilde uyanık olacağımı çünkü (met) odasına gittiğimi söyledim.

Geçenlerde birisi bana modamın geçtiğini söyledi.

Artık Justin Trudeau'nun yakışıklı ve etkileyici olduğunu ve geleceğin o olduğundan bahsetti.

Justin, adamım bir rahat ver.

Şu an pişmanım.

5-

Michelle'in bana baktığı fotoğraflar var.

Burada 2008 yılında.

Bu fotoğraf 2010 yılından.

((gülerek)) Bu fotoğraf da iki hafta öncesinden.

Zaman geçiyor.

6-

Altı ay sonra kongre aramalarımı reddedecek, aramalarımı ve otoritemi reddedecek.

Şu an ne yapacağımı bilmiyorum.

Alışmam biraz zaman alacak.

7-

Cumhuriyetçilerin hikayesinde Tim Scott ve Gardner ve Beyaz Saray'ın güvenliğini anlıyorum.

Ayrılışımı merakla bekleyen kişiler var.

Geçen hafta Prens George üstünde bornozuyla toplantı yaptı.

Ve bu gerçek, yüzüme bir tokat gibi çarptı.

8-

((çeviri yapmadı))

9-

Geçenlerde birisi Beyaz Saray'ın çitlerinden atladı.

Gizli Servisime bunun için bir şey demem gerekiyor.

Şu anda kişi güvende.

Nasıl olduysa son yılımda kabul oranım oldukça yüksek.

10-

Beyaz Saray basın toplantısını, konuşmamı burada noktalamak istiyorum.

Hepinizle yan yana çalışmak büyük bir zevkti.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Demokrasimiz için gerçekten hizmet ettiğimizi düşünüyorum.

Son iki lafım var: Obama ((gülümseyerek)) mic drop.

DG-7

1-

İyi akşamlar {herkese}.

Öncelikle burada son kez sizlerle beraber olmak, değerli basın mensuplarıyla olmak benim için bir onur. 'hhh

hhh Nasıl ifade edeceğimi bilemiyorum ama sizlere bir şey söylemek istiyorum: CPT {ki, şunu şuna denk geliyor, şuna mukabil: yapılmaması gereken şakalar}.

2-

Neyse, ne diyorduk (?)

Sekizinci ve son kez burada olmak benim için bir başka,

Açıkçası bugün birazcık şaşkırım.

Her şeyin yanı sıra burada olmak benim için onur verici.

Eşim, canım eşim, güzel eşim burada.

Ona bir alkış alalım.

Bugün kendisi bir başka güzel.

3-

Kendimi nasıl ifade edeceğimi bilmiyorum, ama sekiz yıl önce- sekiz yıl önceye nazaran düşündüğümüzde, tabii sekiz yıl içerisinde her şey değişti.

Özel olmaya karar verdim, farklı olmaya karar verdim.

Sekiz yıl önceye baktığımızda daha genç bir- toy bir gençtim, idealisttim.

Ya peki Şimdi (?)

Olduğum duruma bakın.

4-

[[Şimdi]] geÇenlerde birisi bana bir soru yöneltti, {Justin Trudeau hakkında}.

Justin Trudeau'nun çok yakışıklı olduğunu, senin karizmanı çizdiğini söyledi.

Ben ise sadece çok yakışıklı olduğunu- senin karizmanı çizdiğini söyledi.

Ben ise sadece ona gidip biraz  kafa dinlemesini s yledim .

5-

() ==Geri alabiliyor muyuz(?)== Burada nikahtayız.

Birkaç sene önce- birkaç sene sonra.

((gülümseyerek)) Bu da iki hafta evvel.

Ömür geçiyor.

6-

Şurada altı ay kaldı {çok değil ya}.

Bir altı ay sonra kabuğuna çekilmiş bir emekli olacağım.

Altı ay sonra ne mi olacak(?)

Meclistekiler- meclisteki senatörler beni artık hiç takmayacaklar.

 nsanları- çok normal bir insan olacağım.

Şahken adeta mat olacağım.

7-

Başka bir konu daha var.

[[tabii]] aramızda Cumhuriyetçiler var.

((konuşmacının bahsettiği kişiyi işaret ederek)) Bahsettiğim beyefendi.

Tabii bunun yanı sıra koltuğumda gözü olan (veya benim gitmemi) bekleyen kimileri var {Prens George gibi}.

Ona buradan sevgiler gönderiyorum.

8-

==koptum==

((çeviri yapmadı))

9-

Size bir sır vereceğim.

Aslında bu son senemde çok da farklı bir şey yapmayacağım.

Olanı korumaya çalışacağım.

10-

Hepinize çok çok teşekkür ediyorum.

Ayağınıza sağlık {geldiğiniz için}.

Burada olmak, sizlerle beraber karşınızda olmak benim için onur vericiydi.

Demokrasi için, Cumhuriyet için kucak dolusu saygılar, sevgiler.

DG-8

1-

İyi akşamlar {herkese}.

Burada bulunmak, sizin aranızda bulunmak benim için bir şeref.

Hepiniz iyi görünüyorsunuz; çok şık görünüyorsunuz.

==Arada bir şaka var orayı tam duyamadım==

Geç kaldığım için özür dilerim.

CPT'ler üzerinde çalışıyordum, {ki açılımı da beyaz insanların yapmaması gereken şakalar}.

2-

Neyse, şu anda buradayım.

Bu eşsiz etkinliğe sekizinci ve son kez katılıyorum.

Heyecanlıyım {tabii ki}.

Bu arada iç dizaynı da çok beğendim.

Bir sonraki Goldman Sachs etkinliğinde de görmek isterim (diyor).

==Bir şey var yine orası kaçtı. Bir inside joke tarzı bir ara, orası kaçtı==

Eşim de burada.

Zeki ve 'hhh' güzeller güzeli eşim de bugün burada.

Geldiği için ne kadar mutlu görünüyor di mi(?)

Tabii buna pratik deniyor.

3-

Geleceğimiz yıl, burada benim bulun bulduğum yerde başka- bizim bulduğumuz yerde başka birisi olacak.

Kim olacak tabii ki bilmiyoruz.

Ama tabii ki, hayal etmeden duramıyorum.

Sekiz yıldır buradayım ve sekiz yıl önce geldiğimde siyasetin tonunu biraz daha değiştirmemiz gerektiğini düşünüyordum ama belli ki biraz daha ((gülerek)) spesifik konuşmam gerekiyormuş.

Sekiz yıl önce buraya geldiğimde daha gençtim, daha idealisttim, daha hayalperesttim, daha hayal doluydum.

Ama şimdi de bakın buradayım.

Bu şekilde karşınızda °konuşuyorum°.

4-

Hillary bana zamanında gece üçte telefon konuşması yapabilir miyim, telefona cevap verebilir miyim diye sormuştu.

Şimdi olduğunda yapıyorum; çünkü tualete gitmek için kalkıyorum, o saatte ayaktayım.

Birisi bana demişti ki; “Sayın Başkan, artık sizin yerinizi Justin Trudeau alıyor. Daha genç, daha yakışıklı, daha çekici. Geleceğin siyasetçisi o” demişlerdi.

Ben de cevap vermiştim; ”Justin mi(?). Bırakın, lütfen bırakın {Allah aşkına}.”

5-

Tabii, bu süre zarfı içinde Michelle sanki hiç yaşlanmamış gibi.

Hatta buna anlamak için fotoğraflara bakabilirsiniz.

Buyurun bakalım {birlikte}.

İşte 2008 yılında birlikte olduğumuz bir fotoğraf.

Birkaç yıl sonra yine birlikte olduğumuz başka bir fotoğraf.

Bu fotoğraf da iki hafta öncesine ait.

O yüzden ((gülerek)), ((ellerini iki yana açarak)) zaman öldürür.

6-

Tabii ki, altı ay gibi kısa bir süre içerisinde artık yaşlı bir ördek olacağım.

Kongredeki Cumhuriyetçiler artık telefonlarıma bakmayacak.

Açıkçası bu birazcık- bu biraz daha- buna birazcık alışmam gerekecek.

Çünkü, mesela son senemde ne yapmam gerektiğini kendileri ile konuşuyordum.

==Orası geçti. O son cümlemin son kısmını duyamadım, çeviremedim.==

7-

Siz kim olduğunuzu biliyorsunuz.

Hangi Cumhuriyetçilerden bahsettiğimi biliyorsunuz.

Mesela Tim Scott gibi.

Güvenlikler kapıları kitleyin; yargıçlar buraya gelsin.

Bu işi bu gece ((işaret parmağı ile masaya vurarak)) burada çözeceğiz.

Tabii, bazı yabancı liderler de gidişimi dört gözle bekliyor.

Mesela, yakın bir zaman önce Prens George ile birlikteydik.

Yanımda havlusuyla geziyordu.

Tabii ki bir tokat etkisi yarattı {bende}

Ve kesinlikle ((başını iki yana sallayarak)) protokole uygun değildi.

8-

Majesteleri Kraliçe ile de yemek yedik.

David Cameron’la da birlikteydik.

‘hhh hhh Bu size bir fikir verecektir.

Tabii ki bu benim için zor bir geçiş süreci {takdir edersiniz ki}.

İyi bi- basın mensupları bile beni terk etmeye başladı.

Örneğin; Beyaz Saray’da gazeteci olanlardan bir kişi başka bir kanalda The Morning Show adlı bir program sunmaya başladı.

Birisi CBS This Morning adlı programı sunmaya başladı.

Ve hatta bir tanesi gazeteciliği bırakıp CNN’de çalışmaya bile başladı.

9-

Tabii ki görevi bırakıyor olmak karışık duygular hissetmeme sebep oluyor; bunu biliyorsunuzdur.

Örneğin; geçen hafta biliyorsunuz birisi Beyaz Saray’ın çitlerinin üstünden atlayarak Saray’a girmeye çalıştı.

Bu konuda, Gizli Servis’e gerçekten hakkını vermek istiyorum.

Çok iyi bir iş çıkarttılar.

Ve her şeye rağmen, bütün bunlara rağmen, son senem olmasına rağmen, beni onaylayan insanları- insanların beni onaylama, bana verdiği daha doğrusu beni onaylama oranı gittikçe yukarı çıkıyor.

Artmaya devam ediyor.

En son böyle olduğunda nereyi, hangi bölümü okumam gerektiğini düşünüyordum.

Hangi bölümü okuyacağıma karar vermeye çalışıyordum.

10-

Konuşmamı tabii ki Beyaz Saray çalışanlarına teşekkür ederek kapatmak istiyorum.

Burada bulunmak benim için çok büyük bir onur, çok büyük bir ayrıcalıktı.

Demokrasimizi güçlendirmek için sizinle omuz omuza çalışıyor olmak çok güzel bir histi.

Sadece söyleyeceğim son bir şey var: ((mikrofonu yere atma hareketi yaparak))
Obama kaçır.

DG-9

1-

Hepiniz hoş geldiniz, hepinize iyi akşamlar diliyorum.

Bugün burada olduğum için, bu son buluşmada burada olduğum için çok mutluyum.

Umarım hepiniz iyisinizdir.

Cumhuriyet hiç bu kadar güzel gözüküyordu.

Geç kaldığım için de özür dilerim; beyaz insanların yapmaması gereken şakalarla ilgili birtakım uğraşlarım mevcuttu.

Bunlarla ilgileniyordum.

Bu da sana bir öneri olsun.

2-

Bugün burada olduğum için çok mutluyum.

Bugün sekizinci ve son toplantıma katılıyorum.

Bu eşsiz toplantının son misafiri olacağım.

Çok heyecanlıyım.

Umarım gelecek yıl daha iyi olur {sizin için}.

Güzel ve zeki karım Michelle de burada.

Kendisi burada olduğu için çok mutlu.

Umarım bu senin için bir alıştırma oluyordur.

3-

Önümüzdeki sene burada benim yerimde başka biri duruyor olacak.

Başka biriyle bu konuşmayı yapıyor olacaksınız.

Kim olduğunu düşünmek isterdim, ama malum.

Sekiz sene önce buraya geldiğimde çok daha farklı bir insandım.

Daha gençtim, daha cesurdum.

Şimdi artık palazlandım ve daha farklı yaklaşıyorum.

Sekiz yıl önce buraya geldiğimde artık politik tonumuzdaki, konuşmalarımızdaki ve politikamızdaki değişimlerin zamanı geldiğini söylemiştim ve sanırım bundan daha da spesifik olamazdım.

4-

Eskiden olsa saat gece üçte ayakta olduğumda bir telefon konuşması için beklediğimi zannederlerdi, ama şu an sadece tuvalete gitmek için kalkıyorum.

Bugün bir vatandaş bana Trudeau'nun beni yerimden edeceğine ve benim- benden daha iyi olduğunu söyledi.

Onun geleceğimiz olduğunu söyledi.

Daha da güzel bir insan olduğunu söyledi.

Sadece beni rahat bırakın {artık}.

5-

Michelle, öte yandan hiç yaşlanmadı.

Ve onun yaşlandığını ve zamanın geçtiğini anlamak için sadece benim onun yanında olduğum fotoğraflara bakmanız yeterli.

Burada 2008'de beraberiz.

Burada 2008'den birkaç sene sonra tekrar bir aradayız.

((gülümseyerek)) Ve bu sadece iki hafta öncesinden.

Yani zaman hızla geçiyor.

6-

Sekiz kısa ay sonra ben tamamen gitmiş ve normal bir insan olacağım.

Kongre beni dinlemeyi reddedecek ve Cumhuriyetçiler telefonlarıma bile bakmayacak.

Ben buna alışkın bir insan değilim.

Ne yapacağımı da çok iyi bilmiyorum.

Hatta onlar bana dört ay kala neleri yapamayacağımı ve bu son senemde nelerle baş edemeyeceğimi anlatıyorlar.

7-

Bunları kenara koyarsak, biliyorsunuz ki biz Cumhuriyetçileriz.

Burada Gardner ve Scott'ı görebilirsiniz.

Onlar kapıdaki güvenlikler gibidir.

Ve “Bu işi burada yapacağız, hemen yapacağız, şimdi yapacağız(!)” diye her zaman arkamda olduklarını hissettirirler.

Hatta şu anda kongre üyeleri şu andan bile benim geleceğimle ilgili, ayrılışımla ilgili birtakım tahminler yapmaya başladı {bile}.

Geçen günlerdeki konuşmamıza Prens George tuvaletinden katıldı.

Bu da yüzüme tokat gibi indi ve bir şeyleri bana gösterdi.

8-

Bunu gördükten sonra, onları tabii izlememeyi tercih ettim.

Shakespeare'i oynarken sahnenin altındaki krallar gibilerdi.

Ve bu da sanırım yeterince siyahi olduğumu kanıtlıyor.

Bu son- bu tartışmaya bir nokta koyuyordur diye düşünüyorum.

Biliyorum ki bu bir geçiş dönemi olacak.

Zor ve çok da yapılacak bir Şey yok.

Şu anda gazeteciler ve yayıncılar bile bana gülüyorlar.

CBS, CNN gibi kanallar bile benimle dalga geçebiliyor.

9-

Tabii bu- yine bunları da bir kenara koyarsak, Beyaz Saray’dan ayrılmak bir bakıma güzel bile olacak.

Yakın zamanda bildiğiniz gibi biri bahçe itlerimizden atladı ve Michelle’i kaçırmaya çalıştı.

Ama kendisi Şu anda iyi.

İlginç zamanlar yaŐıyoruz.

Her Şeye rağmen, bütün bu olanlara rağmen dönüp baktığımızda hala yapmaya alıŐtıėım Şeyler, ortaya koyduğım Şeyler ilerlemeye devam ediyor.

10-

Baktığımızda burada artık son söyleyeceğim Şeyler {size}.

Hepinize çok mteŐekkirdim ve hepinizle çok fazla gurur duydum.

Yaptığınız işler için hepinizle gurur duyuyorum ve vnyorum.

Burada sizinle beraber yan yana çalışmak büyük bir onur- demokrasi adına çalışmak büyük bir onurdu.

Son söyleyeceğim iki kelime ise; Bye bye.

DG-10

1-

İyi akşamlar {herkese}.

Bu akşam burada benim son konuşmam ve genel olarak son konuş- teknik olarak, potansiyel olarak son konuşmada bulunmaktan onur duyuyorum.

Hepiniz harika gözüküyorsunuz.

Cumhuriyetin son sonu hiç bu kadar güzel gözükmemiştir.

Bugün biraz geç kaldığım için özür dilerim.

2-

Bugün sekizinci ve final konuşmamdayım ve çok heyecanlıyım.

Bu heyecanımı artık turnuvalara saklıyorum {ki hak ettiğim-}.

Katılmayı artık hak ettim {herhalde}.

Bu akşam güzel eşim Michelle de benimle burada {birlikte}.

Çok mutlu görünüyor, ki o da alıştı {artık benimle birlikte izlemekten}.

3-

Gelecek sene burada benim yerime başka biri olacak.

Ve o kadının kim olacağını °hepimiz° biliyoruz.

Burada dururken, geçmişe şöyle bir dönüp bakmaktan kendimi alıkoyamıyorum.

Sekiz yıl önce burada politikayı değiştirmenin zamanı olduğunu söylemiştim.

Keşke biraz daha bu konuda detaylı konuşsaydım.

Sekiz yıl önce gençtim ve ((emin olmayarak)) °hırslıydım°.

4-

İnsanlar benim gece üçte bir telefona çıkıp- çıkabileceğimi çok sorguladılar, {ki yapabilirdim zaten lavaboya gidiyordum}.

İnsanlar bana “Çok eskide kaldın. Justin Trudeau seni geçti. O, geleceğin kendisi.” derlerdi.

Ben de derdim ki; “Justin, bir sus artık”.

5-

Bu geçen seneler boyunca Michelle hiç yaşlanmadı.

Bunu °bana ve ona baktığınızda anlıyorsunuz°.

Bu fotoğraf 2008'den.

Birkaç sene sonraki halimiz.

((gülümseyerek)) Bu da iki hafta önceden.

Biliyorsunuz ki, zaman geçiyor.

6-

Artık zamanım doldu.

Yakında demokratik partidekiler benim- arayınca açmayacaklar {bile}.

Son senemde demokratik partidekiler bana yapamayacağım şeyleri söylediler.

Ama ne yazık ki bu parti onlardan biri değildi.

7-

Bugün aramızda olan demokratikler var, demokratik partiden kişiler var.

Siz kim olduğunuzu biliyorsunuz.

((gülümseyerek)) Sizi buradan selamlıyorum.

Bugünün gelmesini bekleyenler vardı.

Prens William'la son görüşmemizde, görüşmemize ((gülerek ve kafasını iki yana sallayarak)) peştemalıyla geldi.

Hatta peştemalıyla geldi ve bu da biraz ayıp oldu.

8-

Majesteleriyle, İngiltere Kraliçesiyle görüşmemizde Shakespeare oynadım, {eğer hala yeteri kadar zenci olup olmadığımı merak eden varsa}.

Bu, zor bir geçiş oldu.

Aramızdan birçok kişi ayrıl- medya ekiplerine °dağıldı°.

9-

Ama Beyaz Saray'ı terk etmem bana farklı hisler yaratıyor, {iyi veya kötü}.

Geçen hafta biri Beyaz Saray'ın çitlerinden atlamaya çalıştı.

Neyse ki güvenlik görevlileri Michelle'i buldu ve geri getirdiler.

Bu kadar şeye rağmen, son yılımda halk tarafından onaylanma oranım gittikçe arttı.

Şaşırtıcı bir şey.

10-

Bu son partideki konuşmamı da bu şekilde tamamlamak istiyorum.

Hepinizle yan yana çalışmaktan, demokrasimizi kuvvetlendirmekten gurur duydum.

Ve son iki kelime söylemek istiyorum: ((mikrofonu atma hareketi yaparak)) Obama.

DG-11

1-

İyi akşamlar {herkese}.

Burada olmaktan onur duyuyorum.

Bu, sonuncu başkanlık dönemimdeki sonuncu Beyaz Saray gazeteciler akşam yemeğine, hatta belki de bu ülkede yapılan sonuncu Beyaz Saray gazeteciler akşam yemeğine katılmaktan dolayı onur duyuyorum.

Hepiniz çok iyi görünüyorsunuz.

Cumhuriyetçileri hiç bundan daha iyi görmemiştim.

Bugün biraz geciktim.

Gecikmemin sebebi de CPT üzerinde olmamdı.

O da ((emin olmayarak)) beyazların yapmaması gereken espriler anlamına geliyor.

2-

Her neyse, burada sekizinci- bu akşam yemeğine sekizinci defa katılıyorum.

Buradaki konuşmam iyi olursa, seneye bu görüntülerle, bunun kaydıyla Goldman Sachs'a başvuracağım.

Goldman Sachs'ta kullanacağım.

Güzel ve zeki eşim Michelle burada, {benimle}.

Kendisi çok mutlu.

Bu, pratik yapmayla olan bir şey; {üç dakika plank yapmak gibi}.

°Pratik yaptıkça gelişen bir şey.°

3-

Seneye bugün, burada başka biri olacak ve burayı- bu kürsüyü işgal edecek kadının kim olduğunu siz tahmin edersiniz.

Sekiz sene önce bu ülkede siyasetin tonunu değiştirmek için yola çıkmıştım.

Keşke bu hedefimde daha spesifik olsaydım.

Sekiz sene önce genç bir adamdım.

Ümitlerle, ideallerle doluydum.

Bir de şimdi, yorgun bir adamım.

4-

Gecenin üçünde telefonlara cevap verebilecek miyim diye soruyorlardı.

[[Ondan sonra]] şimdi bana [[şey]] diyorlar; "Sen çok düzgün temsil ediyorsun. Şimdi Justin Trudeau var. O genç, yakışıklı. Seni geri planda bıraktı." diyorlar.

Ben de diyorum ki; "Justin, bırak bunları" diyorum. ()

5-

Bu sırada Michelle hiç yaşlanmadı.

2008 yılında...

Bu fotoğraf da 2008 yılında çekildi.

Birkaç sene sonra çekilmiş bir fotoğraf {bu}.

Bu da iki hafta öncesinden bir fotoğraf.

6-

Altı ay sonra () başkanlıktan çekilmiş olacağım.

Bu da demek oluyor ki, kongre üzerinde otoritem olmayacak ve Cumhuriyetçiler benim telefonlarımı açmayabilecek.

Buna alışmak zorunda olacağım.

Nasıl olacak bilmiyorum.

Bana diyorlar ki, “Başkanlığının son senesinde bir sürü şey- yapamayacağın şeyler va.” diyorlar.

Birçok kere söylediler {bunu}.

7-

Ama Cumhuriyetçiler, siz kim olduğunuzu biliyorsunuz.

Bugün burada Tim Scott var, Phil Garden var.

Bu da- bu iş- bu da bizi şu noktaya getiriyor ki; “Güvenlik, kapıları kapatın. Bugün bu işi burada halledeceğiz.”.

Ama sadece kongre değil; {benim gidişimi, görevden ayrılışımı, başkanlık dönemimin bitmesini bekleyen yabancı liderler de var}.

Mesela geçen hafta Prens George bir toplantıya °banyodan° katıldı.

Bu protokolün ihlaliydi.

8-

Geçen gün, Majesteleri İngiltere kraliçesiyle beraber buluştuk.

Bir toplantı yaptık.

Beraber Shakespeare seyrettik.

David Cameron da vardı; {benim ne kadar siyahi olduğumu merak eden varsa}.

Sadece siyasetçiler değil, gazeteciler de...

Mesela; Today’s Show’un sunucusu ve ((emin olmayarak)) °Norrell Dawn°.

9-

Bu başkanlıktan ayrılma mevzusu biraz karışık bir olay.

Geçenlerde “Obama başkanlık harcamalarını artırmış.” diyen biri vardı.

Ama her şeye rağmen, bu son senemde halk arasında onaylanma oranım, () oranlarım gittikçe artıyor.

10-

Bu akşam yemeğinin kapanışına doğru son birkaç bir şey söylemek istiyorum.

Bunlardan bir tanesi; teşekkür etmek istiyorum.

Sizinle beraber çalışmak bir onurdu.

Sizinle beraber Amerikan demokrasisini güçlendirmemiz benim için bir onurdu.

Son söyleyeceğim iki şey var: Obama gider.

DG-12

1-

İyi akşamlar millet.

Son olarak burada sizinle Beyaz Saray toplantısı düzenlemek benim için bir onur.

Çok iyiyim, iyi hissediyorum.

Ayrıca Cumhuriyetçilerin son buluşması olması da garip bir şekilde mutlu etti {beni}.

Kusura bakmayın, biraz geciktim.

Beyaz insanların asla yapmaması gereken şakalar üstüne çalışmalar yapmaktaydım.

2-

Her neyse...

Burada sekizinci ve son olarak burada bulunmaktayım ve aslında bunun için de heyecanlıyım.

Sırf bunun için golden sachs giydim.

Evet doğru.

Karım, güzel karım Michelle de burada.

O da çok mutlu gözüküyor.

Aslında bu da alışıl gelmiş bir durum.

Kendisini buna alıştırdı, {aynı üç dakikalık videolara hazırlanmak gibi}.

Artık bir süre sonra kolaylaşıyor diyebilirim.

3-

Bir sene sonra benim yerimde bir başkası oluyor olacak {burada}.

Tabii ki bunun kim olduğundan, hangi kişi olduğundan şu an için söz edemeyiz.

Sekiz sene öncesine, siyasetçilerin tonunun değişmesi gerektiğinden bahsetmişim.

Yaklaşım tarzının değişmesinin gerektiğinden bahsetmişim.

Keşke daha spesifik olsaydım.

Sekiz sene önce daha genç birisiydim.

Peki bakın şu an ne halde duruyorum {burada}.

4-

Son zamanlarda yaptığım bir konuşmada, birisi bana şunlardan söz etti:

Bana artık demode olduğumu söyledi.

Justin Trudeau’nun geleceğ i temsil ettiğ ini, ne kadar yakışıklı ve ne kadar çekici olduğundan bahsetti.

Tabii ki ben de buna; “Justin bir sakın ol.” diye karş ılık verdim.

Ama bu cevabımdan piş manlık duyuyorum.

5-

Karım Michelle ise, pek de yaş landığ ını söyleyemem.

[[Yani]] şöyle karşı laştırabiliriz; bir benim resimlerime, bir de karımın resimlerine bakın {ş imdi}.

İşte burada 2008’de bulunuyoruz.

İki yıl sonra.

((gölerek)) Bu da iki hafta öncesinden bir fotoğraf.

Zaman hızlı geçiyor.

6-

·hhh hhh Altı kısa hafta sonrasında artık bir ihtiyar bunak olacağım diyebilirim.

Kongre otoritemi kabul etmeyecek.

Siyasetçiler telefon çağrılarına cevap vermeyecek.

Buna biraz alışmak lazım {aslında, ki ben de ne yapacağımı bilmiyorum diyebilirim bu durumda}.

Dört ay sonra Cumhuriyetçiler-

7-

Bu başka bir hikaye tabii ki.

Scott, Dormen beni hep- ayrıca kongre üyesi Garden da dahil, artık son günlerim olduğu için beni kapılar arkasında sıkıştırıyorlar.

Fakat kongre üyesi (Garden'a) sesleniyorum buradan; "Hadi bu işi şimdi burada çözelim."

Ayrılığımı bekleyenler var {tabii ki de}.

[[Yani]] Prens George geçen günlerde beni duştan çıktığı havluyla karşılamıştı.

Bu hiç protokole uygun bir şey değildi, ama ona bir tokadı basmıştım.

8-

Kraliçeyle de ayrıca bir yemek yemiştım.

Tüm bunlardan sonra, aslında [[şey düşünüyorum]] ben acaba hala siyahi miyim değil miyim; ona karar da veremiyorum.

Tabii ki bunlar zor seçimler.

Barışı sağlamak adına bunları yapmak gerekiyor.

Ama tabii ki tüm bunlardan sonra muhabirlerin size karşı güldüğünü CNN'de sizinle ((gülerek)) alay etiğini de görebiliyorsunuz.

9-

hhh Fakat, tüm bunlara rağmen Beyaz Saray'dan ayrılmak biraz zor olacak.

İnsanı çekiyor {aslında}.

Geçen hafta öğrendiğim bir şey var; Beyaz Saray'a birileri çitlerden atlamaya çalıştı, {biliyorsunuz}.

Gizli Servis'in burada hakkını vermem lazım.

Michelle'i eve sağ salım getirebildiler.

Tüm bunlara rağmen, son yılımda onaylanma ihtimalimin bu kadar yüksek olacağını bilmiyordum.

En son bu kadar beni destekleyen bir şey olduğu zaman, üniversitede son yılımda mezun olmaya çalışıyordum.

10-

Bu toplantıya şimdi son vermek durumunda kalıyorum.

Sizinle çalışmak çok güzeldi.

Benim için bir onurdu.

Demokrasi adına sizinle birlikte çalışmaktan çok mutluyum, onurluyum.

Son iki sözüm var: Obama kaçır.

DG-13

1-

Herkese iyi akşamlar.

Bugün burada bulunmak, son konuşmamda bulunmak benim için bir onur.

() Hepiniz harika görünüyorsunuz ve özellikle Cumhuriyet kısmı en iyi haliyle görünüyor.

Özür diliyorum; bir süre uzaktaydım.

CPT’de ((Türkçe)) idim, {ki bu CPT’nin açılımıysa; beyaz insanların yapmaması gereken şakalar}.

2-

Her neyse, işte buradayız.

Sekizinci ve son- bu eşsiz etkinliğe sekizinci ve son katılımım.

Çok heyecanlıyım ve bunları seneye altın ((emin olmayarak, kafayı iki yana sallayarak)) seçimlerinde kullanacağım.

Evet, bu doğru.

Bu arada benim çok zeki ve güzel karım Michelle de burada.

O da çok mutlu.

Tabii bunun için pratik yapması gerekiyor-, gerekti.

==dedim, burada bitti==

3-

Seneye bu sıralarda benim şu an bulunduğum yerde başka birisi duracak ve bu hanımın kim olacağını hepimiz biliyoruz {sanırsam}.

Kendime engel olamıyorum- sekiz sene önce politikamızın sesini değiştirmemiz gerektiğini söylemiştim.

Daha da spesifik olmalıymışım gibi hissediyorum.

Sekiz sene önce ben biraz genç bir adamdım.

Çok idealisttim.

Görüyorum ki bu doğru değilmiş.

4-

Hillary bir keresinde bana saat üçe- gece üçe kadar bekleyip beklemeyeceğimi sordu.

Bense “Tabii ki beklemeyeceğim. Banyoya giremiyorum. O yüzden zaten uyanık olacağım.” dedim.

Hatta birisi bir keresinde bana şöyle dedi; “ Bay Başkan, siz artık dünün adamısınız. Bir de Justin Trudeau’ya bakalım. [[İşte]] yakışıklı, yetenekli, geleceğin adamı o.”.

Ki ben de ona karşılık dedim ki; “Justin, biraz sakın ol istersen.”

==dedim, bu kadar==

5-

Bu arada Michelle hiç yaşlanmadı.

Onun- ==°burayı kaçırdım°==

İşte burada 2008’deyiz.

İşte bu da iki sene sonra.

Ve bu da iki hafta öncesinden bir fotoğraf.

Demek istediğim; zaman geçiyor.

6-

‘hhh hhh Altı kısa aydan sonra artık görevimden ayrılmış olacağım.

Bu da demek oluyor ki, kongre artık beni reddedebilecek ve otoritemi tanımayacak.

Cumhuriyetçiler telefonumu açmayacak.

İşte bunlara alışmam gerekecek.

Gerçi son dört ayımdan- sadece son dört ayımda yapabileceğim şeylerden bahsediyorlar.

7-

İşte bu bir hikaye değil.

Görüyorum ki, şu an Cumhuriyetçilerden Tim Scott ve Cory Gordman aramızda.

“Güvenlik, kapıları kapatın. Bunu hemen burada şu anda halledeceğiz. Aynı savcılar gibi ().”

Sadece kongre değil, aynı zamanda başka taraflar da benim ayrılmamı bekliyorlardı.

Son buluşmamıza Prens George ((gülerek)) bornozla geldi.

==dedim, bu kadar==

8-

°Sadece kesin olmak için°, Kraliçeyle de birlikte öğle yemeği yedik.

[[İşte]] birlikte Shakespeare'den bahsettik.

==burada bir boşluk var==

Sırf tartışmayı sonlandırmak için söylüyorum {bunu}.

Benim için önemli değil.

Biraz zor bir geçiş süreci olacak.

Benim yüzümden haberciler bile işlerinden çıkmaya başladı.

°Burada işlerinden çıkan birkaç haberciden bahsediyor ve en sonunda CBS'e katılan bir haberciden bahsediyor°.

()

9-

Ama Beyaz Saray'dan ayrılmanın iyi yanlarından biri de-

==çok fazla boşluk var da==

Birisi Beyaz Saray'da zıplarsa- birisi zıplarsa Beyaz Saray değildir. ()

Ama bir şekilde bunların hepsine rağmen, son senemde hala insanlar beni onaylamaya devam ediyor.

Hatta bu rakamlar artıyor bile.

10-

Hepinize teşekkür ederek bu konuşmamı kapatmak istiyorum.

Hepinizle gurur duyuyorum.

Sizinle çalışmak, sizinle yan yana çalışmak benim için bir onurdu.

Son olarak bir çift lafım olacak: Obama kaçtı.

DG-14

1-

Herkese iyi akşamlar.

Bu gece burada olmak benim için bir onur.

Beyaz Saray'daki son gecem olabilir.

Buradaki hiçbir şey bu kadar iyi görünmemiştir.

Bu gece geç kaldığım için özür dilerim.

BYGŞ yapıyordum, {ki bunun açılımı da, beyazların yapmaması gereken şakalardır}.

2-

Her neyse, buradayız.

Bu özel, sürekli yapılan etkinlikte sekizinci ve son seferim.

Burada olmaktan çok heyecanlıyım.

Çok zeki olan Michelle, benim karım bu gece burada.

Çok mutlu görünüyor.

Pratik yapmak diyebilirsiniz {buna}.

Tıpkı üç dakikalık plank yapmak gibi.

3-

Önümüzdeki sene benim yerimde başka biri olacak.

Acaba bu kadın kim olacak(?)

Sekiz sene önce, ülkemizin siyasi açıdan değişikliklere ihtiyacı olduğunu söylemişim.

Daha spesifik konuşmalıydım.

Sekiz sene önce ben daha genç bir adamdım, ideallerle doluydum ve cesurdum.

4-

Hillary benim saat üç aramalarına cevap verip veremeyeceğimi sorguluyor.

Ben tuvalete bile gidemiyorum, uyanığım.

Bazıları bana diyor ki; “Sayın Başkan, siz geçmişte kaldınız. Justin sizden daha yakışıklı. Gelecek onun ellerinde.”

Ben de diyorum ki; ((ellerini aşağı doğru tutarak)) “Justin, bir bırak artık.”

5-

Bu arada, Michelle bir gün bile yaşlanmadı.

Bunun farkına varabilmek için, yan yana bana- birlikte bana ve ona bakmanız yeterlidir.

İşte 2018’de buradayız, bu fotoğraftayız.

Birkaç sene önce bu fotoğraftayız.

((gülümseyerek)) Ve bu da iki hafta öncesinden.

İşte gördüğünüz gibi zaman geçti.

6-

Altı kısa ay içinde ben görevimden alınmış olacağım ve kongre benim otoritemi artık kabul etmeyecek, {ki bu da demek oluyor ki Cumhuriyetçiler aramalarımın cevabı vermeyecek, ki buna da alışmam gerekecek}.

7-

Aranızdaki Cumhuriyetçileri biliyorsunuz.

Hatta güvenliği çağırmalıyım.

Fakat benim ayrılmamı bekleyenler sadece onlar değil.

Geçen hafta Prens George benim kapıma geldi ve sadece havlu () giymişti.

Bu oldukça koydu {bana}.

8-

Benim Kraliçe Majesteleri ile bir alıp veremediğim yok.

Bu hepimiz için zor bir geçiş olacak.

((gülümseyerek)) ==bu kadar==

9-

Fakat ayrılmanın artıları ve eksileri, ikisi de var.

Benim buradaki son sene olmasına rağmen destekçilerim, beni destekleyen insanlar artmaya devam ediyor.

((gülerek)) Bu beni sarhoş ediyor ve en son ne zaman bu kadar sarhoş olduğumu hatırlamıyorum.

10-

Ve bununla birlikte, şunları söyleyerek bu geceyi bitirmek istiyorum.

Benim için bir onurdu.

Kesinlikle gurur duyuyorum.

Benim için bir ayrıcalıktı {bu görev}.

Son iki kelime söyleyerek bitirmek istiyorum: Obama kaçır.

DG-15

1-

Hanımlar, beyler hepiniz hoş geldiniz.

Hepiniz harika görünüyorsunuz.

Burada olmaktan oldukça gurur duyuyorum {ve özellikle bu benim son yemek konuşmam olduğu için}.

Ve tabii ki bu sizin de benim katıldığım son yemek konuşmanız.

Bir ((gülerek)) devletin sonu hiç bu kadar harika görünmemişi {daha öncesinde}.

Hepiniz harika görünüyorsunuz.

Geç kaldığım için özür dilerim; çünkü BEİYGŞ konusunda biraz sıkıntı yaşıyordum.

Eğer ne olduğunu sormak isterseniz; ((gülümseyerek)) beyaz insanların yapmaması gereken şakalar konusunda zorluk çekiyordum.

2-

Neyse, şimdi hepimiz burada olduğumuza göre, bu benim sekizinci ve son bu kadar harika ve olağandışı olayım.

Ve oldukça heyecanlıyım; çünkü eğer bu konuşma burada güzel giderse onu daha sonrasında yaşayacağım ((emin olmayarak)) birlikteliklerde de kullanmayı düşünüyorum.

Benim harika ve güzel eşim de burada ve oldukça- burada olmaktan da oldukça memnun görünüyor.

Neyse, eğer buna bir itirazın yoksa gidip pratik yapmaya başlayabiliriz.

Kendisi üç dakı- ((kameraya bakıp kesme işareti yaparak))

3-

Seneye bu sahnede başka birisi olacak ve bu kadının kim olacağını gerçekten bilmiyorum.

Neyse...

Sekiz sene önce siyasetin konuşma biçimini değiştireceğimi düşünüyordum.

Sanırım daha spesifik olmam gerekiyordu.

Sekiz sene önce genç ve idealist düşüncelerim-, gençtim, daha idealist ve büyük düşüncelerim vardı.

Ve ((gülümseyerek)) şimdiki halime bakın.

En azından daha cesurum.

4-

Birileri bana şu soruyu soruyor: “Hazır mısınız {bundan sonraki günler için(?)}”

Ve daha geçen gün birisi bana dedi ki; “Sayın Başkanım, Justin Trudeau, Kanada’nın Başbakanı sizden genel olarak daha yakışıklı ve oldukça büyüleyici. [[Yani]] o- işte onda gelecek görüyorum. O geleceğin ta kendisi.”

Ve ben de dedim ki; “Ona birazcık zaman verin. Bence birazcık zamana ihtiyacı var. Ben de öyleydım.”

5-

Çünkü, ben ve eşim hiç yaşlanmadık.

Bize bir bakın.

İşte şimdi şu resme bir bakın; 2008 senesi {bu}.

Bu resimde de birkaç sene sonrasında biz.

((gülerek)) Ve bu da iki hafta önceki resim.

Gördüğünüz gibi hiç değişmedik.

Evet, zaman gerçekten de geçiyor.

6-

Altı ay sonra emekli olacağım.

Ve altı ay sonra insanlar artık otoriteme saygı duymayacak.

Saygı duyacakları bir otoritem olmayacak.

Ve çoğu insan da aramalarıma geri dönmeyecek.

Ve buna alışmam da birazcık zor olacak.

[[Yani]] buna alışamayacağımı düşünüyorum.

7-

Ama tabii bu başka bir zamanın hikayesi.

Bu arada bazı insanlarla bazı sorunlarım olacak.

Ve- aaa(!) hazır bundan bahsetmişken; “Güvenlik(!), kapının yanında duran. Hadi birazcık hareketlenin. Camers gel, seninle bu işi şimdi halletmenin tam zamanı.”

Bazı insanlar tabii benim emekli olmamı birazcık- bazı insanları bu mutlu ediyor.

Örneğin; geçen gün Prens George, buluşmamıza bir bornoz içinde geldi.

Ve bu tabii benim yüzüme tokat gibi geldi.

Ve bu belli ki bir protokolün- bir protokol meselesiydi.

8-

Ama tabii hala Kraliçe ile yemek yiyebiliyorum ve Shakespeare'den bahsediyoruz ve kameraların önündeyiz.

Eğer aranızda bunun için yeterince beyaz olup olmadığımı merak eden varsa...

[[Ve tabii]] bu şu an- bir geçiş dönemindeyiz.

Şu an haberciler bile bazen bana gülebiliyor.

9-

Tabii Beyaz Saray'dan ayrılmanın bazı artıları da var.

Örneğin; geçen gün birini çitten atlarken gördü {güvenlikçiler}.

Tabii onu yakaladı ve Michelle'i bir yerde uyurken gördü-.

((düzelterek)) Kusura bakmayın.

Geçen gün güvenlik çitten atlayan birisini gördü ve sonrasında Michelle'i çitin yanında hemen yanı başında yatarken buldular.

[[Tabii]] kendisi şu anda evde oturuyor.

Tatlım birazcık sabret; dört ay kaldı {burada}.

Hele birazcık bekle.

Yine de tabii her şeyin dışında, burada büyümlü bir şeyler vardı.

Benim son senemde bana karşı olan duygular ve destek yükselmiş görünüyordu.

10-

[[Tabii]] bunların dışında, son olarak söylemek istediğim şey şu ki, hepinize teşekkür etmek istiyorum.

Sizinle yan yana çalışmak, özellikle siz yöneticilerle, benim için bir onurdu ve büyük bir gurur kaynağıydı.

Bütün bu demokrasi için yaptıklarınızdan dolayı müteşekkirim {size}.

Ve son olarak söylemek istediğim iki kelime var: Obama ((sessizce "mikrofonu bırakır" diyerek mikrofonu atma işareti yapıyor))

DG-16

1-

·hhh İyi akşamlar millet hhh.

Burada Beyaz Saray'daki son, belki de hayatımdaki son toplantıda bulunmaktan gurur-onur duyuyorum.

Cumhuriyetin sonu nasıl olacak acaba(?)

Buraya gelirken CPT'den geliyordum.

Bu da zaten beyaz insanların yapmaması gereken şakalar için °duruyor°.

2-

Sekizinci ve son etkinliğim olan bu özel etkinlikte bulunmaktan çok heyecanlıyım.

Bu iyi bir materyal olacak.

Seneye bunu Altın Saksafon'a götürmeyi planlıyorum.

Kendime ciddi bir (tomose) almayı planlıyorum.

Bu arada güzel ve alımlı eşim Michelle de bugün burada.

Burada olmaktan mutluydu, ama iyi bir pratik oldu {onun için}.

3-

Seneye benim şu anda olduğum yerde başka birisi olacak.

Belki de bir kadın olacak.

Burada durup da geçmişime bakmaktan kendimi alıkoyamıyorum.

Buraya geldiğimde politikamızın tonunu değiştireceğimi söylemiştim, ama belki de biraz detaylı konuşmam gerekiyordu.

Sekiz yıl önce genç, idealizmle dolu, daha büyük ve alımlı birisiydim.

Şimdi artık zayıf, başıma ak düşmüş birisi olarak buradan ayrılıyorum.

4-

Artık sabahın üçünde telefonlarla uyanmayacağım.

Bazıları da artık bunun için hayal kırıklığına uğruyor.

Bazıları da diyor ki; “Bay Başkan, aslında çok geçmişte kaldınız. Artık siz Justin Trudeau tarafından yerine geçirildiniz {bir nevi}. O genç, yakışıklı ve görkemli bir başkan oldu {artık}.”

Justin, biraz yavaşla dostum.

5-

Bu arada Michelle hiç () yaşlanmadı.

Ayrıca fotoğraflara dikkat ederseniz, hep bana baktığımı göreceksiniz.

Burada 2008’deki fotoğrafımız.

İşte bu da, birkaç yıl sonra biz.

((gülümseyerek)) İşte bu da ((parmağıyla işaret ederek)) iki hafta önceki ben.

İşte zaman geçiyor.

6-

Altı ay sonra artık bu pozisyonda olmayacağım.

Kongre artık beni dinlemeyecek bile.

Hatta meclis üyeleri artık benim telefonlarıma cevap bile vermeyecek.

Bundan sonra artık ezik bir ördek gibi dolaşacağım.

Bu tam soldan geldi; hiç beklemediğim bir şeydi.

7-

Cumhuriyetçiler, siz kim olduğunuzu biliyorsunuz {zaten}.

Güvenlik, kapıları kapayın(!)

John McClain, şu anda ve şimdi, burada bunu halledeceğiz.

Buradan birkaç ay sonra ayrılacağım °{biliyorsunuz zaten}°.

Hatta bunda artık beni toptan boşlayanlar var.

Mesela, geçenlerde Prens George geldi ve karşıma bornozuyla çıktı.

Bu tam tokat gibi yapıştı {bana}.

8-

Hatta, geçen günlerde zaten Majesteleri Kraliçe ile bir öğlen yemeği yedik.

Ondan sonrası da, Shakespeare'nin bir oyununu gördüm {güzel bir tiyatrodan}.

Sonra, David Campel'de güzel bir şeyler içtik.

Daha ne kadar siyah olacağımı merak edebiliyor musunuz(?)

Hatta buradaki bazı muhabirler de benimle artık dalga geçmeye başladı.

ABC- ABS'ten, CNN'den, hatta (Tudors'tan) bile gelenler benimle dalga geçmeye geliyor.

9-

Bu başkanlıktan ayrılma işi aslında beni çok karışık duygulara soktu.

Hatta geçen hafta birisi Beyaz Saray'ın çitinden atladı.

Güvenlik onu öldürmek istiyordu, ama Michelle dedi ki; "Umarım öldürmezler."

Ama garip olan başka bir şeyde; benim bu başkanlığımdaki son yılda onaylanma oranlarımın artmış olması.

En son bu kadar onaylandığım zaman Bermuda'daydım.

10-

Son kelimelerim için buradan ayrılırken, hepinize teşekkür ederim; {bu sekiz yıldaki onurlu ve ayrıcalıklı işte beraber benimle olduğunuz için, beraber benimle demokrasiyi iyileştirmeye çalıştığınız için}.

Bu kürsüden ayrılırken sadece iki kelimem kaldı: ((gülümseyerek)) Obama, peace out(!)

DG-17

1-

İyi akşamlar.

Bu akşam burada bulunmak gerçekten büyük bir onur {benim için, bu Beyaz Saray yemek davetinde}.

Bu akşam hepiniz güzel gözükyorsunuz, mükemmel gözükyorsunuz.

Cumhuriyetin sonu hiçbir zaman bu kadar güzel gözükmemiştir.

Sizden özür dilemek istiyorum; bu akşam biraz geç kaldım.

Bugün-

((kameraya bakarak)) ==Çok saçma olacak ama... Ben burayı atlamak istiyorum==

2-

Her neyse...

Bugün benim sekizinci ve son gelişim {bu davete}.

Bu akşamki şakalarım sizi güldürürse, ileride kendi şovumu başlatmayı da düşünüyorum.

==Burayı okuyamadım==

Güzel karım Michelle de bu akşam bizimle beraber.

Burada olduğuna mutlu gözükyor.

İşte biz buna pratik diyoruz, antrenman diyoruz.

Aynı, [[işte]] üç dakika boyunca ((gülümseyerek)) bir plank hareketi yapmak gibi.

3-

Önümüzdeki sene benim bugün durduğum ve konuştuğum yerde başkası oturuyor olacak.

Ama o kadın kim, bilemiyorum {şimdi}.

Sekiz yıl önce, ben artık siyasetimizde takındığımız tonun ve tavrın değişmesi gerektiğini söylemiştim.

Geriye baktığımda, kesinlikle bunu daha detaylı anlatmalıydım.

Sekiz yıl önce ben daha genç bir adamdım.

==Sanırım nihilizm dedi, yanlış anlamadıysam==

()

Şimdi, yaşlı ve ((gülümseyerek)) gri bir insan oldum.

4-

Hillary’e bir sorum var.

O, saat sabahın üçünde gelecek telefona hazır mısınız(?)

==Burayı kaçırdım. Bathroom demişti, ((gülerek)) şaka yaptı==

Geçen gün birisi bana dedi ki; [[işte]] “ Sayın Başkanım, siz artık çok geçmişte kaldınız. Artık demode kaldınız. Justin Trudeau sizin yerinizi tamamen kaplamış durumda {şu anda}. O yakışıklı bir insan. Hem komik. [[İşte]] geleceğin başkanı o insan.”

Ben de dedim ki [[yani]]; ((gülerek)) “Justin, biraz sal.”

Tabii daha sonra bunu yaptığımı pişman oldum.

5-

==Kaçırdım biraz==

Ama öteki yandan, [[işte]] Michelle- karım Michelle [[hani]] bir gün bile yaşlanmadı {bu süreçte}.

Onun °fotoğrafta yaşlı olduğunu görebilmeniz tek yolu, bana bakmak° ==sanırım==

Bir bakın.

İşte burada 2008 yılındayken.

Birkaç sene sonra, tekrar.

((gülerek)) Bu fotoğraf da iki hafta öncesinden.

Yani, zaman hızla akıyor.

6-

·hhh hhh Bundan altı kısa ay sonra ne olacağım(?), °herhalde emekli oluyorum°.

Bu da demek ki; Amerikan demokrasisi benim onlar üzerindeki otoritemi artık kabul etmeyecek.

Artık kabul görmeyeceğim.

Aynı zamanda Cumhuriyetçiler, muhalefet de benim telefon aramalarımı açmayacak-telefonumu açmayacak.

Buna biraz alışmam gerekiyor {tabii ki}.

°Curve ball°

O yüzden ne yapacağımı bilmiyorum.

((kameraya bakarak)) ==°curve ball'ı attım°==

7-

Şimdi başka bir şeyden bahsetmek istiyorum.

Hatta aramızda bugün bile- Cumhuriyetçi Parti'den bile, bugün bile aramızda insanlar var.

İşte senatör Tim Scott ve senatör Cory Gardner gibi; {ki bu bana bir şey yapmam gerektiğini hatırlattı}.

==Sonra burada işte== “Güvenlik, kapıları kitleyin.” ()

Bugün, [[işte]] Amerikan kongresinde benim görevi bırakmamı dört gözle bekleyen insanlar var.

Hatta geçen günkü buluşmamızda, Prens George ile olan geçen gün buluşmamıza kendisi bir bornoz giyerek geldi.

[[İşte, böyle]] ((başını ellerinin arasına alarak)) tokat yemiş gibi oldum.

Tabii ki bu, protokole karşı bir saygısızlık [[yani]].

8-

·hhh hhh °Majesteleri° [[işte]] İngiliz kraliçesiyle beraber bir Shakespeare sahnelenmesine gittik.

Eğer hala benim yeterince beyaz olduğumu düşünüyorsanız- olup olmadığını düşünüyorsanız, bence bu, bu tartışmayı yok etti bile.

Bilmiyorum ama [[yani]] (), tabii ki bu benim için çok zor bir geçiş dönemi olacak.

[[Yani]] Beyaz Saray'ın anahtarlarını cebimdeyken- ()

Sadece, bu sabah [[hani]] CBS'te bir program sundum.

9-

Tabii ki Beyaz Saray'ı terk etmek hem iyi hem kötü yanları olan bir şey, bir olay.

Bilmiyorum, geçen gün duydunuz mu (?)

Geçen gün birisi Beyaz Saray'ın çitlerinden atlamış.

Ama tabii ki burada benim secret service- benim burada [[işte]] güvenlik görevlilerine hak vermem gerekiyor.

Güzel bir iş çıkarmışlar.

Michelle'i geri buldular, hemen geri getirdiler.

Şu anda tekrar evde, güvende.

Neyse, her şeye rağmen, bütün bunlara rağmen, [[işte]] benim son yılımda- görevimin son senesinde halk oylamasında gittikçe benim insanların gözünde yükseldiğimi, gittikçe iyi olduğumu, halkın gözünde daha iyi olduğumu- ((baştan alarak)) Son senem olmasına rağmen, benim halkın gözünde çok iyi olduğumu duydum.

En son bu kadar ben iyi olduğum zaman, °komşumun bahçesinde bir şey yaptım ()°.

10-

Beyaz Saray'daki son davet konuşmamı bitirmek üzere size son kez teşekkür etmek istiyorum.

Hepinizle çalıştığımı, hepinizle yan yana çalıştığımın gurur duyuyorum.

Bir onur duyuyorum.

Ve bu benim için gerçekten büyük bir fırsattı.

Son olarak iki kelime söylemek istiyorum: Obama'dan bu kadar.

DG-18

1-

Herkese merhaba.

Burada bulunmak benim için bir onurdur.

Hepiniz çok iyi görünüyorsunuz.

Konuşmanın sonunda daha da iyi olacaksınız.

Geç kaldığım için özür diliyorum (ve buraya).

2-

Evet, buradayız.

Sekizinci ve son konuşmamı yapıyorum.

Umarım güzel geçer.

Bu akşam güzel eşim Michelle de burada.

Biraz pratik yapıyor {hatta}.

Onun için pratik oluyor.

3-

Bir sonraki sene muhtemelen başka biri olacak {burada}.

Sekiz sene önce politikanın sesinin değişmesi gerektiğini söylemişim.

Daha spesifik ((gülümseyerek)) olmalıydım {muhtemelen}.

Sekiz yıl öncesinde daha genç, daha mutlu bir adamdım.

4-

Öncesinde- geçen gün üç telefon çağrısı bekliyordum.

Şimdi ise durum daha farklı.

Hatta geçenlerde birisi bana; “Sayın Başkan, sanki başka biri yerinizi almış gibi. Önceden çok yakışıklı, çekici ve geleceğin ta kendisi gibisiniz.”

5-

Michelle, o kadar da yaşını almış gibi görünmüyor {şu anda hatta}.

Haydi bir göz atalım {resimlere}.

Burada 2008’de çekilen bir fotoğraf var.

Üç sene önce olan bir fotoğrafımız.

Bu da ((gülümseyerek)) iki hafta önce çekilen bir fotoğrafımız.

Sonuç olarak, zaman geçiyor.

6-

Altı ay sonra belki de artık telefonlarıma falan da cevap vermiyor olacağım, {ki bu da benim aslında sürekli yaptığım bir şey}.

Görevime belki de son verilmiş olacak ve bu son konuşmam olacak. ‘hhh

7-

Geçen bahçedeki badigardımıza seslendiğimi ve “Güvenlik, kapıları kapat. Biz şu an bunu şu anda gerçekleştireceğiz, şu anda yapacağız.” dediğimi hatırlıyorum.

Siz de zaten kim olduğunuzu tahmin ediyorsunuz.

Geçen hafta Prens George teşrif etti ve gayet ciddi bir yüzle, protokolle ilgili bir şeyler söyledi.

8-

==°Devam edin°==

((çeviri yapmadı))

9-

Bütün bunlara, bu şeylere rağmen, şu an son senemde benim de artık zamanım doldu diyebiliriz.

10-

Konuşmamı şu şekilde kapatmak istiyorum.

Sizinle burada bulunmak, bütün bu seneler boyunca yan yana çalışmak, beraber bir şeyler yapmak benim için bir onurdu ve beni çok gururlandırıyor.

Konuşmamı da şu son iki ifade ile bitirmek istiyorum: Obama ((dinleyenlere öpücük gönderir şekilde))

DG-19

1-

İyi akşamlar.

Burada olmak bir onur.

Hepiniz [[şeyde]] çok güzel gözükyorsunuz.

Cumhuriyetin son zamanları daha iyi gözükmemişti.

Geç geldiğim için özür diliyorum; ((not defterine baş harfleri yazarak)) °BİYĞŞ'de konuşuyordum°.

Bunun da açılımı; beyaz insanların yapmaması gereken şakalar.

2-

Her neyse, sonunda buraya geldik.

Burada sekizinci ve son se- bu görevdeki sekizinci ve son senemdeyim.

Heyecanlıyım.

=°Burası kaçtı°==

Bu akşam burada harika ve güzel eşim Michelle de var.

Kendisi oldukça mutlu gözükyor.

Bunu da rol yapmaya çalışmasına borçlu.

Şu an buradan oldukça kolay gözükyor {yaptığı}.

3-

Bir dahaki sene bu zamanda, burada benim yerimde başka biri duruyor olacak.

Siz onun kim olduğunu tahmin edebiliyorsunuz.

Sekiz sene önce politikamızda bir değişikliğe gitmemiz gerektiğini söylemiştim.

Bu değişikliğin ne olacağı konusunda spesifik olsam daha iyi olurmuş.

Sekiz sene önce genç bir adamdım, ama şimdi bana bakın.

Saçlarım grileş- ((saçlarını göstererek)) saç rengim gitti ve suratım buruş buruş.

4-

Geçen günlerde birisi bana çok geçmişte kaldığımı söyledi.

Bu Justin'in daha yeni olduğunu ve geleceğin o olduğunu söyledi.

Kendisine beni bir rahat bırakmasını söyledim.

5-

Aynı zamanda () gördüğünüz gibi Michelle pek benim kadar yaşlanmadı.

Bir kendisine bakın.

Burada 2016'dayız.

Bu da birkaç sene sonrası.

((gülümseyerek)) Bu da iki hafta öncesi.

Zaman çok hızlı geçiyor.

6-

Kısa altı aydan sonra buradan tamamen gitmiş oluyorum ve daha şimdiden Cumhuriyetçiler telefonlarıma bile bakmıyorlar ve otoritemi sorgulamaya başladılar.

Buna alışmam biraz sürecektir gibi gözüküyor.

((başını iki yana sallayarak)) Yapmak istemiyorum.

°Cumhuriyetçiler son senemde katlanmayacağım şeyler söylüyorlar°.

7-

Bu şimdi anlatacağım bir hikaye değil.

Aramızda Cumhuriyetçi Tim Scott ve Horry var.

“Güvenlik kapıyı kapasın. Bunu tam şimdi burada ve şimdi ve burada yapacağız. Tam şimdi; aynı ‘kızıl düğün’ gibi.”

Benim gidişimi- gidişime bakan sırf buradakiler değil.

Prens George geçenlerde bornozuyla karşılamaya karar verdi.

Suratıma resmen bir tokattı {bu}.

8-

Sonrasında Kraliçe ve Prens ile öğlen yemeği yedim.

((kameraya bakarak devam etme işareti yaptı))

9-

Geçen hafta biri Beyaz Saray’ın tellerinden (içeri) atlamaya çalıştı.

Gizli Servis ajanlarına teşekkür etmek lazım.

Yine de, bütün bu olanlara rağmen, son senemde aldığım oy oranım artmaya devam ediyor.

En son bu kadar yüksek, en son bu kadar iyi olduğumda üniversitede ne okuyacağıma karar vermeye çalışıyordum.

10-

Yavaştan kapatayım ve birkaç son söz söyleyeceğim.

Hepinize teşekkür ederim.

Sizinle çalışmak-

Hepinizle gurur duyuyorum.

Sizinle çalışmak bir onur ve ayrıcalıktı.

==Bu kadar==

DG-20

1-

İyi akşamlar {hanımlar ve beyefendiler}.

Burada sizinle beraber olmak benim için bir gurur.

Bu benim son Beyaz Saray buluşmam ve belki de sizin de son buluşmanız.

Hepiniz çok parlak görünüyorsunuz.

Demokrasinin sonu hiçbir zaman bu kadar iyi görünmemiştir.

Geç geldiğim için özür dilerim.

°CPT'ye° katılıyordum.

Ve beyaz insanların yapmaması gereken şakaları-

Bu da beyaz insanların yapmamaları gereken şakalar için- şakalar anlamına geliyor.

2-

Her neyse, işte buradayız.

Sekizinci ve son olan buluşmamızda olmaktan heyecan duyuyorum.

Eğer bu iş iyiye giderse-

Benim zeki ve güzel karım da burada.

Burada olmaktan mutlu gözüküyor.

Aslında bu onun için pratik.

3-

() önümüzdeki sene benim şu an durduğum yerde başka birisi olacak.

Kim olduğunu tahmin edin.

Geriye bakıyorum ve- burada dururken geriye bakıyorum ve sekiz sene önceki halimi düşünüyorum.

Genç bir adamdım, daha iriydim.

Şimdi bana bakın.

Şu an- şimdi cesurum.

4-

Bir de şimdi gelmiş bana- beni telefon konuşması için beni çağırıyorlar, ama lavaboya gitmem lazım.

Birisi gelmiş, geçen gün bana; “Sayın Başkanım çok dünden kalmışsınız. Kanada Başbakanı Justin sizden daha çok etkileyici. O bizim geleceğimiz.”

Ben de Justin’e dedim ki; “Benim yerime geçiyorsun, artık benim yerime °geçiyorsun.” dedim.°

5-

Ama bu süreç boyunca Michelle hiç yaşlanmadı.

Aramızdaki farkı ikimize de bakınca anlayabiliyorsunuz.

Burada bakın bize, {işte 2010- 2008’deydi bu fotoğrafımız}.

Bu da 2008’den iki sene sonraki- bu, iki sene önceki halimiz.

Bu da iki hafta önceki halimiz.

Gördüğünüz gibi zaman geçiyor.

6-

Altı kısa ay sonra kuyruğunu bacaklarının arasına almış bir ördeğe dönüşeceğim.

Kongre telefonlarımı açmayacak, beni sallamayacaklar.

Aslında yapabileceğim- bu altı ay içerisinde yapabileceğim şeyler sınırlıydı, ama bu buluşma onlardan biri değildi.

Yapabileceğim şeyler arasındaydı.

7-

Ama sizler için başka bir hikayem daha var.

Tim ve °Cory’i° görebiliyorsunuz.

Kapıdaki güvenliği görebiliyorsunuz.

Aslında bu bana kanlı düğünü hatırlatıyor {Game of Thrones’tan}.

Benim gidişimi bekliyordunuz {hepiniz}.

Hatta geçen günlerde Prens John ((emin olmayarak)) lavabomdaydı.

Bu açıkça bir protokol ihlali.

8-

Zor bir arkadaşlığımız oldu.

Gazeteciler, basın bile beni bıraktı.

Hatta bir tanesi Today's Show'u sunmak için teklif aldı.

Evet, Today's Show'u sunacak.

9-

Aslında bu ayrılışımın başka (iyi) yönleri de var.

Geçen gün Gizli Servis, birinin Beyaz Saray'ın çitlerinden atladığını söyledi ve sonra Michelle Obama'yı bana getirdiler.

Her şey- yine de her şeye rağmen, son yılım en çok takdir aldığım yıl oldu.

10-

Hepinizle gurur duyuyorum.

Yaptığınız şeylerle gurur duyuyorum.

Benim için burada olmak bir onurdu ve bir şanstı.

Sizin için son bir sözüm var: Obama.

KG-1

1-

Herkese iyi akşamlar.

Bugün burada bulunmak benim için bir onur.

Evet, burada son kez bulunuyorum.

Tabii bu her şeyin sonu değil.

Özür dilerim; biraz geç kaldım; çünkü bir CPT yürütüyordum.

CPT'nin açılımına gelirsek, beyazların yapamayacağı şakalar demek istiyorum.

2-

Neyse...

Burada sekizinci ve sonuncu olağanüstü olaya katılıyorum.

Heyecanlıyım, {tabii ki de}.

Her şey iyi gidiyor.

Seneye burada- ==kaçırdım==

Evet, burada ciddi tüneller var.

Aynen öyle.

Şu anda güzel karım Michelle de burada {bu akşam} ve gayet mutlu görünüyor.

Bir süre alıştırma yapmayı planlıyoruz.

Tabii o bu tür şeyleri daha kolay yapıyor.

3-

Gelecek yıl tam bu noktada burada başka biri olacak.

Bakalım, tahmin edin {kim olacak}.

Bilemiyoruz.

Bakalım, aynı şekilde her şeyi yansıtabilecek mi(?)

Sekiz yıl önce ben değişimi amaçlıyordum.

Politikanın tonunu değiştirmeyi düşünüyordum.

Daha spesifik olmalıydım.

Sekiz yıl önce gençtim, idealisttim °ve hedeflerim vardı.°

4-

Biri bana sabahın üçünde telefonu bekleyip beklemeyeceğimi sordu.

Tabii de beklemeyeceğim; tuvalete gitmem gerekiyor.

Buradan gidiyorum.

Biri, geçenlerde; “Başkanım yaa, siz çok geçmişte kaldınız, eskidiniz. [[İşte]] Justin Trudeau sizin yerinize geçecek. O zaten gayet yakışıklı, [[işte]] ilgi çekici. Aynı zamanda o. geleceğin ta kendisi.”

Ben dedim ki; ((gülümseyerek)) “Justin, dur bakayım {orada}. [[Yani]], biraz duralım.

5-

Michelle ise çok farklı.

O, bugüne gelemedi.

2008’de burada- işte 2008’deki halimiz.

İki yıl sonra da bu şekilde.

Bu da iki hafta öncesinden {işte}.

Görebiliyorsunuz ki; ben değişsem de o hala canlı ve yerinde duruyor.

Zaman geçiyor.

6-

Zaman tabii ki de geçiyor.

Altı ay sonra hiçbir işe yaramayacağım.

Yani, otoritem olmayacak.

Bazıları telefonlarıma bakmayacaklar {bile}.

Neyse, alışırım.

[[Yani]], bu da böyleymiş.

Ne yapacağımı da bilmiyorum, {tabii ki de}.

7-

((gülümseyerek)) ==Birtakım yerel espriler==

((çeviri yapmadı))

8-

Evet, geçiş gayet zor oluyor.

Bu konuda tabii, artık gazeteciler bile bana güler oldular.

Hatta sabahki CPS konuşmamızda bile güldüler.

CNN’de bu da aynı şekilde yansıtıldı.

Zaman geçiyor.

9-

Geçenlerde- [[tabii]] bu zenginlikleri (bir sürü) çok fazla duymuşunuzdur.

Geçenlerde White House’tan biri atladı ve ((gülümseyerek)) bunun gizli kalması gerekiyordu.

Ama tabii ki de bulundu.

Gizli kalmadı.

Neyse, her şeye rağmen bu son yılımda beni onaylayanlar da oldu.

10-

Evet, son olarak sözlerimi teşekkür etmekle bitirmek istiyorum.

Yıllarca omuz omuza, güvenle bir şekilde çalıştık.

Demokrasi uğruna çalıştık.

Ve bitirmeden önce iki laf daha etmek istiyorum: Evet, Obama.

KG-2

1-

İyi akşamlar {herkese}.

Bugün burada olmak bir şeref.

Hepiniz Cumhuriyetin ((gülümseyerek)) sonunun geldiğini- sonunun gelişi bu kadar hiç daha iyi gözükmemiştir.

Geciktiğim için özür diliyorum.

CPT ile uğraşıyordum, {ki CPT de beyaz insanların hiç bilmemesi gereken espriler anlamına geliyor}.

2-

Her neyse...

İşte, bugün buradayız.

Benim sekizinci ve son burada bulunuşum.

Heyecanlıyım, evet doğru, doğru.

Güzeller güzeli eşim Michelle bugün burada.

Kendisi çok mutlu gözüküyor.

Biz buna pratik diyoruz.

Kendisi, işimi çok kolaylaştırıyor.

3-

Gelecek sene bugün burada- bu vakitler burada bir başkası duruyor ve hanımefendinin kim olduğunu tahmin etmemiz gerekecek.

Sekiz yıl önce dedim ki; “Bir şeyleri değiştirmek gerekiyor.”

Sekiz yıl önce ben genç bir adamdım {daha büyük idealleri olan}.

4-

Herkes soruyor {şu aralar}; “Üç telefon konuşmasına hazır mıyız(?)”

[[Yani]] benim lavaboya gitmem gerekiyor.

Geçenlerde birisi bana dedi ki; “Sayın Başkan, siz çok dünde kaldınız.”

Esasında çok haklı.

Kendisi çok yakışıklı, çok çekici.

Kendisi geleceği temsil ediyor.

Ben de ona dedim ki; “Kendine biraz dinlenmek için izin ver.”

5-

Bu esnada Michelle, bir gün bile saçını ağarmadı.

Kendisini fotoğraflarda görebilmeniz tek yolu bana bakmak.

İşte bakın.

2008’de işte buradayız.

İki yıl önce buradayız.

Bu da iki hafta öncesinden.

İşte, vakit su gibi...

6-

Tam altı ay sonra, altı ay içerisinde ben bezmiş bir ördek olacağım, {ki bu da demek oluyor ki; kangurular benim otoritemi devralacak.

Cumhuriyetin yetkilileri telefonumu açmayacak {bile}.

Ne yapacağımı bilmiyorum.

7-

Ve Cumhuriyetçiler siz kim olduğunuzu biliyor musunuz(?)

Haydi, bunu burada, şu an yapacağız(!)

İnsanlar bir vakit sonra benim gidişimi- gidişimden memnun olmadıklarını belirtecekler.

Geçenlerde Prens George bize lavabosundan bir toplantı gösterdi.

°Kendi suratını tokatlıyordu.°

8-

((kameraya bakarak, alçak sesle))

==Kaçırdım==

9-

Ama, özel hizmete- gizli hizmete hakkını vermeliyim.

Bütün bunlara rağmen, son yıllarımda insanların bana olan takdiri yükselmeye başladı.

10-

Böylelikle Beyaz Saray'daki, bu yemekteki konuşmamı kapatıyorum.

Yaptığınızla gurur duyuyorum.

Sizinle birlikte her bir an birlikte çalışmak bir ayrıcalık.

Demokrasimiz için büyük bir onur.

Söyleyecek iki kelimem daha var:

KG-3

1-

Merhaba.

Sizin karşınızda bulunmak bir onur.

Bu, son bu şekilde olacak toplantı.

Belki de benim son toplantım, belki de tamamen son toplantı olacak {Amerika'daki bu çeşit}.

Hepiniz harikasınız.

Cumhuriyetin sonuna tanıklık etmek harika bir şey, süper bir şey.

Geç kaldığım için üzgünüm.

SPT ((Türkçe)) ile meşguldüm, ((gülerek)) {ki bu da şu anlama geliyor ki; beyazların yapmaması gereken şakalarla ilgili bir şeyler bakıyordum.

Jeff, bu senin için bir ipucu.

2-

Ve burdayız.

Sekizinci ve bu kendine- bu güzel toplantının, sıra dışı toplantının sekizinci ve son ayağındayız.

Burada olmaktan heyecan duyuyorum.

Ve eğer işe yararsa ((gülerek)) {benim çalışmam}, bunları bir dahaki yıl Goldman Sachs Times’da da kullanacağım.

Ciddi, ((gülerek)) ciddi konular kazanacağım.

Zeki ve güzel karım da burada.

Michelle, eşim.

O da burada olmaktan çok mutlu.

[[Yani]] bu da artık pratikle.

Alıştı.

3-

Bir dahaki yıl, başka biri burada olacak.

O, burada başka birini tanıtacak.

Ama düşünüyorum, sekiz yıl öncesini düşünüyorum {buraya ilk kez çıktığım zamanı}.

O zaman politik tonu değiştireceğimi söylemiştim.

Cidden politik tonu ((gülerek)) bildiğiniz değiştirdim.

Daha spesifik konuşmam gerekirse; o zaman çok gençtim, dinamiktim.

Bir de bana şimdi bakın; saçlarımda beyazlar, kemerim genişledi.

4-

O zamanlar birçok kişi gece üçteki aramalara hazır olup olmayacağımı sorgulamıştı.

Ama şimdi...

Şimdi gece üçte zaten ayaktayım; tuvalete kalkmam lazım.

Çok kişi geçmişte kaldığımı söylüyorlar.

Artık Justin Trrudeau’nun yakışıklı olduğunu, gelecek olduğunu söylüyorlar... {daa, “Justin” dedim. “Bir dur.”}

5-

Bir de Michelle bakın.

Bir gün yaşlanmadı.

Şimdi bir fotoğrafımızı göstereceğim {beraber}.

Bakın.

Burada, 2008’de beraber çekilmiş bir fotoğrafımız.

Birkaç yıl sonra beraberiz.

((sesli gülerек)) Ve bu da iki hafta öncesinden.

Yani, zaman geçip gidiyor.

6-

Sadece altı ay kaldı.

Altı ay sonra, artık bir topal ördek gibi bir şey oldu.

Artık kimse liderlerin telefonlarını- liderler telefonlarımı açmayacak.

Kongreye ulaşamayacağım; beni reddedecekler.

[[Yani]] buna alışmam gerekecek, alışmam lazım.

Ne yaparım, tam bilmiyorum.

Aslında şimdiden Cumhuriyetçiler bana altı ay sonradan biraz bahsediyorlar.

7-

Ama, bu başka bir hikaye.

Ayrıca buraya bir bakın.

Cumhuriyetçiler buraya da girmiş.

Tim Salt, Conny Gorden...

Buradalar.

“GÜVENLİK, kapıları kapatın. Engelleyin. Daha gelmesinler. Siz de gelin {yukarı}.

((eliyle işaret ederek)) İşimizi burada halledeceğiz.”

Ayrıca, neyse...

Ama ayrıca sadece kongrede de değil, Amerika’da da değil...

Ayrılışımı bekleyen başkaları da var.

Geçenlerde Prens George'la görüştük ve Prens George görüşmeye bornozuyla geldi.

[[Yani]] bu bayağı ((gülerek)) bir tokat oldu {benim için}.

Bu, protokolü ciddi kırdı [[yani]] geçti.

8-

Tabii sonra Kraliçe ile yemek yememe engel olmadı {bu durum}, ama beraber bir Shakespeare performansını izledik.

Kameralar vardı.

Herhalde ne kadar siyah olduğumdan böyle bir kanıt için orada varlardı, {ki böyle emin olmak için}.

Neyse [[yani]] şaka bir yana, işte zor bir şey.

Gazeteciler bile beni terk etmeye başladı.

Son zamanlarda (Wentin Garden) Tonight Show'un sunuculuğuna gitti.

Donald McDonald yine benden ayrıldı.

Başka bir arkadaşımız, CNBC- NBC'ye gitti.

9-

Açıkçası, bulunduğum durum biraz da karışık bir durum.

Geçenlerde birisi ((gülerek)) Beyaz Saray'ın çitlerini atlayıp girmiş.

Bu durumda-, açıkçası o durumda yaşananlar için Gizli Servisime de biraz [[şey]] yapmam lazım, takdir etmem lazım.

Hemen yakalamışlar; °helal olsun.°

[[Yani]] ama bir şekilde, yine de bu böyle sıkıntıların arasında, [[böyle]] benim takdir-beni takdir eden kitle, benim (durum) oylarım yükseliyor.

En son bu kadar yüksek ne zama- en son bu kadar yüksek çok önce olmuştu {açıkçası}.

10-

Son olarak, hepinize çok teşekkür ederim.

Sizinle çalışmak bir onurdu {benim için}.

Gurur duydum.

Sizinle, sizin gibi insanlarla yan yana, beraber, omuz omuza vererek çalışmak harikaydı.

Amerika demokrasisi için zorluklara gs gerdik ve bunu ilerlettik.

Son olarak iki kelimem var: Obama bay bay.

KG-4

1-

Herkese iyi akşamlar.

Buraya sonuncu olarak gelmek büyük bir onur.

Hepiniz çok güzel gözüküyorsunuz.

Cumhuriyetin sonu hiç bu kadar güzel gözükmemişti.

Buraya bugün geç geldiğim için özür dilerim.

CPT ((Türkçe)) kullanıyordum.

Bu, şu anlama geliyor ki; {beyaz insanların yapmaması gereken şakalar}.

°Bu, senin için bir tavsiye Jim.°

2-

Her neyse...

Buraya sekizinci ve son gelişim.

Oldukça heyecanlıyım.

Bu materyal oldukça iyi çalışmakta.

O yüzden kullanacağım.

Her neyse...

Bu, karım.

Kendisi benim partnerim ve karım.

Burada bulunduğu için- burada şu an çok mutlu gözüküyor.

Tabii ki bunu yapmak büyük pratik istiyor.

Üç dakika boyunca bunu sürdürmek, şu an kolay gözüküyor olabilir.

3-

Evet, bundan sonraki- bundan sonra, benden başka birisi olacak {burada}.

Bu kadının kim olacağını ben de bilmiyorum.

Şu an burada dururken, bir şeyler söylemekten kendimi alamıyorum.

Sekiz sene önce buraya geldiğimde politikamızın, siyasetimizin tonunu değiştirmemiz gerektiğini söylemiştim.

Galiba, biraz daha spesifik konuşmam gerekiyordu.

Sekiz yıl önce gençtim, idealisttim.

(ahm) Bir de şimdi bana bakın.

((ellerini iki yana açarak)) Oldukça kötü durumdayım.

4-

Önceden, gece saat üçte gelen telefonlara cevap verirken, şu an tuvalete bile gidemiyorum.

Yakın zamanda birisi bana bir şey dedi; “Başkanım, siz geçmişte kalmışsınız. Dünün adamısınız. Gelecek, Justin Trudeau. Bir bakın hele... Çok genç, yakışıklı. Gelecek o.”

Ben de diyorum ki; ((gülümseyerek)) “Justin, bırak bu işleri.”

5-

Bu sırada Michelle hiç yaşlanmadı.

Zamanın geçtiğini fark etmenin tek yolu ikimizin bir arada olduğu fotoğraflara bakmak.

İşte, burada 2008 yılındayız.

Birkaç yıl sonra.

Ve bu da iki hafta önceden.

Zaman geçiyor.

6-

hhh Altı kısa ay sonra, 'hhh hhh bir ördeğe dönüşeceğim.

Ne yazık ki Cumhuriyetçi liderler artık telefonumu açmamaya başlayacak.

Buna alışmak biraz zor olacak.

Bu zor bir süreç.

Ne yapacağımı bilmiyorum.

7-

Geri kalan her şey (başka) bir hikaye.

Tim Scott, Gorry gibi Cumhuriyetçileri düşününce aklıma gelen tek şey;
“GÜVENLİK, KAPILARI KAPATIN. BURADA, ŞU AN
GERÇEKLEŞTİRECEĞİZ.” dedikleri- diye bağırdıkları.

Bu, galiba kızıl düğün gibi bir şey.

Bunun dışında beklemediğim şeyler de oldu.

Örneğin; Prens George tuvaletinde bir toplantıya çağırdı {beni}.

Kesinlikle bir politik açık {bu}.

8-

Prensle konuşacağımız çok şey vardı, {örneğin Shakespeare gibi}.

Galiba, artık hala benim siyahi mi beyaz mı olduğumu düşünenler varsa, bu kesinlikle
bu tartışmaya son verecektir.

Oldukça zor bir süreç oldu.

Gazeteciler bile artık ((eliyle çift tırnak işareti yaparak)) farklı durumdalar.

Örneğin biri CBS'e katıldı.

Diğeri, artık bırakıyor {bu işleri}.

Ve bir diğeri de CNN’de çalışacak {artık}.

9-

Ama Beyaz Saray’da bulunmanın karmaşık bir şey olduğunu söylemeliyim.

Oldukça fazla- Gizli Servis’e oldukça teşekkür ediyorum; ((gülümseyerek)) çünkü Michelle’i geri getirdiler.

Ama bütün bunlara rağmen, son yılımda ((eliyle çift tırnak işareti yaparak)) onay oranlarım artmış durumda.

En son bu kadar yüksek olduğunda- ((kafasını iki yana sallayıp ellerini açarak))

10-

Bu akşam yemeği biterken, burada bulunmaktan gururluyum, onurluyum.

Bu cidden özel bir onur oldu.

Demokrasimize- yaptığınız işlerden gurur duyuyorum, {demokrasimizi güçlendirmek için harcadığınız çabalardan}.

İki şey daha söyleyeceğim: ((ellerini iki yana açarak)) ((gülümseyerek)) Behlül kaçır.

KG-5

1-

Herkese iyi akşamlar.

Bu akşam burada bulunmak benim için bir onur.

Son basın yemeğimde, hatta belki de tüm Amerika tarihinde olacak son basın yemeğinde bulunmak benim için bir onur.

Hepiniz şahane gözüküyorsunuz; bunu belirtmeliyim.

Cumhuriyet hiç bu kadar- bundan daha iyi gözükmemiştii {benim gözümde}.

Ve bu gece çok özür dilemek istiyorum; biraz geç kaldım, farkındayım.

Fakat, CPT ile yola devam ediyordum.

Ve CPT'nin açılımı beyaz insanların yapmaması gereken esprilerdir {aslında}.

Size bir tavsiye olsun diyebilirim {sadece}.

2-

Her neyse...

İşte, yine buradayız.

Sekizinci ve son basın yemeğimde, bu şahsına münhasır etkinliğin sonuncusunda {belki}.

Biraz da heyecanlı olduğumu belirtmek isterim.

Eğer bu akşam bu toplantı, bu yemek iyi giderse, seneye Goldman Sachs toplantısında bunu kullanmayı planlıyorum.

Eminim ki, bana çok ciddi PR kazandıracaktır {böyle bir şey}.

Ve şahane, muhteşem ve bir o kadar da güzel eşim Michelle de bu akşam bizimle burada.

Baksanıza, ne kadar mutlu gözüküyor.

İşte bunlar hep sıkı çalışmalar ve pratik sonucu olan şeyler.

Bu kadar kolay gözükmesine bakmayın.

Aslında çok da öyle değil {mutlu gözükmek}.

3-

Seneye bu zamanlarda, burada benim yerimde başka bir lider duruyor olacak.

Kim bilir(?), o kadın kim olacak.

Fakat, burada dururken elimde değil, {biraz geçmişe bakmak zorunda hissediyorum}.

Sekiz sene önce bu işe atıldığımda politikadaki tonumuzu, sesimizi değiştirmemiz gerektiğini ileri sürmüştüm.

Ve şöyle bir geriye baktığımda diyorum ki; “Belki biraz da açık seçik konuşmalıymışım.”

Sekiz sene önce gerçekten idealist ve şu an olduğumdan daha büyük bir adamdım.

Bir de şimdi bakın {bana}.

Her tarafım, saçım başım griledi.

Yüzüm, suratım buruştu.

4-

Şimdi, sorgulamam gereken bazı şeyler oluyor.

Eskiden, bir gün içerisinde üç tane telefon görüşmesi ile uğraşabilir miyim- uğraşabilir miydim diye düşünmem gerekirken, şimdi kalkıp acaba banyoya gidebilecek miyim, lavaboya gidebilecek miyim diye düşünmem gerekiyor.

Hatta, son zamanlarda biri yaşlılığımı biraz yüzüme de vurdu.

Bana dedi ki; “Justin Trudeau seni her haliyle geçti. Baksana {şuna}. Çok genç, etkileyici, çok yakışıklı. Resmen dünyanın geleceği.”

Ben de dedim ki “Justin, biraz sessiz ol.”

Böyle demek de beni biraz mutsuz etti {açıkçası}.

5-

Bir (yandan da) Michelle’e bakıyorum.

Bir gün yaşlanmamış gibi gözüküyor.

Bu karşılaştırmayı iyice anlayabilmemizin tek yolu, fotoğraflara bir göz atmak.

Haydi, hep birlikte bir bakalım.

2008’de buradayız {gördüğünüz üzere}.

İki sene sonra biz.

((gülümseyerek)) Bu da iki hafta önceden çekilmiş bir resim.

O yüzden, bu dediklerimi yazın.

6-

Altı hafta içerisinde, gerçekten de resmi olarak görevi bitmiş ve dinlenmekte olan bir başkan olacağım.

Bu demek oluyor ki; artık kameralar otoriteme boyun eğmek zorunda kalmayacak ve Cumhuriyetçi- Cumhuriyet Partisi liderleriyle telefon görüşmeleri yapmam gerekmeyecek.

Çünkü telefonlarıma bakmayacaklar {bile}.

Ve açık konuşmam gerekir ki; bu gerçekten hoşuma gidebilecek bir şey diye düşünüyorum.

[[Yani]] böyle bir güçle ne yapacağım; onu bile bilemiyorum.

Daha dört ay içerisinde- geçtiğimiz dört ay içerisinde Cumhuriyetçi üyeler son senemde, başkanlığımın son senesinde neler yapamayacağımdan bahsediyorlardı.

Ne yazık ki, bu basın yemeği yapamayacağım şeylerden bir tanesi değildi.

7-

Fakat bildiğiniz üzere, bu- [[şimdi]], şöyle ki, bazı Cumhuriyetçi liderler, bazı Cumhuriyetçi siyasetçiler benim gitmemi zaten uzun süredir bekliyor.

Kim olduğunuzu da gayet iyi biliyorsunuz.

Burada, şu an bizimle birlikte bulunan Tim Scott var, Cory Gardner var.

Bu da demek oluyor ki; ((gülümseyerek)) “Güvenlik, hemen kapıları kapatın. Kimsenin çıkmasına izin vermeyin. Bu işi, bu gece, burada hallediyoruz.”

Ve sadece bazı politikacılar değil, aynı zamanda benim görevimin bitmesini bekleyen çok önemli liderler de var.

Örneğin daha dört hafta kadar önce, Prens George’la bu olağan buluşmamızda bir robdöşambr giyerek karşıma çıktı.

[[Yani]] gerçekten de, bazı şeyleri suratıma deşdirdi.

Hatta diyebilirim ki, biraz burun farkıyla protokolü ihlal etti.

8-

Kraliçe ile öğle yemeği yeme fırsatım oldu, {Shakespeare oyunlarından konuşurken}.

((ellerini iki yana açarak kafasını salladı))

Arkadaşlar, biliyorum {bu zor bir geçiş süreci}.

Üzgünüm.

Fakat belirtmem gerekir ki, bazı basın mensupları bile beni çok görmek istemiyor.

Aralarında, bulundukları kanalın kapılarını kilitleyenler ve beni görmezden gelenler ((emin olmayarak başını iki yana sallayıp)) bile var.

9-

Fakat Beyaz Saray'ı terk edecek olma fikri biraz değişik, biraz karışık bir fikir.

Daha geçen hafta duymuşsunuzdur {belki}; Beyaz Saray'ın çitlerinden, demirliklerinden biri atlayarak içeri girdi.

Fakat, Gizli Servis'e gerçekten çok teşekkür etmem gerekir.

İşlerini iyi yapıyorlar.

Zanlıyı hemen buldular ve evine götürdüler.

Şu an, gerekli işlemleri yapıp evine götürdüler. ((gülümseyerek))

Fakat bütün bunlara rağmen her nasıl oluyorsa, son senemde halkın beni beğenme oranları yükselmeye devam ediyor.

Hatta en son bu kadar yükseklerde uçtuğumda... Hatta en son- hatta biraz kafamı, başımı kaldırdı, biraz beni fazla gururlandırdı diyebilirim.

Öyle ki, en son bu kadar yükseklerden uçtuğumda bir komşumuzla- ((gülerek))

10-

Ve son olarak, bu yemekteki konuşmamı sizlere teşekkür ederek bitirmek istiyorum.

Gerçekten, sizlerle yan yana olmak, omuz omuza çalışmak benim için bir onur, benim için bir ayrıcalık oldu.

Ve yaptığımız işlerle gerçekten gurur duyuyorum, {demokrasimizi yazıp ileri taşıyarak yaptıklarınızla}.

Ve son olarak etmek istediğim iki kelime var: ((emin olmayarak)) Obama.

KG-6

1-

İyi akşamlar millet.

Burada olmaktan onur duyuyorum.

Hepiniz harika gözüktüyorsunuz.

Cumhuriyet hiç bundan daha iyi gözükmemişti.

Bu arada geç kaldım; özür dilerim.

CPT sunumundaydım.

Bu CPT'yi de, beyaz insanların yapmaması gereken şakalar olarak anlayabilirsiniz.

2-

Neyse, sonuçta buradayız.

Bu sekizinci ve son konuşmam.

Bunun için heyecanlıyım, ama şu ana kadar sanırım iyi gidiyor.

Seneye Goldman Sachs kullanacağım.

Ve eşim burada.

Benim güzel ve zeki eşim burada, {Michelle}.

Burada olduğu için gerçekten çok mutlu.

Evde onunla üç dakikalık şaka pratikleri yaptım.

O yüzden bugüne hazır.

3-

Seneye bu benim şu an bulunduğum yerde başka biri olacak.

Kim olacak tahmin edebiliyorum.

Burada dururken bir örnek vermem lazım.

Sekiz sene önce Amerikan politikasının sesini değiştirmek için bu yola çıktım.

Ama şimdi ((gölerek)) nerede olduğumuzu görüyoruz; keşke daha spesifik olsaymışım.

Sekiz sene önce büyük idealleri olan bir gençtim °ve buraya geldim.°

4-

Herkes, ilk zamanlarında telefon aramalarına hazır mıyım diye endişeliydi {ve ((gölerek)) tuvalet konusunda da öyle}.

Ama şimdi, aslında Kanada Başkanı Justin Trudeau’nun benim yerimi aldığını söylüyorlar.

Hem yakışıklı, hem genç, hem gelecek için umut vadediyor.

Justin, biraz rahatla.

5-

Bu arada Michelle hiç yaşlanmadı.

Onun bana bakışları, beni hep güçlendirdi.

((ekranı işaret ederek)) şu bakışına bir bakın.

((ekranı işaret ederek)) Burada 2008’deki halimiz.

((ekranı işaret ederek)) Burada birkaç sene önceki halimiz.

((gölerek ve ekranı işaret ederek)) ve bu iki hafta öncesinden bir fotoğraf.

Yani, zaman su gibi akıp geçiyor.

6-

Altı kısa ay sonra, kongre benim otoritelerimi elimden alacak.

Artık maalesef telefon aramaları yapamayacağım.

Ne yapacağım bilmiyorum {bu konuda}.

Dört ay sonra görevim bitiyor.

7-

Ama, burası başka bir hikaye.

Tim Secret, Tony Gardman, bunlar hep güvenlikten sorumluydu.

“Ve, HAKİM(!) Haydi, hemen bunu, bu işi burada halledelim. Burada hemen bitirelim {bu işi}.”

Ve bu büyük ihtimalle red wedding gibi olacak.

Sadece bu değil, benim ayrılışımı gören İngiltere Prensi George da ve ((gülerek)) bunu banyoda gördü.

Tam bir Britanya protokolü.

8-

Ama burada, ben hiç kraliçe ile yemek yemedim.

Belki de siyahi olduğum için, ne olur ((gülerek)) ne olmaz diye düşünmüşlerdir.

Ve bu gerçekten çok zor bir sunum.

Gazeteciler de beni bıraktı gitti.

Sonra Today Show’a çıktım {CBC’de}.

Belki de CNN’de olmalıydım.

9-

Ve bu Beyaz Saray’ı yönetme işi de zordu.

Bazıları, benim haftaya gitmemde ve özel servisle çalışmama bazı krediler- [[yani]] beni onayladılar.

Bazıları onaylamadı.

Ama her şeye rağmen, son senemde, buradaki son dönemimde onay oranlarım epey arttı.

Yükselmeye başladım.

Belki kalmalıyım.

10-

Ve herkese çok teşekkür etmek istiyorum.

Sizinle burada omuz omuza çalışmak benim için gerçekten bir gururdu.

Harika insanlarla, harika demokrasi için çalıştım.

Ve son sözüm: Obama ((elini yumruk yapıp havaya kaldırarak))

Ve mikrofonu bırakıyor.

KG-7

1-

İyi günler {herkes}.

Bugün burada, °Beyaz Saray'ın genel° yemeği için toplanmış bulunmak- muhabirler adına düzenlenmiş genel yemeği için toplanmış bulunmaktayız.

Çok iyi gözüküyor {herkes, formda}.

Bu arada geç kaldığım için çok özür dilerim.

BŞ'lerim ((Türkçe)) bitmişti.

Yani, bu da- bunu açarsam, beyazların anlayabileceği türde yapılan şakalar.

2-

Neyse, şimdi bunu geçelim.

Çok heyecanlıyım.

Akıllı, güzel karım Michelle de burada ve gerçekten çok mutlu gözüküyor.

Ve burada bir bakıma (emin olmayarak)) °pratik için yer alıyor.°

3-

Seneye bu zamanlarda farklı biri burada konuşacak.

Kim olacak bir muamma.

Sekiz yıl önce, °bu zamanlarda° bu siyaset dilini değiştirmek adına bir şeyler söylemiştim.

Fakat daha spesifik bir şey- bir ana indirgemeliydim.

Sekiz sene önce daha gençtim, hırslıydım, hevesliydim.

Şimdi, şimdi bir de halime bakın.

((kafasını iki yana sallayarak))

4-

Gece üçte telefon çalmasına uyanıyorum, {tuvalete gitmem gereken saatlerde}.

Gerçekte, bana gelip Justin Trudeau’nun benim yerimi aldığını söylüyorlar.

Hem yakışıklı, hem zeki, hem iyi ama ben durup Justin’e; ((ellerinin arasına başını alıp düşünerek)) °(ne diyelim)° “Justin, biraz rahat takıl adamım.”

5-

Ve karım Michelle’e bakın.

Onunla aramızdaki bu farkı, şu fotoğraflara bakarak görebilirsiniz.

((ekranı işaret ederek)) İşte 2008’de bir karemiz.

İki yıl sonra bir karemiz.

((gülerek)) Bu da iki hafta önce çekildi.

Ve zaman akıp gidiyor.

6-

Altı ay sonra böyle olamayacağım.

Kangurular bile benim otoritemi sorgular hale gelecek.

Artık benim telefon aramalarımı da kaale almayacaklar.

((ciddi bir yüz ifadesiyle)) Bu ateşli top bana doğru yaklaşıyor ve ne yapacağım hakkında hiçbir fikrim yok.

Bu, başkanlık yaptığım son sene °ve-°

7-

((çeviri yapmadı))

((diğer bölümde, bu bölümden kısım çeviriyor))

8-

Geçen toplantımıza Prens George banyosunda katıldı ve onun o İngiliz suratını, ((emin olmayarak, kafasını iki yana sallayarak)) politik suratını gördüm.

Avusturyalı bazı haberciler, °bugünkü CBS’e host ediyorlar.°

°Bu sabah onların CNN’e katılmalarını söyledim.°

9-

Ama bu son senemde nedense bir yükselişe geçtim; {karizmam °falan-°}

10-

Burada yapacağım son konuşmamı sonlandırırken, size söyleyeceğim tek şey; teşekkür ederim.

Burada sizinle birlikte olmaktan gerçekten onur duyuyorum.

Demokrasiyi taşıdığım için mutluyum.

Ve son yapacağım bir şey var: ((mikrofonu bırakma hareketi yaparak)) (Drop mic), Obama.

KG-8

1-

Herkese iyi akşamlar.

Burada olmaktan onur duyuyorum.

Son birlikte- başkanlık dönemimin son yemeğindeyiz.

Herkes çok güzel gözüküyor, herkes harika gözüküyor.

Bir başkanlık döneminin sonu hiç bu kadar iyi gözükmemişti {herhalde}.

Bugün, bu akşam biraz geç kaldım; onun için özür diliyorum {herkesten}.

Bu akşam özellikle beyazların yapmaması gereken şakalarla birlikte- şakalarla dolup taşarak burada karşınızdayım.

2-

Her neyse...

İşte, şimdi buradayız.

Bu özel zamanda sekizinci ve son bir defa birlikteyiz.

Ve heyecanlıyım.

Bu akşam için hazırladığım materyaller iyi giderse, çok daha büyük yerlerde bu materyalleri sunmayı düşünüyorum.

Güzel, harika eşim Michelle de bu akşam burada.

((sesini incelterek)) Gördüğünüz gibi, kendisi burada olmaktan çok mutlu.

Tabii [[yani]] pratikle birlikte görebiliyorsunuz {ne kadar mutlu gözüktüğünü}.

Her akşam üç dakikalık plank yaparak bunlara hazırlanıyordu.

3-

Gelecek sene bu zamanlarda, bu durduğum yerde, bu podyumda başkası olacak.

Ve bu başkanlık seçimlerinden kimin çıkacağını tahmin edebiliyoruz: Hillary.

Ama buradayım ve bu podyumda dururken duygusal hissetmeden- kendimi duygusal hissediyorum {tabii ki}.

Çünkü; sekiz yıl önce buraya çıktığım zaman, bu sahneye çıktığım zaman demiştim {politikamızın tonunu değiştirmemiz gerektiğini}.

Ama şu anda görüyorum ki, belki biraz daha spesifik olmam gerekiyordu; daha [[böyle]] detaylı anlatmam gerekiyordu {nasıl değişik olacağını}.

Sekiz yıl önce ben genç bir adamdım, coşkuluydum ve dinçtim ve çok idealisttim, iyimserdim.

Şu anda [[yani]] görüyorsunuz beni; saçlarım beyazladı ve daha böyle şey yaptım- biraz çöktüm {tabii}.

4-

Bir gün Hillary beni aradı ve saat sabahın üçünde ani bir telefon konuşmasına hazır olup olmadığımı sordu.

Ve ben dedim; [[yani]] büyük ihtimalle tuvalete falan kalkmış olurum [[yani]] olabilir, [[yani]] ayakta olurum herhalde}.

Yakın zamanda biri bana gelip söyledi; “Sayın Başkan, siz çok- ((elini arkaya doğru hareket ettirerek)) sizin trendiniz geçti, sizin zamanınız geçti. Artık, şu anda trend olan, şu anda moda olan başkan türü Trudeau. Yakışıklı, çok ilgi çekici, çok karizmatik ve gelecek böyle. Geleceğimiz böyle olacak gibi gözüküyor.”

Ben de ona şöyle demek istiyorum; “Justin biraz yavaş ol, sakın ol. ((gülümseyerek)) Nefret ettim bu konuşmadan.”

5-

Tabii [[yani]], ben böyle yaşlanırken gördüğünüz gibi, Michelle hiç değişmemiş gibi gözüküyor {sekiz yıl boyunca}.

Onun- zamanın geçtiğini anlamamızın tek yolu, ikimizin yan yana olduğu fotoğraflara bakmanız.

2008’de işte buradayız.

2008’den birkaç yıl sonra gene birlikteyiz.

((gülerek)) Bu da işte, iki hafta önceden çekilmiş bir fotoğraf.

Gördüğünüz gibi zaman geçiyor, hızlı geçiyor.

6-

Bir altı ay sonra, çok kısa bir süre içinde yani, artık kongres herhalde benden bıkmış olacak.

Kongres beni dinlememeye başlayacak, benim otoritemi kabul etmemeye başlayacak.

Parti liderlerini telefonla aradığım zaman beni kabul etmeyecekler, açmayacaklar ve buna da alışmam biraz zaman alacak {herhalde}.

[[Yani]] çok kaotik bir zaman olacak {herhalde}.

[[Yani]] ne olacağını bilmiyorum.

(Hiç-) bilinmez bir element.

Tabii ki [[yani]] herhalde bir dört ay içinde, bazı partiler benim bu-

7-

Onun dışında [[işte]] bu dört ay içinde bazı şeyleri yapamayacağımı söyleyen partililer oldu.

Ve onlardan bazılarının burada olduğunu biliyorum.

Özellikle birkaç tanesini görebiliyorum da {hatta}.

Bu hatırlatıyor ki {bana}; şimdi artık güvenliğin kapıları kapaması lazım, kimseyi içeri almaması lazım{daha başka giren olmasın diye}.

Ve eğer Justin, sen buradaysan; “((eliyle bulunduğu yeri işaret ederek)) Artık buraya gel, podyuma gel, sahneye gel. Burada bitirelim.”

Tabii [[yani]] bu akşam yemeğinden söz etmiyorlardı {yapamayacağım şeylerden söz ederken}.

Gelecekte benim olmadığım günleri arayanlar olacak {tabii}.

Benim gitmemi bekleyenler çok var.

Hatta, geçenlerde Prens George’la buluştuğumuzda kendisi görüşmemize ((üzerine giyme hareketi yaparak hatırlamaya çalışıp)) banyo giysisiyle katıldı.- ((hatırlayarak)) Geçen kendisi görüşmemize bornozuyla katıldı ve bu tabii ki de biraz rencide ediciydi {doğrusunu söylemek gerekirse}.

Kesinlikle protokole uygun olduğunu sanmıyorum.

8-

Tabii ki o öğleden sonra, Majesteleri Kraliçe Elizabeth ile bir öğlen yemeği yedik.

Birlikte çok güzel bir Shakespeare oyununu izledik.

Tabii ki, [[yani]] çok zor bir geçiş olacak.

Şimdiden çok önemli, birkaç tane- takımımın önemli birkaç tane kişisi artık işlerini bırakmaya başladılar ve Beyaz Saray’dan çıkmaya başladılar.

Today’s Show’un sunucusu işini bıraktı.

CBS’in sunucusu işini bıraktı.

Belki de bazıları CNN'e katılmaya gidecekler.

Bilmiyorum.

9-

Ama tabii, Beyaz Saray'ı artık arkada bırakmak çok karışık duygular uyandırıyor.

Geçenlerde, tabii biliyorsunuz, Beyaz Saray'ın çitlerinden atlayan biri olmuştu.

Ve özel servisime tabii ki de teşekkür etmem gerekiyor; çok iyi bir iş başardılar.

Ve Michelle'i sağ salim eve geri götür- getirdiler; hiç yaralanma falan olmadı.

Ve nasıl olduysa, her şeye rağmen ve bu benim son senem olmama rağmen, benim reytinglerim, [[yani]] insanların beni- oylarım artmaya başladı.

Daha da artıyor.

10-

Ve bu son akşam yemeğimizi bitirme- son sözü, son cümlelerimi kuracağım {şimdi bu akşam yemeğinde}.

Hepinize teşekkür etmek istiyorum.

Sizinle birlikte çalışmak ve sizin için, ülkemizdeki demokrasi için savaşmak ve çalışmak benim için çok onur vericiydi.

Çok onur ve gurur vericiydi.

Bununla birlikte size son bir şey daha söylemek istiyorum: ((kalemini önündeki not defterine doğru yukarıdan bırakarak)) Obama kaçır.

KG-9

1-

Hepinize iyi öğlenler diliyorum-, iyi akşamlar diliyorum.

Bu basın toplantısındaki son seferinde bulunmaktan büyük onur duydum.

Hepiniz mükemmel görünüyorsunuz.

Cumhuriyetin sonu hiç bu kadar güzel görünmemişti.

Biraz geç kaldım özür dilerim; CPT'den dolayı geç kaldım.

CPT'nin açılımı da, beyaz ırktan insanların yapamayacağı şakalar.

2-

Şu anda buradayız.

Konuyla gelelim.

Buradaki, bu eşsiz toplantıdaki yedinci ve son seferim.

Oldukça heyecanlıyım.

Gelecek sene burayı °Golden Sachs° olarak kullanmayı düşünüyorum.

Benim harika karım Michelle de burada.

Eşim, karım Michelle de burada.

Oldukça mutlu {burada olmaktan}.

Burayı bir pratik alanı gibi görüyor {bir sonraki geleceği için}.

3-

Gelecek sene burada, benim yerimde bir başkası olacak.

Hillary'nin olacağını tahmin edebilirsiniz.

Bugün burada bulunmaktan- bulunduğum için anılarım da canlanıyor.

Sekiz sene önce oldukça gençtim ve politikada yeni adımlar atacağımı söylemiştim.

Biraz daha açık olabilirdim {bu konuda}.

Oldukça idealist bir adamdım, gençtim.

Şimdi bir de halime bakın; saçlarım ağardı, görevden alınmak için bekliyorum.

4-

Hillary bana daha önceden, sabahın üçünde aradığında müsait olup olmayacağını soruyordu.

Şu ansa her sabah üçte uyanığım zaten; çünkü tuvalete gitmem gerekiyor.

Bana da birçok kişi gelip demode olduğumu söyledi, eskide kaldığımı söyledi.

“Justin Trudeau senin yerini aldı bile.” dedi.

Ben de Justin’e dedim ki; “Biraz üstüme gelmeyin.” dedim.

5-

Eşim Michelle ise, bu arada hiç yaşlanmadı {bile}.

Eğer kıyaslama yapmak istiyorsanız, benim halime bakmanız yeterli.

((ekranı işaret ederek)) Bu 2008’deki görüntümüz.

Birkaç sene sonraki halimiz {bu da}.

((gülerek)) Bu da iki hafta önceden.

Zaman aktı geçti.

6-

Altı aylık kısa bir süre içinde benim buradaki otoritem son bulacak.

Artık kongrede sözüm geçmeyecek.

Partidekileri aradığımda telefonlarım açılmayabilir.

Buna da alışmam lazım; alışmam gereken bir süreç.

Dört aylık süre içinde de zaten ((emin olmayarak ve kameraya bakarak)) pek büyük yaptırımlar yapamadık.

7-

Aramızda şu an Tim Scott ve Key Dagner da bulunuyor.

Bu da bana hatırlatıyor ki, güvenliği çağırmam gerekiyor.

“Kapıları kilitleyin, hakim de gelsin. Bir duruşma olacak {hemen burada}”

Tıpkı Game of Thrones’taki red wedding bölümünde olduğu gibi.

Tabii sadece benim ayrılışımı bekleyenler kongredekiler değil.

Birçok kişi benim ayrılmamı bekliyor.

Geçenki toplantımıza Prens George da gelmişti ve ((gülerek)) robdöşambriyle gelmesi bütün protokolü ihlal etti.

Bu da dokundu {biraz}.

8-

Kraliçe ile de Shakespeare'i, David Cameron'ı tartışarak vakit geçirdik.

Aranızda şu an hala siyahi olup olmadığını sorgulayanlar olabilir.

Ama bu zor bir geçiş süreci; daha hala alışamadım.

Beyaz Saray'dan ayrılmam yakın olduğu için, basın mensupları bile artık ayrılmaya başladı yanımdan}.

Başka kanallara yöneldiler.

9-

Beyaz Saray'dan ayrılmam değişik duygular içine sokuyor {beni}.

Fakat bu karmaşaya ve bu üzücü duruma rağmen, son senemde oldukça fazla onay almaya başladım.

Yaptıklarım hoş görülmeye başladı.

((devam etmeyeceğini işaret ederek))

10-

Bu basın konuşmasını hepinize teşekkür ederek kapatmak istiyorum.

Demokrasimizi güçlendirmek adına beraber çalıştığımız için çok onur duydum ve sizinle gurur duyuyorum.

Konuşmamı iki kelime ile kapatıyorum: ((kameraya bakarak)) Obama çıkar.

KG-10

1-

Herkese iyi öğleden sonralar.

Bugün burada son konuşmamı yapmak için geldim.

Hatta bu (herhalde) son konuşma {buradaki}.

Ve buralar hiç bu kadar güzel gözükmemişti.

Geç kaldığım için özür diliyorum; çünkü JBY’de ((Türkçe)) koşu yapıyordum; ki JBY de- pardon ((kendisini düzelterek)) ŞBY’de ((Türkçe)) koşu yapıyordum; çünkü ŞBY de şakalar, beyaz insanların yapmaması gereken diye açılıyor.

2-

‘hhh Neyse hhh işte buradayız ve sonuç olarak bu muhteşem, eşsiz toplantıdaki sekizinci ve son bulunuşum.

Eğer her şey iyi giderse, daha büyük planlarım da var.

Ve bugün burada benimle birlikte benim muhteşem, akıllı eşim Michelle de burada ve kendisi çok mutlu gözüküyor.

Ve biz buna pratik diyoruz.

Bu ifadeyi çalışmak için °uzun vakit harcadı.°

3-

Seneye burada kimin olacağı belli değil.

Yani hangi kadının burada bulunacağı belli değil {tam olarak}.

Sekiz sene önce Amerika’nın izlediği politikanın rengini değiştirmek istediğimi söylemiştim, ama keşke daha net konuşsaydım.

Ve sekiz sene önce çok idealist, enerjik bir insandım.

Bir de şimdiki halime bakın; bitap düşmüş durumdayım.

4-

Şimdi artık gece üçte gelecek olan aramalarla ilgili endişelenmeme gerek yok.

İstediğim gibi uyuyabilirim, ama artık hep uyanığım.

Geçen gün biri bana; “Sayın Başkan, siz çok geride kaldınız {artık}. Sizin yerinizde Justin var. Kendisi çok yakışıklı ve ileri görüşlü.” dedi.

Ben de dedim ki; “Justin, bir rahat dur {artık}”.

5-

Bu arada Michelle de hiç [[yani]] bir gün bile yaşlanmadı.

Bu farkı, sadece bu fotoğraflardan ve benim farkımı da fotoğraflardan görebilirsiniz.

2008’de bizi şu an görüyorsunuz °{fotoğrafta}.°

İki yıl sonra da, bu şekilde, yine bizi görebilirsiniz.

((gülerek)) Bu da iki hafta önceden.

Yani vakit geçiyor {işte}.

6-

Altı hafta sonra sadece ezik bir adam olarak kalacağım; çünkü başkanlığım bitiyor.

Ve şimdiden işler değişmeye başladı.

Komite bana cevap vermiyor, benim ülke liderleri telefonlarımı açmıyorlar ve bu, değişik bir durum.

7-

‘hhh hhh Evet, şu an burada bulunduğumuz salonda, Cumhuriyetçiler de var.

Ve ((işaret ederek)) işte gördüğünüz gibi Tim orada, Carter orada. Haydi, Yargıç Merry’i çağıralım, kapıları kitleyelim ve şu işi burada yapalım(!), {tam Game of Thrones’taki kızıl düğün gibi}.

Ve dediğim gibi, yine otoritem düşmeye devam ediyor.

Mesela geçen hafta Prens George benim telefonumu tuvaletten açtı.

Ve bu da [[yani]] tokat gibi geldi {bana resmen}.

Neredeyse [[yani]] ((kafasını iki yana sallayarak)) bir güvenlik ihlaliydi.

8-

Ama gerçi, geçen yine Kraliçe ile bir akşam yemeği yeme fırsatı buldum- öğle yemeği fırsatı buldum.

Kendisiyle bir Shakespeare sahnesi canlandırdık ve ışıkları biraz kıstık.

Ve bu da benim siyahi olup olmadığım tartışmasını nihayet sonlandırmış oldu.

Herkes beni terk ediyor; mesela [[işte]] sunucular, haber muhabirleri, CBS'in sunucusu da bunlara dahil}.

9-

Tabii, bu yıl Beyaz Saray'ı terk etmek de ilginç bir durum.

Gizli ajanlar bu son yılda Beyaz Saray'daki masrafların arttığını fark ettiler ve sonunda Michelle'i bulup eve getirdiler.

Artık Michelle evde kalıyor, burada kalmıyor.

Ama bu son yılım olmasına rağmen oy oranlarım, insanlar tarafından gördüğüm takdir oranlarım hiç olmadığı kadar artmaya başladı.

10-

·hhh hhh

Son olarak, herkese teşekkür etmek istiyorum.

Burada sizlerle çalışmak bir onurdu.

Birlikte büyük işler başardık.

Ve son söylemek istediğim iki kelime var: Obama gider.

KG-11

1-

Herkese iyi akşamlar.

Bugün burada sizinle olmak büyük bir onur {bu son senemde}.

Nasılsınız, iyi misiniz(?)

Cumhuriyetin sonu hiç bu kadar iyi olmamıştı.

Geç kaldığım için özür dilerim; beyaz insanların yapmaması gereken şakalar yapmakla meşguldüm.

2-

·hhh hhh

Her neyse, bugün buradayız.

Benim sekizinci senemin sonundayız.

((işaret ederek)) Benim harika ve güzel eşim de burada, {Michelle}.

Bugün çok mutlu görünüyor {burada olduğu için}.

3-

Seneye bu zaman burada ben olmayacağım.

Başka bir kadın burada olacak.

Sekiz yıl önce, değişim zamanı diye düşünüyordum.

Keşke daha dikkatli olsaydım {istediğim şeyde}.

Sekiz yıl önce gençtim, daha ateşliydim, heyecanlıydım.

Şimdiki halime bakın; ((gülümseyerek)) ölüme gün sayıyorum.

4-

((çeviri yapmadı))

5-

Beni bir kenara bırakırsak Michelle hiç yaşlanmadı.

Benim önceden çekilmiş fotoğraflarıma bir bakalım.

((ekranı işaret ederek)) İşte 2008'de böyleyiz.

((ekranı işaret ederek)) İki yıl sonra ise böyleyiz.

((gülümseyerek ve ekranı işaret ederek)) Bu ise iki hafta önceye ait fotoğraf.

Zaman; yapacak bir şey yok.

6-

Bundan dört ay sonra, benim zamanım bitmiş olacak.

Bazı önemli yerler telefonlarıma bile bakmayacak.

7-

Tim Scott, Tony Garden... Hepsi buradalar.

İsmi hatırlayamadığım bir kişi, ((eliyle yan tarafı işaret ederek)) “Sen de buradasın, biliyorum. Neredesin(?)”

Hepiniz burada, benim başkanlığımın sonu için benimle berabersiniz.

Benim düşündüklerimi düşünmeye çalışıyorsunuz ve paylaşıyorsunuz.

Geçenlerde Prens George aradı.

Tuvaletteyken ((emin olmayarak)) aramış.

Bu cidden acı vericiydi.

8-

hhh Kraliçe ile görüşüyoruz.

Shakespeare’nin oyunlarını canlandırıyoruz.

((kameraya bakarak)) ==Her şey kaçıyor==

() [[İşte]] °birçok kişi, benim için bir şeyler yapıyor.°

()

9-

’hhh hhh Beyaz Saray’ı bırakmak- bırakacağım konusu beni üzüyor.

Geçen haftalarda duymuşsunuzdur; birisi Beyaz Saray’ın duvarlarından atlamaya, kaçmaya çalıştı.

Bu konuda özel güvenliklerime teşekkür ediyorum.

Bu konuda güvenliklerime teşekkür ediyorum; (karımı oradan) aldılar.

Bütün bunlara rağmen, son senemde görüyorum ki; benim yaptıklarım, beni seven, onaylayanların sayısı artıyor.

10-

Son, Beyaz Saray'daki basın yemeğindeki son konuşmamda şunları söylemek istiyorum; sizin hepinize teşekkür ediyorum.

Sizinle beraber olmak bir ayrıcalıktı, bir onurdu.

Sizinle omuz omuza ilerlemek benim için bir onurdu.

Konuşmamı bitirirken iki şey daha söylemek istiyorum: ((mikrofonu bırakma hareketi yaparak)) Obama kaçır.

KG-12

1-

İyi akşamlar {bayanlar ve baylar}.

Bugün, burada sizlerin karşınızda son kez durmak benim için bir şereftir.

Hepiniz- ve son kez, gerçekten son kez, hepiniz burada büyük Cumhuriyetin sonuna tanıklık etmiş oluyorsunuz.

Bugün geç- biraz geç olduğu için özür dilerim.

Bu zamana kadar CPT'yi yönetiyordum.

CPT, anlamı şu; bu aslında beyaz insanların söylememesi gereken, beyaz ırkın yapmaması gereken bir esprinin açılımı.

O yüzden söylemeyeceğim.

2-

Neyse, işte geldik {zaten sona}.

Bu benim sekizinci ve sonuncu düzenlediğim etkinlik oluyor {burada ve bu çok özel bir etkinlik gerçekten}.

Umarım iyi geçer.

Burada bizimle birlikte olan arkadaşımız Greem Thomas da bizimle birlikte; {muhteşem altın arkadaşımız}.

Ve zeki, güzel karım Michelle de bize katılıyor.

Gerçekten çok eğleniyor, mutlu gibi görünüyor.

Evet, evde biraz pratik yaptı; {o yüzden}.

Umarım, bu pratiğini size güzel bir şekilde yansıtabiliyordur.

3-

Bir dahaki yıl bu zamanlarda, benim yerime çok daha farklı bir insan burada olacak.

Ve sekiz yıl önce ben daha genç- sekiz yıl önce karar verdim ki; gerçekten siyasetimiz değişmeliydi.

Ama bu kadar değişeceğini tahmin etmemiştim ve daha fazla bunu [[yani]] bunu başka şekilde vurgulayamazdım.

Sekiz yıl önce ben genç ve idealistik bir beydim.

Sanırım biraz fazla idealisttim.

Ve- °bu kadar°

4-

Ve herkes bek- ve artık kimse benden sabahın üçünde bir telefona cevap vermemi bekleyemez.

Çünkü artık normal insanlar gibi ben de tuvalette oluyor olacağım.

Geçenlerde biri geldi ve dedi ki; ”Sayın Obama, siz biraz geçmişte kaldınız. Biraz eskidiniz {artık}. Gelecek yeni kişi daha yakışıklı, daha çekici.

Ben de dedim ki; “Tamam. O zaman bekleyin; biraz kendime geleyim.”

Ama açıkçası buna biraz alındım.

5-

Benim aksime Michelle asla yaşlanmadı.

Hiçbir belirti bile göstermedi.

Şu fotoğrafı karşılaştırırsak...

Bir bakalım {fotoğrafa}.

Bakın, burada 2018- 2008'deyiz.

Bir yıl- iki yıl sonrasında.

Bu da iki hafta sonrası- bu da günümüzden iki hafta sonrasında.

Zaman geçiyor {gerçekten}.

6-

Bundan altı yı ay sonra, resmi olarak işim sonlanmış olacak.

Ve artık bacağından asılmış bir kuzu olacağım.

Artık insanlar- artık meclis benim otoritemi kabul etmeyecek ve artık insanlar belki de benim telefonlarımı bile açmayacaklar.

Bu konuda ne yaparım bilmiyorum.

Ama altı aylık bir süre içerisinde hala yetkim dahilinde olmayı umuyorum.

7-

Bunların hepsi tabii bir hikaye değil.

Şu an milletvekili Tom Scott bizimle birlikte {ki bu Tom Scott milletvekilinden daha çok meclisin badigardlarına benziyor}.

Burada George Mc Garden da bizimle birlikte.

Şarabı bırak da- elindeki kırmızı şarabı lütfen bırak {ben senden bahsederken}.

Önümüzdeki günlere bakarken, biraz daha rahatlamış hissediyorum; {özellikle, son zamanlarda Prens George'un banyodaki fotoğraf- banyodaki halini gördükten sonra}.

Bu biraz- gerçekten yüzüme tokat gibi vurdu.

O yüzden biraz daha rahatım.

8-

((çeviri yapmadı)))

9-

Tüm bunlara rağmen, burada oluşumun son zamanlarında, benim onaylanma oranım bayağı bir yukarılara çıkmıştı.

Ve gerçekten bu kadar yükseğe gelmişken düşündüm ki; gerçekten sanırım bunu tam olarak artık yaptım.

10-

Son olarak, buraya son davetime geldiğiniz için teşekkür ederim.

Bugün sizinle birlikte olmak bir şerefti, benim için bir ayrıcalıktı.

Sizin yanımda olmanız benim için bir şerefti.

Demokrasi ile birlikte olduğunuz için ve demokrasi ile birlikte ayakta durduğunuz için teşekkür ederim.

Söyleyecek son bir sözüm var: Obama.

KG-13

1-

Herkese iyi akşamlar.

Burada bulunmak benim için bir onur.

Bu, Beyaz Saray iletişim dairesinde yaptığım son ve belki de en rahat konuşmalardan biri olacak.

°Hepinizin bildiği gibi°, bir çağın bitişi hiçbir zaman bu kadar güzel görünmemiştir.

Özür dilerim; bu akşam biraz geç kaldım.

Çünkü ((oldukça sessiz)) °CPT°; beyazların hiçbir zaman yapmaması gereken şakalar üzerinde çalışıyordum.

2-

Her neyse, sonuçta buradayız.

Son sunumundayız.

Tabii bu durumdan oldukça heyecanlıyım.

Umarım her şey yolunda gider.

() Sevgili güzel, muhteşem kadın karım Michelle burada.

O burada olmaktan oldukça hoşnut görünüyor.

Buna biz pratik diyoruz, {artık yıllardır alışkanlık kazanmış durumu}.

((emin olmayarak)) Benim dakikalarca süren şakalarımın bağıışıklık kazanmış hali.

3-

Önümüzdeki yıl bir başkası burada olacak; {bir kadın ya da bir erkek aday}.

°Burada olarak içinde bulunduğum durumu biraz yansıtacağım.°

Sekiz sene önce politikanın- politikadaki bu sert tonun değişmesi gerektiğini söylemişim.

Sanırım yeteri kadar spesifik olamamışım, yeteri kadar detay verememişim.

Sekiz yıl önce daha genç, cesur bir adamdım.

Bir de şimdi °bana bakın.°

4-

°Gecenin bir vakti, üç sıralarında aldığım telefonlarda, her zaman ayaktaydım.°

Son dönemde birisi bana eski kafalı olduğumu söyledi ve Justin Trudeau’nun benim yerimi aldığını, daha genç, daha sahalara daha iyi hitap eden bir yanı olduğunu söyledi.

“Justin, bence numara yapmayı bırak.” dedim.

5-

Bu esnada Michelle’de bir değişiklik görmedim; yaşlanmadı bile.

Bir bakın {ona}.

Kameralar göstereyin {lütfen}.

Burada 2018 yılında birlikte görünüyoruz.

Burada birkaç sene sonrasında.

Bu da artık iki hafta öncesi.

((gülümseyerek)) Michelle’de bir değişiklik yok.

Zaman su gibi akıp gidiyor {nitekim}.

6-

Kısa bir süre sonra, altı ay içinde artık ıskartaya çıkmış olacağım, {tabir-i caizse}.

Ve artık otoritem, forsum bir işe yaramayacak.

İnsanlar telefonlarıma çıkmamaya başlayacak.

Bu da, belki alışabileceğim bir şey.

Gerçekte, aslında bakarsanız, Cumhuriyetçilere göre bu son seneyi de zaten bitiremeyecektim.

7-

Bildiğimiz Cumhuriyetçilerden mesela Tim Scott ve Ball Gorden gibi... Onlara kalsa, güvenliği çağırıp kapıları kapattıracaklar {yüzüme}.

Aslında uzun zamandan beri benim gidişimi bekliyorlardı.

En son görüştüğüm Prens George mesela, artık o kadar kayıtsız kaldı ki benim varlığıma, ((gülümseyerek)) bornozla bir toplantıya katıldı.

O kadar kaale alınmıyorum {artık [[yani]]}.

8-

Tabii, onunla diyalogumuz Kraliçe'den Shakespeare'e ve David Cameron'la bağlantısına kadar gitti.

Artık insanlar benim belki de yeteri kadar siyahi olup olmadığımı bile düşünebilir {bu görüşmeden sonra}.

Tabii, zor bir durumdu.

Artık gazeteciler bile bu durumun farkında.

Birtakım gazeteci isimleri geçti.

Sabah programda görüştüğüm, °CBS programında görüştüğüm gazeteciler°-

Artık herkes benim gideceğimin farkında.

9-

Tabii, gideceğinizin bilinmesiyle- gideceğinizin birçok insan farkında.

Geçenlerde birisi, Beyaz Saray çitlerini aşarak bahçeye girmişler.

°Yerimin boşaldığının farkındalar {herhalde}.°

Gizli Servis'e (karar) vermek zorunda kaldım.

Sonra Michelle'i bulup getirdiler.

Tabii bunun yanında, son dönemde verdiğim onayların sayısı da oldukça artmış

°görünüyor.°

10-

°Bu şekilde konuşmamı bitirmek istiyorum.

Oldukça gurur duydum {sizlerle omuz omuza çalışmaktan ve demokrasimizi yüceltmekten}.°

Yapacağım iki iş daha var: ((kafasını iki yana sallayarak)) ==Ve bir şakayla bitiriyor==

KG-14

1-

Herkese iyi akşamlar.

Burada olmak, son konuşmamı yapmak benim için bir onur.

Cumhuriyetin sona ermesi hiç bu kadar güzel olmamıştı.

Biraz geç kaldığım için özür diliyorum.

Bu yapacağım şakaları, beyaz insanların yapmamasını öneriyorum.

2-

Her neyse, bu akşam buradayım ve sekizinci ve son konuşmamı yapıyorum.

Güzel eşim Michelle de burada olmaktan oldukça mutlu.

3-

·hhh Önümüzdeki sene bu zamanlarda, yerimde bir başkası olacak.

Bu hanımefendinin kim olacağını gerçekten merak ediyorum.

Sekiz sene önce politika amacıyla yola çıktım, ama sanırım biraz daha spesifik olmalıydım.

Sekiz sene önce ben oldukça genç biriydim ve amacım daha büyük olmalı.

Bakın şimdi ne oldu.

4-

°Bana şöyle diyorlar°; “Başkanım, sizin artık miadınız doldu. Yerinize gelecek başkan oldukça yakışıklı, genç ve geleceği elinde tutan birisi.”

5-

Bakın burada Michelle ve ben; 2008 yılında beraber olduğumuz bir fotoğraf.

İki yıl sonra.

((gülerek)) Ve bu da iki hafta öncesinden.

Zaman öyle hızlı geçiyor ki...

6-

Sekiz ay sonra artık görevden çekileceğim.

İşe yaramaz birisi olacağım ve yerime yenileri gelecek.

Telefon görüşmelerini yerime onlar yapacak.

Artık bu duruma alışmam gerekiyor, ama açıkçası ne yapacağımı bilmiyorum.

7-

Aslında şimdiden bir şeyler değişmeye başladı.

°Bir bahçem var.°

Güvenle oturabileceğim bir evim var.

°Geçtiğimiz gün Prens George beni ziyaret etti.°

8-

°Neyse ki hala yeterince siyahiyim.°

9-

Beyaz Saray'ı bırakacak olmak gerçekten üzücü.

Ama Beyaz Saray'ın bütün bu ihtişamına rağmen- ==°bu kadar°==

10-

Muhabirler yemeğinde yaptığım bu son toplantıda size teşekkür etmek istiyorum.

Burada olmaktan çok gurur duyuyorum.

Demokrasiye hizmet etmiş olmaktan dolayı ayrıcalıklı hissediyorum.

Konuşmamı iki sözcükle bitirmek istiyorum: Obama.

KG-15

1-

İyi akşamlar {herkese}.

Burada bulunmak benim için bir onur.

Hepiniz muhteşem görünüyorsunuz.

Cumhurbaşkanınız da hiç bu kadar iyi görünmemişti.

O da çok iyi hissediyor.

Geciktiğim için özür diliyorum; bu akşam birazcık geciktim.

SPT ((Türkçe)) ile ilgileniyordum.

Bu da demek oluyor ki; [[işte]] SPT demek, insanların yapmaması gereken şakalar demek.

==Burada kaldım.==

2-

Beni dinleyin.

Çok heyecanlıyım {şimdi}.

SPT'de işler iyi gidiyor.

Gelecek yıl bunları ((gülümseyerek)) seçimlerde kullanacağım.

Eşim Michelle- güzel eşim Michelle de burada.

O da bununla ilgili çok mutlu hissediyor.

Haydi birazcık pratik yapalım.

O da bunlara hep güler {zaten}.

3-

==Çok kötü olacak ama==

Gelecek yıl belki de başkası olabilir ama- ==burası kaçtı==.

Yedi yıl önce zaman çok değişti- °pardon°, sekiz yıl önce zaman çok değişti, politika da çok farklıydı.

Sekiz yıl önce ben çok gençtim, ama şimdi bana bir bakın ne kadar değiştim.

Şimdi daha cesurum.

4-

==Bazı yerleri atlayıp==

Bir başkası bana geçen yıl yaşlı gözüküyordunuz diyebilir.

Ama şimdi gencim, gelecek benim.

5-

Bu arada Michelle, hep beni desteklemiştir ve fotoğraflarda hep yanımda olur.

Mayıs- bu Mayıs'ta.

Burada iki yıl önce.

((gülümseyerek)) bu da iki yıl önce- iki gün öncesi.

Zaman geçiyor.

6-

Belki de bu olaylardan sonra meclis, benim otoritemi kabul etmeyecek, telefon ((sesini incelterek ve emin olmayarak)) konuşmalarımı bir şey yapacak.

Ama ben bunlara alışığım.

Yapmam gerekenin ne olduğunu biliyorum.

Bu belki de benim son yılım.

7-

((kameraya bakıp ellerini açarak ve kafasını iki yana sallayarak))

((çeviri yapmadı))

8-

Shakespeare'in performansı ile ilgili bir şeyler söyleyebilirim.

°Prens-° ()

Bu bir çeviri sorunu.

9-

°Son yılım da olsa°, çoğunluk benden çok memnun ve beni desteklemeye devam edecek.

10-

Bu benim son yılım, son yemeğim.

Burada olmaktan gururluyum, bunu yapmaktan gururluyum.

Ve sizin burada olmanızdan da çok mutluyum.

((kameraya bakarak ve gülümseyerek)) Hoşça kalın.

KG-16

1-

İyi akşamlar millet.

Burada sizin karşınızda olmak büyük bir şeref.

Bugüne kadar bu Cumhuriyet bundan daha iyi gözükmemiştir {büyük ihtimalle}.

Bugün biraz geç kaldım; bundan dolayı özür diliyorum.

((gölümseyerek)) Beyaz insanların asla yapmaması gereken şakalar hakkında bir-alakalı bir işim vardı.

2-

Her neyse, bu burada son görünüşüm olacak {büyük ihtimalle}.

Ve bu, kullanabileceğim çok iyi bir materyal olarak gözüküyor.

Ve bunu önümüzdeki sene Goldman Sachs'te de kullanmayı düşünüyorum.

Aynen.

Harika eşim ((eliyle işaret ederek)) Michelle de burada {benimle} ve burada olmaktan mutluymuş gibi gözüküyor.

Tabii bu, uzun bir çaba sonucu...

Bir idman sayesinde bu işi yapabilmekte.

Tıpkı üç dakikalık dirsek duruşlarını yaptığı gibi burada da yaptığı egzersizi konuşturuyor.

3-

Dediğim gibi; gelecek sene burada ben size eşlik ediyor olmayacağım.

Benim yerime burada başka birisi oluyor olacak.

Kimin olduğu hakkında en ufak bir fikrim yok, ama umarım bu işi layığıyla yapar.

Sekiz yıl öncesinde, politikalarımızda değişikliğe gitmemiz gerektiğini söylemiştim.

Meğerse daha spesifik olmam gerekiyormuş {bu konuda}.

O zaman çok gençtim, enerjiktim, iyi haldeydim.

Bir de şimdiki halime bakın; saçlarıma aklar düştü, yaşlandım, yüzüm buruştu.

4-

Peki ya şimdi(?)

Gece ikide aranmaya hazır mıyım(?)

Hayır, o saatte büyük ihtimalle tuvalete gitmem gerekiyor olacak.

Geçen gün bana soruldu; “Sayın Başkan, aynı dün ((geriye doğru işaret ederek)) gibi gözükiyorsunuz.” dendi.

“Ama bir de yardımcınıza bakın; oldukça yakışıklı.” dendi.

Ben ise sadece; “Sal, gitsin.” demekle yetinebildim.

5-

Bu sıradaysa, eşim Michelle tek bir yaş bile yaşlanmamış gibi gözükiyor.

Aradan geçen yılı sadece, onun bana baktığı şekillerle anlayabilirsiniz.

Haydi, bir bakalım {isterseniz}.

Burada 2008 yılındayız.

Burada ise, ondan iki yıl sonra...

((gülümseyerek)) Bu ise, bundan iki hafta öncesinde çekilmiş fotoğraf.

Tabii zaman geçiyor.

6-

Şimdi ise altı kısa ayım kaldı ve ondan sonrasında bir topal ördek haline geleceğim.

Cumhuriyetçiler telefonlarımı açmayacaklar.

Ve bu biraz garip geliyor; çünkü buna hiç alışık değilim, ne yapacağımı bilmiyorum {ondan sonrasında}.

Cumhuriyetçiler ise, bu konuda bir şey yapamayacağımı söylüyorlar.

7-

Ama bu ayrı bir hikaye {tabii ki}.

[[Tabii ki]] Cumhuriyetçileri biliyorsunuz; {Tim Scott, güvenlik konusunda akla gelen bir isim olduğu gibi}.

“Eğer varsa bir derdin, ((eliyle işaret ederek)) haydi gel şimdi bu işi burada çözelim.”; {aynı Game of Thrones’taki “kıızıl düğün” gibi.}

Ve tabii sadece zamandan konuşmuyoruz {burada}.

Belki de dört yıl sonrasında, benim de buradan ayrılmam hakkında konuşulacak.

Garip ki; Prens George da geçen günlerde banyosunda görüntülendi.

Tabii bu da oldukça şaşırtıcıydı.

8-

Sonrasında İngiltere’de olmama rağmen, Sayın Kraliçe ile öğle yemeğine çıkmadık ya da David Cameron’la görüştüm {onun yerine}.

Bugün ise, haberciler bile °burada olduklarını haber verdiler°.

[[Tabii]] burada bir teşekkür etmek istiyorum, Donald Bey’e; ki bu işin arkasındaki birinci isim odur.

Aynı zamanda Jack Bey; CNN baş muhabiri.

9-

Tabii, Beyaz Saray’da yaşamının da bazı getirdikleri var.

Örneğin; geçen günlerde birisi dışarıdaki çitlerden atlamaya çalıştı.

Sonrasında ne oldu dersiniz(?)

Gidip Michelle’i geri getirdik ve şimdi kendileri evde sapsağlam oturuyorlar.

Ve bunlara rağmen, son yılıma baktığım zaman toplumdaki onay oranım oldukça arttı.

En son bu noktaya ulaştığımda, aslında hatırlamıyorum bile {bundan sonrasını, burada nerde olduğumu}.

10-

Son olarak da, teşekkür ederek bitirmek istiyorum {konuşmamı}.

Benimle birlikte çalışan herkesle gurur duyuyorum.

Sizinle yan yana çalışmak benim için bir onurdu.

Sizinle birlikte demokrasimizi savunduk.

Ve söylemek istediğim son iki söz ise; Obama kaçır.

KG-17

1-

Herkese iyi akşamlar.

Bugün burada sonuncu konuşmamı yapıyor olmam çok gurur verici.

Hatta belki de buranın son konuşması.

Hepiniz çok güzel görünüyorsunuz, harika görünüyorsunuz.

Daha doğrusu, °Cumhuriyetçilerin° sonu harika görünüyor.

Bu akşam geç kaldığım için özür dilerim.

BŞY ((Türkçe)) için çabalıyordum; yani beyazlar bu şakaları yapmasın.

2-

Neyse, şu an hepimiz buradayız.

Bu sekizinci ve son görüşmemiz.

Oldukça heyecanlıyım.

Eğer bugünkü konuşmam işe yararsa, bunu seneye de kullanacağım.

Harika eşim Michelle de burada.

Çok mutlu görünüyor.

Mutluluğunun sebebi ise pratik.

Üç dakikalık bir plank hareketi gibi gösteriyor.

Dışarıdan kolay görünüyor ama...

3-

Seneye burada başka biri duruyor olacak.

Michelle'in yerini kim doldurabilir ama, herkesin düşüncesi farklıdır.

Düşünmeden edemiyorum; sekiz yıl önce, bu siyaseti değiştirmemiz gerektiğinden bahsediyordum.

Sanırım daha net olmalıymışım.

Sekiz yıl önce gençtim ve cesurdum. ()

4-

Harry, sabahın üçünde beni arayabileceğini söyledi.

Uygun muyum diye sordu.

Ben de; “Uyanığım. Zaten tuvalete gitmek için kalktım, uyanığım.” dedim.

Sonra bana; “Sayın Başkan, siz dünde kaldınız Justin Trudeau geleceğin kendisi. O yakışıklı ve etkileyici bir adam.”

Ben de dedim ki; “Justin, biraz dinlen geçer.”

5-

Michelle ise hiç yaşlanmadı.

Onun fotoğraflarda yaşlandığını görebilmek için bana bakmalısınız.

2008’deki halimiz {bu}.

Bu da birkaç yıl sonraki halimiz.

Bu da iki hafta öncesinden.

Zaman akıp geçiyor.

6-

Altı ay içinde, sıradan biri haline geleceğim.

İnsanlar beni reddedecek.

Cumhuriyetçiler telefonlarımı açmayacak.

Sanırım buna alışmam lazım.

Elimde yuvarlak bir topum var ve onunla ne yapacağımı bile bilmiyorum.

7-

Bu hikaye başka bir zamana.

Tim Scott ve Cory Gardner da burada.

“Güvenliği çağırın. Gardner, buraya gel ve burada halledelim {işimizi}.”

Sadece bizim ÷lkemizdeki insanlar değil, yabancı liderler de emekliliğimi dñrt gözle bekliyorlardı.

Geçen gün Prens George’la bir görüşme yaptık {onun tuvaletinden}.

°Nerdeyse gözüme kaçacaktı°.

Protokolü aşmış oldu.

8-

İngilizce Kraliçesiyle akşam yemeği yedik.

Hala yeterince siyahi miyim diye sorguluyorsanız, konuşmamız şu an sonuçlanmış oldu, {sorgulamanız}.

Bu zor bir dönem; birçok kişi Beyaz Ev’i terk ediyor.

Mesela birisi Today Show’a gitti, birisi CBS’e gitti, birisi de gazeteciliği bırakıp CNN’e geçti.

9-

Geçenlerde Beyaz Saray’ın çitlerinden birisi atlamıştı.

Gizli Servisimize teşekkür ederim; Michelle’i bulup evine getirdiler.

Şu an güvende.

Son yılımda onay almam gittikçe iyiye gidiyor.

En son bu kadar kafam iyi olduğunda...

10-

Konuşmayı teşekkür ederek bitirmek istiyorum.

Yaptığınız her şeyden gurur duyuyorum-. Yaptığınız her şeyle gurur duyuyorum.

Sizinle birlikte çalışmak benim için bir onurdu.

Demokrasiyi güçlendirdik.

Ve söyleyeceğim son iki tane şey var: (Voilà).

KG-18

1-

Merhaba.

Bugün burada olmak benim için gerçekten büyük bir onurdur {ve sizinle birlikte olmaktan, siz Beyaz Saray mensupları}.

Cumhuriyetin sonu hiç bu kadar güzel görünmemiştir; size bunu söylemem lazım.

Ve ayrıca dün geceki gecikmeden dolayı özür dilerim.

Beyazların yapmaması gereken şakalar olduğunu kabul etmemiz lazım.

2-

Her neyse, işte şu an buradayız.

Ve heyecanlı olduğumu söylemem lazım.

Çünkü bu malzeme gerçekten işe yarıyor ve bunu önümüzdeki yıl da kullanmayı düşünüyorum.

Evet, bu bize zindelik katıyor; bu doğru.

Ve benim zeki karım Michelle, burada olmaktan o da çok mutlu.

Ve o da pratiğini yapacak, {egzersizini}.

3-

Önümüzdeki yıl *hhh*, işte tam bu zamanda, bu noktada gerçekten kendimi yansıtmaktan kendimi alıkoyamıyorum.

Sekiz yıl önce siyasette daha fazla belirleyici olamazdım, ama sekiz yıl önce genç bir adamdım.

Ve şu an bana bakın; cesurum, buradayım, sizin karşınızdayım.

4-

Ve bana bir soru yöneltildi, saat gecenin üçünde telefonla arandım.

İşe bakın ki, tam da banyodaydım.

“Başkan,” dedi.

Ama bunu diyen kişi yakışıklıydı, etkileyiciydi, tam geleceğimizdi.

(kafasını yukarı doğru kaldırarak)) “Bırak bu işleri.” dedim {kendisine}.

5-

==Tam burayı kaçırdım, anlamadım==

2008 yılında, aynen gördüğünüz gibi fotoğrafta birlikteyiz.

İşte birkaç yıl sonra yine aynı şekilde birlikteyiz.

Bu da iki hafta önceden fotoğrafımız.

O yüzden, gerçekten zamanın geçtiğini söylemek lazım.

6-

Altı kısacık aydan sonra yetkim sonlanacak.

Artık telefon görüşmeleri olmayacak.

Gerçekten bu duruma alışmam mı lazım bilmiyorum.

Dört ay sonra, son yıla geçeceğiz {ne yazık ki}.

7-

Ama, o ayrı bir olay.

Ondan sonra bahsederiz.

Tim Scott burada Forry Garden burada ve kapıda da güvenliğimiz var.

Söylemem lazım ki; bu işi bugün burada halledeceğiz.

Ve bazıları bakıp benim bulunduğum yeri gıpta ediyorlar, imreniyorlar.

Prens George da burada ama, onun bahsettiği şeyler tam yüze şaplak olacak konumda.

8-

Yine de, Kraliçe ile birlikte, Majesteleri ile bir öğle yemeği yedik ve birlikte Shakespeare’den bahsettik.

Bu tartışmayı sonlandıracağını düşünüyorum {bunun}.

==Orada bir kısımdan bahsetti; orayı kaçırdım==

CNN'e katılması lazım olduğunu söyledim.

9-

Michelle'e bunu halletmesini söyledim.

Ama yine de, bunlara rağmen, bu olanlara rağmen, bu son yılımızda gerçekten beni onaylayan kişilerin sayısı gitgide daha da artıyor.

En son kafam bu kadar iyi olduğunda, tam olarak neye karar verdiğimi hatırlayamıyorum.

10-

O yüzden konuşmamı tamamlarken şunu söylemem lazım ki; "Siz mensuplarım, gerçekten size çok teşekkür ederim. Sizinle birlikte çalışmak, omuz omuza, yan yana durmak benim için büyük bir onur ve imtiyazdı."

Son iki kelime söyleyeceğim: Obama.

KG-19

1-

Herkese iyi günler.

Bugün burada olmak benim için çok büyük bir onur; ki bu, hem benim hem de Cumhuriyetimizin en son Beyaz Saray medya partisi olacak.

Hepiniz çok güzel gözükyorsunuz.

Açıkçası Cumhuriyetimizin sonunun bu kadar güzel gözükeceğini hayal edemezdim.

Geç kaldığım için özür dilerim; beyaz insanların yaptığı klasik şakalar yüzünden geç kaldım.

((yana doğru bakarak)) Değil mi Jim(?)

2-

Her neyse, işte buradayız.

Sekizinci ve en son Beyaz Saray toplantımız.

Ve bu çok özel ve bu yüzden heyecanlıyım.

Eğer materyallerim iyi olursa, belki de bundan sonra beni Goldman Sachs'te işe alırlar.

Çünkü gerçekten paraya ihtiyacım var.

Sevgili ve çok güzel karım Michelle burada.

Çok mutlu gözüküyor; ((gülerek)) sanırım tecrübesinden dolayıdır.

((emin olmayan bir yüz ifadesiyle))) Tıpkı kamp şakası yapmak gibi alışmış durumda.

3-

Gelecek sene benim şu an duracağım yerde başka biri olacak.

O kadının kim olduğunu tahmin ederseniz ((ellerini açarak)) buyurun.

Şu an, burada dururken, biraz yaptıklarımın bahsetmek istiyorum.

Sekiz sene önce, politikanın dilini değiştirmemiz gerektiğinden bahsettim.

Sanırım biraz daha dikkatli konuşmam gerekiyordu.

Sekiz sene önce gençtim, idealisttim.

Ama bir de şimdi bana bakın; yürüyen ölü gibiyim.

4-

Hillary Clinton bir seferinde, sabah üçte telefona bakmak için kalkamayacağımı öne sürmüştü.

Ama ne kadar ironik ki; artık sabah üçte zaten tualete gitmek zorunda olacağımdan kalkıyorum.

Daha geçenlerde birisi yanıma gelip; “Sayın Başkan, siz artık geçmişte kaldınız. Justin Trudeau’ya bakın; hem yakışıklı, hem zeki, hem de çekici.”

Ben de ona dedim ki; “Justin, iki saniye sus lütfen.”

5-

Bu arada Michelle hiç yaşlanmadı {bile}.

Onun- zamanın geçtiğini, beraber çekildiğimiz fotolarda bana bakarak anlayabilirsiniz.

İşte 2008 senesinde biz.

((gülümseyerek)) İşte birkaç sene sonra biz.

((gülerek)) İşte bu da iki hafta önce.

Yani, zaman geçiyor.

6-

Sadece altı tane kısacık ayım kaldı.

Bundan sonra kovulacağım; {topal ördek olacağım misali}.

Kongre otoritemi reddetmeye başlayacak, Cumhuriyetçiler telefonlarıma bakmayacak.

Biraz alışmam açıkçası vakit alacak.

Hatta dört hafta önce yerel Cumhuriyetçiler neyi yapıp yapamayacağım konusunda karar kıldılar.

Ne yazık ki, bu yemek onlardan biri değildi.

7-

Ama, geriye kalan her şey tamamen ayrı bir mesele; {ki zaten buradaki Cumhuriyetçiler kim olduğunu biliyor}.

Sanırım aramızda Tim Scott ile Gorry var.

Eğer buradaysanız, “GÜVENLİK, LÜTFEN KAPILARI KAPATIN. ((iki elini birbirine vurarak)) SİZ VE BEN, HAYDİ(!).”

TIPKI ADANALI'DAKİ GİBİ.

·hhh hhh

Tabii, bu sadece ülkemiz içerisindeki olan liderlerle sınırlı değil.

Prens George geçenlerde, benimle buluşmasına bornozuyla geldi.

Oldukça rahatsız ediciydi.

Aynı zamanda protokolü de bozduğunu kabul etmeliyim.

8-

Lakin, örneğin Kraliçe ile bir öğle yemeği yedim.

Sonra David Cameron’la biraz dolaştım.

Shakespeare’i de izledim {aynı zamanda; ki eğer, zaten ((başını aşağı yukarı, onaylar gibi sallayarak)) ne kadar siyah olduğumu sorguluyorsanız bence bu sizin için cevap olmalı, bu meseleyi çözmeli.

Bakın, bu benim için gerçekten çok bir mesele.

Röportajcılar bile beni bıraktı; bazıları CBS’e gitti, bazıları MSNBC’ye gitti, ((ellerini iki yana açarak)) bazıları gazeteciliği bırakıp CNN’ bile katıldı.

9-

Ama, buradan ayrılmak cidden benim için karmaşık hisler uyandırıyor.

Örneğin; daha geçen Beyaz Saray’ın korularından birisi atladı.

Ama ((başını aşağı yukarı, onaylar gibi sallayarak)) Gizli Servis’e cidden hakkını vermeliyim; Michelle’i hemen bulup onu geri getirdiler.

“Hey, tamam yeter(!)”

Artık sakinleşin.

Ama tüm bunlara rağmen, en son senemde onay oranlarım gitgide yükseliyor.

Bu kadar yüksekte olduğum en son zaman herhalde Taç Mahal’e gittiğimdeydi.

10-

Bu son vedamı ederken, size teşekkür etmek ve sizinle çalışmanın bir onur olduğunu ve demokrasimizi güçlendirmek için beraber olmanızın çok güzel bir şey olduğunu söylemek istiyorum.

Ve son sözlerim şu oldu ki- olsun ki; ben kaçar.

KG-20

1-

‘hhh hhh İyi günler bayanlar ve baylar.

Bugün, bu son toplantımda başkan olarak burada bulunmaktan onur duyuyorum.

((gülerek)) Cumhuriyetin son anları hiç bu kadar iyi gözükmemişti.

2-

'hhh hhh Burada sekizinci ve son olarak bulunuyorum {bu özel etkinlikte}.

Güzel ve mükemmel eşim de burada.

Burada olduğu için de çok mutlu gözüküyor.

Buna da ((gülerek)) pratik diyoruz.

3-

Önümüzdeki yıl bu zaman, burada başka biri duruyor olacak.

Sekiz yıl önce bir şeyleri- politikamız hakkında bir şeyleri değiştirmek gerektiğini söylemiştim.

Sanırım daha spesifik olmalıydım ((gülümseyerek)) {bu konuda}.

Sekiz yıl önce daha gençtim, daha dinçtim.

4-

Daha geçen gün biri bana dedi ki; “Sayın Başkan, artık çok geride kaldınız. Sizi- yerinize geçiyorlar [[işte]]] daha yakışıklı, daha iyi °insanlar.°.”

Ben de dedim ki; ((gülerek)) “Bana bir rahat verin.”

5-

Bu sırada, Michelle bir gün bile yaşlanmadı.

Zamanın geçtiğini görebilmenizin tek şansı, benim yanında fotoğraflarıma bakarak °oluyor°.

Bir bakalım.

İşte burada 2008’deyiz.

İşte birkaç yıl sonra yine biz.

((gülerek)) Ve de bu iki hafta öncesinden.

Yani, zaman geçiyor.

6-

Altı ay sonra, artık benim otoritemi reddetmeye başlayacaklar.

Bundan büyük ihtimalle bir süre sonra, telefonlarıma bile çıkmayacaklar.

Buna alışmak biraz zor olacak.

İki ucu da sıkıntılı bir durum; ne yapacağımı bilmiyorum {bu konuda}.

7-

'hhh hhh

“Güvenlik, kapıları kapatın. Bunu, şu an burada halledeceğiz.”

==[[İşte]] birkaç kişiyi saydıktan sonra==

Tıpkı kızıl düğünde olduğu gibi.

Burada bunu halledeceğiz {ama}.

8-

Zor bir geçiş süreci olacak.

Ne söyleyebilirim ki(?)

Artık haberciler bile, gazeteciler bile bana gülmeye başladı.

9-

Geçen gün, biri White House'ın [[şey]] çitlerinden atlamaya çalıştı.

Ama Gizli Servis'e hak vermemliyorum- kredi vermemliyorum; kim olduğunu buldular, hallettiler.

10-

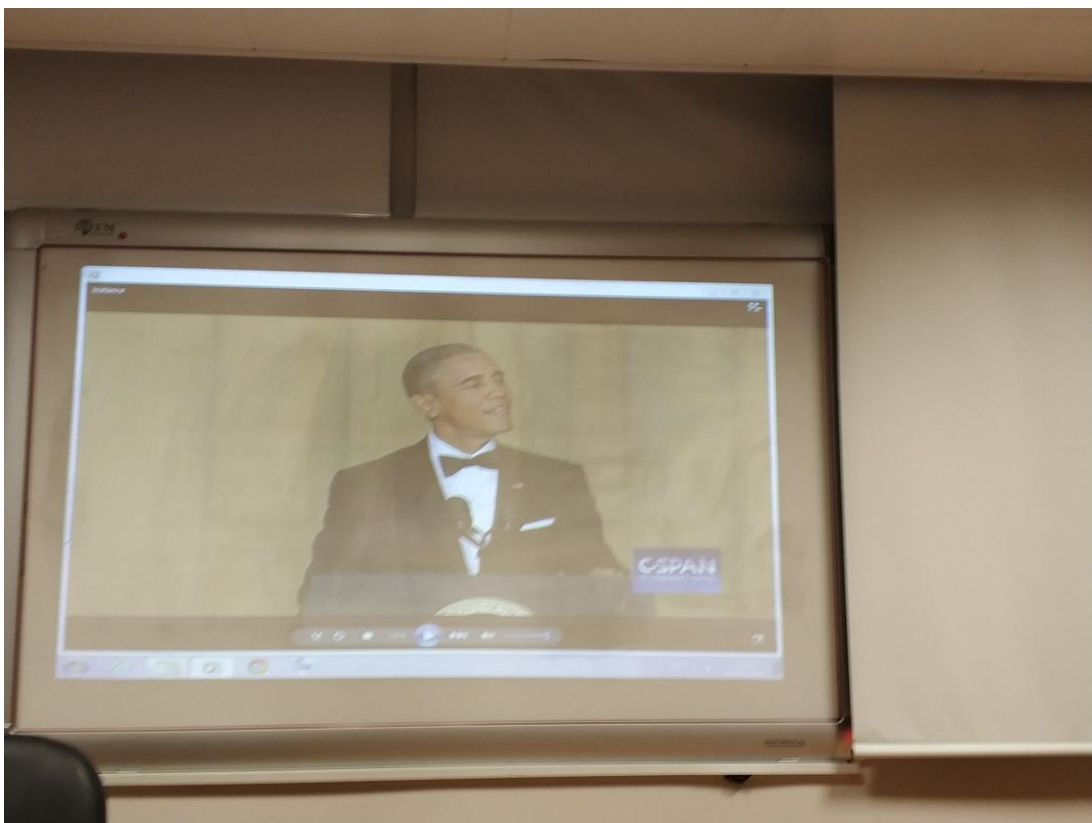
Ve son olarak, bu son toplantımızda demeliyim ki; teşekkür ederim.

Ve sizinle yan yana çalışmak benim için bir onurdu, bir ayrıcalıktı.

Hepinize teşekkür ediyorum ve son olarak da diyorum ki: ((gülerek)) Mic drop.

EK-5: Sözlü Çeviri Ortamına Ait Görseller

EK-6: Çevriyazı Semboller Sözlüğü

Glossary of transcript symbols

// *Double obliques* indicate the point at which a current speaker's talk is overlapped by the talk of another. ((No longer in use.¹))

Louise: 'N how t//all are you, Al,

Roger: How tall'r you Al.

[*A left bracket* indicates the point of overlap onset. ((The currently-used alternative to the double obliques. Note also, a change in descriptive language.))

Louise: 'N how tall [are you, Al,

Roger: [How tall 'r you Al.

] *A right bracket* indicates the point at which two overlapping utterances end, if they end simultaneously, or the point at which one of them ends in the course of the other. It also is used to parse out segments of overlapping utterances.

Louise: 'N how t[a l l u h r] you]↓A:]l,

Roger: [How tall 'r] ↓you] Al,]

= *Equal signs* indicate no break or gap.

A pair of equal signs, one at the end of one line and one at the beginning of a next, indicate no break between the two lines.

Maggie: . . .en 'e weighs about a hunnerd 'n thirty five pounds.=

Ronald: =AAUUGH! WHADDA L-LIE!

The pair is also used as a transcript convenience when a single speaker's talk is broken up in the transcript, but is actually through-produced by its speaker.

Pammy: Yeah well okeedoe=

Myra: =[Yeah.

Pammy: [I j's thought I'd ask

In this case, Pammy's utterance is produced as "Yeah well okeedoe I j's thought I'd ask", with Myra's "Yeah" starting up immediately upon completion of "okeedoe", and simultaneously with "I j's...".

A *single equal sign* indicates no break in an ongoing piece of talk, where one might otherwise expect it, e.g., after a completed sentence.

Ehrlichman: ... so I said I jis' find that hard to ima↓gine.=Now
(0.4) ·p ↑since ↓then I've retained coun↓sel.

(0.0) *Numbers in parentheses* indicate elapsed time by tenths of seconds.

Al: ... j's be a lot'v (shh) lotta work- lotta hassle.
(0.2)

Al: =[Well,

Roger: [Well if yer goin' t' all that trouble,

-- *Double dashes* indicate a short, untimed interval without talk, e.g., a 'beat'.
((no longer in use))

Vic: I'm intuh my thing, intuh my -- attitude
against othuh pih- ·hh

(·) *A dot in parentheses* indicates a brief interval ($\pm$ a tenth of a second) within or between utterances.

Mrs A: 'Ello:?

Guy: 'Ello is Curly there?

→ (·)

Mrs A: → Oo jis (·) è-Who:?

Guy: Johnny?h An[sin?]

Mrs A: [Oo j]ist ↑a minnih,

┌ *Numbers in parentheses bracketing several lines of transcript* indicate time
(0.0) elapsed between the end of the utterance or sound in the first bracketed
└ line and the start of the utterance or sound in the last bracketed line.

Mrs A: ┌ Oo jist ↑a minnih,
└ (0.6)

Kid: (1.2) ([)

Mrs A: ┌ [It's fer you dea:r,

— *Underscoring* indicates some form of stress, via pitch and/or amplitude.
A short underscore indicates lighter stress than does a long underscore.

Ehrlichman: Well Dean has: uh:,h totally coop'rated
with the U.S. Attorney.

:: *Colons* indicate prolongation of the immediately prior sound. The longer the colon row, the longer the prolongation.

.,?? Punctuation markers are used to indicate 'the usual' intonation. (The italicized question-mark [?] substitutes for the question-mark/comma of my non-computer transcripts, and indicates a weaker rise than that indicated by a standard question-mark.²) These symbols usually occur at appropriate syntactical points, but occasionally there are such displays as the following.

Maggie: Oh I'd say he's about what.=five three enna ha:lf?=aren't chu Ronald,

Sometimes, at a point where a punctuation marker would be appropriate, there isn't one. The absence of an 'utterance-final' punctuation marker indicates some sort of 'indeterminate' contour.

WORD Upper case indicates especially loud sounds relative to the surrounding talk.

Kalmbach: I returned it 'n went over the:re (·) tih↑da:y, (0.5) A::ND uh (0.8) he said the ↑rea:son thet. . .

°word° Degree signs bracketing an utterance or utterance-part indicates that the sounds are softer than the surrounding talk.

Leslie: But we were ↑very ↓sorry to hea:r (·) that uh (·)
°your mother° had (·) died is that ri:ght Phi[↑lip?

Philip: [Yeah.

...

Ava: B't the point is Jessie don't fehget no:w. ·h (0.3) eh:m
(·) 'e w' so: close t'°Mart'n° wa:sn't ↓ 'e.

* Asterisk

In some transcripts, the *asterisk* indicates percussive non-speech sounds, e.g., as in the following fragment, a fist thumping a table.

Vic: BU(h)D I'M NO(h)T I(h)NTUH THA(h)*T! * *

In non-computer transcripts, the *asterisk* indicates 'creaky voice'. (In computer transcripts, I've stopped tracking 'creaky voice' and am using the asterisk for another phenomenon.)

Emma: En ar air conditioner went out. comin' ba:ck
so Go*:d.=

Lottie: =°O[h:: G*o:d.°

Emma: [it-

Emma: Oh:: God ih w'z hot. . .

t*, d* In early computer transcripts, an *asterisk following a consonant* replaces the single sub- or superimposed dot which serves as a 'hardener' in my non-computer transcripts.

Kalmbach: I w'jɪst (·) understa:nd thet* uh: you en I are deh-
abs'ooly dihgəθər on tha:t,

Ehrlichman: No question about it?=uh hHerb

In this case, while Kalmbach produces "jɪst" and "tha:t," with the American-standard, soft 't', the 't' in his "thet*" is crisp, dentalized, i.e., 'hard'.

Similarly, while Ehrlichman produces "about" with the soft 't', the 't' in his "it*" is 'hard'.

t, d In more recent computer transcripts, a *boldface consonant* replaces the single sub- or superimposed dot which serves as a 'hardener' in my non-computer transcripts. The above fragment would now be shown as:

Kalmbach: I w'jɪst (·) understa:nd thet uh: you en I are deh-
abs'ooly dihgəθər on tha:t,

Ehrlichman: No question about it?=uh hHerb

ə, ɛ, ɪ When a *single dot* is not available, *two dots over a vowel* replace the single sub- or superimposed dot which, as well as a 'hardener', serves as a 'shortener' in my non-computer transcripts.

Ehrlichman: ɛ-he:: told me::? . . . ʌn:d uh, h ɪ-he sɪd . . .

Here, while conceivably the 'e-' in "e-he" and the 'i-' in "i-he" could be read as long sounds, "ee" and "eye", the single dot over the 'e-' and the double dots over the 'i-', confirm that those sounds are short. I don't show the sounds as "eh" and "ih" because they are more fleeting than those spellings indicate.

The *dots* do an additional job in transcripts where I use non-standard orthography. Many words get a range of oddball spellings, in keeping with the range of pronunciations they are subject to. On occasion such a word appears in its standard spelling. If that word carries the dot(s), it means that while such a spelling could be the result of a lapse of transcriber concentration, in this case the standard spelling does indicate the way the word was pronounced.

Emma: En ar air ɔndɪtɪənər went out. comɪn 'bɑ:ck

Here, while 'air conditioner' is routinely pronounced as 'air c'nditioner', it is being given a fully formed vowel, shown as "ɔnditioner".

...
(a) Kalmbach: Ehm: I:'m uh scheduled fɔr ↑ two duhmɔrɔw aftənoʊ:n.
.
.

- (b) Kalmbach: ...he said the ↑rea:son thet wɜ: ɹ-fer the ca:ll w'z...
 In this case, while at point (b) Kalmbach is shown pronouncing the word 'for' as "fer", the dot below the 'o' in "for" at point (a) indicates that it's not that the transcriber had simply written the word in its standard orthography, but that it is there fully pronounced as "for".
- (b) A *parenthesized italicized letter* replaces the parenthesized letter with a sub- or superscribed degree sign which, in my non-computer transcripts, indicates an 'incipient sound'.
- Emma: you couldn' ev'n putcher hand ou:ts:I:de the CAR
 ih jiz'(b)bu:rn.
 ...
- Ehrlichman: But they- (·) the(p) the point is...
 whord An italicized 'h' appearing in such a word as 'which' 'where', 'what' 'when', 'whether', etc., indicates that while such words are often produced with the 'h' silent (as if they were the words 'witch', 'wear', 'wen', 'weather', etc.), in this case the 'h' was sounded.
- Ehrlichman: En I said well Joh:n what 'n the world er yih talking
 ↓about*.
 .
 .
- Ehrlichman: See ↑what they've said duh Dean is...
 While at one point in a conversation Ehrlichman pronounces the word 'what' with the 'h' sounded, at a later point, the 'what' is produced with no 'h'.
- word An italicized letter replaces the sub- or superscribed degree sign which, in my non-computer transcripts, indicates unvoiced production.
- Ehrlichman:→ He said we:ll?=h^hmh ē-I came dih you:hh fr'm
Mitchell,hh en I sai:d*,h uh↓ : Mitchell needs money?
 (Kalmbach):→ (°°Right°°)
 Ehrlichman: Uh::: could*=uh we::: ca:ll Herb Kalmbach en ask
 'im duh raise ↓some.
 Kalmbach: → °°Yeah.°°
- <word A *pre-positioned left carat* is a 'left push', indicating a hurried start; in effect, an utterance trying to have started a bit sooner than it actually did. This can be heard, for example, as a compressed onset of the utterance or utterance-part in question. A common locus of this phenomenon is 'self repair'.

- Ruth: Monday nights we play, (0.3) <1 mean we go to ceramics,
...
- Polly: Y'see it's diffrent f' me. <eh f' (·) the othuh boys,
word< A *post-positioned left carat* indicates that while a word is fully completed, it seems to stop suddenly.
- Meier: Uh well I fel' like my lef' side of my (·) chest I c'd (·) mah had a k- cramp<
- A *dash* indicates a cut-off.
- Vic: He said- yihknow, I get- I get sick behind it.
- > < *Right/left carats* bracketing an utterance or utterance-part indicate that the bracketed material is speeded up, compared to the surrounding talk.
- < > *Left/right carats* bracketing an utterance or utterance-part indicate that the bracketed material is slowed down, compared to the surrounding talk.
- hhh A *dot-prefixed row of 'h's* indicates an inbreath. Without the dot, the 'h's indicate an outbreath.
- wohhrd A *row of 'h's within a word* indicates breathiness. In some transcripts the 'h's are italicized, in some not.
- Colson: ...a ghhuy wh(h)o's also totally loyal<
- And in computer transcripts, the 'h's are sometimes also superscribed.
- Colson: Th:e ↑ thing thet worries me is the(p)(·) is the p^{hh}ossibility'v...
(h) *Parenthesized 'h'* indicates plosiveness. This can be associated with laughter, crying, breathlessness, etc.
- Jim: Don't sound so (h)amp(h)itious fer Ch(h)rise'sake
(h)ih suh ·hh sou' l(h)i' yuh k(h)uh g(h)o tuh sleep
'n the pho(h)one.
- ...
- Maggie: I j'st ran up th' stai(hh)rs that's wh(h)y I'm huffing en puffing.
- £ The *pound-sterling sign* indicates a certain quality of voice which conveys 'suppressed laughter' (various transcripts have other symbols, e.g., the Dutch *guilder-sign* which no longer exists).
- Ken: ahh ha £I don' know who's payin' fer thi(h)s I
↑ think ih my fa:-ther.£
- wghord A *'gh' stuck into a word* indicates gutturalness. In some transcripts the 'gh' is italicized, in others, not.
- Mike: Ah don' think 'ee lives onna ↓groun' flo↓ :h.
(0.3)
- James: The: ghghroun' flo'

() *Empty parentheses* indicate that the transcriber was unable to get what was said. The length of the parenthesized space reflects the length of the un-gotten talk.

Mike: (),

Roger: Paz'm z'm Miller Highlit*e.h
(0.5)

Carol: [Mike I know yu]h' love' m

Nixon: Jerry sh'd talk to ↑Witnaw. (0.5) And uh: (·) jis brace
eem 'n tell 'im tih (·)(offih sebbatikiss)...

(Ø): |
(0.7) (Okay.)

Maggie: =((dainty snort))

469

EK-7: Sözlü Dil Yazım Kuralları

Sözlü Dil Yazım Kuralları	
İşaret	Anlamı
Adı – Soyadı (ilk harfleri)	Her konuşmanın başına, kim konuşuyorsa adının ve soyadının ilk harflerini büyük harflerle ve konuşma sırasına göre numaralandırarak bold (siyah) şekilde yazınız. (Ör: Selim Yılmaz için SY1, SY2, SY3).
(?), (!)	Soru söylemi olduğunu düşündüğünüzde soru işareti, ünlem değeri olan bir söylemse ünlem işaretini parantez içinde kullanınız (?, !).
-	Konuşmacının söze başladığını gösterir. (Ör: SY1 -).
#, ##, ###...	Söz arasında bir durak(lama) olduğunu gösterir. Durak uzadıkça gösterge sayısı da artar.
ooo, aaa,...	Ünlü uzunluğunu ve ünlemsel değeri olan sözleri olduğu gibi yazınız. (Ör: yook, haayır, eveet, yaaa).
(.)	Bir sözcüğün ya da bir sözün tamamlanmadığını, yarım veya eksik kaldığını gösterir.
(x) (xy) (xyz)	Parantez içindeki harf(ler) veya sözcük(ler) söylenmeyen, ancak okumayı ve anlamı kolaylaştırmak için yazılan bölümleri gösterir. Ör. : bur(a)da, gelmekte(dir), bi(r) gün, geliyo(r)... gibi sözlü dile özgü kullanımlar.
—	<u>Alt çizgi</u> : altı çizilen söz ya da söz parçalarının vurgulu bir üslupla telaffuz edildiğini gösterir.
e, ee, eee,...	Bir söylem esnasında, söz aralarında yer alan ve konuşmacının o an tereddüt ettiği (dil-düşünce ilişkisi açısından), ya da düşüncesine en uygun söz zincirini bulabilmek ve kendine süre tanımak için kullandığı bir sestir. Bu ses uzadıkça “eee” şeklinde yazılabilir.
m, mm,...	Dudaklar kapalı durumda, doğrulama, kabul, tasvip amacıyla kullanılan sesi gösterir. Uzunluğuna göre, “m, mm, mmm” şeklinde yazılabilir.
{.....}	Söylemin sonunda, yüklemden sonra gelen unsurları gösterir. Sözlü dile özgü olup, yazı dilinde “devrik yapı, düşük cümle” denilen oluşuma karşılık gelir. Ör. : hava güzel {bugün}, yarın gideceğim {okula}.
[.....]	Gülme, gülümseme, öksürme, hapşıрма,... gibi gürültüye neden olan çeşitli (dil dışı) eylemler “[.....]” işaretleri arasına yazılacak; açıklama gerekiyorsa, bir dipnotla verilecektir. Ör. : [gülüşmeler].
<.....>	Günlük konuşmada aynı anda konuşulduğu durumlar olabilir; bu durumda, ses katlaması veya ses örtüşmesi oluşur. Konuşmacının sözünü keserken, ya da söz arasına girerken de meydana gelen ses katlamasının olduğu bölümü “<.....>” işaretleri arasına yazınız.
.....	İki yıldız arasına alınan bölümün, söylemin diğer bölümlerine nazaran daha hızlı bir şekilde telaffuz edildiğini gösterir.
(...)	Bu işaret anlaşılmayan ya da tam olarak duyulmayan bölümü gösterir.
%.....%	Konuşma ezgisinin veya tonlamanın önemli olduğunu düşündüğünüz bölümleri “%.....%” işaretleri arasına alınız.

ÖZGEÇMİŞ

Eğitim Bilgileri:

2015 – 2020: Doktora, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çeviribilim Anabilim Dalı, Türkiye (Danışman: Prof. Dr. Alev BULUT)

“Ardıl Çeviride Kültürel Referansların Aktarımı”

2012 – 2015: Yüksek Lisans (Tezli), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çeviribilim Anabilim Dalı, Türkiye (Danışman: Prof. Dr. Alev BULUT)

“Spor Çevirmenliğinde Durumların ve Görevlerin Tanımlanması”

2007 – 2011: Lisans (Çift Anadal), Atılım Üniversitesi İşletme Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, Türkiye

2005 – 2010: Lisans, Atılım Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mütercim Tercümanlık Bölümü, Türkiye

Akademik Unvanlar / Görevler:

2017 – ... : Araştırma Görevlisi, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mütercim Tercümanlık Bölümü İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı

2013 – 2017: Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çeviribilim Bölümü İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı (2547/35. madde)

2012 – 2013: Araştırma Görevlisi, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mütercim Tercümanlık (İngilizce) Bölümü

2012 – 2012: Araştırma Görevlisi, Niğde Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Mütercim Tercümanlık Bölümü

Akademik Faaliyetler:

Kitap Bölümleri:

- * Uyanık, Gözde Begüm, Harika Karavin: “The Role of Translation in Identity Formation: A Case Study of Turkish Translations of Martine”, **Borders and Beyond: Orient-Occident Crossings in Literature**, Ed. by. Adam Bednarczyk, Magdalena Kubarek and Maciej Szatkowski, Poland, Vernon Press, 2018, pp. 221-234.
- * Uyanık, Gözde Begüm: “Translation and Interpreting in Sports Contexts”, **Translating and Interpreting Specific Fields: Current Practices in Turkey**, Ed. by. Ayşegül Angı, Peter Lang GmbH, 2017, pp. 101-114.

Hakemli Kongre / Sempozyum Bildiri Kitaplarında Yer Alan Yayınlar:

- * Uyanık, Gözde Begüm: “Thinking Sports Interpreting as Community Interpreting: Some Preliminary Thoughts”, **Translation, Interpreting and Culture: Old Dogmas, New Approaches (?)**, Nitra, Slovakya, 26 - 28 Eylül 2018, p. 111.
- * Uyanık, Gözde Begüm, Harika Karavin: “Role of Translation in Identity Formation: A Case Study”, **OLLO 2017: Orient in Literature – Literature of the Orient: Borders Borderlands**, Torun, Polonya, 23 - 24 Mart 2017, p.77.
- * Aküzüm, Gözde Begüm: “The Role of the Sports Interpreter at Sporting Events”, **Sport and Translation International Conference**, Bristol, İngiltere, 28 - 30 Mayıs 2014, p.7.

Atıflar:

Yüksek Lisans Tezine Atıfta Bulunan Eserler:

- * “Türkiye’de ve Avrupa’da Spor Çevirisi Uygulamalarındaki Benzerlikler, Farklılıklar ve Meslekleşme”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 2019.

* “Göç ve Çeviri İlişkisi Bağlamında Toplum Çevirmenliğine Üst Bakış: Sakarya Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, Sakarya Üniversitesi, 2019.

* “Sözlü Çeviri: Tarih, Eğitim ve Araştırmalar”, **Türkiye’de Sözlü Çeviri: Eğitim, Uygulama ve Araştırmalar**, Derleyen: Prof. Dr. Ebru Diriker, İstanbul, Scala Yayıncılık, 2018, pp. 13-36.

* “Sports Interpreting and Favouritism: Manipulators or Scapegoats?”, **RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi**, 2016.6 Nisan Özel Sayı 2, 2016, pp. 1-14.

Davetli Konuşmalar:

* “Spor Çevirisi Üzerine”, Marmara Üniversitesi Çeviri Kulübü, Seminer, Marmara Üniversitesi (Çevrimiçi Zoom Etkinliği), Türkiye, 14 Haziran 2020.

* “Etkili Spor Çevirisi”, Beykent Üniversitesi Çeviri Kulübü, Seminer, Beykent Üniversitesi, Türkiye, 18 Nisan 2019.

* “Spor Çevirmenliği”, Özel Alan Çevirileri, 10. FEF Bilim ve Kültür Günleri, Panel, Marmara Üniversitesi, Türkiye, 25 Ekim 2016.